

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**DOKTORA
TEZİ**

**FETÂVÂ-YI ÜSKÜBÎ-İ ZİHNÎ
(İNCELEME-METİN-DİZİN)**

NEBAHAT SÜLÇEVŞİ

**TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI**

MART 2018

FETÂVÂ-YI ÜSKÜBÎ-İ ZİHNÎ
(İNCELEME-METİN-DİZİN)

Nebahat SÜLÇEVŞİ

DOKTORA TEZİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MART 2018

Nebahat SÜLÇEVSI tarafından hazırlanan “Fetâvâ-yı Üskübî-i Zihnî (İnceleme-Metin-Dizin)” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / OY ÇOKLUĞU ile Gazi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında Türk Dili Bilim Dalında DOKTORA TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Fatma ÖZKAN

Türk Dili ve Edebiyatı, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Doktora Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

Başkan : Prof. Dr. Önal KAYA

Türk Dili ve Edebiyatı, Ankara Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Doktora Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

Üye : Prof. Dr. Jale DEMİRCİ

Türk Dili ve Edebiyatı, Ankara Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Doktora Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

Üye : Prof. Dr. İsmail Hakkı AKSOYAK

Türk Dili ve Edebiyatı, Gazi Üniversitesi

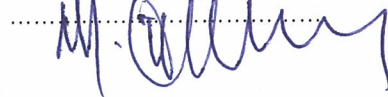
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Doktora Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

Üye : Prof. Dr. İbrahim DİLEK

Türk Dili ve Edebiyatı, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Doktora Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

Tez Savunma Tarihi: 29/03/2018

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Doktora Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

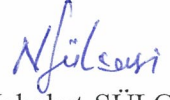

Prof. Dr. Hilmi ÜNSAL

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Nebahat SÜLÇEVİ
29/03/2018

FETÂVÂ-YI ÜSKÜBÎ-İ ZİHNÎ
(İNCELEME-METİN-DİZİN)
(Doktora Tezi)

Nebahat SÜLÇEVİ
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Mart 2018

ÖZET

Mensur metin olarak kaleme alınmış bir fetva mecmuasına dayanarak yapılan bu çalışma Makedonya Ohri Şehir Arşivinde tasnife tabi tutulmamış olan ve 189 varaktan oluşan Fetâvâ-yı Üskübî Zihnî adlı eserin dil incelemesidir. İstanbul doğumlu olup görev yaptığı yere atfen Üskübî lakabı verilmiş olan Pir Muhammed'in (ö. 1611) Anadolu ve Rumeli'de çeşitli yerlerde nüshaları bulunan fetva mecmuasının Beypazarı kadısı olan oğlu Ahmed (ö. 1630) tarafından Muînü'l-müftî adıyla bir araya getirildiği düşünülmektedir. Muînü'l-müftî fi'l-cevâb ale'l-müsteftî, Fetâvâ-yı Üskübî, Fetâvâ Kör Müftî gibi adlarla anılan eser nüsha sayısının çokluğu nedeniyle döneminin fıkıh literatürünün önemli başvuru kaynağı olma özelliğine sahiptir. Yazmanın hatîmesinden bahse konu nüshanın Alî Halife bin Muhammed tarafından 1664 (H. 1074) istinsah edildiği anlaşılmaktadır. Eser, fikhî meselelerle ilgili Türkçe sorulara “olur”, “câizdir”, “olmaz” veya “câiz değildir” şeklinde kısa cevaplardan oluşmuştur. Türkçe cevaplar, konuyla alakalı Arapça fıkıh kaynaklarından alıntılarla desteklenmiştir. Çalışmada Türkçe metnin transkripsiyonu yapılmış, Arapça metinle ilgili herhangi bir işlem yapılmamıştır. İnceleme, metin ve dizinden oluşan çalışmanın inceleme kısmında metnin imla ve dil özellikleri incelenmiş, dizin kısmında ise kelime, tamlama ve kelime öbeklerinin günümüz Türkçesi karşılıkları ile kelimelerin kökenleri verilmiştir. Ayrıca metin içerisinde geçen kişi ve eser adlarından oluşan kısa bir dizinde farklı kaynaklara dayanılarak kişi ve eserler hakkında bilgi verilmiştir.

Bilim Kodu : 30103
Anahtar Kelimeler : Üskübî, fetva, Eski Anadolu Türkçesi, imla, dil özellikleri, inceleme
Sayfa Adedi : 466
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Fatma ÖZKAN

FETÂVÂ-YI ÜSKÜBÎ-İ ZİHNÎ
(ANALYSIS-TEXT-INDEX)
(Doctoral Thesis)

Nebahat SÜLÇEVŞİ
GAZİ UNIVERSITY
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
March 2018

ABSTRACT

This study, which was based on fatwa codex penned in prosaic form and not classified in Macedonia Ohrid City Archives, is a language analysis of the work Fetâvâ-yı Üskübî Zihnî which consists of 189 folios. It is supposed that fatwa codex's copies which were found in various places of Anatolia and Rumelia as works of Pir Muhammed (died-1611) who was born in Istanbul and was given a pseudonym Üskübî as attribution to the place he served, was compiled under the title Muînü'l-müftî, by his son Ahmed (died-1630) who was a Bey pazari cadi (judge). This work which is invariably mentioned with the titles Muînü'l-müftî fi'l-cevâb ale'l-müsteftî, Fetâvâ-yı Üskübî, Fetâvâ Kôr Müftî due to the multitude of copies carries the feature of significant reference guide of Islamic jurisprudence literature. Based on the ending of the manuscript, it was concluded that the mentioned copy was copied by Alî Halife bin Muhammed 1664 (H. 1074). The work, related to the Islamic jurisprudence cases consists of short answers in the form of “it is allowed”, “it is appropriate”, “it is not allowed” or “it is inappropriate”. The Turkish answers were supported with the quotations from the Islamic jurisprudence sources in Arabic language. Our work includes the transcription of the Turkish text, whereas it does not contain any analysis related to the Arabic text. The work consisting of the analysis, text and index, in the analysis section it analyses the orthography and language features, in the index section it is given the word, determinative group and phrases with their comparison to the contemporary Turkish as well as the etymology. Moreover, based on the various sources it was given information on the characters and works included in the text.

Science Code : 30103
Key Words : Üskübî, fatwa, Old Anatolian Turkish, spelling, language feature, analysis
Page Number : 466
Supervisor : Prof. Dr. Fatma ÖZKAN

TEŞEKKÜR

Bu tezin hazırlanma aşamasında beni sürekli destekleyen ve yönlendiren ve şefkatini hiç esirgemeyen danışman hocam Prof. Dr. Fatma ÖZKAN'a, bu konuyu çalışmak üzere seçmemde beni yönlendiren ve yüreklendiren değerli hocam Prof. Dr. Ahmet Bican ERCİLASUN'a, doktora eğitimimin önemli bir kısmını burslu olarak devam etmeme vesile olan T.C. Devleti'nin ilgili kurum ve yetkililerinden dönemin T.C. Priştine Büyükelçisi Metin Hüsrev ÜNLER ile T.C. Priştine Büyükelçiliği İkinci Katibi Doğan Ferhat IŞIK'a, doktora öğrenimim süresince kendilerinden ders alarak aydınlandığım hocalarım ile bu süre zarfında öğrenimimle ilgili zorlukları aşmamda desteklerini esirgemeyen arkadaşlarım Nuray TAMİR ile Bilge GÖKTER'e ve manevi desteklerini esirgemeyen aileme teşekkürü borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	vii
KISALTMALAR	xi
TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ	xii
1. GİRİŞ.....	3
2. İMLA.....	11
2.1 Ünlüler:.....	11
2.1.1 /a/ Ünlüsü	12
2.1.2 /e/ Ünlüsü	12
2.1.3 /ı/ ve /i/ Ünlüleri.....	12
2.1.4 /o/ ve /ö/ Ünlüleri.....	13
2.1.5 /u/ ve /ü/ Ünlüleri.....	13
2.2 Ünsüzler.....	14
2.2.1 /b/ ve /p/ Ünsüzleri.....	14
2.2.2 /c/ ve /ç/ Ünsüzleri	15
2.2.3 /d/ ve /t/ Ünsüzleri.....	15
2.2.4 /k/, /g/ ve /ğ/ Ünsüzleri.....	16
2.2.5 /ñ/ Ünsüzü	17
2.2.6 /h/ Ünsüzü	17
2.2.7 /s/ Ünsüzü.....	18
3. YAPIM EKLERİ	20
3.1 İsimden İsim Yapma Ekleri.....	20
3.1.1 -lİK eki (لىق، لك)	20
3.1.2 -cİ eki (جى).....	20
3.1.3 -sUz eki (سز).....	20
3.1.4 -Cİk eki (چىق).....	20
3.1.5 -İncİ eki (نچى)	21
3.1.6 -lX eki (لى، لو)	21
3.2 İsimden Fiil Yapma Ekleri	21
3.2.1 -l eki (ل).....	21
3.2.2 -A eki (ا، ە).....	21
3.2.3 -Ar eki (ار).....	21
3.2.4 -lA (ل)eki.....	21

3.3	Fiilden İsim Yapma Ekleri	22
3.3.1	-mak/-mek eki (مق، مك).....	22
3.3.2	-mA eki (مه).....	22
3.3.3	-ık, -ik, -uk, -ük eki (ق، ك، وق، وك).....	22
3.4	Fiilden Fiil Yapma Ekleri.....	23
3.4.1	-DAr eki (تر).....	23
3.4.2	-(I)l eki (ل).....	23
3.4.3	-(I)ş eki (ش).....	23
3.4.4	-n eki (ن).....	23
3.4.5	-k eki (ق).....	23
3.4.6	-d eki (د)	23
4.	ÇEKİM EKLERİ	23
4.1	İsim Çekimi	23
4.1.1	Çoğul eki -lAr (لر).....	23
4.1.2	İyelik Ekleri.....	24
4.2	Hal Ekleri	26
4.2.1	İlgi hali (ك، نك).....	26
4.2.2	Yükleme hali (ن، یی، ی).....	26
4.2.3	Yönelme hali (ه)	27
4.2.4	Bulunma hali (ده)	27
4.2.5	Çıkma hali (دن).....	28
4.2.6	Eşitlik hali (جه)	28
4.2.7	Vasıta hali (له).....	28
4.3	Fiil Çekimi.....	30
4.3.1	Şahıs Ekleri	30
4.3.2	Şekil ve Zaman Ekleri.....	30
4.3.3	Bildirme Kipleri.....	30
4.3.3.1	Görülen Geçmiş Zaman (دی، د).....	30
4.3.3.2	Öğrenilen Geçmiş Zaman (مش).....	31
4.3.3.3	Geniş Zaman (ر)	31
4.3.4	Tasarlama Kipleri.....	32
4.3.4.1	İstek Kipi	33

4.3.4.2	Emir Kipi	33
4.3.4.3	Şart Kipi.....	34
4.3.4.4	Gereklilik Kipi.....	34
4.3.5	Birleşik Zaman Çekimi	35
4.3.5.1	Görülen Geçmiş Zamanın Hikayesi	35
4.3.5.2	Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikayesi.....	35
4.3.5.3	Geniş Zamanın Hikayesi	35
4.3.5.4	Şart Kipinin Hikayesi	35
4.3.5.5	Görülen Geçmiş Zamanın Şartı	35
4.3.5.6	Öğrenilen Geçmiş Zamanın Şartı	35
4.3.5.7	Geniş Zamanın Şartı	36
4.3.6	Birleşik Fiiller	36
4.3.6.1	İsimlerden Yardımcı Fiillerle Yapılan Birleşik Fiiller	36
4.3.6.2	Tasvir Fiilleriyle Yapılan Birleşik Fiiller	37
4.3.6.2.1	Yeterlik Fiili:	37
4.3.6.2.2	Tezlik Fiili:	37
4.3.6.2.3	Süreklilik Fiili.....	37
4.3.6.3	Ek-Fiil.....	38
4.3.6.4	Soru eki (می)	39
4.3.7	Sıfat Fiiller	39
4.3.7.1	Geçmiş Zaman İfadeli Sıfat Fiiller	39
4.3.7.2	Geniş Zaman İfadeli Sıfat Fiiller.....	40
4.3.7.3	Gelecek Zaman İfadeli Sıfat Fiiller	40
4.3.8	Zarf Filler	41
5.	SONUÇ.....	45
6.	METİN.....	47
7.	DİZİN	259
	Kişi ve Eser Adları Dizini	449
	KAYNAKLAR	456

KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar

Açıklamalar

EAT

Eski Anadolu Türkçesi

ET

Eski Türkçe

OT

Osmanlı Türkçesi

TDK

Türk Dil Kurumu

TDV

Türkiye Diyanet Vakfı

TT

Türkiye Türkçesi

TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ

		Latin Alfabeti	
	<u>Harfler</u>	<u>Karşılığı</u>	<u>Transkripsiyon</u>
ا	elif	°	a, e, ı, i
آ	medli elif	∞	ā
ب	be	b	b, (bazen) p
پ	pe	p	p
ت	te	t	t
ث	se	ṡ	ṡ
ج	cim	c	c, (bazen) ç
چ	çim	ç	ç
ح	ha	ḥ	ḥ
خ	hı	ḫ	ḫ
د	dal	d	d
ذ	zel	ẓ	ẓ
ر	re	r	r
ز	ze	z	z
س	sin	s	s
ش	şin	ş	ş
ص	sat	ṣ	ṣ
ض	dat	ẓ	ẓ/d
ط	tı	ṭ	ṭ
ظ	zı	ẓ	ẓ
ع	ayın	°	°
غ	gayın	ğ	ğ
ف	fe	f	f
ق	kaf	ḳ	ḳ
ك	kef	k	k, g, ñ
ل	lam	l	l
م	mim	m	m
ن	nun	n	n
و	vav	v	v, o, ö, u, ū, ü
ه	he	h	h, (sonda) a, e
ی	ye	y	y, ı, i, ī

İNCELEME

1. GİRİŞ

Fetva Kavramı ve Usulü

Bu çalışma bir fetva yazma eserinin transkripsiyonu ve metin incelemesini kapsadığı için öncelikle fetvanın tanımı, kapsamı ve fetva verme usulleri hakkında birkaç sözün söylenmesine ihtiyaç duyulmuştur. Fetva sözcüğü Güncel Türkçe Sözlükte¹ "İslam hukuku ile ilgili bir sorunun dinî hukuk kurallarına göre çözümünü açıklayan, şeyhülislam veya müftü tarafından verilebilen belge" şeklinde tanımlanmıştır. Kāmūs-ı Türkî'de "fetvā. iz. ar. cm: fetāvā, fetāvī. Bir mesele ve dava hakkında ıcāb-ı şer'isini mübeyyin olarak müftü tarafından isim tasrîh olmaksızın, yani (Zeyd ve Amr) sûretinde yazılan fıkra(...)" (Ş. Sami, 2011: 759) olarak açıklanmıştır.

İslam Ansiklopedisi'nde fetva tanımı ve fetva verme usullerine geniş yer verilmiştir:

Fıkḥī bir meselenin dinî-hukukî hükmünü açıklayan cevap.

"Yiğit, delikanlı" anlamındaki fetā kelimesinden gelen fetva (fütyā, çoğulu fetāvā, fetāvī), sözlükte "bir olayın hükmünü açıklayan veya hükmünü koyan, güçlükleri çözen kuvvetli cevap" anlamındadır. Fıkḥ terimi olarak "fakih bir kişinin sorulan fikhī bir meseleye yazılı veya sözlü olarak verdiği cevap, ortaya koyduğu hüküm" demektir. Örfte ise sorulan dinî sorulara müftüler tarafından yazı ile verilen cevaptır. Fıkḥī bir meselenin hükmünü fetvaya yetkili kişilerden sormaya istiftā (suāl), fetvayı isteyene müstefī (sāil), böyle bir meseleyi açıklamaya veya meselenin hükmünü sözlü veya yazılı olarak cevaplandırmaya iftā, verdiği fetva ile hükmü açıklayan da müftī (mucīb) denir. Kendisine dayanılarak fetva verilen şer'ī hükme veya bir hadise hakkında ortaya konulan çeşitli görüşlerden fetva için tercih edilene müftā-bih, müftünün fetva verirken ve müstefīnin fetva isterken bilmeleri ve riayet etmeleri gereken usul ve kaidelere ādābū'l-müftī (ādābū'l-fetvā, resmū'l-müftī) adı verilir. Bir mesele hakkındaki muhtelif fikhī görüşlerden hangisinin fetvaya daha elverişli olduğunu gösteren tabirlere alāmātū'l-iftā (alāmātū'l-fetvā) denir. Meselā, "Bununla fetva verilir, fetva bunun üzerinedir, bugün amel bunun üzerinedir, sahih olan budur" tabirleri gibi. (Atar: 1995)

Yukarıda yapılan alıntılardan hareketle fetvayı 'fıkhi bir soruya bir yetkili tarafından fıkḥ kaynaklarına dayanılarak verilen yazılı cevabın yer aldığı belge' olarak tanımlamak mümkündür. Fetva verme veya fıkhi soruya cevap verme usulünün de taranmış olan kaynaklardan İslam'ın ilk devirlerinde sözlü, ilerleyen dönemlerde bu alanda bir içtihat oluşturulunca yazılı olarak verilmeye başlandığı anlaşılmaktadır.

¹http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.586caff11b0f24.76108313 adresinden 4 Ocak 2017 tarihinde alınmıştır.

İslâm'ın ilk dönemlerinde herhangi bir fikhî meselenin hükmünü öğrenmek isteyen kimse sorusunu sözlü olarak soruyor, cevabını da aynı şekilde alıyordu. Cevabın yazılı olarak verilmesi nâdir görülen bir husustur. II. (VIII.) asırdan itibaren ise ictehad ürünü yazılı ve sözlü fetvalar tedvîn edilmeye başlanan fıkıh literatüründe yer alır. III. (IX.) yüzyıldan sonra fetvaların genellikle yazılı şekilde verilmeye başlandığı ve fetva makamının kurumlaşmasına paralel olarak bazı geleneklerin oluştuğu görülür. (Atar: 1995)

İslami fıkıh alanında ictehadın oluşması ve fetva makamının kurumsallaşmaya başlamasıyla fetva isteme işinin de belli bir formata uydurulduğu anlaşılmaktadır. Bir kişi adı zikredilmesi gerektiği durumlarda kişilerin gerçek adları yerine erkekler için Zeyd, Amr, Bekir, Hâlid, Velîd, kadınlar için de Hind, Zeyneb gibi adlara başvurulurdu. Gayrimüslimler için ise Nikola, Yani, Yanko, Hristo, Marya, Matruka gibi adlar tercih edilmiştir.

Fıkhi meselelere ilişkin soruların cevapları bazen kişiyi, bazı durumlarda da kurumları ilgilendirirdi. Cevabı istenen fıkhi sorunun muhatapları ve soru makamını temsil edenler bu anlamda farklıydı.

İslâm'ın ilk devirlerinden itibaren sadece ferdî meseleler değil aynı zamanda içtimâî, siyasî, idarî, hukukî problemler de fetvanın konuları arasına girmiştir. Dört halife, kendi dönemlerindeki fakihlerin fetvalarına büyük önem verdikleri gibi Emevî ve Abbâsî halifeleri de müftülerden görüş almadıkça büyük işlere girişmezlerdi. Aynı şekilde Osmanlı Devleti'nde savaş, barış, ıslahat, halifenin hal'i, eşkıyalık yapanların öldürülmesi gibi önemli olaylar da fetva konusu olmuş, mühim meselelerde ve çıkarılan örfî kanunnâmelerde şeyhülislâmın fetvası istenmiştir, özel hukuku ilgilendiren fetvalar kişilerin, kamu hukukunu ilgilendiren fetvalar ise idarecilerin isteği üzerine verilirdi. (Atar: 1995)

Fetvalar bağlayıcılıkları olmayan tavsiye niteliğinde cevaplar olup icrası kişinin iradesine bağlı olmuştur. Her ne kadar fetva makamı kurumsal bir yapıya sahip olmuşsa da verilen fetvaya kişilerin uyup uymadıkları herhangi bir denetime tabi tutulmamıştır. Başka bir deyişle fetvayı icra etmekle yükümlü bir devlet otoritesi olmamıştır. Bu nedenle:

Kişinin doğumundan ölümüne kadar devam eden zaman dilimi içinde uygulamak zorunda olduğu dinî hüküm ve kurallar peygamberler aracılığı ile gönderilen ilâhî kitaplarda belirtilmiştir. İslâm toplumunda ideal olan, her Müslümanın günlük hayatında uygulayacağı hüküm ve kuralları dinin asıl kaynağından yani Kur'an ve Sünnetten öğrenmesi ise de bunun bütün fertler bakımından gerçekleşmesi mümkün değildir. Ülke, dil, renk ve cins farkı gözetilmeksizin yeryüzündeki bütün insanlar ilâhî vahye muhatap olup önce Allah'a iman etmek, sonra da O'nun peygamber aracılığıyla gönderdiği dini benimseyip onun emir ve yasaklarına uymakla yükümlü sayılır. Ancak insanların sahip oldukları kabiliyet ve imkânlar, onların dinî hüküm ve esaslara ayrıntılı şekilde vâkıf olmalarına ve kendi hayatlarını buna göre düzenlemesine imkân vermez. Bu sebeple Kur'ân-ı Kerîm'de de işaret edildiği gibi (et-Tevbe 9/122) her toplumda belli bir kesimin dinî ilimlerde ihtisaslaşması ve böylece dinin anlaşılması,

yorumlanması, ferdî ve içtimaî hayatta insanlara yön verecek ilke ve hükümlerin onun aslî kaynaklarından çıkarılması işini üstlenmesi gereklidir. Kur'an'da, "Eğer bilmiyorsanız bilenlere sorunuz" (en-Nahl 16/43; el-Enbiyâ 21/7) ve, "Hakkında bilgi sahibi olmadığın şeyin peşine düşme" (el-İsrâ 17/36) meâlindeki âyetler (krş. el-Bakara 2/67; el-En'âm 6/35; el-A'râf 7/199), hem toplum hayatında iş bölümünün önemine işaret etmekte, hem de bunun dinî ilimler de dahil olmak üzere her alanda bilgi, ihtisas ve liyakata dayalı şekilde gerçekleşmesinin gerekliliğini vurgulamaktadır. (Atar: 1995)

Fetva vermeye yetkili makamların devletin merkezi olan yerlerde Şeyhülislamlık, taşrada ise müftülükler olduğu anlaşılmaktadır. Günümüzde Türkiye Cumhuriyeti'nde fetva vermeye yetkili kurum Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu'dur².

Yukarıda da belirtildiği üzere her bireyin her dini meseleyi kendi bilgi ve birikimiyle çözmesi mümkün olmadığı için bir yetkili kuruma danışma ihtiyacı süreklilik arz etmektedir. Bu ihtiyacı karşılayacak olan fetva makamlarının başvuru kaynaklarına ihtiyaç duymasından dolayı oluşturulan kaynakların hem Osmanlı döneminde hem de Cumhuriyet döneminde yenilenmekte ve geliştirilmekte olduğu anlaşılmaktadır. Osmanlı döneminde sadece şeyhülislamın fetvalarına yer verilen bir eser İlmiye Salnamesidir. Heyd'e (1995) göre bu salnamede 230 civarında özgün fetvanın tıpkıbasımı verilmiştir. Günümüzde çıkan Fetāvā-yı Feyziye, Behcetü'l-Fetāvā, Fetāvā-yı Ali Efendi gibi yayınlar da bu konu üzerinde ilahiyatçıların ve İslam tarihçilerinin mesai harcadıklarını göstermektedir.

Fetvalar bir kişi tarafından sorulan soruya resmi bir cevap niteliğinde oldukları için belli formatta kâğıtlara yazılır ve müsteftiye verilirdi. Ancak fıkhi içtihat açısından yazılı kaynak oluşturmak amacıyla çoğunlukla şeyhülislam veya müftü kâtiplerince mecmua haline getirilmiştir (Heyd ve Atar, 1995, 1995).

Osmanlı'da fetvalar çoğunlukla Türkçe verilir, ancak özellikle taşra müftüleri kendi fetvalarına dayanak oluşturmak amacıyla başvurdukları fıkıh kaynaklarından Arapça alıntılar (nakiller) yapardı (Keskin, 2014: 34 ve Atar, 1995). Bu tür fetvalara "nukullü fetva" denmiştir (Arslan, 2010: 46). Fetvalarda verilen cevaplar genelde çok kısadır (Heyd, 1995).

Bu eserlerde bulunan binlerce fetva, Osmanlı Devleti'nin asırlar boyu sosyal, ekonomik, siyasi ve hukuki anlayış ve görüşlerini, yazılı tarihten daha somut örneklerle sergilemektedir. Fetva mecmualarının en belirgin özelliği, soru-cevap tarzında hazırlanmış olmalarıdır. Ancak bazı fetva mecmualarında fetvalar, soru-cevap olarak kaleme alınmamış;

²<http://www2.diyanet.gov.tr/dinisleriuyuksekkurulu/Sayfalar/IlkelerVeHedefler.aspx> adresinden 6 Ocak 2017 tarihinde alınmıştır.

soru zikredilmeden sık karşılaşılan fıkhi meselelerin cevapları, kısaca “caizdir”, “sahihdir”, “mekruhtur” veya “mekruh değildir” şeklinde verilmiştir.

Fetva mecmualarının bir diğer önemli özelliği ise, klasik fıkıh kitapları sistematüğinde “kitâb” ve “bâb”lara göre düzenlenmeleridir. Fakat bazı eserler, klasik fıkıh kitaplarındaki usulü takip etmekle beraber, kitab ve bablar yerine, “mesâil” ve “fasıl”lardan meydana gelmektedir. Ayrıca fetva mecmualarının çoğunda fetvanın alındığı kaynak belirtilmekle beraber, bir kısmında sadece bazı fetvaların kaynağına işaret edilmiş, diğer bir kısmında ise kaynaklara hiç yer verilmemiştir.

Fetvaların sınıflandırılması çoğu zaman temizlik (kitâbu’t-tahârât), ibadet (kitâbu’s-salât), tanıklık (kitâbu’ş-şehâdet), zekât (kitâbu’z-zekât), oruç (kitâbu’s-savm), hac ziyareti (kitâbu’l-hacc) gibi ibadet ile ilgili bölümlerden oluşmaktadır. Bu bölümlerden sonra, evlilik akdi (kitâbu’n-nikâh), boşanma (kitâbu’t-talâk) gibi aile ve evlilik ile ilgili bölümler gelmektedir.

Osmanlı hukuk hayatında, birçok büyük müftünün fetvalarının derleme şeklinde toplanması, 16. yüzyıldan itibaren olmuştur.

Çalışılan Eser ve Müellifi

Bu çalışmanın temelini oluşturan eser de bir fetva mecmuası olup yukarıda açıklanan kimi özellikleri haiz fetvalardan oluşmaktadır.

Makedonya Cumhuriyeti Ohri Şehir Arşivinden dijital nüshası alınan eser Pir Muhammed Üskübî tarafından verilen fetvalardan oluşan bir mecmuadır. Eser ilk defa Aydemir - Hayber (2007: 560) tarafından tespit edilmiştir. Aydemir – Hayber tarafından hazırlanan katalogda yazmanın her ne kadar 188 varaktan oluştuğı belirtilmişse de numaralandırma 2a sayfasından başlatılmıştır. Dolayısıyla yazma aslında 189 varaktır. Bu çalışmanın konusu olan Fetâvâ-yı Üskübî Zihnî adlı yazma nüsha ta’lik hattı ile yazılmıştır; sayfaların çoğı 21 satırdan oluşmaktadır. Yazmanın baş tarafında bir fihristin yer aldığı diğer üç varak daha vardır. Müstensihî Halife bin Muhammed adlı zattır.

Fihristte 62 kitâb başlığı yazılmış olup yazmada toplamda 55 fıkhi konu başlığı (kitâb) yer almaktadır. Numaralandırma 2a sayfasında 1 ile başlamış olup 189. varağın a yüzünde 188 sayısı yer almaktadır. Bu nedenle yukarıda mezkur yazmalar katalogunda eserin 188 varaktan oluştuğı bilgisi verilmiş olmalı. Fihristte de bazen Kitâb başlıkları altında, bazen üstünde bazen de düzeltme yapılarak altta ve üstte iki farklı rakam işaretlenmiş olup verilen varak numaraları düzensizdir ve metnin esas varak numaralarıyla

örtüşmemektedir. Fihristte ayrıca metinde yer almayan Kitâb başlıkları yer almaktadır. Yazma “mes°ele” diye adlandırılan toplam 887 fihri soru ve cevaplarından oluşmaktadır.

Yapılan kaynak taramasından eserin Türkiye, Kosova, Bosna ve Makedonya’da çok sayıda nüshalarının olduğu tespit edilmiştir. Pîr Mehmed Üskübî Zihnî’nin farklı isimlerle anılan ve varak sayısı farklı olan birçok nüshası birçok katalogda belirtilmişken bu tezin konusu olan Ohri nüshası sadece yukarıda belirttiğimiz katalogda zikredilmiştir. Farklı kaynaklarda tespit edilmiş olan nüshalar şöyledir:

Tabak (2007: 9-10) tarafından tespit edilmiş olanlar:

- Fetâvâ-yı Üskübîye. Pîr Muhammed b. Hasan el-Üskübî. İstinsah Tarihi: 1037. Süleymaniye ktp., yazma Bağışlar, nr. 20.
- Mu’inü'l-Müftî fi'l-Cevâbi ale'l-Müsteffî. Mehmed b. Abdullah Üskübî. İstinsah Tarihi: 1627. Süleymaniye Ktp., Veliyuddîn Efendi, nr. 1460.
- Mu’inü'l-Müftî fi'l-Cevab ale'l-Müsteffî. Pîr Muhammed b. Hasan el-Üskübî İstinsah Tarihi: 1055. Süleymaniye Ktp., Osman Huldi Ö. nr. 36.
- Mecmuatü'l-Fetâvâ. Kôr Müftü Pîr Mahmud Üskübî 1060. Kütahya, Tavşanlı, Zeytinoğlu İlçe Halk Ktp., nr. 498.
- Fetâvâ-yı Üskübî. Pîr Muhammed b. Hasan el-Üskübî. İstinsah Tarihi: 1063. Süleymaniye ktp., Fatih, nr. 2356.
- Fetâvâ-yı Üskübî. 1065. Eskişehir Memleket İl Halk Ktp., nr. 269.
- Mu’inü'l-Müftî ale'l-Müsteffî (Fetâvây-ı Üskübî), Yekçeşm Pîr Mehmed Üskübî. İstinsah Tarihi: 1089. Beyazıt Devlet ktp., nr. 9040.
- Fetâvâ-i Üskübî. Mehmed Efendi Üskübî İstinsah Tarihi: 1730. Antalya Elmalı İlçe Halk ktp., nr. 2706.
- Mu’inü'l-Müftî. Pîr Muhammed b. Hasan el-Üskübî. Süleymaniye ktp., nr. 520.
- Fetâvâ. Muhammed b. Hasan el-Hanefî el-Üskübî. Süleymaniye ktp., Esad Efendi, nr. 1117.
- Fetâvâ-yı Üskübî’den Menkul Bazı Mesâil. Pîr Muhammed b. Hasan el Üskübî. Süleymaniye ktp., Çelebi Abdullah, nr. 396.
- Fetâvâ-yı Üskübî. Muhammed b. Abdullah Kastamonulu el-Üskübî. Beyazıt Devlet ktp., Beyazıt, nr. 2792.

- Mu'înu'l-Müftî fi'l-Cevâbi'l-Müstaftî (fetâvây-ı Üskübî). Yekçeşm-Kör Müftü, Üskübî Mehmed Efendi. Beyazıt Devlet ktp., Veliyuddîn Efendi, nr. 1468.
- Fetevâtü'l-Üskübî. Kastamanolu Muhammed Abdullah. Atıf Efendi ktp., Atıf Efendi, nr. 1163.

Keskin (2014: 5-7) Türkiye ve diğer ülkelerde Üskübî'nin fetva mecmuasının toplamda 73 nüshasını tespit edip liste halinde vermiştir.

Tarafımızca yapılan tarama neticesinde Türkiye dışında Bosna Hersek'in başkenti Saraybosna'daki Gazi Hüsrev Bey Kütüphanesi Arapça, Türkçe, Farsça ve Boşnakça Yazmalar Katalogundaki (Dobraça: 2002) bilgilere göre bu kütüphanede Pir Mehmed Üskübî'ye ait 10 adet fetva mecmuası nüshası bulunduğu tespit edilmiştir.

Kosova'nın başkenti Priştine'deki Alauddin Medresesi Kütüphanesinde Pir Mehmed Üskübî'ye ait 1 adet fetva nüshası bulunduğu (Tabak, 2007, 11) belirtilmekte ise de Kosova İslam Birliği'nin katalog çalışması devam ettiğinden bu kütüphanedeki yazmalar geçici olarak erişime kapatılmıştır.

Makedonya'da Ohri nüshası dışında Üskübî Kliment Ohridski Kütüphanesinde iki nüshanın (Aydemir ve Hayber, 2007) daha olduğunu kayıtlara geçmiştir.

Ayrıca İsviçre Zürih'te Adil Zülfikarpaşîç Vakfı Kütüphanesi El Yazma Koleksiyonunda (Nametak, F. ve Trako, S., 1997) da bir nüshanın bulunduğu tespit edilmiştir.

Kör müftü veya Farsça 'Yekçeşm' lakabı ile bilinen Üskübî Pîr Mehmed Efendi'nin hayatı hakkında kaynaklarda geniş bilgiye rastlayamadık. En geniş bilgiye Nev'îz'ade Atâyî'nin (2017: 1424) *Hadâ'iku'l-hakâ'ik fi tekmileti's-şakâik* adlı eserinde ulaşabildik. Atâyî Üskübî ile ilgili olarak şunu belirtmiştir:

Ba°dehu °innîñ da°vâsına müte°allık bir hikâye-i °acîbe ve hâdiş-e-i garîbe zuhûr eyleyüp infişâlna bâ°iş ve sermâye-i sūdâgerân-ı havâdiş olmuş idi. Ba°dehu mahrûse-i Üsküb fetvâsına vâsıl olup nice yıllar hîdmet-i iftâda mutaşaddî-i tedrîs ü ifâde olup müşkilât-ı umûrda mercî-i cumhûr ve “Üsküb Müftîsi” demekle meşhûr olmuş idi.

(...)

Mevlânâ-yı mezbûr kemâl-i fakâhet ü rûsûh-ı iftâ ile meşhûr, kenâr müftîlerinin ekmeli ve emsâliniñ emseli idi. Zemân-ı naşbında iftâ eylediği şuver-i mesâ°ili nuķûli ile cem° eyleyüp cem°-i aḥbâba şem° itmiş idi. Ol mecmû°a-i maḳbûle kütüb-i fıkḥiyye nemaṭı üzere tensîk ü tertîb ve tafşîl ü tevbîb olup zemânumuzda ḥaylî şöhreti ve efâzıl-ı sâde miyânında vâḳrât ü nüvâzil deñlü raḡbeti vardır.

Hocalarından biri olan Çivizâde, Üskübî'nin fıkhi bilgisi ve fetvalarındaki derinliği ile meşhûr olduğunu belirterek “kenar müftülerin en yetişmiş ve emsalinin en iyi örneği idi.

Zamanımızda hayli şöhreti ve ileri gelenler arasında vâkıât ve nevâzil denli rağbeti vardır” demektedir. 990/1582 yılında Hezargrad şehrindeki Maktûl İbrahim Paşa Medresesi’nde müderris, sonra müftü olarak görev yapmıştır. Daha sonra Üsküp müftülüğüne getirilen Pir Mehmed Efendi yıllarca bu görevi sürdürmüş ve Üsküp müftüsü olarak meşhur olmuştur.

Pir Mehmed Üskübî’nin biri fetva mecmuası, biri de kanunname (Akgündüz, 1996: 277) olmak üzere iki eseri olduğu tespit edilmiştir.

Üskübî’nin kanunname olan Zahîrû’l-kudât adlı ikinci eserinde arazi, vergi, vakıf hukukuyla ilgili olan eserde Üskübî’nin kendi fetvalarının yanı sıra Kemalpaşazâde, Çivizâde, Ebüssuûd Efendi, Hoca Sâdeddin Efendi, Esad Efendi, Bolulu Mustafa Efendi, Ebû Said Efendi, Bahâî Mehmed Efendi, Hanefî Mehmed Efendi, Yahyâ Efendi, Muîd Ahmed Efendi gibi Osmanlı şeyhülislâmlarının fetvalarına da yer verilmiştir. (Akgündüz, 1996: 277)

Tespit edebildiğimiz üzere Üskübî’nin fetva mecmuası ilahiyat alanında dört farklı yüksek lisans tezinin konusu olmuştur. İlahiyat alanında yapılan bu çalışmalar eserin Ohri nüshası dışındaki nüshalar esas alınarak yapılmıştır. Bu çalışmaların bir tanesi (Keskin 2014) Latin alfabesine aktarma ve fıkhi tahlilden oluşmaktadır. Mezkur tezin amacı metnin dil incelemesi olmadığı için transkripsiyon işaretleri kullanılmamıştır. Keskin (2014: 9-10) çalışmasının amacını açıklarken Osmanlı döneminde oluşturulmuş olup halen yazma olarak kalmaya devam etmekte olan zengin bir fıkıh literatürünün var olduğunu ve kendisinin yaptığı çalışmaya benzer şekilde yapılacak çalışmalarla bu zengin literatürün günümüz okurlarına kazandırılması gerektiğini ifade etmiştir. Buna ilaveten Zihni’nin eseri hakkında -bu çalışmada da işret edildiği üzere- (Keskin’in tezi hariç) üç yüksek lisans çalışmasının olduğunu, ancak bu tezlerde belli sayıda seçilmiş fetvaların Latin harflerine aktarılması (transkripsiyonu) ile yetinilmiştir. Çalışılan tezlerin künye bilgileri şöyledir:

1. Tabak, H. (2007). *Üskübî’nin Muinü’l-Müfti Adlı Eserinde Aile, Borçlar ve Şahsın Hukuku*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
2. Kaloshi, R. (2008). *Fetâvâ-yı Üskübî ve Fetâvâ-yı Ahmediyye’ye Göre İslâm Aile Hukuku*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
3. İsmail Yıldızlı, (1994). *Pir Muhammed Efendi’nin Mu’inu’l- Müfti ‘Ala Cevabi’l-Müstefti Adlı Eserinden Seçme Fetvaların Transkripsiyon ve Tahkiki*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.

Diğer yandan Keskin, çalıştığı nüshanın Türkçe metninin tamamını “Latinize” ettiğini belirtmiştir. Ancak fıkıh incelemesi olan bu çalışmada, metnin muhtemelen okurlar tarafından daha rahat anlaşılmasının sağlanması amacıyla, kimi kelime ve eklerin günümüz Türkçesinde anlam ve fonksiyon bakımından denk düşen karşılıklarına yer verilmiştir. Çalışmamızın yukarıda adı geçen çalışmalardan farkı, metnin tamamının transkripsiyon işaretleri kullanılarak transkribe edilmiş ve üzerinde dil incelmesinin yapıp, dil incelemelerine has dizinin oluşturulmuş olmasıdır.

Çalışmamızın temelini oluşturan bahse konu eser Şubat 1664 (Receb 1074) tarihinde istinsah edilmiştir. Bu çalışma, inceleme, transkripsiyon ve dizin kısımlarından oluşan bir dil incelemesidir.

2. İMLA

Dil özellikleri tespit edilmeye çalışılan metin Arap harfleriyle yazılmış bir metin olup bir fetva mecmuası olduğu yukarıda zikredilmişti. Yaptığımız kaynak taramasında bu tür metinlerde İslam fikhının temel kaynaklarına atıfta bulunmanın olağan bir gelenek olduğunu gördük. Bu metinde de aynı geleneğe uyularak önemli ölçüde Arapça metin aktarmaları yapılmıştır. Alanımız fıkıh ve Arapça olmadığından, metindeki bu alıntıların Türkçe metnin bittiği satırda devam eden kısmı kopyalama yoluyla transkripsiyonda fotoğraf nesnesi olarak yapıştirilmiştir. Nazma göre mensur metinlerin konuşma diline daha yakın olduğu yönünde yaygın bir kanaat mevcuttur. Benzer bir bakış açısıyla bu metnin de konuşma diline daha yakın olduğu düşünülebilir. Fakat fıkıh gibi kaynakları bol olan bir alan metni olduğundan içerisinde kalıplaşmış tekrarların yaygın olduğu görülmektedir. Ayrıca yoğun bir dini ıstılahatın kullanıldığını da görmekteyiz. Bu açıdan çoğunlukla Arapça ve az miktarda Farsça kelime ve terkiplerin imlasının, sözlük okumalarımıza dayanarak, belli bir standarda bağlı olduğu yönünde bir tespit ortaya koyabiliriz. Türkçe kelimelerin imlası ise aşağıda ele alınacak olup bu dönemin temsil ettiği dille ilgili başvuru kaynaklarında çizilen yol izlenerek ünlü ve ünsüzlerin gösterimi ayrı ayrı değerlendirilecektir.

2.1 Ünlüler:

Osmanlı Türkçesi ve Eski Anadolu Türkçesi hakkında yazılmış olan eserlerin başvuru kaynağı niteliği taşıyanlarda Arap harfli imlanın belli bir standart üzerinde yürümediği ve Türkçenin ünlü sistemi açısından yetersiz olduğu konusunda bir görüş birliği olduğu görülmektedir. Özkan (2000: s. 91) *Türkçe kelimelerin yazılışları bakımından en dikkat çeken yön ünlülerin yazılışında kendini göstermektedir. Ünlüler bazen hareke işaretleri ile bazen de imla harfleri denilen elif (ل), vav (و) ve ye (ي) ile yazılmıştır* şeklinde bir tespit ortaya koyar. Diğer yandan Develi (2014:31) *Arap alfabesi Türkçenin zengin ünlü sistemini göstermede yetersiz kalmıştır, çünkü Arapçada üç ünlü /a/, /i/, /u/ (ve bunların uzunları /â/, /î/, /û/) varken, Türkçede sekiz ünlü olup ayrıca uzun ünlü yoktur* ifadesini kullanmıştır. Ayrıca Tulum (2011: 88) *Osmanlı Türkçesi alfabesinin Türkçenin ünlülerini karşılamadaki yetersizliği, her şeyden önce ünlüleri kendi değerleriyle aktarabilmeye imkan vermemiştir* şeklinde bir değerlendirmeyi ortaya koyar. Deny (2012: 22-23) ise ünlülerin yazımında bir standart oluşmadığı için bu durumun “acemiler için Türkçe cümlelerin okunmasında başlıca zorluklara sebep” olduğunu belirtmiştir.

2.1.1 /a/ Ünlüsü

Kelime başında bu ünlü medli elif (ا) veya medsiz elif (إ) şeklinde gösterilmiştir. Kelime başı “a” ünlüsünün yazılışında med’in sürekli kullanılmadığını görüyoruz. *açık* اچيق (19b/15), *adlarını* آدلىرىنى (155b/17), *ağaç* اغچ (9b/17), *agzuñ* اغزك (163b/08), *ağlayup* اغليوب (101b/10), *ağır* آغر (86a/08), *ağsırsa* اغسرسه (8b/17).

Kelime içinde “a” ünlüsü genelde elif ile gösterilmiştir. *baba* بابا (33a/07), *balta* بالته (159a/09), *başup* باصوب (13b/15), *başda* باشده (169b/13), *çadır* چادر (169b/01), *çağrıyı* چاغرىي (187a/06), *dağ* داغ (87b/16), *dağılup* داغلوب (82b/20), *dahı* داخى (31b/07), *kaç* قاچ (103b/09), *kaçkun* قاچقون (76a/09).

Sonsesteki “a” ünlüsü bazı örneklerde elif, bazı örneklerde ise he (ه) ile gösterilmiştir. *ana* انا (155b/01), *baba* بابا (33a/07), *başka* باشقه (26b/18), *yara* ياره (169b/21), *balta* بالته (159a/09), *orta* اورته (156b/21)

2.1.2 /e/ Ünlüsü

Kelime başında “e” ünlüsü elif ile gösterilmiştir. *ekmek* اكمك (144a/09), *eksik* اكسك (91b/19), *el* ال (5a/09), *elin* الن (52b/01), *elli* اللى (134a/01), *ekin* اكن (144a/08), *er* ار (40a/09), *et* ات (31a/07), *etegin* اتكين (152a/15), *ev* او (82b/02), *eyle* ايله (58b/16)

İçseste “e” sesi herhangi bir işaretle gösterilmemiştir. *beş* بش (22b/03), *ben* بن (33a/20), *besle* بسله (42b/01), *çek* چك (36b/11), *degin* دكين (34a/01), *degirmen* دكرمن (77a/15), *deveci* دوه جى (144a/12), *degil* دكل (86a/20), *yemekle* يمله (17a/12), *yere* يره (21b/15), *yeşil* يشىل (182b/08), *geçüp* كچوب (88a/01), *gel* كل (150a/17), *gerçek* كرچك (106a/15), *gerek* كرك (187a/03), *isteyüp* استيوب (149b/07), *kendi* كندى (176a/08), *kemik* كمك (169b/14), *seksen* سكسن (178b/11), *üzere* اوزره (88a/08)

Sonseste “e” sesi genelde he harfi ile gösterilmiştir. *gebe* كبه (26a/03), *gice* گجه (19b/15), *nice* نهجه (51b/02), *de* ده (94b/01), *çekirge* چكركه (157a/17), *hele* هله (185b/14), *ile* ايله (10b/06), *bile* بيله (111b/20), *eyle* ايله (77a/04), *öyle* اويله (15b/18), *ne* نه (34a/01), *nesne* نسنه (10b/07), *ve* و (7b/04)

2.1.3 /ı/ ve /i/ Ünlüleri

Kelime başında “ı” ve “i” ünlüleri çoğunlukla elif ve ye (ای) ile gösterilmiştir. *ışlanup* اصلنوب (140b/05), *içmek* ايچمك (163b/08), *içinde* ايچنده (169b/01), *içün* ايچون (81a/01), *idügi*

(43a/04), iderse ایدرسه (111b/16), iken ایکن (16b/20), iki ایکی (111b/20), ilk ایلک (62b/03), isterler استرلر (69a/08), itmek اتمک (15a/04). Ancak *ışlan-* ve *iste-* ile *itmek* örneklerinde kelime başı “ı” ve “i” sesleri sadece elif ile gösterilmişlerdir. Fakat *itmek+isim çekim eki* (189a/13 ایتمکه, 162a/10 ایتمهکله) durumlarında kelime başı “i” sesi elif ve ye ile gösterilmiştir.

İçseste “ı” ve “i” ünlülerinin düzenli bir imlası yoktur. Bazı örneklerde ye harfi ile gösterilirken bazılarında herhangi bir işaret kullanılmamıştır. *kemik* کمک (169b/14), *kıldukda* قلدقده (10a/03), *kız* قیز (34a/03), *kim* کم (36a/04), *sirke* سرکه (6a/02), *şıçramak* صیچرامق (2b/05), *siz* سز (164a/17), *şimdi* شمدی (42a/21), *yıl* ییل (55b/04), *yigirmi* یکرمی (19b/13), *yigit* یگیت (183b/07), *kişiye* کشیه (81a/20), *kimesne* کیمسنه (162a/04)

Sonseste “ı” ve “i” ünlüsü ye harfi ile gösterilmiştir. *aşağı* اشغی (2a/19), *dahı* دخی (10b/11), *mi* می (10a/04), *kankı* قنقی (50b/15), *arı* اری (176a/18), *şarı* صاری (105a/08), *altı* آلتی (34a/14), *gibi* کبی (150a/06), *iki* ایکی (111b/20), *şimdi* شمدی (42a/21), *yedi* یدی (63a/05), *gemi* کمی (68b/10), *ötürü* اوتوری (63a/14), *köprü* کوپری (170b/18), *mi* می (26a/03)

2.1.4 /o/ ve /ö/ Ünlüleri

Kelime başında elif ve vav ile gösterilmiştir. *oğlan* اوغلان (30b/07), *olur* اولور (2b/02), *orta* اورته (156b/21), *otlayup* اوتلایوب (157a/17), *öbüri* اوبری (107b/01) *öküz* اوکوز (140a/11), *öldi* اولدی (33b/07), *öyle* اویله (15b/18), *öñinde* اوکنده (68b/03), *öpdükde* اوپدکده (103a/21)

İçseste “o” ve “ö” sesleri çoğunlukla vav ile gösterilmiştir. Ancak iki heceli olup her iki hecenin ünlüsü yuvarlak olduğunda ilk hece yuvarlak ünlüsü herhangi bir işaretle gösterilmemiştir. *bölük* بلوک (155b/15), *korkma* قورقمه (92b/10), *boşasa* بوشاسه (40b/15), *boylu* بویلو (9b/13), *çok* چوق (88a/16), *çoban* چوبان (144a/16), *doğrı* دوغری (98b/21), *dökse* دوکسه (162b/14), *şol* صول (185b/18), *şoñra* صکره (25a/06), *söyledüm* سويلدم (22a/10), *toğdı* طوغدی (147b/19), *kör* کور (114b/21), *böyle* بویله (4b/15), *koyılup* قویلوب (6a/18).

2.1.5 /u/ ve /ü/ Ünlüleri

Kelime başında bu ünlüler de diğer yuvarlak ünlülere benzer şekilde elif ve vav ile gösterilmişlerdir. *un* اون (31a/07), *ucuz* اوجوز (83b/11), *urup* اوروب (62b/03), *uymak* اویمق (117a/17), *uğrayup* اوغرایوب (170b/18), *üç* اوچ (97a/18), *üleşelüm* اولشه لم (158b/09), *üzere* اوزره (10b/07), *üstine* اوستنه (160b/20).

İçseste “u” ve “ü” ünlüleri vav ile gösterilmiştir. *bul* بول (93b/02), *durup* دوروب (63b/10), *düz* دوز (9b/16), *gün* كون (36b/19), *güci* كوجى (56a/15), *kulağın* قولاغن (152a/11), *tutar* طوتر (4a/21), *tükürigi* توكوركى (18a/05).

Sonseste bu ünlüler vav ile gösterilmiştir. *bu* بو (11a/09), *kapu* قپو (58b/06), *şu* صو (5a/09), *girü* كىرو (158b/11), *diyü* ديو (4b/09),

2.2 Ünsüzler

Eski yazı sisteminde ünsüz seslerin karşılanmasında da birtakım problemler bulunmaktadır. Özellikle b-p, c-ç, k-g gibi seslerin aynı harflerle karşılanmaları yüzünden eski imlada bu seslerin belirlenmesi imkânsız olmuştur (Duman: 2000, s. 22). Arapça ve Farsçaya has ث ظ ذ ع ض ح ژ ünsüzler Türkçe kelime ve eklerin yazılışlarında kullanılmamıştır. Diğer yandan Türkçe kelime ve eklerde ince sıradan “k” ve “g” ile “ñ” ünsüzleri için ك, kalın sıradan “k” ünsüzü için ق, kalın sıradan “g (ğ)” ünsüzü için غ, “s” ünsüzü için س ve ص, “h” ünsüzü için ه ve خ, “t” ünsüzü için ت ev ط, harfleri kullanılmıştır. Aşağıda Türkçe kelimelerde ünlü ve ünsüzlerin önses, içses ve sonses konumunda yazılış şekilleri ve örnekleri verilmiştir.

2.2.1 /b/ ve /p/ Ünsüzleri

Kelime başı ve içseste tespit edilen örneklerden “b” ünsüzü ب harfi ile, “p” ünsüzü ise پ harfi ile gösterilmiştir. İleride ekler bahsinde görüleceği üzere zarf-fiil eki -up/üp وب ile gösterilmiştir.

baba بابا (11a/06), *balık* بالىق (166a/01), *bal* بال (6a/11), *balta* بالته (159a/09), *baña* بكا (22b/12), *biñ* بيك (33a/15), *besle* بسله (42b/01), *bul* بول (93b/02), *bir* بر (7b/03), *parmak* پرماق (4a/20), *paşdırma* پاصدرمه (159a/09), *pişir* پىشر (31a/07), *büyük* بويوك (165a/17),

tapu طپو (178b/08), *yapışup* ياپىشوب (91a/10), *kapu* قپو (58b/06), *köpri* كوپرى (170b/18), *küpleri* كوپه لرى (86a/07), *toprak* طپراق (5b/01), *koparmagla* قوپارمغله (169a/12), *arpa* آرپه (89b/16), *gebe* كبه (26a/03), *baba* بابا (11a/06), *çoban* چوبان (144a/16), *çıbanı* چىبانى (4a/11), *kırbaç* قىرباچ (62b/03), *kırtaban* قىرطبان (34b/17), *işbu* اىشبو (155b/16), *öbürü* اوبرى (107b/01), *gibi* كىبى (3a/21)

2.2.2 /c/ ve /ç/ Ünsüzleri

Bu ünsüzlerin Türkçe kelimelerin istikrarlı bir yazılışı olduğunu söylemek mümkündür. Ancak Farsça olan *oruç* ve *hiç* kelimelerinde sones “ç” ünsüzünün cim ile yazıldığı görülmektedir. Diğer yandan *üç* kelimesinde vav harfinin kuyruğu bazı örneklerde uzatılarak *çim* harfinin iki noktasıyla birleştirildiği tespit edilmiştir. Önce bu harfin *cim* şeklinde yazılmış olduğu yanılışına düşürmüş, ancak *çim* harfinin noktalarının açık görüldüğü diğer örneklerden bu harfin *çim* olduğu kanaatimizi pekiştirmiştir.

çekdüm چکدم (36b/12), *çekirge* چکره (157a/17), *çıbanı* چبانی (4a/11), *çık* چیق (56a/11), *çignedükde* چیکندده (18a/09), *çoban* چوبان (144a/11), *çürük* چورک (170b/17), *çok* چوق (88a/16), *çadır* چادر (169b/01)

nice نیجه (15a/04), *gice* گجه (13b/15), *kaçkun* قاجقون (76a/09), *gerçek* کرچک (56b/03), *ucuz* اوجوز (83b/11), *içün* ایچون (6a/06), *şıçramak* صچرامق (2b/05), *açık* اچق (19b/15), *buçuğar* بوچوغر (56a/16), *uçkur* اوچقور (162a/19), *içinde* ایچنده (40a/09)

kırbaç قریباچ (62b/03), *ağaç* اغچ (9b/17), *kaç* قاج (21b/10), *üç* اوچ (30b/07), *geçüp* گچوب (33b/21), *açup* آچوب (123b/10), *içüp* ایچوب (58b/20), *biçüp* بیچوب (87b/18)

2.2.3 /d/ ve /t/ Ünsüzleri

“d” ünsüzü önses, kelime içi ve sones konumunda *dal* (د) harfi ile gösterilmiştir. “t” ünsüzü ise kalın ünlü barındıran kelimelerin önses konumunda çoğunlukla *tı* (ط) harfi, bazen de *te* (ت) harfi ile gösterilmiş olup, diğer durumlarda *te* (ت) harfi ile gösterilmiştir.

Yazmada hareke kullanılmamış olup aşağıda verilen *süd*³ ve *kötürüm* örneklerinin harekeli yazıldıkları tespit edilmiştir. Harekenin kelime ünlülerini karşılamak için kullanıldığı anlaşılmaktadır.

dağ داغ (87b/16), *dağı* داخی (11b/03), *da* ده (36a/02), *delüp* دلوب (62b/15), *değer* دکر (64a/06), *değil* دکل (17a/06), *degin* دگین (34a/01), *degirmen* دکرمن (84a/12), *dek* دک (34a/01), *deldükde* دلدکه (189a/04), *didükde* دیدکه (31a/15), *diger* دیکر (87b/07), *dişleri* دیشلری (18a/05), *durup* دوروب (63b/10), *dört* درت (55b/04), *dökse* دوکسه (162b/14), *doğrı* دوغری

³ Korkmaz (2005b), *süd* kelimesindeki tonlu ünsüzün nedenini şu şekilde açıklamıştır: “Ancak sonesleri p, ç, t, k yerine b, c, d, g ünsüzlerinden biri ile yazılan ad, ‘ad, isim’, od ‘ateş’, süd, dib, uc, güc, ağ ‘ak’ gibi bazı kelimeleri bunlardan ayırmak gerekir. Çünkü son zamanlarda yoğunluk kazanmış olan bir görüşe göre, bu kelimelerin soneslerindeki tonlu yazılışlar bir şekil meselesinden ibaret olmayıp, fonolojik bir değer taşımaktadırlar. Bu konuyu araştıranlar, kelime sonlarındaki tonlu yazılışlar ile Türkçenin asli uzunlukları arasında bir bağlantı kurmaktadır. Bunlara göre söz konusu kelimeler aslında birer uzun ünlü taşımaktadır. Ancak, tarihi devirler içindeki değişmelerle kök hecelerdeki ünlüler kısalınca, bu ünlüler kendilerindeki sürekliliği soneslerdeki ünsüzlere aktarmak suretiyle o ünsüzleri tonlulaştırmışlardır.”

(98b/21), *tapu* طپو (178b/08), *tamarlar* طمرلر (159a/12), *tarla* ترلا (178b/08), *tavuk* تاقوق (166a/01), *toğuz* طوقوز (19b/13), *ton* طون (56a/16), *toñuz* طونوز (74a/08), *toyar* طوير (49b/17), *toprak* طپراق (5b/01), *turduqça* طوردقچه (91a/02), *tuta* طوته (56a/19), *tükürügi* توكورگی (18a/05), *toğrica* طوغريجه (99a/03)

balta بالته (159a/19), *kaftanı* قفتانی (86a/08), *kırtağan* قرطبان (34b/17), *orta* اورته (156b/21), *otarurlar* اوتاررلر (140a/10), *oturduqça* اوتوردقچه (160b/20), *otuz* اوتوز (59b/21), *yeter* يتر (56a/16), *altı* آلتی (34a/14), *etegin* اتکین (152a/15), *üstine* اوستنه (160b/20), *yetmiş* يدي (60a/01), *getür* كتور (31a/15), *kötürüm* كوتورم (33b/05), *ötürü* اوتوری (63a/14), *yedi* يدي (9a/14), *yardım* ياردم (77b/15), *çadır* چادر (169b/01), *kadar* قدر (36b/20), *kendi* کندی (21a/03), *ad* آد (155b/16), *and* آند (56a/19), *et* ات (31a/07), *git* گیت (69b/18), *yigit* يگیت (183b/07), *dört* درت (113a/11), *süd* سؤد (34a/03)

2.2.4 /k/, /g/ ve /ğ/ Ünsüzleri

“k” ile “g” ünsüzleri ön sıradan kelimelerde *kef*, art sıradan kelimelerde ise “k” ünsüzü *kaf* harfi, “g” ünsüzü de *gayın* harfi ile gösterilmişlerdir.

kaç قاچ (21b/10), *kaçan* قچن (111b/13), *kaçkun* قاچقون (76a/09), *kadar* قدر (36b/21), *kaldı* قالدی (150a/19), *kalkup* قالقوب (100a/20), *kapu* قپو (58b/06), *kara* قره (155b/01), *kemik* كيمك (169b/14), *kendi* کندی (21a/03), *kıldukda* قلدقده (10a/03), *kız* قیز (34a/03), *kıyup* قیوب (27b/11), *koğar* قوگر (163b/08), *komam* قومام (47b/04), *kişilere* کشیلره (108b/10), *kör* کور (114b/21), *köprü* کوپری (170b/18), *kötürüm* كوتورم (33b/05), *küpesin* کوپه سین (152a/12), *gebe* كرجك (26a/03), *geçmek* كچمك (36b/20), *gel* گل (69b/18), *gemi* کمی (68b/10), *gerçek* كرسك (56b/03), *gerek* كرك (36b/20), *getür* كتور (31a/15), *git* گیت (69b/18), *giyse* کيسه (160b/19), *gölgesi* گولگه سی (9b/17), *gögüs* گوکس (159a/10), *götür* كتور (162b/01), *görür* کورر (185a/10), *göz* گوز (167b/20), *güci* گوجی (56a/15), *gün* گون (53b/21), *güneş* گونش (9b/16).

ağça اقچه (163a/20), *şaksagan* صقسغان (161a/06), *yakın* يقن (164a/13), *yakardup* ياقاردوب (60a/03), *eksik* اكسك (91b/19), *çekirge* چكرگه (157a/17), *seksen* سكسن (178b/11), *ekin* اکن (144a/08), *bekleyüp* بکليوب (189a/14), *yukarusı* يوقاروسی (2a/19), *tükürügi* توكورگی (18a/05), *yükledüp* يوكلدوب (140b/04), *toğsana* طقسانه (88a/06), *toğuz* طوقوز (19b/13), *oğumak* اوقومق (14b/02), *ağsırsa* اغسرسه (8b/17), *ağaç* اغچ (9b/17), *ağzuñ* اغزك (163b/08), *aşağı* اشغی (2a/19), *çağrıyı* چاغری (187a/06), *ağlayup* عغليوب (101b/10), *ağır* آغر (86a/08), *dağılup* داغلوب (82b/20), *degin* دگین (34a/01), *degirmen* دگرمين (77a/15), *degil* دگل (86a/20), *deger* دگر (64a/06), *begenüp* بگنوب (83b/15), *yigirmi* يگرمی (19b/13), *diger* ديگر (87b/07), *yigit* يگیت

(183b/07), *oglan* اوغلان (30b/07), *uğrayup* اوغرایوب (170b/18), *buğdaya* بغدایه (145a/09), *uğurdan* اوغردن (2b/13).

dağ داغ (87b/16), *şag* صاغ (17b/13), *ancağ* انجاق (180b/17), *çek* چک (36b/12), *gerçek* کرچک (106a/15), *gerek* کرک (187a/03), *dek* دک (34a/01), *açık* اچیق (19b/15), *çık* چیق (143b/12), *balık* بالیق (166a/01), *artık* آرتیق (112a/01), *kemik* کمک (169b/14), *eşik* اشک (58b/06), *eksik* اکسک (91b/19), *ilk* ایلک (62b/03), *çok* چوق (88a/16), *yoğ* (130b/03), *tavuk* تاقوق (166a/01), *büyük* بویوک (165a/17), *bölük* بلوک (155b/15), *kulağlarına* قولقلرینه (182a/13), *kuyruksuz* قویرقسز (169a/13).

2.2.5 /ñ/ Ünsüzü

Türkçeye has olan bu ünsüzü Develi (2014: s.65) *genizsi damak ünsüzü*, Tulum (2011: 117) ise *genizsi n* şeklinde adlandırmışlardır. Önseste bulunmayan bu ünsüz içses ve sonseste ve ayrıca bazı çekim eklerinde yer alır. Burada kelime içsesi ve sonsesi konumunda kullanıldığı örneklerle yer verilmiştir.

aña انا (21b/16), *baña* بنا (22b/12), *saña* سنا (22b/19), *yaña* ینا (189a/04), *şoñra* صکره (58b/01), *añladuğı* اکلادوغي (60a/05), *yeñi* یعی (3b/17), *göñülden* کوکلدن (187a/06), *yalñız* یالکز (110b/16), *toñuz* طوکوز (74a/08),

oñinde اوکنده (68b/03), *biñ* بیك (33a/15), *eñk* اک (183b/20), *iriñ* اریك (7b/03).

2.2.6 /h/ Ünsüzü

Ergin (2004: 58-59) “h” ünsüzünün Türkçe kelimelerde bulunmadığını, Eski Türkçeden Batı Türkçesine geçişte bazı “k” seslerinin “h” ve “h” sesine dönüştüğünü, zaman içerisinde bunlardan bazılarının tekrar “k” aslı şekline döndüğünü belirtmiştir. Bu metinde tespit edilen iki örnekten “*yoğsa*” iki şekillidir: *yoğsa* یوخسه (181a/18) ve *yoğsa* یوقسه (182a/06). Bir diğer örnek olan *dahı* دخی (182a/09) bağlacı ise son ünlüsünü inceltmek suretiyle varlığını *dahi* şeklinde günümüze kadar sürdürmüştür. Nitekim Timurtaş (2005: s. 65) “*bazı kelimelerde hece başında k’lar h olmuştur. Mamefiş bu değışme mutlak değildir. Müstensihe göre vaziyet değışmektedir. Aynı kelimenin aynı eserde her iki şekline de tesadüf edilebiliyor.*” tespitini ortaya koymuştur.

Diğer örneklerdeki “h” ünsüzünün Arapça ve Farsçadan alınma kelimelerde kullanıldığı görülmektedir. Ancak Arapça ve Farsçada farklı ses değeri olan ح خ ه ünsüzlerinin Türkçedeki söyleyişlerinde bir fark yoktur. Bu ünsüzler hece ünlüsünü kalın

veya ince okutmaları yönüyle Osmanlı Türkçesi imla geleneğinde “*kalın ünsüz*” ve “*ince ünsüz*” şeklinde sınıflandırılmışlardır (Timurtaş, 2008: 88, Tulum, 2011: 62-63, Develi, 2014: 67).

2.2.7 /s/ Ünsüzü

Bu ünsüz ince sıradan kelimelerde س ve kalın sıradan kelimelerin önemli bir kısmında ص ile gösterilmekle beraber, art sıradan kelimelerde س harfinin kullanıldığı örneklere de rastlamak mümkündür. Nitekim Tulum (2011: 24) “(...) ص ve ط da aynı amaçla, kalın sıradan kelimelerde Türkçenin s ve t sesleri için kullanılmışlardır. Böylece س ince sırayı, ص kalın sırayı (...) belirler. Türkçe kelimelerin doğru okunması için yarar sağlayan bu kullanım ne yazık ki ق ve ك gibi kurallaşıp yaygınlık kazanamamış, belli örneklerle sınırlı kalmıştır.” şeklinde bir tespit ortaya koymuştur. Diğer yandan Korkmaz (2005b) “Eski Türk yazı dili geleneğinin Anadolu’da bir süre devam etmesi dolayısıyla, Arap yazısına göre ص ile yazılması gereken Türkçe kelimelerin kısmen س ile kısmen de ص ile karşılandıkları bilinmektedir.” ifadesini kullanmıştır.

Önseste kalın sıradan örneklerin çoğunda ص, ama bazı örneklerde س harfinin kullanıldığı görülmektedir. İnce sıradan örneklerde ise daima س kullanılmaktadır.

şarı صارى (105a/08), şaksagan صقسغان (161a/06), şıçramak صچرامق (2b/05), şol صول (185b/18), şöñra صكره (25a/06), şu صو (5a/09), şağ صاغ (17b/13), şağışı صاغشى (89b/17), şarup صاروب (182b/08), şatarum صاتارم (53a/13), şavmak صومق (8b/08), şay صای (152a/19), şığırlarını صغرلرنى (159a/08), şıkmaq صقمق (4a/11), şokup صوقوب (62b/15), şoraraq صوررق (2b/13), şubaşı صوباشى (106a/09), sazlığı سازلغى (176a/21), saña سكا (22b/19).

İnce sıradan önses s ünsüzü örneklerinden “*sürçüp*” örneğinin harekeli yazıldığı tespit edilmiştir.

söyledüm سويلدم (22a/10), seksen سكسن (178b/11), sirke سرکه (6a/02), siz سز (164a/17), süd سُد (34a/03), sürüp سوروب (140a/09), sekiz سکز (68a/02), sen سن (34b/17), söz سوز (37a/09), sürçüp سُرچوب (140b/05).

İçseste de önsese benzer bir kullanım söz konusu. Kalın sıradan kelimelerde ص harfinin kullanılışı düzenli değildir.

paşdırma پاصدرمه (159a/09), başup باصوب (13b/15), ıslanup اصلنوب (140b/05),

kimesne كيمسنة (162a/04), *üstine* اوستنه (160b/20), *şaksagan* صقسغان (161a/06), *ağsırsa* اغسرسه (8b/17), *seksen* سكسن (178b/11), *besle* بسله (42b/01), *isteyüp* استيؤب (149b/07), *gösterüp* كؤسترؤب (83b/15).

Sonseste s ünsüzünü barındıran iki örnek de ince sıradan olup *س* harfi kullanılmıştır. *kes* كس (69b/06), *gögüs* كؤكؤس (159a/10).

Türkçenin geri kalan ünsüzleri *transkripsiyon işaretleri* tablosunda gösterilen harflerle temsil edilmişlerdir.

3. YAPIM EKLERİ

3.1 İsimden İsim Yapma Ekleri

3.1.1 -lik eki (لق، لك)

Metinde tespit edilen örneklerde dil uyumunun olduğu, ancak dudak uyumunun olmadığı görülmüştür.

ağçalık (152a/11), yıllık (114b/19), ağırlık (24b/04), mertlik (125b/11), günlük (76a/10), başlığın (183b/07),

3.1.2 -ci eki (جى)

Metinde tespit edilen örnekler dudak uyumu hakkında fikir verecek türden değildir. Ancak ünsüz benzeşmesi olmadığını tespiti imkan vermektedir.

kiracı (142b/01), katırcı (144a/13), deveci (144a/12), maʿdenci (16a/15), sünnetçi (167b/01), hammāmcıya (144b/09)

3.1.3 -süz eki (سز)

Olumsuzluk fonksiyonuyla kelime türeten bu ek hakkında başvuru kaynaklarda farklı görüşler mevcuttur. Timurtaş (2005: 95), Ergin (2004:161), Korkmaz (2005a), Özkan (2000: 119) EAT’de bu ekin ünlüsünün daima yuvarlak olduğunu belirtirken, Kartallıoğlu (2015: 125) verdiği örneklerde kesreli sin (س) kullanarak bu eki düz ünlülü okumuştur. Duman (2000: 31) bu eki düz ünlülü olduğunu belirtmiştir. Metnimizde bu eklerin yer aldığı örnekler harekesiz olduklarından yuvarlak ünlülü okunmasında karar kıldık.

ansuz (15b/07), şusuz (89b/16), nafaķasuz (34a/01), yarasuz (169b/21), daʿvāsuz (114a/06), taķvāsuz (185a/11), rızāʿsuz (32a/03), kıyruķsuz (169a/13), imāmsuz (170b/18).

3.1.4 -Cik eki (چى)

Metinde tek bir örnek olup “ç”li şekli olduğundan bu ekin ünsüz benzeşmesine tabi olup olmadığını tespiti mümkün olmamıştır.

kāğıdçıkları (155b/17)

3.1.5 -IncI eki (نجى)

Sayılarla sıra anlamı katan bu ekten sonra iyelik ve hal eki geldiği için isimden isim yapma eki olarak ele alınmıştır. Bu ekin kalınlık incelik uyumuna tabi olduğu, ancak dudak uyumunun gelişmediği görülmektedir.

otuzuncı (19b/14), onuncısı (169b/19), altıncısı (169b/18), toktuzuncısı (169b/19), üçüncü (155b/17), dördüncüsü (169b/17).

3.1.6 -IX eki (لى، لو)

Ekin -II ve -IU olmak üzere iki farklı yazılışına rastlanmıştır. Dudak uyumu olmadığı gibi iki şekilli olması da henüz EAT'den OT'ye geçişin bir neticesi olarak ortaya çıkmış olması gerekir.

şarılı (58b/05), ikili (155b/21), bahālī (86a/08), gözli (167b/21), borclı (78b/09), bulutlı (17b/06), şulı (89b/16), zahmetli (89b/20), boylu (9b/13), hayırlı (185b/03), hayırludur (186b/07) borclusın (151a/09)

3.2 İsimden Fiil Yapma Ekleri

3.2.1 -I eki (ى)

eksildi (170a/01), boşaldı (145b/03)

3.2.2 -A eki (آ، ا)

Kalın sıradan isimlere *elif*, ince sıradan isimlere *he* getirilmek suretiyle yapılır. Kalınlık-incelik uyumuna tabidir.

oynarsın (72b/01), boşadığın (103b/08), kanayup (161a/12), gözedirken (140a/11),

3.2.3 -Ar eki (ار)

kararup (177a/17), şuvarmağa (158b/19), otarurular (140a/10)

3.2.4 -IA eki (اى)

Tespit edilen örneklerde, *avlamak* (lam + elif) istisna olmak üzere, ek sadece lam harfi ile gösterilmiştir.

avlamak (166a/20), *başlayup* (155b/19), *şulanmak* (3a/10), *bekleyüp*⁴ (189a/14), *beslediği* (74a/18).

3.3 Fiilden İsim Yapma Ekleri

3.3.1 -mak/-mek eki (مق، مك)

Fiilin *mastar* şeklidir, bir hareket ve oluşun mücerret ismidir. Her fiil tabanına getirilebilir. Mastarlar isim mahiyetinde oldukları için, ismin cümledeki bütün fonksiyonuna sahiptirler (Timurtaş: 2005, 98). Mastar ekinden sonra ünlü ile başlayan bir isim çekim eki getirildiğinde ekin sones konumundaki tonsuz ünsüzü tonlulaşır. Ancak imlada arka sıradan kelimelerde bu (غ>ق) gösterilirken, ön sıradan kelimelerde k ve g ünsüzleri aynı harfle (ك) gösterildiklerinden imlada bir değişiklik olmaz.

āb-dest almak (1b/02), *ta'zīr olunmak* (60b/10), *alınmamak* (74a/19), *durmamak* (131b/12), *almağa* (144b/06), *olmağa* (146a/14), *kılmağa* (154a/21), *virilmek* (131a/11), *götürmek* (3a/03), *dimekdür* (4b/11), *terk itmek* (4b/21), *virmemege* (16a/15), *hacc itmege* (21a/03), *dimege* (21b/15).

3.3.2 -mA eki (مه)

Bu ekle ilgili tek bir örnek mevcuttur.

paşdırma (159a/09),

3.3.3 -ık, -ik, -uık, -ük eki (ق، وک، وک)

Kalın ve ince sıradan olmak üzere ekin yuvarlak ve düz ünlülü toplam dört farklı şekline rastlanmıştır. Bu dört şekillilik de EAT'den OT'ye geçiş döneminin bir sonucu olarak ortaya çıkmış olmalıdır.

açık (19b/15), *artuık* (11b/21), *tükürigin* (17a/05), *delikden* (1b/15), *bulanık* (7a/09), *bölük* (155b/15).

⁴ Ergin (2004: 180) bu kelimeyi -IA isimden fiil yapma ekine örnek göstermiştir. Çağbayır (2017: 178) “bek” maddesinin anlamını “3. gözcülük yapan, gözcü” olarak vermiştir.

3.4 Fiilden Fiil Yapma Ekleri

Metinde fiilden fiil yapma eklerine bulunan örneklerin sayısı azdır.

3.4.1 -DAr eki (تر)

gösterilmiş (161a/15)

3.4.2 -(I)l eki (ل)

açılup (42a/12)

3.4.3 -(I)ş eki (ش)

karışmayup (109b/19)

3.4.4 -n eki (ن)

kazanduñ (52a/19)

3.4.5 -k eki (ق)

korqmaz (70a/20)

3.4.6 -d eki (د)

uzadsa (52b/01)

4. ÇEKİM EKLERİ

4.1 İsim Çekimi

4.1.1 Çoğul eki -lAr (لر)

Bu ek kalınlık-incelik uyumuna uyar.

binā'lar (91b/06), yaralar (169b/13), ġayrılar (163a/20), şāhidler (37a/14), mertebeler (60a/02), bāķīler (116b/10), ħarāmīler (13b/15), dā'inler (78b/14), misāfirler (163a/20).

4.1.2 İyelik Ekleri

İyelik ekleri ismin karşıladığı nesnenin bir şahsa veya bir nesneye ait olduğunu ifade eden işletme ekleridir (Ergin, 2004: 221, 222). EAT’de iyelik eklerinin 1. ve 2. şahıs teklik ve çokluk şekillerinin daima yuvarlak ünlülü, 3. şahıs teklik ve çokluk şekillerinin düz ünlülü olduğu belirtilmiştir (Timurtaş, 2005: 51,82, Özkan, 2000: 111).

Teklik 1. şahıs (أ)

Duman (2000: 39) ile Kartallıoğlu (2011: 428-437) 1. şahıs teklik ekine ilişkin verdikleri örneklere dayanarak hareke yoluyla ortaya koydukları tespitlerde ek ünlüsünün düz ve yuvarlak olabileceğini göstermişlerdir. Ancak bu kullanımın da düzensiz olduğunu belirtmişlerdir. Bu kaynaklardaki örneklerin çoğunda yuvarlak ünlü kullanımı ağır basmaktadır. Duman’ın (2000: 12) çalışmasına esas aldığı metnin istinsah tarihinin 1683 olduğu anlaşılmakta olup, Kartallıoğlu’nun, çalışması için 16-18 asırlara ilişkin kaynakları esas aldığı görülmüştür. Metnimiz 17. yüzyıl nüshası olup hareke kullanılmadığından bu ekin ünlüsünü yuvarlak (-um, -üm) saymanın daha doğru olacağı kanaatine sevk etmiştir. Ünlü ile biten kelimelerde ek -m ünsüzü getirilerek yapılmıştır.

kızum (23a/14), zevcüm (91a/21), kendüm (107a/21), eksigüm (151b/19), şeyhüm (70a/01), kulum (53b/21), hakkum (95b/10), nikāhūmda (23b/14), dārumda (56a/10), hayfumdan (130b/13), kızumdan (23b/13), mülkümde (53a/10).

Teklik 2. şahıs (ك)

Teklik 2. şahıs iyelik ekinin de ünlüsü yuvarlak olduğu yönünde görüşler hakimdir (Timurtaş, 2005: 51, Duman, 2000: 40, Özkan, 2000: 111, Gülsevin ve Boz, 2004:137). Ünsüz ile biten kelimelerin sonuna -ñ eki getirilmektedir.

kuluñ (53a/16), bıyığıñ (69b/06), alduğıñ (85a/02), hakkıñı (92b/14), haṭṭuñ (117a/15), ağzuñ (163b/08), kapuñ (189a/05), hakk-ı mürūruñ (189a/05), anañ (22a/09), babañ (47b/03), cāriyeñ (26b/18), üzeriñe (39a/19).

Teklik 3. şahıs (سى، ي)

Teklik üçüncü şahıs eki kalınlık-incelik uyumuna bağlı olarak -ı/sı ve -i/-si şeklindedir. Bu ekin dudak uyumu yoktur. Ünlü ile biten kelimelerin sonuna “s” yardımcı sesi getirilir.

erbābı (81a/20), kitābı (30a/13), şevābı (184a/09), rızķı (76b/14), hūķūķı (160b/21), ķulı (51a/02), haṭā’sı (187b/21), ķurnası (2b/01), rızā’sı (27a/14), şāķibi (66a/20), nesebi

(25a/12), sebebi (147a/11), zevci (17b/09), gölgesi (9b/17), vâlidesi (175a/21), terekesi (95b/09), mâlı (76b/14).

Çokluk 1. şahıs (مز)

Çokluk 1. şahıs ekinin EAT döneminde yuvarlak ünlülü olduğu görüşü hakimdir. Ayrıca ünsüz ile biten kelimelere yardımcı ses olarak gelen ünlünün de yuvarlak olduğu belirtilmektedir. Ancak Duman (2000: 40) *ünsüz ile biten tabanlarda ise ekin bağ ünlüsü iki türdür*” tespitini ortaya koyarak örneklerle bu iddiasını desteklemiştir. Diğer yandan Kartallıoğlu (2011: 437-450) ise 17. yüzyılda ekin ünlüsünün çoğunlukla yuvarlak, yardımcı ünlüsünün %78 oranında düzleştiğini belirtmiştir. Bu tespitlerden hareketle çalıştığımız metin harekesiz olduğundan ekin yardımcı ünlüsünün düz okunması gerektiği kanaatine vardık.

babamuz (105a/17), anamuz (105a/17), lisānımız (177a/19), sulṭānımız (177b/08), hişşemüz (77a/15), peygāmbirimüz (177b/08), gözümüze (36a/06), meşāyihimizüñ (12b/03), oğlumuzdur (74b/13), üstādımızdur (171b/09).

Çokluk 2. şahıs (كز)

Çokluk birinci şahıs ekinde atıfta bulunulan kaynaklarda belirtilmiş olan gerekçeler dikkate alınarak bu ekin de ünlüsünü yuvarlak, yardımcı ünlüsünü ise düz okumamız gerektiğine kanat getirdik. Bu ekin ñ ünsüzü metinde daima ك ile gösterilmiştir.

kanḳıñuz (106a/13), itdügiñüz (187a/08), kavliñüze (133b/05), buyurduğıñuzdur (4b/08).

Çokluk 3. şahıs (لری)

Bu ek kalınlık-incelik uyumuna uyar.

babaları (88b/09), binā'ları (80a/10), rızā'ları (99a/15), nikāḥları (27a/05), naşībleri (155b/03), zevceleri (27b/10), küpeleri (86a/07), velīleri (131b/04), didükleri (17a/12).

4.2 Hal Ekleri

4.2.1 İlgi hali (ك، ك)

Bu ekin EAT ve OT ilk dönemlerinde dudak uyumuna uymadığı belirtilmektedir (Timurtaş, 2005: 85, Özkan, 2000: 114, Kartallıoğlu, 2011: 398, Kartallıoğlu, 2015: 130, Duman, 2000: 41). Özkan'ın (2000: 114), “Eski Türkçe devresinde ancak yuvarlak ünlü taşıyan bir köke geldiği zaman yuvarlak ünlü taşıyan ilgi hali eki, Eski Anadolu Türkçesi devresinde ñ etkisiyle daima yuvarlak ünlülü olmuştur. Ayrıca bu yuvarlaklaşmada birinci şahıs iyelik eki m'nin de tesiri düşünülebilir. Eski Anadolu Türkçesinde ve Osmanlıca içinde uzun süre bu yuvarlaklığın hüküm sürdüğü görülmektedir” şeklindeki açıklaması bu yönde doyurucu olduğu kanaatini doğurmuştur.

benüm (98a/05), senüñ (85b/06), anuñ (104a/09), bizüm (118b/20), sizüñ (161b/08), anlaruñ (23b/17), karındaşınıñ (32a/07), korınuñ (16b/04), koyunlarınıñ (171b/16), köprünüñ (170b/17), şā'imüñ (20a/02), cāriyetüñ (137a/08), aşıñ (17b/10), ğaslıñ (6a/16).

4.2.2 Yükleme hali (ن، یی، ی)

Metnimizde yükleme hali ekleri -(y)I ve -n olmak üzere iki tanedir. -I eki kalınlık-incelik bakımından uyumlu ancak dudak uyumu bakımından uyumsuzdur. Ünlü ile biten kelimelerin sonuna “y” yardımcı sesi ile eklenmektedir.

esbābı (85a/14), cāriyesini (50b/18), mālını (16b/19), dārını (78b/13), da'vāsını (99b/16), veledi (101a/10), şāhibini (75a/15), veledini (38b/18), itdüğünü (55a/18), birini (55a/18), günü (73b/04), mes'eleyi (30a/16), nesneyi (58b/16), beyyineyi (95b/10), kimesneyi (81b/04), cāriyeyi (51a/10), kirācıyı (140b/04), alıcıyı (74a/02), fetvāyı (88a/09), da'vāyı (22b/20). beni (92b/11), seni (121b/01), anı (113a/13), bunu (182a/08), bunları (161a/07)

Yükleme hali eklerinden -n eki Ergin (2004: 232), Timurtaş (2005: 97), Korkmaz (2003: 95) ve Özkan (2000: 115) gibilerine göre (3. şahıs) iyelik eklerinden sonra gelir. Metinden tespit edilmiş olan örneklerde 3. şahıs iyelik eklerinden sonra hem -n'li hem de -(n)I'lı şekillerinin olduğu görülmüştür.

ağçasın alup (32b/03), icrā'sın virmemege (143b/21), anasın tezevvüc itmek (33a/03), du'ā'sın okumağ (14b/02), ba'zısın alup (127a/10), mālın ğāret eyleseler (13b/15), emlākın (...) hibe idüp (138b/12), terekesin almağa (147a/11), āyet-i kerīmesin kırā'et eyleseler (72b/09), küpesin ziyā'a sebep olacağ (152a/12), ayagın važ' itmekle (58b/06), başlığın

*ķabŭl eylemek (183b/07), kızlıĝın yoklamak (185b/10), elin şokup (62b/15), degirmenin (...)
bey^c idŭp (118b/19), ecrin daĝı ķabz eylemiş (144a/09), da^cvāsın iŝbāt idŭp (86b/21),
ķankısın ider olur (131b/20).*

4.2.3 Yönelme hali (◐)

Yönelme hali eki -A ünsüzle biten kelimelere doğrudan getirilir. Ünlü ile biten kelimelere “y” yardımcı sesiyle eklenir. İyelik eki almış olan kelimelere ise “n” yardımcı sesiyle eklenir. Kalınlık-incelik bakımından uyumludur.

*şaraba (56b/15), vŭcŭba (8a/12), varmamaĝa (39b/10), ĥudŭda (64a/21), mālā (43b/16), vŭcŭduna (178b/17), ķollarına (82a/05), iĥlāsına (94b/01), naĥaķaya (133a/20),
buĝdaya (145a/09), binā^ya (188b/17), ĥuĥbeye (15a/20), kimesneye (15a/18), aķķasına (92b/21), zinā^ya (60a/18), ortaya (8b/05), ĝāⁱbde (154a/16), cānibe (69b/10), dār-ı ĥarbe (132a/16),
velede (125b/04), cehle (71b/13), eksige (176a/10), cinsine (105b/17), ŝıĥĥatine (103a/16), müddetine (3b/04), devletine (87b/05), baĝķeye (108b/11), zevceye (41a/13),*

Batı Türkçesinde, şahıs zamirlerinin datif şeklinin (baña, saña, oña) ñ ihtiva etmesi, bu ekin baŝındaki ĝ ve g seslerinin sonradan düşmüş olduĝunu göstermektedir. Belki de, Eski Türkçe devresinde, n ile ĝ, ñ halinde birleŝmiŝ, lehçelerin teŝekkŭlünde tekrar parçalanma vuku bulmayarak Batı Türkçesine kliŝe halinde intikal etmiştir (Timurtaş, 2005: 86).

*bize (189a/15), size (109b/13), onlara (47b/04), bunlara (133a/21) baña (22b/12),
saña (22b/19), buña (93b/16) aña (21b/16),*

4.2.4 Bulunma hali (◑)

Bulunma hali eki -dA kalınlık-incelik bakımından daima uyumludur; ünsüz benzeşmesi ise bulunmamaktadır.

*eŝyā^cda (176b/17), ĥīn-i da^cvāda (50b/14), maĝazada (13b/06), zemānda (27b/14),
ķulaĝında (86a/07), nikāĥında (21a/08), ĥaķķında (3a/03), yanında (2a/19), arasında (18a/05), fetāvāsında (144b/08), ba^czısında (102a/05), ĝāⁱbde (111a/12), ümm-i veledde (34b/07),
hibede (124a/09), senede (47a/10), mŭlkinde (150b/07), terkinde (31b/07), meclisde (33a/17), gŭmŭŝde (160b/14), kerāhetde (162b/17), ŝŭretde (15b/06), bendedŭr (54b/17), sende (51b/10), bunda (10b/08), bunlarda (169b/20)*

4.2.5 Çıkma hali (نـ)

Çıkma hali eki -dAn kalınlık-incelik bakımından daima uyumludur; ünsüz benzeşmesi ise bulunmamaktadır.

kaşabadan (57a/16), çukadan (88a/11), zinâ'dan (26a/06), kirâdan (142b/04), evlâdından (123a/10), tarafından (107a/01), kulağından (7b/03), akçasından (165b/06), hırkasından (88a/10), babamuzdan (100a/07), cānibinden (155b/05), şahitden (101b/12), Zeydden (25a/01), göñülden (187a/06), yerinden (2a/20), gassālesinden (2b/05), yemişinden (158b/11), veresgesinden (118a/09), hişşesinden (128a/09), benden (36b/12), senden (31b/13).

4.2.6 Eşitlik hali (هـ)

Bu hal ekinin kalınlık-incelik uyumu vardır. Ünsüz benzeşmesi hakkında bir değerlendirme ortaya koyacak bir örnek metnimizde yer almamaktadır.

hâzirca (31a/15), toğrica (99a/03), yanınca (98a/18), hisābınca (76a/10), hālince (32a/11), ahvālince (71b/13), mezheblerince (162a/07), birince (63b/09), berāberce (155b/16), takdīrce (34a/01), kāfirce (187a/08).

4.2.7 Vasıta hali (لا)

Ergin (2004: 238), Timurtaş (2005: 91), Özkan (2000: 117) Korkmaz (2003: 317) vasıta hali eki olan -lA ekinin “ile” edatının ekleşmesinden geliştiği yönünde görüş bildirmişlerdir.

çıkmağla (91a/07), yutmağla (18a/09), nikāhla (22a/03), infākla (176a/08), talākla (46b/19), anuñla (36a/06), bunuñla (121a/16), ālet-i harble (167a/06), kızble (102b/13), seyfle (168a/11), vechle (8a/17), olmamağla (135a/16), olmağla (129b/19), metā'la (68a/19), kādir olduğıyla (65a/13), içmekle (56b/15), virmekle (83b/11), itmekle (14a/09), senüñle (37a/09), izniyle (94a/03).

Metnimizde ek ünsüzle biten kelimelere -lA, ünlü ile biten ve iyelik eki almış olan kelimelerin arkasına “y” yardımcı sesi getirilmek suretiyle -y-lA şekliyle gelmiştir. Burada belirtilmesinde önem arz eden durum, iyelik eki almış olan kelimelerde -ylA şeklinde yazılan ekin ى harfinin iyelik ekinin mi yoksa ekin mi bir parçası olduğunun tespitidir.

Yukarıda bulunma (*arasında*/اراسنده/ 18a/05), çıkma (*kulağından*/قلاغندن/ 7b/03) ve yönelme (*iflāsında*/افلاسنه/ 94b/01) hal ekleri ele alınırken başvurulmuş iyelik ekli bazı örneklerde hal eki getirildikten sonra iyelik eki ى harfinin yazılmadığı görülmüştür. Bundan hareketle iyelik ekli kelimelere getirilen vasıta hali ekindeki ى harfinin iyelik ekine değil, vasıta haline ait olduğu kanaatinin oluşmasına neden olmuştur. *diliyle* دلیله (17b/10), *tarîkiyle* طریقيله (133a/06), *edâsıyla* اداسيله (15a/15), *cümlesiyle* جمله سيله (151a/17).

4.3 Fiil Çekimi

4.3.1 Şahıs Ekleri

AET ve OT’de fiil çekiminde kullanılan şahıs ekleri -emir kipi hariç- iki türdür:

1. Zamir kökenli şahıs ekleri

	Teklik	Çokluk
1. kişi	م -	ز -
2. kişi	سن، سئ -	سكز -
3. kişi		لر -

2. İyelik kökenli şahıs ekler

	Teklik	Çokluk
1. kişi	م -	ك -
2. kişi	ك -	كز -
3. kişi		لر -

4.3.2 Şekil ve Zaman Ekleri

Şekil ve zaman ekleri fiil kök ve gövdesinin karşıladığı hareketi şekle ve zamana bağlayan eklerdir. (...) Şekil ifadesi hepsinde, zaman ifadesi ise ancak bir kısmında vardır. Yani şekil ve zaman eklerinin bir kısmı yalnız şekil, bir kısmı ise hem şekil, hem zaman ifade ederler. (Ergin, 2004: 288)

4.3.3 Bildirme Kipleri

4.3.3.1 Görülen Geçmiş Zaman (دى، دى)

Birinci ve ikinci şahıslarda ekin ünlüsünün yuvarlak, üçüncü şahıslarda ise düz ünlülü olduğu ve ünsüz benzeşmesinin bulunmadığı belirtilmektedir (Timurtaş, 2005: 138, Özkan, 2000: 136, Duman, 2000: 47-48, Kartallıoğlu, 2011: 111). Teklik ve çokluk birinci ve ikinci şahıslarda ekin ünlüsü yazılmazken, teklik üçüncü şahısta ekin ünlüsü ى ile gösterilmiştir.

aldum (111b/15), oldum (130b/13), buldum (144a/13), harcandum (85b/02), kuli idüm (118b/15), ibrāʾ eyledüm (121b/01), kabz itdüm (127a/11), didüm (188b/16), hayz gördüm (36b/19)

virdüñ (38b/03), eyledüñ (92b/11), görmedüñ (137b/15), irmedüñ (138b/06), kazandüñ (52a/19)

oldı (1b/02), olmadı (1b/02), geldi (3a/21), olındı (4a/19), eyledi (8a/20), öldi (33b/07), idi (47a/06), kabûl itdi (96b/21), almadı (112a/03), didi (138b/16), toğdı (147b/19), bulunmadı (85b/08), olınmadı (82b/08), eyledi (50a/02), eylemedi (74b/05).

eylemedük (59b/10), itmedük (59b/10)

itdiler (169a/09), itmediler (102a/01)

4.3.3.2 **Öğrenilen Geçmiş Zaman (مش)**

Bu ekle ilgili olarak Ergin (2004: 300) “Eski Türkçede ekin yalnız -mış, -miş olarak düz şekilleri vardı. Batı Türkçesinde de ilk devirlerde böyle yalnız düz şekilli olmuştur. (...) Eski Anadolu Türkçesinden başka Osmanlıcanın ilk devirlerinde de hep bu şekil devam etmiş.” tespitini ortaya koymuştur. Metnimizde teklik birinci şahıs için bir örnek dışında, tüm diğer örnekler bildirme eki almış veya almamış halde teklik üçüncü şahıs örnekleridir.

ḥaṭāʾ eylemişem (22a/09),

naḳl eylemiş (41a/11), alı gitmiş (47a/13), dimiş (93a/14), itmiş (106b/05), būrinmiş (123b/09),

eylemişdür (9b/08), olmuşdur (9b/18), virilmişdür (25b/11), dimişdür (30b/13), söylemişdür (57b/06), olınmışdur (60a/02), almışdur (106a/09), olmamışdur (118b/08), itmişdür (154b/19).

4.3.3.3 **Geniş Zaman (ج)**

Geniş zaman eklerinin ET’de -ur/-ür nadiren de -ar/-er, fiil tabanının ünlü ile bitmesi durumunda da -yur/-yür biçiminde olduğu birçok kaynakta belirtilmiştir. (Gabain, 2007: 80, Timurtaş, 2005: 141, Özkan, 2000: 137). Çeşitli kaynaklarda EAT’de -ur,-ür/-ar,-er/-ır,-ir ve -r eklerinin kullanıldığı belirtilmiş olmakla beraber metnimizdeki örneklerde -ır,-ir şekillerinin ancak bir tane birleşik fiil (bulıvir-) ile bir tane isimden türemiş fiil (gözed-) örneğinde bu eklerin kullanıldığı görülmüştür. Ünlü ile biten fiil tabanlarına -r, tek heceli fiil köklerine -ar,-er ve birden çok heceli fiil tabanları ile az sayıda tek heceli fiil köklerine -ur,-ür şekillerinin getirildiği görülmektedir.

Ek ünlüsünün yuvarlak olduğu durumlarda dudak uyumunun olmadığı görülmüştür. Diğer yandan tekil birinci şahıs ekinin ünlüsünün düz-geniş olduğu (Gabain, 2007: 80, Timurtaş, 2005: 141, Özkan, 2000: 137) belirtilmekle beraber ünlüyü gösterecek hareke veya harf kullanılmadığından yaygın kanaate dayanarak bu ünlünün geniş olduğu kabul edilmiştir. Nitekim Ercilasun (2007: 239) “*teklik 1. şahıs ekinin v’li biçimleri ortadan*

kalkmıştır. 17. yüzyılda -In'lı biçim de ortadan kalkar; sadece -Am ve -Um'lu biçimler kullanılır: *aluram, alurum* (daha sonra *alırım*). -Am arkaik bir biçim olarak 19. yüzyıla dek ulaşır” demiştir.

Eski Anadolu Türkçesinde geniş zaman çekimi, şahıs eklerindeki değişiklik dolayısıyla, tabiî gel-ür-ven, baş-ar-ur-vanın, dile-r-em, gör-ür-in (...) misallerinde olduğu gibi idi (Ergin, 2004: 294)

İkinci şahıs eki سن، سك olmak üzere iki şekilde yazılmıştır. ك ile yazılmış olan şahıs ekinin ünlüsünün yuvarlak okunması tercih edilmiştir.

aluram (143b/12), *varuram* (49b/09), *oluram* (108b/13), *dönerem* (74a/02), *dögerem* (148a/19),

şuvarırın (77a/03), *biçerin* (77a/03), *hısâb iderin* (113b/03), *biçerin* (77a/03), *keserin* (183b/14),

bilürsin (71a/15), *oynarsın* (72b/01), *beslersüñ* (138b/15),

uyur (182a/12) *çıkar* (93a/19), *koçar* (163b/09), *yunar* (2b/13), *toyar* (49b/17), *uyar* (10b/11), *meşî ider* (3b/08), *gider* (187b/07), *çeker* (26a/03), *besler* (34a/02), *çıkamaz* (94a/09), *korkmaz* (70a/20),

bilüriz (123a/11), *eylemeziz* (82b/07)

alurlar (158b/11), *olurlar* (62b/06), *otarurlar* (140a/10), *olınurlar* (68b/18), *olmazlar* (82a/18), *üleşürler* (133a/04), *itdürürler* (50b/05)

bulivirirseñ 145b/18, *gözedirken* 140a/11

4.3.4 Tasarlama Kipleri

Türkçenin fiil kiplerine ilişkin sınıflandırma ve isimlendirmeler farklılık arz etmektedir. Gabain (2007: 79) Dilek Kipi başlığı altında emir kipi örneklerine yer vermiş, Deny (2012: 368) ise Dilek-Tasarlama Gövdesi terimini kullanmıştır. Ergin (2004: 289) ve Korkmaz (2003: 647) Tasarlama Kipleri şeklinde isimlendirmiş, Timurtaş (2005: 145) Dilek Sigaları terimini tercih etmiştir.

Tasarlama kipleri, şekil gösteren belirli ekler ile kurulur. Bu ekler, haber kiplerinde olduğu gibi (şekil bildirme özelliği dışında, aynı zamanda) açık ve belirli bir zaman kavramı da taşımazlar (Korkmaz, 2003: 647).

4.3.4.1 İstek Kipi

Batı Türkçesinde istek eki -a, -e'dir. (Ergin, 2004: 310).

Batı Türkçesinde başlangıçtan bugüne kadar istek fonksiyonu için altı şahıs da var ola gelmiştir. Yalnız birinci şahıslar asıl istek şekillerini kaybetmiş ve yerlerini istek fonksiyonunda başka bir çekim şekline bırakmışlardır. Bu çekim şekli emirdir. Gerçekten emir birinci şahıs ekleri Osmanlıca ve Türkiye Türkçesinde istek birinci şahısları için kullanılmış, böylece emir ve istek şekilleri karışmıştır. Önce Osmanlıca'nın başlarında emir çokluk birinci şahıs, sonra Osmanlıca'nın sonlarında emir teklik birinci şahıs istek kipine geçmiştir (Ergin, 2004: 311).

Ercilasun (2007: 239) "İstek eki -A Osmanlı Türkçesi döneminde de kullanılır; 19. yüzyılda iyice seyrekleşir" görüşünü belirtmiştir. Nitekim metinde örnek sayısının azlığı bu görüşü destekler niteliktedir.

dileyem (36b/08),

kan aķa (169b/19), deri kesile (169b/19), cild-i raķıķa yetiķe (169b/20), naķar olına (169b/21), vire 36b/19, kan aķmaya (169b/18)

ıtlāķ ideler (72b/11), naķb ideler (99a/15),

4.3.4.2 Emir Kipi

Emir ekleri yalnız şekil bildiren eklerdendir. Tasarlama kipi eklerinden biri olan bu ekler tasarlanan hareketi emir şeklinde ifade eder, hareketin emirle yapılmasına işaret ederler (Ergin: 2004: 304). Her şahıs için ayrı asıldan gelen ekler kullanılmıştır. Teklik 1. şahıs eki -ayın, -eyin'dir. Teklin 2. şahıs bazen eksiz, bazen -gıl, -gil eki ile. Teklik 3. şahıs eki -sun, -sün'dür. Çokluk 1. şahıs eki -alum, -elüm; 2. şahıs eki -ñ, (-uñ, -üñ, -uñuz, -üñüz); 3. şahıs eki -sunlar, -sünler'dir (Timurtaş, 2005: 147).

Başvuru kaynaklarında istek ile emir kipleri işlev ve biçim bakımından farklı bakış açılarıyla ele alınarak, bu çalışmada emir kipi eki olarak değerlendirilenlerin bir kısmının istek kipi eki olarak (Banguoğlu, 1990: 473, Gencan, 1975: 269) değerlendirildiği görülmüştür. Ercilasun (2011) "Ama hepimiz biliyoruz ki bu ekin eski şekli -eyin'dir ve orada -im birinci şahıs eki yoktur. Sadece basit bir ses değişikliği dolayısıyla -eyin, -eyim olmuştur. (...) Üstelik aynı şey, onun karşılığı olan -elim ekinde yoktur. Orada da -e var dersiniz ve -e'yi kip eki olarak ayırırsanız bu defa -lim eki gibi yepyeni bir çokluk 1. şahıs eki keşfetmiş olursunuz. Açıkça görülüyor ki -eyim ve -elim ekleri parçalanamaz..." diyerek emir ile istek kipiyle ilgili tartışmalara açıklık getirmiştir. Metinde tespit edilen örneklerden teklik 1. şahıs için -AyIn ve -AyIm şekillerinin kullanıldığı görülmüştür.

varayın (97a/17), alayın (165a/15), vireyin (110a/08)

günümüz Türkçesine aktarılabilir. Burada *anlamca gereklilik* ifadesi olduğunu söylemek mümkün olur.

4.3.5 Birleşik Zaman Çekimi

Metinde birleşik zaman çekimi basit çekimli fiillere *idi*, *imiş* ve *ise* kelimeleri getirilmek suretiyle yapılmıştır.

Eski Türkçede er- şeklinde olan cevher fiili, normal bir yardımcı fiil şeklinde olup bütün kipleri bulunmaktaydı. Batı Türkçesine geçerken r'si düşmüş, e>i değişmesi ile ünlüsü de değişerek i- biçimi ortaya çıkmıştır.

i- fiili, isimlerin yüklem ismi olarak kullanılmalarını sağlar, fiillerin de hikaye, rivayet ve şart birleşik çekimlerini kurar.

(...)

Birleşik çekim için i- fiilinin görülen geçmiş zaman (i-di), öğrenilen geçmiş zaman (i-miş) ve şart (i-se) şekilleri kullanılır. (Özkan, 2000: 144,146)

4.3.5.1 Görülen Geçmiş Zamanın Hikayesi

aldum idi (107a/21), *eyledüm idi* (148a/20), *gönderdüm idi* (22b/19), *itdüm idi* (127a/11), *rāzīt oldum idi* (130b/13), *kazanduñ idi* (52a/19), *harcandum idi* (88b/02), *itmedüm idi* (86a/09), *eyledüñ idi* (92b/11), *itdi idi* (101a/11), *olındı idi* (133b/05),

4.3.5.2 Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikayesi

olmuşlar idi (19b/14),

4.3.5.3 Geniş Zamanın Hikayesi

ider idi (107a/11),

4.3.5.4 Şart Kipinin Hikayesi

eyleseler idi (104a/19),

4.3.5.5 Görülen Geçmiş Zamanın Şartı

oldı ise (2b/10), *olındı ise* (4a/16), *eyledi ise* (8a/20), *öldi ise* (33b/07), *gördi ise* (33b/15), *bilmedi ise* (39a/02), *itdiler ise* (68a/04), *bulınmadı ise* (85b/08), *toğdı ise* (147b8/19),

4.3.5.6 Öğrenilen Geçmiş Zamanın Şartı

olmuş ise (92a/15),

4.3.5.7 Geniş Zamanın Şartı

Geniş zaman kipi şart birleşik çekimi i- fiilinin ayrı ve ekleşmiş haldeki şekliyle yapıldığı görülmektedir.

getürür ise (68a/03), iderler ise (74b/15), tuymaz ise (18a/06), taşdīk eylemez ise (23b/17), dimez ise (41a/03), virmez ise (55a/08), girmez ise (57b/18), kalmaz ise (58b/17), gelmez isem (114b/08), haklatmaz isem (166b/03)

görürsem (46a/09), virürseñ (145b/18), ölürse (171a/10), giyebilürse (3b/05), eksilürse (9b/17), irişiürse (109b/13), bilürse (137b/01), olursa (171a/11), durursa (9b/18), varursam (46a/09), bulunursañ (53a10).

4.3.6 Birleşik Fiiller

Birleşik fiil, bir yardımcı fiil ile bir isim veya fiil unsurunun meydana getirdiği kelime grubudur. İsim ve fiil unsuru önce, yardımcı fiil sonra gelir. İsimlerle oluşturulan birleşik fiillerde esas anlamı isim unsuru taşır. Yardımcı fiillerin anlama etkisi yoktur, yalnızca isim unsurunu fiilleştirir ve onların çekimini sağlar. (Özkan, 2000: 146-147)

4.3.6.1 İsimlerden Yardımcı Fiillerle Yapılan Birleşik Fiiller

Yabancı asıllı kelimeler, *it-*, *kıl-*, *eyle-*, *ol-* yardımcı fiilleri kullanılarak fiil haline getirilmiştir.

İt- ile yapılanlar: *redd itmiş (106b/04) : geri çevirmek, kabul etmemek, re'y idüp (60a/03) : öne sürmek, şabb itmek (165b/03) : dökmek, şadağa itmek (182a/02) : sadaka niyetiyle bağışta bulunmak, ahz itmek (165b/06) : tutmak, almak, bey^e it- (78b/06) : satmak, murād idindükde (40b/12) : dilemek.*

Kıl- ile yapılanlar: *mesākin kılınmağa (67b/12) : oturulacak yer haline getirmek, namāz kılacak (3b/21) : namaz ibadetini yerine getirmek, sehm kılınup (175b/03) : paylaştırmak.*

Eyle- ile yapılanlar: *‘aḳd eylemek (142b/03) : sözleşme yapmak, āzād eyle- (53a/16) : serbest bırakmak, bezr eylese (150b/14) : tohum serpmek, cefā eylemiş (183a/02) : eziyet etmek, du‘ā^e eylese (73a/01) : yakarma, emr eylese (69b/09) : buyurmak, buyruk vermek, ferāğat eyledüm (148a/20) : hakkından vazgeçmek, el çekmek.*

Ol- ile yapılanlar: *fesh olur (51a/04) : verilmiş bir yargının bozulması, ḥall olmayınca (164a/13) : 1. çözülmek, 2. çare bulunmak, ıtlāk olunmaz (63b/13) : 1. boşanmak,*

2. serbest bırakılmak, ifāde olan (11a/10) : söylenmek, iḥrāc olmak (185b/18) : çıkarılmak, dışarı atılmak.

Ayrıca yardımcı fiil olmamakla birlikte *gel-*, *vir-*, *gör-*, *bul-*, *tut-* fiillerinin işlevi de yardımcı fiillerinkine benzemektedir.

Ad vire (155b/16), *and virdükte* (58b/16), *‘āriyet virmiş* (137b/05) : ödünç vermek, *cevāb virmek* (162a/07), *fetvā virmek* (60a/01), *haber virür* (22a/12).

İslāma geldükde (38a/08), *lāzım geldükde* (8a/17), *arza geldükde* (177a/17), *ḡināʾ geldükde* (50b/14),

muḥālif görünür (11a/10), *ḥayz görmeyince* (26a/04), *ercaḥ görünür* (32b/04), *ḥidmetin görürsem* (46a/09), *cāʾiz gören* (78b/17), *vācib görmemede* (96a/12).

şihḥat bulduḡdan sonra (100a/21), *ḡabz bulunmadı* (138b/06) : teslim olunmak, *ṣübūt bulmadın* (173b/04), *şeref bulup* (185a/11).

buz tutduḡda (1b/15), *oruc tuta* (56a/19), *dili tutıldıḡda* (184a/17)

4.3.6.2 Tasvir Fiilleriyle Yapılan Birleşik Fiiller

İki ayrı fiilin kaynaşmasından oluşmuş birleşiklerdir. Bu birleşikler içindeki birinci fiil, bir -A, -I veya -(y)-İp zarf-fiil yapısındadır ve asıl anlam bu fiildedir. İkinci fiil ise aslında bir esas fiil olduğu halde, anlam kayması yoluyla, yavaş yavaş hem sözlük anlamından farklı yeni bir anlam kazanmış hem de esas fiil olmaktan çıkıp, esas fiile bazı anlam incelikleri katan bir yardımcı fiil durumuna gelmiştir. (Korkmaz, 2003: 811)

4.3.6.2.1 Yeterlik Fiili:

ṭaleb idebilür (34a/02), *giyebilürse* (3b/05), *rücūʿ idemez* (75b/05), *taḥṣīl idemeyüp* (185a/12)

4.3.6.2.2 Tezlik Fiili:

alı vir (110b/08), *göri virmese* (27b/11), *pişiri virmek* (31a/07), *bulı virürseñ* (145b/18), *ḡalı virsün* (8a/06), *biñi virür* (88b/03)

4.3.6.2.3 Süreklilik Fiili

viri geldiye (162b/02), *açılıp görilmek* (42a/12), *ola gelmiş* (130b/04)

4.3.6.3 Ek-Fiil

İsim soylu sözcüklerin cümle içerisinde yüklem görevinde kullanılmasına imkan veren bu biçimbirim çeşitli kaynaklarda farklı terimlerle karşılanmaktadır. Ergin (2004: 314) “isim fiili”, Deny (2012: 320) “ek fiil”, Tulum (2011: 362) “isim fiili”, Timurtaş (2005: 128) “cevherî fiil”, Özkan (2000: 144) “cevher fiili”, Korkmaz (2003: 702) “ek-fiil” terimlerini kullanmışlardır.

Korkmaz’a (2003: 702, 703) göre:

“i- ek-fiilinin dildeki görevi, ad soylu kelimeleri fiil durumuna getirmek ve basit zamanlı kiplerden birleşik zamanlı kipler oluşturmaktır. (...) i- ek-fiilinin öteki fiillerden yani asıl fiillerden farklı olarak yalnızca bildirme niteliğinde dört kipi vardır. Bunlar geniş zaman (şimdiki zaman), görülen geçmiş zaman, duyulan geçmiş zaman ve şart kipleridir”.

Diğer yandan Tulum (2011: 363) “harekeli mensur metinlerle çeviriyazılı metin verileri değerlendirildiğinde ise, hem yazı dilinde, hem de konuşma dilinde ekleşme yönündeki eğilimi dönem boyunca giderek yaygınlaştığı; ancak ekleşmemiş, yarı ekleşmiş ve tam ekleşmiş biçimlerin bir arada kullanıldığı görülür” tespitini ortaya koymuştur.

Ek-fiile olumsuzluk anlamı veren “değil” edatı ek-fiilin önüne getirilir. Ek-fiilin geniş zaman çekimi ekleşmiş durumda, öğrenilen geçmiş zaman, görülen geçmiş zaman ve şart çekimi ayrı durumda yapılmıştır. Ancak

Korkmaz’a (2003: 703) göre ek-fiilin geniş zaman kipi,

Eski Türkçedeki er-ür-men, er-ür-sen vb. geniş zaman çekimindeki er- yardımcı fiili ile geniş zaman gösteren -ür ekinin birbirleriyle kaynaşarak eriyip kaybolması ve çekimde şahıs gösteren -men, -sen zamirlerinin de birer ek kalıntısı halinde devamı ile oluşmuştur. Bugün birinci ve ikinci şahıs teklik ve çokluk çekimlerinde adları fiilleştiren ekler, eski çekimli fiillerdeki eklerin kalıntısı olan zamir kökenli eklerdir.

i- fiilinin geniş zamanının üçüncü şahıs çekimlerinde başka bir ek kullanılır. Bu ek de yine Eski Türkçedeki tur- yardımcı fiilinin geniş zaman çekiminden tur-ur > dur-ur > -Dİr/-DÜr değişimine uğramış -Dİr/-DÜr ve -Dİr-lAr, -DÜr-lAr (< -dur-ur-lar < -tur-ur-lar) ekleridir.

Geniş zaman kipi aynı zamanda şimdiki zaman kavramını da içine aldığından bu eklerin yardımcı fiil kanalı ile adlarla birleşen çekimi, aynı zamanda şimdiki zamanı karşılayan birer bildirme eki niteliğindedir. Bundan dolayı adlara gelen kişi ekleri *bildirme ekleri* diye adlandırılmıştır.

Teklik 3. kişi bildirme ekinin ünlüsü daima yuvarlak olup düzlük yuvarlaklık bakımından kökün ünlüsüne uymaz.

müsāvīyem (175a/10), *üzerineyem* (68b/03), *anamsın* (37b/01), *hürresin* (53a/10), *borclusın* (151a/09), *budur* (2b/02), *qable’l-vuzū’dur* (4a/21), *buyurduğıñuzdur* (4b/08), *buñadur* (6a/16), *meş’turdur* (15b/07), *münakķiledür* (169b/16), *ziyādedür* (15a/20), *otuzıncı gündür* (19b/14), *şāhidüz* (117b/16), *‘ācizüz* (173b/17), *şicācdurlar* (169b/14),

*kulı idüm (106a/02), zevcesi idüm (123b/15), mükreh idüm, demek idi (33a/21), yok idi (35a/04), kâdî idi (47a/06), kulum idi (81a/02), a'lä idi (11/b/01), babamuñ idi (122a/20), cāriyem idi (123b/10), havfından idi (130b/21), değil idi (150a/06),
yok imiş (130b/03), mağşüb imiş (152a/06),
gibi isem (34b/18), kanxısı ise (11a/08), var ise (13a/19), yok ise (13a/20), evlā ise (15b/06), değil ise (17a/06)*

4.3.6.4 **Soru eki (سـ)**

Fiil ve ek-fiilde soru eki -ml'dır. Soru eki fiil çekiminde zamir menşeli şahıs eklerinden önce (çokluk üçüncü şahıs hariç), iyelik menşeli şahıs eklerinden ise sonra gelir. Ek-fiilde de zamir menşeli fiil şahıs eklerine bezer şekilde bildirme eklerinden önce gelir. Teklik 3. şahıs bildirme eki soru ekinden sonra bazen ifade edilip, bazen de soru eki ile bu anlam karşılanır.

Ekin ünlüsü daima düz olup dil uyumuna uyar.

*virduñ mi (38b/03) efdāl olur mı (185a/19), lāzım olur mı (1b/02), cā'iz olur mı (2a/20), fāsīd olmaz mı (20a/04), vāqī'c oldu mı (1b/02)
eylemedük mi (59b/10), itmedük mi (59b/10)
sünnet mi (15b/06), haseneden midür (15b/06), tezevvüc mi (31b/07), bülūğından mı (33b/14), kāfī midür (137b/21), var mıdur (138b/18), farz mıdur (159b/12), lāzım mıdur (159b/13), helāl itmek mi (184b/19),*

4.3.7 **Sıfat Fiiller**

Timurtaş (2005: 154), Korkmaz (2003: 909), Özkan (2000: 148) fiillerinsıfat görevi üstlenmiş şekilleri olarak tarif ederler. Sıfat fiillerin zaman ifadesine göre geçmiş, geniş ve gelecek zaman olmak üzere sınıflandırılabilceği görülmektedir.

4.3.7.1 **Gecmiş Zaman İfadeli Sıfat Fiiller**

-duk/-dük (دك، دق)

Dudak uyumuna bağlanmamış olan ekin ünlüsü daima yuvarlaktır. Özkan'a (2000: 149) göre, iyelik ekiyle kullanılmış örnekleri, yalın halde kullanılmış örneklerine nazaran daha fazladır. Arka sıradan kelimelerde bu ekin arkasına ünlü ile başlayan bir ek getirildiğinde

tonlulaşma meydana gelerek (غ>ق) gösterilirken, ön sıradan kelimelerde k ve g ünsüzleri aynı harfle (ك) gösterildikleri için imlada bir değişiklik olmaz.

ihtilâm olduğunu (1b/08), buyurduđıñuzdur (4b/08), vaķtı olduğına (9b/15), emr olunmaduğına (15a/21), aldığı (27b/15), varamaduğına (30b/13), aldığım (39a/19), toğduğı (54b/19), toğurduğı (59b/07), añladıđı (60a/05), görilmeduğıdır (60b/12), gelmeduğı (62a/21), bilmeduğı (71a/09), besleduğı (74a/18), itdüğı (76a/04).

-mİş eki (مش)

Dudak uyumuna bağlanmamış olan ekin ünlüsü daima düzdür.

edā° itmiş olan (13b/09), geçmiş zemānuñ (22b/03), zinā° olunmuş °avreti (26a/03), icāzet virmiş olur (30a/09), münķaziye olmuş olur (33b/14), dimiş olıcaķ (43a/01), itmiş olsa (59a/11), görülmüş nesne (71a/08), yolda bırağılmış oğanı (74b/03), dimiş ola (92b/16).

4.3.7.2 Geniş Zaman İfadeli Sıfat Füller

-An eki

aķan (2a/20), çıķan (18a/05), ķalan (55b/06), ifāķat bulan (17b/13), boğulan (13b/03), tiğ-bend ķuşanan (73a/13), alınan (89a/13), cebr olınan (77a/17), bulunan (169b/01), alınmayan (181a/13), olmayan (93b/07), ere varmayan (185b/09), içen (3a/13), gelen (17b/12), gönderilen (24b/07), virilen (68a/06), viren (157b/04), gören (78b/17), küfr söyleyen (32a/01), görmeyen (18b/06), itmeyen (103b/03), diyen (187a/09).

-mAz eki

dinilmez idüğı (89a/15),

4.3.7.3 Gelecek Zaman İfadeli Sıfat Füller

-acak/-ecek

Mansuroğlu (1988) “Gereklilik ve gelecek zaman unsuru olarak, bu ek, belki de ilk defa XIII. yüzyılda görülür. (...) Bu ekin kullanılışı daha sonraki yüzyıllarda yaygınlaşır.”

tespitini ortaya koymuştur. Metinde bu ekle yapılmış olan sıfat fiil örneklerini sayısı kısıtlıdır.

sirke olacak kadar (3a/15), namāz kılacak zemān (3b/21), havf olunacak emrde (70b/01), açuğun örtecek ton (56a/16), teslīm idemeyecek olursa (93a/12)

4.3.8 Zarf Filler

Şahıs ve zaman belirtmeyen, yalnızca hareket kavramı ifade eden fiil şekilleridir. Zarf fiiller cümlede yüklem anlamını çeşitli yönlerden tamamlarlar ve zarf olarak kullanılırlar. (Özkan, 2000: 151)

-a/-e eki

Eski Türkçe devresinden beri Türkçenin her alanında görülmektedir. Türkiye Türkçesinde tek ve yalın olarak kullanılışı azdır. Daha çok tekrarlı biçimde kullanılmaktadır. (...) “-arak, -mak için, -mak suretiyle” anlamlarında tarz ve gaye ifade eden bir hal zarfı olarak kullanılmaktadır. (Özkan, 2000: 152)

/-mak suretiyle anlamı ifade edenler/ kemik görine (169b/14), kan ağa (169b/19), eti kesile (169b/19),

/-mak için anlamı ifade edenler/ gā'ib ola (87a/02), ma'lūm ola (87a/02), istiḫā' ola (17a/16) tezevvüc ide (80b/17)

-arak/-erek eki

şorarak (2b/13), aşılaraq (147b/05),

-duḫça/-dükçe eki

Ergin (2004: 336) “bu partisipin de eşitlik eki almış şekli gerundium fonksiyonuna bürünmüş, böylece partisip manasını kaybetmiştir” demiştir. Ergin (2004:347) ayrıca “Batı Türkçesinde ısrar, tekrar ve devamlılık ifadesi taşıyan bir hareket halini karşılayarak gerundium gibi kullanılır” ifadesini kullanmıştır.

alduḳça (58b/01), tırdıḳça (91a/02), otırdıḳça (160b/20)

-duḳda/-dükde eki

Özkan (2000: 153) “-duk/-dük sıfat fiil eki ile -da/-de bulunma hali ekinin birleşmesinden oluşmuştur. ‘...ınca, -dığı zaman’ anlamında zamandaşlık ifadesiyle; ‘-dıktan sonra, -mesinden sonra’ anlamında da sonralık ifadesiyle bir zaman zarfı olarak fiile bağlanmaktadır” demiştir.

suʿāl olındıḳda (161b/07), yalnız kaldıḳda (163a/07), fevt oldıḳda (165a/10), mecālī olmadıḳda (176b/17), gün toḡdıḳda (182a/12), didükde (183b/15), teslīm eyledükde (186b/16), lāzım geldükde (8a/17), ḳazāʾ eyledükde (10a/03).

-ı/-i eki

Tarihi devrelerde hem tek başına hem de tekrarlı olarak kullanılıyordu. (...) ancak tasvir fiillerinin bünyesinde bulunmaktadır. (Özkan, 2000: 153)

biñi virür (88b/03), bulı virürseñ (145b/18), kılu virsün (8a/06), pişiri virmek (31a/07), idi virür (47a/06).

-ıcaḳ/-icek eki (يجق، يجك)

Metinde tespit edilen örneklerde ek -ıcaḳ ve -icek şeklindedir. 10b/07, 43a/03’te *olıcaḳ* yerine *olıcek* (اوليجك) ve 55a/18’de *unıdıcaḳ* yerine (اونودیجك) *unudıcek*, 117a/17 *yazıcaḳ* yerine *yazıcek* (يازيجك) yazılmış olup ek ق yerine ك ile şeklinde gösterilmiştir. Ergin (2004: 344) bu ekle ilgili olarak “Batı Türkçesinin ilk devirlerinde uzun zaman kullanılıp sonradan unutulmuş bir gerundium ekidir. (...) -ıcaḳ, -icek eki fonksiyon bakımından -ınca, -ince, -unca, -ünce ekinin farkıdır” demiştir. Kartallıoğlu (2011: 168) ekin imlası hakkında şu tespit ortaya koymuştur: “bu zarf-fiil eki, ET ve TT’de bulunmamaktadır. ETT’de, ilk ünlüsü daima düzdür.”

ʿamel idıcek 131b/18, erişicek 14b/08, gelicek 70b/14, keḳıl virıcek 94a/09, öliceḳ 11b/07, örticek 56a/16, ṭalāḳ virıcek 39a/06.

alacağım 58a/19, bā'in olıcağ 47a/05, kâdir olmayıcağ 58a/12, namāz kılıcağ 3b/21, unudıcağ 55a/18, yazıcağ 117a/17.

gebe olmayıcağ 26a/03, bilmeyiceğ 3a/20, rızā virmeyiceğ 47a/05, vefā itmeyiceğ 102a/11.

-ınca/-ince eki

olmayınca (33a/08), olınca (33b/15), varmayınca (43b/20), bulunca (76a/05), görmeyince (38a/18), götürmeyince (59b/18), virince (75a/20), rücū idince (76a/05), iḳāmet itmeyince (107a/10), ölince (138b/12), ḫelālleşmeyince (163a/21).

-iken/-ken eki

Korkmaz'a (2003: 1014) göre "iken ~ -ken eki; i- ek-fiilinin zarf biçimidir. Bu ek-fiil, Eski Türkçede er- ses yapısında olduğundan, ekin yapısı, geniş zamanlı er-ür-ken > iken gelişmesine bağlanmıştır. (...) Kullanımda çok kez i- ek-fiili eriyip kaybolmuştur." Kartallıoğlu (2011: 78), ekin imlasıyla ilgili olarak "ETT'de dil uyumuna bağlı değildir, ince ünlülü olarak tek şekillidir" demiştir. Metinde tespit edilen örneklerden *yoğ-iken* örneğinde *yoğ* kelimesindeki "k" sesi tonlulaşarak "ğ" olmuştur. Diğer yandan *iken* zarf fiilinin hem ayrı kelime hem de ekleşmiş halde oldukça kabarık sayıda kullanıldığını söyleyebiliriz.

iderken (3a/09), giderken (4b/13), yoğ-iken (6a/17), olunurken (15a/18), bilürken (72b/21), gözedirken (140a/11), otururken (167b/13), muḫtemel iken (3a/19), var iken (4a/15), ğasl itmiş iken (7b/18), yoğ iken (8b/06), kabz-ı şart iken (52b/15)

-mAdIn eki

Özkan'a (2000: 154) göre, -madın, -medin eki, -madan, -meden eki yaygınlaşınca kadar kullanılmıştır. -u/-ü ve -p'li zarf-fiillerin olumsuzudur. "-madan önce" ve "-maksızın" anlamını verir.

kimesneye şormadın (3a/19), temām olmadın (7b/18), ifāḳat bulmadın (33b/06), bulunmadın (52b/15), niyyet itmedin (41a/02), söylemedin (57b/05), taleb eylemedin (58a/17), ḫaberi gelmedin (60b/04), götürmedin (144a/17)

-Up eki

Bu ek aslında, Eski Türkçede -p şeklinde idi. Batı Türkçesine geçerken önündeki yardımcı vokal ekin bünyesine dahil zannedilmiş, böylece ek Batı Türkçesinde iki sesli olmuştur. Batı Türkçesinin başlarında p tesiriyle ekin vokalini daima yuvarlaklaşmış görüyoruz. (Ergin, 2004: 340)

Ekin imlasıyla ilgili olarak Timurtaş (2005: 48) şunu belirtmiştir: “Bu ekin vokali Eski Türkçe devresinden beri umumiyetle yuvarlaktır. İmlası, Arap harflerini bırakıncaya kadar, hep -up (وې) şeklini muhafaza etmiştir. Diğer yandan Develi ekin ünlüsüyle ilgili olarak (1995: 117) Timurtaş’ın yukarıda alıntılanan ifadesine, ekin ünlüsünde EAT’de yuvarlaklaşma hadisesini de Mansuoğlu’nun (TTŞ: 252) tespitine atıfta bulunarak şunu ileri sürmüştür: “/m/, /p/ gibi çift dudak ünsüzlerinin ET’deki X sınıfı eklerin EAT devresinde U sınıfı eklere dönüşmesinde tesiri olduğu bilinmektedir. İşte /p/ çift dudak ünsüzünün tesiriyle bu ek EAT devresinde -Up şeklini almış, XVIII. yüzyılın sonlarında dudak uyumuna tamamen uymuş görünen ekin yazılışı yine ‘vav’ ile olmaya devam etmişti”.

Metinde bu eki almış olan kelimelerin çokluğu göze çarpmakta olup, örneklerin çoğunda “ol” ve “it” yardımcı fiil ile yapılan birleşik fiiller öne çıkmaktadır.

kırup (1b/15), munḡatı^c olup (2a/19), bulup (3a/19), āb-dest alup (3b/04), yaḡlayup (6a/14), koyılup (6a/18), ḡalmayup (11a/04), buyurılup (11a/08), ev basup (13b/15), temām idüp (13b/02), diyüp (15b/19), ṣann idüp (17b/15), virüp (20b/16), sürüp (30a/09), sürçüp (140b/05), alı gidüp (125a/06), beḡenüp (83b/15),

5. SONUÇ

16. yüzyılda yaşamış olan Üskübî (ö. 1611) tarafından verilen fetvaların oğlu Ahmed (ö. 1630) tarafından toplanarak fetva mecmuası haline getirilmiş olan eserin Halife Muhammed adlı bir zat tarafından 1664 yılında istinsah edildiği anlaşılmıştır. Yapılan dil incelemesi neticesinde hem eserin oluşturulduğu döneme ilişkin özellikler hem de istinsahı esnasında kimi imla özelliklerinin ortaya çıktığı düşüncesine sevk etmiştir. Eski Anadolu Türkçesinden Osmanlı Türkçesine geçiş dönemine denk geldiğinden eserin dilinin de geçiş dönemi özelliklerini ortaya koyduğu görülmektedir. Bu alanda çalışılmış diğer kaynaklarda da belirtildiği üzere Arapça imlânın Türkçenin fonetik özelliklerini ortaya koymada yetersizliğinden dolayı bazı ünlü olaylarını tespit etmek mümkün olmamaktadır. Harekesiz metin imlasının imkan verdiği ölçüde belirlenebilmiş olan özelliklerden metnin Osmanlıcadan çok Eski Anadolu Türkçesi özelliklerine sahip olduğunu belirtmek mümkündür. Fakat -(y)IcAk gibi zarf fiil eklerinin yaygınlığı, -yor’lu şimdiki zamanın kullanılmaması, gelecek zaman kipinin “gelecek zaman anlamlı gereklilik” yapıyla az derece karşılanmış olması, eklerde dudak uyumunun henüz gelişmemiş olması, *toñuz*, *altun*, *artuğ* (çoğunlukla ‘artık’) gibi kelimelerin kullanılması, asıl metnin EAT özellikleri göstermiş olma ihtimalini akla getirmektedir. Fakat istinsah esnasında da müstensih’in kendi döneminin kimi özelliklerini yansıttığı düşüncesine sevk etmektedir.

İmlada dikkat çeken bazı örnekler şunlardır: *yoksa* ~ *yohsa*, *olıcak* ~ *olıcek*, *unıdıcağ* ~ *unudıcek*, ayrıca *yoğ-iken* ~ *yok iken* gibi ikili şekiller mevcuttur. Bu ikili imla şekillerinin istinsahtan mı yoksa asıl metinden mi kaynaklandığını belirlemek mümkün olmamaktadır. Yukarıda da belirtildiği üzere mensur metinlerin konuşma diline daha yakın olduğu yönünde yaygın bir kanaat gelişmiştir. Ancak fıkıh gibi kaynakları bol olan bir alan metni olduğundan içerisinde kalıplaşmış tekrarların yaygın olduğu ve yoğun bir dini ıstılahatın kullanıldığı görülmüştür.

6. METİN

Yazma Fihristi

Yazmadaki varak numaraları	Yazma “fihristindeki” varak numaraları ⁵
1. kitābu’ṭ-ṭahārāt..... 1b/1	1
2. kitābu’ş-şalāt..... 8a/6	8
3. kitābu’z-zekāt..... 16a/6	15
4. kitābu’ş-şavm 17a/5	16
5. kitābu’l-ḥacc 20a/10	19
6. kitābu’n-nikāḥ 21a/7	20
7. kitābu’t-ṭalāk..... 33a/20	32
8. kitābu’l-iṭāk 50b/3	49
9. kitābu’l-eymān..... 56a/9	55
10. kitābu’l-ḥudūd 59a/4	58
11. kitābu’s-serīka 62a/20	61 (59)
12. kitābu’l-cihād..... 64b/5	63
13. kitābu’l-elfāzi’l-küfr..... 69a/18	68(7)
14. kitābu’l-lakṭ 74a/10	73
15. kitābu’l-luḳata..... 75a/14	74
16. kitābu’l-lābık 75b/15	74
17. kitābu’l-mefḳūd 76b/13	76(5)
18. kitābu’ş-şerīke 77a/3	76 (7...)
19. kitābu’l-vaḳıf..... 78b/12	7(...)
20. kitābu’l-buyū° 83a/20	82
bābu’s-sellem	82
21. kitābu’l-kefāret 92a/3	91 (912)
22. kitābu’l-ḥavāle 94a/18	93
23. kitābu’l-ḳazā° 95b/9	94
bābu’l-ḳazā	94
24. kitābu’ş-şehādet..... 99b/5	98
25. kitābu’l-vekālet..... 106b/16	105
26. kitābu’d-da°vā..... 111a/4	110
27. kitābu’l-iḳrār..... 124a/9	123
28. kitābu’ş-şulḥ 129a/2	128
29. kitābu’l-muḍārebe..... 131b/16	130
30. kitābu’l-vedī°a..... 133a/15	133
31. kitābu’l-°āriyet 136b/8	135
32. kitābu’l-hibe 137b/13	136
33. kitābu’l-icārāt..... 140a/8	139

⁵ bābu’s-sellem, bābu’l-ḳazā, kitābu’l-iḫyā’i’l-mevāt, kitābu’l-faşlu’l-ḳudūmu’l-hicāc, kitābu’l-°āḳıl, kitābu’t-taşrifātu’l-maraż, el-maḳşadu’s-sādis kitap adları yazma fihristinde gösterilmiş olmakla beraber, yazma metninde geçmemektedir.

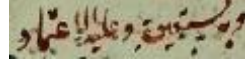
34. kitābu'l-mükātebe	146a/12	145
35. kitābu'l-velā°	147a/10	146
36. kitābu'l-ikrāh	148a/18	147
37. kitābu'l-ḥacr	149a/8	148
38. kitābu'l-me°zūn	150a/4	149
39. kitābu'l-ḡaṣb	150b/7	149
40. kitābu'ş-şuf°a	152b/9	151
41. kitābu'l-kısmet	155a/21	154
42. kitābu'l-müzāra°a	157a/16	156
43. kitābu'l-müsākāt	158b/7	157
44. kitābu'z-zebāyih	159a/8	157
45. kitābu'l-uḍḥiyye	159b/12	158 / 14(...)
46. kitābu'l-kerāhiyyet	160a/14	159 / 146
kitābu'l-iḥyā°i'l-mevāt		164 / 150
47. kitābu'l-eşrībe	165b/2	164 / 152
48. kitābu'ş-şayd	165b/15	164 / 153
49. kitābu'r-rehin	166b/2	165 / 101
50. kitābu'l-cināyāt	167a/3	166 / 152
51. kitābu'l-diyāt	169a/11	168 / 153
kitābu'l-faşlu'l-ḡudūmu'l-hicāc		155
kitābu'l-°ākıl		
52. kitābu'l-veşāyā	171a/7	1700/155
kitābu't-taşrifātu'l-maraż		156
53. kitābu'l-ferā°iz	173b/17	182 / 157
54. kitābu'l-şettā	175b/15	184 / 159
el-maḡşadu's-sādis		162
55. mesā'il-i ḥīṭān	188b/7	187

[1a]

(1) Hazā Kitāb-ı Fetāvā-yı Üskübī Zihnī

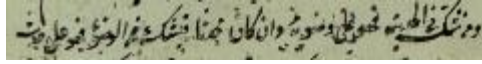
[1b]

(1) kitābu't-ṭahārāt bismi'l-lāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm

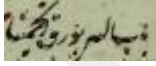

(2) [mes'ele] Āb-desti olan kimesne ḥadeṣ vāki° oldı mı olmadı mı şübhe eylese, āb-dest almak lâzım olur mı?

(3) [el-cevāb] Olmaz

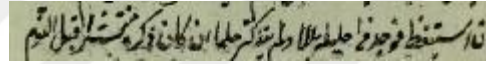
(8) [mes'ele] Zeyd uyandukda zekeri yaş bulsa ammā ihtilām olduğunu

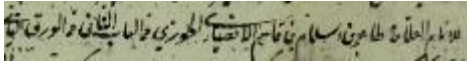
(9) tezekkür eylemese şer'an Zeyde gusli lâzım olur mı? [el-cevāb] Olur, eger menī idüğine müteyakḳīn ise yāḥūd

(10) nevm muṣṭaci'an ise innī kāyimen yāḥūd kâ'ididen ise eger ḳable'n-nevm zekeri münteşir ise gusl lâzım olmaz, sākin

(11) ise lâzım olur.

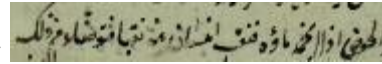
(14) [mes'ele]

(15) Bir ḥavz-ı kebīrūn üzerini buz tıtdukda bir kimesne ol buzı kırıp ol delikden āb-dest almak cā'iz midür?

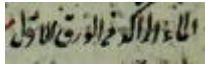
(16) [el-cevāb] Olur, munfaşıl ise. Muttaşıl ise cā'iz olmaz zīrā şüret-i infişâlde ḥavz-ı müsakḳaf

(17) ve ittışâlde ḳaş'a menzilesindedür

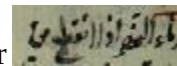

[2a]

(19) [mes'ele] Bir nehrūn yukarusı munkatı° olup ammā aşāğı yanında cereyānı

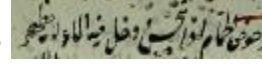
(20) olsa şer'an aḳan yerinden āb-dest almak cā'iz olur mı? [el-cevāb] Olur

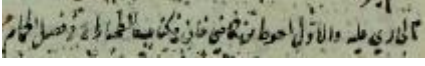

[2b]

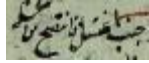
(1) [mes'e]le] Hammāmuñ kurnası müteneccis olduğda lülesinden ne miqdār şu akmak ile tahir olur? [el-cevāb]

(2) İçinde olan şunuñ üç miqdārı hüruc ile olur, kavı-i aḥvaṭ budur

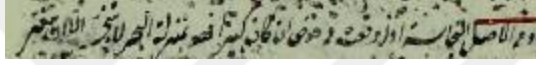
(4) [mes'e]le] Cünüb olan kimesne gusl

(5) iderken gassālesinden maḡsūline şıçramak ile şu fāsīd olur mı? [el-cevāb] Olmaz

(9) [mes'e]le] Havz-ı kebīrde necāset vāḳi' olmaḡla müteneccis olur mı? [el-cevāb] Olmaz, ta'āmı yāḡūd rāyiḡası

(10) müteḡayyir oldı ise

(12) [mes'e]le] Cünüb olan kimesne ḡable'l-mazmaza içdüḡi şu mazmaza maḡāmına ḡā'im olur mı?

[el-cevāb] Cāhil ise olur,

(13) faḡīḡ ise olmaz. Zīrā faḡīḡ şorarak içer, cāhil ise bir uḡurdan içüp aḡzınuñ cemī'esi yunar.

(17) [mes'e]le] Ġusl u vuzū'dan soñra

(18) belinde kerāhet var mıdır? [el-cevāb] Be'is yokdur, Resūl-i Ekrem şallallāhu Te'ālā 'aleyhi ve 'alā ālihī ve şaḡbihī ve sellemūñ

(19) fi'li daḡı mervīdür, eḡerçi kim ba'zı mütevaẓı'nuñ kerāhetine zāhib olmış, ammā kavı-i şaḡīḡ cevāzıdır. Nihāyeti mübālaḡa

(20) ile olmayup eḡer-i vuzū'-ı a'zā'da bāḡī olmaḡdur lāyık olan dimiş

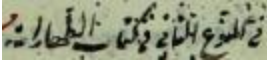
[3a]

(2) [mes'e]le] Zeydūñ yedi kaṭ' olındukda yāḡūd dişi çıḡdukda ḡayydan munfaşıl

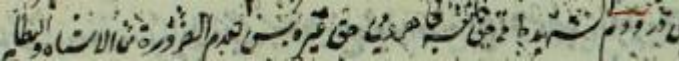
(3) olan meyyit gibi iken yanında götürmek cā'iz olur mı? [el-cevāb] Olur. Şaḡibi ḡaḡḡında

tāḡirdür.

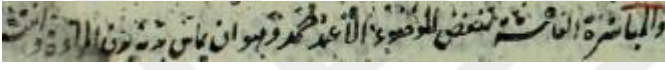
(5) [mes'ele] Şehīd kanı bir kimesnenüñ şevbine işābet eylese şer'an tāhir olup

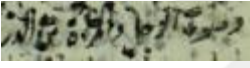
(6) ol şevb ile şalāt cā'iz olur mı? [el-cevāb] Dem-i şehīd nefsi hakkında, tāhir gayrı hakkında

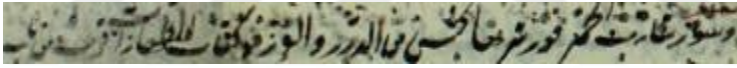
(7) necisdür.

(9) [mes'ele] Zeyd zevcesi Hind ile mülā'abe iderken fercin fercine sürüp āleti münteşir olsa ammā duḥūl

(10) yā şulanmak olmasa āb-desti bozılır mı? [el-cevāb] Bozılır. Mübāşeret-i fāhişe nākz-ı nāfızun vuzū'dur 'inde's-şeyḥan.

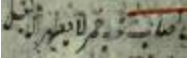
(11)

(13) [mes'ele] Şarāb içen kimesnenüñ sözi pāk midür? [el-cevāb] 'Akīb-i şurbde

(14) olıcaḡ necisdür.

(15) [mes'ele] Şevbe ḡamr döküldükde üzerine milḡ yāḡūd gayrı nesne ile sirke olmaḡla yāḡūd sirke olacaḡ

(16) kadar ṡurmaḡla tāhir olur mı? [el-cevāb] Mes'ele ḡilāfidür, ḡasl olunmak gerek.

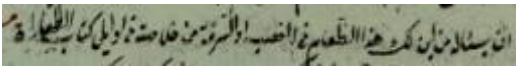

(19) [mes'ele] Zeyd bir yerde bir miḡdār şu bulup murdār olmaḡ muḡtemel iken kimesneye şormadin ol şudan

(20) āb-dest almaḡ cā'iz olur mı? [el-cevāb] Olur, yaḡīnen murdār olduḡına bilmeyicek su'āl daḡı lāzım degil.

(21) Nitekim ḡayf öñine ta'ām gelse ḡaşbdan mı sirḡatdan mı ḡandan mı geldi diyü su'āl cā'iz olduḡı gibi

[3b]

(3) [mes'ele]

(4) Şāhib-i ʿözl olan āb-dest alup huffını giyse baʿde'l-vaqt müddetine dek eşihhā° gibi üzerine mesh cāʾiz olur mı?

(5) **[el-cevāb]** Tahāret-i kāmile üzerine giyebilürse cāʾiz olur. Bu dört vech üzerinedür. Dem vaḳti vuzū°

(6) ve lübsde munkatı° ola; yā vaḳt-i vuzū°da munkatı° ola vaḳt-i lübsde sāʾil ola ve-yā ikisinde bile sāʾil ola

(7) yā vaḳt-i vuzū°da sāʾil ola vaḳt-i lübsde munkatı° ola. Şūret-i ūlāda eşihhā° gibidür. Bākīlerde mübtelā olduḡı

(8) ḥadeşden ḡayrı içün tevażzu° iderse, vaḳt içinde mesh ider baʿdehu cāʾiz olmaz.

(16) **[mesʿele]** Sevbe menī işābet eyledükde,

(17) ferik ile şerʿan tāhir olur mı? **[el-cevāb]** Olur. Lākin İbn Nüceym Kenz şehrinde eger sevb yeñi olmayup

(18) ve ʿakībū'l-bevl mā° ile istincā° eylemedise tāhir olmaz diyü istisnā° eylemiş.

(20) **[mesʿele]** Şāhib-i ʿözl nedür? **[el-cevāb]** Şāhib-i ʿözl ibtidā° ʿözlri vaḳti şalāti temām isticāb

(21) ider ve eger istīʿāb ḡükmen ise de yaʿnī vaḳti şalātḡa ḥadeşden ḡālī āb-dest alup namāz kılacak zemān

[4a]

(1) bulmaya ammā beḡāda vaḳtḡden bir cüz°de ḥadeşün vüḡdu kifāyet ider ammā zevālde ḡaḳīḡat inkıḡā°uñ istīʿābı

(2) şartdur.

(4) **[mesʿele]** Şāhib-i ʿözl olan kimesne ḡaḡve°-i

(5) kübrāda ḡarḡī idüp, baʿdehu ol āb-dest ile cumʿa namāzın edā° cāʾiz olur mı? **[el-cevāb]** Cāʾiz olur, nāḡış olan ḡurūc-ı

(6) vaḳtdur, duḡūl degildür.

(10) [mes'ele]

(11) Çıbanı olan kimesne sıkmağ ile kan yā iriñ ihrācı ile āb-desti bozılır mı? [el-cevāb] Kavl-i muhtār üzere nākış

(12) ihrācdā ħurūc bulınur dimişler.

(13) [mes'ele] Zebh olunmayan ħayvānuñ kemigi murdār olup

(14) intifā' cā'iz olur mı? [el-cevāb] Kırınmağ ile tāhir olur.

(15) [mes'ele] Her vaqtdē vuzū'sı var iken vuzū' müsteħabb mıdır?

(16) [el-cevāb] Vuzū'-ı evvel ile şalāt edā' olındı ise nūr 'alā nūrdur.

(20) [mes'ele] Misvāk isti'mālinüñ vaqti nerededür, misvāk olmasa parmağ anuñ

(21) yerini tutar mı? [el-cevāb] Kable'l-vuzū'dur dimiş, (...) fukahā'da, ħulāşada “mażmaza ħālinde

[4b]

(1) sünnetdür uşbu' iledür, sivāk şevābına yetişilür” dimiş.

(5) [mes'ele] Zeydün libāsı necis olup ve cünüb olduğda ikisinden birine kifāyet ideri şuyı olıcak

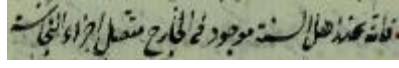
(6) kankısına ħarc olunmağ gerek. [el-cevāb] Şevbine şarf idüp cenābet içün teyemmüm eylemek gerek, İmām-ı A'zam ħazretleri

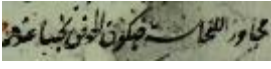
(7) üstādı ħammād ħazretlerine evvel muĥālefet eyledügi mes'ele budur. Anlar cenābete şarf olunmağ gerek ħadeş-i

(8) ħukmī izālesi ħadeş ħaķīkiden evlādur, buyurduklarında İmām-ı A'zam ħazretleri gerçi aşl buyurduğıñuzdur

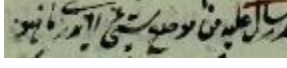
(9) ammā bu maķāmda ħadeş ħukmī içün teyemmüm var, ħadeş-i ħaķīki içün nesne yok, diyü buyurdılar. [mes'ele]

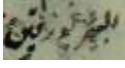
(10) Bezzāziyyenüñ

(11) kavli ne demekdür tahrîr buyırıla. **[el-cevāb]**

(13) **[mes'ele]** Yolda giderken bir evden üzerine bir nesne

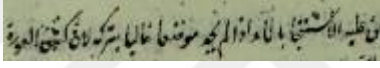
(14) akan kimesne ne idügi bilnese gusli lâzım olur mı? **[el-cevāb]** Lâzım olmaz, ammā gusl-i ahsendür, eger ekşer,

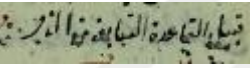
(15) re'yi necis olmamasına ise, eger böyle ise gusl lâzımdur.

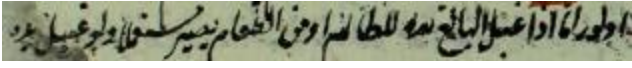
(20) **[mes'ele]** İstincā lâzım olan kimesne hâli yer bulmadukda gayrı 'avretin görmek

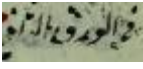
(21) ihtimâli var iken eylemek câ'iz olur mı? **[el-cevāb]** Terk itmek gerek, istincā me'mûr ise de keşf-i

[5a]

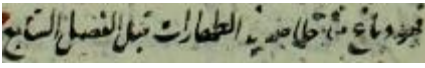
(1) 'avret menhîdür. Nehy râcihdür.

(9) **[mes'ele]** Kable't-ṭa'ām ve ba'de't-ṭa'ām el yundukda ol şu müsta'mel

(10) olur mı? **[el-cevāb]** Olur

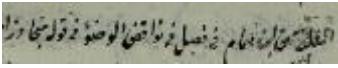
(12) **[mes'ele]** Dirhem-i kebîr kadar misk ile şalât câ'iz olur mı? **[el-cevāb]** Olur, yâbis ise

(13) mutlakā ve illā mezbuḥanuñ ise olur ve illā olmaz

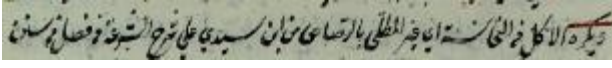
(17) **[mes'ele]** İstincā'da mesnūn olan evvel

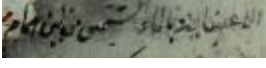
(18) zekerin mi gâslidür yoksa dübürün mi? **[el-cevāb]** İmām-ı A'zam katında evvelā dübürün gâsl eylemekdür.

[5b]

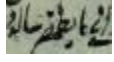
(1) **[mes'ele]** Toprak ibriḳ ile demir ibriḳden

(2) vuzū'da kankısı evlādur. **[el-cevāb]** Toprakdan olmak âdâbındandır, demirden olıcak kalaylıda kerâhet yokdur demişler.

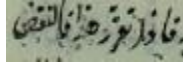
(3)

(16) [mes^oele] Gözüñ bir cānibinde °özr olup ol cānibinden āhar

(17) cānibe dem seyelān itdükde, nākız-ı vuzū° olur mı? [el-cevāb] Olmaz. Şadru'ş-şerī°ianuñ

(18) şarfından nākız olması görünür. Lākin medhūldur ve hilāfī meşūrdur.

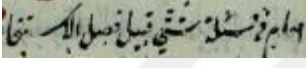

[6a]

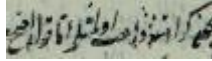
(1) [mes^oele] Bir fuçıda olan hamra fāre düşüp,

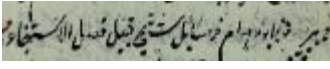
(2) iħrāc olındukdan soñra ol hamr sirke olıcaķ pāk olup ekl cā°iz olur mı? [el-cevāb] Olur.

(5) [mes^oele] Feseķa giydügi şiyāb ile şalāt edā°sında

(6) kerāhet var mıdır? [el-cevāb] Ba°zı meşāyih hamūrdan ittikā° itmedükleri için

(11) [mes^oele] Bal ve yağa fāre düşüp

(12) mevtiyle müteneccis olduğda taḥḥīr ve ekl ve isti°māline çāre var mıdır? [el-cevāb] Cāmid olup kaldırıldukda

(13) fi'l-hāl ba°zı ba°zısına munzamm olmayıcaķ bi'l-ittifāk bākīsi ṭāhirdür. Ammā zā°ib olıcaķ mes^oele ihtilāfīdür.

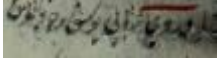
(14) İmām Muḥammed kavli üzere necis olup ekli cā°iz olmaz. Nihāyeti yā (...) yā deri yağlayup yāḥūd °aybını

(15) i°lām ile āhara bey° cā°iz olur. Ebū Yūsuf kavli üzere [yanımuñ] taḥḥīrine ba°dehu ekline mesāğ beyān olunup

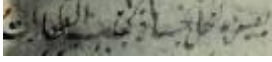
(16) fetvāyı daḥı buñadur dimişler. Ğaslūñ vechi üç kerre şu vaz° olunup üzerine geldükde alınmaķ ile olur

(17) Dürer Ğurerde kaynaması daḥı muşarraḥdur. Ammā balda olan kīl u kālden teferrüs olınan işlāhına daḥı mecāl yog-iken

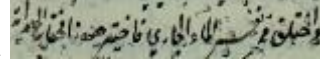
(18) bir ol kadar koyulup üç kerre şu girince kaynamak ile tahir olur, dimişler.

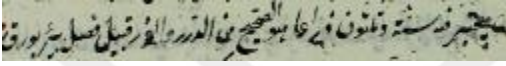
[6b]

(19) [mes'ele] Mā-i cārī ne mertebe cereyānı olan şuya dirler? [el-cevāb]

(20) Hidāyet ve kāfī muhtārı, samānī alı gidendür.

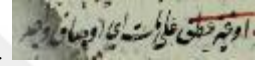

[7a]

(8) [mes'ele] Bir çeşmenüñ

(9) şuyı bulanık akdukta aḥad-ı evşāf-ı müteğayyir iken ol şu ile vuzū cā'iz olur mı? [el-cevāb] Olur.

(10) Tahir ile teğayyür zarar itmez, meger gālib olup seyelāndan kala.

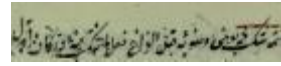

(20) [mes'ele] Vuzū'sınuñ ba'zan da

(21) şekk iden kimesne tekrār itmek lāzım olur mı? [el-cevāb] Kable'l-ferāğ olup evvel şekk itdügi ise

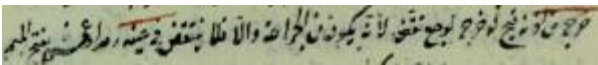
[7b]

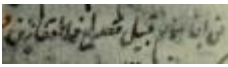
(1) lāzım olur, ba'de'l-ferāğ ise olmaz muṭlaqan.

(3) [mes'ele] Bir kimesnenüñ kulağından iriñ akmak ile āb-desti bozılır mı? [el-cevāb] Veca' ile çıkarsa bozılır.

(4) Ve illā fe-lā, nitekim gözde remed ve °ameş ve ğarb olup yaş çıkısa bozılır. Müstemirr olıcaş şāhib-i °özü dahı olur.

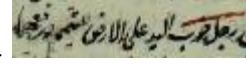
(5)

(17) [mes'ele] Zeyd āb-dest aldukda hemān ayaklarınıñ ğasl itmiş

(18) iken ḥadeş vāķi' oldukda istināf lāzım gelür mi yoksa ḥadeş nākız-ı vuzū olup temām olmadın

(19) eczā'sı nakz itmeyüp ayakların yumak kifāyet ider mi? [el-cevāb] İtmez. Hilāl-i vuzū'da ḥāşıl olan

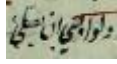
(20) ḥadeş mevcūd olanı nakz ider, nitekim ba°de temām idüğü gibi.

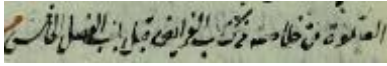
[8a]

(6) **kitābu'ş-şalāt** Zeyd fevt olduğunda namāzımı °Amr kılı virsün, diyü vaşyyeti

(7) ile şer°an şahīḥ midür? **[el-cevāb]** Kavl-i müftā-bih bāṭıl olmaqdur, dimiş Şadru'ş-şehīd.

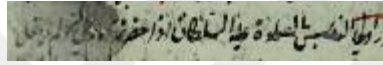

(11) **[mes°ele]** Meyyite imāmete eḥakk sultān

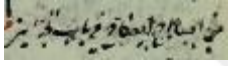

(12) ba°dehu imām-ı ḥayy diyü, yazılardan murād vüçūba mıdur, yoksa istiḥbāb mıdur? **[el-cevāb]** Takdīm-i sultān vācib

(13) bākīleri efḏāliyetdür.

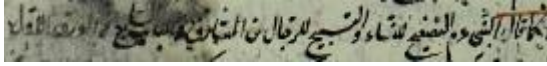

(16) **[mes°ele]** Zeyd şalātda nisā° t̄a°ifesi iktidā° eyledükde Zeyd ḥaṭā° idüp

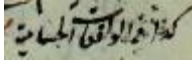

(17) tenbīḥ lāzım geldükde ricāl tesbīḥ idüp agāḥ olurdı, mer° ne vechle işāret ider. **[el-cevāb]** Keff-i keffe urmak

(18) gerek

(19) **[mes°ele]** Ramazān gicesinde terāviḥ terk olındukda vitri imāma uymak cā°iz

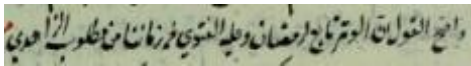

(20) olur mı? **[el-cevāb]** Olur. Farzda iktidā° eyledi ise

[8b]

(5) **[mes°ele]** Ortaya ṭa°ām

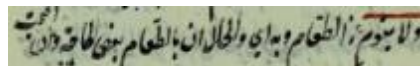

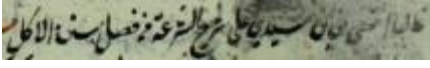
(6) ḥāzır olduğda şalāt takdīminde kerāhet vardur, dirler. Nefsüñ iştiyākı olmayup te°ḥīrde zarar daḥı yok iken

(7) te°ḥīrde be°is var mıdur? **[el-cevāb]** Yokdur, ammā ṭa°ām ḥāzır olduğda ikāmet olındukda te°ḥīr ile

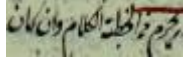
(8) ṭa°ām şavmak yā bir teşviş var ise vaktde ittisā° olıcaḡ takdīm-i ekl ve eḥabbdur, dimişler. Gerek nefsüñ

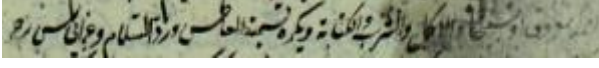
(9) iştiyākı olsun gerek olmasun.

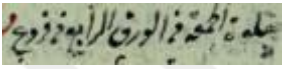
(16) [mes'ele] Huṭbe istimā' iden Zeyde

(17) 'Amr ve gelüp selām virse yāhūd yanında olan ağırsırsa yāhūd münker görse men'i için bunlara cevāb

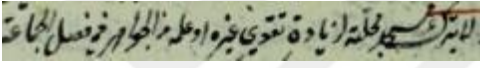
(18) şer'an cā'iz olur mı, yohsa nev'an kerāhet var mıdır? [el-cevāb] Vardur.

(19)

[9a]

(9) [mes'ele] Zeyd maḥallesi mescidin terk idüp şalātu ehl-i 'ilm ve

(10) ehl-i taḫvādur diyü mescid-i āḥara varmak şer'an cā'iz olur mı? [el-cevāb] Maḥallesi mescidi terk cā'iz

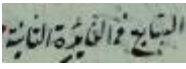
(11) olmaz. [mes'ele] Hind'e ebe

(12) olan Zeyneb şalāta iştiğāl idicek veledüñ suḳūṭ ve helākı ḥavfı olsa şer'an şalātu te'hīr

(13) cā'iz olur mı? [el-cevāb] Olur. Taḫfifāt-ı şer' ki taḫfif-i isḳāṭ ve taḫfif-i tenkiş ve taḫfif-i ibdāl

(14) ve taḫfif-i taḳdīm ve taḫfif-i te'hīr ve taḫfif-i terhiş ve taḫfif-i tegayyürdür. Bu yedi nev'iden beşincisidir.

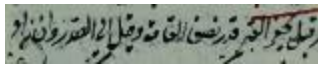
[9b]

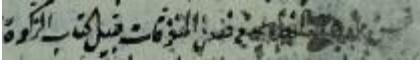
(6) [mes'ele] Şalātda ḳa'de-i ūlā yāhūd fātiḥayı 'amden terk eylemekle sehvi secde lāzım olur mı?

(7) [el-cevāb] Secde, sehvi terk olduğu yerde lāzım olur. Ḳaşden terk olıcaḳ āşım olur. Ammā Cevāhir-i şāḫib-i ḳınyenüñ

(8) buḡyetü'l-münye nām kitābından mes'eletān-ı merḳumetānuñ müsteḡnā olması rivāyet üstādından naḳl eylemişdür.

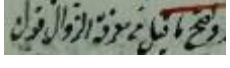
(13) [mes'ele] Meḳābir-i müslimānde 'umḳı için ḥadd-i mu'ayyen var mıdır? [el-cevāb] Uzun boylu kişinüñ gögsine deḡin

(14) olmak gerekdür daḫı derüñ olmak daḫı aḥsendür.

(15) [mes'ele] Öylenün vakti olduğına

(16) güneş olıcağ (...) ve ne ile bilinmesi eşaḥḥ ve āsāndur ‘ameli beyān olına. [el-cevāb] Bir düz yerde

(17) bir ağac vaḥ olinup gölgesi ucına bir nişān konulup görüle eger zıllı eksilürse ḳable’z-zevāldür,

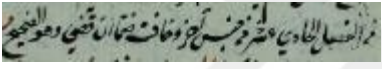
(18) durursa sā‘at-i zevāldür, artdursa şems-i zā‘iledür, vakt olmuştur.

[10a]

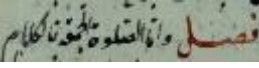
(3) [mes'ele] Şalāt-ı ‘iṣā’ şubḥı fevt iden ertesi cemā‘atle ḳazā’ eyledükde yā ḥamd yalnız kılduḳda cehr ile

(4) kırā‘et cā‘iz olur mı? [el-cevāb] Cemā‘atle kılduḳda olur menfūr olıcağ aḥfā vācib olur.

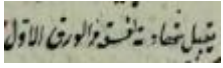

(8) [mes'ele] İki rek‘at cum‘a namāzı

(9) farz mıdur, vācib midür, sünnet midür? [el-cevāb] Farzdur. Farziyyeti kitāb ve sünnet icmā’ ümmet ile şābitdür.

(10) (...) cāḥidi kāfir olur.

[10b]

(5) [mes'ele] Zeyd imām şalātda “ve ma yā‘lemune ve te‘vilehu illallāhe” okusa

(6) yānuñ fethi ile şalāt-ı fāsıde olur mı? [el-cevāb] Ma‘nā-i taḡyīr-i fāḥiş ile taḡyīr olınan mevāzi‘dendür, şol

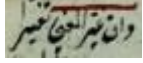
(7) nesne ki te‘ammüden olınsa küfrine ḥükm olına, ḥaṭā’ olıcek şalāt-ı fāsıde olur müteḳaddimīn ḳavli üzere, meşāyiḥ-i müte‘aḥḥirīn

(8) bunda ihtilāf eylemişlerdür. Muḥammed bin Muḳātil ve Ebū Naşr Muḥammed bin Selām ve Ebū Bekrūn Sā‘id el-Belḥi ve’l-Faḳīh Ebū Ca‘fer el-Ḥinduvāni

(9) ve’s-şeyḫü’l-imām ez-Zāhid ve Şemsü’l-e‘imme el-Ḥalvānī Rıdvanullāhi (ta‘) ‘aleyhim ecma‘īn ḳavlleri üzere fāsıde olmaz.

(10) Müteḳaddimīn ḳavli aḥvaṭ, zīrā şol nesne ki te‘ammüd olan küfr ola Ḳur‘āndan olmaz ammā müte‘aḥḥirīn ḳā‘il olduḡı

(11) evsa°, nās i°rāb beyni temyīz eylemez, Ebū Yūsuf aşlı dağı buña uyar ki i°rāb eylemez.

[11a]

(4) [mes°ele] Bir maħallenüñ qadīmi mekābirüñ āşārında eşer qalmayup mūnderis oluqda

(5) “ehl-i maħalle zer° ve binā° sāyir intifā° ile mūntefi° olmağ cā°iz olur mı?” diyü su°āl olınuqda olmaz diyü cevāb

(6) virilüp Tatarħandan naql yazılmış iken ħālā baba müftisi olan °Abdi efendi ħilāfına fetvā virmekle

(7) iħtilāl vāki° olup ħākim ħükminde Müslimānlar °amelde mütereddid olmışlardır. Müftiler ħaṭā°dan maşūn degillerdür. Şavāb

(8) qanqısı ise °ale’t-taḫşīl cevāb buyurılıp meşāb olına. [el-cevāb] Cevāb-ı evvel şavābdur.

(9) Zīrā Zeyla°inüñ bu ħuşuşda

(10) °aleyhe qavli sāyir kütüb-i fetāvāya muħālif görinür qurre fārisi meydān ifāde olan merħūm ve mağfūr leh

(11) üstādına ve üstādü’l-°ālem Çivizāde nāle fī’l-°uqbā Murādhi ħāzretlerine mürāca°at olınuqda “zāhir budur ki

(12) bir arz-ı mağşubeye yā muṭlaqā memlükeye göre olup mağbere-i mevķūfeye göre olmaya diyüp taħrīr dağı buyurdılar.

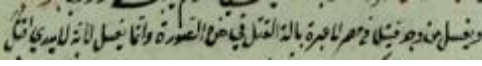
(13)

[11b]

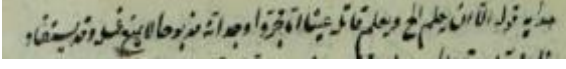
(3) [mes°ele] Māsiħ ale’l-ħuffüñ gāsıl imāmeti cā°iz olduğı gibi cebre mesh idenüñ dağı

(4) kezālik cā°iz olur mı? [el-cevāb] Olur.

(7) [mes°ele] Şehrde mağtūl bulınan Zeydūñ qātiline nā-ma°lūm öliceğ ġasl olunur mı? [el-cevāb]

(8) olunur.

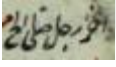
[12a]

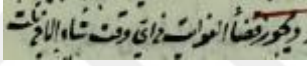
(1)

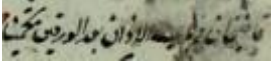
[12b]

(2) [mes'e] Zeyd rek'at-ı ūlāda bir sūre-i şerīfeden bir miqdār rek'at-ı şāniyede sūre-i uhrādan

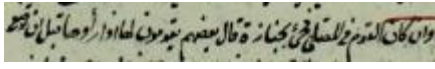
(3) bir miqdār kırā'et eylemede kerāhet var mıdır? [el-cevāb] Meşāyihimizüñ ekserī katında vardır.

(11) [mes'e] Nüzül-i şemse intişāf katında cum'aya varan kimesne taḥiyyetü'l-mescīdi kılmak cā'iz olur mı?

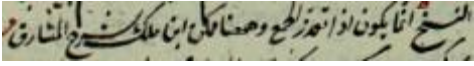
(12) [el-cevāb] Ebū Yūsufdan bir rivāyet üzere olur.

(16) [mes'e] Muşallāda bayram namāzına varan kimesnelerüñ

(17) önlerinden cenāze mürür itdükde kalkmak mı evlādur yok kalkmamak mı? [el-cevāb] kavı-i şaḥīḥ kalkmamakdur

(18) dimiş kādihān.

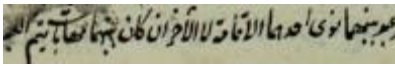
[13a]

(17) [mes'e] Zeyd ve

(18) °Amruñ °abd-ı memlūkı olan Bekr, merķūmān ile bir kaçabaya varduğlarında Zeyd ikāmete niyyet idüp °Amr

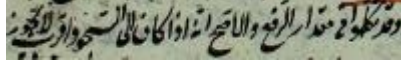
(19) eylemese Bekr šalāt-ı kaşr ider mi yok itmez mi? [el-cevāb] Eger beynehümāda muḥāye'e var ise nevbet

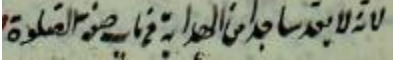
(20) muķimde temām ider, misāfir nevbetinde kaşr ider, eger muḥāye'e yok ise rek'ateynde ku'ūd idüp ba'dehu

(21) rek'ateyni kılop temām ider.

[13b]

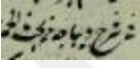
(18) muşallī secdeden başı ne miqdār ref̄e lâzımdur? **[el-cevāb]** Miqdārı ref̄de aqvāl vardır. Eşahh sücûde

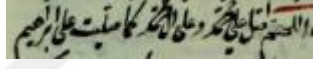
(19) akreb olıcak şahih olmaz.

(20) **[mes'e]** Faşl-ı şayfdaki tebrîd şalât-ı müsteħabbdur,

(21) müsteħabb olan ne miqdār te'hîrdür? **[el-cevāb]** Miqdār-ı mu'ayyen yokdur mu'teber olan her yerüñ tebrîdidür.

[14b]

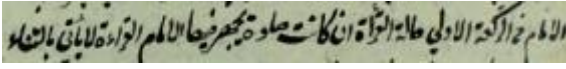
(2) **[mes'e]** Zeyd muşallī taḥiyyātu temām idüp şalât du'â'sın okumağ diledükde

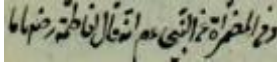
(3) eşahhı nicedür? **[el-cevāb]** Ve keyfiyetü's-şalātu en-yekül

(7) **[mes'e]** Zeyd mesbûk imāma iktidā' itdükde kıyāmda olıcak senā'yā meşğûl olsun mı yāhūd rükû'da

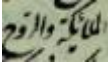
(8) yā ku'udda irişicek iftitāḥ tekbîri kifāyet ider mi yohsa inhiṭāt için daḥı tekbîr olunur mı? **[el-cevāb]**

(9) Cehriyede olıcak sākıt olup muḥāfetde bir kavldde senā'yā kâ'il olmuşlar inhiṭāt daḥı tekbîr olunur.

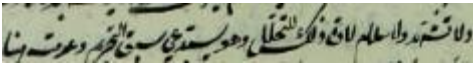
(10)

(21) **[mes'e]** Ba'zı kitāblarda

[15a]

(3) diyü ıtlākı üzere olup ve ba'zı resā'ilde ba'dehu teşehhüd idüp selām kaydı

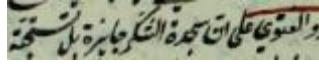
(4) öliceğ nice itmek gerek teşehhüd ile selām virmek var mıdır yok secde-i tilāvetde olduğı üzere

(5) delîl ile namāza

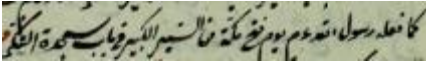
(6) müte'allik olan secdelerden ğayrı secdelerde teşehhüd ile selām var mıdır yok mıdır? **[el-cevāb]**

(7) Aşlı olan yerde aşlı ile 'amel olunur. Muzmerâtta zıkr olınanuñ aşlı olmayup ḥadîs mevzû'u

(8) ve bāṭıl idügi baʿzı muʿteberātda meşṭūrdur.

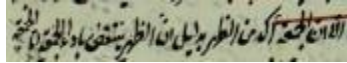

(14) [mes'ele] Cum'a namāzı nuñ

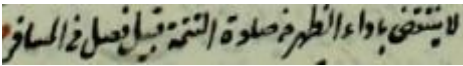

(15) zührdan öñde olmasınıñ vechi ve delîli nedür? [el-cevâb] Zühr-ı cum'a edâ'sıyla müntakız olur ammâ cum'a

(16) edā'yı zuhr ile müntakız olmaz.

(17) [mes'ele] Cum'a günü mahfilde Qur'an-ı

(18) °Aẓīm tīlāvet olunurken hāzır olan müsłimānlar tīlāvet-i Ẕur‘ān iden kimesneye teveccüh lāzım mıdır yoksa

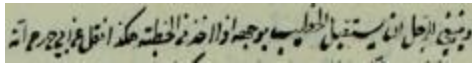
(19) kıbleye teveccüh idüp istimā^c itmek kifāyet ider mi ẓānısında riāyet ziyādedür? [el-cevāb]

(20) kifāyet ider teveccühde ri'āyet ziyādedür idügi aẓherdür hattâ hâṭib huṭbeye şür'ü itdükde İmām-ı A'zamüñ

(21) teveccūhi menkūldur. Fī-zamānına emr olunmaduğına bā^{ciş} ba^{de} ferāğu'l-imām keşreti
zihām tevbe-i naşūha harecu'l-mevki ^{ci}illet

[15b]

(1) olmuştur.

(6) Bu şüretde kankısı evlā ise sūnnet mi yohsa ḥaseneden midür? **[el-cevāb]** Muḥīt-i Serahsīde bu makūlelerde

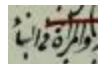
(7) ve yenbağī lafzı ile meşṭūrdur ıstılāhī fuḳahā'da bu lafz ekṣer vüḳūbda isti'māl olunur, ansuz

(8) daḥı ‘amel bi’l-iḥtiyāṭ vācibdür. Bu taqdīrce aḥseni ḥaseneden olur, lākin ardında namāz kılur kimesne

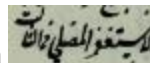
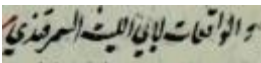
(9) olup yāhūd tesviyeye zarar havfi var ise kıbleden dönmek gerek. [mes'ele] Binā'da

(10) mer'e-i recül gibi olıcağ yâ vuzû'da izzün keşîf ile şalât-ı fâside olmak lâzım gelmez mi? [el-cevâb]

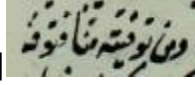
(11) Gelmez, fesād nevmi edā'yı rükndedir, vuzū'da rükn edā'sı olmadığı zāhirdür.

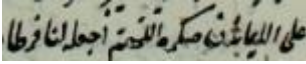

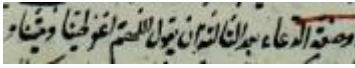
(15) [mes'ele] Dürer gurerüñ

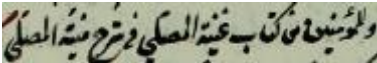
(17) kavli ne dimekdür. Bālīga olan du'ā-nuñ ba'zı mükellef olmayana kırā'et olıcak görünür,

(18) öyle midür ve olduğu taqdīrce nereden üleşdirilür? [el-cevāb]

(19) diyüp āhirine varduğdan şöra anuñ içün ve sāyir

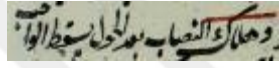
(20) mü'minīn içün du'ā'yı temām ider.

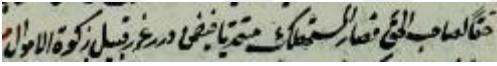
[16a]

(6) kitābu'z-zekāt Zeyd ba'de'l-ḥavl

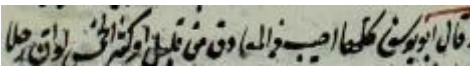
(7) mālınuñ zekātın virmemiş iken küllī yāhūd ba'zı helāk olup yāhūd istihlāk eylemekle

(8) Zeyd zekātından ḥalāş olur mı? [el-cevāb] Helāk-ı nişāb ba'de'l-ḥavl vācibi iskāṭ ider helāk

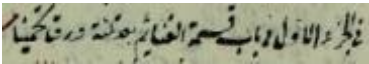
(9) ba'zı ḥişşesin ider ammā istihlāk te'addīdür iskāṭ eylemez.

(14) [mes'ele]

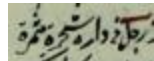
(15) Ma'denci olan Zeydün iḥrāc itdügi maḥşūlinden ḥarācı ziyāde olıcak ḥumus beytü'l-māle virmemege kādır

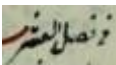
(16) olur mı? [el-cevāb] Olmaz.

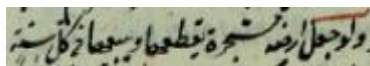
[16b]

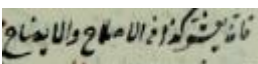
(1) [mes'ele] Zeydün dārında olan eşcār-ı

(2) müşmireden arz-ı °öşriyyedür diyü şer'an °öşr taleb olunur mı? [el-cevāb] Olinmaz.

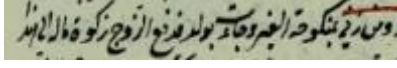

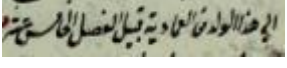
(4) [mes'ele] Sipāhī arzında olan qorınuñ oṭunından şer'an °öşr lāzım olur mı?

(5) [el-cevāb] Meşcere ittiḥāz olınandan olur.

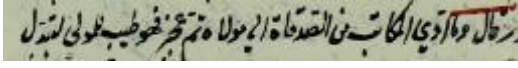
(7) [mes'ele] Zeyd mālınuñ zekātı zinā'sından ḥāşıl olan

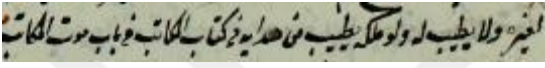
(8) °Amra def° cā°iz olur mı? **[el-cevāb]** Mezniyyenüñ zevc-i ma°rūfı olmayıcağ olmaz, olıcağ olur,

(9) zīrā neseb andan şābit olur.

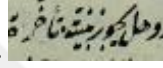
(12) **[mes°ele]** Zeyd fakīre virilen zekāveti Zeyd-i mezbūr °Amra

(13) ġāniyye eklini helāl eylemekle şer°an helāl olur mı? **[el-cevāb]** Olmaz, temlīk iderse helāl olur, bu mükāteb

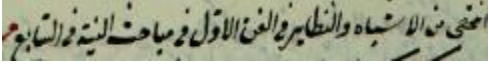
(14) ile mevlā gibi degildür.

(18) **[mes°ele]**

(19) Zeyd bilā-niyette °Amr fakīre def° eylediği mālını üzerine vācib olan zekātına ba°de'd-defi niyyet eylese

(20) cā°iz olur mı? **[el-cevāb]** Māl °Amruñ yedinde kâ°im iken ise olur.

[17a]

(1) **[mes°ele]** Zeyd-i zimmī fakīrde

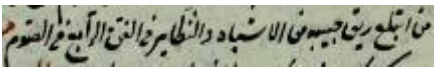
(2) gördüğü °Amruñ fakr ve ġinā°sına °ālim olmadın zekātın def° cā°iz olur mı? **[el-cevāb]**

Olur.

(5) **kitābu'ş-şavm** Zeyd °Amruñ Ramazān-ı şerīfde şā°im iken tükürigin yutsa şer°an

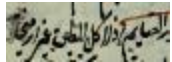
(6) każā° ve kefaretden nesne lāzım gelür mi? **[el-cevāb]** Şiddikī ise kefaret, degil ise każā°

lāzım gelür.

(11) **[mes°ele]** Şā°im olan Zeyd

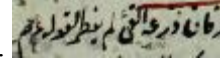
(12) şā°im iken kil-i ermeni didükleri toprağı yemekle şavmına zarar gelür mi? **[el-cevāb]** Zarar-ı aẓīm lāzım gelür ki

(13) hem każā° ve hem kefaret, zīrā bu iftār-ı kāmildür, zīrā devā° için ekl olunur.

(16) **[mes°ele]** Şā°im kay° eylemekle şavmı bozılır mı? **[el-cevāb]** Bozılmaz, meger istifā° ola cehelenüñ kuşmağ ile

(17) bozulur didükleri kay° ile istiḥā°ı fark eylemedükleri içündür.

[17b]

(1) [mes'ele] Zeyd yevm-i şekkde “yarın şā'im olayım” diyü niyyet eylese,

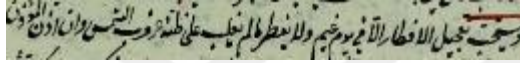
(2) ol günden niyyet eylese ertesi ramazān olıcağ şavmı şahīḥ olur mı? [el-cevāb] Olmaz.

(6) [mes'ele] Ramazān-ı şerīfde hevā° bulutlu olup şā'im olanuñ zannı şems gurūb

(7) itdüğine gālīb degil iken müccered mü'ezzinuñ ezānı ile ekl cā'iz olur mı? [el-cevāb] Olmaz, iftār itmemek

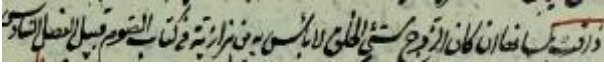
(8) gerek.

(9) [mes'ele] Hinduñ zevci Zeyd seyyi'ü'l-ḥalq

(10) olıcağ ramazān-ı şerīfde diliyle aşuñ tuzın datmak cā'iz olur mı? [el-cevāb] Lā-be'sdür dimişler

(11)

(12) [mes'ele] Ramazān-ı şerīfde seferden gelen kimesne ekl eylemiş iken bākī nehārı ekl cā'iz olur mı? [el-cevāb]

(13) Şā'imlere teşbīhen imsāk ile emr olunur. Ba°zı nehārda sağ olan marīz gibi ve ifākat bulan mecnūn

(14) ve t̄ahire olan ḥā'iz yā nüfesā° ve müslim olan kāfir ve bālīg olan şabī ve bilmez iken t̄ulu° fecrde

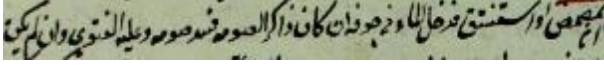
(15) saḥūr ve şems gurūb itdi zann idüp ekl iden gibi. Bizüm katımızda aşl şol kimesne ki vasaṭ-ı nehārda

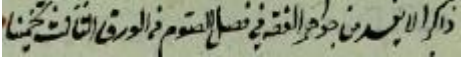
(16) bir ḥālde olsa ki evvel-i nehārda evvel ḥālde olsa şavm lāzım gelür olsa imsāk ile emr olunur.

[18a]

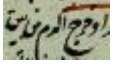
(1) [mes'ele] Mażmaza ve istinşāk iden kimesnenüñ

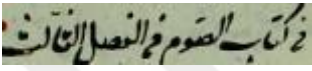
(2) şu cevfine dâhil olmağla şavmı fâsid olur mı? **[el-cevāb]** Şavmını zâkir iken olıcağ fâsid olur ve illā

(3) fe-lā

(4) **[mes'ele]** Şā'im olan kimesnenüñ

(5) dişleri arasında çıkan kanı yutmāk ile şavmı fâsid olur mı? **[el-cevāb]** Tükürigi gâlib olup

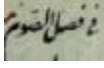
(6) ta'āmını tuymaz ise fâsid olmaz ammā kan gâlib olup yā berāber ise fâsid olur.

(8) **[mes'ele]** Ramazān-ı şerīfde şā'im olan kimesne sehven ağzını

(9) ta'ām alup çeynedükde tezekkür idüp yerine alup ba'dehu yine yutmağla şer'an ne lāzım olur? **[el-cevāb]**

(10) Kazā° lāzım olur. Kefāret lāzım gelmemek üzeredür, ekseri fuḡahā° tafşīli naklden ma'lūm olur.

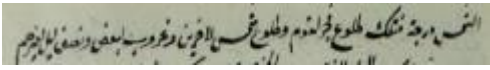
[18b]

(6) **[mes'ele]** Bir beldenüñ ḡalkı hilāl-ı ramazān görmekle görmeyen belde ḡalkına daḡı

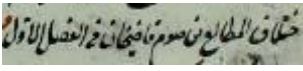
(7) şavm vācib olur mı? **[el-cevāb]** İhtilāf meṭālī° ihtilāfıdır. Zāhiru'r-rivāyetde i'tibār olunmaz, ekseri

(8) meşāyihüñ daḡı kavli budur. Ba'zı meşāyih i'tibār olunmaḡdur, dimiş. Zeyla'ī bu eşbāhdur dimiş.

[19a]

(1)

[19b]

(12) **[mes'ele]** Bir ḡaşabanuñ ḡalkı hilāl-i ramazānı

(13) görüp yigirmi ṭoḡuz gün şā'im olduklarında bir cemā'at “filān yerüñ ehli sizden bir gün evvel hilālī

(14) görüp şā'im olmuşlar idi” diyü, şehādet idüp “bugün otuzıncı gündür ramazāndan” diyüp,

(15) fe-°emmā ol gice maṭla° açık olup hilāl görünmesi şer°an bunlara fiṭr ve terk-i terāviḥ cā°iz olur mı?

(16) [el-cevāb] Olmaz, meger kaẓā°yı ḥuẓūrında şehādet idüp şehādetleri ile kādī ḥukm ide.

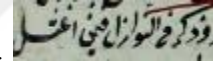
[20a]

(2) [mes°ele] Kütüb-i fetāvāda şā°imūñ iktihālinde ve üznine şabb-ı māda muḥṭır

(3) olmadığı meşṭūrdur. Bu taḳdīrce kehl ḥalkına sirāyet itse ve şabbda te°ammüd daḥı olsa fāsīd

(4) olmaz mı? [el-cevāb] İktihālde ta°āmını ḥalkında ne bulup bel° itmede def° ḥarec içün fāsīd

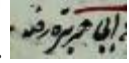
(5) olmaz ammā ḥubbumada te°ammüd olıcaḳ ifsādına ḳavl vardır.

(10) kitābu'l-ḥacc Ḥacc-ı şerīfe giden Zeydūñ mu°azzam maḳşūdı

(11) ḥacc-ı şerīfolup lākin mu°azzelūñ ticārete daḥı raḡbet eyleyüp akça götürüp andan ba°zı

(12) metā° götürüp bey° eylemede ḥaccına naḳş lāzım gelür mi? [el-cevāb] Gelmez.

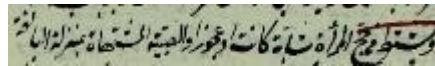
[20b]

(3) [mes°ele] Zevci olmayan °avret, °avreti ile ḥacc-ı şerīfe gidene taḳılıp gitmek

(4) cā°iz olur mı? [el-cevāb] Olmaz. Zevc ve-yā maḥrem ki °āḳil ve bālīg olup mecūsī ve fāsıḳ olmaya

(5) müddet-i sefer içün şartdır. Bi'l-ittifāḳ ve mu°tedde daḥı olmamak şartdır. İḥtilāfa vücutınuñ yāḥūd edā°sınuñ

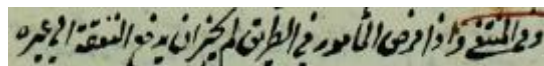
(6) şartdır, andadır.

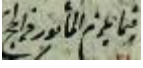

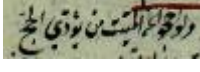
(15) [mes°ele]

(16) Me°mūr bi'l-ḥacc olan Zeyd yolda marīz olıcaḳ °Amra virüp ḥacc itdürmek şer°an cā°iz olur mı? [el-cevāb]

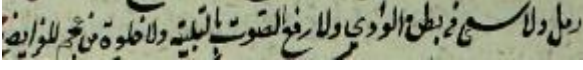
(17) Olmaz, illā meger me°zūn ola.

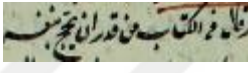
(19) [mes'ele] Meyyitden hacc iden kimesne varup anda muḳīm ve ʿavret almak cā'iz olur mı?

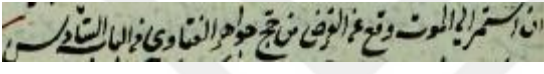
(20) [el-cevāb] Olur. Lākin efḏāl varup virilmekdür.

[21a]

(2) [mes'ele]

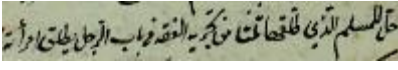
(3) Zeyd pīr olup marīz olmağın hacc itmege kudreti olmasa kendi hayātında iken ʿAmrı bedel gönderse

(4) şerʿan kendüden farz-ı sâkıt olur mı? [el-cevāb] Olur.

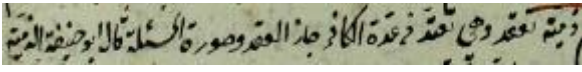
(7) kitābu'n-nikāḥ

(8) Müslim nikāhında olan Hind-i zimmiye müslimden evlād getürdükden soñra fevt ve-yā ḫalāk virmekle iftirākı

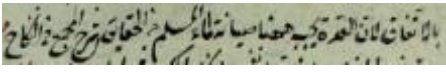
(9) vāқи ʿoldukda baʿde temāmu'l-ʿiddeti ʿAmr-ı zimmiye tezevvüce ḳādire olur mı? [el-cevāb] Olur.

(15) [mes'ele] Zeyd-i zimmi vefāt

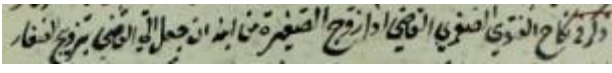
(16) eyledükde ʿiddet-i vefāt temām olmadın zevci Hind ʿAmra tezevvüce ḳādire olur mı? [el-cevāb] Olur. ʿİnde'l-İmāmu'l-aʿzam.

(17)

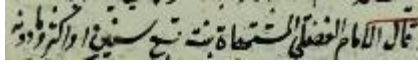
[21b]

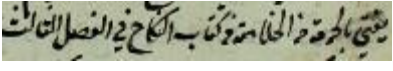
(1) [mes'ele]

(2) Zeyd-i ḳāḏı toprağında olan yetīmeyi nefsiye nikāḥ eylemek şerʿan cā'iz olur mı? [el-cevāb] Olmaz.

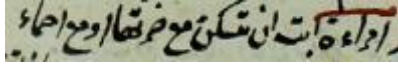
(3)

(10) [mes'ele] Şağīre kaç yaşında müştehayāt olur? [el-cevāb] Ḳavl-i müftā-bih toḳuz yaşında

(11) yā daḥı ziyāde olmaḵdur.

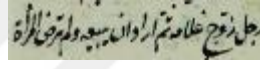
(14) [mes'e] İki zevcesi

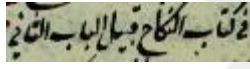
(15) olan Zeydün birisi ɗarresiyle bir yere olmam dimege ḳādire olur mı? [el-cevāb] Dārda iki

(16) beyt olup biri aña ta'cīn olıcaḵ olmaz.

[22a]

(3) [mes'e] Zeyd ḵulına Hindi nikāḥla alıvirdükden soñra bey'e ḳādir olur mı? [el-cevāb]

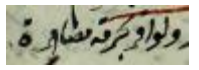
(4) Hindün üzerinde mehri olıcaḵ rızā'sına ḳādir olmaz.

(8) [mes'e] Zeyd bir 'avrete “raḍā'an kız ḵarındaşumdur”, didükden soñra

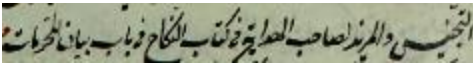
(9) “ḥaṭā' eylemişem” diyü nefsinı tekzīb ile tezevvüce ḳādir olur mı, ve-yāḥūd 'avretine “senün anañ ile

(10) cimā' eyledüm” dise ba'de “yalan söyledüm” dise taşdıḵ olunur mı? yoḥsa tefrīḵ lāzım olur mı? [el-cevāb]

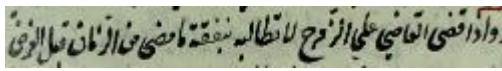
(11) Şüret-i ūlāda tezevvüce ḳādir olur, şüret-i sāniyede taşdıḵ olunmayup tefrīḵ lāzım olur. Fark

(12) budur ki bunda kendi fi'inden ḥaber virür. Kendi fi'inde ḥaṭā' nādirdür.

[22b]

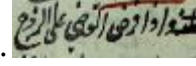
(2) [mes'e] Hind zevci

(3) Zeyde günde beş akça nafaḵa taḵdīr itmekle geçmiş zemānuñ daḥı nafaḵasını talebe ḳādire olur mı?

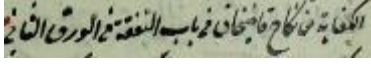
(4) [el-cevāb] Olmaz.

(6) [mes'e] Zeyd zevci Hind ile nafaḵasından kifāyet itmez miḵdāra şulḥ itmişler iken Hind rücū'

(7) idüp kifāyet kadar nafaka talebine kādire olur mı? [el-cevāb] Olur.

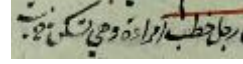
(11) [mes'ele] Kız karındaşı dārında

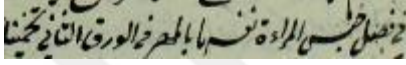
(12) sākinе olan Hindi Zeyd tezevvüc itmek istedikde zevci māni° olup “baña şu miqdār nesne virmeyince

(13) virmem” diyüp virilüp nikāh olduğdan sonra taleb olınsa hükm olunur mı? [el-cevāb] olunur,

(14) rüşvet-i maḥẓdur. °Aynī bākī ise °aynī, değil ise kıymeti

(17) [mes'ele] Zeyd Hindi tezevvüc

(18) eyledükde ba°zı hedāyā irsāl idüp Hind daḥı °ivaz virmiş olup ba°de’z-zifāf mufāraḳāt

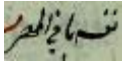
(19) vāḳi° olduğda Zeyd Hinde “Saña irsāl eyledüğüm māluñ cümlesini °āriyet gönderdüm idi”, diyü

(20) da°vāyı eylese mücerred ḳavli ile °amel olunur mı? [el-cevāb] Olunur. Ḳavl Zeydündür metā°ında

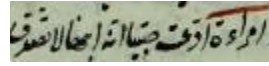

[23a]

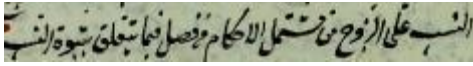
(5) [mes'ele] Hind Zeydi ṣabīye “oğlumdur” demekle taṣdīḳ olunur mı? [el-cevāb]

(6) Zevci olıcak bir °avret ṣeḥādeti olmayıcak olmaz.

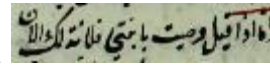
(8) [mes'ele] Zeyd bālīga olmayan

(9) kızı Hindi °Amra “el-ān saña vaṣiyyet eyledüm” diyüp müslimānlar ḥuzūrında °Amr ve daḥı “ḳabūl eyledüm”

(10) dise vaṣiyyet lafzı ile nikāh mün°aḳid olur mı? [el-cevāb] Olur. Vaṣiyyet lafzı ile olmamak

(11) ba°de’l-mevti yāḥūd muṭallaḳa olduğu şürettedür.

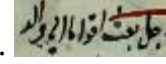
(13) [mes'ele] Bir cemā°at Zeyde °Amruñ kızın dilemege varduḳlarında cemā°atden ba°zı °Amra bu ḥuṣūṣı

(14) söyleyüp ba'zı āḥar sükūt itdükde ʿAmr ve kızum Hindi Zeyde tezvīc itdüm diyüp mezbūrlardan

(15) biri Zeyd için qabūl itdüm demekle nikāḥ-ı mezbūr ṣaḥīḥ olur mı? [el-cevāb] Vaʿd müʾekkeddür. Tekrār

(16) muʿtād üzere mehr taʿyīn olunup nikāḥ olunmak ḥilāfdan ebʿaddur.

[23b]

(12) [mesʿele] Zeyd-i ṣaḡīri Hind getirüp ʿAmra

(13) “senüñ oḡluñdur benüm kızumdan olmışdur. Ḥālen anası vefāt idüp ḥaḫḫ-ı ḥıdānesi benümdür”

(14) diyü nafaḫa ṭaleb eyledükde ʿAmr ve “anası ṣaḡ olup nikāḥumda iken firār eylemişdür” dise ṣerʿan Hind

(15) nafaḫa ṭalebine ḳādire olur mı? yoksa ʿAmr ve bu ḳavli ile ḥalāṣ olur mı? [el-cevāb] Zeyd Hind ile terk

(16) olunup ʿAmra “zevcüñ ṭaleb ile” diyü emr olunur. Eger ʿAmr ve bir ʿavreti iḫzār idüp “kızıñ budur

(17) Zeyd bundandır,“ dise Hind taṣdīḳ eylemez ise daḥı ḳavl anlaruñ olup Zeyde, Hindden anlar evlidür.

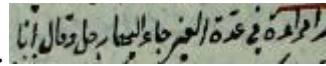
(18)

[24a]

(2) [mesʿele] Zeyd ḡayruñ ʿiddetinden olan

(3) Hindi kendüye gelmek şartıyla infāk itmiş iken Hind baʿde'l-ʿiddeti āḥara tezevvüc itdükde Zeyd itdüḡi

(4) ḥarcı ṭalebe ḳādir olur mı? [el-cevāb] Olur.

[24b]

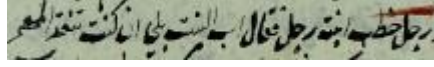
(4) [mesʿele] Zeyd ʿAmruñ kızına nām-zed olduğda aḡırlıḫ diyü bir miḳdār

(5) aḳça ve esbāb virüp baʿde ʿAmr ve kızı Zeyde virmeyüp āḥara tezvīc eylese Zeyd virdüḡi aḳça ve esbāb

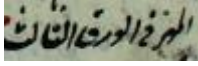
(6) ʿAmrdan taleb idüp almağa kâdir olur mı? **[el-cevâb]** ʿAynî kâ'im olanı istirdâd ider hâlik

(7) olanuñ kıymetini alur mehr diyü gönderilenüñ, hediye diyü gönderilen kâ'im ise alur hâlik

(8) ve müstehlek ise alınmaz.

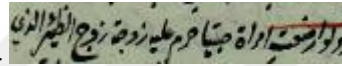

(17) **[mes'ele]** Zeydün zevci Hind ʿAmr ve şabîyi emzirdükden şoñra ʿAmr ve bâliğ oldukça

(18) Zeydün talāk virüp ʿiddeti münkâziye olan Zevce-i uñrāsını tezevvüc itmek cā'iz olur mı? **[el-cevâb]**

(19) Olmaz. Rızā'en babası ʿavretidür.

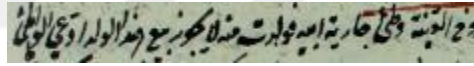

[25a]

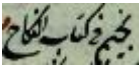
(1) **[mes'ele]** Zeyd babasınun cāriyesini vaṭîʾ idüp cāriye-i mezkûre Zeydden veled getürse

(2) babası ol veledi bey' eylemek cā'iz olur mı? **[el-cevâb]** Olmaz. Neseb-i şābit olmaz ise de,

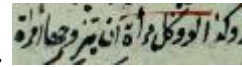
(3) veledi idüğü şābitdür.

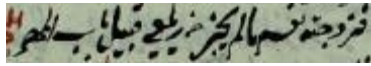
(6) **[mes'ele]** Zeyd Hindi kendüye ʿavret alıvirmege vekîl eyledükten şoñra

(7) kendi nefsinı nikāḥ eylese cā'iz olur mı? **[el-cevâb]** Olmaz.

(8) **[mes'ele]/[el-cevâb]** Hind Zeydi tezvîce vekîl eyledükden şoñra

(9) nefsinı tezevvüc cā'iz olur mı? **[mes'ele]/[el-cevâb]** Olmaz. Müzevvec eylemiş, mütezevvic eylememiş.

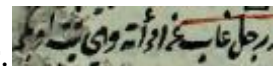

(11) **[mes'ele]/[el-cevâb]** Zeyd gā'ib olup mevṭi ḥaberi geldükde zevcesi Hind ʿAmra tezevvüc idüp

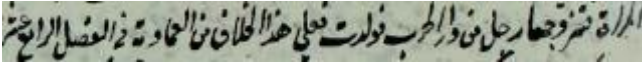

(12) ʿAmrdan evlād getürmiş iken Zeyd gelüp Hindi aldükda evlāduñ nesebi zeydden mi

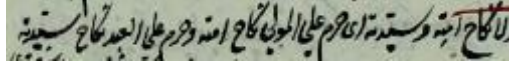
(13) şābit olur yoḥsa ʿAmrdan mı? **[mes'ele]/[el-cevâb]** ʿAmrdan olur.

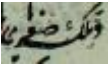

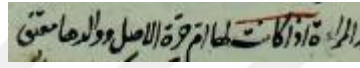
[25b]

(9) [mes'e]le

(10) Zeyd cāriyesin nikāh itmek cā'iz olur mı? [el-cevāb] İhtiyāten olur. Teshilūn 'adem-i cevāzı kavline

(11) cevāb virilmişdür.

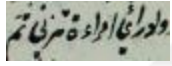
(19) [mes'e]le Hürretü'l-aşl olan Hind ile mu'tak olan Zeydden hāşıla olan Zeynebe mu'tak

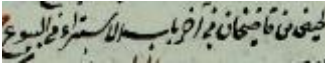
(20) olan 'Amr küfvi olur mı? [el-cevāb] Olmaz.

[26a]

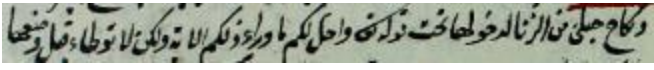
(3) [mes'e]le Zeyd bir zinā olınmış 'avreti tezevvüc eylese gebe olmayıcağ 'iddet çeker mi yohsa hemān cimā'

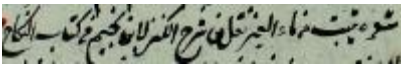
(4) cā'iz olur mı? [el-cevāb] Müsteħabb olan hayz görmeyince vaṭī' eylememekdür.

(6) [mes'e]le Zinā'dan ḥabli olan Hindi

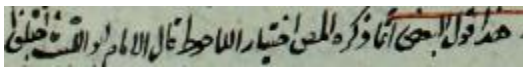
(7) tezevvüc ve cimā' cā'iz olur mı? [el-cevāb] Nikāh cā'iz, nākiḥe zānīnūn gayrı olıcağ cimā' cā'iz olmaz.

(8)

(13) [mes'e]le Şir'anun faşl-ı nikāhında

(14) "Kāle İbn Mes'ūd rđh ĩzā zenā'r-raculū-imre'etün şümme tezeveccehā fe-hümā zāniyāni ebeden" rivāyetinūn aşlı nedür?

(15) [el-cevāb] Seydī 'alī oğlunūn şerhinde 'alā sebīlū't-tehdīd ve ve't-tahzīr-i şādir olup nikāhuñ 'adem-i

(16) şihhati murād olmaduğı mütebeyyindür.

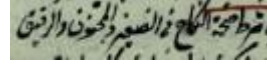
[26b]

(4) [mes'e]le Bikt olan Hind-i bālīga velīsi izni yoğ-iken istedügi kimesneye nikāhla varmak kādire olur mı?

(5) **[el-cevāb]** Olur, ammā küfvi olmayana olıcağ velī i'tirāz idüp fesh itdürmege kâdir olur.

(6) Mā-dām ki ol zevcinden vilâdet itmege. Bir kavld e ašlā mün'akid degildür, bu kavlı dahı müftā-bihdür. Huşuſen

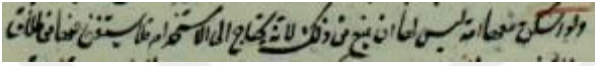
(7) fī-zamānına ki, i'tirāz böyle iſkāl üzerine ola.

(18) **[mes'ele]** Zeydün zevcesi “cāriyeñ ile bir beytde oturmam” dise başka

(19) beyt istemege kâdire olur mı? **[el-cevāb]** Olmaz. İlleti istiḥdāma ihtiyācı ve metā'ı beyt gibi olduğı-içün

(20)

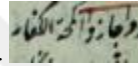

[27a]

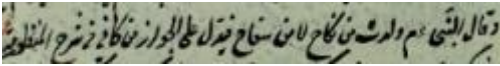
(5) **[mes'ele]** Keferenün nikāhları ſahīḥ

(6) olup evlādı nikāh-ı ſahīḥden mevlūd midür? **[el-cevāb]** Eſahḥ-ı ſahīḥ idüğine

(7) bizüm delīl-i kavīmüz “vüldtü min-nikāḥ lā-min sıfaḥ” ḥadīs-i ſerīfidür.

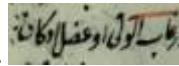

(13) **[mes'ele]**

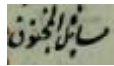

(14) Hindün babası Zeyd Hindi küfvi olan ‘Amr taleb eyledükde Hindün rızā'sı var iken

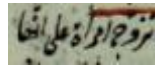
(15) virmese kâḍī nikāḥ itmek cā'iz olur mı? **[el-cevāb]** Olur.

(17) **[mes'ele]** Zeyd bıkır olmak üzere tezevvüc eyledüğü Hind bıkır çıkmadukda küll-i mehr

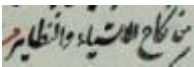

(18) lāzım olur mı? **[el-cevāb]** Olur. Kāḍīḥān fetāvāsı üzere

[27b]

(10) **[mes'ele]** Zeydün zevceleri Hind ile Zeyneb bir ḥavlı içinde olan iki

(11) evinün birini müstaḳill yerinde kıyup ḥavā'iclerin görivirmese Hindi babası Zeyd gayrı

(12) eve çıkartmağa kâdir olur mı? **[el-cevāb]** Olur, bir ḥavlıda iki menkūḥa cebr ile cem' olmak yoḳdur.

(13) Ebū's-Su'ūd bedāyi^c ve fitne ve ihtiyār da var. Merhūm Bezzāziyyenūñ Muntekādān naqline zāhib olmışlar,

(14) Ancak zāhir anlar ne maḳūle ḳavl ile olursa iftā'ya me'zūnlar olup ve ol zemānda eşaḥḥ-
1

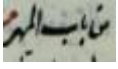
(15) aḳvāl ile iftā' ve ḥukm ve emr vārid olmamaḳdur, kutūbu'l-faḳīr pīr Muḥammed. [mes'ele] Zeyd nikāḥla alduḡı

(16) aṣlıḳ çıḳduḳda Hinde ṭalāḳ virdükde mehrin almaḡa ḳādire olur mı? [el-cevāb] Olur.

(17) Ḥıyār yokdur. Nihāyeti Hindden cimā'ı virdükde mehrden men^c ider farz-ı mevcūd olup ḥalvet-i

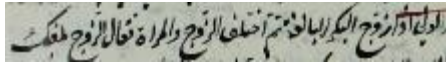
(18) ṣaḥīḥa bulunmamaḡla nişf-ı mehr ḥukm olunur.

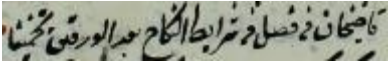
[28a]

(4) [mes'ele] Zeyd bkr-i bālīga olan Hindi fuṣūlī 'Amra nikāḥ itdükde Hind münkire

(5) olıcaḳ ḳavl ḳanḳınıñ beyyinesi evlādur. [el-cevāb] Redde ḳavl Hindüñdür. Beyyine zevcine düşer

(6) ikisinüñ daḡı beyyinesi olıcaḳ sükūt ile redde Hind ki beyyinesi evveli icāzetle redde 'Amruñ

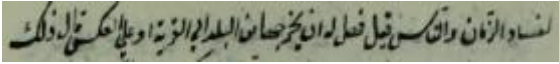
(7) beyyinesi evlādur.

(15) [mes'ele] Zeyd zevci Hind mehr-i mu'accelin edā'

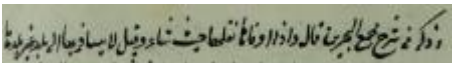
(16) eyledükten ṣoñra müddet-i seferden eksik yere cebren alı gitmeḡe ḳādir olur mı? [el-

cevāb] Olur.

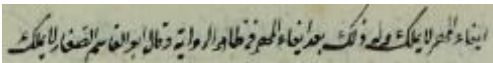
[28b]

(1)

[29a]

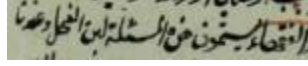
(1)

[29b]

(1)

(13) Ḥattā muğalaṭandur dimişdür. Varamaduğına sebep oğlanı emzirdükde °Amr, Zeydün radā°an

(14) oğlu olup zevcesi aña ḥarām olur.

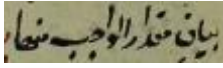

[31a]

(7) [mes°ele] Zeyd et ve un getürdükde zevci Hinde pişiri virmek lāzım gelür. [el-cevāb] Gelür,

(8) a°māl-i ḥāric erü dāḥil °avretüñdür.

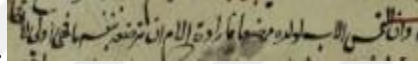
(15) [bu şüretde] Hind imtinā° idüp ḥāzırca ṭa°ām getür yiyelüm didükde,

(16) Zeyd ḥākim-i şerī°ate murāfa°a olup ḥākim fetvā ile ḥukm eylemeyüp cebr olunmaz dise, şer°an fetāvāda

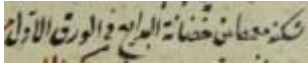
(17) müsteḥakḳ olup ḥukmde olmamak olur mı? [el-cevāb] Olur. Nitekim şulb-i nikāḥda irdā° veledine

(18) ecr ṭaleb eylese.

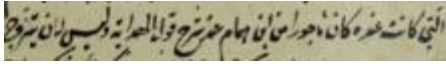
[31b]

(6) [mes°ele] °Adl itmesine cāzim olan Zeydi mütezevvic

(7) birin daḥı tezevvüc mi evlādur yoḥsa terk mi? [el-cevāb] Zevcine gamm idḥālünüñ terkinde me°cürdur.

(12) [mes°ele]

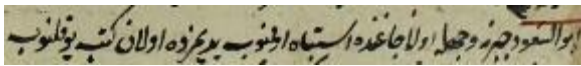
(13) Hind zevci Zeyde bi-ḥuzūr olup bir gün senden boş düşmek içün küfr [söylerin] dise Hinde

(14) ne lāzım olur. [el-cevāb] Küfr söylemek °azm itdüğü gibi kāfire olup Zeydden bā°in olur. Ammā yine

(15) cebr ile īmāna getirilüp taḥrīr-i nikāḥ olunur Ebū's-Su°ūd. [mes°ele] Hind nikāḥa rāzī olmaduğı

(16) (...) ve cehl olunur. [el-cevāb] Kāḍī ḥukm-i şerī°i getürüp iki şāhid ḥuzūrında nikāḥ ider

(17)

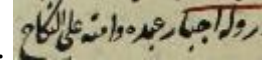

[32a]

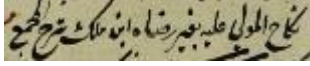
(1) **[mes'ele]** Küfr söyleyen 'avret zevcinden bâ'in olup kavî-i muhtâr kâdî cebr ider nikâha

(2) ve şağîreyi velîsi cebr ider ve 'abd ve emeyi mevlâsı cebr ider, didüklerinden murâd nedür

(3) nice cebr ider. **[el-cevâb]** Hemân nikâh ider, rızâ'suz nâfiz olur.

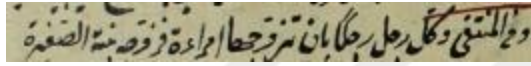

(6) **[mes'ele]** Zeyd 'Amrî bir 'avret alıvirmeye

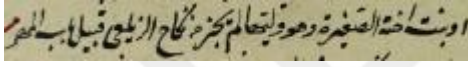

(7) vekîl eyledükden sonra karındaşının şağîre kızı Hindüñ velîsi iken nikâh eylese câ'iz olur mı?

(8) **[el-cevâb]** Olmaz.

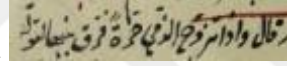

(9) **[mes'ele]** Zeyd-i zimmi

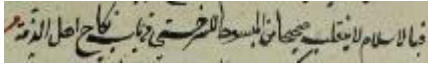
(10) Hindi müslimeyi nikâh ve duhûl ile şer'an Zeyd ve Hinde mübâşir olanlara ne lâzım olur? **[el-cevâb]** Zeyde

(11) 'ukûbet gayrılara dañı hâllü hâlince ta'zîr olunur.

[32b]

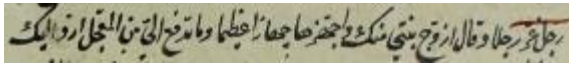
(2) **[mes'ele]** Zeyd 'Amra

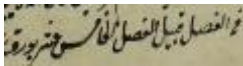
(3) kızı Hindi tezviç itdükde cihâz-ı 'azîm vireyim diyü vâfir akçasın alup ba'dehu virmedükde

(4) 'Amr mehr mişlinden ziyâde mi, talebe kâdir olur mı? **[el-cevâb]** Mes'ele ihtilâfidür. Olmamak ercañ görünür.

(5)

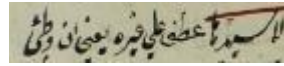

(21) **[mes'ele]** Hind eme hulle ye muhtâc olduğda seyyidi

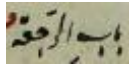

[33a]

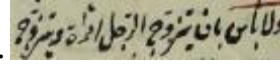
(1) vañî itmek hulle olur mı? **[el-cevâb]** Muḥallel olmaz.

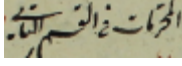
(3) **[mes'ele]** Zeyd Hindi tezevvüc itdükden sonra Zeydün oğlı 'Amr ve Hindün kızın ve-yâ anasın

(4) tezevvüc itmek cā'iz olur mı? [el-cevāb] Olur.

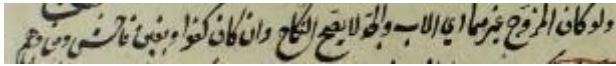
(6) [mes'ele] Hind şağirenüñ ‘aşabesi var iken vaşī inkāḥa kâdir olur mı?

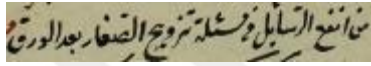
(7) [el-cevāb] Olmaz. vaşīnüñ inkāḥda mutlakā velāyeti yokdur. ‘Aşabe kâdir olur. Küfvine müzevvec baba

(8) ve baba babası olmayınca küfvine olup ve ğabn-i fāḥiṣ ile olmamak gerek ve illā nikāḥ şaḥīḥ olmaz.

(9)

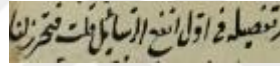

(15) [mes'ele] Zeyd Hindi biñ aqça mehr-i mü'eccel

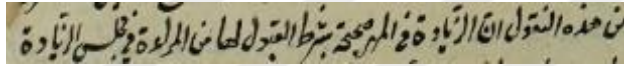

(16) ile tezevvüc itdükden soñra mehrin on biñ ziyāde-i merķūme şaḥīḥa olur mı? [el-cevāb] Kavl-i

(17) eşaḥḥ ol meclisde Hind qabūl eylediyse olur.

(18)

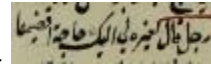
(20) kitābu'l-ṭalāk Zeyd ‘Amra “falān fi’li bir daḥı iderseñ ben didüğüm olsun mı?” didükde

(21) ‘Amr olsun, didükden soñra Zeyd “benüm didüğüm ‘avretüñ üç ṭalāk boş olsun demek idi.”

[33b]

(1) dise ba‘dehu ‘Amr ol fi’li işlemek ile zevcesi üç ṭalāk boş olur mı? [el-cevāb]

(2) ‘Amr Zeydi bu sözde taşdıḳ itmemege kâdirdür.

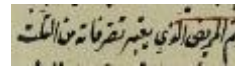

(5) [mes'ele] Kötürüm ve marīz olan Zeyd mülkini zevci Hinde bey‘ idüp ol marāzdan ifākat

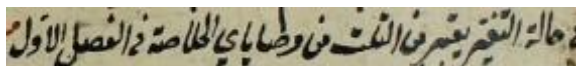
(6) bulmadın vefāt itdükde sāyiri marāz-ı mevtime olan bey‘i qabūl itmezüz diyü feshe kâdir olur mı?

(7) [el-cevāb] Bey‘ itdükden soñra bir qarāra yatup fevtine qarīb marāz-ı müştēdde olup öldi ise olmazlar,

(8) zīrā marāz-ı mevti zemān iştidādı olması meşūrdur.

(12)

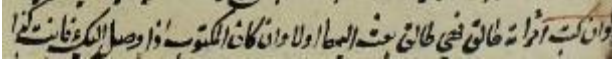

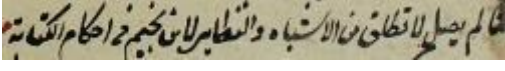
[mes'ele] Zeyd zevcesi

(13) Hinde talāk kāgıdın gönderüp mektüb Hinde iki aydan sonra vâşıl olduğda Hindün ʿiddeti

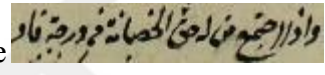
(14) münkaziye olmuş olur mı, yoksa vukû-ı talāk mektüb bulūğundan mı ʿtibār olunur? [el-cevāb] Talāk

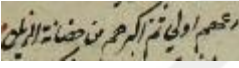
(15) ıtlāk üzere olunca kitābeti zemānından ʿtibār olunup üç hayz gördi ise ʿiddeti münkaziye olur.

(16)

(17) [mesʿele] Şağirenün hıdānesine

(18) eḥakk birkaç nefer kimesne cemʿ olup derece-i vāhidede olıcaḵ nevbetle mi virilür yoksa sinnen ekber olana mı?

(19) [el-cevāb] Veraına virilür anda tesāvi olıcaḵ ekberine

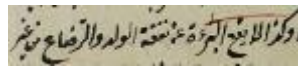
(20) [mesʿele] Zeyd zevcesi Hind ile ḥulʿ okuşup Hind kendi nafakasından

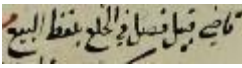
(21) ve kızı nafakasından geçüp “Bi’l-külliyye daʿvā ve nizām yokdur.” dise ammā kızı için

[34a]

(1) “Falān zemāna dek nafakasuz besleyin” dimese, ḥalʿ şaḥīḥ olur mı, olduğu taḳdīrce ne zemān degin

(2) nafakasuz besler? [el-cevāb] Şaḥīḥ olur. Lākin taʿyīn-i müddet olmayıcaḵ kızı için nafaka taleb idebilür,

(3) meger ki kız süd emer ola nafakasuz beslemek gerek.

(6) [mesʿele] Üç talāk boş olan Hind zevcine varmak

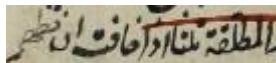
(7) murād edinüp lākin ehl-i ʿırz olmağın ikisi daḥı taḥlīl-i emrin kimesneyi izḥār itmemek

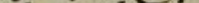
(8) sebebiyle Hind ʿtimād itdügi ʿAmra bir kul-ı behā’sın hibe idüp ol daḥı murāhiḵ olan bekri

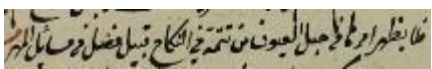
(9) iştirāʾ idüp şāhideyn ḥuzūrında bekre ʿaḳd olunup baʿde’-d-duḥūl ʿAmr bekri Hinde hibe idüp

(10) nikāḥ bāṭıl olduğdan sonra Hind Bekri āḥar yere gönderüp baʿde’-l-ʿidde zevc-i evveline ʿaḳd olınmağa ḳavl

(11) var mıdır? [el-cevāb] Vardur. Tetimmetü'l-fetāvā hiyel-i ʿuyūndan nakl ider.

(14) [mes'ele] Altı yaşında

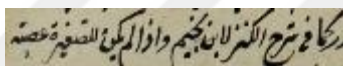
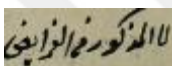
(15) olan Hindūñ li-üm karındaşı Zeyd li-eb karındaşı ʿAmr olup haqqı hıdāne kankısınuñdur?

(16) **[el-cevāb]** ‘Amruñdur. Bu ‘aşabedür. Zeyd zevi’l-erhāmdandur. ‘Aşabe muḳaddem idügi muşarrahdur. Fukahā’nuñ

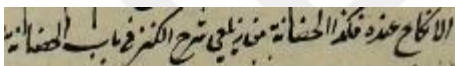
(17) zevi'l-erhāmdan murād-ı şerīfleri hakkı hıdānede dahı velāyet inkāhda

(18) idügi muşarrahdur

(20) [mes'ele] Zeyd zevcesi

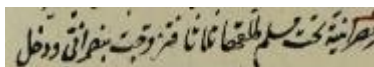

(21) olan Hind-i zimmiyyeyi talāk-ı selāse ile tatlīk idüp hulle ye muhtāc olduğda Hind ba°de'l-iddet

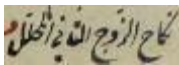
[34b]

(1) ^cAmr-ı zimmīyi tezevvüc idüp ^cAmr ba^cde'd-duḥūl ve'l-vaṭī³ ṭalāk virse ba^cde'l-^cidde yine Zeyde tezevvüce

(2) kādire olur mı? [el-cevāb] Olur.

(4) [mes'ele] Zeyd fevt olup hāmīl ümm-i veledi Hindi terk itdükdə Zeydüñ

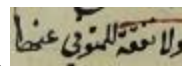

(5) mālından Hinde nafāka taqdīr olunur mı? **[el-cevāb]** Haddādīde olunmağa qavl vardır. Lākin zevce eger hāmīl

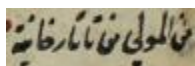
(6) ve eger hā'il nafaka vācib olmaduğına ıillet, meyyitūn mālı vereşeye zā'il olup gayruñ mālından vācib

(7) olmak lâzım geldügidür. Bu 'illet ise ümm-i veledde mevcüd tettebbu^c olunup yâhüd şeyhü'l-islâm

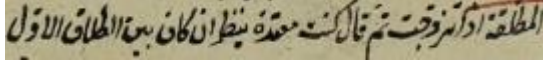
(8) hazretlerine mürācāat olunup itminān hāsıl olduktan soñra amel olına.

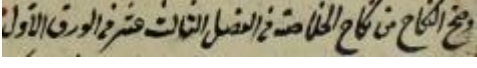

(12) [mes'e] Hind-i muṭallāḫa Zeyde tezevvüc eyledükten şoñra mu'tedde olmasun iddi'ā ile

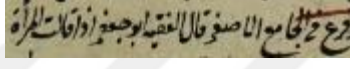
(13) şer'an taşdīk olunur mı? **[el-cevāb]** Ṭalāk-ı evvel ile tezevvüc-i şanī beyni iki aydan eḳall ise olunur ve illā

(14) taşdīk olunmaz.

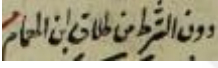
(16) **[mes'ele]** Zeyd zevci Hind ile

(17) bir hūşūşda nizā'e eyledüklerinde Hind Zeyde "bre kırtaban" diyü şetm itdükde Zeyd "eger ben sen didüğün

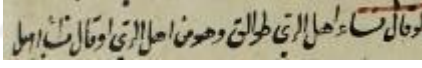
(18) gibi isem boş ol" dise Zeyd şālīh kimesne olup Hindün didüğinden 'ārī ve berī iken

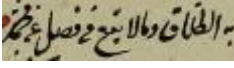
(19) şer'an boş olur mı? **[el-cevāb]** Olur.

[35a]

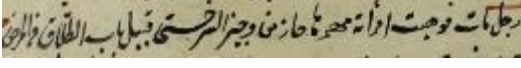
(3) **[mes'ele]** Zevci olan Zeyd "kendi olduğu şehruñ cümle 'avretleri

(4) boşdur" didükden sonra kendi zevceme niyyetüm yok idi" demekle ṭalākdan ḥalāş olur mı? **[el-cevāb]** Olur.

(5) Fetvā Ebū Hişāmuñ Ebū (...)

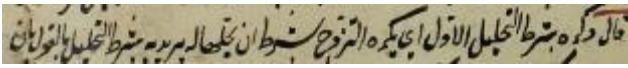
(9) **[mes'ele]** Zeyd fevt olduğdan sonra zevcesi Hind mehrin Zeyde

(10) hibe idüp ba'dehu "nedür olduğdan hibe şahīhi olmaz" diyü yine talebe kâdire olur mı? **[el-cevāb]** Olmaz.

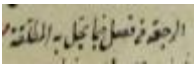
(11) **[mes'ele]**

(12) Ḥulle-i şer'iyye lāzım olan Hinde Zeyd zevc-i evveline ḥelāl olmak için ḥulle itmekle şer'an

(13) de dāḥil olur mı? **[el-cevāb]** Olmaz. Belki me'cūr olur. Kerāhet kavli taḥlīl şart olunmadur.

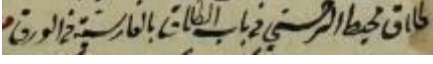
(14)

[35b]

(8) **[mes'ele]** Zeyd biker olan Hindi tezevvüc idüp ḳable'd-duḥūl ṭalāk

(14) eylemedüm” dise Hind-i mücerred Zeydün bu kavli ile boş olur mı? **[el-cevāb]** Olmaz.

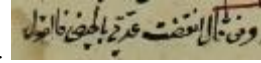

(18) **[mes'ele]** Zeydün muṭallaḳası

(19) olan Hind °Amra tezevvüc itmek istedikde “üç ḥayz gördüm °iddetüm temām oldu” dise taṣdīḳ

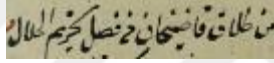
(20) olınmağa ne ḳadar zemān mürür itmek gerek? **[el-cevāb]** İmām-ı a°zam ḳatında altmış gün geçmek gerek

(21) bu ḳadar zemān mürür idenün yemīni ile taṣdīḳ olunur.

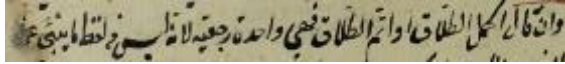
[37a]

(9) **[mes'ele]** Zeyd °Amra “baña ḥarāmdur senünle söz söyleşmek” demiş iken ba°dehu söyleşmek ile ne lāzım

(10) olur? **[el-cevāb]** Kefāreti yemīn **[mes'ele]** Zeyd zevcesi

(11) Hinde “ikmāl ṭalāk ile boş ol” dise şer°an ṭalākdañ ḳanḳısı vāḳi° olur. **[el-cevāb]** Ric'ī vāḳi°

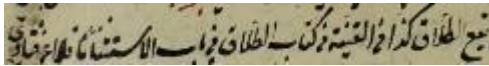
(12) olur.

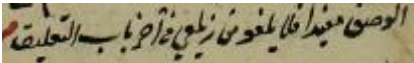

(14) **[mes'ele]** Zeyd °avretine ente ṭālik ric'iyyun inşā'allāh (ta°) didüm diyüp şāhidler iḳāmet eylese

(15) bu şüretde Hind boş olmayup yine Zeyde ḥelāl olur mı? **[el-cevāb]** Olmaz. Ente ṭalāk ric'iyyun

(16) inşā'allāh (ta°)

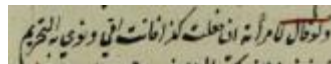

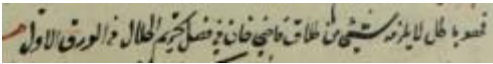
(20) **[mes'ele]** Zeyd zevci Hinde eger “falān

[37b]

(1) işi işlersem anamsın demekle ḥarām olmasun daḥı niyyet eylemiş olsa Zeyde nesne lāzım olur mı?

(2) **[el-cevāb]** Nesne lāzım olmaz.

(3) **[mes'ele]**

(4) Zeyd zevcesi Hindi üç talāk boşadukdan şoñra °Amra nikāh olup qable'l-vaṭī° Amr talāk

(5) virüp Sā'id bin Müseyyeb kavli ile °amel olunup Zeyde nikāh olınsa şer'an cā'iz olur mı?

(6) [el-cevāb] Olmaz. icmā'a muhālif kavlı mehcürdür, hattā qādī hükm eylese dañı nāfiz olmaz idügi muşarrahdur.

(7)

(12) [mes'ele]

(13) Zeyd zevcesi Hinde talāk virdükde muttaşilen inşā'allāh dise lākin inşā'allāh ne idügin

(14) bilmeyüp yāhūd bilüp lākin kaşdı istiṣnā' olmayup belki ikā' olsa şer'an talāk

(15) vāki' olur mı? [el-cevāb] Olmaz.

(16)

[38a]

(3) [mes'ele] Zeyd yabanda iken zevci Hind nafaqası içün °Amrdan istiḳrāz

(4) eylediği akçayı °Amr ba'dehu Zeydden talebe qādir olur mı? [el-cevāb] İzn-i hākim-i şer'ī ile olıcağ

(5) olur.

(8) [mes'ele] Zeyd-i zimmīnün zevci Hind İslāma geldükde Zeyde

(9) İslām °arz olunup ibā' itdükde Hind °Amr-ı müslime tezevvüc itmek istedükde bilā-iddet varmağa

(10) qādire olur mı? [el-cevāb] °İddet lāzım olur.

(11) firkat zevc cānibindendür. Tesrīh bi'l-iḥsān dañı lāzımdur ki mehrin ve nafaqasın edā'dur.

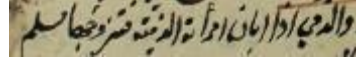
(12)

(15) [mes'ele]

(16) Zeyd-i zimmi zevci Hind-i zimmiyyeyi bā'in talāk boşadukda kabl-i inkizā'u'l-iddet ʿAmr-ı müslim ʿaḳd-i nikāh

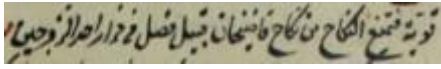
(17) eylese şerʿan nikāh merkūm şahih olur mı? **[el-cevāb]** Olur, baʿzı meşāyih kavli üzerine ammā Ebū Hanīfe

(18) kavli üzere bir hayz görmeyince vaṭīʾ mubāh olmaz.

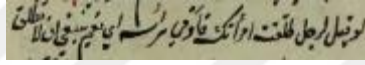
[38b]

(2) **[mesʿele]** Zeyd “zevcüñ Hinde

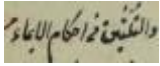

(3) talāk virdüñ mi?” diyü suʿāl olındukda başı ile işāret itmekle talākına hüküm olunur mı? **[el-cevāb]**

(4) Dilsüz değil ise alınmamağdur.

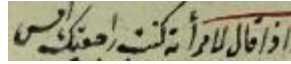

(6) **[mesʿele]** Zeyd zevcesi Hindi ricʿi talāk boşadukdan sonra

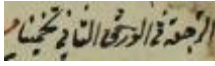

(7) “dönüp rücūʿ itdüm” dimesine iʿtibār olunur mı? **[el-cevāb]** ʿİddetinden ise taşdīk olunur ve-illā felā

(8) bu hāl ile şıdk-ı maḳāle istidlāl olınan mesʿıldendür.

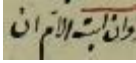

(17) **[mesʿele]** Zeyd zevcesi talāk virdükde bir yaşında olan

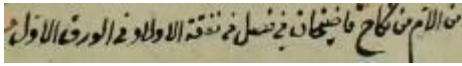

(18) veledini Hind rızāʿdan imtināʿ eyledükde Zeyd irzāʿ Zeynebi icāre ile tutdukda veledi Hindin

(19) ayırmağa kādir olur mı? **[el-cevāb]** Kādir olmaz, ḥaḳḳ-ı ḥıdāne anañdur, yanında emzirür.

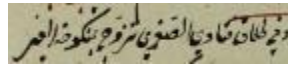
(21) **[mesʿele]** Zeyd gayruñ

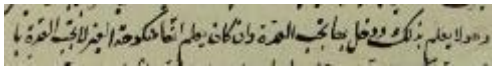
[39a]

(1) menkūhasını nikāh ve vaṭīʿ eyledükden sonra Zevci zāhir olduğda ʿiddet lāzım olur mı? **[el-cevāb]**

(2) gayruñ menkūhasını idügin bilmedi ise olur.

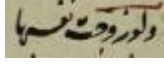
(3)

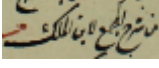

(5) **[mes'ele]** Zeyd zevcesi Hindi talāk-ı şelāse ile taṭlīk eyledükden soñra Hind küfvi olmayan 'Amra

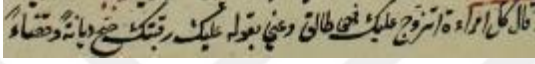
(6) tezevvüc idüp ba'de'd-duḥül 'Amr daḥı talāk virecek Zeyde ḥelāl olur mı? **[el-cevāb]** Kavl-i muhtār ḥelāl

(7) olmamakdur dimişler. İttikā'sı olan bu kavlle 'amel ider 'amel bi'l-iḥtiyāt vācibdür.

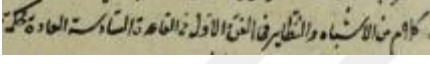

(19) **[mes'ele]** Zeyd zevcesi Hinde “senüñ üzeriñe alduğum boş olsun”,

(20) diyü şart eyledükde üzerinden rakabesin murād eylese ba'de't-taşdīk olunur mı? **[el-cevāb]** olunur, diyāneten

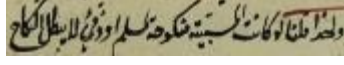
(21) ve kazā'en.

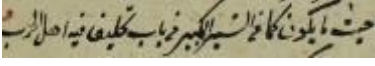
[39b]

(8) **[mes'ele]** Zeydüñ

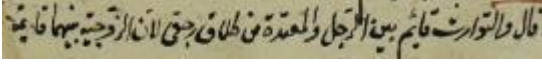
(9) zevcesi Hind kāfire esīr olup dāru'l-ḥarbe lāḥika olup ba'de çıkdūda zevci Zeyde “ben dāru'l-ḥarbe

(10) dāḥil olmağla senden bā'in oldum” diyüp varmamağa kādire olur mı? **[el-cevāb]** Olmaz, bu ḥuşūşda

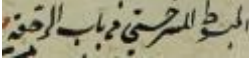
(11) Kārī'u'l-hidāyenüñ fetvāsı sāyir kütübe muḥālifdür.

(19) **[mes'ele]** Ric'ī talāk boş

(20) olan Hindüñ zevci Zeyd 'iddeti temām olmadın vefāt eylese Hind vāriṣe olur mı? **[el-cevāb]**

(21) Olur.

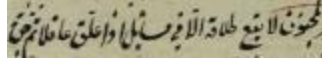
[40a]

(2) **[mes'ele]** Zeyd zevcesi Hinde “eger falān dāra girerseñ

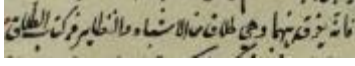
(3) benden üç talāk boş ol didükden soñra, mecnūn olduğdan soñra girmekle talāk vāḳi' olur mı?

(4) **[el-cevāb]** Olur, mecnūnuñ talākı vāḳi' olmaduğundan istiṣnā' olınmış birkaç mes'ele vardır, biri

(5) budur, bākīsi daḥı nakılden ma' lūmdur.

(8) [mes'ele] Maraḡ-ı mevtime vākī°

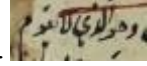
(9) olan ṭalāk ve fesh eger er ve eger °avretten vākī° olduḡda mevt °iddet iēinde olıcaḡ vāri°e

(10) olmaḡa mertebe-i maraḡ nedür? [el-cevāb] Bunda aḡvāl-i keḡire vardır. Ḳavl-i ṣaḡīḡ üzere "ḡāric-i beytde olan

(11) meṣāliḡinden °āciz olmaḡdur" demiṣler. Beytten murād-dār olması idüḡi kütüb-i fetāvādan müteferri°

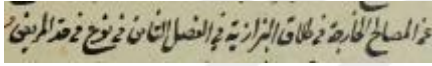
(12) olur, ammā Muḡīṭ-i Seraḡsīde sevk ḡaydı ile ḡāyet ṭāhir °avretde meṣāliḡ-i dāḡilden

(13) °ācize olmaḡdur, bir ḡavldede saṭḡa su'ūd ḡādire olmayandır ṣaḡīb-i firāṣ.

[40b]

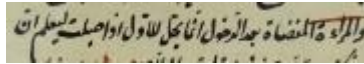
(10) [mes'ele] Zeyd bir ḡızı

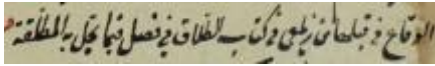
(11) tezevvüc idüp cimā° eyledüḡde fercī ile dübüürün bir idüp ba°de üç ṭalāk boşayup yine almak

(12) murād idindüḡde ḡulle-i ṣer°iyyeden ṣoḡra tezevvüc ḡelāl olur mı? [el-cevāb] Gebe olmayınca cimā°-ı ḡablinden

(13) idüḡi ma' lūm olmaz.

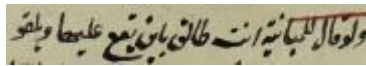
(14) [mes'ele] Zeyd zevcesi

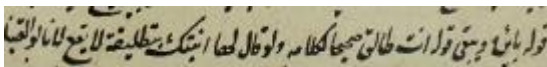
(15) Hindi bā°in ṭalāk boşadıḡdan ṣoḡra °iddeti iēinde bir daḡı bā°in-i ṭalāk boşasa iki ṭalāk

(16) boş olur. [el-cevāb] Bā°in bā°ine mülḡaḡ olmaḡda vākī° olan, kināyatla olan bā°indür.

(17) Bā°in lafzıyla vākī° olan ṭalāk ṣarīḡdür.

(18)

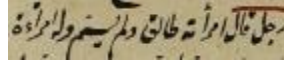
[41a]

(1) [mes'ele] İki zevcesi olan Zeydi °Amr ehl-i °orf bir ḡuṣūṣda ṣarṭlayup "°avretüñ

(2) üç ṭalāk boş olsun mı?" didüḡde Zeyd birini ta°yīn idüp ve niyyet itmedin "bā°in-i ṭalāk boş olsun" dise, ṣer°an ṭalāk vākī° olur mı? [el-cevāb] Biri ma°rūfe deḡil ise ma°rūfe boş olur,

ikisi daḥı ma'rūfe ise Zeyd birini beyān ider. Birini beyān ider ammā ba'zı meşāyih katında ikisi daḥı

(3) boş olur dimişler. “Birin ta'yīn itdüm” dimez ise

(8) [mes'ele] İki zevcesi

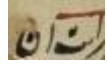
(9) olan Zeydün dārında beyt müte'addī olıcaḡ zevceleri “dār-ı vāḥidde oturamazuz” diyü ‘alī ḥiddet-dār

(10) talebine ḡādire olurlar mı? [el-cevāb] Bezzāziyye ḡattā ‘alī ḥiddet-dārda beytdür bu ihtimā° gibi degildür, ḡarrā° yerde

(11) münāferet evferdür” mülteḡı Şadru'l-islāmdan naḡl eylemiş ammā fetāvā-yı meşhūreden müteferriş

(12) olan ‘adem-i firāḡdur. Egerçi kim ekşer fetāvā-yı ihtimā° zikri ile iktifā° eylemişler, lākin hidāyetde ehl-i zikri

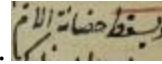
(13) zevceye eşmel olduğundan mā‘adā ihtiyār ve bedāyi° ve ḡunyede taşriḡ daḥı olınmışdur.

[41b]

(16) [mes'ele] Zeyd zevcesi Hinde ḡalāḡ virdükde iki yaşında olan veledini Hind cüzām

(17) olıcaḡ ulaşur diyü almaḡa ḡādir olur mı? [el-cevāb] Olur.

[42a]

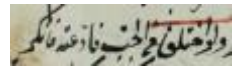
(1) [mes'ele] Zeyd zevcesi Hindi mīrāşın ekl eylemesi içün

(2) ḡalāḡ virdükden şöñra Zeyd vefāt eyledükde Hind “Zeyd farrdur” diyü mīrāş talebine ḡādire olur mı?

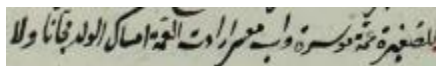
(3) [el-cevāb] Farr olmaḡa beş ḡaşlet bulunmaḡ gerek, varsa olur.

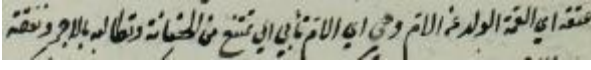
(12) [mes'ele] Zeyd zevcesi Hind ile cebbde ihtilāf idişseler şer‘an açılıp görilmek lāzım olur mı?

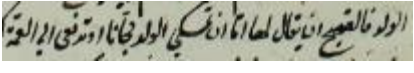
(13) [el-cevāb] Verā°-yı şevbden mess ile ma‘lūm olmayıcaḡ keşf olunur.

(18) [mes'ele]

(19)

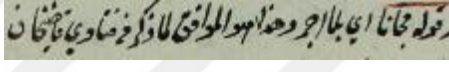
(20) kezā fī'l-ḥulāṣeti Dürer-i Gürerüñ

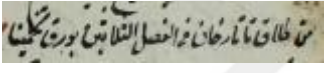
(21) ḥıdāne āhırinde bu mes'eleden mefhūm olan şimdi, bir yetimüñ ḥaqq-ı ḥıdānesi anasınıñ iken

[42b]

(1) fakīr olan babasından nafağa taleb eyledükde ‘ammesi anasına “nafaķasuz besle yāḥūd ben meccānen beslerin”

(2) didükde ḳavl-i ṣaḥīḥ anasına “yā sen dahı nafaķasuz imsāk eyle yā ‘ammetesine def eyle” dinilür mi? [el-cevāb]

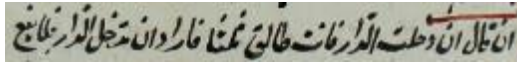
(3) Nafaķasuz dinilmez, ecrsüz dinilür.

(14) [mes'e] Zeyd zevcesi Hinde “filān dāra

(15) girerseñ üç ṭalāk boş ol” diyü şart itdükden soñra duḥūl-ı iḳtiżā idüğüñ dāḥil olup

(16) ṣelāṣe vāḳi° olmamağa çāre nedür? [el-cevāb] Bir ṭalāk boşayup ‘iddeti münḳaẓiye olduğda duḥūl ile

(17) yemīni ibtāl idüp ba°de tezevvüc olunmaḳdur. Ammā zīnhār ‘iddeti münḳaẓiye olmadın duḥūlden iḥtirāz olınup

(18) ḡaflet olunmamaḳ gerek.

[43a]

(1) [bu şūretde] Eger şarāb içerseñ ‘avretüm üç ṭalāk boş olsun, dimiş olıcaḳ

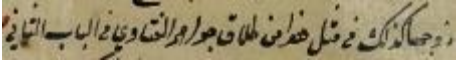
(2) mes'eletinüñ yemīni in’ikādı ve inḥilālī beyinde fark olmaduḡı eclden ehven şirreti

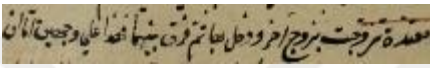
(3) ḳabūl te‘āvün ‘ale’l-birr ve’t-taḳvāyı da dāḥil olmaḳ mülāḥazasıyla ‘amel itmiş olıcek

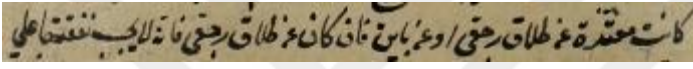
(4) şer‘an yemīni münḥall olmuş olur mı? [el-cevāb] Mes'eletinüñ beyinde fark zāhir idüğü

(5) aẓherdür. Dāra duḥūlde maḥzūr yok şarāb-ı ḥamrda irtikāb-ı maḥzūr-ı ‘azīm vardır. Bu maḳūle

(6) iftā°-ı memnū° idüğü meşṭūrdur. Kendi müfī-i mācin olıcaḳ mācin-i āḡara muḥtāc degildir.

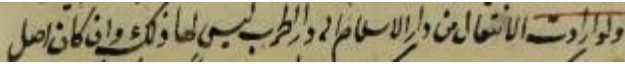
- (12) [mes'ele] Zeydün 'iddetinden
- (13) olan Hind 'Amra tezevvüc idüp medhülün-bihā olmuş iken tefrīk olındukda 'iddeti temām olunca
- (14) nafaqası kankısına lāzım olur. [el-cevāb] 'Amra muṭlakā lāzım olmaz. Nikāh-ı fāsīde nafaқанuñ
- (15) 'adem-i luzūmı için Zeydden eger ṭalāk-ı bā'inden mu'tedde ise yine Zeyde lāzım olur. Bu takdīrce
- (16) nüşüz ile mevşufe olmaduğı için ric'iden olıcağ Zeyde dağı lāzım olmaz nüşüzüñ

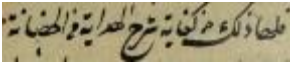
- (17) taḥkiki için.

- (18)

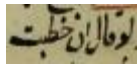
[43b]

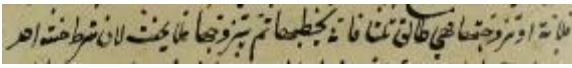
- (1) Zeyd ve Hind dāru'l-ḥarbden emān ile geldükden soñra Zeyd dār-ı İslāmda vefāt idüğüñ zevcesi Hind
- (2) evlādı şığārın yine dāru'l-ḥarb (...) gitmek istedükde şer'an men' olunur mı? [el-cevāb] Harbīler ise

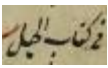
- (3) olunmaz.

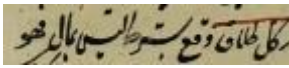
- (5) [mes'ele] Zeyd eger ben Hinde hıṭbe idersem yāhūd

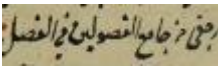
- (6) tezevvüc idersem benden üç ṭalāk boş olsun diyü şart eylemiş iken Hindi nikāh ile

- (7) taleb eyleyüp ba'de tezevvüc şer'an Hinde boş olur mı? [el-cevāb] Olmaz.

- (8)

- (15) [mes'ele] Şartla vāki' olan ṭalāk bāyin mi olur yohsa ric'ī mi? [el-cevāb] Māl

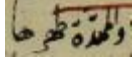
- (16) olmayan şart ile ric'ī, mālā şart ile bāyin olur.

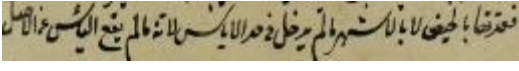
- (17) [mes'ele] Zāt-ı ḥayz olan Hind vaḥ-ı ḥaml itdükden soñra

(18) zevci talāk virüp Hind murzi'a olmağın hayzdan gelüp 'iddet-i medīd görmemekle 'iddet-i

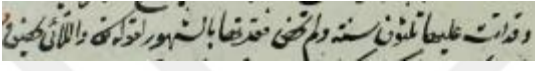
(19) şühür ile münkaziye olur mı? [el-cevāb] Olmaz mümteddu't-ṭuḥr olanuñ gerek rızā

(20) ve gerek sebep-i āḥir ile evveluñ 'iddeti (...) varmayınca bedele intikāl eylemez

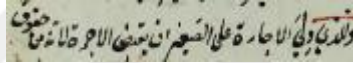
(21)

[44a]

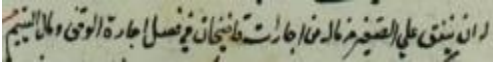
(13) [mes'ele]

(14) Eytām 'ammileri ḥacrinde iken ḥākimü's-ṣer nafaka taqdīrsüz 'ammileri māl-ı eytāmdan infāk şer'an

(15) cā'iz olur mı? [el-cevāb] Olmaz.

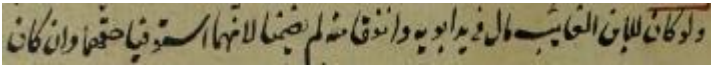
[44b]

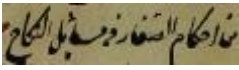
(20) [mes'ele]

(21) Zeyd gā'ibūñ mālı ebeveyn-i fakireyn yedinde olup ekl eyleseler yāḥūd ecnebī yedinde olup

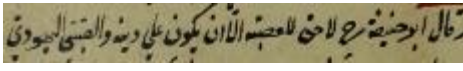
[45a]

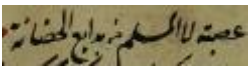
(1) izz-i ḥākimsüz def' eylese nafaka ecli içün Zeyd geldükde tazmīne kādir olur mı? [el-cevāb] Olur, ecnebīye.

(2)

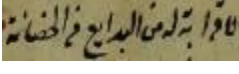
(5) [mes'ele] Yahūdī olan şağīrūñ Müslim olan qarındaşı

(6) Zeyd “ḥaqq-ı ḥidāne benümdür” diyü taleb eyledükde āḥar qarındaşı ‘Amr ve “benümdür” diyüp almağa kādir olur mı?

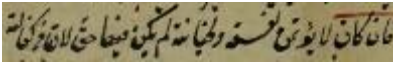
(7) [el-cevāb] Olur.

(12) [mes'ele] Şağīrūñ nisā'dan akrabāsı ecnebīye mütezevviceler

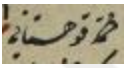
(13) olıcağ hâkim analara mı virmek gerek, yoksa ecnebîye mi? **[el-cevâb]** Kime dilerse aña def^e ider.

(15) **[mes'ele]** Hind-i şağîrûn karındaşları var iken hâkimü's-şer^e “bunlar

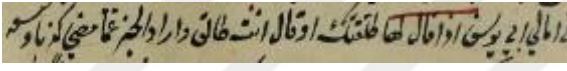
(16) me'mûn degildür” diyü analara virmeyüp ecnebîye virmege kâdir olur mı? **[el-cevâb]** Olur. °Adle-i

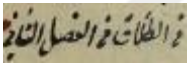
(17) emîneye teslîm itmek gerekdir.

[45b]

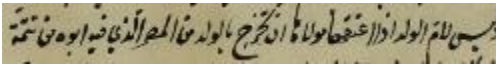
(2) **[mes'ele]** Zeyd zevcesi Hinde kızb murâd idinüp “seni boşadum” didükden sonra

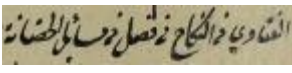
(3) hâkimü's-şer^e habîr olmayıcağ şer'an imsâki helâl olur mı? **[el-cevâb]** Olmaz. Meger mā-mezâdan haber murâd

(4) idene

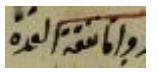
(7) **[mes'ele]** Zeyd ümmü'l-veledi Hindi taṭlîk eyledükden sonra Hind Zeydden

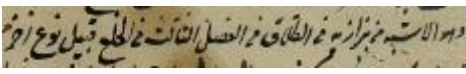
(8) olan veled-i şağîrini babası olduğu şehrden âhar yere alı gitmege kâdire olur mı? **[el-cevâb]**

(9) Olmaz.

(10) **[mes'ele]** Zeyd zevci Hindi ile mehr u nafaḳa-i °iddeti

(11) üzere hül^e eyleyüp Hind nafaḳa-i °iddetinden ibrâ^e eylemiş iken ba^ede't-ṭalāk yine talebe kâdire olur mı?

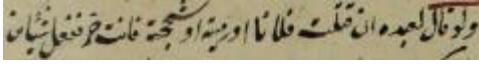
(12) **[el-cevâb]** Hâl^ede mezkûr ise olmaz, degil ise berâ^eet-i şahîha degildür, olur.

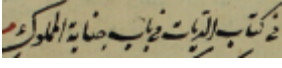
(20) **[mes'ele]**

(21) Zeyd zevcesi Hinde “eger ḥasta olursam üç ṭalāk boş ol” diyü şart itdükden sonra

[46a]

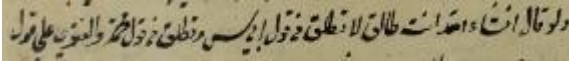
(1) Zeyd ḥasta olup vefât itdükde Hind Zeydden farrdur diyü mîrâs talebine kâdire olur mı?

(2) [el-cevāb] Olur.

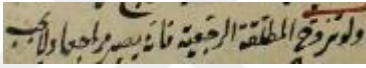
(8) [mes'ele] Zeyd birkaç kimesneler ile şurb-i hāmır iderken Zeyd-i

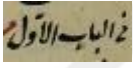
(9) mezbūr “eger ‘Amruñ evine varursam ve-yā hıdmetin görürsem inşā‘allāh ‘avretüm boş olın” dise ba‘de

(10) ‘Amruñ evine varup ve hıdmetin görse şer‘an Zeydün ‘avreti boş olur mı? [el-cevāb] Olmaz.

(11)

(13) [mes'ele] Zeyd zevci Hinde talāk-ı ric'ī virdükden soñra yine tezevvüc itdükde Hind mehr

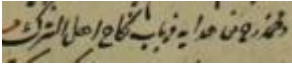
(14) talebine kādire olur mı? [el-cevāb] Olmaz.

(16) [mes'ele] Dār-ı İslāmda Hind-i zimmiyye İslāma geldükde zevci Zeyd ibā' idügün şer‘an

(17) boş olur mı? [el-cevāb] Üç kerre hākimü’ş-şer‘ İslām ‘arz ider, ibā' iderse tefrīk ider.

[46b]

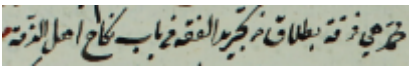
(18) [mes'ele] Zeyd-i zimminün zevci Hind İslāma gelüp

(19) Zeyde İslām ‘arz olunup ibā' itdükde hākim tefrīk itdügi şer‘an talākla fırkat mı olur yoksa

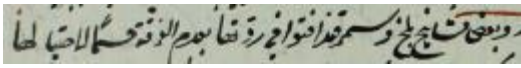
(20) bi-ğayri talāk fırkat midür? [el-cevāb] Ebū Hanīfe ve İmām Muḥammed kavlleri üzere

talāk ile fırkatdur.

[47a]

(4) [mes'ele] Zeydün zevcesi Hind

(5) mürtedde olup Zeydden bā'in olıcağ Zeyde nikāḥa rızā' vermeyiceğ kādī ne vechle cebr ider? [el-cevāb]

(6) kādī idi virür.

(9) [mes'ele] Zeyd zevcesi

(10) Hinde “seni bu senede cimā° eylemeyem illā bir kerre” diyü talāk-ı şelāseyi şart idüp hālbuki ol

(11) senede cimā° eylemese şer'an Hind “boş oldum” diyü ayrılmāğa kādire olur mı? [el-cevāb] Olmaz.

(12) Nefyden istiḡnā° işbāt olmak ile kādire olması teferrüs

(13) olunur, lākin “birden ziyāde eylemeyem” dimege alı gitmiş illā ğayrı ma'nāsına kılınmak ile

(14)

[47b]

(2) [mes'ele] Hindüñ zevci Zeyd eşrāfdan olup Hind dahı şā°ibe olup ideni ziyāret

(3) murād idindükde Zeyd senüñ anañ ve babañ er ezelden olup saña anlar gelüp şalā° itmesi āsān

(4) iken ve zemān-ı fitne iken ben seni anlara gitmege kınam diyüp heftede yā ayda yā yılda varmağa

(5) men'e kādire olur mı? [el-cevāb] Olur.

(6)

[48a]

(1)

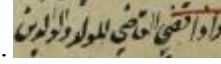
[48b]

(10) [mes'ele] Zeyd zevci Hinde talāk virdükden soñra Hind nafaka takrīr idüp ba°de hākimü's-şer° “ben

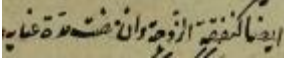
(11) ğybet ide” diyü huff iderin kefil virsün dimege kādire olur mı? [el-cevāb] Virürse olur.

(12)

(3) sâkıttır, olunmaz. İllâ meger kâdî istidâneye izn vermiş ola.

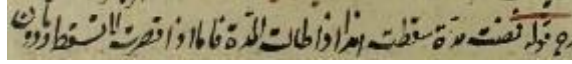

(9) [bu şüretde] Müddet ne mertebe ile tûlâ olur

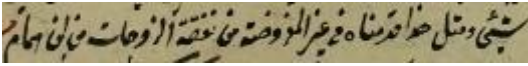

(10) ve ne kadar zemân geçmek gerek nafaka sâkıt olmağa. [el-cevâb] “Mâ-düne şehr-i kaşîrededür” demiş

(11) İbn Humâm.

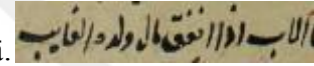
(14) [mes'ele] Zeyd

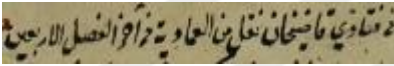
(15) gâ'ib olduğda babası mālın nefsine infâk eyledükden soñra Zeyd gelüp vaqt-i infâkda mûsir

(16) olmasun iddi'â idüp babası münkir olsa kavlı kankısınıñdur. [el-cevâb] Hâlî i'tibâr olunur,

(17) ya'nî vaqt-i huşûmetde hamse ise kavlı anuñdur ve illâ fe-lâ.

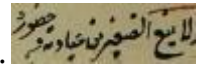
(20) [mes'ele] Şağīrūñ haqq-ı terbiyesi

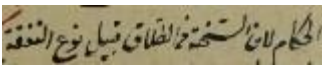
(21) babasına olmağın yanında iken marîz olduğda anası “haqq-ı hıdâne hâlen benden sâkıt ise

[50b]

(1) temrîze ben ehaqqum” diyü evine almağa kâdire olur mı? [el-cevâb] Olur.

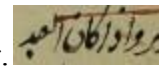
(3) [bu şüretde] Zeyd ve ‘Amr ve Bekre

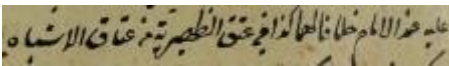
(4) irşle intikâl iden cāriye-i müşterekeyi Zeyd i'tâk itmekle şer'an âzâd olur mı? [el-cevâb] Ehad vereşe

(5) âzâd idügün olur. Sâyir vereşe dilerlerse hisşelerin âzâd iderler, dilerlerse cāriye-i si'âyet itdürürler.

(6) i'tâk iden gayrılarıñ hisşelerinüñ kıymeti miqdârına mālîk ise tazmîn iderler.

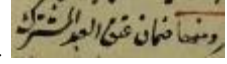

(13) [bu şüretde] Zeyd i'tâk

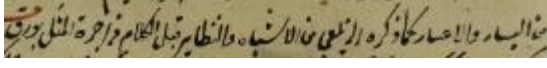

(14) itdükde fakîr olup lâkin tazmîn da'vâsı olduğda ğınâ gelüp ve cāriyenüñ dahı kıymeti hîn-i da'vâda

(15) ziyāde ider olsa i'tibār kankı zemāndur? **[el-cevāb]** Yevm-i i'tākdur.

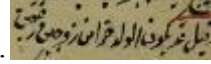

(17) **[mes'e]**

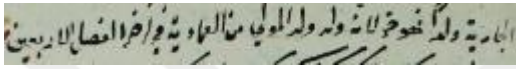
(18) Zeydün oğlu °Amr ve Bekrūn memlūkı iken Zeyd cāriyesini °Amra tezvīc idüp Bekr daḥı rāzī olduğdan soñra

(19) ikisinden ḥāşıl olan veled-i kıymeti ḥür midür? **[el-cevāb]** Hürdür.

[51a]

(1) **[mes'e]**

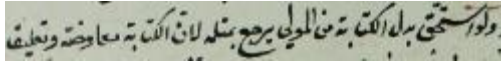

(2) Zeyd kılı °Amrı kitābete kesdükden soñra Bekr teberru°an bedel-i kitābeti Zeyde def idüp °Amrı mu'taka

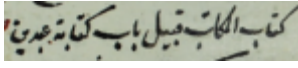
(3) olduğdan soñra bedel-i kitābete ḥālid müsteḥakk çıkup Zeydün yedinden şer° ile aldūğdan soñra °Amruñ

(4) °ıtkı fesh olur mı yoksa Bekre rücu° kadir midür? **[el-cevāb]** °ıtk feshi kabül eylemez, °Amrı rücu°a

(5) kadir olur.

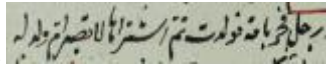

(10) **[mes'e]** Zeyd bir cāriyeyi zinā° idüp veled ḥāşıl

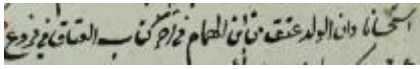

(11) olduğda soñra cāriyeyi iştirā° eylese ümm-i veledi olur mı? **[el-cevāb]** İstiḥsāne olmaz, ammā

(12) veledi iştirā° eylese āzād olur.

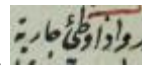

(13) **[mes'e]** Zeyd oğlu

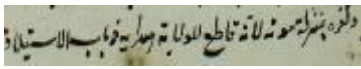

(14) °Amrı müslimūn cāriyesine vaṭī° eylemeyüp veled ḥāşıl olduğda “bendendür” diyü da°vet itmekle

(15) Zeydden neseb sābit olur mı? **[el-cevāb]** Olmaz. Küfr-i kaç° velāyetdür.

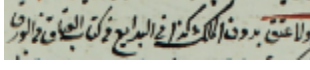

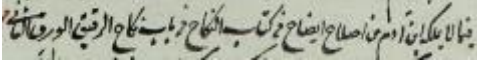
(21) **[mes'e]** Zeyd °Amruñ

[51b]

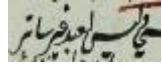
(1) kulu Bekri ictāk itdükde ʿAmr ve Zeydden kıymetin taleb eylese almağa qādir olur mı? **[el-cevāb]**

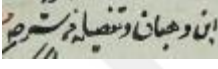
(2) Olmaz, mālīk olmadın nice āzād ider.

(5) **[mesʿele]**

(6) Zeyd ʿabd-ı memlūkı olan ʿAmrı āzād itdükde ʿAmruñ elinde bulunan esbāb ve akçası şerʿan

(7) kanķısına hākim olunur. **[el-cevāb]** Zeyde hākim olunur şevbi sāʿirden māʿadāsı

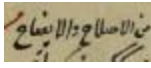
(9) **[mesʿele]** Zeyd ʿabdi olan ʿAmra “oğlumdur” dise hālbuki

(10) Zeydden ol sende veled gelmek mümkün olsa ıtkı muqarrer, lākin ʿAmr şābitü’-n-neseb olmayıcaķ Zeydden

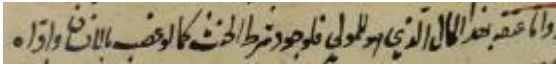
(11) nesebi şābit olur mı? **[el-cevāb]** Olur, eger mevlūd ve maskaṭ-ı reʿsinde mechūlü’-n-

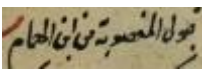
neseb ise.

[52a]

(13) **[mesʿele]** Zeyd kulu ʿAmra “baña on biñ akça virdükde āzād ol” didükden soñra

(14) ʿAmr Bekruñ on biñ akçasın ğaşb idüp getürüp edā itmekle āzād olur mı? **[el-cevāb]**

(15) Olur.

(18) **[mesʿele]** Zeyd kulu ʿAmra “baña üç biñ akça edā itdükde āzād ol

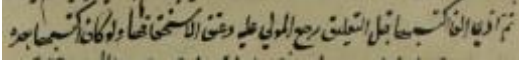
(19) didükde ʿAmr meblağ-ı merķūmı götürüp öñine kodukda Zeyd “mālı sen qable’-t-taʿlīķ kazanduñ idi,

(20) benüm mülķümdür” diyü ʿadem-i kabüle qādir olur mı? **[el-cevāb]** Olmaz. Kabza haber olunup ʿAmr āzād olur,

(21) nihāyeti qabli ile ʿAmra rücū ider bunda ve sāʿir hūķūķda kabza-i icbāruñ muķāsımı māl ile mevlāsımı

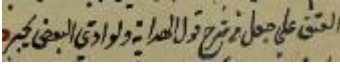
[52b]

(1) tahliye olunmaqdır. Bir vechle ki elin uzadsa almak mümkün olur. “Bu takdīrce hākim kabz eyledi” diyü hükm ider.

(2)

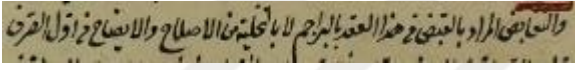
(11) [bu şüretde] °Amruñ kesb itdügi mālı Zeyde daḥı def° rızā’sı yok iken çeküp cebren yedinden

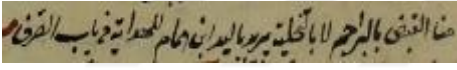
(12) almak cā’iz olur mı? [el-cevāb] Olur. Meşrūtuñ edā’sından daḥı ihtisāb olunmaz.

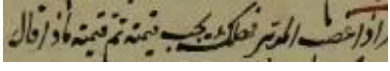
(14) Şüret-i merķūmede Şarfdaki tefrīk

(15) bi’l-mekān zarar itmeyüp lākin iftirāk bi’l-ebdān bulunmadın şıḥḥat-i °aḳde kabz-ı şart iken vech-i merķūm üzere

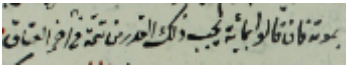
(16) tahliye ve hükmen kabz ile mecbūr olur mı, yoksa ḥaḳīkate kabz-ı şarfdā şart mıdır? [el-cevāb] Şart idügi meşūrdur.

(17)

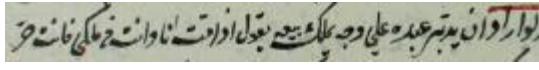
(19) [mes’ele] Ümm-i veled kıymeti

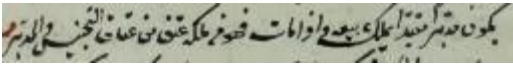
(20) ne miḳdārdur? [el-cevāb] Qan kıymetinüñ şülüşidür.

[53a]

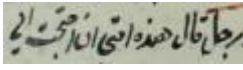
(9) [mes’ele] Zeyd kulumı müdebbir idüp

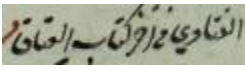
(10) yine dilerse bey° kādir olmasına tedbīrindür. [el-cevāb] “Ben öldükde sen mülkümde bulunursañ ḥürresin”

(11) demekle olur.

(12) [mes’ele] Zeyd

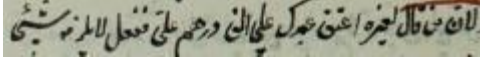
(13) cāriyesi Hind için “eger bey°ine muḥtāc olursam şatarum eger vefātuma dek bākīye olursa ḥürredür”

(14) dise ḳable’l-mevt bey° kādir olur mı? [el-cevāb] Olur.

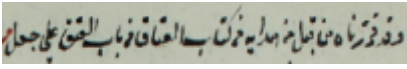
(16) [mes’ele] Zeyd °Amra “ḳuluñ Bekri on biñ aḳçaya āzād eyle benüm

(17) üzerime” dise “Amr dahı Zeyd kavli üzerine āzād eylese şer’an meblağ-ı merķūmı Zeydden almağa kâdir

(18) olur mı? **[el-cevāb]** Olmaz, kul meccānen āzād olur. İ’tāk-ı talāk gibi degildir. Talākda bedel-i iştirā’ı tayy

(19) ecnebiyyede cā’izdür.

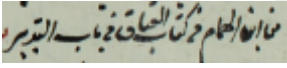
[53b]

(1) **[mes’ele]** Zeydün kulu “Amr müdebbir

(2) olmağla veledi dahı şer’an müdebbir olup Zeyd fevt olmağla ol dahı āzād olur mı? **[el-cevāb]** Olmaz, müdebbirenün

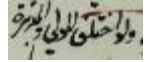
(3) olur. Tedbīr mutlak olup tedbīr vaktinde hāmīl bulınup yāhūd ba’dehu hāmīl oldu ise ba’zı nūsağ-ı

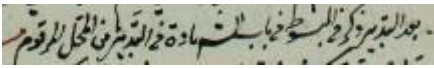
(4) hidāyetde “veledü’l-müdebbiri müdebbir” didüğü şahīh degil idüğün şurrah taşrīh buyurmuşlardır.

(14) **[bu şüretde]** Tedbīr-i mutlak ile müdebbir olan Hindün

(15) veledinde ihtilāf olunup mevlā kable olmasun, cāriye ba’de olmasun iddi’ā eyleseler kavlı

(16) kankısınıñ beyyine kime düşer. **[el-cevāb]** Kavlı mevlāsınıñdur “aleme-i yümnī ile.

(20) **[mes’ele]** Zeyd kemāl-i şıhhatinde

(21) “kulum “Amrı kırk gün vefātumdan muqaddem āzād olsun” didükde Zeyd-i mezbūr kırk gün şöñra

[54a]

(1) vefāt itmiş olıcak “Amruñ ıtķı müdebbir olmağla şülüşden mi mu’teber olur yok küllī mālından olup kırk

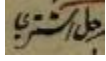
(2) gün muqaddem āzād olmuş olur mı? **[el-cevāb]** Kavlı-i şahīh kırk gün muqaddem āzād olmağdur.

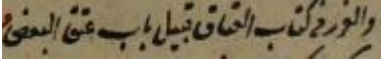
[54b]

(9) **[mes’ele]** Zeyd “Amrdan cāriyesi zann idüp iştirā’ itdüğü cāriyeyi taşarruf idüp

(10) Һамли зһүһү idүp da‘vet itmiş iken Bekr istiһkākın işbāt idүp һүkm olınup Zeyde “şemeni ile

(11) rücü” dinildükde veled daһı anasına tābi° olup Bekrün mülki olur mı? [el-cevāb] Veled-i mağrүrdur, kıymeti

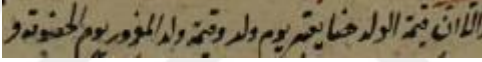
(12) ile һүrrdür. Kıymetden murād һуşümet гүnünde olan kıymetдүр ve veledү’l-mağrүr bi’l-kıymetu’l-mağrүr

(16) [mes°ele] Zeyd қulı °Amrı kitābete kesдүkden şoñra

(17) °Amruñ mālİK olduğı Hindi vaṭi° idүp veled һāşıl olduқda Zeyd “bendedүр” diyүp °Amrı daһı

(18) taşdīk idүp nesebi Zeydden şābit olup °ukrı ve veledün kıymeti lāzım geldükde kıymeti veled bunda daһı

(19) veled-i mağrүr gibi һуşümet гүnünde mi i°tibār olınur. [el-cevāb] Toғduğı гүnden olan kıymeti lāzım

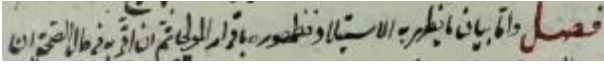
(20) olur, fark naқlden vāzıһdur.

[55a]

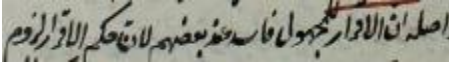
(6) [mes°ele] Zeyd marāz-ı mevtinde cāriyesi Hindün ümm-i veledi olmasına muқırr olsa Zeyd fevt olıcaқ

(7) şer°an ümm-i veled olup cemī° mālından āzād olur mı? [el-cevāb] Eger Hind ile veled var ise olur, eger veled

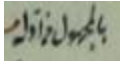
(8) yok ise şүlүşden olur, vāriş olup icāzet virmez ise ve illā yine cemī° mālından olduğı zāһirdүр.

(9)

(18) [mes°ele] Zeyd iki қulından birini i°tāk eyledүkden şoñra қankısı itdүğini unudıcek şer°an beyāna

(19) cebr olınur mı? [el-cevāb] olınmaz.

[55b]

(4) [mes°ele] Zeyd қulı °Amrı “dört yıl һidmet üzere āzād ol” diyүp ol daһı қabүl idүp

(5) bir yıl hıdmet itdükden soñra Zeyd vefât idüğün °Amruñ hâli nice olur? **[el-cevâb]** Şeyhan-i mükerrerem katlarında

(6) vereşesine °abd nefsinı kıymetinüñ selâşe-i erba°ın zâmin olur, İmâm Muhammed katında bâkî kalan üç yılñ hıdmetinüñ

(7) kıymeti lâzım olur.

[56a]

(9) **kitābu'l-eymān** Zeyd

(10) °Amra icāreye virdüğü dārında “Vallāhi seni kıomam dārumda” dise hālbuki °aķd-i icāre bir yıl olup

(11) ihrāca kâdir olmasa hāniş olmamağa çäre nedür? **[el-cevâb]** “Çık dārumdan” demekle hālâş olur

(12) dimiş, Hüsamiyyede.

(14) **[mes°ele]** Yemīnün kefāreti nedür? **[el-cevâb]** Bir kıul āzād itmekdür, zıhārda

(15) kıuldan kıaravaşdan ne dürüst olur ise bunda dahı ol dürüst olur; ammā kefāret-i yemīnde kıula güci

(16) yeter iken on miskinün açuğın örtecek kıon giyürmek yā on miskine buçuğar sâ°

(17) buğday virmek yā on miskine iki öyün kıa°ām [itdürmek] dürüstdür. Şahīh budur ki serāvīl virmek

(18) kıon yerine geçmeye, ammā kıymeti i°tibārı ile kıa°ām yerine ki eger bu üçünden °aciz olsa üç gün (...)

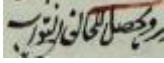
(19) oruc kıuta. And içdükden soñra hāniş olmadın kefāret virmek bizüm e°imme kıatında dürüst degildür.

(20)

[56b]

(3) **[mes°ele]** Gerçek yere

(4) yemîn eylemede be'is var mıdır, hâlifine ne lâzım olur? **[el-cevâb]** Şevâb hâşıl olur.

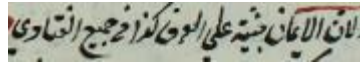
(12) **[mes'ele]** Bir kimesne bir hüşûşa “yemîn iderin” demekle itmiş olur mı? **[el-cevâb]**

Olur.

(15) **[mes'ele]** Şarāba şart iden kimesne ʿarāk içmekle hāniş olur mı? **[el-cevâb]** ʿÖrflerinde ʿarāk-ı şarāb ıtlāk

(16) idüğün olur.

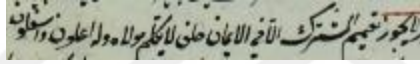

[mes'ele] Zeydün mu'takı olan

(17) ʿAmruñ dağı mu'takı var iken “mevlāma söylemeyeyüm” diyü yemîn eylese şerʿan kankısına söylerse hāniş olur.

(18) **[el-cevâb]** Kankısına söylerse hāniş olur, müşterekün taʿmīmi cāʾiz degildir. İllā yemīninde, ammā böyle

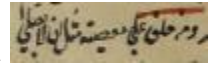
(19) vaşiiyet eylese bāṭıl olur.

[57a]

(2) **[mes'ele]** Zeyd “babam ile bir dağı söylemeyeyüm” diyü yemîn eylese şerʿan fesh lâzım

(3) olur mı? **[el-cevâb]** Bilā-te'hîr hāniş olur, kefāret virmek vācib olur.

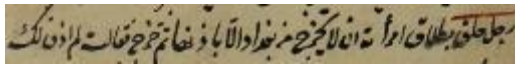

(16) **[mes'ele]** Zeyd zevci Hinde “eger senün iznünüsüz bu kaşabadan çıkarsam üç talāk

(17) boş ol” diyü şart eyledükden soñra ol kaşabadan çıkdıkda Hind “izn virmedüm çıkdun, boş

(18) oldum diyü daʿvâyı eyledükde Zeyd izni ile çıkmasın iddiʿā eylese şerʿan kavı kankısınıñdur. **[el-cevâb]**

(19) Zevcündür.

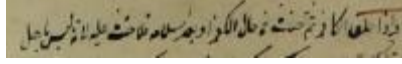

(20) **[mes'ele]** Zeyd-i zimmi

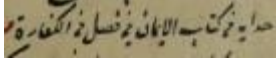
(21) bir hüşûşa yemîn idüp kable'l-İslām yā baʿde hāniş olıcağ kefāret lâzım olur mı?

[57b]

(1) [el-cevāb] Olmaz.

(3) [mes'ele] Zeyd zevcesi Hinde “eger sen baña söylemezden

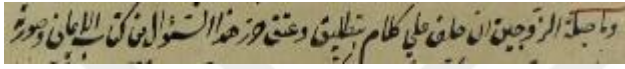

(4) evvel ben saña söylersem üç talāk boş ol” didükde Hind dağı “eger ben dağı saña, söylemezden evvel

(5) söylersem cāriyem āzād olsun” didükden sonra Hind Zeyde söylemedin Zeyd Hinde söylerse şer'an Hind Zeydden

(6) boş olur mı? [el-cevāb] Olmaz. Şüret-i muharrerde Zeyd Hinde söyledükden sonra söylemişdür, mahzûr yokdur.

(7)

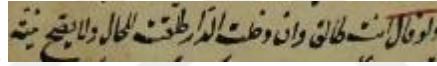
(16)

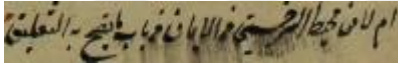
[mes'ele] Zeyd zevcesi

(17) Hinde “sen boşsun eger dāra girersen dağı” dise Hind ol dāra girmekle boş olur mı?

(18) [el-cevāb] Girmez ise de olur.

(21)

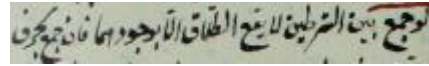

[mes'ele] Zeyd “eger şu eve girersem

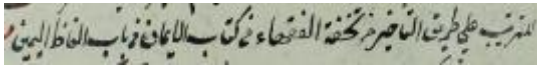
[58a]

(1) “avretüm üç talāk boş olsun” diyü şart itdükden sonra evüñ birine girmekle zevci boş olur mı?

(2) [el-cevāb] Olmaz. İkisine de girmeyince.

(10)

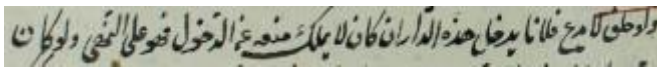

[mes'ele]

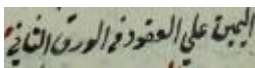
(11) Zeyd “Amr” “şu eve koyarsam “avretüm üç talāk boş olsun” didükden sonra “Amr müteğallibden olup

(12) gelüp girdükde “girme” demekle hālāş olur mı? [el-cevāb] Olur, men'ine kâdir olmayıcak yemîn-i nehydür.

(13)

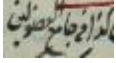

(17)

[mes'ele] Müdde'ā taleb eylemedin kâdīnuñ taḥlīfine i'tibār

(18) olunur mı? **[el-cevāb]** Olunmaz, kādīnuñ gayrı yerine tahīf muṭeber olmaduğı gibi.

(19) **[mes'ele]** Zeyd “alup alacağım boş olsun eger şarāb içersen” diyü şart itdükden soñra

(20) şarāb içüp zevcesi Hind boş olduğda yine nikāh idüğün Hind tekrār boş

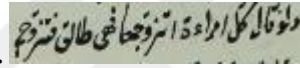
(21) olur mı? **[el-cevāb]** Olmaz, tekrār nikāh olındukda boş olmamağa sebep budur ki nikāh-ı

1

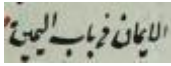
[58b]

(1) evvel ile boş olmağla Hind hakkında şart-ı bāṭıl olur, soñra ʿamel itmez. Her aldukça diyü şart itmiş

(2) degildür ki nikāh-ı sāniyede dağı ṭalāk vākiʿ ola.

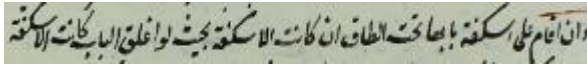

(5) **[mes'ele]** Zeyd dāra girmekle ṭalāk-ı selāseye şartlı iken ol dāruñ eşigine

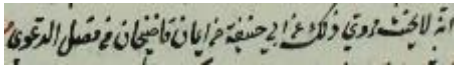

(6) bir ayağın vaṣʿ itmekle ḥāniş olur mı? **[el-cevāb]** Olmaz, kapu kapanup eşik taşrada kalmaz ise de.

(7) **[el-cevāb]** Olmaz, kapu kapanup eşik taşrada kalmaz ise de.

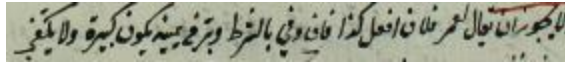
(15) **[mes'ele]** Zeyd ʿAmra “falān

(16) başıyçün falān nesneyi eyle” diyü and virdükde ʿAmr “eyle yāḥūd ben ideyim” diyü yemīn eyledükde, eylemekle

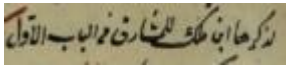
(17) şerʿan ne lāzım olur. **[el-cevāb]** Bu maḳūlede yemīnde şādık olur ise maʿşiyet-i kebīrde idügi taşrīḥ

(18) olınmışdur.

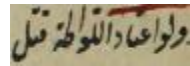
[59a]

(4) **[el-cevāb]** Olmaz, kapu kapanup eşik taşrada kalmaz ise de.

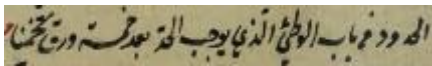

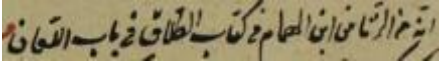
kitābu'l-ḥudūd Zeydün oğlu ʿAmra

(5) livāṭa iden Bekre ne lāzım gelür? **[el-cevāb]** Muṭādı ise katli meşrūʿdur.

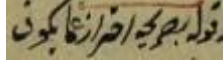
(10) **[mes'ele]** Bekrūñ muṭādı olmayup

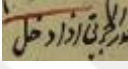
(9) [mes^oele] Zeyd ʿAmra “zānī” diyü kazf eyledükde

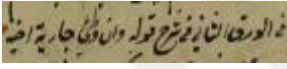
(10) Bekr “gerçeksın” didükde ʿAmr “neden taşdīk eyledüñ” didükde Bekr “yā Hinde cimāʿ eyledük mi, anuñla fücür itmedük mi?”

(11) şahīḥ ve sālīm eyledük” demekle ḥadd-i kazf lâzım olur mı? [el-cevāb] Olmaz.

(14) [mes^oele] Harbī olan Zeyd dār-ı İslāma geldügi gün İslāma geldükde zināʿ eylese zināʿ “ḥarām idügin bilmez idüm”

(15) demekle ḥaddden ḥalāş olur mı? [el-cevāb] Olmaz. Zināʿ cemīʿ-i edyānda ve milelde ḥarāmdur.

(18) [mes^oele] Zeyde taʿzīr-i şedīd ve ḥabs-i medīd lâzım

(19) gelse taʿzīr-i şedīd ve ḥabs-i medīdün miqdārı nedür ve bu şüretde ḥākimü’ş-şerʿ taʿzīri yüzden ziyāde itmekle

(20) diyet lâzım gelür mi yoksa reʿy-i ḥākim ile her ne kadar ziyāde olursa helāk olıcağ demi heder midür?

(21) [el-cevāb] Darb ile taʿzīrün ekserī İmām-ı Aʿzam kavli üzere otuz toktuzdur. İmām Ebü Yūsufdan

[60a]

(1) zāhir rivāyetde yetmiş beşdür, rivāyet-i ulḥrāda yetmiş toktuzdur. Ebü Yūsufuñ kavli ile fetvā virmek

(2) ihtiyār olınmışdur. Eşeddi bu mertebededür, aña daḥı karīb olan mertebeler şedīddür ve darbuñ muḥkem olmasıyla

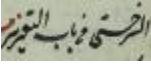
(3) daḥı olur. Mā-dām ki bir ʿuzvına cerāḥat olmaya yaḳardup gayrı cihetden zarar gelmeye. Ḥākim reʿy idüp

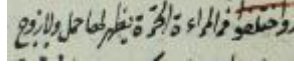
(4) maḍrūbuñ günāhına göre ve ırzına göre ve taḥammüline göre ikāmet ider. Ḥabsün müddeti daḥı reʿy-i ḥākime mufāvızdur,

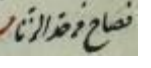
(5) ihtiyāc anladuğı miqdārı ḥabs ider, ihtiyāc fehmi iderse çāk tevbesi ve şalāḥı zāhir olunca

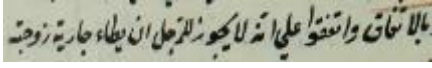
(6) ḥabs ider ve yüzden ziyāde taʿzīrde demi heder olmayup beytü’l-māle nışf-ı diyet düşer.

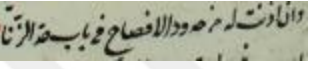

(10) [mes'ele] Eri olmayan Hindüñ hamlı zāhir olduğda ikrāhen olınmasun da'vā

(11) itmekle hūdūdun ḥalāş olur mı? [el-cevāb] Olur.

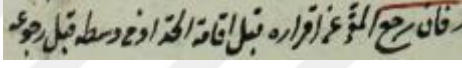
(16) [mes'ele] Zeyde zevcesi Hind cāriyesini Zeynebi vaṭī'ye icāzet virmekle ḥelāl

(17) olur mı? [el-cevāb] Olmaz.

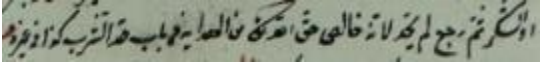
(18) [mes'ele] Zinā'ya yāhūd şurb-i ḥamra ikrār

(19) idüp şer'le ḥadd-i ecr olınmağa ḥukm-i kādī lāḥik olduğdan soñra ḳable'l-ḥadd yā vasaṭında rücū

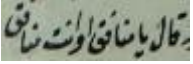
(20) eylese şer'an ferāgat olunur mı? [el-cevāb] İcrā'yı ḥaddden ferāgat olunur, rücū'ı maḳbūle

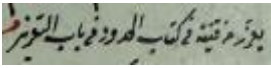
(21) olup ıtlāk olunur.

[60b]

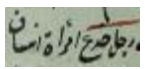
(2) [mes'ele]

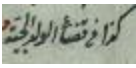
(3) Zeyd °Amra “münāfık” diyü şetm eylese ne lāzım gelür? [el-cevāb] Ta'zīr lāzım gelür.

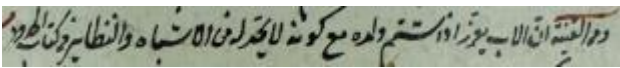

(4) [mes'ele] Zeyd yabanda iken mevt yā ṭalāḳı haberi gelmedin °Amr

(5) zevci Hindi aldayup Zeydün dārından çıkarup nikāḥ eylese şer'an °Amra ne lāzım olur. [el-cevāb] Ḥabs-i

(6) medīd lāzım olur tā tevbesi zāhir olup yāhūd olınca iḥrāc olınmamak gerek.

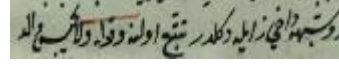
(8) [mes'ele] Zeyd oğlına şetm itmekle ḥadd ve ta'zīr olunur mı? [el-cevāb] Ḥadd olunmaz, ta'zīr olunur.

(9) [mes'ele]

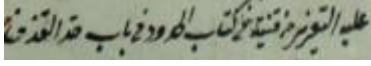
(10) Hadd olunmaz iken ta'zīr olunmak nedendür. **[el-cevāb]** Kuniyede “oğluna harām-zāde dise babası ta'zīr olunur” demiş.

(11) Ammā İbn Hümāmdan münfehim olan hadd lāzım olmayacak ta'zīr bi-ṭarīķi'l-evlā, evvel virildüğüne bā'is, İbn Nuceymūn

(12) ahzi ve İbn Hümāmuñ kavli görilmediğidir.

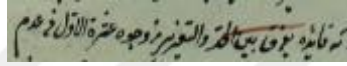

(18) **[mes'ele]** Mecnūn olan Zeydi ta'zīr cā'iz

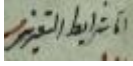
(19) olur mı? **[el-cevāb]** Olur. istiṣlāhen ta'zīr, ma'sereye tābi'dür, ma'siyyeten degildür. Hadd ile ta'zīr beyninde

(20) on yerde fark vardır, biri budur.

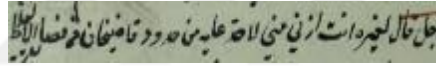

[61a]

(13) **[mes'ele]** Zeyd °Amra “sen benden ezānīsın” demekle hadd-i kazf lāzım olur mı?

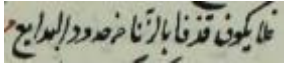

(14) **[el-cevāb]** Olmaz.

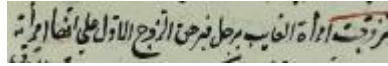
[61b]

(3) **[mes'ele]** Zeyd gā'ib iken zevcesi Hind ṭalāk iddi'ā idüp

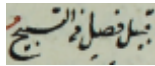

(4) °Amra tezevvüc itdükden soñra Zeyd gelüp zevci idüğün işbāt idüp aldukda Hinde ve °Amra ta'zīr

(5) lāzım gelür mi? **[el-cevāb]** Gelmez.

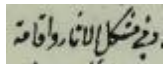
(9) **[mes'ele]** “Ta'zīrde °afv cā'izdür” diyü Zeyd °Amra şetm eylemiş iken ba'de's-sübüt

(10) kādī ḥaqqın alıvirmeyüp °afve kādīr olur mı? **[el-cevāb]** Olmaz. Müşkilü'l-āşār ile Ṭaḥāvī beyni tevfiķ

(11) olunmuşdur. “°Afv imāma olması hadd meşrū° olmayan münkire irtikāb olunup ki anda insāna

(12) cināyet olmayanda olup mecniyy °aleyhimedür diyen cināyet olandadır” demekle.

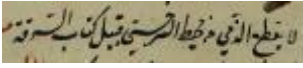

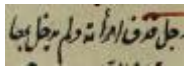
(17) [mes'e] İki zimmīler Zeyd-i zimmī ile ʿAmr müslimūn bir metāʿını iştirāk üzere serīka itdüklerine

(18) şehādet eyleseler Zeyd üzerine maḳbūle olup yedi kaç ʿ olunur mı? [el-cevāb] Olmaz.

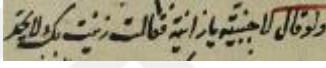

[62a]

(1) [mes'e] Zeyd zevcesi Hinde kaçf itdükde

(2) şerʿle şābit olduḳda ḥadd-i kaçf lāzım gelür mi? [el-cevāb] Gelmez.

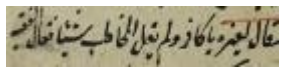
(5) [mes'e] Zeyd Hind-i ecnebiyye “yā zāniye” diyü kaçf itdükde Hind “senūnle itdüm” dimesiyle Zeyd ḥalāş olur mı?

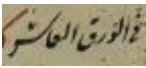
(6) [el-cevāb] Olur, ammā Hinde ḥadd lāzım gelür.

(8) [mes'e] Zeyd-i müslim ʿAmr-ı müslime “kāfir, yahūdī” lafzıyla şetm eylese şerʿan ne lāzım olur?

(9) [el-cevāb] Taʿzīr şedīd olunur, eger murādı sebb ve şetm olup İslāma küfr demek degil ise,

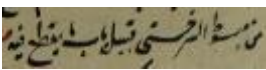
(10) eger bu ise kāfirdür, ʿavreti bāʿındır. Tecdīd-i īmān ve tecdīd-i nikāḥ lāzımdur. Baʿzı ʿulemāʾ muṭlaḳ küfr olmasun

(11) ihtiyār itmişlerdür. Bu maḳūle şetmden ḥazer lāzım mıdır?

(20) kitābu's-serīka Aʿma olan Zeyd serīka eylese şerʿan kaçf

(21) yed lāzım olur mı? [el-cevāb] İmām-ı Aʿzam kavli üzere gelmedügi mebsūṭ-ı serḥasīde meşṭürdür.

[62b]

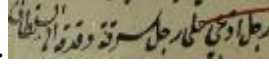
(2) [mes'e] Zeyd ʿAmrdan serīka daʿvā idüp ehl-i ʿorf

(3) aḥz itdürüp ʿorf ilk diyüp ehl-i ʿorf daḥı birkaç kırbaç urup andan şoñra zindāna ḳonsa

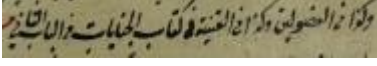
(4) iʿtirāf itmek içün ʿAmr taʿzībden ḥavf idüp zindāndan kendüyi atup helāk olduḳdan şoñra

(5) serīka olınan māl gayrı yedinde zāhir olduḳda ʿAmruñ vereşesi Zeydden diyetin ve ḡarāmetin ṭaleb

(6) idüp almağa kâdir olurlar mı? [el-cevâb] Olurlar.

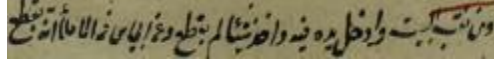

(14) [mes'ele] Zeyd ʿAmruñ dükkânın

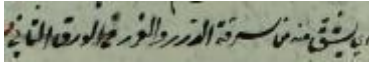
(15) delüp elin şokup nişâb-ı mālın serīka eyledügi şerʿle sâbit olıcağ yedi kaç olunur mı?

(16) [el-cevâb] olunmaz.

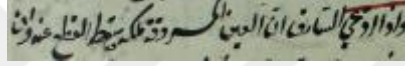
[63a]

(4) [mes'ele] Zeydün serīkası sâbit olduğda

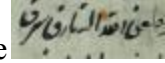

(5) mesrūk mülki olmasun iddiʿa eylese ammā işbâta kâdir olmasa yedi kaç olunmağdan hâlâş

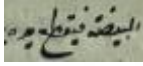
(6) olur mı? [el-cevâb] Olur.

(10) [mes'ele] Yumurdanun fesâdı serīʿ Resûl-i Ekrem (sav) hadîs-i şerîfinde

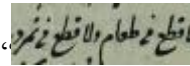

(11) buyurdıkları aşlâ muhâlif görünür. Bu huşuş bu hadîs-i şerîf dahı mensûh mıdır?

(12) [el-cevâb] Beyza serīʿu'l-fesâd olduğ-i için kaç yokdur, hattâ (...) olmamağa kâ'il olmışlardır.

(13) Bu huşuşda maʿmûlun bih olan hadîs-i şerîfdür. "لا قطع في طعام ولا قطع في ثمنه" Ol hadîs-i şerîf

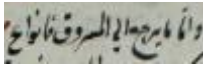
(14) hadîşini tevfiķ ve ikisi ile bile ʿamelden ötüri beyza-yı cedîdeye mahmûl idügi

meştûrdur.

[63b]

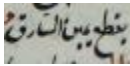
(2) [mes'ele] Zeyd sârık aḥz olup serīkasına ikrâr eylese lâkin

(3) mālîk mālını daʿvâ eylemese şerʿan kaç olunur mı? [el-cevâb] olunmaz.

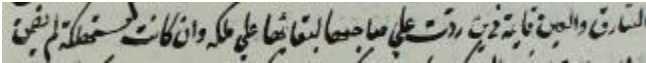

(5) [mes'ele] Zeyd sârıkuñ yedi kaç olındukda mesrūk dahı taleb olunur mı?

(6) [el-cevâb] Kâ'im ise istirdâd olunur, hâlik müstehlik ise zamân lâzım olunmaz.

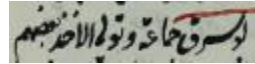
(7)

(9) **[mes'ele]** Zeydün bir gice esbâbı olup ba'de 'Amr yedinde bulunup su'âl olındukda "falân

(10) ve falân dâra dâhil olup ben falân ile taşra durup ba'de'l-ihrâc Bişre hıfza virdiler"

(11) diyü ikrâr eylese bu ikrâr serîkaya ikrâr olup hadd-i serîka icrâ olunur mı? **[el-cevâb]**

(12) olunmaz, hırza ma'an dâhil olmayınca hadd-i serîkada dâhil olmaz lâkin ta'zîr-i şedîd ve habs-i medîd

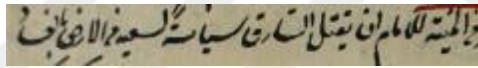
(13) lâzımdur. Tâ şalâh hâli zâhir ve bâhir olmayınca ıtlâk olunmaz.

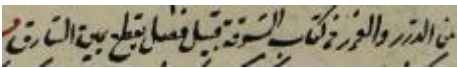
(20) **[mes'ele]** Zeydün şer'le serîkası şâbit olup

(21) kaç'-ı yed ile hükm olındukda hevâ (...) olup helâk havfı olıcağ kaç'a mâni' olur mı?

[64a]

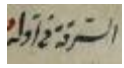
(3) **[mes'ele]** Sârıkuñ hadd-i kaç' iken şalb idene şer'an ne lâzım olur. **[el-cevâb]** Siyaseten

(4) şalb dağı meşrû'dur.

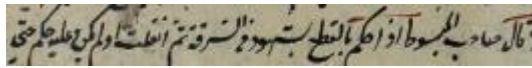
(5) **[mes'ele]** Zeyd 'Amruñ biñ

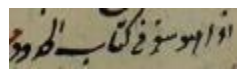
(6) akça deger ferâcesin serîka eyledükden soñra Bekr dağı Zeydden serîka eyledükde Bekri Zeyd ahz idüp

(7) serîka şâbit oldukda kaç'-ı yed lâzım gelür mi? **[el-cevâb]** Gelmez. Zeydün yedi şahîha degildir.

(9) **[mes'ele]** Zeydün serîkası beyyine ile şâbit olup hâkim kaç'-ı yed ile hükm eyledükden soñra

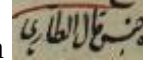
(10) Zeyd firâr eyleyüp bir nice zemândan soñra ele girüp ahz olındukdan soñra yedi kaç' olunur mı? **[el-cevâb]**

(11) Olınmaz.

(19) **[mes'ele]** Zeyd Hind-i ecnebiyyeden mālın serîka eyledükden soñra Hinde

(20) nikāh eylese ba'de serīkası şābit olıcaķ kaç-ı yed lāzım gelür mi? [el-cevāb] İrtifā'-ı emāmdan evvel

(21) olıcaķ gelmez, ĥudūda tārī olan ibtidā'da mevcūd gibidür. Isķāf ĥadda

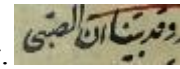

[64b]

(5) kitābu'l-cihād Zeyd-i tācir guzātuñ sebī itdügi şıġārı kable'l-kısmet

(6) ve kable'l-ihrāc ilā dāru'l-İslām iştirā idüp dāru's-selāma ihrāc itdükde fevt olsa

(7) İslāmına ĥükm olınmış olup namāzı kılınur mı? [el-cevāb] Kılınur.

[65a]

(12) [mes'ele] Zeyd şālih fışkınuñ fışkı

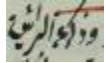
(13) izhārını gördükde kâdir olduġıyla nehy-i münker idügi taķdīrce katl olınması maznūn iken itmesi cā'iz olunur mı

(14) ve °Amr-ı ġāzīyenüñ ġazā'da °asker-i İslāmla küffār-ı ĥāk-sār ile muķābele olduklarında küffāra yalnız kendüyi ilķā'da

(15) be'is var mıdır yohsa mezbūran Ĥaķķ-ı Celle ve °Alānuñ ģavl-i şerīfinde dāĥilen

(16) olup āşim olurlar mı? [el-cevāb] Nehy münkerde muṭlaķan be'is yokdur ammā °adediyye ve ĥidde nefsinı ilķā°

(17) cevāzı küffārdan ba'zan katl yā cerĥ yā hezm ümīdiyle olıcaķ ve illā ĥelāl olmaz.

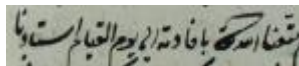

[65b]

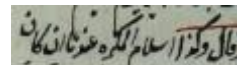
(13) [mes'ele] Zimmiyyenüñ ikrāhla

(14) İslāmı şaĥīḥ olur mı? [el-cevāb] Olur. Kāḏīḥānuñ ĥarbiyyeyi taḥşış idüp zimmiyyenüñ olmaz

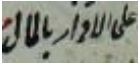
(15) didügi şaĥīḥ degil idübine Şeyḥü'l-İslām

(16) ĥazretleri taḥrīr ve taḥķīķ buyurmuşlardır.

[66a]

(20) [mes'e] Zeyd şāhibi arzuñ yeri zīrā'ate şāliḥa iken ekmese şāhib-i arz yine

(21) ḥarācī arz talebe kādir olur mı? [el-cevāb] Olur. Bu diyārda alınan ekser ʿöşr aḥz

[66b]

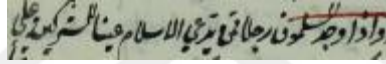
(10) dār-ı İslāmda müslim nāmına olan kimesnenüñ yā zimmiyyenüñ yā müste'menüñ cāsūs olup esrār-ı

(11) müslimīni dāru'l-ḥarbde olan kefereye i'lām itmeleri şābit ve zāhir olıcaḵ mezbūralara şer'an ḳatlı lāzım

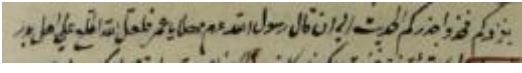
(12) olur mı? [el-cevāb] Olmaz, lāzım olan cümlesine ʿuḳūbet ve zimmiyyeyi ḥabs ve daḥı bu müste'meni bilā-te'ḥīr

(13) dārına redd daḥı lāzım ammā müste'men emānında bu maḳūle fesād itmemek meşrūt olıcaḵ ḳatlı lāzım

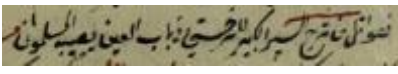
(14) gelür, zükūrını şalb daḥı meşrū'dur.

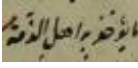
[67a]

(1)

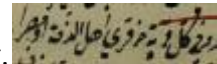
[67b]

(11) [mes'e] Kefereden ʿanveten alınan

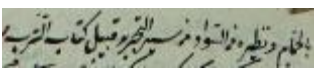
(12) kināyesi ḳadīmenüñ şer'an hedmi lāzım gelür mi? [el-cevāb] Gelmez. Mesākin ḳılınmaḡa emr olunur.

(18) [mes'e] Keferenüñ küfri olduğda ḳaryelerinde surnā ve ṭabl sāyirü'l-ālet

(19) lehv ile fişḳ u fücūrlarından men' lāzım gelür mi? [el-cevāb] Gelür.

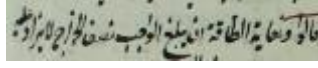
[68a]

(1) [mes'e] Bir sipāhī re'āyāsından

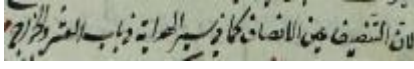
(2) ʿöşr aldūḡdan şoñra sekiz keylede bir keyle aldūḡ ḥelāl olur mı? [el-cevāb] Arz-ı ḥarāciyye olup ṭāḳat

(3) götürür ise izni sultānı ile olur. Erāzī beytū'l-māldan ise daḥı re'āyā ile ol mīkdār nesne

(4) virmek üzere tekābül itdiler ise olur.

(5) [mes'ele] Sipāhīye tımārdan

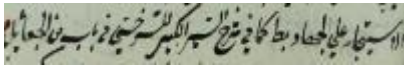

(6) virilen şıla mıdur ücret midür? [el-cevāb] Şıla idügi tebyīn ve ğayrıda beyān olınmışdır.

Ücret ihtimālī yokdur.

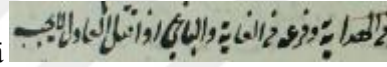

(7) [mes'ele] Dāru'l-ḥarbde Zeyd-i kāfir

(8) cenginde °Amrı katl idüp ba°de ĩmāna gelüp dār-ı İslāma çıkdıkdā °Amruñ vereşesi dem ve diyet da°vāsına

(9) kâdir olurlar mı? [el-cevāb] Olmazlar. Aşlā

[68b]

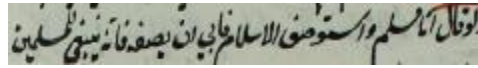
(1) [mes'ele]

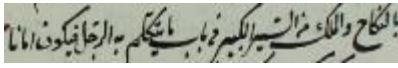
(2) Zeyd kāfirden çıkan cāriyemi vaṭī° itmek istedikde İslāmı vaşfa kâdire olmayıcak neylemek gerekür. [el-cevāb]

(3) İslāmı öñinde vaşflayup “ben bunuñ üzerineym zannum saña daḥı bunuñ üzerine olmasıdır” diyüp ol

(4) daḥı ne°am demek kifāyet ider.

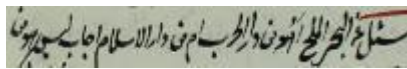
(10) [mes'ele] Zeyd ve °Amr gemi ile Selānikden

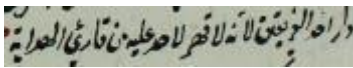
(11) İstanbula giderken deryānuñ dāru'l-ḥarb ve dāru'l-İslām olmasında nizā° vāqı° olup Zeyd “eger bura dāru'l-İslām

(12) ise °avretüm boş olsun” diyüp °Amr “dāru'l-ḥarb ise boş olsun” dise şer°an kankısınuñ olur?

(13) [el-cevāb] İkisinuñ daḥı olmaz.

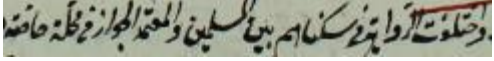
(14) [mes'ele] Bir kaşabada kâdī ve müftī ve cāmi°-i şerīfler var iken

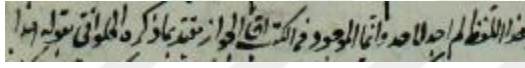
(15) ol kaşabanuñ bir maħallesi zimmīler olup ħinzīrların ıtlāk idüp Müslimānlar maħallesine gelüp gezmekle müte[°]ezzī

(16) olsalar şer[°]an ħanāzīr men[°] olınmak lâzım olur mı? **[el-cevāb]** Lâzım olur. Bunda iştibāh yok, belki

(17) cemā[°]at-i müslimīne anlaruñ sākin olmaları ile ta[°]aṭṭul yāhūd taḳallül var ise maħalle-i hāşşada olmadın bile men[°]

(18) olınurlar. Eşbāh ve nezā[°]irde didügi

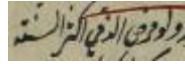
(19) İbn Nüceymüñ ħaṭā[°] idüğüñ şeyhü'l-islām metā[°]nallāhu te[°]ālā ilā yevmi'l-kıyāmu'ş-şehr Çivizāde nāle Murādhi ħazretleri

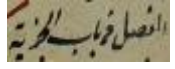
(20) tahrīr buyurmuşlardır.

[69a]

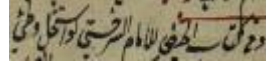
(7) **[mes[°]ele]** Zeyd-i zimmī ekşer ħavlī maraž olup [°]amele ḳādir olmasa lākin ḡanī olsa cizyesi ṭaleb olınur mı?

(8) **[el-cevāb]** Olınmaz. Şer[°]ī degildür, bilā-budür ki zemānede evvelinüñ daḡı isterler.

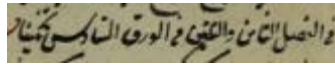

(18) **kitābu'l-elfāzi'l-küfr** Zeyd zevcesinüñ ħālet-i ħayzında cimā[°]an

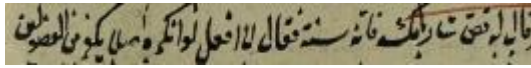
(19) ve daḡı livāṭa-i şuḡrāsın istiḥlāl eylemekle şer[°]an küfr lâzım gelür mi? **[el-cevāb]** Meşāyihden küfrine daḡı ḳā[°]il

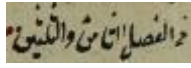
(20) olmış var, ihtiyāṭen tecdīd-i ĩmān ve nikāḡ eylemek gerek.

[69b]

(6) **[mes[°]ele]** Zeyd [°]Amra “bıyıḡuñ kes

(7) merāvnīlerden olma” didükde “kesmem” diyü [°]inād eyledükde şer[°]an ne lâzım gelür. **[el-cevāb]** Aşlın inkār

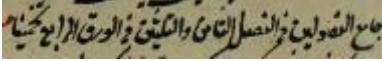
(8) iderse kāfirdür.

(9) **[mes[°]ele]** Zeyd bir ħuşuş içün “bunu fī'l-lāhi te[°]ālā daḡı emr eylese eylemem” diyü

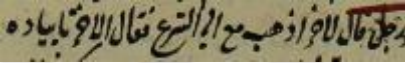
(10) yāhūd kable “falān cānibe olsa da ol ʔarafa namāz kıl mazam” diyü yāhūd “falānsuz cennet dilemem” yāhūd “sensüz

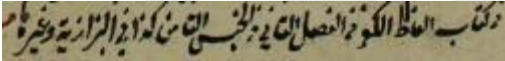
(11) girmem” yāhūd “falānla girmem” yāhūd “Allāhu Teʿālā baña falān ecli içün cennet virürse istemem, gerekmez dil-dārını

(12) isterem” diyü bu kelimātda zarar var mıdır? **[el-cevāb]** Cümlesi elfāz küfrden ʿadd olınmışdur.

(17) **[mesʿele]** Zeyd haşımı olan

(18) ʿAmra “gel benümle şerʿe git” didükde ʿAmr “tā maḥzar götürmeyince varmam” diyüp şerʿ-i şerīfe ʿinād itmekle

(19) ne lāzım gelür? **[el-cevāb]** Kāfir olur.

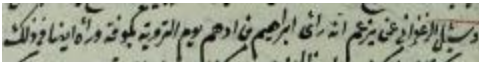
(21) **[mesʿele]** Zeyd şüfī

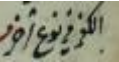
[70a]

(1) “benüm şeyhüm her gün şalāt-ı şubḥi Kaʿbe-i muʿazzamada edā idüp mekân aña ʔayy olur” demekle Zeyde şerʿan

(2) ne lāzım gelür? **[el-cevāb]** Haṭāʾ-yı ʿazīmdür, bu muʿcizāt қabilinden olup belki ḥāşşiyet Resül-i Ekrem vm den

(3) idügi muşarraḥdur. Meşāyih ʿizāmıdan küfr idüğine қāʿil vardır. Tecdīd-i ĩmān ve nikāḥ eylesün cāhil.

(4)

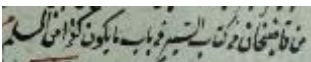
(20) **[mesʿele]** Zeyd ʿAmra “Allāhu Teʿālādan қorқmaz mısın?” didükde “қorқmazın” demekle

(21) şerʿan ne lāzım olur. **[el-cevāb]** ʿAmr ol zemānda maʿşiyetde ise kāfir olup tecdīd-i ĩmān

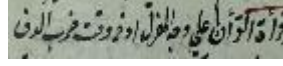
[70b]

(1) ve nikāḥ olur eger Allāhu Teʿālādan ḥavf olınacak emrde degil ise nesne lāzım olmaz.

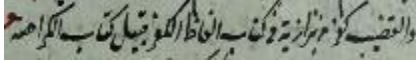

(9) **[mesʿele]** ʿAlā-vechīʾl-hezl Qurʾān-ı şerīf kırāʿet

(10) idene lâzım olur? **[el-cevāb]** Küfr lâzım olur.

(11) **[mes'ele]** Zeyd mürtedd olduğda

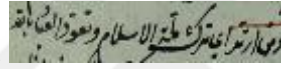
(12) İslām ‘arz olunup yine İslāma geldükde ta‘zīr lâzım olur mı? **[el-cevāb]** Birkaç kerre olmayıcak

(13) olmaz. Hattā enfa‘u’l-vesā’ilde “dört kerre olmayınca müslimān olıcak darb ve hasb yokdur” diyü taşrih olınmışdur.

(14) Ammā dörtde te‘cīl tevbe taleb olunur. İslāma gelicek maqbüle olur. Ammā yine darb-ı şedīd ve hasb-i medīd

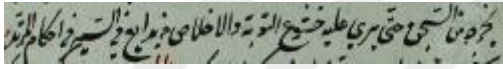
(15) olunup tā huşū ve tevbesi zāhir ve bāhir olunca ıtlāk olunmaz. Bir kavilde dörtde olunmaz, İmām-ı A‘zamdan

(16) bir rivāyetde üçde daḥı ḥabs ve ta‘zīr vardır.

[71a]

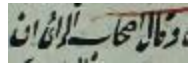
(6) **[bu şüretde]**

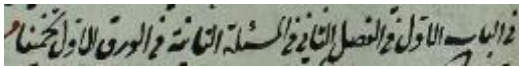
(7) “Bir kerrede ta‘zīr vācibdür” diyü ta‘zīr iden ḥākime ne lâzım gelür. **[el-cevāb]** İbn Münzir “bir kimesne bilmem ki merre-i ūlāda

(8) mürtedde ta‘zīr vācibdür diye” diyü buyurmuşlar görilmiş nesne degil, kimūñ kavli ile ‘amel itdügine

(9) beyān lâzım mıdur ve illā bilmedügi nesne ile ‘amel iden ḥākim ref olunmak gerek.

(13) **[mes'ele]** Zeyd Ādem peygāber

(14) Şallallāhu ‘Alā nebiyyun ve ‘aleyhi zikr olunup “ḥaylī zemān mürür itdi ol zemāndan berī” dinildükde

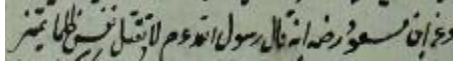
(15) “sen anı bilürsin, Ḥaḳḳ Celle ve ‘Alānuñ ‘ālemleri ve ādemleri çokdur. Andan evvel yedi ādem daḥı

(16) gelüp bunlar sekizinci vāki‘ olmuşdur” dise Zeydūñ kavlinde ḥaṭā‘ var mıdur? **[el-cevāb]** Cehāletūñ

(17) bu kavlinūñ küfrine kâ‘il olmuşlar diyü şerḥ-i meşābihde mestürdur. Kim fezā‘il kitāblarında kable Ādem

(18) nāmına biñ maḥlūk idügi mervī ise de bunlar tevfiḳ ide gitmekden küfr rāyihası olan

(19) yerden ḥazer efdāldür.

[71b]

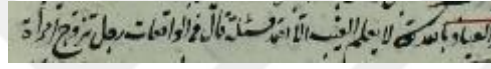
(10) [mes'ele]

(11) Zeyd Hindi Allāhu Te'ālā ve Resūl-i Ekrem şehādetleri tezevvüc eylese nikāḥ-ı merḳūm cā'iz olur mı? [el-cevāb] Olmaz.

(12) Ebū'l-Kāsım Şaffār ḳavli üzere bu küfr-i maḥẓdur. Resūl-i Ekrem (sav) ḡaybı bilmesine ḳā'il olanuñ küfrine ḥükm

(13) olunacak yā ḡayruñ bilmesine ḳā'il olan cehle ve fecerenüñ aḥvālince olsa gerek. Vāḳı'an tekzīb-i naşş-ı

(14) şarīḥ küfrdür.

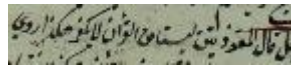

(17) [mes'ele] Mu'avvizeteyn Ḳur'ān-ı 'Azīmden idüğini icmā' var iken Zeyd Ḳur'andan olmamasın iddi'a eylese

(18) küfrine ḥükm olunur mı? [el-cevāb] Şadr-ı evvelde ihtilāf vāḳı' olan mes'ıldendür. İcmā'-ı müte'ahḥir şadr-ı

(19) evvelde olan ihtilāfı ref' eylemez ḳavl-i şaḥīḥ küfrine ḥükm olunmamaḳdur. Lākin ihtiyāten eylese olur zīrā

(20) ki ba'zı müte'ahḥirīn ḳā'il olmuşdur.

[72a]

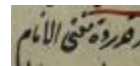
(10) [mes'ele] Anası müslime olup

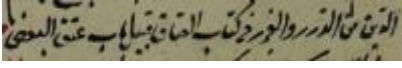
(11) babası kāfir olan şabī İslāma geldükde babası “beş yaşındadır dīn te'aḳkul eylemez”

(12) diyü da'vā eylese anası “yedi yaşındadır, temyīze ḳādirdür” diyü ḳanḳısınuñ ḳavli ile 'amel

(13) olunur? [el-cevāb] Anasına tābi' olur, İslāmda gerek mümeyyiz gerek ḡayrı mümeyyiz olsun, ḳārī'u'l-hidāyenüñ

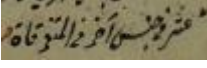
(14) ehl-i ḥibreye 'arz olunması fetvāsı sāyir kütübe muḥālif ve merdūdedür.

(17) [mes'ele] Hindüñ zevci Zeyd birine

(18) daḥı nikāḥ idükde şer'î iken melâmet idenlere ne lâzım olur? [el-cevâb] “Dört ‘avreti ve biñ cāriyesi

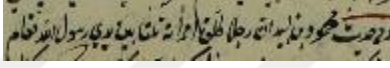
(19) olan kimesne bir cāriye daḥı aldıkda lev m idene küfr ḥavfı vardır” diyü fetāvâda taşrîḥ olınmışdur.

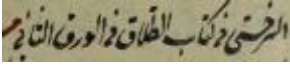
(21) [mes'ele] Zeyd şer'î şerîfe muḥālîf bir ‘amel eyledükde ‘Amr “Ḳur’ân-
1

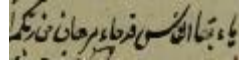
[72b]

(1) ‘Azîm ile ne oynarsın?” demekle ‘Amruñ dînine şer'an ḥalel lâzım olur mı? [el-cevâb] Olmaz, terk-i

(2) ‘amel lû'bdur. Bu lafz bu maḳûle maḳâmda server-i enbiyâ' ‘aleyhi's-selâm ḥazretlerinden daḥı şudûrı mervîdür. Nehy-i

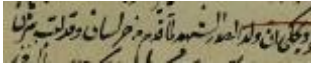
(3) menhîdür, müşâb olur.

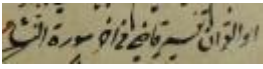
(8) [mes'ele] Burhân nāmına olan Ṭuna defter-dârı Urusna

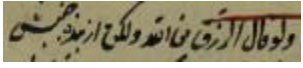
(9) geldükde ḳaşaba ḥalkı ta'zîmen karşı çıḳduḳlarında tekrîmen âyet-i kerîmesin

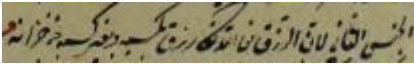
(10) kırâ'et eyleseler şer' bunlara nesne lâzım olur mı? [el-cevâb] El-‘iyâzen-b'illâhi te'âlâ müfessirin burhândan

(11) murâd mu'cizât bir ḳavlde dîn yâ resûl yâ Ḳur'ân olmak üzere tefsîr eylemişler iken o maḳûle ruḥbâne ıtlâḳ

(12) ideler, küfr olmasına fetvâ virmişler.

(17) [mes'ele] “Rızḳullâh-ı dîndür lâkin ḳuldan cünbüş diler” demekle

(18) Zeyde ne lâzım olur. [el-cevâb] Şirkdür, el-‘iyâz billâhi te'âlâ.

(20) [mes'ele] Zeyd mālınıñ ḥarâm

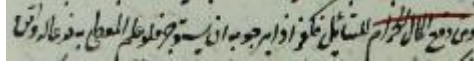
(21) idüğine ‘âlim iken şevâb recâ'sıyla ‘Amr-ı fakîre virüp ‘Amr daḥı ḥarâm idüḡin bilürken muḳâbelesinden

[73a]

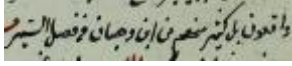
(1) du‘ā eylese şer‘an Zeyd ve ‘Amra ne lâzım olur? **[el-cevāb]** Kāfirler olurlar, ikisine de tecdīd-i imān ve nikāh

(2) lâzım olur. Zīrā māl-ı harāmıla recā-i şevāb istihlāl-i mevzındır, şevāb ise māl şāhibine olup dāfi‘a

(3) ancak vizridür.

(13) **[mes‘ele]** Zünnāra müşābih tīg-bend kuşanan

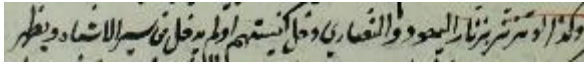
(14) müslimānlar şer‘an ne lâzım gelür? **[el-cevāb]** Harīr olduğımı ricāle harām idüğü zāhirdür. Bu taqdīrce haṭā‘-yı

(15) ‘azīm olup tedārik lâzım gelür. Bu fi‘le erāzıl-i nās mübtelā olup ‘umūm belvā olmağın küfrine

(16) ıtlāk ve iftā‘ya cür‘et olunmayup hālen şeyhü’l-islām metā‘nallāhu ilā yevmü’l-kıyāme hāzretlerinden istiftā‘

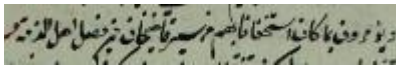
(17) olındukda “terk itmek lâzım olur” diyü buyurmuşlardur. Dīni emr ile muḳayyed olana ki hāzer lâzımdur.

(18)

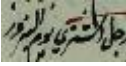
[73b]

(2) **[mes‘ele]** Nev-rüz gününü

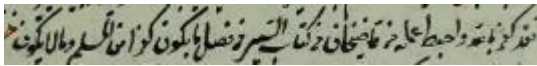

(3) ta‘zīm idüp ol günde tena‘um eyleyüp seyirlere giden kimesnelere şer‘an ne lâzım gelür? **[el-cevāb]**

(4) Ol günü ta‘zīm murād idenlere küfr luzūmı muşarraḥdur, tecdīd-i imām ve nikāh lâzım gelür.

(10) **[mes‘ele]**

(11) Şuleḫā-yı ümmetden erbāb-ı sülūk “cemī‘-i ezkāṛ ve ‘ibādetden ğaraż aşl ḳalbī mā-siva’llāhdan tefrīğ ve cenāb-ı

(12) ḳudsīne tevcihedür” diyüp ḫavātır rāsiḫalarını izāle içün ādāb-ı tarīḳat üzere zıkr-i cehriyeye müdāvemet

(13) ile ḥarāret-i zikru'l-lahdan qalbleri müte'essir olup ḥasbu'l-isti'dād her biri ezvāk-ı ruhāniyyet ile

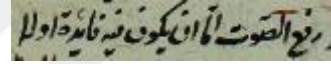
(14) telezzüz tahşil itdüklerinden soñra fî'l-cümle harekete müteşevviḳ olup bir miktār dahı tevācüden dā'ireyn oldukları

(15) ḥâlde zikru'l-lahda meşgûl olsalar bi'l-külliyeye ihtiyārları meslûb degil iken deverān itmeleri ile t̃ā'ife-i

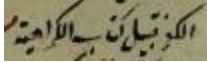
(16) merkûmeyi tefsîḳ belki tekfîr iden Zeyd İmāme şer'an ne lâzım gelür? **[el-cevāb]** Deverān raḳş hükmindedür. Raḳş

(17) mübāḥdur. diyeni ba'zı 'ulemā'dan efkār naql olınmışdur. Ammā 'ibādetdür diyen kāfir olması, zāhirdür. Kāvval

(18) bi'l-ḥaḳḳ olan imāma şevābdan gayrı nesne lâzım olmaz.

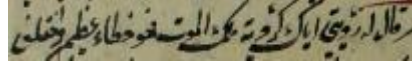

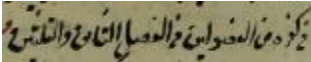
[74a]

(2) **[mes'ele]** Zeyd 'Amrıyı gördükde “cān alıcıyı görmişe dönerem” diyü şer'an

(3) ne lâzım gelür? **[el-cevāb]** Küfrinde ihtilāf itmişler, melege ihānet ḳaşd iderse küfrinde iştibāḥ yok, 'alā küllī

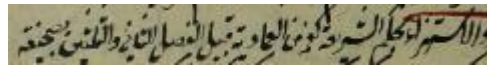
(4) ḥāl ihtiyāten tecdīd-i imān lâzım mıdır?

(5) **[mes'ele]** Zeyd bir meclisde aḥkām şerī'at beyān iderken

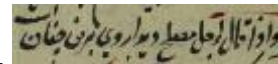
(6) 'Amra istihzā'ya mübāşeret idüğüñ ne lâzım gelür? **[el-cevāb]** Aḥkām-ı şerī'at istihzā' küfrdür. Kāfir olana

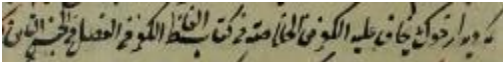
(7) ne lâzım gelecegi beyyinedür.

(8) **[mes'ele]** Zeyd-i muşliḥ 'ālim iken 'Amr “Zeydi gördükde hemān toñuz görmiş gibi oluram” demekle 'Amrda

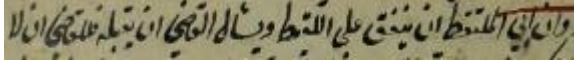
(9) şer'an ne lâzım gelür? **[el-cevāb]** Küfr ḥavfı vardur dimişler.

(10) **kitābu'l-**

(11) **laḳīṭ** Zeyd ḥuzūr-ı ḥākime bir oğlanı götürüp “bu laḳīṭdür, ben beslemem alan alsun” diyü ḳāḏīya

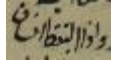
(12) söyledükde mücerred bunuñ kavli taşdīk olunur mı? **[el-cevāb]** Olınmaz. Keşf-i hāl için beyyine taleb

(13) olunur.

(18) **[mes'eale]** Zeydün yabanda bulup besledügi oğlanuñ hāricden °Amr oğlu olmasun iddi°a

(19) eyledükde Zeyd dañı elinden alınmamañ için eylese kankısına hüküm olunur? **[el-cevāb]** Ma°an eyleseler mültektı

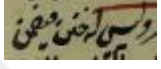
(20) evlā, ammā da°vetde Zeyd sābık olıcañ āharuñ da°veti beyyinesüz mañbüle olmaz.

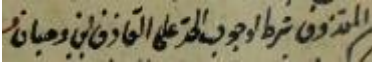

[74b]

(3) **[mes'eale]** Zeyde yolda birağılmış oğlanı bulup alup besleyüp sünnet zemānı olduğda Zeyd sünnet idüp

(4) ol yaradan lakīf olan °Amr fevt olduğda beytü'l-māl emīnleri Zeydden diyen taleb eyleseler

(5) hüküm olunur mı? **[el-cevāb]** İzn-i hākim ile sünnet eylemedi ise hüküm olunur.

(12) **[mes'eale]** Yerde birağılmış oğlanı iki

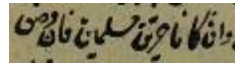
(13) iki kimesne “oğlumuzdur” diyü da°vet eyleseler yā dañı ziyāde şer°an cümlesinden nesebi şābit olur mı?

(14) **[el-cevāb]** Eger biri cesedinde °alāmet beyān iderse ol evlādur, °alāmet vaşf olunmaz ise

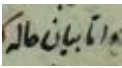
(15) beyyinesi olan evlādur. İkişi dañı beyyine iķāmet iderler ise ikisinden dañı olur, müdde°a

(16) ekşer olıcañ İmām-ı A°zamdan beşe dek mesmū°a olmañ rivāyeti var. Ebū Yūsuf ikiden olup

(17) ziyādeden olmamağa kā°il olmuş, İmām Muḥammed üçe kā°il olmuş, bu ricl olduğda der-mürā°ide

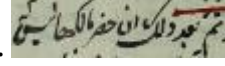
(18) zevci taşdīk itmek yāñūd kābile şehādeti yāñūd beyyine gerek.

[75a]

(14) **kitābu'l-luḳata** Zeyd yabanda bulduğı mālı nice zemān hıfz idüp

(15) ba°dehu emr-i kâdî ile °Amrda bey° eylemiş iken şāhibini zāhir olup °Amrdan taleb idüp mülki idügün

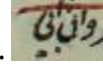
(16) işbāt idüp almağa kâdir olur mı? **[el-cevāb]** Olmaz.

(19) **[mes°ele]** Yāve olan bār-gīre nafaқа takdīr olunup ba°dehu şāhibi gelüp işbāt eyledükde

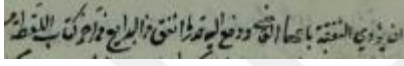
(20) cem° olan nafaқasın virmede °inād idügün şer°an habs mı olunur yoksa virince bār-gīr mi

(21) habs olur? **[el-cevāb]** Kâdî bār-gīri bey° idüp infāk olınanı def° ider.

[75b]

(1) **[mes°ele]**

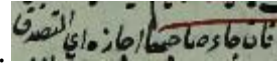
(2) Zeyd yabanda bulduğı nesneyi şāhibi virmek için bir yıl hıfz idüp ba°dehu kendi ganī olmağın

(3) bir fakīre taşadduқ eyledükden soñra şāhibi zāhir olduқda şer°an Zeydden taleb kâdir olur mı?

(4) **[el-cevāb]** Olur, muhayyerdür, dilerse şadaқayı imzā° idüp şevāb tahşīl ider, dilerse mülteқta tazmīn

(5) ider, dilerse fakīre tazmīn ider, yedinde helāk oldu ise eger kā°im ise °aynın ahz ider

(6) her kankısına tazmīn iderse biri birine rücū° idemez.

(15) **kitābu'l-ābıқ** Zeydden ibāk iden kulı °Amr āhar yerde ahz olunup bir müddet

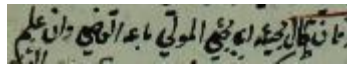

(16) habs olunup şāhibi eglenüp gelmedükde hākimü's-şer° bey° olunmamasına izn virüp

(17) degeri bahāsına bey° olunduқdan soñra Zeyd gelüp bulduğı yerden taleb idüp belki

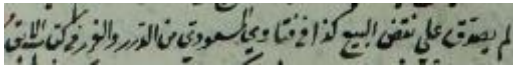
(18) mükāteb yā müdebbir-i muṭlaқ olmasun dağı iddi°ā eylese şer°an kulını almağa kādire olur mı?

(19) **[el-cevāb]** Olmaz. Akçasın alır.

[76a]

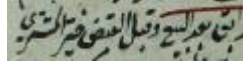
(3) **[mes°ele]**

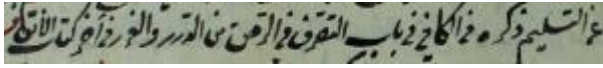
(4) Zeyd ʿAmrdan aytdüğünü kul kable’l-kabz firār eyledükde Zeyd ʿAmrdan defʿ itdügi semeni mi alır yok

(5) bulunca teḥīr mi olunur? **[el-cevāb]** Muḥayyer olur, dilerse ābık rücū idince şabr ider, dilerse ḥālīn ḥākīmü’ş-şerʿe

(6) iˈlām idüp beyˈci feʃˈɰ idüp ʃeˈmenin alur.

(8) [mes'ele]

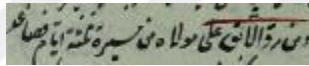

(9) Kaçkun kılı ahz idüp şāhibine getürene şerʿan ne miqdār ecr lāzım olur. [el-cevāb] Reddi içün

(10) aḥz atduḡını iṣḥād itdi ise üç günlük yerden getürene kırk dirhem eksige ḥisābınca lāzım

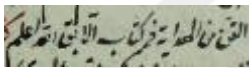
(11) olur. Eger rādde oğul yā eḥadü'l-zevceyn yā vaṣī degil ise yāhūd baba ve sāyir eḳārib

(12) olup menfiu'l-^ciyālden degiller ise.

[76b]

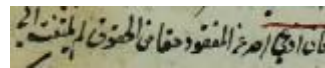
(13) **kitābu'l-mefkūd** Gā'ib olup hayāt ve memāt

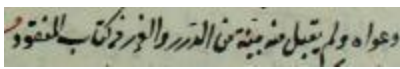
(14) nā-maʿlūm olan Zeydūñ rızkı ve mālı akrabāsı yedinde olıcağ baʿzı kimesneler Zeydden hakk

(15) da'vā idüp vereşesi yüzine beyyine ikāmet eyleseler şer'an istimā' olunur mı? **[el-cevāb]**

(16) Ġā'ibden hakk da'vā idene iltifāt olunmaz.

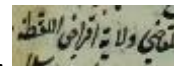

(17) [mes'ele] Zeyd gā'ib oldukda hākīmü's-şer'

(18) “Zeydün menkûlâtını telef olınmağdan havf olunur” diyü bey° şahîh olur mı? [el-cevāb]
Mekānı maʿlûm

(19) olıcak olmaz, göndermek kâbil ise irsâle dahı mesâğ vardır.

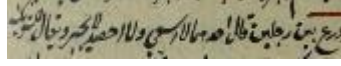

[77a]

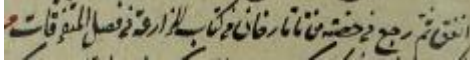
(3) **kitābu’ş-şerīke** Zeyd ile ʿAmr mā-beyninde müşterek olan ekini Zeyd “ne şuarırın ve ne biçerin”

(4) diyü ‘inād eyledükde ‘Amruñ talebi ile hâkim cebr ider mi? **[el-cevâb]** Cebr olunmaz, şerîke “sen eyle de ba‘dehu

(5) hişşesin de rücû eyle” dinür.

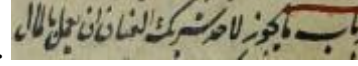

(6) [mes'e] Zeyd ʿAmr ile

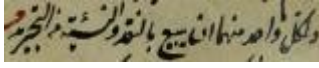

(7) şirket-i ʿinān ile şirketler iken ʿAmr ve Zeyd gāʿib iken nesīʿe tarīķi ile itdügi beyʿ ʿAmr baʿdehu “rāzī

(8) degilem” dimege kâdir olur mı? [el-cevāb] Olmaz.

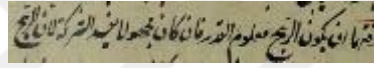
(9) [mes'e] Zeydün beş yüz akça ve ʿAmr beş yüz

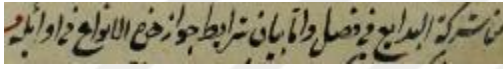
(10) akça ile şirket olduklarında ribhün kâdrin beyān eylemedin bilā-şarṭ taşarruf olunup iki bin

(11) ziyāde olduğda ribh mechül olıcağ ne vechle kısmet olunur. [el-cevāb] Māllarına göre olunur, zīrā

(12) şirket fāsidedür.

(14) [mes'e] Zeyd ile ʿAmr

(15) beyninde müşterek olan degirmen ḥarābe-i müşrif olup ğalle virmeden kâldukda Zeyd ʿAmra “gel hişşemüz

(16) hisābı üzere taʿmīr idelüm” didükde ihmāl yā ibāʾ idüp yāhūd āḥar yerde bulunmağla Zeyd taʿmīr eylese

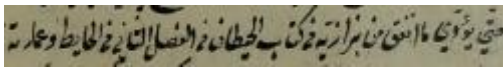
(17) baʿdehu ʿAmrdan itdügi ḥarcdan hişşenin almağa kâdir olur mı? [el-cevāb] Şerīke cebr olunan mesāʾilde

(18) izn-i kâdīyla olıcağ infāk itdüğün almağa kâdir olur ve illā bināʾ kıymetiyle mürācaʿat ider.

[77b]

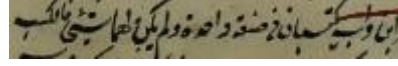
(12) [mes'e]

(13) Zeyd babası ʿAmr ile bir ʿamele mübāşeret idüp ol ʿamelde kesb itdükleri mālı babası Zeyd virmeyüp

(14) “oğluñ baba yanında mālı olmaz” dimege kâdir olur mı? [el-cevāb] Olur, vāqıʿā ʿiyālinde iken olan

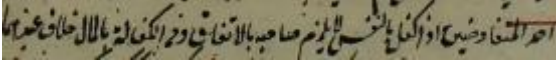
(15) ʿamel yardım ʿabilinden ʿadd olunmuşdur.

(18) [mesʿele] Zeyd ʿAmr ile şirket-i müfāvaẓa ʿaḳdın eyledükden sonra ʿAmr Bekrūn nefisine keffī olıcaḳ

(19) Zeyde daḥı keffālet bi'n-nefs lāzım gelür mi? [el-cevāb] Gelmez, bu ittifāḳıdır, keffālet-i bi'l-mālda ihtilāf vardır.

(20)

(21) [mesʿele] Şerīk şerīkinüñ vekīli olduḡı

[78a]

(1) gibi keffīli daḥı olur, birine bu recūli olursa birinden taleb olunur mı? [el-cevāb] Şirket ʿaḳdı dört

(2) vecīh üzerinedür. Müfāvaẓa ve ʿinān ve şirket-i şanāyiʿ ve şirket-i vücūhdur, müfāvaẓada olur.

(4) [mesʿele] Zeyd ve ʿAmr ve Bekr ribḥde berābere şerīkler olup Zeyd āḥar yere gıtdükde

(5) ʿAmr ve Bekr Bişri daḥı şirkete ʿabūl idüp “ribḥüñ şülüşinüñ şülüşini bizüm olup ol şülüşānı

(6) biz Zeyde şülüş şülüşān iderüz” diyüp bu ḥāl üzerine ʿamel iderken Zeyd gelüp sākıṭ olup kısmet

(7) olunup Bişr daḥı bunlardan zāʿil olmayup baʿdehu Bişr ziyān idüp yāḥūd mālı istihlāk

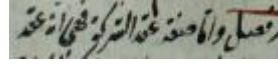
(8) itdükte Zeyd şerīklerine tazmīne ḳādir olur mı? [el-cevāb] Olmaz, ʿameli ile şirkete rızāʾ olmuşdur.

(14) [mesʿele] Zeyd ile

(15) ʿAmr şirket ʿaḳd idüp muʿāmele üzere iken ʿAmr “baña şirket gerekmez” diyüp ʿaḳd-i şirketi her ne

(16) vaḳt dilerse fesḥe ḳādir olur mı? [el-cevāb] Olur, şirket ʿaḳd lāzım degıldür. Lākin şerīkinüñ

(17) ḥuzūrī yāḥūd ʿilmī şartdur. Vekālet gibi olur.

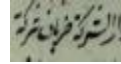

(21) [mesʿele] Zeyd ve ʿAmr

[78b]

(1) bir dārda şerīkler olup biri āḥara dārı beyʿ eyledükde āḥar ḥişşesin talebe kâdir olur mı? [el-cevāb]

(2) şirket-i mülk olıcaḳ kâdir olur, biri birinden vekīl olmak şirket-i ʿaḳddedür.

(5) [mesʿele] Zeyd ve ʿAmr bir nesnede şerīkler iken Zeyd ḥişşesin ʿAmruñ izni yok iken Bekre

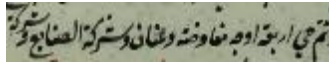
(6) beyʿ itmek şerʿan cāʿiz olur mı? [el-cevāb] Olur, ḥalt ve ihtilāt şüreti degil ise.

(9) [mesʿele] Şerīk şerīkinüñ vekīli olduḡı gibi kefīl daḡı olup birine borçlı olur ise

(10) birinden taleb olunur mı? [el-cevāb] Şirket dört vech üzerinedür, müfāvaza ve ʿinān ve şirketü'l-şanāyiʿ

(11) ve şirketü'l-vücūhdur, müfāvazada olur.

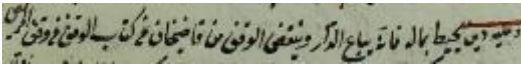

(12) kitābu'l-vaḳf

(13) Deyni mālını ihāta eylemiş olan Zeyd-i marīz dārını vaḳf eyleyüp fevt olsa vaḳf olur mı?

(14) yoksa dāʿinler naḳza kâdirler midür? [el-cevāb] Dārı beyʿ olup vaḳf naḳz olunur, marīz vaḳf dār.

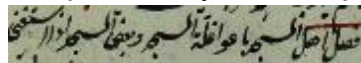
(15)

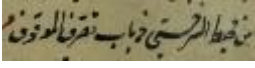
(16) [mesʿele] Bir mescidüñ vaḳfi ḳalmayup bānisi daḡı nā-maʿlūm olup eskiyüp ḥarāb olduḡda ehl-i maḥalle

(17) ol mescidi beyʿ idüp daḡı aḳça zamm idüp mescidi āḥar bināʿ eylemek meşrūʿ mıdır?

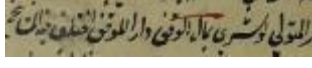
[el-cevāb] Meşrūʿdur, bu beyʿ cāʿiz gören ḳavl üzere.

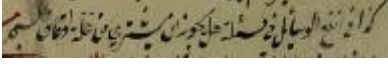

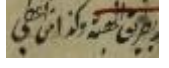
[79a]

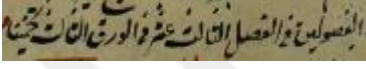
(10) [mes'ele] Zeyd-i mütevellî māl-ı vakf ile vakf için aldığı

(11) dārı ba'ḍehu bey' cā'iz olur mı yoksa vakfa mülhak olmağa cā'iz olmaz mı? [el-cevāb] İhtilāf-ı

(12) meşāyih vardır, kavlı-i eşaḥḥ cā'iz olmağdur.

(15) [mes'ele] Zeyd bir mescide

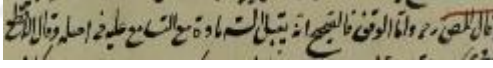
(16) çırağ için bir miḳdār akça vakf eylese vakf şaḥiḥ olur mı? [el-cevāb] Olur.

(18) [mes'ele] Şurūṭ-ı vakfda semā'la

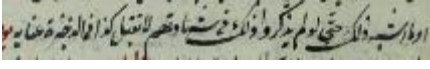
(19) şehādet cā'iz olur mı? [el-cevāb] Olmaz.

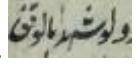
[79b]

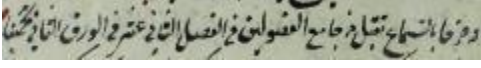
(5) [mes'ele] Vakfda tesāmu' ile şehādet cā'iz olur mı? [el-cevāb] Aşl-ı vakfda olur. Meşārif beyān

(6) olıncak

[80a]

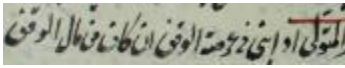
(7) [bu şüretde]

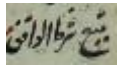
(8) Şahidler semā'la olmasını taşriḥ eyleseler maḳbūle olur mı? [el-cevāb] Olur.

(9) [mes'ele]

(10) Bir vakfda sākin olan Zeyd 'arşa-i vakfda itdügi binā'ları ne niyyet itdüğüñ beyān itmedin vefāt

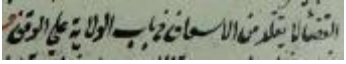
(11) itdükte mütevellî “vakf ilhāk olındı” diyü vereşesine dāḥil itdürmemeye kâdir olur mı? [el-cevāb]

(12) Olmaz. Ecnebīde mes'ele mütevellīye muḥālifdür.

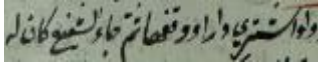
(19) [mes'ele] Maḥdūd fī'l-kazf olan Zeyd mütevellî olmağ cā'iz olur mı yoksa kaza'

(20) ve tevelliyât bir bâbdan olmak ile olmaz mı? **[el-cevâb]** Cā'iz olur, tâ'ib olup emîn olıcağ.

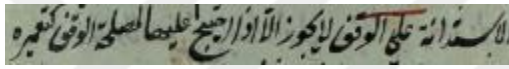
[80b]

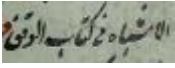
(3) **[mes'ele]** Zeyd bir evi iştirâ idüp

(4) şefî'-i şüf'a ahz eylemedin vakf eylese ba'dehu şefî' vakfı nakz idüp batrîki' ş-şüf'a dâr-ı merkûmeyi

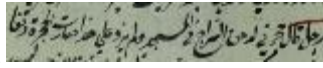
(5) almağa kâdir olur mı? **[el-cevâb]** Olur.

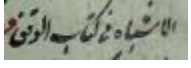
(7) **[mes'ele]** Müsteħakkına şarf içün vakfuñ hâzır mâlı olmayıcağ emr-i hâkim ile istidâne cā'iz olur mı?

(8) **[el-cevâb]** Olmaz.

(11) **[mes'ele]** Zeyd bir evini bir mescidüñ çırâğı yağına vakf idüp teslîm ile'l-mütevellî

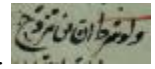
(12) dahı eylemiş iken ba'dehu rücû kâdir olur mı ve mütevellî mescid-i şerîfüñ sâyır nesnesine şarf şer'î midür?

(13) **[el-cevâb]** Olmaz, şer'î degildir.

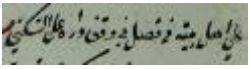
(16) **[mes'ele]** Zeyd bir evini vakf itdükde kızlarına ba'dehu ümm-i veledlerine

(17) ba'dehu fukarâ'ya vakf ol bunlardan biri ki tezevvüc ide aña süknâ olmamağı şart itmiş iken Zeydün

(18) kıızı Hind 'Amr tezevvüc idüp ba'dehu zevci talâk virüp yâhûd vefât idince yine süknâya hakkı

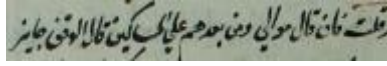
(19) 'avdet ider mi? **[el-cevâb]** 'Avdet eylemez, meger bunı dahı şart itmiş ola.

[81a]

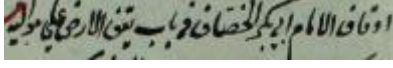
(1) **[mes'ele]** 'Utekâ'sına vakfı olan Zeyd 'Amr içün "ben i'tâk

(2) eyledüm kulum idi" diyü ikrâr eyledükde 'Amr taşdîk itmekle Zeydün 'utekâ'sından olup vakfinuñ gallesine

(3) müstehakk olur mı? **[el-cevāb]** Olur.

(6) **[mes'ele]** Zeyd °Amrdan şirā-yı şahih ile iştirā°

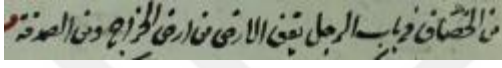
(7) itdūgi arzı bir ay muhayyer olmak üzere itmiş iken ba°de'l-kabz vaqt hıyār geçmedin vakf eylese vakf-ı

(8) merķūm cā°iz olur mı? **[el-cevāb]** Olur, hıyārı bāṭıl olup bey°i cā°iz olur. Nitekim hıyār bāyi°ün

(9) olup vakf eylese vakf-ı şahih olup bey°i ibṭāl itdūgi gibi.

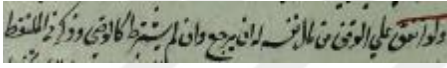

(13) **[mes'ele]** Zeyd mütevellī emr-i ḥākim ile

(14) vakfi şarf itdūgi mālını yerine āḥar mütevellī olduğdan şoñra māl-ı vakfdan almağa kādir olur mı? **[el-cevāb]**

(15) Olur.

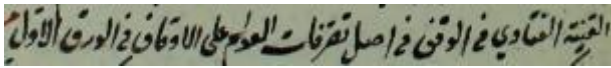

(17) **[mes'ele]** Bir vakfuñ mütevellīsi arz-ı vakf āḥar kabūl itdūgine tekābūl cā°iz olur mı?

[el-cevāb] Olmaz, illā meger kādīdan tekābūl ide.

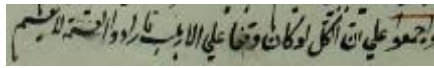

(19) **[mes'ele]**

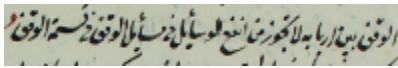
(20) Birkaç kimesneye vakf olan dārı erbābı takṣīm ṭaleb eyleseler şer°an her kişiyi hişşesi takṣīm olunur mı?

(21) **[el-cevāb]** Olinmaz.

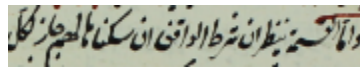
[81b]

(4) **[mes'ele]** İki kimesneyi

(5) süknāsı şart olmuş olıcaḳ her biri bir ṭarafda sākin olmaları cā°iz olur mı? **[el-cevāb]** Olur,

(6) bu kısmet olmaz muḥāye°e olur.

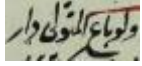

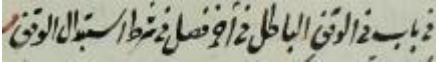
(8) **[mes'ele]** Zeyd mütevellī vakf olan evi bey° eyledükden şoñra ma°zūl

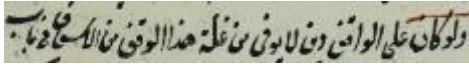
(9) olup yerine °Amr mütevellī olduğda ol evi ṭaleb idüp ḥükm olındukda müşterī sākin

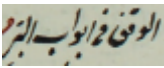
(10) olduğu zemānuñ ecr-i mişlini daḥı taleb eylese ḥükm olunur mı? [el-cevāb] olunur.

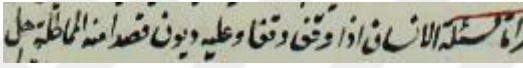
(13) [mes'e] Zeyd vākıfuñ ḥāl-i ḥayātında

(14) ve kemāl-i şıḥḥatinde itdügi vaqfdan ve-yā ğallesinden zımmetinde şābit olan deyn edā olunur mı?

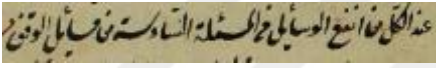
(15) [el-cevāb] olunmaz.

(16) [mes'e] Zeydün üzerinde mehr deyni ve sāyir duyün daḥı mevcūde iken

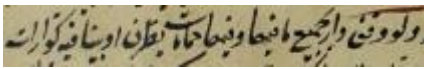
(17) ḥāl-i ḥayātında ve kemāl-i şıḥḥatinde zımmetinde şābit olan deyn cümle mālın muḥīṭ iken itdügi vaqf şaḥīḥ olur mı?

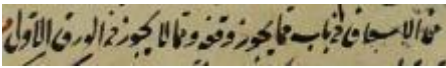
(18) [el-cevāb] Olur.

[82a]

(5) [mes'e] Bir vaqfuñ kullarına

(6) za'f yā ba'zı ḥālet ʿarız olup ʿamelden ḳalduḳlarında mütevellī beye idüp yerine āḥar almak cāʿiz

(7) olur mı? [el-cevāb] Olur.

(13) [mes'e] Zeyd babasınıñ

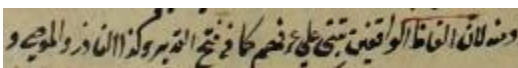
(14) kız ḳarındaşı Hinde süknāsın yā ğallesin vaqf itdügi dāruñ vaqfnāmesinde terekede

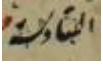
(15) baba kız ḳarındaşına kütüb-i fetāvāya ve lisān-ı ʿAraba muḥālif ve maʿkūs “ḥāle” dinildügi ecden “ḥāleme” diyü

(16) ḳayd itdürmiş olsa baʿdehu Hind istiḥḳākın vech-i merḳümle iddiʿā itdükde “vākıf ḥayātında olmayup

(17) beyān ḳābil degildür” diyü ʿorf-i ʿämme iʿtibār olunmayup Hindi menʿ idüp baʿdehu müsteḥḳḳ olanlar almağa

(18) şerʿan ḳādir olurlar mı? [el-cevāb] Olmazlar. Vaqf ve veşāyet ve yemīn ve iḳrārda elfāz-ı ʿorfe

(19) mebnīdür.

- (21) [mes'ele] Zeyd mütevellî vakf evi ʿAmra rehn vazʿ idüp ʿAmr ol evde nice

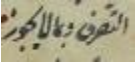
[82b]

(1) nice zemān sākin olup baʿdehu mütevellî ʿAmra “sen vakf evde sākin olduñ, ecr-i mişlini vir” diyü daʿvā

(2) eyledükde ʿAmr “bu ev muʿaddun icāre degildir” diyü virmemekle kâdir olur mı? [el-

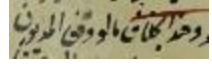
cevāb] Olmaz.

- (6) [mes'ele] Zeydün duyūnı mālını muhīt iken dārını vakf idüp baʿdehu zemān fevt

(7) olduğda dā'inler “Zeyde medyūn olduğu hālde olan vakfını kabūl eylemeziz” diyüp fesh'e kâdir olurlar mı?

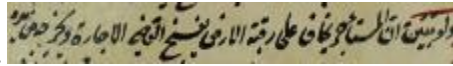
- (8) [el-cevāb] Zeyd marīz iken olmayup hacr dağı olınmadı ise olmazlar.

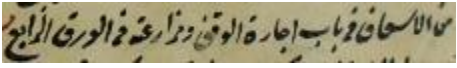

(11) [mes'ele] Zeyd mütevellî vakf olan ʿakārı ʿAmra icāre-i şahīḥa ile virmiş iken baʿdehu raḳabe-i arza

(12) zarar-ı ḥavfi mütebeyyin olıcak müddet-i icāresinden icāre-i fesh itdürmek kâdir olur mı?

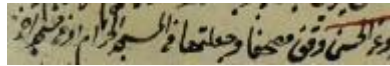
- (13) [el-cevāb] Olur.

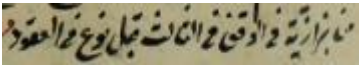

- (14) [mes'ele] Zeyd mescid-i şerīfde

(15) tilāvet olınmağa vakf itdügi muşḥaf-ı şerīfi baʿdehu çeküp aldıkda daʿvāya ḥaşm-ı şerʿi kim olur?

- (16) [el-cevāb] Her kim olursa olur.

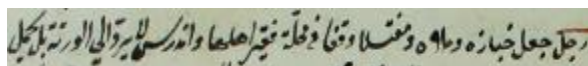
- (19) [mes'ele] Zeyd bir kıyede bir kızgan gusl

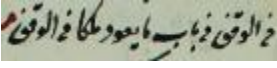
(20) lāzım olanlara vakf idüp baʿdehu ol kırye ḥalkı dağılup muğtesil olan kaldıkda Zeydün

(21) vereşesi alup temlīke kâdir olurlar mı? [el-cevāb] Olmazlar. Ol kıryeye qarīb yere alı gitmek

[83a]

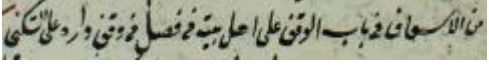
- (1) gerek.

(4) [mes'ele] Zeyd dārını ʿAmra baʿdehu fuḡarāʾya şart idüp ʿimāretine

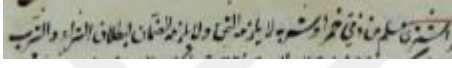
(5) māl vaḳf eylemeyüp sâkin olan eylemesine şart eylemiş iken ʿAmr sâkin olup lâkin taʿmîr eylemese

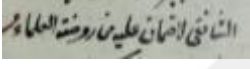
(6) taʿmîre muhtâc olıcaḡ şerʿan nice olmaḡ gerek. [el-cevāb] İcāreyi virilüp taʿmîr olınmaḡ gerek.

(20) kitābu'l-

(21) buyūʿ Zeyd-i müslim ʿAmra baʿdehu zimmīden ḡamr iştirāʾ idüp içdükde ḡemen ve zamān lâzım gelür mi? [el-cevāb]

[83b]

(1) Gelmez.

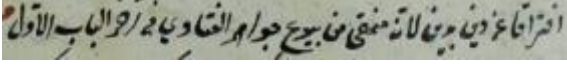
(9) [mes'ele] Sipāhī yāḡūd ʿāmil-i mültezim reʿāyā zimmetinde olan

(10) aʿşarı reʿāyā her keylī miḡdār-ı muʿayyen üzere beyʿ idüp reʿāyā ḡabül eylemişler iken baʿdehu zemān

(11) ḡemen taleb olınduḡda tereke ucuz olmaḡın reʿāyā beyʿ-i merḡūm bāṡıldur diyü terekenüñ miḡlin virmekle

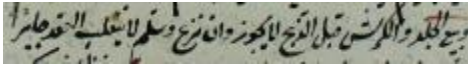
(12) ḡādir olurlar mı? [el-cevāb] Olurlar, şihḡat beyʿa meclis-i ʿaḡdde ḡemen ḡabzi şartdır.

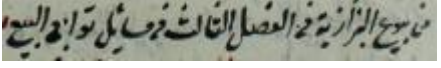

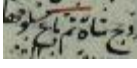
(14) [mes'ele]

(15) Zeyd-i ḡaşşāb ʿAmra ḡableʾz-zebḡ birkaç şıḡırlarınıñ derilerinḡösterüp ʿAmr beḡenüp iştirāʾ itdükden şöḡra

(16) Zeyd boḡazlayup teslīm itdükde ʿAmr ʿaḡdi fesh idüp ʿadem-i ḡabüle ḡādir olur mı? [el-cevāb]

(17) Olur.

(18) [mes'ele] Bu şüretde boḡazlanmış iken

(19) meslūḡı beyʿ şahīḡ olur mı? [el-cevāb] Olur, ammā müşterī muḡayyerdür.

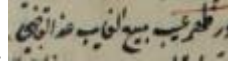
(21) [mes'ele] Zeyd 'Amrdan iştirā' itdügi cāriyede 'Amr gā'ib iken 'aybına muṭṭali' olduğda

[84a]

(1) istiḥdām itmeyüp lākin cāriye-i merķūme 'Amr ḥāzır olmadın helāk olursa nokṣān-ı 'ayb

(2) ile rücū' itmeyüp belki temāmı semenin almağa vech-i şer'ī nedür beyān olına. [el-cevāb] 'Adl katında vedī'atun

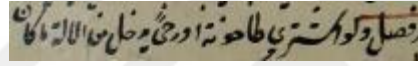
(3) vaz' olunup bāyi'a redd ile kādī kazā' etmek ile olur.

(12) [mes'ele] Zeyd 'Amrdan bir degirmen iştirā' itdükde taşları daḥı bey'de bir gayrı zikr dāḥil

(13) olur mı? [el-cevāb] Olur, hicr-i esfelde nizā' yok, binā' ile mülke mürekkebdür. A'lāsı daḥı kıyāsen

(14) olmaz ise de istiḥsānen olur.

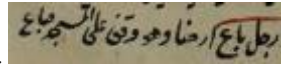

(18) [mes'ele] Zeyd bir mescidde vakf olan arzı 'Amra bey' idüp 'Amr daḥı Bekre bey' itdükden şöıra

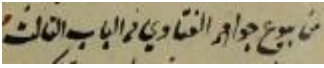
(19) Bekrūñ yedinden vakf idügi şābit olmağla ḥākim iḥrāc itdükde 'Amr Zeyde virdügi semeni da'vā

(20) ve taleb itdükde Zeyd "Bekre semeni rücū' itmedüñ" diyü aldugı semeni virmek kādir olur mı? [el-cevāb]

(21) Olmaz, vakf-ı şahīḥüñ ḥükmi ḥürriyyet aşlı gibidür.

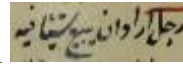

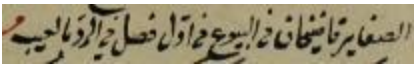
[84b]

(8) [mes'ele] Zeyd 'aynī olan metā'ımı bey' eyledükde

(9) 'aybını iḥfā' idüp müşterīye i'lām itmemek cā'iz olur mı? [el-cevāb] Olmaz, hattā ba'zılar kebā'irden

(10) 'add idüp merdūdu's-şehādet olmasına kā'il olmışlardır, kavli

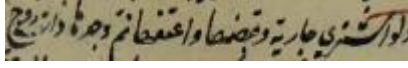

(13) [mes'ele] Zeyd 'Amrdan iştirā'

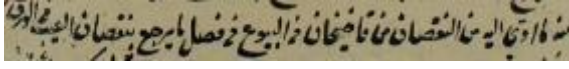
(14) eyledügi Hindi i'tāk itdükden şöıra zevci var idügin 'ālim olup nokṣān-ı 'ayb ile

(15) °Amra rüçû° itdikden şöñra zevci Hinde talāk-ı bā°in viricek °Amr dañı rüçû° kâdir

(16) olur mı? [el-cevāb] Olur.

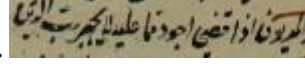

(18) [mes°ele]

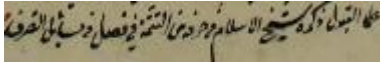

(19) (...) medyün olan Zeyd dā°ine üzerinde olan deynden ecrden def° itmiş iken dā°in

(20) °adem-i kabüle kâdir olur mı? [el-cevāb] Olur.

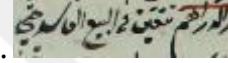
(21) [mes°ele] Zeyd °Amra

[85a]

(1) dārimı bey° fāsıd ile bey° idüp şemen kabz itdikden şöñra bey° fesh olındukda °Amr “°aynī ile

(2) alduğñ şemeni getir” dimege kâdir olur mı? [el-cevāb] Olur.

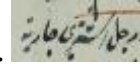
(6) [mes°ele] Zeyd °Amrdan bir cāriye iştirā° eyledükden şöñra °Amr ile “°aybı vardır” diyü muhāşame

(7) idüp ba°dehu huşūmeti nice eyyām terk eylemiş iken yine huşūmet eyledükde °Amr “sen °aybı °ālim olmuş

(8) iken niçün bu kadar zemān imsāk eyledüñ” didükde Zeyd “göreym zā°il olur mı diyü tutdum” diyü Zeydüñ

(9) bundan ötüri huşūmet terki şer°an °ayba rızā° olur mı? [el-cevāb] Olmaz.

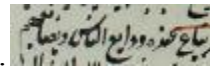

(14) [mes°ele] Zeyd dellāle “bey° eyle” diyü virilenesbābı Zeyd şemen-i mü°eccel eyle bey° eylemiş iken yanından,

(15) şāhibine aqçasın virüp ba°dehu müşterīden alduğı kendünüñ olmak üzere iken müşterī

(16) müflis olup māl-ı beyyā° helāk olmak lāzım geldükde Zeyd-i beyyā° esbābı şāhibine virdüğü aqçası

(17) taleb idüp almağa kâdir olur mı? [el-cevāb] Kâdir olur.

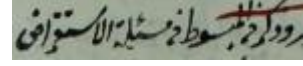

[85b]

(1) [mes'ele] Ğuruş kırkda iken Zeyd °Amrdan biñ ğuruş istiḳrāz idüp [seksenre] çıḳduḳda

(2) edā° idüġüñ “nedür ol zemānda ben kırkara ḥarcandum idi ḥālā seksener ider” diyüp beş yüz ğuruş ile

(3) ḥaḳlaşmaġa ḳādir olur mı? [el-cevāb] Olmaz, mişli lāzımdur.

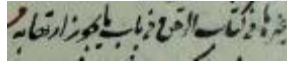

(5) [mes'ele] Zeyd °Amra beş biñ aḳça deġer ḳulı Bekri üç biñ aḳçaya virüp °Amr şemenin

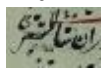
(6) Zeyde def° idüp ḳulı ḳabz eylemeyüp Zeyd yedinde iken fevt olduḳda °Amr “ḳulum senüñ yedüñde

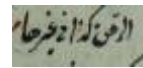
(7) ḳable'l-ḳabz fevt oldu, ḳıymetin vir° demekle ḳādir olur mı? [el-cevāb] Şemen sāḳıṭ olur virdüġi

(8) şemeni almaġa ḳādir olur. Ḳabz bulunmadı ise fuḳahā° buña “°ayn-ı maẓmūneti bi-ğayrihā” tesmīye eylemişlerdür.

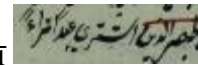
(11) [mes'ele] Zeyd °Amrdan iştirā° eyledüġi ḳulı ḳable'l-ḳabz

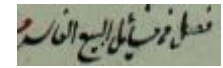
(12) firār eyledükde Zeyd şer°an bey°i fesh idüp virdüġi şemeni almaġa ḳādir olur mı? [el-cevāb]

(13) Ḳāḍıya fesh itdürmekle ḳādir olur. Zeyd mürtehin iznisüz rehn iştirā° ideni gibi muḥayyerdür.

(17) [mes'ele] Zeyd bey°-i fāsıd alduġı °abd yanında kesb eylemiş iken redd itdüḳde bāyi°

(18) kesbin daḥı taleb ḳādir olur mı? [el-cevāb] Olur, fī-fetāvā-yı ḳāḍī

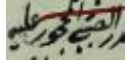
(21) [mes'ele] Zeyd °Amra bey° eyledüġi ḳulı Bekrūñ ābıḳ olmasun taşadduḳ

[86a]

(1) itdüklerinden şoñra Zeyd ba°de'l-aḥz olmasun iddi°a idüp °Amr ḳable olmasun iddi°a eyleyüp cānibinden

(9) şüret Merķūmede velīsi sākıṭ olup icāzet virmese Zeyd dahı bālīg olup bir miḳdār zemān

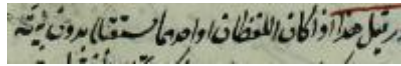
(10) sākıṭ olmağla bey° lāzım olur mı? **[el-cevāb]** Nefs bulūğla olmaz, icāzet lāzımdur.

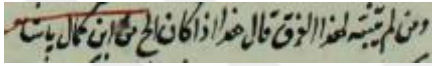
(14) **[mes°ele]** Zeyd “mālımı şu miḳdār aḳçaya °Amra şatdum” didükde °Amr dahı “aluram” diyüp fī’l-hāl icāb

(15) niyyet olınsa bey° mün°aḳid olur mı yoksa lafz-ı māzī ile cānibinden vāḳi° olmadı diyü olmaz mı? **[el-cevāb]**

(16) Fī’l-hāl icāb murād olıcaḳ olur.

(20) **[mes°ele]** Bir kimesne ḳul yā cāriye iştirā°

(21) eyledükde rıḳḳa inḳıyādları sebebinden iştirā° olınmuş iken ba°dehu hürriyyet da°vāsın işbāt idüp ḥükm

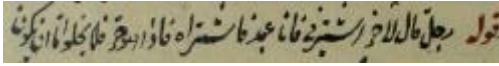
[87a]

(1) olınmayıcaḳ şer°an aḳça kimden ḥükm olunur. **[el-cevāb]** Ḳul “al beni” didükden soñra olıcaḳ şundan ḥālī degil bāyi°

(2) ḥāzır ola yā gā°ib ola ḡaybet-i ma°rūfe ile yā ḡaybet-i munḳaṭı°a ile olup ḳanda idügi nā-ma°lūm ola,

(3) eger ḥāzır yāḥūd ḡaybet-i ma°rūfe ile gā°ib olsa °abde şey° yok ammā ḡaybet-i munḳaṭı°a ile ise müşterī °abde,

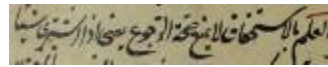
(4) °abd bāyi°a rücū° ider.

(8) **[mes°ele]** Zeyd °Amrdan iştirā° eyledügi nesneyi °Amruñ mülki olmayup müsteḥaḳḳı var idügiine °ālim iken iştirā°

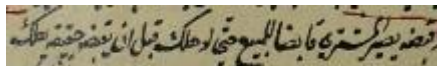
(9) eyledükden soñra müsteḥaḳḳ da°vā idüp yedinden alıcaḳ °Amra def° itdügi şemeni rücū° ḳādir olur mı? **[el-cevāb]**

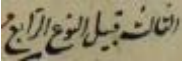
(10) Olur. İstihḳāḳa °ilm-i şihḥat rücū°u men° eylemez.

(13) **[mes°ele]** Zeyd °Amra bey° eyledügi ṭavarı ḳabza ḳābil yere götürmüş iken °Amr ḳabz eylemeyüp Zeyd yanında

(14) ṭavar helāk olsa ḳanḳısındanur?

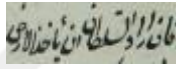
(18) [mes'ele] Ra'yyet olan Zeyd eben 'azze ceddi taşarruf idüp alup ve biçüp

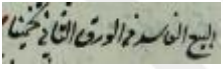
(19) sipāhiye 'öşrin edā' iderken sulṭān cānibinden ḥaqq qarārı içün bir miqdār akça alup ihtiyār ile

(20) ferāḡat idicek bāḡ ve bāḡçe olunmak meşrū' olur mı? [el-cevāb] Taşarruf-ı şerīfleri muṭlakān şahīḥ ve meşrū'dur

(21) ammā mülk-i şerīflerine dāḥil olması murād ise emr-i 'āliyyeleri ile bir kimesneye bey' olunup bahāsı ḥazīne-i

[88a]

(1) 'āmiyeye teslīm olındukdan soñra müşterīden iştirā' olunmak gerek.

(3) [mes'ele] Zeyd 'Amrdan dört beş ay va'de ile çuka alup aldığı

(4) vaqt filori yüz otuza ve ğuruş ve ğuruş-ı yegānda tüccār mā-beyninde cārī olup va'de mürürından soñra

(5) 'Amr akçasın taleb eyledükde virmede ihmāl idüp iki üç gün geçüp kalurı yüz kırk ğuruş

(6) toksana çıksa şer'an 'Amr Zeydden yüz otuzar ḥebā'yı üzere almağa kâdir olur mı? [el-cevāb] 'Akd

(7) filori ve ğuruş olıcaḡ imām-ı a'zam ile Ebū Yūsuf ḡavli üzere revāc i'tibār olunmayup ta'yyīn olınan

(8) altun ve ğuruş almağa kâdir olur Ebū Yūsufuñ ḡavl-i şāniyesi üzere zemān-ı ḡabzda kıymeti ḥükm olunur

(9) fetvāyı bunuñ üzerine idüġi mültekāda menkūldur. Tafşīle fī-bey'u'l-ḡulāşa fī'r-revāc [bu şüretde] Zeyd

(10) çukayı 'Amrdan alup kendi ḡırkasından üstād ḡarındaşlarına bilā-fā'ide mezḡūr çukayı taḡsīm idüp

(11) ba'de zemān Zeyd 'Amra altunı yüz otuza ve ğuruş-ı yegānda virüp ve çukadan ḡişşe virdüġi

(12) üstādlarına ba'zısından yüz otuz ḡebā'yı üzere alup 'Amra virüp üstādlaruñ ba'zıları yüz

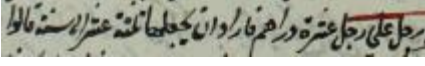
(13) otuza virmege 'inād eylese şer'an 'Amr altunı yüz otuza almağa kâdir olur mı? [el-cevāb] şüret-i evveli de

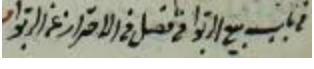
(14) meşṭūr olandan mes'ele ma'lūm olmuşdur. (...) nizā' ḡalmaz bāḡide ḡākim şerī'at imām-ı a'zam ile

(15) Ebū Yūsufun kavli ola ile hükm idüğün kâdir olur. **[mes'ele]** Bir kimesne âhârda olan akçasını

(16) ziyâde olmasını murâd idinse harâmdan taharrüz ne vechle olur. **[el-cevâb]** Şüret çok Resûl-i Ekrem (sav)

(17) hâzretlerinden mervî olan “medyûndan ol akça ile bir nesne iştirâ idüp ba'de'l-kabz ziyâdeye yıl

(18) va'de ile bey' ide dimişler.

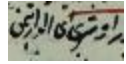
(21) **[mes'ele]** Zeyd 'Amra biñ akçaya bey' eyledügi

[88b]

(1) dâruñ semenine tuta bir metâ' def' idüp ba'de dâra müsteħakk çıkdukdâ 'Amr biñ akça taleb

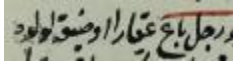
(2) itdükde Zeyd “metâ'uñ devridür semen-i evvel oldı” diyü metâ'ın virmege kâdir olur mı? **[el-cevâb]**

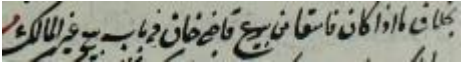
(3) Olmaz, 'akd-i şânî bâkîdür, biñi virür. Dürer güerde isķâṭ-ı şuf'ada muşarraħdur.

(8) **[mes'ele]** Zeyd evlâdı şığāruñ analarından intikāl iden 'akārların almağa kâdir olur mı?

(9) **[el-cevâb]** Babaları 'inde'n-nās maħmūr yâ müstevîu'l-ħâl olup bey'de mutlakâ ğabn olmayıcak kâdir

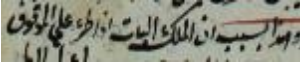
(10) olmazlar. Eger fâsık ise bey'de ħayriyyet olmayıcak olurlar.

(16) **[mes'ele]** Zeyd 'Amruñ

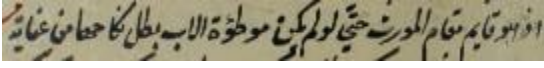
(17) mevtü'ası olan cāriyesin izni yok iken nikāh itdükden soñra kable'l-icāze 'Amr

(18) vefât itdükde oğlu Bekrūñ icāzetiyle nikāh şahīḥ olur mı? **[el-cevâb]** Olur, egerçi

(19) kim mülk-i mevķūfe mülk-i bāt tārī olıcak mevķūf bātıl olur. Lâkin bu şüretde mazğda

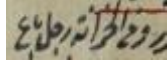
(20) mülk-i bāt tārī olmaduĝı zâhirdür.

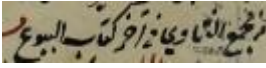
[89a]

(9) [mes'ele]

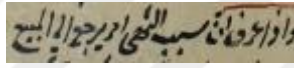
(10) Zeyd ‘Amrdan iştirā’ itdüğünü inkār eyledükde Zeyd dār-ı merķūmeyi Bekre bey’ eyledükden şöıra ‘Amr taleb

(11) eylese almağa kâdir olur mı? [el-cevāb] Olmaz. Nikāḥ gayrıda cuhūd feshdür.

(13) [mes'ele] Şirā-yı fāsīd ile alınan nesnelerüñ ekli

(14) ḥelāl olur mı? [el-cevāb] Ekli ḥelāl olmaz ammā ekl olınuḡdan şöıra “ḥarām ekl eyledi”

(15) daḡı dinilmez idügi taḥkīk olınmışdur.

(21) [mes'ele]

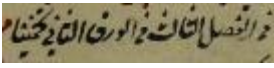
[89b]

(1) Zeyd ‘Amrdan bir bār-gīr iştirā’ idüp āḡar yere gitdükde Bekr istiḡkākın iḡbāt idüp ḡukm olınuḡdan şöıra

(2) Zeyd ‘Amra ḡemeni ile rücū’a geldükde ‘Amr netāc yāḡūd bekrden iştirā’sın iddi‘ā idüp beyyine iḡāmet

(3) eyledükde şer‘an Bekr ḡazır degil iken Zeyd yüzine istimā’ olunur mı? [el-cevāb] Olınur.

(14) [mes'ele] Zeyd selem itdükde ne vechle itmek gerekdür

(15) ki ‘aḡd şaḡīḡ olup alduḡı ḡelāl ola? [el-cevāb] Şıḡḡatinüñ şartı yedidür, cinsi beyān

(16) olınmaḡ gerek. Buḡday gibi arpa gibi nev‘i beyān olınmaḡ gerek. Şulu buḡday gibi şusuz buḡday

(17) gibi şıfatı beyān olmaḡ gerek. Eyü ve kem buḡday gibi miḡdārı daḡı beyān olınmaḡ gerek ya‘nī ölçüsi

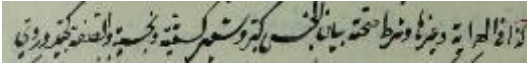
(18) ve tartısı arşunı şaḡışı ma‘lūm ola, zemānı daḡı beyān olınmaḡ gerek. Ḳavl-i eṡaḡḡ ecel bir aydan

(19) eksik olmamaḡdur. Re‘is-i māl keylī yā veznī yā ‘adedi müteḡārib olsa miḡdārı bilinmek şartdur.

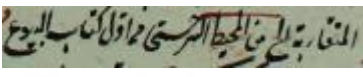
(20) Muṭlaḳ bey'deki gibi işāret kifāyet eylemez, müsellim fihūñ götürmesi zahmetlü olıcak teslīm idecegi

(21) mekān daḥı ma'ḷūm gerek ve re'is-i māl mufāraḳāt-ı ebdān bulunmadan ḳabz olunmak beḳāsınuñ şartıdur.

[90a]

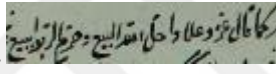
(1)

[90b]

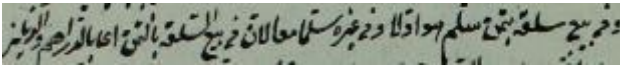
(20) [mes'ele] Zeyd 'Amrdan bir mīqdār aḳçaya bir metā°

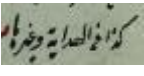
(21) alup ḳabz eyledükden şöñra aḳçasın teslīmde te'hīr ile āşım olur mı? [el-cevāb] Olur, ribā°dur.

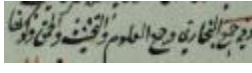
[91a]

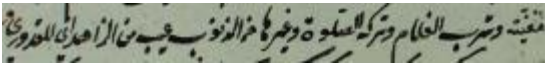
(1) Hürmet-i ribā° naşş-ı Ḳur'ān-ı 'Azīm ile şābitdür. semen ile

(2) olup te'cīl beyān olunmayıcak evvel-i semen def° olunmak gerek ve illā ṭurdukça ribā° idügi muşarraḥdur.

(3)

(7) [mes'ele] Zeydūñ 'Amrdan alduğı ḳul tāriku's-şalat çıḳmağla şer'an'ayb 'add

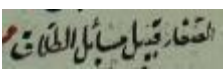
(8) olunup redde ḳādir olur mı? [el-cevāb] Olur

(9) [mes'ele]

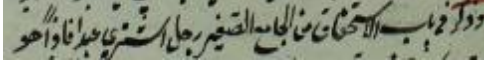
(10) Zeyd oğlu 'Amruñ mālın Bekre bey° itdükden şöñra 'Amr Bekre yapışup “babam ben bālīg iken bey° idüp

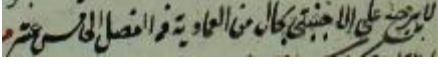
(11) ben icāzet virmedüm” diyü da'vā eyledükde Bekr “nā-bālīg iken eyledi” iddi'ā eylese şer'an ḳavl

(12) ḳanḳınuñ, beyyine ḳanḳımı düşer. [el-cevāb] Ḳavl-i eşaḥḥda ḳavl 'Amruñdur, beyyine Bekre lāzım olur.

(15) [mes'ele] Zeyd 'Amrdan ḳavl iştirā° eyledükde Bekr “ecnebī ḳuldur,

(16) al” demekle aldıktan sonra kul hurrü’l-aşl çıktıkda Zeyd mağrūr idene Bekre şemeni ile rücū° kâdir olur mı?

(17) [el-cevāb] Olmaz.

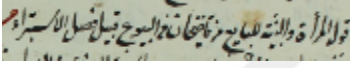
(20) [mes°ele] Hind Zeydden bir nesne

(21) iştirā° itdükden sonra ihtilāf vāki° olup Hind “ben senden zevcüm °Amr için risālet

[91b]

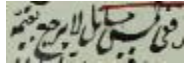
(1) tarīk ile aldum, var şemen andan al” diyü Zeyd ben saña bey° itdüm diyüp akçasın Hindden taleb eylese

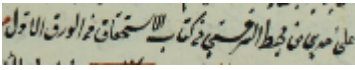
(2) şer°an kavlı kankısınıñ ve beyyine kime düşer. [el-cevāb] Kavlı Hindüñdür, beyyine Zeyd düşer.

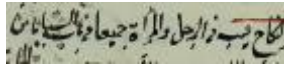
(5) [mes°ele] Zeyd yetīmüñ hākimü’ş-şer°

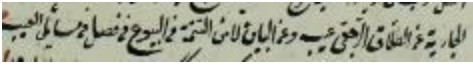
(6) menzilin ğabn-i fāhiş ile bey° idüp iştirā° iden °Amr binā°lar ihdāş idüp ba°de Zeyd bālig olup

(7) aldıkdā °Amr binā°nuñ kıymetin kimesne taleb ider. [el-cevāb] Hic kimesneden idemez.

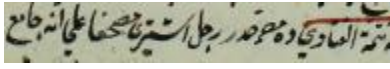

(15) [mes°ele] Kılta ve cāriyede

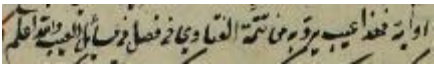
(16) nikāh °ayb °add olunur mı? [el-cevāb] Olunur.

(18) [mes°ele]

(19) Zeyd iştirā° itdüğü muşḥaf-ı şerīfde birkaç āyet-i kerīmesin eksik buldukda redde kâdir olur mı? [el-cevāb]

(20) Olur, cāmi° diyü bey° olındı ise.

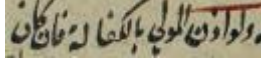
[92a]

(3) kitābu’l-kefāret

(4) Zeydüñ °abd-ı memlūkı °Amr Zeydüñ icāzeti ile Zeydüñ bir miqdār akça deynine kefil bi’l-māl olsa şer°an kefāleti cā°ize

(5) olup dā'in olan kimesne akçayı °Amrdan talep eylemeğe kâdir olur mı? **[el-cevāb]** Olur, °Amruñ

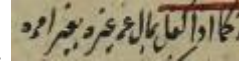
(6) āḥar kimesneye daḥı kıymeti kadar kefāleti ve ğayrıdan deyni yok ise.

(15) **[mes'ele]** Zeyd °Amra rücū' ider eger emri ile kefil olmuş ise

(16) ve illā rücū'a kâdir olmaz idügi hidāyet ve ğayrıda meşṭürdur, bu şüretde Zeyd emri ile kefil olmasa lākin ba'de

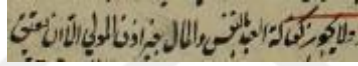
(17) °Amr rāzī olmuş olıcaḡ daḥı kâdir olur mı? **[el-cevāb]** Olmaz.

(18) **[mes'ele]**

(19) Zeydüñ kulu °Amr Bekre Zeydüñ izni yok iken kefil olduḡdan soñra Zeyd °Amrı i'tāk eylese kefāleti ḡasbī ile

(20) mu'āḡiz olur mı? **[el-cevāb]** Olur.

[92b]

(9) **[mes'ele]** Zeyd °Amra “şu yolla git,

(10) kōrkma dimekle °Amr gidüp ol yolda ḡarāmī olup °Amruñ mālını ġāret eyledükde °Amr Zeyde “sen

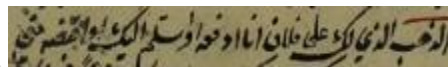
(11) beni maḡrūr eyledüñ idi” diyü zāyi° olan tazmīne kâdir olur mı? **[el-cevāb]** Kâdir olmaz.

(14) **[mes'ele]** Zeyd °Amra “Bekrde olan ḡaḡḡuñı benden al yā ben saña teslīm ideyim”

(15) dimekle kefālet olup Zeydden talep olunur mı? **[el-cevāb]** Olinmaz, illā meger “ol redd eylemez ise

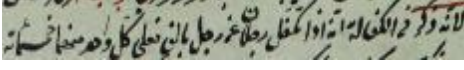
(16) ben vireyim” dimiş ola.

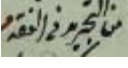

(21) **[mes'ele]** Zeydüñ °Amrda olan biñ akçasına Bekr ve Bişr

[93a]

(1) kefiller olduklarından sonra Zeyd meblağ-ı merkûmı Bekrden talebe kâdir olur mı? **[el-cevâb]** Olmaz, nefsin

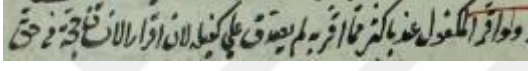
(2) kâdir olur.

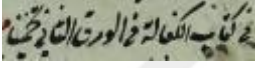
(5) **[mes'ele]** Zeydün ‘Amrda olan mālını Bekr kefil olduğdan sonra Zeyd Bekrden mālun

(6) üç biñ olmasun iddi‘ā eyledükde “Bekr-i bekirdür” didükde Zeyd üç biñ idüğine (...) olıcağ

(7) üç biñi kefâlet hükmi ile Bekrden taleb olınsa hüküm olunur mı? **[el-cevâb]** olınmaz, ikrâr nefsi hakkında

(8) hüccet olur, gayrı hakkında olmaz zîrâ Zeyd nefsi hakkında mukırr, Bekr hakkında müdde‘îdür, müdde‘înün şıdkı hüccetsüz

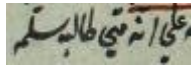
(9) zâhir olmaz.

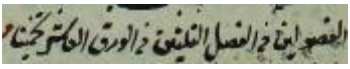
(11) **[mes'ele]** Zeyd ‘Amruñ nefesine kefil olduğda her bār ki taleb

(12) olına teslîm şartı ile olup teslîm idemeyecek olursa mālı zamāna kâ‘il olmuş iken ‘Amr vefât

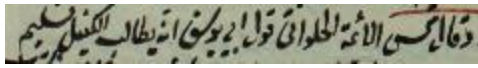
(13) idüp teslîme kâdir olmayıcağ mālun zamānı ile hüküm olunur mı bu kefâlet ile? **[el-cevâb]** Fuşüleynde

(14) bunda rivâyet yokdur. Ammâ “lâyık ola berî olmağdur” demiş kefil nefesine.

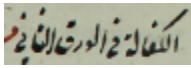

(18) **[mes'ele]** Zeyd ‘Amrda bir yıla degin kefil

(19) olsa yıl mürûrı ile kefâletden çıkar mı? **[el-cevâb]** ‘Örflerinde bu tarîkle kefâlet yıl mürûrı ile

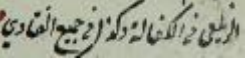
(20) müntehî olursa çıkar.

[93b]

(1) **[mes'ele]** Zeyd ‘Amruñ nefesine her taleb olındukda meclis-i şer‘-î şerîfe ihdârına

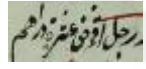
(2) kefil olduğdan sonra olan Bekr °Amr lāzım olduğda °Amr ġā'ib olup mekān nā-ma'lūm olıcağ Zeyde “bul”

(3) diyü teklîf olunur mı? **[el-cevāb]** Olınmaz, mekfulūn-°anh ma'lūmu'l-mekān maqđūru'l-vuṣūl gerek “bul” dimege.

(5) **[mes'ele]** Zeyd °Amra bir miqdār aqça qarż virüp bir nesne mu'āmele-i şer'iyye

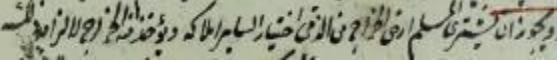
(6) idüp bākīlerinde itmemiş iken yāhūd hīc mu'āmele olmamış iken ribh nāmına aldıklarını °Amr mu'āmele

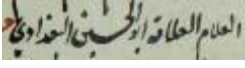
(7) olmayan senelerde lāzım gelmez” diyü aṣlā hīsāba kādır olur mı? **[el-cevāb]** Olur.

(8) **[mes'ele]** Zeyd-i

(9) müslim °Amr-ı zimminūn cizyesine kefil olsa şer'an kefāleti şahīḥa olup Zeydden hükm olunur mı? **[el-cevāb]**

(10) olunur.

(12) **[mes'ele]** Zeyd °Amra °āriyet virdügi metā'uñ teslīmine Bekr kefil

(13) olduğdan sonra Zeyd Bekrden taleb eyledükde Bekr “°āriyet emānetdür, emānete kefālet şahīḥa degildür” diyüp teslīmine

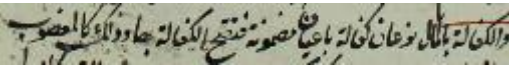
(14) sa'y itmemege kādır olur mı? **[el-cevāb]** Olmaz, mālī kefālet-i aṣlī iki kısmdur, biri duyūna kefāletdür,

(15) bu muṭlaқан cā'izedür şahīḥa olıcağ. Biri daḥı a'yāna kefāletdür, bu daḥı iki nev'idür. Biri a'yān-ı maẓmūneye

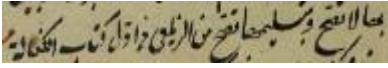
(16) kefil olmağdur, buña kefālet şahīḥadur, biri emānet olup vācibu't-teslīm olan a'yāna kefāletdür, bu daḥı

(17) iki kısmdur. Vācibu't-teslīm olmağ var olmamağ var, olmayana aṣlā kefālet şahīḥa degildür. Ammā a'yān ġayrı maẓmūne

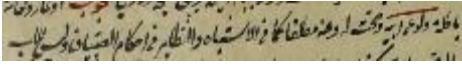
(18) ola, lākin vācibu't-teslīm olan °āriyet gibi egerçi buña kefālet şahīḥa degil ise de teslīmine şahīḥa idügi

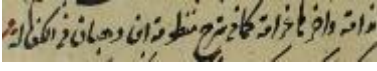
(19) meṣtūrdur.

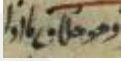
[94a]

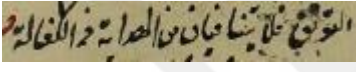
(2) **[mes'ele]** Zeyd ʿAmra deynine nā-bāliḡ

(3) oğluna kefīl virse şerʿan kefālet-i merķūme baba izniyle olıcaķ şahīha olur mı? **[el-cevāb]** Olmaz, kefālet

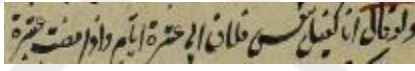
(4)

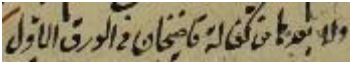
(8) **[mes'ele]** Zeydūñ biñ aķça deynine

(9) ʿAmr kefīl iken Zeyd Bekri daħı kefīl viriceķ ʿAmr kefāletden çıkar mı? **[el-cevāb]** Çıkamaz.

(14) **[mes'ele]** Zeyd ʿAmruñ nefesine kefīl olduķda “on güne

(15) kefīl oldum, on gün geçdüķde kefāletden berī olayım” dise baʿde on gün mürūrı ile kefāletden

(16) çıkar mı? **[el-cevāb]** Hīc kefīl olmaz.

(18) **kitābu'l-ḥavāle** Zeyd ʿAmrda olan aķçasını

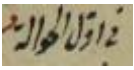
(19) Bekre deynine ḥavāle idüp ʿAmr Bekr qabūl eyledüķden soñra Bekr “ʿAmrdan almadum” diyü yine Zeydden talebe

(20) kādīr olur mı? **[el-cevāb]** Olmaz, ḥavāle temām olduķdan soñra Zeyd deynden berī olur, Bekr Zeyde

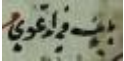
(21) rüć ʿ idemez illā meger tevā muḥaķķaķ ola, tevā muḥtāl ʿaleyhūñ müflisen mevti ve yāḥūd ḥavāleye münkir olup

[94b]

(1) beyyine olmayup yemīni ile olur. İmāmeyn qatında ḥayātında qādī iflāsına ḥükm itmekle de olur.

(19) **[mes'ele]** Zeyd ʿAmra dārını icāreye virmiş iken ʿAmruñ izniyle Bekre bey ʿ idüp semene

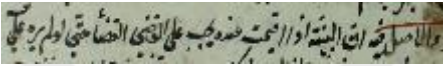
(20) işbāt idüp alduķda Bekr virdügi semeni qanķıdan taleb kādīr olur? **[el-cevāb]** Muḥayyerdür, qanķısından

(9) [mes'e] Zeyd 'Amr-ı huzûr-ı hâkimü's-şer'a ihzâr idüp haḵk da'vâ eyledükden soñra

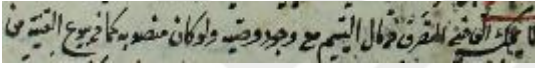
(10) münkir olup Zeyd beyyine-i 'ādile ikāmet idüp 'adāletleri zāhire olmış iken hükmden imtinā°

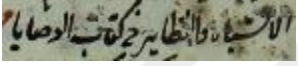
(11) yāhūd te'hîr idüp belki “üzerime lāzım degil” dise hâkim-i merķūma şer'an ne lāzım gelür? [el-cevāb]

(12) İmtinā° te'hîr ile āşim olur, nefsine vācib görmemede küfr havfı var. 'Azl ve ta'zîre müsteħaḵk olur

(13) dimişler.

(17) [mes'e] Kabl-i şer'eden vaşī var iken māl-ı yetīmde kādī taşarrufa kādīr olur mı? [el-cevāb] Olmaz.

(18)

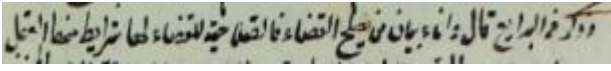
(19) [mes'e] Maḥdūd fī'l-kazf olanuñ şehādeti

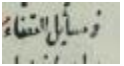
(20) maḥbūle olmaz idügi ḥaddüñ temāmında olduğı-içün olıcaḳ kazā°sınuñ ḥālī nice olur?

(21) Kazā°ya ehl olmağa şehādeti ehl gerek idügi cemī°-i fetāvāda meşṭurdur. Maḥdūd

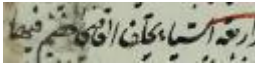
[96b]

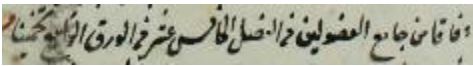
(1) fī'l-kazf olanuñ kazā°sınuñ 'adem-i cevāzı bundan münfehim olur, ba'zı mu'teberātda taşrīḥ dahı olınmışdur.

(2)

(7) [mes'e] Zeyd 'Amrdan bir metā° alup ba'de “‘aybı vardır” diyü redd itmek istedikde

(8) ol ‘ayba rāzī olmaduğına hâkimü's-şer' şer'an yemīn virür mi? [el-cevāb] Virür, dört yerde hâkim

(9) ḥaşma yemīn virür, müddeā suāl eylemez ise de, biri budur.

(17) [mes'e] Zeyd yigirmi

(18) beş yıl müderris olup müddet-i merķūmede fikh-ı şerīfe iştiğāl üzere olup

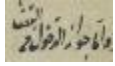
(19) fakîh olduğda ma'zûl olup mülâzemete varduğda kazâ'ya tâlib olanların kazâ'ya 'adem-i

(20) şalâhlarına 'âlim olmağın icrâ'-yı ahkâmullâh niyyetine kazâ'yı kabûl eylemekle şer'an Zeyd âşim olur mı?

(21) [el-cevâb] Hakkından gelmege nefsine i'timâdı olmağın kabûl itdi ise âşim olmaz, niyyeti ile

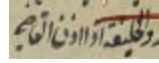
[97a]

(1) müşâb olur, ammâ fî-zamânına kazâ' bi'l-hakğ gâyet işkâl üzere idügi muhakğakdur.

(13) [mes'ele] Halîfeden istihlâfa me'zûn olan 'Amr-ı kâdî Zeydi istihlâf eyledükde

(14) istihlâfa izn virse şer'an Zeydüñ istihlâfî cā'iz olur mı? [el-cevâb] Olur.

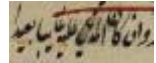
(17) [mes'ele] Zeyd haşmı olan 'Amra kâdî nişânın gösterüp da'vet eyledükde "nola varayın" diyüp

(18) ammâ varmasa şer'an 'ukûbete müsteħakğ olur mı? [el-cevâb] Olur, bunda üç şekil vardır. Biri şarîhan imtinâ',

(19) biri dağı sâkıt olup hâzır olmamak, bu ikisi dağı berâberdür, zîrâ sükût mevzû'-ı cevâbdan imtinâ'dur.

(20) Da'vet olınandan biri dağı varayın diyüp varmamakdur, kavı-i münkir dağı kavlen inkıyâd fi'len degildir.

(21) Bu dağı cinâyetdür, lâkin evvelinden (...) dimişler. 'Ukûbeti dağı dūn olur.

[97b]

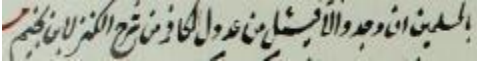
(19) [mes'ele] Şühûd küffâr olduğda müslimân bulınmamağla

(20) tezkiye küffârdan olmak cā'iz olur mı? [el-cevâb] Olur, müslim olmayacak müslimden (...) 'udûlinden

(21) su'âl idüp ba'de anlardan istifsâr olınmak gerek.

[98a]

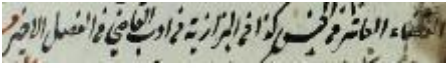
(4) [mes'e] Zeydün yedinde fetvā

(5) olup haşmı üzerine ibrāz eyledükde hākim “benüm ol müftiye i'timād yokdur, var ğayrı müftiden fetvā

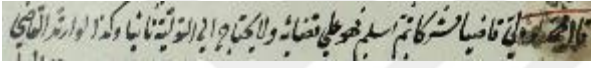
(6) getir” diyü hükmi te'hîr eylemekle āşim olur mı? [el-cevāb] Müftiye ‘adem-i i'timādı olup āhar yerden fetvāya te'hîr

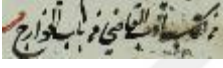
(7) ile āşim olmaz ammā te'hîr müdde'ā ‘aleyhden hıvaf olup yāhūd şulha emreyleyüp

ilhāhı ile olıcağ āşim olur.

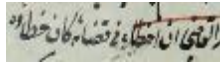
(10) [mes'e] Zeyd kādī kāfir olduğdan soñra

(11) tecdīd-i imān eyledükde sultāndan tekrār tevliyet ve taklīde muhtāc olur mı? [el-cevāb] Olmaz, kazā'sı üzerindedür.

(12)

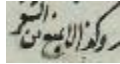
(14) [mes'e] Zeyd kādī ‘Amra cevren hüküm eyledüğü mālı ‘Amr ba'de kādīdan

(15) talebe kādīr olur mı makzī lehden taleb kâbil iken? [el-cevāb] Olur.

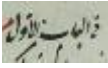

(17) [mes'e] Zeydün deyn-i mü'eccel ile medyūmı olan ‘Amr ba'id yere sefere gitmeli olduğda Zeyd men'e kādīr

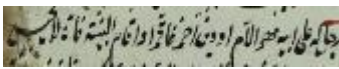
(18) olur mı? [el-cevāb] Olmaz, yanınca bile gidüp eccl halloldukda men'e kādīr olur.

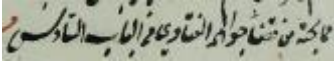
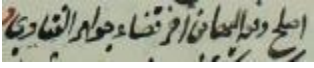
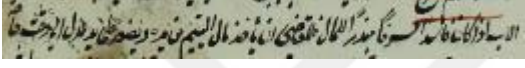
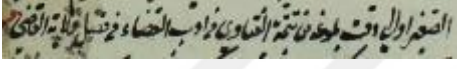

[98b]

(7) [mes'e] Zeyd babası ‘Amrdan haqqın da'vā eyledükde ‘Amr ikrār idüp yāhūd beyyine ile

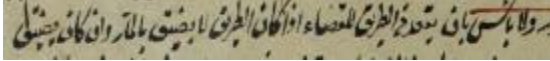
(8) s̄abit olmuş iken virmede ‘inād ve temerrüd idinmek şer'an baba oğul deyni içün habs olunur mı?

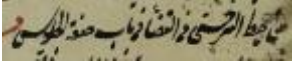
(9) [el-cevāb] Temerrüdi içün olunur.

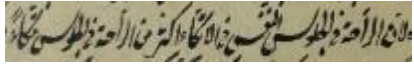
- (11) [mes'ele] Zeyd şağīrūñ babası var iken
- (12) kādī babasından Zeydi alup ceddese Hind zevci ecnebīye mütezevvice iken aña virse bu maḳūle kütüb-i fetāvāya
- (13) muḥālif ‘amel iden kādīya ne lāzım gelür? [el-cevāb] Babası ğayrı müşfik olup ceddese ve zevci şağīre
- (14) müşfik idüğine ‘ālim olmağın itdi ise kütübe muḥālif degildür, müşāb olur.
- (17) [mes'ele] Zeyd veled-i şağīrūñ mālını isrāf itdüğini
- (18) gördükde ḥākimü’ş-şer‘ telefden ḥavfen yedinden alup ecnebīden şikāya virmek meşrū‘ mıdır? [el-cevāb] Meşrū‘dur.
- (19)
- (20) [mes'ele] Zeyd kādī tarīkde
- (21) kaza idüp maḥkemesinde daḥı kaza itdükte doğrı oturmıyup yaşığa ṭayanup ādāb-ı kaza’ya ri‘āyet

[99a]

- (1) eylemese şer‘an Zeyd ‘azle müsteḥakk olur mı? [el-cevāb] Zıkr olınanlardan nesne lāzım gelmez, tarīk vāsi‘ olup
- (2) mārre muzāyaka virmeyicek ku‘ūd idicek be‘is yokdur, ittikā‘ daḥı fehmi içün olıcak nesne yokdur, illā bu kadar
- (3) var ki eger kaza‘ ve eger fetvā toğrıca oturup ta‘zīm ve tevķīr ile olmak efdāl idüğü meşṭürdür ve imām Ebū Yūsufdan

- (4) mervīdür.

- (9) [mes'ele] Muḥīt-i Seraḥsīnūñ edeb-i kaza’sında bāb-ı

- (10) şıfatı’l-cülüsda demek

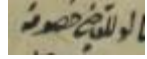
- (11) ne dimekdür? [el-cevāb] Nefsūñ rāzī cālīs iken ittikā‘da ekşerdür. Müttekī iken cülüsdan dimekdür. [mes'ele] Zeyd-i

(12) kâdînuñ ‘Amr ile huşûşda da‘vâsı olduğda kendi nâ‘ib itdüğü kimesneye murâfa‘a olsalar

(13) şer‘an nâ‘ibüñ hûkmi nâfiz olur mı? **[el-cevâb]** Olmaz, nâ‘ibüñ kazâ’sı bi’n-nefs kazâ’ olması meşhûrdur,

(14) egerçi kim mes‘ele ihtilâfîdür, ammâ fî-zamânına olmaması cānibiyle iftā’ ercah idüğü beyyinedür, bu maqbûlede sulţāndan

(15) kâdî-yı âhar taleb olunup yâhūd rızâ‘ları ile hâkem naşb ideler ki cā‘iz ola.

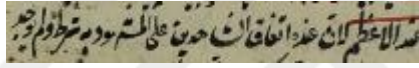

[99b]

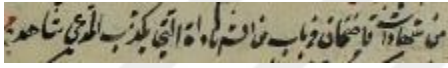
(5) **kitābu’ş-şehādet** Zeyd ‘Amrdan sekiz biñ akça da‘vā eyledükde ‘Amr inkār idüp Zeydden

(6) beyyine taleb olındukda bir şāhidi altı biñ akçaya bir şāhidi sekiz biñ akçaya şehādet eyleseler maqbûle

(7) olur mı? **[el-cevâb]** Olmaz.

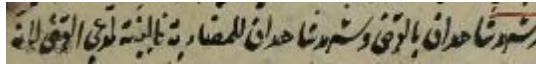
(8) **[mes‘ele]** Zeyd ‘Amrda

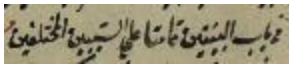
(9) def‘ itdüğü mālınuñ karz olmasun iddi‘ā idüp beyyine ikāmet itdükde ‘Amr muḍārebe tarīk ile

(10) olmasun iddi‘ā idüp beyyine ikāmet eylese beyyinenüñ kankısı ile ‘amel olur? **[el-cevâb]** Karz beyyinesi

(11) ile ‘amel olunur.

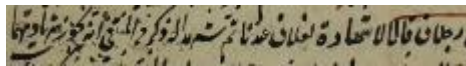
(15) **[mes‘ele]** Zeyd ‘Amra kâdî meclisinde “Bekrin

(16) Bişr ile da‘vâsını bilmeziz” didüklerinden soñra kâdî merķūm ve-yâhūd nâ‘ib huzūrında şehādet eyleseler

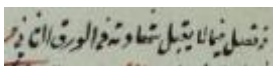
(17) şer‘an şehādetleri maqbûle olur mı? **[el-cevâb]** Temām ‘ādiller olup hātırlarına soñradan geldi ise

(18) olunmak gerek.

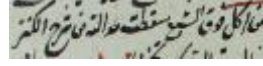

[100a]

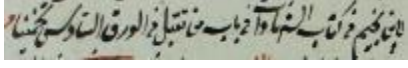
(1) **[mes‘ele]** Fevķu’ş-şib‘ ekl iden kimesnenüñ şehādeti

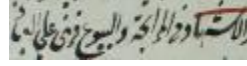
(2) şer'an maḳbūle olur mı? [el-cevāb] Olmaz.

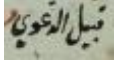
(3) [mes'ele] Buyū'da ve murābahada

(4) iṣhād lāzım olur mı? [el-cevāb] Olur, farzdur.

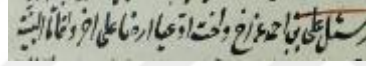
(7) [mes'ele] Zeydūñ yedinde olan dārı °Amr “kızkarındaşı Hind ile babamuzdan intikāl

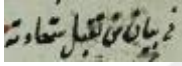
(8) eyledi” diyü da'vā eyledüklerinde Bekr ile Hindūñ zevci Hālidi beyyine iḳāmet eyleseler Hālidiñ şehādeti

(9) zevcesi hişşesinde mi redd olunur yoksa ikisinde bile mi? [el-cevāb] İkisinden bile redd olunur

(10) idügi Tatarḥanda muşarraḥdur.

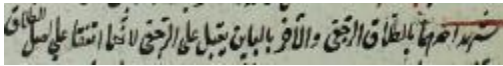

(13) [mes'ele] Hind “zevcüm Zeyd baña bā'in-i ṭalāk virdi” diyü da'vā eyledükde

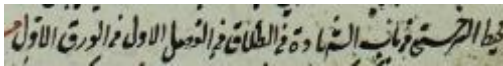
(14) Zeyd münkir olıcak °Amr ṭalāk-ı ric'ıye Bekr bā'ine şehādet eyleseler şer'an şehādetleri ihtilāf olıcak

(15) redd olunur mı? [el-cevāb] Olınmaz, aṣl ṭalākda ittifākları vardır, rec'i olmak üzere maḳbūledür.

(16)

(18) [mes'ele]

(19) Zeyd °Amrı ḍarb itdükden şoñra fevt olıcak vārişleri “Zeyde senüñ ḍarbuñdan şāhib-i firāş olup

(20) ḳalkmayup fevt oldı” diyü beyyine iḳāmet eyleseler Zeyd “benüm ḍarbumdan berī olup ḳalkup şıḥḥat

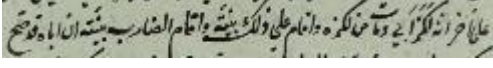
(21) bulduḳdan şoñra marāz-ı āḥardan fevt oldı” diyü bunuñ üzerine beyyine iḳāmet idicek bunlaruñ

[100b]

(1) ḳanḳısınuñ beyyinesi evlādur, °ale't-taḫṣīl beyān olına ki °ulemā'-yı °izāmından bu ḥuṣūşa biri birine

(2) muhālif fetvâlar görünür. **[el-cevâb]** Zeydün beyyinesi evlâdur, nâsdan keşîr. Dürer Ğurerün naqline mağrûr olurlar,

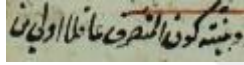
(3) lâkin ol nokşân üzeredür, ammâ muhîṭ burhānuñ naqli ğāyet bî-naẓîrdür ve ‘ale’t-taḫṣîldür.

(4)

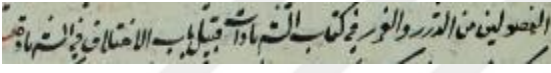
(17) **[mes‘ele]** Zeyd zevcesi Hind ile hül‘ okuşup bedel-i hül‘ kabz olındukdan şoñra Zeyd vaqt-i hül‘dan

(18) mecnûn olmasun iddi‘â idüp beyyine daḥı ikāmet eyledükde Hind ‘âkil iken olmasına beyyine ikāmet

(19) eylese şer‘an kanķısınıñ beyyinesi evlâdur? **[el-cevâb]** Hindün evlâdur.

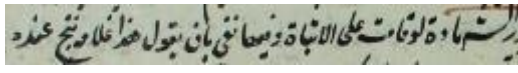
[101a]

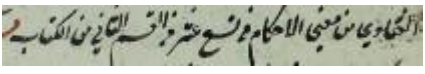
(3) **[mes‘ele]**

(4) Zeydün yedinde olan bār-gîre ‘Amr istihkāk da‘vāsın eyledükde şehâdet idene kimesneler “ ‘Amruñ

(5) yundi kılundur, bundan mâlik olmadın zâ‘il olmadı” diyü şehâdet eyleseler şehâdetlerinde nefy daḥı

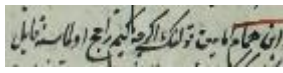
(6) var iken şer‘an maḳbûle olur mı? **[el-cevâb]** Şehâdet işbâta kâ‘im olup anda nefy daḥı olıcaḳ kavl-i

(7) eşahḥ kabûlidür.

(9) **[mes‘ele]** Zeyd fevt olduḳdan şoñra

(10) zevcesi Hinden mevlûdi olan veledi meyyit bulındukda “kâbile ba‘de’l-velâdeti aḡlayup

(11) ve ba‘zı a‘zâsı ḥareket itdi idi” diyü şehâdet eylemekle veled-i merķûm Zeydden vâriş olur mı?

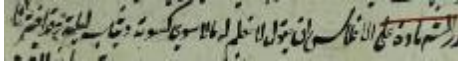
(12) **[el-cevâb]** İmām-ı A‘zam kavlî üzerine olmaz.

[101b]

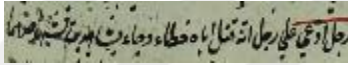
(10) [mes'ele] Zeyd-i maḥbūsuñ iflāsına şehādet iden ne vechle eylemek gerek ve şāḥib-i deyn māl

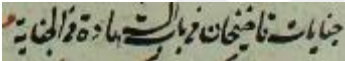
(11) iddi'ā idicek ḥākim nice eyler? [el-cevāb] İflāsına şehādet idenler “kisve ve siyābından ğayrı nesnesi var

(12) idügin bilmeziz” demek gerek, dā'in māl iddi'ā idicek yemīn daḥı virilür, zīrā iddi'ā olınan 'ilmi şāḥidden

(13) ḥāric şey'dür.

(16) [mes'ele] Zeydden katl da'vā olınup münkir olındukda 'Amr ikrārına Bekr fi'line şehādet eyleseler

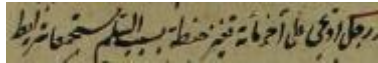
(17) maḥbūle olur mı? [el-cevāb] Olmaz.

(20) [mes'ele] Zeyd 'Amrdan selem-i şer'ī tarīķi ile bir miḳdār

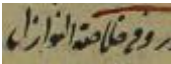
(21) buğday da'vā eyledükde 'Amr münkir olduğda şühūd ol miḳdār üzerine deyn olmasına ikrār eyledüġine

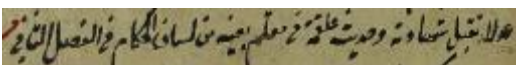
[102a]

(1) şehādet eyleseler maḥbūle olur mı? [el-cevāb] Olmaz, şehādetlerinde selem sebebiyle olduğın zıkr itmediler ise,

(2) selem ile deyn-i āḥar beyninde tefāvūt vardır.

(5) [mes'ele] Fetāvānuñ ba'zısında mu'allem şıbyānuñ 'aqlī nākış olmağla şehādeti maḥbūle olmaz diyü mestūr olan

(6) mes'ele ḳavl-i müftūye midür? [el-cevāb] Ḳavl-i şāḥiḥ 'adl olıcak şehādeti maḥbūle olmaḳdur.

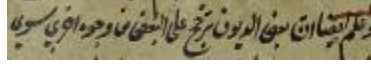
(9) [mes'ele] Zeyd-i zimmi

(10) vefāt itdükde dā'inlerinden 'Amr-ı müslim bir miḳdār deyn da'vā idüp müslim şāḥidler ile işbāt idüp

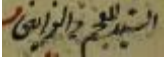
(11) ve Bekr-i zimmi daḥı da'vā idüp ammā müdde'āsın zimmiiler ile işbāt eylese Zeydüñ terekese ikisine daḥı vefā'

(12) itmeyicek müslim cānibi tercīḥ olunup evvel aña edā olunur mı yoksa takṣīm-i ğuremā mı olunur? **[el-cevāb]** Tercīḥ olunur

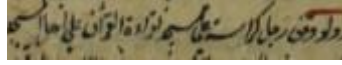
(13) idügi ba°zı mu°teberātda meşṭürdur.

(17) **[mes°ele]** Bir maḥallenüñ °avārızına vakf olan aqçayı ol maḥallenüñ ḥalkı şehādeti

(18) maḥbūle olur mı? **[el-cevāb]** Olur.

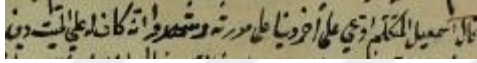
[102b]

(4) **[mes°ele]** Zeyd fevt olduğda terekesinden ba°zı kimesneler deyn taleb idüp vereşe münkirun

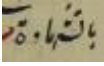

(5) olup ḥaşm ikāmet-i beyyine eyledükde şāhidler “imāt ve °aleyhi deyn” diyü şehādet itmek lāzım olur mı? **[el-cevāb]**

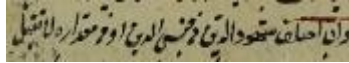
(6) Olmaz.

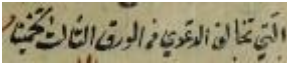
(10) **[mes°ele]** Bey° şāhidleri şemenüñ cenbinde ihtilāf eyleseler şehādetleri

(11) maḥbūle olur mı? **[el-cevāb]** Olmaz

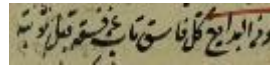

(13) **[mes°ele]** Kizble ma°rūf olan kimesne tevbe idicek

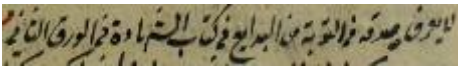

(14) şer°an şehādeti maḥbūle olur mı? **[el-cevāb]** Olmaz, bu sāyir fişk gibi degildür, zīrā kizble ma°rūf olan

(15) kimesnenüñ şıdkı tevbesinden ma°lūm olmaz.

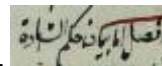
(20) **[mes°ele]** Zeyd °Amrdan

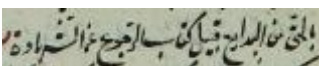
(21) da°vā idügi nesne-i beyyine-i °ādile ile ṣābit ve zāhir olmış iken ḥākimü’ş-şer° şer°an °adem-i ḥükme

[103a]

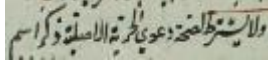
(1) kādir olur mı? **[el-cevāb]** Olmaz, hemān fi°l-ḥāl қазақ° vācib olur.

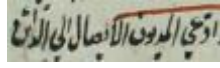
(4) **[mes°ele]** Zeyd ḥürretü’l-aşl olmasun iddi°ā

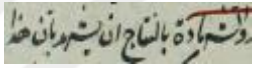
(5) eyledükde şühūd anasının ismin ve anasının babasının ismin beyān kabūle şart mıdır? **[el-cevāb]**

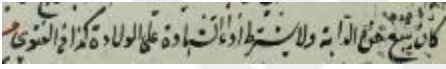
(6) Degildür, da'vāsının şihhātine şart olmadığı gibi.

(9) **[mes'ele]** Medyūn dā'ine deynūn müteferriḳ İṣālin iddi'ā eyledükde şahidler mutlakān yā cümleten İṣāline

(10) şehādet eyleseler şer'an maqbūle olur mı? **[el-cevāb]** Olmaz.

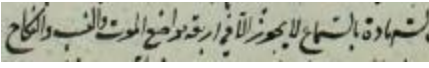
(12) **[mes'ele]** Netāc şehādetinde “bu tay bu kısrāğa tābi' olur” diyū şehādet kifāyet ider mi

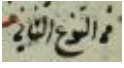
(13) yoksa velādete şehādet lāzım mı? **[el-cevāb]** Kifāyet ider.

(14) **[mes'ele]**

(15) Nikāhda semā'la şehādet 'aḳd-i nikāha hāzır olmadın cā'iz olur mı? **[el-cevāb]** Olur, görilmez mi

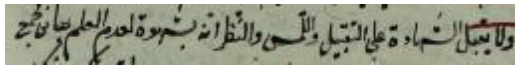
(16) ki biz ümmü'l-mü'mīnin Ḥazret-i Āiše (rd) zevcetü'n-nebī idüğine şehādet iderüz, ḥālbuki mu'āyeneten

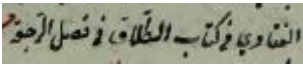
(17) 'aḳd-i nikāhı görmedük.

(21) **[mes'ele]** Zeyd Hindi öpdükde şehvet ile öpdüğüne münkir olıcaḳ beyyine-i

[103b]

(1) 'ādile ile sābit olıcaḳ şer'an mücibi ile 'amel olunur mı? **[el-cevāb]** Şāhidler Zeydūn zamīrine vukūfa

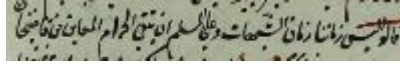
(2) mecāl yokdur.

(3) **[mes'ele]** Şübühātdan ictināb itmeyen kimesnenün

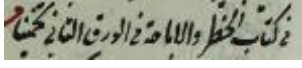
(4) şehādeti maqbūle olur mı? **[el-cevāb]** Olur, kādīhān “fuḳahā” bizüm zemānımız şübühātdan ihtirāz

(5) zemānı degildür, müslim olana ḥarām-ı mu'āyinden ittiḳā' yeter didiler” demiş, ol zemān öyle olıcaḳ bizüm zemānımız

(6) evlā bi't-tarīkdür.

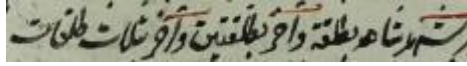
(7) [mes'ele] Hind huzür-ı hâkimde zevci Zeyd talāk-ı selāşe ile

(8) boşaduğın iddi'ā idüp Zeyd münkir olup beyyine lâzım olduğda °Amr bir talāka Bişr

(9) üç talāka şehādet eyleseler merķūmın °udül maķbūlu'ş-şehāde kimesneler olıcaķ şer'an kaç talāka hūkm

(10) olunur. [el-cevāb] Üçe hūkm olunur.

(17) [mes'ele]

(18) Zeyd iki müslih yanında °Amr için bir nesneye ikrār eyledüğünde Zeydün yanında °İvān olup da°vā dahı

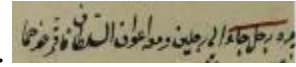
(19) °İvāndan olsa ba°de Zeyd münkir olup ikrārın °Amrdan havfen olmasun zu°m eylese vech-i meşrūh

(20) üzere olması maznūn olıcaķ ketm-i şehādet cā°iz olur mı? [el-cevāb] Tefahhüş idüp

(21) eger havf ve ikrāhdan idüğüne vāķıf olurlar ise ikrār zemānında °İvān bile idüğün zıkr itmek gerek,

[104a]

(1) tā kim hâkimü'ş-şer° te°emmül idüp aña göre °amel ide.

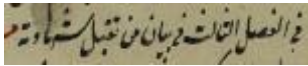
(6) [mes'ele] Nakz-ı kazā°yı mutazammına olan şehādet maķbūle olur mı? [el-cevāb]

Olmaz.

(8) [mes'ele] Zeyd āhar vilāyetde olup vefāt iden

(9) °Amr için “ben anuñ vārişiyem” diyü da°vā-yı verāşet iden ba°zı kimesnelerün aķçaların alup °ilmī olmaduğı

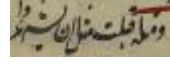
(10) nesneye şehādet itmekle beyne'n-nās şöhetri olan Bekr ile Bişr yüz filori virüp hâkim huzūrında

(11) falān cihetden akrabāsından vereşesindendür” diyü şehādet itdürse şer'an mezbūrlaruñ şehādetleri

(12) maḳbūle olur mı? **[el-cevāb]** Şehādetde ḳādiḥ ḥālleri var ise yāḥūd müddeā “bu şehādet için mezbūrları

(13) istiḳār itdüm” diyü ikrār itdüğü sābit olursa yāḥūd ḳable’t-tāḍīl kendülerün şehādet üzere

(14) işticār olınduklarına ikrār itdükleri sābit olursa maḳbūle olmaz.

(18) **[Bu şüretde]** mezbūran Bekr ile Bişrūn ḥuşuş-ı merḳūma itdükleri

(19) şehādetün aḥālī-i vilāyet cemī’an kizbine ittifāḳ eyleseler idi şer’an mezbūrlarun şehādetleri maḳbūle

(20) olur mı? **[el-cevāb]** Verāset-i mezbūranun nefy mütevātir olıcaḳ aña şehādet maḳbūle olur.

[104b]

(7) **[mes’ele]** Zeyd ‘Amrda

(8) olan ḥaḳḳını Bekr ḳādi ḥuzūrında beyyine-i ‘ādile ile işbāt idüp şerā’it-i şehādet cem’ olup Zeydün

(9) ḥaḳḳı zāhir olmuş iken Bekr ḥükm eylemese şer’an ne lāzım gelür? **[el-cevāb]** Vācib terk itmiş olup āşim olur.

(12) **[mes’ele]** Talāk ve ‘itākda taḥyīr ve ihtiyār şāhidleri

(13) cem’ olup ba’de’l-ḥükm cümlesi rücū’ idüğün zamān-ı ihtiyār şāhidine mi lāzım gelür yoksa taḥyīre mi yoksa

(14) ikisine mi? **[el-cevāb]** İhtiyār şāhidine lāzım gelür, ‘illet olduğu-içün taḥyīr sebebindür.

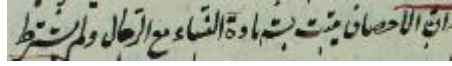
(21) **[mes’ele]** Zinā’da iḥşāna

[105a]

(1) şehādet idenler cümle zükūr olmaḳ lāzım mı yoksa nisā’nuñ daḥı maḳbūle olur mı? **[el-cevāb]**

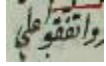
(2) Zükūr ḥālīşe şart degildür, şart-ı ḥālīş olduğu-içün, belki iḥşān ‘alāmetdür, nihāyeti şart gibidür,

(3) tafşîlî uşulde mübeyyendür.

(4) [mes'ele] Livātanuñ hükm-i imāmeyn katlarında zinā° hükmî gibi olup ḥadd lāzım olup fetvā daḥı şahīḥ fetvā

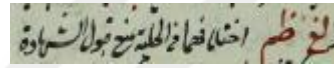
(5) daḥı imāmeyn kavline olıcaḵ livāṭaya beyyine dört lāzım olur mı? [el-cevāb] Olur.

(7) [mes'ele] Bir şağīrūñ şāhideyn levninde ihtilāf idüp

(8) biri şarı biri kızıl diyü şehādet eyleseler şer'an maḵbūle olur mı? [el-cevāb] Olur, biri

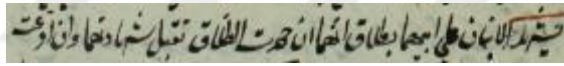
(9) birine müteḵāribdür, °avāmdan keşīr temyīz idemez.

(17) [mes'ele] Zeydūñ Hindden olan oğulları Bişr ve Beşīr “babamuz Zeyd anamuz Hinde ṭalāk virdi

(18) diyü şehādet eyleseler şer'an maḵbūle olur mı? [el-cevāb] Hind inkār iderse olur, da°vā iderse

(19) olmaz.

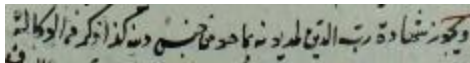

[105b]

(16) [mes'ele] Zeyd medyūnı °Amra māl ḥuşūşda şehādet eyledükde “ḥaşmısınıñ

(17) ḥaḵḵuñ cinsine şehādetdür” diyü şehādetin tutmağa ḳādir olur mı? [el-cevāb] Olmaz, °Amr

(18) ḥayātde ise.

(21) [mes'ele] Zeydūñ ḳulı olan °Amr bir ḥuşūşa Bekr üzerine şehādet

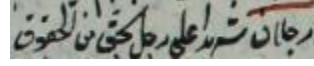
[106a]

(1) eyledükde Bekr “°Amr Zeydūñ °abd-ı memlūkıdır” diyü şehādetin redd itmek istedikde °Amr gerçek ḳulı

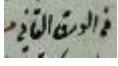
(2) idüm, lākin beni i°tāk itdi diyüp beyyine daḥı iḳāmet idüp ḳāḍī °ıtkına hükm idüp

(3) şehādetin ḳabūl itdükden şoñra Zeyd gelüp i°tāk itdügine münkir olup “benüm yüzüme işbāt

(4) eylesün” demekle kâdir olur mı? **[el-cevâb]** Olmaz.

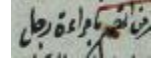

(8) **[mes'ele]** Zeyd ‘Amruñ üzerine şehâdet eyledükde ‘Amruñ Zeydün zevcesi

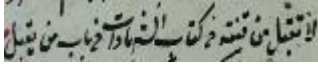

(9) Hind ile baña töhmet olunup şubaşı benden ol sebep ile cerîme almışdır, bunun baña ‘adâveti

(10) vardır” dise bu sebep ile cerh olunur mı? **[el-cevâb]** Olunur, muşarrahdur.

(12) **[mes'ele]** Hind ve Zeynebün zevci olan

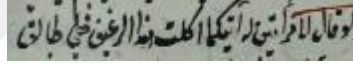

(13) olan Zeyd “şu itmegi her kankıñuz ekl iderse üç talāk boş olsun” diyü şart eyledükden soñra

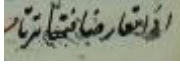
(14) iki kimesne Hindün ekline iki kimesne Zeynebün ekline şehâdet eyleseler hük-m-i şer’î şerîf

(15) bunda nicedür? **[el-cevâb]** Şehâdetleri maqbüle olmaz ammā kâdî ehad ferîkin ile hüküm eylese ferîk-i

(16) şanînün şehâdeti maqbüle olmaz.

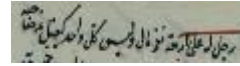

(21) **[mes'ele]** Li‘ân da‘vâsı işhâd ile şâbit olur mı? **[el-cevâb]**

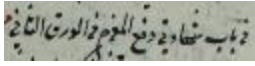

[106b]

(1) Olur, İmām Muḥammed katında Ebū Yūsuf kavli üzere olmaz.

(3) **[mes'ele]** Bir huşuşa şehâdet iden kimesneleri hâkimü’s-şer’

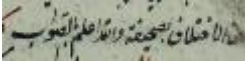
(4) ‘adem-i ‘adâletlerine binâ’en redd itmiş iken yine ol şahidler şehâdet eyledüklerinde ol hâkim yâ hâkim-i âḥar “egerçi

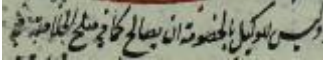
(5) kim ol zemānda fâsıklar itmiş ammā hâlen te’dīb olup ‘adâlet taḥşîl eylemişler” diyü kabûl eylemekle kâdir olur mı?

(6) **[el-cevâb]** Yine ol huşuşa ise olmaz. Şehâdet bir ‘illet içün redd olunup ol ‘illet zâ’il olduğda

(7) maqbüle olan dört muvâza‘an bu biri degildür ve bu şüretde olmaması taşrîh daḥı olınmışdır.

(16) **kitābu'l-vekālet** Huşūmete vekīl olan

(17) şulha kâdir olur mı? **[el-cevāb]** Olmaz.

(18) **[mes'ele]** Zeyd-i gā'ibūñ mülk evini bey° vekīl olan °Amr müşteri ile meclis-i şer°e

(19) varduklarında müşterīnūñ kabūli ile kādī °Amr ve vekīlūñ şahidlerin istimā° idüp °Amr “Zeydūñ

(20) falān yerde olan evini şu miqdār akçaya müşteriye bey° itdüm” diyü ikrār idüp Bekr müşteri

(21) yedinde hüccet alsa tevkīl şühūd istimā°ı ve bey°i şahīḥ olup hüccet-i merkūme ile °amel olunur mı

[107a]

(1) yoksa Zeyd-i müvekkil tarafından istimā°-ı şühūda ḥaşm-ı şer°i gerek mi? **[el-cevāb]** Bu maḳbūle şahidlerūñ

(2) şehādetlerinūñ kabūli kuḍāta vācib olur degildür, zīrā huşūmet-i şer°iyye binā°en şehādet

(3) itmiş degillerdür, lākin şühūd °udūl olup ḥākim şıḍklarına mu°teḳıd olıcaḳ şehādetlerin kabūl

(4) ve müte°āḳideynūñ °aḳdlerin tahrīr idüp müşteriye hüccet vermek meşrū°dur. °Āmme-i şukūk-ı mubāya°at

(5) böyledür, zarar müterettib olur degildür; ammā müvekkil gelüp tevkīli inkār iderse aşl-ı tevkīle beyyine iḳāmeti lāzımdur.

(6) Mazmūn-ı hüccetūñ şubūtı müfid degildür, aşl beyyine bulunur ise fe-bihā ve illā müvekkil mebī°i alır kimesneye zarar

(7) olmaz. Kabūli vācib olan şehādet huşūmet-i şer°iyye müterettib olandır. °Amr müşteri ile ḥākime

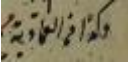
(8) gelüp “Zeydūñ evini şu şahşa şu miqdār vekāletle bey° idüp evi teslīm itdüm akçasını taleb

(9) iderem” diyü da°vā idüp müşteri şirā°ya ve ḳabz-ı mebī°e i°tirāf idüp ammā bey°a “Zeydūñ vekīli idüğine

(10) beyyine iḳāmet itmeyince şemenin virmez” didükden soñra °Amr beyyine iḳāmet itse kabūli vācib olup

(11) Zeyd gelüp inkār itdükde mazmūn-ı şübūti kifāyet ider idi ve-yā cümleti vekīl vekāletin bir hayşiyyetle idüp

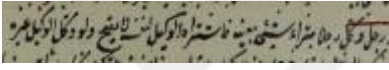
(12) ki müvekkil ba'de inkār eylese mesmū° olmamağa iki üç vech vardır, biri zıkr olınandır.

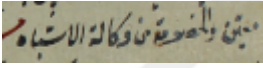
(20) [mes°ele] Zeyd °Amrı bir dār-ı mu°ayyeneyi iştirā°ya şemen mu°īn ile tevķīl itmiş iken

(21) °Amr dār-ı merķūmeyle mülkiyyet üzere taşarruf itmek istedükde Zeyd-bih ol zemānda kendüm aldum idi diyüp

[107b]

(1) müdde°asını beyyine-i °ādile ile işābeti ķādir olıcaķ öbüri Zeyde virmekle ķādir olur mı? [el-cevāb]

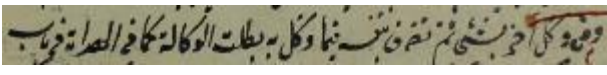
(2) Olmaz.

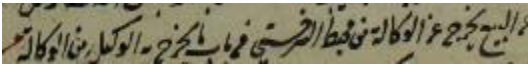
(10) [mes°ele] Zeyd °Amrı bir ķulı iştirā°ya vekīl itdükden sonra

(11) Zeyd ol ķulı mevlāsından on biñe iştirā° itdükden sonra °Amr dahı varup on iki biñe

(12) iştirā° idicek şer°an mevlāsı Zeydden ķankı °aķdüñ şemenin almağa ķādir olur? [el-cevāb]

(13) Zeydüñ itdügi şemeni alır, °Amruñ ba'de itdüğine °amel olunmaz, zīrā bi'n-nefs itmekle vekālet bātıla olur.

(14)

(20) [mes°ele]

(21) Zeyd °Amrı hūzūr-ı hākime ihzār idüp “falān yerde olan Bekr sende olan biñ

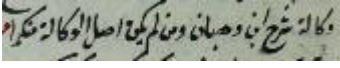
[108a]

(1) aķça deynini ve vedī°at olan bār-gīrlerini ķabza beni vekīl itdi” vir didükde °Amr deyni

(2) ve vedī°atı ve vekāleti iķrār eylemiş iken yine °inād idüp “saña virmem bi'z-zāt kendüye teslīm

(3) iderem diyüp °adem-i def°a ķādir olur mı? [el-cevāb] Vedī°atı olur, ammā deyni olmaz.

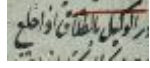

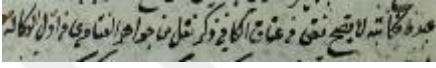
(12) [mes'ele] Zeyd ʿAmrî kulu Bekri

(13) i'tāk idüp kâğıdın virmege vekīl itdükden şöıra ʿAmr varup Bekri beş biñ kitābeti

(14) kesüp baʿde zemān Zeyd gelüp böyle olmış buldukda “çünkü i'tāk eylememiş, yine kulumdur”

(15) didükde hākimü's-şerʿ “bu saña dahı müntekili kitābet dahı ʿitkuñ baʿzıdur” diyüp şıhhatine

(16) hükme kâdir olur mı? [el-cevāb] Olmaz, şahīh olmaduğı mestürdur.

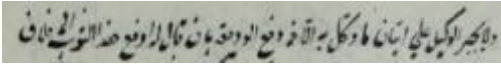
(18) [mes'ele]

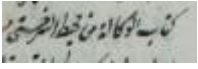
(19) Zeyd ʿAmra bir dībā kaftānı virüp Bekre defʿa vekīl naşb itdükden şöıra Zeyd āhar yerde iken

(20) Bekr gelüp ʿAmrdan merķūm kaftānı taleb idüp vir didükden şöıra ʿAmr imtināʿ idüp “ben Zeyde

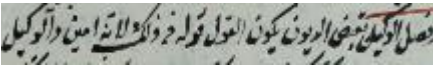
(21) teslīm iderem, ol virsün” demekle kâdir olur mı? [el-cevāb] Olmaz, virmege cebr olunur.

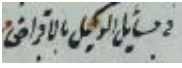
[108b]

(1)

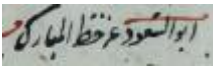
(4) [mes'ele] İstikrāza vekīl olan Zeydūñ müvekkili olan

(5) ʿAmr ile münāzaʿası olındukda kul kankısınıñ olur. [el-cevāb] Kavl ʿAmruñdur, bu duyūn kabzına

(6) vekīl gibi degildir.

(10) [mes'ele] Nisāʾ t̃āʾifesinden düğüne ve hāmmāma vakr kişilere ve bāğa

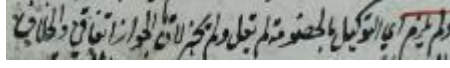
(11) ve bāğçeye varan Hind şerʿan muḥadder olur mı? [el-cevāb] İbtizāl üzerine varursa olmaz

(12) [mes'ele] Muḥaddere olmayan Hind Zeyd ile olan daʿvāsına

(13) şirret ile meşhūr olan ʿAmrî vekīl eylese Zeyd rāzī olmayup “bi'z-zāt murāfaʿa oluram” demekle

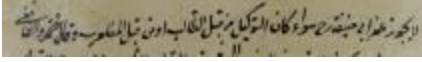
(14) kâdir olur mı? **[el-cevâb]** Re'y-i hâkime müfâvâzadur, şirket ve şekâ' fehmi iderse kabûl itmeyüp haşma ızrâr

(15) itdürmege kâdirdür.

[109a]

(1)

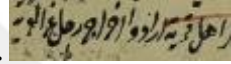
[109b]

(12) **[mes'ele]** Bir karye halkı Zeydün zararından

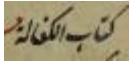
(13) havf idüp karyeden ihrâca sa'y itdüklerinde °Amr “Zeydden size her ne zarar irişürse benüm üzerime

(14) olsun” demekle ferâgat itdüklerinden sonra Zeyd ehl-i karyenün mâlların aḥz idüp firâr eyledükde

(15) ehl-i karye °Amrdan tazmîne kâdir olurlar mı? **[el-cevâb]** Olmazlar.

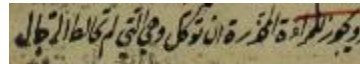
(18) **[mes'ele]** Zeydün zevcesi Hind düğüne ve ḥammâma ve Zeyd ile bâğa varup ammâ ḥuzûr-ı

(19) hâkime da'vâyı varmağa °âdeti olmayup ve ricâle karışmayup Hindün müdde'isi olan °Amr “Hind

(20) bi-nefsihâ da'vâya gelüp tevkîle râzî degilem” dimege kâdir olur mı? **[el-cevâb]** Olmaz, muḥadderede kavlı-i

(21) çok ammâ müftâ-bih ricâle karışmayandır.

[110a]

(6) **[mes'ele]** Zeyd °Amrı “var filân yerde Bekrde olan biñ akça ḥakḥkumı taleb idüp al getir diyü

(7) vekîl idüp °Amr varup Bekri bulup da'vâ ve taleb eyledükde Bekr “ben deynümi Zeyde virüp

(8) devr-i deyn almaduḡına yemîn eylesün daḡı vireyin” demekle virmemege kâdir olur mı?

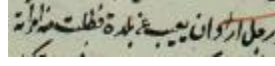
[el-cevâb] Olmaz.

(18) [mes'e] Zeydün 'Amr ile huşūmeti olup firārı hāvfından Bekri vekīl alduktan sonra 'Amr firār

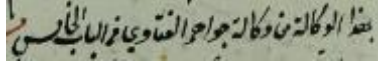
(19) idüp ba'de Bekri vekāletden 'azl eylemekle vekīl vekāletden mün'azil olur mı? [el-cevāb] Olmaz, bu talāka

(20) vekālet gibi degildir, talākda kavī-i şahīh olmağdur.

[110b]

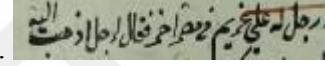
(7) [mes'e] Zeyd 'Amra "var falān yerde Bekre

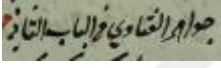
(8) olan haqqımı taleb idüp alıvir, içinden beş yüz akçası senün olsun, al" demekle 'Amr varup

(9) taleb idüp alıvirdükden sonra Zeyd beş yüz dağı aña virmeyüp almağa kadir olur mı?

(10) [el-cevāb] Lāzım olan ecr-i mişldür, beş yüz degildir.

(15) [mes'e] Zeyd 'Amr ve Bekri bir nesneyi bir kimesneyi hibeye vekīl itdükte

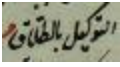

(16) 'Amr hazır degil iken Bekr yalnız hibe eylese şer'an hibe-i merkūme şahīhi olur mı?

[el-cevāb] Olur.

(18) [mes'e] Medyūn olan Zeyd dā'ini olan 'Amra bir kulını virüp beye idüp

(19) deynün alup bākīsın benüm için hıfz ile didükden sonra kulı 'Amruñ yanında vefāt idicek

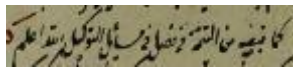
(20) şer'an helāk kankısınadır? [el-cevāb] 'Amr mā-dām ki haqqın kabz eylemede Zeyde olur, bunda iştibāh yok

(21) beye idüp semen kabz itmiş olsa da, mā-dām ki kabz ve aḥz olmasa yine Zeydedür.

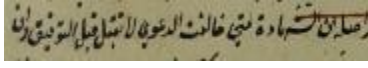
[111a]

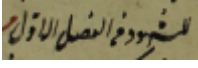
(4) [kitābu'd-da'vā] Zeyd 'Amrdan

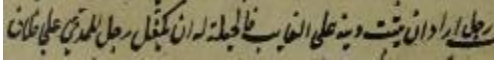

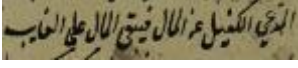
(5) biñ beş yüz akça da'vā eyledükde şahidleri iki biñe şehādet eyleseler maqbüle olur mı?

[el-cevāb]

(6) Tevfîk kâbildür, kâdir ise olur.

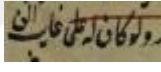
(12) [mes'ele] Zeydün 'Amr gâ'ibde olan hakkını işbât itmek diledükde

(13) kâdihānuñ

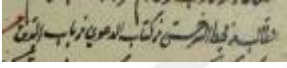
(16) kavliyle Bekr varup kefâletine muqırr olup deyni

(17) inkâr idüp ba'ede Zeyd işbât eyledükde Bekri ibrâ' idüp deyn 'Amruñ zimmetinde kalup hakkını ihyâ'

(18) içün 'amel cā'iz olur mı? [el-cevāb] Evvel vâkı'an kefıl oldı ise cā'iz olur ve illâ Zeyd ve Bekr

(19) kızb irtikâb itmek memnû' idügi Muht-i Serahsîde meştûrdur.

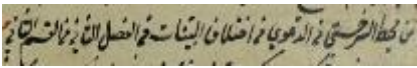
[111b]

(6) [mes'ele] Zeydün zevci Hind yedinde olan

(7) evi kendünün mülki olup Zeyd kendüden gâşb itdüğünü iddi'â ve müdde'âsına beyyine ikâmet

(8) eyledükde Zeyd Hindden iştirâ' idüp mülki olmasına beyyine ikâmet eylese şer'an kanqısınıñ beyyinesi

(9) ile 'amel olunup kanqısına hüküm olunur. [el-cevāb] Hinde hüküm olunur, bazıları Zeyde dağı hükme kâ'il olmuşlar.

(13) [mes'ele] Kaçan

(14) bāyi' ile müşterî semenün yâ mebi'ün kadrinde ihtilâf idişseler meşelen bāyi' diye ki "semen biñdür" müşterî

(15) diye ki "beş yüzdür" bāyi' diye ki biñ bir kıl bey' oldı" müşterî diye ki "iki kıl biñe aldum kanqısınıñ kavli ile

(16) hüküm olunur mı? [el-cevāb] Kanqısı beyyine ikâmet iderse aña hüküm olunur, eger ikisi bile iderse ziyâde

(17) işbât idenüñdür, ya'nî ihtilâf semende ise bāyi'ün beyyinesi maqbûle olur, mebi'de ise müşterîñün

(18) olur. Eger ikisinde bile olsa ya'nî bâyi° dise ki “bir kulu saña iki biñe şatdum” müşterî dise

(19) ki “iki kulu biñe aldum” kankısı beyyine ikāmet iderse maqbūle olur. İkisi dañı idicek ikisi

(20) bile olur, ya'nî iki biñ müşteriden bâyi°a hükm olunur. İki kul bâyi°dan müşterî hükm olunur.

(21) Beyyineden tarafeyn °aciz olsalar müşterîye dinile ki “bâyi° da°vā itdügi artuk şemene rāzî

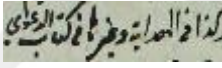
[112a]

(1) olmazsañ bey°i fesh iderem” bâyi°a dañı böyle dinile ya'nî “müşterî da°vā itdügi artuk

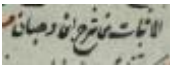
(2) mebî°i vire ve illā bey° bozulur” dinile rāzî olıcañ ikisine dañı yemîn virile, evvel müşterîye

(3) and virile ki bâyi° didügiñe almadı bâyi°a and virile ki müşterî didügiñe almadı, birisi and

(4) içüp biri nükül iderse yemîn idenüñ kulu maqbül olup nükül iden üzerine hükm olına,

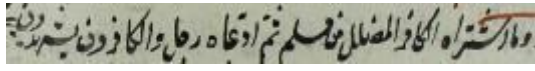
(5) ikisi dañı yemîn iderse kâdî bey° fesh ider

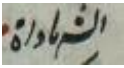
[112b]

(8) [mes°ele] Zeyd-i zimmî °Amrî müslimeden iştirā° eyledügi cāriyeyi Bekr

(9) istihkāk da°vāsın idüp zimmî şahidler ikāmet eylese istihkāk ve rücū°da şehadetleri

(10) şer°an maqbūle olur mı? [el-cevāb] Hakk-ı istihkākda olur kāfire, ammā müsliime şemen ile rücū°da

(11) maqbūle olmaz.

(19) [mes°ele] Zeydüñ vaşîsi olan °Amr Zeydüñ bulüğında soñra mālını teslîm

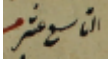
(20) idükde Zeyd “cemî° babamdan qalanı alup kabz eyledüm, terekeden kalîl ve keşîr nesne kalmadı”

(21) diyü işhād eylemiş iken ba°de vaşîyi merkûm yedinde olan bār-gîri “babamuñ terekesindendür”

[113a]

(1) diyü da[°]vā idüp beyyine ikāmet eylese beyyinesi şer[°]an maḵbūle olur mı? [el-cevāb]

Olur.

(6) [mes[°]ele] Zeyd [°]Amrdan altı biñ aḵçaya Hind iştirā[°] itdükden şöıra şemeni teslīm itmedin

(7) [°]Amr Zeynebi daḥı Hinde zamm idüp yine altı biñe Zeyde bey[°] eylese bey[°]-i merḵūm şaḥīḥ olur mı? [el-cevāb]

(8) Zeynebde şaḥīḥ olup Hinde fāsiddür, altı biñ ikisinüñ kıymetine kısmet olup Hind kıymetine altı

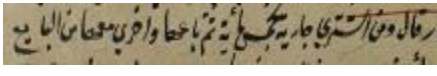
(9) biñden ne miḵdār düşerse ol miḵdār ile Zeyneb [°]Amruñ mülki olup Hindüñ kıymetine düşen ile redd idüp

(10) ol miḵdār şemen reddi lâzım gelür. Meşelen Hindüñ deger bahāsı on biñ olsa Zeynebün beş biñ olsa

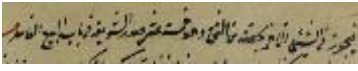
(11) kısmeti de iki biñ Zeyneb kıymetine dört biñi Hind kıymetine düşmekle dört biñle rücū[°] ider eger Hindüñ

(12) kıymeti dört biñ olup ve Zeynebün kıymeti biñ olsa kısmetinde Zeynebe biñ iki yüz düşüp

(13) bākīsi ki dört biñ sekiz yüzdür. Hindüñ kıymetine düşüp altı biñden anı istirdād ider, bākī şuver

(14) daḥı buña kıyās olunur.

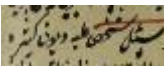
[113b]

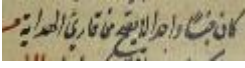
(1) [mes[°]ele]

(2) Zeyd dā[°]in duyūn-ı keşīresi olan [°]Amrdan aḥz itdügi meblaḡuñ ba[°]de vaşfında teḥālūf idüp

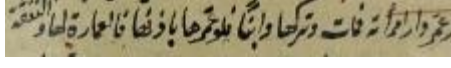
(3) [°]Amr falān deyndendür (...) iken Zeydden “aḡara ḥisāb iderin” demekle ḡādir olur mı? [el-cevāb] Ta[°]yīninde

(4) fā[°]ide var ise ḡādir olur, meşelen biri kefīl biri rehn ile olmaḵ yāḡūd biri ḡarz biri şemen-i

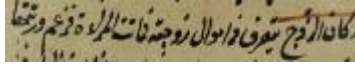
(5) mebī[°] olmaḵ gibi ve illā cins-i vāḥidden ise ḡādir olmaz.

(9) [mes'ele] Zeyd zevcesi Hindüñ dārında izni ile

(10) eylediği binā'lar şer'an kaçkısınıñ olur? [el-cevāb] Binā' Hindüñ olur, Zeydün eylediği harc Hindüñ

(11) üzerine deyn olur.

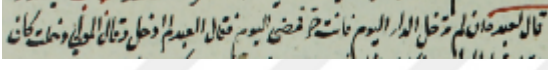
(16) [bu şüretde] Hind fevt olup veresi izni münkirler olıcağ Zeyd izne mücerred kavliyle muşaddık

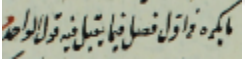
(17) olur mı? [el-cevāb] Olur.

(21) [mes'ele] Zeyd kulu 'Amra “eger sen bugün şu eve girmezseñ āzād ol” dise

[114a]

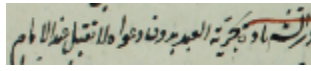
(1) ba'de 'Amr “girmedüm” diyü da'vā eylese Zeyd “girdün” dise kavli şer'an kaçkısınıñdur? [el-cevāb] Zeydündür.

(2)

(4) [mes'ele] Zeydi 'abdi olan 'Amrı i'tāka vaşiiyet

(5) eyleyüp fevt olduğda 'Amr da'vā eylemez iken şahidlerün şehādeti maqbüle olur mı? [el-cevāb]

(6) Olur, “İmām-ı A'zam katında 'abdün hürriyyetine şehādet da'vā da'vāsuz maqbüle olmaz” kavlinden iki mes'ele istisnā

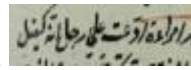
(7) olınmışdur, kütüb-i fetāvāda, biri budur.

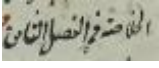
[114b]

(7) Hind Zeydi huzūr-ı hākime ihzār idüp “zevcüm beni koyup gitmek istedükde eger bir yıla dek

(8) gelmez isem emrün yedünde ola, diyüp gidüp hālen bir yıl temām olduğda şart-ı merķüm üzerine nefsüme

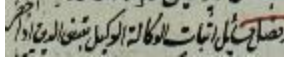
(9) talāk virdüm” zevcinün gaybetine ve emre talāka ikāmet-i beyyine eylese şer'an maqbüle olup

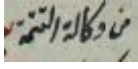
(10) kefil zevcinden haşm intişāb olunur mı? [el-cevāb] Olunur.

(14) [mes'e] Zeyd °Amrı āḥar yerde Bekrde deynini da°vā idüp ba°de'l-işbāt

(15) kabz idüp götürmege vekīl idüp °Amr varup Bekri ḥuzūr-ı ḥākime iḥzār idüp

(16) da°vā vekālet itdükde Bekr vekāleti muḥırr olup lākin Zeyde deynini münkir olduğda °Amr deyne iḳāmet-i

(17) beyyine itmege kādır olur mı? [el-cevāb] Olmaz.

(19) [bu şüretde] Zeyd vekīli olan °Amrı bir yıllık yerden ḥaḳḳın almağa vekīl idüp

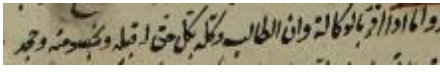
(20) geldükde ḥaşm-ı mücerred vekāleti iḳrār itmekle def° idüp ba°de beyyinesi istimā°-ı ḡayr-ı meşrū° olıcak

(21) Zeyd ise kör ve-yā kötürüm olmaḡla bi'z-zāt gelmesi müte°azzir ve-yā müte°assir olıcak bir vekīl daḡı gönderdükde

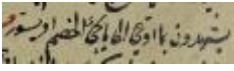
[115a]

(1) yine bu ḥīle ile ḥalāş olup “iḳrār itdi” diyü beyyinesi istimā° olunmayıcak ḥarac olup “lā-ḥarace fī'd-dīne”

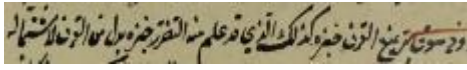
(2) muḡālif görünmez mi? [el-cevāb] Suāl cehliden nāşīdür, vekāleti beyyinesine muḥırr iken istimā° olup

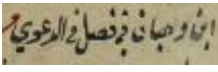
(3) ba°de daḡı dā°ine olunur.

[115b]

(3) [mes'e] Bir yerde kaşşāb dükkānı mu°tād degil iken

(4) iḥdās olındukda rāyiḥa-yı kerīhasından ehl-i maḡalle müte°ezzī olduklarında şer°an men°e kādır olurlar mı? [el-cevāb]

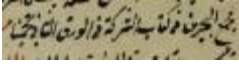
(5) Olurlar.

(17) [mes'e] Zeyd °Amruñ yedinde olan °aḳārı binā°sıyla istiḥḳāk

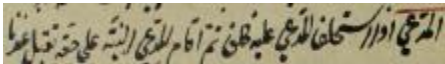
(18) da°vāsın idüp beyyine ile işbāt eyledükde °Amr ba°zı binā°nuñ tecdīdine beyyine iḳāmet eylese

(19) maḳbūle olunur mı? **[el-cevāb]** Müddeā daʿvāsında bināʿyı bile zıkr idicek olmaz bi'l-ittifāk

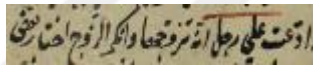
[116a]

(4) **[mesʿele]** Zeyd bir ḳāḏīda yemīn itdükden şöñra

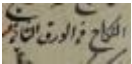
(5) müddeʿisi iḳāmet-i beyyine eylese istimāʿ olunur mı? **[el-cevāb]** Olunur, yemīn hüccet-i dāfiʿadur, hüccet-i

(6) mülzimeyi māniʿa olmaz.

(15) **[mesʿele]** Hind “Zeyd beni tezevvüc eyledi” diyü daʿvā eyledükde Zeyd münkir olıcaḳ Zeyde yemīn virilür mi?

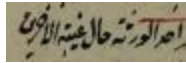
(16) **[el-cevāb]** Virilür, Allāhu teʿālāya ve ṭalāḳa.

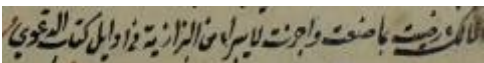
[116b]

(9) **[mesʿele]** Zeyd fevt olduğda vereşeden ʿAmr sāyir vereşge ḡāʾib iken

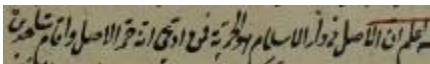
(10) Zeydün terekesinden daʿvetler idüp nās ekl eyledüklerinden şöñra bāḳīler gelüp ʿAmruñ şarʿata icāzet

(11) virmişler iken yine tazmīn murād edinseler ḳādir olurlar mı? **[el-cevāb]** Olurlar.

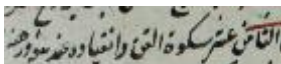
(14) **[mesʿele]** Zeyd hürretü'l-aşl

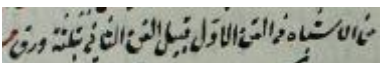
(15) olmasun iddiā idüp beyyine iḳāmet eylese istimāʿ olunur mı? **[el-cevāb]** Olınmaz, rıḳḳa inkıyādı

(16) şābit olmadı ise.

[117a]

(1) **[bu şüretde]** Rıḳḳ-ı inkıyād ne ile şābit olur. **[el-cevāb]** Beyʿ ve rehn ve cināyete defʿ ḳatında

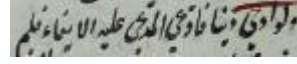
(2) sükūtı ile şābit olur, ʿāḳıl olıcaḳ.

(4) **[mesʿele]** Zeyd ʿAmrdan biñ aḳça

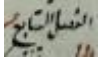
(5) deyn talep eyledükde ‘Amr “virdüm” diyüp lâkin işbâta kâdir olmadığı ecden bir miqdâra şulh vâki°

(6) olduğdan şöña ikâmet-i beyyine idicek maqbûle olur mı? **[el-cevâb]** Olur, bu şulh yemînden fidâ

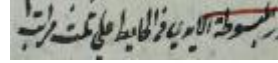
(7) olmuş degildir, ‘Amra yemîn müteveccih olmaz.

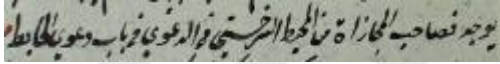
(10) **[mes’ele]** Zeyd ile ‘Amr aralarında olan hâ-işte nizâ° eyleseler şer’an kankısına hükm olunur?

(11) **[el-cevâb]** Kankısının yedi kavî ise aña hükm olunur.

(14) **[mes’ele]** Zeyd

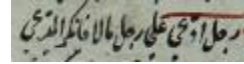

(15) ‘Amrdan bir miqdâr māl talep eyledükde ‘Amr münkir olıcağ Zeyd “işte senüñ ikrârına kendi hattıñ

(16) ile tezkire” diyüp “sen de yine yaz, kendi yazıñ idügi nice zâhir ve bâhir olur” didükde ‘Amr yazı

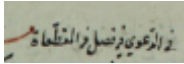
(17) kendünüñ idügin dahı münkir olup lâkin yazduğda anuñ tıbkı yazıcek şer’an yazısı uymak ile

(18) hükm şahîh olur mı? **[el-cevâb]** Kavl-i şahîh olmamağdur.

[117b]

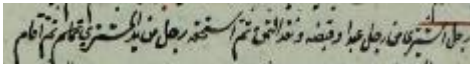
(1) **[mes’ele]** Zeyd ‘Amrdan iştirâ° eyledügi kula Bekr müstehakk çıkup

(2) istihkākın işbât idüp aldüğdan şöña ‘Amr Bekre yapışup kendüye bey° itdügi işbât

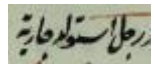
(3) idüp hükm olındüğdan şöña Zeyd yine kulu almağa kâdir olur mı? **[el-cevâb]** İmām-ı A°zam kavli üzere

(4) olmaz.

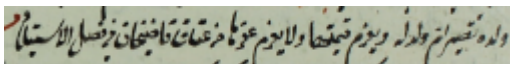

(8) **[mes’ele]** Zeyd veledinüñ mülk-i câriyesi de vaftî° idüp veledi hâşıl olsa şer’an veled-i merkûmuñ

(9) nesebi Zeydden şābit olur mı? **[el-cevâb]** Olur, kıymetin vermek lâzım gelür.

(10) **[mes’ele]**

(11) Zeyd ʿAmrdan iştirāʾ itdügi (...) üzere iken Bekr Zeyd-i mezbûre dâhil idüp ʿAmrdan iştirāʾ

(12) itdügüñ arziyyenüñ baʿzı senedine maḳdem ʿAmr-ı mersûmden “iştirāʾ itdüm” diyü iddiʿâ ve ikâmet-i

(13) beyyine itdükde şühüd Bekrûñ muḳaddem iştirāʾsına şehâdet-i şerʿiyye itdüklerinde ḥâkim şühüd-ı ʿudûl

(14) iken, mücerred muḳaddem iştirāʾsına şehâdetlerine iʿtibâr eylemeyüp “kaç gün ve kaç ay ve kaç yıl maḳdemdür miḳdârın

(15) taʿyîn ve beyân eyleñ” diyü suʾâl itdükde şühüd taʿyîn idemeyüp lâkin muḳaddem iştirāʾsına ʿâlim

(16) olup “şâhidüz ve şehâdet” iderüz dirler iken ḥâkim mâ-dâm ki taʿyîne vaḳt itmege ḳâdir olmayasız

(17) ḳabûl itmezin diyüp şehâdetlerin bu ʿözlre ḳabûl itmemek meşrûʿ olur mı? **[el-cevâb]** Allâhu aʿlem

(18) taʿyîn-i vaḳtûñ ʿadem-i luzûmı ve ḥâric-i şehâdet olmamış ı ḳanıda meşûrdur. **[mesʿele]** Zeyd

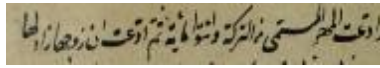
(19) fevt olduğda zevcesi mehr-i mişl müsemmasın biñ akça iddiʿâ itmiş iken baʿde iki biñ olmasun

(20) iddiʿâ idüp ikâmet beyyine eylese şerʿan daʿvâsı istimâʿ olunur mı? **[el-cevâb]** Olınmaz, tenâḳuz

(21) olur dimişler baʿzılar istimâʿına daḳı ḳâbil olmuşlar tenâḳuzı refʿüñ daʿvâsını taşḥîḥ daḳı eylemişler

[118a]

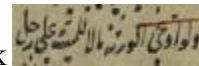
(1) māl-ı naḳlden maʿlûm olur.

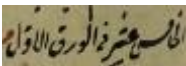
(9) **[mesʿele]** Zeyd fevt olduğdan soñra vereşesinden biri ʿAmrdan Zeydden

(10) mālın taleb idüp beyyine olmadığı eclden yemîn virse baʿde vereşesinden biri daḳı yemîn virmege ḳâdir

(11) olur mı? **[el-cevâb]** Olmaz, ol kifâyet ider ḥuzûr-ı ḥâkimde olıcak

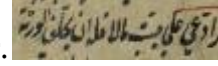

(13) **[mesʿele]** Zeyd fevt olup dâʿinleri deyn taleb eyleyüp vereşenüñ

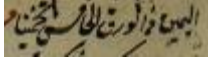

(14) birine huzūr-ı hākimde yemīn virüp bilmedüğine yemīn eyledükden sonra āḥar vārişlerinüñ daḥı her birine

(15) ‘alā ḥiddet-i yemīn virmege kâdir olurlar mı? [el-cevāb] Olurlar.

(20) [mes’ele] Zeyd ‘Amrda olan biñ aḳça qarż tarīḳi ile virilen ḥaḳḳını

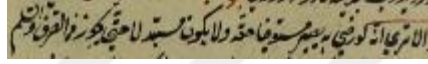
(21) ‘Amr edā’ itdükde alduğı gibi aḳça virmeyüp belki ecved almış iken erda virse Zeyd daḥı alup ḳabz

[118b]

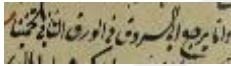
(1) itmiş iken ba’de bir ḥuṣūşda nizā’ları olıcaḳ Zeyd “ben saña qarż virdüğüm a’lā idi, senüñ edā’ itdügün

(2) erdadur” diyü redd idüp tebdīline kâdir olurlar mı? [el-cevāb] Olur, rızā’ ile ḥaḳḳın istifā’ itmiş

(3) olıcaḳ olmaz.

(5) [mes’ele] Zeyd ‘Amrdan biñ aḳça deyn taleb idüp

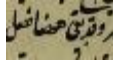

(6) beyyine-i ‘ādile ile işbāt eyledükde ‘Amr ol mālı istifā’ itdügine iḳrārın işbāt itmekle şer’an ḥalāş

(7) olur mı? [el-cevāb] İstifā’ya iḳrāra beyyine istimā’ya ihtilāfidür, olınmamak cānibi ercaḥ görünür. Ḥattā

(8) şāḥib ḥulāşa ḳavl-i āḥara daḥı müteşaddī olmamışdur, tafşīli Muḥīṭ-i Burhānide

meşṭürdur.

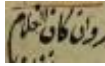

(15) [mes’ele] Zeydüñ yedinde olan ḳul ben filānuñ ḳulı idüm bunuñ degilem” dise Zeydüñ kendi mülkī

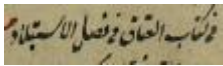

(16) olmasun iddi‘ā eylese ḳaḳsınuñ ḳavli ile ‘amel olunur? [el-cevāb] Zeydüñ ḳavli ile

‘amel olunur.

(18) [mes’ele] Zeyd babası ‘Amr-ı müteveffādan kendi ḥişşesine intikāl

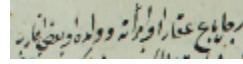
(19) iden ḥarābe-i müşrif degirmenin kızḳarındaşları Hind ve Zeyneb maḥzarlarından Bekre bey’ idüp Bekr daḥı ta’mīr

(20) idüp on yıl mürür itdükdən şöıra mezbüretân Hind ve Zeyneb “bizüm dahı ol degirmende hişsemüz vardır” diyü

(21) da‘vâ itmege kâdire olurlar mı? [el-cevâb] İhtilâf-ı meşâyiḥ vardır, olmak kavlı-i ercaḥ görünür,

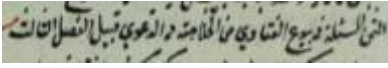
[119a]

(1) tezvîr ve telbîs fehm olunmazsa anuñla ‘amel olunur.

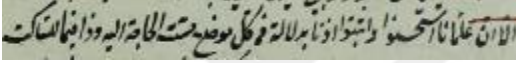
[119b]

(8) [mes‘ele] Ecnebî

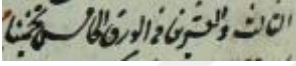

(9) olan ‘Amr Zeydün mālın huzûrında bey‘ Zeydün sükûni bu ihtilâf üzere midür? [el-cevâb] Degildir.

(10)

(16)

[mes‘ele] Zeyd ‘Amruñ yedinde olan dâra

(17) istihkāk da‘vâsın eyledükde ‘Amr dâr-ı merkûma Bekrûñ olup yedinde emānet olmasun iddi‘â

(18) idüp müdde‘âsın beyyine ile işbât itdükdə Zeydün ‘Amr ile ḥuşūmeti mündefi‘ olmuş iken

(19) Bekr hâzır olduğda Zeyd Bekrden da‘vâ idüğün Bekr dahı kezâlik vâż-ı yed-i mülki olduğın

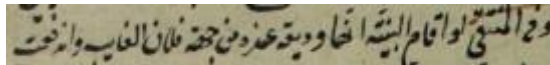
(20) münkir olup yed-i yed emānet olup ḥalidün olmasun iddi‘â idüp ve müdde‘âsın ol

(21) dahı beyyine-i ‘ādile ile işbât idüğün anuñla dahı ḥuşūmet mündefi‘ olur mı? [el-cevâb] Olur.

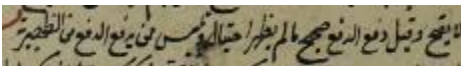
[120a]

(1) ihtiyāl ve telbîs teferrüs olmayıcak, def‘-i def‘ün mesmû olup olmamasınuñ tafşîli

(2) meşrûḥdur.

(19)

[mes‘ele]

(20) Zeyd cāriyesi Hindi ʿAmra beyʿ eyledükde Hind altı aydan eksikde tevʿemān iki veled toğurdukda

(21) Zeyd birine “benümdür” diyü da‘vet itdükde ol birisinüñ nesebi nice olur. [el-cevāb]
İkisinüñ

[120b]

(1) dağı Zeydden nesebi sābit olur.

(4) [mes'ele] Zeyd 'Amruñ dārından bir miqdār metā'la çıķduķda 'Amr “metā' benümdür” diyüp

(5) taleb itdükde Zeyd “zü'l-yedümindür” dise **qavl kınkısınuñdur**? **[el-cevāb]** Ebū Yūsuf zāhir-i hāl ile ‘amel olunmak

(6) cānībinedür, ammā İmām-ı A'zam “kavl şāhīb-i dāruñdur” diyü buyurmışlardır.

(13) [mes'ele] Zeyd 'Amrda olan deynini muṭālebeye

(14) Bekri vekīl idüp Bekr varup ʿAmrdan taleb eyledükde ʿAmr “Zeyd beni ibrāʾ eyledi, sen dahı ʿālim

(15) sen bilmediğüñe yemîn eyle” dise şer’ân vekîle yemîn teklîf olunur mı? **[el-cevâb]**
 olunmaz, her şey°

(16) ki müddeâ ʿaleye ikrâr eylese şerʿan vekîle yemîn teklîf lâzım olup inkâr eylese yemîn virilmek kâʿidedür,

(17) ol kâ'ideden üç şûret müstesnâdur, biri budur.

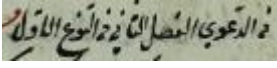
[121a]

(7) [mes'ele] Zeydün

(8) yedinde olan yeri ‘Amr gâşb idüp Zeyd da‘vâ eyledükde ‘Amr “hâlen ben zü’l-yedüm, isbât eylesün mülki olduğımı”

(9) dise bu maḳbūle yed iṣbātı ile zū'l-yedūm i'tibār olunur mı? **[el-cevāb]** Olunmaz, ʿaḳārda yine beyyine ile olur.

(10)

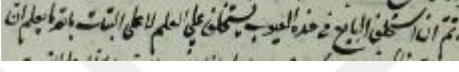
(12) [mes'ele] Zeydün 'Amrdan iştirā' itdügi Bekrūñ serīķası zāhir

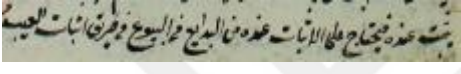
(13) olup 'Amra redd itmek istedikde 'Amr kendi katında serīķası zāhir olduĝın inkār idüp

(14) Zeyd beyyineden 'āciz olıcaķ 'Amra yemīni betāten mi virilür yoķsa 'ilme mi? [el-cevāb] Egerçi kim bu ĝayruñ

(15) fi'li ise de yine betāten virilmesi Dürer Ğurerde ve Zeyla'ide müberhendür, 'ilm olan yerde betāta virilse de

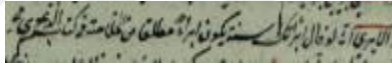
(16) mürteber idügi muşarraķ 'aksī degil, öyle ihtiyāt bunuñla 'amelde idügi muşarraķdur, zāhirdür lākin fī'l-bedāyi' muşarraķ

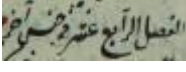
(17) ĥilāfa.

(21) [mes'ele] Zeyd

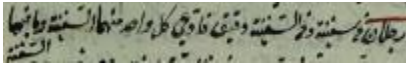
[121b]

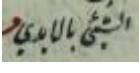
(1) ĥaşmı 'Amra “seni bir yıl ibrā' eyledüm da'vāmdan” dise ba'de da'vāya ķādir olur mı? [el-cevāb]

(2) Kādir olmaz.

(3) [mes'ele] Zeyd ile 'Amr bir gemide olan unda nizā' idüp Zeyd “gemi

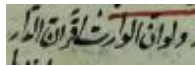
(4) ve un benümdür” diyüp 'Amr daķı kezālik da'vā eylese şer'an ķankısına ĥükm olunur? [el-cevāb] Hāllerine

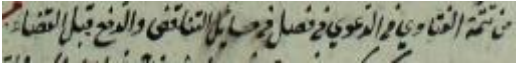
(5) nazara ķavl vardır.

(8) [mes'ele] Zeydi beytü'l-māl emīni olan 'Amr ĥuzūr-ı ĥāķime ihzār idüp

(9) yedinde ve taşarrufunda olan evi içün “mülki olmamasına iķrār eyledi şāķibi olmamak ile

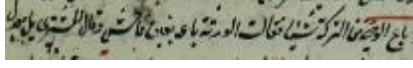
(10) beytü'l-mālū'l-cem'i zabt iderin” demekle ķādir olur mı? [el-cevāb] Olmaz.

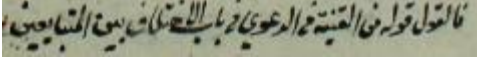

(17) [mes'ele]

(18) Zeyd-i vaşī bey' eyledügi mālūñ vereşe ba'de müşterinden ĝabn-i fāķiş ile olmasun iddi'ā eyledükde

(19) müşteri olmamasın iddiā ile şer'an beyyine kankısına düşer? **[el-cevāb]** Vereşeye düşer, kavl

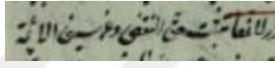
(20) müşteri'nüdür.

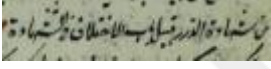
(21) **[bu şüretde]** Yetim bāğın bey°

[122a]

(1) itmiş olup yetim bālig olduğda ğabn-i fāhiş ile bey° olunduğın işbāt itdükde müşteri

(2) vaşiyy ol bāğ ol vaqt deger bahāsına bey° eyledüğüne beyyine ikāmet eylese şer'an kankısınıñ beyyinesi

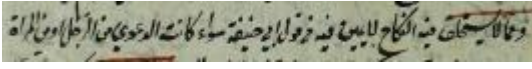
(3) evlādur? **[el-cevāb]** Ğabn-i fāhiş beyyinesi evlādur.

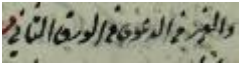
(9) **[mes'ele]** Zeyd Hindi “menkūhamdur” diyü da°vā

(10) itdükde Hind münkire olup Zeyd beyyineden āciz olıcağ menkūhası degil idüğüne Hinde yemīn teklīf

(11) olunur mı? **[el-cevāb]** İmām-ı A°zam katında olunmaz, imāmeyn katlarında olunur, kādī fetāvā-yı imāmeyn kavlī üzere

(12) dimişlerdür. Ba°zı meşāyiḥ “re°yi ḥākime müfevvaẓdur müdde°ā °aleyh müte°annit ise tahlīf ider, mazlūm ise itmez” dimişler.

(13)

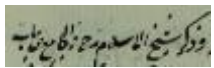
(18) **[mes'ele]** Zeydün yedinde olan dārdan qarındaşları “babamuzdan

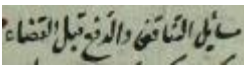
(19) qalmışdur” diyü hisşe taleb eyledüklerinde Zeyd münkir olup “babamuñ bunda ḥaqqı yokdur” dimiş iken

(20) beyyine ile işbāt olınacağına °ālim olmağın dönüp “egerçi kim babamuñ idi ve lākin ben babamdan

(21) iştirā° eylemiş idüm” diyü da°vā eylese da°vāsı şahīḥa olup mesmū°adur, kelām-ı ulā ile

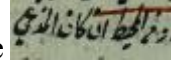
[122b]

(1) şānī-i cem° mümkündür, “iştirā° itdükde babamuzuñ degildür” demekle

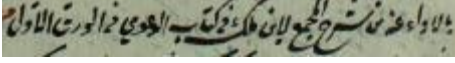
(13) **[mes'ele]** Zeydün sabī olan oğlu °Amrdan Bekr da°vā

(14) eyledükde ḥākim daʿvāsın istimāʿ ider mi? **[el-cevāb]** Maḥcūr olıcaḵ beyyinesi var ise velīsi ile

(15) bile iḥzār olunup istimāʿ olunur, istihlāk daʿvā iderse

(19) **[mesʿele]** Zeyd Hindi

(20) şāhideyn ḥuzūrında tezevvüc itdükden soñra şāhideyn vefāt eyledükde Hind nikāhı münkire olup

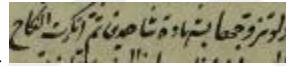
(21) ʿAmr tezevvüc eyledükde Zeyd Hinde yemīn virmekle kādir olur mı? **[el-cevāb]** Olmaz, taḥlīf için

[123a]

(1) ḥuşūmet ile murād ikrār olan nükülde şarīḥan ikrārına daḥı baʿdeʿt-tezevvüc ʿamel olunmaz, lākin evvel

(2) ʿAmra ʿadem-i ʿilme yemīn teklīf idüp nükül iderse nikāhınuñ buṭlānına muḳırr olmış olur, ol

(3) zemānda deyn betāten yemīn virse olur.

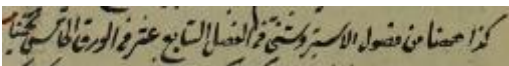
(10) **[mesʿele]** Zeyd fevt olduḵda zevcesi Hind evlādından mehr-i müsemmasın ṭaleb eyledükde

(11) anlar “babamız üzerinde mehrüñ var idügüñ bilüriz, ammā ne miḵdār idügüñ bilmeziz” diseler şerʿan

(12) nice olmaḵ gerek? **[el-cevāb]** Beyāna cebr olunurlar, cebrüñ maʿnāsı ikrār idince ḥabs olunmaḵdur.

(16) **[mesʿele]**

(17) Zeyd babası ile bir yerde ğars-ı işcār itdükden soñra ol işcāreden ḥişşe istedükde babası

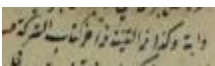
(18) cümlesin mülk idüp Zeyde ḥişşe virmege kādir olur mı? **[el-cevāb]** Olur, eger Zeyd daḥı babası

(19) ʿayālinde iken itdi ise zīrā ʿalā ḥiddet kesbī olmayıcaḵ babasına iʿānet itmiş olur.

[123b]

(2) **[mesʿele]** Ḥuşūmete vekīl olan Zeyd müvekkili olan ʿAmr

(3) ھاşmı olan Bekrden “deyni ƙabz itdi” diyü meclis-i ƙāđıdan ğayrı yerde iƙrār eylemiş baʿde ھużūr-ı ھاķimde

(4) “ھاşm ğaybet diyü didüm” dimesine iʿtibār olınu daʿvāsı istimāʿ olunur mı? [el-cevāb]

Olınmaz.

(9) [mesʿele] Zeyd ʿAmrdan maƙremesine būrinmiş cāriyesi iştirāʿ

(10) eyledükden şöıra yüzün açup gördükde “bu benüm cāriyem idi” diyü daʿvā eylese iştirāʿ itdükden şöıra

(11) daʿvā mesmūʿ olur mı? [el-cevāb] Mütenakƙıb olıcaƙ olur.

(14) [mesʿele] Zeyd fevt olduƙda Hind oğlu ʿAmra “ben Zeydüñ ölinceye dek

(15) zevcesi idüm” diyüp mehr ve mīrās taleb eyledükde ʿAmr inkār idüp “benüm babamuñ adı Zeyd degil belki

(16) Bekrdür” dise baʿde Hind gelüp ʿAmra “ben senüñ babañ Bekrüñ ölinceye dek zevcesi idüm” diyü daʿvā

(17) eylese daʿvāsı mesmūʿā olur mı? [el-cevāb] Olur, tenākuz degildür, bir kimesnenüñ iki adı olmaƙ

(18) cāʿizdür.

[124a]

(2) [mesʿele] Zeyd-i müslim ʿAmr müslimüñ ھاmrın ğaşb eyledükde ھاmr Zeydüñ

(3) ƙatında ƙāʿim iken ʿAmr ھużūr-ı ھاķimde daʿvā eylese ھاķimü’ş-şerʿ daʿvāyı merƙūme yi istimāʿ idüp beyyine ile

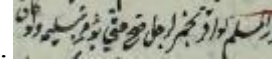
(4) yāhūd nuƙūl ile ھükm ider mi? [el-cevāb] İder.

(9) [el-cevāb] Mesʿele ihtilāfidür,

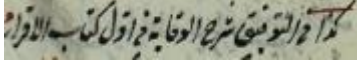
(10) ƙavl-i şaḥīḥ olmaƙdur dimişler.

(13) [mesʿele] Müslim olan Zeyd ھاmra iƙrār

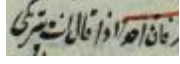
(14) eylese şer‘an teslîmine emr olunur mı? **[el-cevāb]** Olunur.

(18) **[mes‘ele]** Zeyd ‘Amra bir nesnede şirket ikrār eylese,

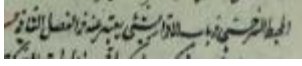

(19) ammā ne miqdār idüğine eylemese ne kadar hüküm olunur? **[el-cevāb]** Nışfin olunur.

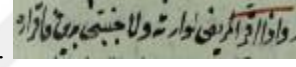
[124b]

(5) **[mes‘ele]** Zeyd maraž-ı mevtinde vārişi olan

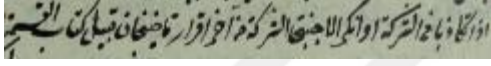

(6) ‘Amr ile ecnebīden olan Bekre on biñ akça deyn ‘alā tārīki’ş-şerīke ikrār eylese ikrār-ı merkūm şer‘an şahīh

(7) olur mı? **[el-cevāb]** Şeyhan kavlleri üzere mutlaқан bātıldur.

(9) **[mes‘ele]** Hind

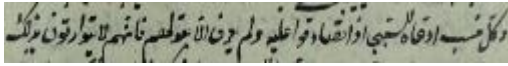

(10) seby olındukda yedinde ‘Amr şabī bile olup oğlu olmasun iddi‘ā idüp ba‘de ikisi de āzād

(11) olup ba‘de ‘Amr vefāt idüğüñ bu ikrār ile Hind ‘Amra vārişe olur mı? **[el-cevāb]** Olmaz.

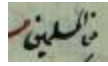

(12)

[125a]

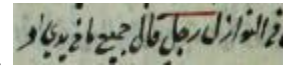
(5) **[mes‘ele]** Zeyd yabana gitmeli olduğda “cümle kıldan ve cāriyeden ve sāyir emlākdan nem var ise

(6) anamuñdur” diyü ikrār eylemiş iken kable’t-teslīm mezbur kullardan ‘Amrı bile alı gidüp anda āzād eylese

(7) ıtkı nāfiz olur mı? **[el-cevāb]** Olur, ikrār degildür hibedür, kabz olunmayıcak anası mālīke olmaz,

(8) ikrār olmağa yedimde yā baña menşüb olan dinmek gerek.

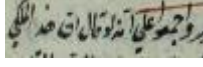

(11) **[mes‘ele]** Zeyd ‘Amrdan yedinde olan dārı “mülkümdür mülküm idüğine ikrār eyledi” diyü da‘vayı

(12) eylese da'vâyı merkûme şahîha olur mı? **[el-cevâb]** Olur, beyyinesi var ise mesmû'â olur, ammâ bu şüretde inkâr

(13) iderse kavlı-i müftâ-bih ikrârına yemîn virilmeyüp belki mâla virilmekdür.

[125b]

(4) **[mes'ele]** Hindüñ yedinde olan veledde “bu benden olan oğlumdur” didükde “Hind dahı senüñdür”

(5) diyü ikrâr eyledükden soñra Zeyd Hindi “zevcemdür” diyü taşarruf itmek istedikde Hind nikâha münkire olıcağ

(6) şer'an ikrâr-ı merkûm ile Zeydün zevci olur mı? **[el-cevâb]** Olur, hurre olıcağ bu nikâha ikrâr olur.

(9) **[mes'ele]** Zeyd-i zimmînüñ mest

(10) lâ-yâ'kl iken itdügi deyn ikrârı şer'an mu'abber olur mı? **[el-cevâb]** Yerden gögi fark itmeyüp aşlâ kendünüñ

(11) ve gayrinüñ sözünü aňlamadığı taħaqquk ise hâkim ictibâr itmek kâdirdür uranı bir mestlik şıhhat ikrâra

(12) mâni' olmaz. **[mes'ele]** Zeyd şurb-i hamr idüp sekri hâlinde itdügi ikrâr şahîh olur mı? **[el-cevâb]**

(14) Olur.

(15) **[mes'ele]** Zeyd

(16) fevt olup bir kaç vâriş-i ma'rûfların terk itdükde hâricden biri dahı vâriş da'vâsın itdükde

(17) vereşeden biri taşdîk idüp bâkîleri tekzîb idügün neseb sâbit olup terekeden hisşe

(18) almağa kâdir olur mı? **[el-cevâb]** Neseb sâbit olmaz.

[126a]

(16) **[mes'ele]** Zeyd °Amrdan Bekre kefâleti hasebîyle beş biñ akça da'vâ eyledükde °Amr

(17) kefālete mukırr olup lākin altı ay ecel iddi'ā eylese Zeyd eceli münkir olıcaķ °Amr işbāta muhtāc olur mı?

(18) [el-cevāb] Olmaz, kavl °Amruñdur, kefıl medyūn gibi degıldür, zırā kefālet °ādeten mu'eccele olur.

(19)

[126b]

(1)

[127a]

(10) [mes'ele] Hind marāz-ı mevtime zevci Zeyde olan mehrinüñ “cümlesin yā ba'zısın alup kabz

(11) itdüm idi diyü ikrār idüp ikrārına Zeyd daķı işhād eylemiş iken fevt olduķda vereşesi

(12) °adem-i taşdīķe kādır olurlar mı? [el-cevāb] Olurlar.

(15) [mes'ele] Zeyd “marāz-ı mevtime

(16) vereşesinden °Amruñ kendüye olan biñ akça deynine kefıl olan Bekrden aldum” diyü ikrār

(17) eylemiş iken fevt olduķda vereşe “bu ikrār şahīķ degıldür” diyü Bekrden talebe kādır olurlar mı?

(18) [el-cevāb] Olurlar, vāķı°an şahīķ degıldür.

[127b]

(4) [mes'ele] Zeyd °Amrdan deyn taleb itdükde °Amr deyne

(5) mukırr olup ammā “deynüm va°de iledür” diyü ikrār eylese Zeyd eceli münkir olıcaķ şer°an fı'l-hāl hükm olunur mı?

(6) [el-cevāb] Olurlar, °Amr eceli işbāta kādır olmayıcaķ.

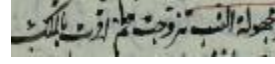
(9) [mes'ele] Zeydüñ zevcesi Hind mechülü'n-neseb olup °Amruñ cāriyesi olmağa

(10) ikrār itdükde °Amr daķı “ben saña nikāķa izn virmedüm” diyü nikāķı fesşe kādır olur mı? [el-cevāb]

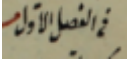
(11) Olmaz, nikāh cevāz-ı hürre ma'rūfetu'n-neseb gibi bākīye kalup mülke muhtaşsa olan taşarrufâtıdan eme-i

(12) ma'rūfe gibi olur, nitekim kılın āzād itdikden sonra "filāndan ğaşb itdüm" diyü ikrār eylese nefsine icāb

(13) ider, zamānda şahīh olup ʿabdūn hürriyyetinde olmaz.

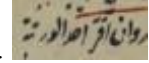
[128a]

(7) **[mesʿele]** Zeyd vefāt eyledükden sonra terekese dahı beyne'l-verese kısmet olınmadın ʿAmr on

(8) biñ akça deyn taleb eyledükde beyyinesi olmayup, lākin vereseden biri ikrār eyleyüp bākisi inkār

(9) eyleseler şerʿan muķırruñ hisşesinden on biñ temām alınur mı yohsa hisşesi miķdārı mı? **[el-cevāb]**

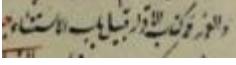
(10) Kısmet olındukdan sonra eger muķırruñ sehmi vefāʿ iderse bī-ķuşūr alınur.

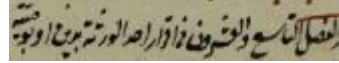
(13) Cevāb-ı āḫar kādī muķırruñ hisşesinden ḥukm idügün cümle anuñ hisşesinden alınur.

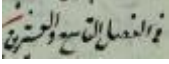
[128b]

(2) Cevāb-ı āḫar Kavl-i muḥtār üzere alınur, ammā işbāt olunup

(3) cümle sirāyet itmek aʿdeldür ve münāsibdür.

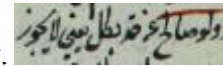

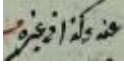
[129a]

(2) **Kitābu'ş-şulḥ** Zeyd ʿAmra zānī diyü qazf eyledükde ʿAmr muḥşan

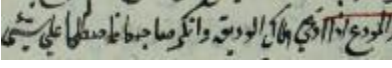
(3) olup Zeyd ḥadd-i qazf lāzım geldükde ʿAmr bir miķdār māl üzerine Zeyd ile şulḥ eylese merķūm şahīh olmayup

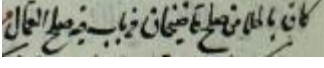
(4) Zeyd bedel-i şulḥ almağa kādir olur mı? **[el-cevāb]** Olur, bātıldur.

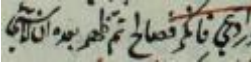
(13) **[mesʿele]** Zeyd ʿAmra emānet vażʿ eyledügi metāʿı taleb eyledükde ʿAmr helāk

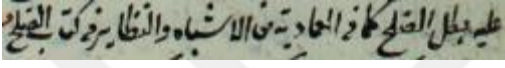
(14) iddi'ā idüp Zeyd münkir olup bir miqdār māl üzerine şulh vāqı' olsa şulh-ı merkūm şer'an şahīh olur mı?

(15) [el-cevāb] Olmaz, bātıldır.

(16) [mes'ele] Zeyd 'Amrdan bir hüşüş iddi'ā idüp

(17) 'Amr münkir olup bir miqdār māl şulh olındukdan soñra 'Amruñ üzerinde bir şey° yok idügi

(18) zāhir olsa şulh-ı mezbūr nicedür? [el-cevāb] Bātıll olur.

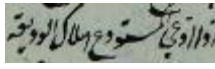
(19) [mes'ele] Zeyd 'Amrda

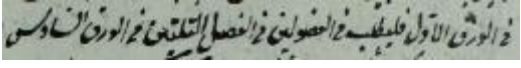
(20) emānet olduğı mālı taleb eyledükde 'Amr istihlākın iddi'ā idüp yine bir miqdār māl üzerine

(21) şulh olınsa şer'an şulh-ı merkūm şahīh olur mı? [el-cevāb] Ebū Yūsuf kavli üzerine bi'l-İmām Muhammed

[129b]

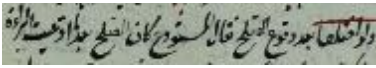
(1) kavli üzere rabb-ı vedī'at-ı zamān icāb ider nesne iddi'ā idicek şahīh olur eger müstevdi° berā'et

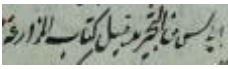
(2) müceb olur şey° iddi'ā eylemez ise şulh bi'l-ittifāk cā'izdür.

(6) [bu şüretde]

(7) Ba'de's-şulh 'Amr şulhuñ berā'eti mücib şey° iddi'ā eyledükden soñra ba'de olmasun iddi'ā idüp Zeyd kıble

(8) olmasun iddi'ā eylese kavli kınkısınıñ, beyyine kınkısına düşer? [el-cevāb] Kavli Zeydüñdür, beyyine 'Amra düşer,

(9) Ebū Yūsuf kavli üzere

(11) [mes'ele] Zeydüñ taht-ı nikāh ve yedinde olan Hindi, 'Amr

(12) “nikāhumdur” diyü da'vā eyledükde ba'zı müslimānlar araya girüp Hind münkire iken bir miqdār üzerine ħal'a

(13) rāzīye olup ḥal° vāqī° olsa şer°an tecdīd-i nikāḥ ve °iddet lāzım olur mı? **[el-cevāb]**

Olmaz.

(17) **[mes°ele]** Vaşī olan Zeyd yā mütevellī olan

(18) °Amr māl-ı eytām ve māl-ı vakf žāyi° olmak lāzım gelüp zimmetinde olan münkir olup beyyineden °acizler

(19) olmağla bir miqdārından ferāğat idüp şulḥ vāqī° olmuş iken ba°de beyyineye kādīr olsa yāḥūd yetīm

(20) bālīg olup kādīr olsa şer°an talebe kādīr olur mı? **[el-cevāb]** Olurlar, nihāyeti evvelūñi şulḥuñ cevāzınuñ

(21) fā°idesi istihlāf ḥaḳḳında da°vāyı imtinā°dadur, lākin beyyine olıcaḳ istimā° olunur.

[130a]

(8) **[mes°ele]** Zeyd °Amrdan dārı da°vā eyledükde °Amr münkir olıcaḳ Bekr Zeyd ile fuzūlī

(9) biñ aḳçayı şulḥ idüp °Amruñ icāzetinsüz biñi Zeyde teslīm itdükden soñra °Amr Zeydūñ mülkī idüğine

(10) iḳrār idüp biñi Bekre virüp dārı temellüke şer°an kādīr olur mı? **[el-cevāb]** Biri daḥı kādīr

(11) olmaz, ev Bekrūñ olur.

(14) **[mes°ele]** Hindi zevci Zeyd bā°in ṭalāk boşadukdan soñra evine iḥrācına

(15) süknāsından bedel biñ aḳça virüp şulḥ vāqī° olmuş iken ba°de Hind “şer°ī degilmiş tā °iddetüm

(16) münḳāziye olunca evden çıkmam, sen var ḳanda olursañ ol” dimege kādīr olur mı? **[el-cevāb]**

(17) Olur, vāḳı°an süknā ḥaḳḳı şer°ī olup Hind isḳāṭına kādīre degildir.

(20) **[mes°ele]** Zeyd tımārını °Amra otuz biñ aḳça te°āmül-i nās cārī

(21) olduğı üzere bey° idüp berātın yedine teslīm idüp °Amr daḥı bi’ṭ-ṭav° ve’r-rızā meblağ-

[130b]

(1) merķūmı teslīm itdükden soñra berāt itdürüp ruḡsa ʿAmruñ ismi kayd olındıqdan soñra ʿAmr Zeyde

(2) “bizüm senüñle itdügimüz muʿāmele bâtl olup tımār sulṭānuñ iṭāʾsı ile olup senüñ dahlüñ

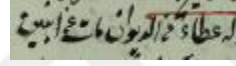
(3) yok imiş, benden alduğıñ meblağıñ cemīʿsi vir” diyü taleb eylese şerʿan almağa kâdir olur mı

(4) yoksa bu maķüle muʿāmele ola gelmiş olup sulṭānuñ dahı maʿlūmı ve rızāʾsı olmaķ ile Zeyd virmemeye

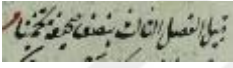
(5) kâdir olur mı? **[el-cevāb]** Almağa kâdir olur, sulṭānuñ şerʿ-i şerīfe muḥālif ʿamele rızāʾsı ki Allāhu tʿālā

(6) Hāzretlerinüñ rızāʾ-i şerīfine muḥālifdür, kaçan ʿamel ve iṭibār olunmaz nihāyeti bu maķülede bir şerʿī şūrete

(7) kurlup, istirdād māniʿ olmaķ içün olmuş olmaz.

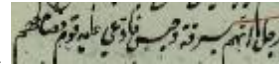
(11) **[mesʿele]** Zeyd ʿAmrı “sārıķumdur” diyü ahz idüp ʿAmr

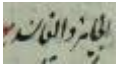
(12) müttehim olmağın ḥākimüʾş-şerʿ ḥabs itdükde ʿAmr Zeyde bir miķdār māl defʿ idüp şulḥ vāķiʿ olmuş

(13) iken baʿdeʾl-ıtlāķ ʿAmr “ben ḥavfumdan şulḥa rāzī oldum idi” diyü şulḥ fesh idüp bedel-i şulḥ daʿvā

(14) eylese şerʿan ḥukm olunur mı? **[el-cevāb]** olunmaz.

(19) **[bu şūretde]** ʿAmr ḥabsde iken qavm-i āḥar dahı gelüp qableʾl-ḥuķūķ müteferriķa iddiʿā

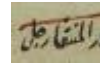

(20) itdüklerinde anlar ile şulḥ eylemiş iken baʿdeʾl-iḥrāc inkār idüp “benüm sizüñle şulḥum nefsum ḥavfindan

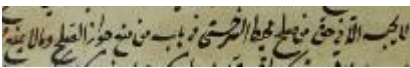
(21) idi” diyüp lâkin bu şūretde kādī olmayup beyüñ ḥabsi olıcaķ şerʿan şulḥ-ı merķūmı

[131a]

(1) feshē kâdir olur mı? **[el-cevāb]** Olur, bu taķdīrce şulḥ bâtl idügi meşṭūrdur.

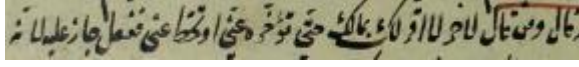
(5) **[mesʿele]** Zeyd

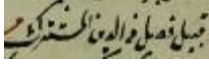
(6) °Amrda olan on biñ akça hakkını taleb eyledükde °Amr “beş biñden geçüp yāhūd altı ay

(7) te°hīr itmeyince ikrār itmem” demekle cümle mālī ikrār itmiş olup fi’l-hāl cümlesi hükm olunur mı? [el-cevāb]

(8) Olınur.

(10) [mes°ele] Zeyd fevt olduğda kânûn üzere tımārī kebīr oğlu

(11) °Amra virilmek iken şağīr oğlu Bekr °Amr ile şulh idüp bir miqdār māl virüp ıskāt-ı hakk

(12) itmekle Bekre virilmiş iken Bekr bedel-i şulh virdügi mālını °Amrdan eylese hālbuki biri birine

(13) bir miqdār māl ile ıskātını cemī°-i a°yān-ı dīvān bilüp sultānuñ dahı ma°lūmı iken ve °Amr

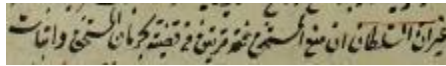
(14) tımāra dahı müsteḥakk iken Bekr °Amra virdügi mālī şer°an hükm olunur mı? [el-cevāb] Olınur,

(15) sultānuñ ma°lūmı olmak bir nesne olmaz, nihāyeti bu kaziyyede iki kerre zulm itmiş olur

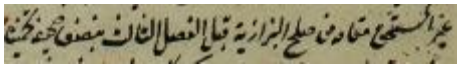
(16) biri ḥirmān-i müsteḥakk, biri ḡayr-ı müteḥakkı maḳāmına işbātdur. Sultānuñ her nesneyi akça ile

(17) virildügi ma°lūmları olup da men° ve def° itmedügi içündür, manşıbuñ ekşerī müsteḥakkında

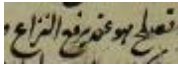
(18) olmaduğı.

(19) [mes°ele] Zeyla°ī

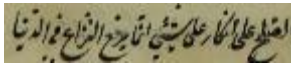
(20) ve ḡayrıda [mes°ele] didügi inkārdan şulha dahı şāmil olup dünyāda

(21) ve °uḳbāda münkir nizā°dan ḡalāş olur mı? [el-cevāb] °Uḳbāda ḡalāş olmaz meger “andan şulh itdüm

[131b]

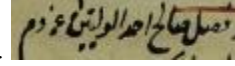
(1) ve bākīsinden dahı ibrā° itdüm” demiş ola.

(3) [mes°ele] Zeyd-i maḳtūlūñ evliyāsından biri kātili olan °Amruñ bir miqdār akçasın alup demin şulh

(4) itdükden soñra sayir velîleri ol alınan bedel-i şulhda müşterek olurlar mı? **[el-cevāb]** Dem °amden ise

(5) olmazlar, haṭā°dan ise olurlar, farkı nakıldan ma°lūm olur.

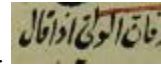

(11) **[mes°ele]** Zeyd °Amrī °amden katl idüp

(12) kışās lāzım geldükde mevlā-yı katil ile °Amr on biñ akçaya ve min-ba°d ol diyārda durmamak şartı

(13) üzere şulh idüp ba°de on biñi teslīm idüp yabana gitmeden imtinā° idügün şulh fesh

(14) olup kışās lāzım gelür mi? **[el-cevāb]** Gelmez, ibrā° şahih, şart batıldır.

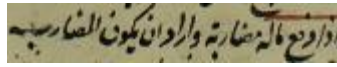
(16) **kitābu'l-muḍārebe** Bir kimesne

(17) mālını muḍārebeye virdükde muḍārib zāmin olmağa hīle-i şer°iyye nedür? **[el-cevāb]** Muḍārib mālūñ

(18) ekşerin karz virüp ba°de't-teslīm şirket-i °inān °akdın idüp ba°de müstakraz mālda haşşaten °amel

(19) idicek helāk olursa karz °alā hāle kalur, ribh hāşıl olursa beynehümāda olur, °alā mā-şart

(20) dañı hīle var, kanķısın ider olur.

[132a]

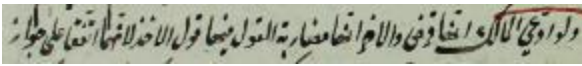
(6) **[mes°ele]** Zeyd °Amrdan

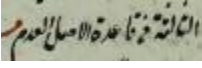
(7) on biñ akça taleb itdükde karzen ve-yā gaşben olmasun da°vā idügün °Amr şuret-i ülāda muḍārebe,

(8) s̄anīde vedī°at olmasun iddi°ā eylese şer°an kavlı kanķısınıñdur? **[el-cevāb]** Muḍārebede kavlı °Amruñdur,

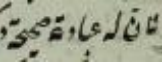
(9) vedī°atde aḥz ile iṭā°ya ikrārı fark olup evvelde zamān ve s̄anīde °adem-i zamān ile hükm olunur.

(10)

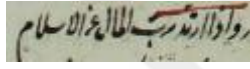
(15) [mes'e]le] Şadru's-şer'iada ve ğayrıda kitāb-ı muḍārebede rabbū'l-māluñ

(16) dār-ı ḥarbe mürtedden ilhākı ile muḍārebe bāṭıla olup muḍāribūñ ilhākı ile bāṭıla olmamasınuñ illetinde

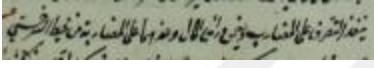
(17) dimek ne dimekdür? [el-cevāb] 'İbāretüñ şıḥhati ādemoiyyet ve temyīz iledür, bunda ise

(18) ḥalel yok dimekdür, mürteddin ʿuḳūdu māl-ı ğayra şāḥibi izni ile nāfize olur, zīrā cevāzı āmirüñ

(19) mülküñe ve emrinüñ şıḥhatine ve me'mūruñ 'ibāretüñ şıḥhatine mebnīdür.

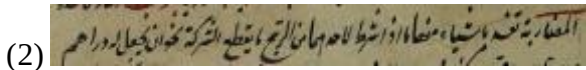
[132b]

(20) [mes'e]le] Zeyd

(21) 'Amra muḍārebeye virdügi mālдан ḥāşıl olan ribḥden on biñ aḳçasın kendi alup bākīsini beynehümāda

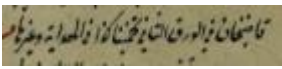
[133a]

(1) bi'n-nısf olmak üzere şart olsa şer'an muḍārebe-i merḳūme şāḥīḥa olur mı? [el-cevāb] Olmaz. Fāsidedür.

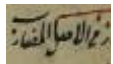
(2) [bu şüretde] Muḍārib 'amel idüp fā'ide itmiş olıcaḳ ribḥi ne vechle üleşürler? [el-cevāb] Ribḥi

(5) rabbū'l-māluñ olur. Muḍārib tāmme ecr-i mişlin alır, zīrā muḍārebe fāsidede olıcaḳ icāre bākīye ḳalur.

(6) [mes'e]le] Zeyd muḍārebe tarīḳiyle 'Amra on biñ aḳça

(7) virüp 'Amr āḥar vilāyete ba'zı metā' almak için varup almayup geldükde atına ve ḥidmetḳārına māl-ı

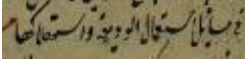
(8) muḍārebeden olan ḥarcı rabbū'l-māl 'Amra tazmīne ḳādir olur mı? [el-cevāb] Olmaz.

(15) **kitābu'l-vedī'a** Zeyd ʿAmra vedāʿatun vaẓʿ itdügi mālı vefāt

(16) eyledükde verese “nice olduğın bilmeziz” demekle hālîş olurlar mı? **[el-cevāb]** Olmaz.

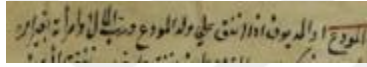
(19) **[mesʿele]** Zeyd ʿAmra bir miqdār aqçasın emānet

(20) vaẓʿ idüp gidüp ehl ve ʿiyālin nafakasuz alıkoyup bunlar nafakaya gāyet muhtāc olduklarında

(21) ʿAmr bunlara infāk itdügi Zeyd gelüp kabül eylemeyüp aldıkda ʿAmr dahı anlardan talebe kādır

[133b]

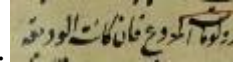
(1) **[el-cevāb]** Olmaz.

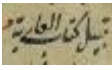

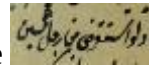
(4) **[mesʿele]** Zeyd ʿAmra emānet vaẓʿ itdügi mālı ʿAmr bilā-beyān fevt oldukda verese “helāk oldı

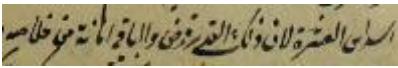
(5) yāhūd māliline redd olındı idi” diyü iddiʿā itdüklerine mālîk “mücehhelen oldı, mücerred kavliñüze iʿtibār

(6) itmēm işbāt eyleñ” demekle kādır olur mı? **[el-cevāb]** Olur.

(13) **[mesʿele]** Kādīhān ve hūlāşanuñ vedīʿatde

(18) didüğinde ihdās ʿaşere zamānı

(19) neden lāzım gelür ve ne miqdār olur? **[el-cevāb]** Sekiz aqça ve bir dirhemüñ iki südüsi olur, zīrā

(20) vakte ki on aqça hāqqından ziyāde kabz eyledi ise altmış aqçadan her dirhemüñ zımnında hāqqından

(21) zāʿid südüs şāyiʿ olmış oldı, zīrā derāhim burada taʿyīn ile müteʿayyin olmaz, öyleye altmış

[134a]

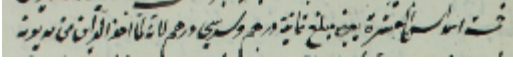
(1) südüs on dirhem olur, öyleye elli dirhem zamānda olan esdās ki aḥḫa lāzım gelür, sekiz dirhem ve bir dirhemüñ

(2) iki südüsi olur, aşereyi redd için ihrâcı ile cümlesinüñ zamânından ħalâş olmaz, belki ħamse

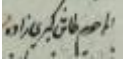
(3) esdâsınüñ bâķīsinden ħalâş olur ki bir aķça ve bir dirhemüñ dört südüsidür.

(4)

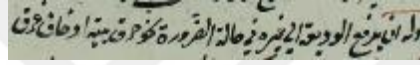

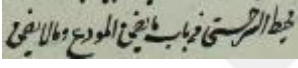
[134b]

(15) [mes'ele] Zeyde vedī'at olanları evi ihrāk bi'n-nār oldukda ħālet-i

(16) zarūretde ecnebīye emānet virüp anda zāyi' oldukda mālīk Zeyde tazmīne kâdir olur mı?

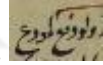
(17) [el-cevāb] Olmaz.

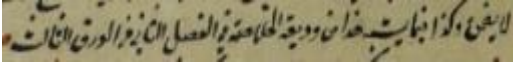

(21) [bu şüretde] Zeyd ecnebīye virdükden soñra

[135a]

(1) mālīk icāzet virmiş iken ba'de yine tazmīne kâdir olur mı? [el-cevāb] Olmaz.

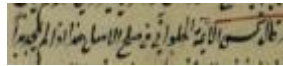
(4) şüret-i

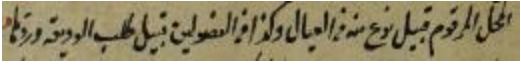
(5) mezbūrede Müstevda'ın evi yanup virdüğine işbât lâzım gelür mi? [el-cevāb] Ħarīķ

(6) ġālib olup 'iyālinden kimesne olmayup zarūret için ecnebīye def'in iddi'asında şeyĥan-ı

(7) mükerrermin katlarında taşdīķ olınmayup beyyineye muhtāc olur, müntekāda evi yandığı ma'lūm olıcaķ

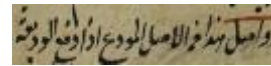
(8) kavli maķbūl olmağa kavlı daķı vardır.

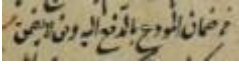
(15) [mes'ele]

(16) Hind vedī'at olan metā'ı zevcine def' etmekle zevci 'iyālinden olmamaĝla zamān lâzım gelür mi?

(17) [el-cevāb] Gelmemesi muşarraĥ, Nevādirden menķūldur.

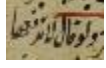

[135b]

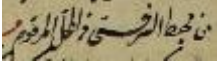
(18) [mes'ele] Zeyd ʿAmra emānet važʿ itdügi metāʿı

(19) “ʿiyālūñden olan Bekre virme” diyü taşrīh eylemiş iken ʿAmr Zeydūñ emrine muḥālefet idüp virmekle

(20) helāk olıcağ zamān lāzım gelür mi? [el-cevāb] Andan ğayrı ʿiyāli yoğısa gelmez.

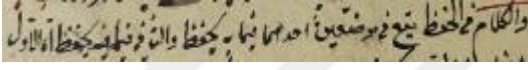

[136a]

(2) [mes'ele] Zeyd ʿAmra emānet važʿ eyledügi mālı ʿAmr kendi

(3) ile sākin olup cümle meʿūnetin gördügi Bekr ecnebīye hıfz virüp zāyiʿ olduğda Zeyd

(4) “çünkü biʿz-zāt hıfz eylemedüñ, bārī niçün ecnebīye virdüñ” diyü tazmīne kādır olur mı? [el-cevāb]

(5) Olmaz.

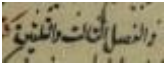
(17) [mes'ele] Zeyd yedinde vedīʿat olan metāʿı şāhibi taleb eyledükde “zāyiʿ oldı” diyü

(18) cevāb virüp vechi suʿāl olındukda “düşürdüm” dimekle zamān ile hükm olunur mı? [el-cevāb] Bunda

(19) kıl u kāl çok, ḥākim ḥāline ve ḳavlinūñ meʿāline nazar idüp taḳşīr ve teʿaddī fehm iderse hükm ider ve illā fe-lā

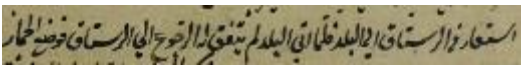
(20)

[136b]

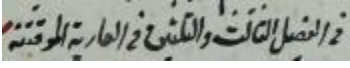
(8) kitābuʿl-ʿāriyet Zeyd ʿAmrdan ʿāriyet alduğı bār-ğīri

(9) kendi suvār olmayup ğayrı bindirmek ile teʿaddī itmiş olur mı? [el-cevāb] Olmaz, eger biʿn-nefs binmek

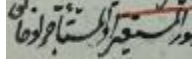
(10) şart olınmadı ise olur, zīrā bu nās istiʿmālde mütefāvit olandandır.

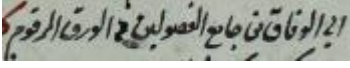
(11)

[137a]

(10) [mes'ele] Müsta'ir olan Zeyd te'addī idüp

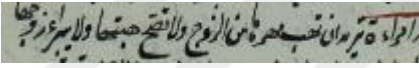
(11) ba'de mu'irüñ 'iyāline redd eylese te'addīden berī olur mı? [el-cevāb] Olur.

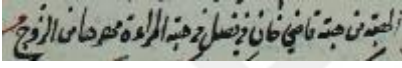

(13) kitābu'l-hibe Hind ecnebī olan

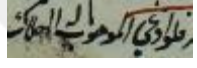
(14) Zeyd ile görmediği 'ivaż üzerine zevci 'Amrda olan mehrinden muşālaḥa idüp daḥı bedel-i şulḥı

(15) görmediñ mehrin zevcine hibe eylese ba'de bedel-i şulḥı gördükde redd idüp mehrin zevcinden talebe kādire

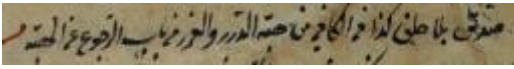
(16) olur mı? [el-cevāb] Olur.

(19) [mes'ele] Zeyd 'Amra hibe

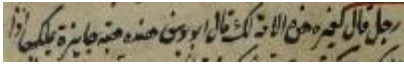
(20) eylediği mālı ba'de rucū' itmek diledükde 'Amr helākın iddi'ā eyledükde işbāt lāzım gelür mi yoksa

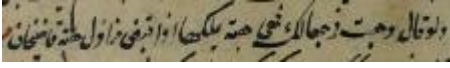
(21) mücerred kavli kāfī midür? [el-cevāb] Kavli kāfī idüğü kāfide meşṭürdur.

[138a]

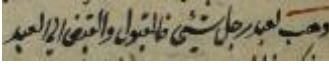
(1) [mes'ele] Hind

(2) zevci Zeyde cāriyesinüñ fercin hibe itmekle şer'an cimā'ı ḥelāl olur mı? [el-cevāb] Olur, kabz

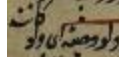
(3) itdükde mālūñ olur.

(5) [mes'ele] Zeyd

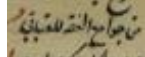
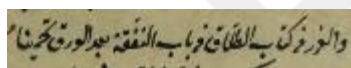
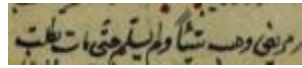
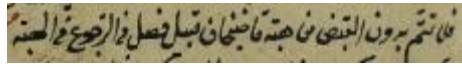
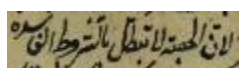
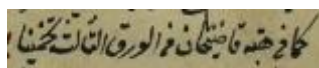
(6) qarındaşı 'Amra Bekrūñ 'abd-ı memlūkı iken hibe eylediği mālı rucū' idüp talebe şer'an kādır olur mı?

(7) [el-cevāb] Olur, Bekr ecnebī ise.

(14) [mes'ele] Hindüñ kıızı Fāṭıma Zeydüñ zevcesi iken vefāt eyledükde Hind-i mezbūre

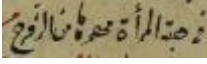
- (15) kıızı Fâtıma ile sâkine oldukları evde vâkı° olan hışşe-i şer°iyyesin dāmādı Zeyde
- (16) müslimānlar huzūrında “hibe-i şahīḥa ile hibe ve temlīk itdüm” diyüp Zeyd daḥı ol mukābelede
- (17) Hinde biñ aqça virüp iki yıl mürūr eylemiş iken Hind-i mezbūre rücū° idüp hibe itdügi
- (18) hışşesin Zeydden taleb ile almağa kādire olur mı? **[el-cevāb]** Olur, kütüb-i meşhūreden
- (19) münfelim olan kısmete kâbil olan müşā°uñ hibesi şahīḥa olmamaqdur.

[138b]

- (2) **[mes°ele]** Zeyd °Amra hibe eyledügi metā°ı °Amr Zeyd vefâtından soñra
- (3) kabz eylemekle mâluñ olur mı? **[el-cevāb]** Olmaz, kabz°l-kabz mevt ile hibe sâkıṭ olur.
- (5) **[mes°ele]** Zeyd marāz-ı mevtinde
- (6) °Amra hibe eyledügi metā°ın ıqbāz itmedüñ fevt olduğda vereşe “kabz bulunmadı, hibede kabz
- (7) şartdūr” diyü virmek istediklerinde °Amr “hibede kabz şart ise vaşıyyetde degildür, marāzuñ
- (8) hibesi vaşıyyetdūr, şülüşden mu°teberdūr” diyü talebe kâdir olur mı? **[el-cevāb]** Olmaz, marāzuñ hibesi
- (9) egerçi kim hükmen vaşıyyet ise de ḥakīkat hibedür.
- (11) **[mes°ele]** Zeyd ḥāl
- (12) şihḥatinde ba°zı emlākın oğlu °Amra ölince beslemek şartı ile hibe idüp ölince besledükden soñra
- (13) sāyir vereşe °adem-i kabüle kâdir olurlar mı? **[el-cevāb]** “Ölince beslemek üzerine senüñ olsun”
- (14) diyüp teslīm-i şahīḥ itdi ise şahīḥdūr, şart lağvdur, olmaz.
- (15) **[bu şüretde]** “Ölince beslersüñ, senüñ olsun”

(16) didi ise hibe bāṭıldur, olurlar.

ان تعلّق الحبة بالقرطبط كما في حبة تاضكان يوصل

(17) [mes'ele] Zeyd °Amra hibe itdūgi metā'ı yine iştirā°

(18) itmede be'is var mıdır? [el-cevāb] “Oğlı olmayıcağ lāyık olan itmemekdür” demiş

fukahā°

ارضه

(19)

الوجهب و الاستي باليمين الموهوب له قالوا لا ينبغي له ان يستين لان الموهوب

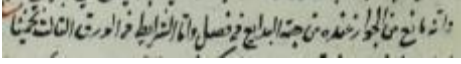
[139a]

(1) [mes'ele] Zeyd °Amr ve Bekr-i faḳīrlere on biñ akça şadağa eylese her birinüñ hisşesi

(2) ayrılmayıp °alā vechu's-şuyū° olıcağ şer°an cā'ize olur mı? [el-cevāb] Olur, cāmi°u's-şagīr

(3) rivāyeti üzere, rivāyeti şahīḥa dahil bu idügi taşrīḥ olınmışdır.

ولو تصاق بشرة در احم

(16) [mes'ele]

(17) Zeyd evi içinde olan metā'ı °Amra hibe eyledükde evi bile teslīm idüp °Amr cümlesin

(18) ḳabz eylemekle ḳabz merḳūm şahīḥ olup hibe temām olur mı? [el-cevāb] Olur, teslīme māni° olan

(19) meşḡul olmaḳdır, şāḡil olmaḳ degildir.

والاصل ان الموهوب متى كان مشغولاً بملك

[139b]

(2) [mes'ele] Zeyd °Amruñ cāriyesi Hindi izniyle tezevvüc eyledükden soñra Hinde ba°zı esbāb

(3) hibe ve temlīk idüp ḳabz olınmış iken ba°de Zeyd rücū°a ḳādir olur mı? [el-cevāb] Olur.

(4)

ولو وجب له خيرة فله ان يرجع ولو وجب له خيرة فله الرجوع عندا

(20)

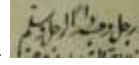
خيرة من حبة فخط النسيئة في باب ما يمنع الرجوع قبيل الفصل الاول

[mes'ele] Hind

(21) zevci Zeyde evi içinde metā'ı var iken hibe eylese hibe-i merḳūme cā'ize olur mı? [el-cevāb]

[140a]

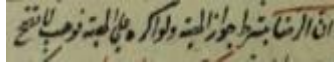
(1) Olur, zevci gayrı gibi degildir, zīrā imre'etü ve metā'ı yed-i zevcededir.

(5) [mes'ele] Hind zevci Zeyde mehrin ve ba'zı esbābın hibe eyledükden soñra

(6) ikrāh ile idügin işbāt idicek şer'an almağa kâdire olur mı? [el-cevāb] Olur, hibenin

(7) şıhhatine rızā' şartdur, icbār ile olmaz.

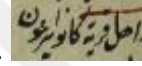
(8) kitābu'l-icārāt Bir kıyeynün

(9) zimmīleri beyinde tavarların tağa otlatmağa biri bir gün biri gayrısı bir gün sürüp minvāl-i mezbūr

(10) üzere otarurlar iken bir zimmīnün bir öküzü zāyi' olduğda ol zāyi' olduğu gün kefereden

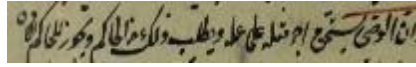
(11) rā'ī olan zimmī emānet gözedirken zāyi' olmuş olıcağ şer'an öküz şāhibi rā'ī olan

(12) zimmīden öküzünün bahāsın tazmīne kâdir olur mı? [el-cevāb] Olmaz.

(15) [mes'ele] Zeydün evlādına vaşī olan 'Amr 'ameline icāre taleb eylese almağa kâdir olur mı? [el-cevāb]

(16) İzn-i hākim ile olur.

(19) [mes'ele] Zeyd degirmenini 'Amra

(20) "icāre ile vir" didükden soñra şuyınun cereyān ve inkıtā'ında ihtilāf vāki' olsa kankısınıñ

(21) kavli ile 'amel olunur. [el-cevāb] Hāl-i hükmi ile 'amel olunur, ya'nī eger vaqt-i münāza'ada cārī ise kavlı

[140b]

(3) [mes'ele]

(4) Zeyd 'Amr-ı kirācıyı bir yerden bir yere metā'ın alı gitmege aḥz idüp metā'ın yükledüp yolda giderken

(5) bir şuya uğraduklarına 'Amruñ bār-gīri sürçüp düşüp ba'zı metā'ın ıslanup helāk

(6) olduğda °Amr takṣīr ve te°addī itmedüğine yemīni ile zamāndan ḥalāş olur mı? **[el-cevāb]**

Olmaz.

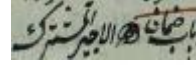

[141a]

(10) **[bu şüretde]** Gerek kirācının def°-i fesād vus°ında olsun gerek olmasun hemān muṭlaқан

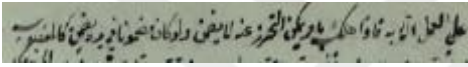
(11) zamān lāzım gelür mi? **[el-cevāb]** Gelmez, ecr-i müştereke vüçüb-ı ḍamānda şerā°ı-i şülüşe ile meşrūṭdur,

(12) biri ol fesāduñ def°i vus°ında olmaқdur, olmayıcaқ olmaz.

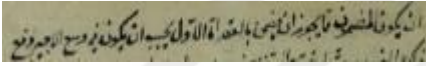
[141b]

(1)

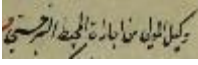
[142a]

(1)

[142b]

(1)

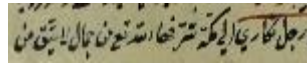

[mes°ele] Bir kimesne bir yerden bir yere kirācı tıttuқda ṭavarları

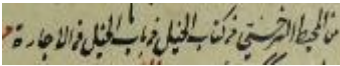
(2) yarı yolda fevt yāḥūd kirācı firār idüp nişf-ı ecr lāzım olmadın ḥavf idüğüñ ne vechle

(3) °aқd eylemek gerek, bu taқdīrce kirā lāzım olmaya? **[el-cevāb]** “Eger falān yere alı giderseñ şu miқdār aқçaya

(4) ve illā kirādan berī olayım” demek gerek.

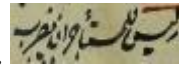

(9)

[mes°ele] Zeyd icāre ile tıttuğı

(10) ırğadı dövmeк cā°iz olur mı? **[el-cevāb]** Olmaz, dābbeyi olur.

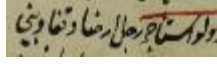
(12) **[mes°ele]** Zeyd icāre ile mutaşarrıf olduğı yere ma°rifet-i mütevellī ile binā° eylemiş iken müddet-i icāre

(13) temām olduğda mütevellī Zeydün icāresin fesh idüp °Amra virdükde Zeyd “ben binā°mı ref° iderem”

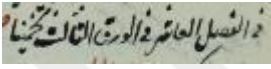
(14) didükde mütevellî binâ° “ref°inüñ vakfa zararı vardır, maqlû°an ve mebnîyyen kankısı eḳall ise kıymetin al” didükde

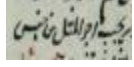
(15) Zeyd rāzî olmayıcaḳ cebren binâ° vakfa zabt mı olunur yoksa ḡayra icāreye virmege Zeydüñ binâ°sı māni° olur mı?

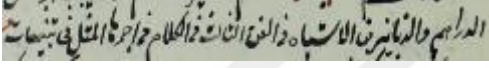
(16) [el-cevāb] Ref°üñ vakfa zararı olıcaḳ binâ°da Zeydüñ yeri yokdur, dilerse mütevellî didüḡine rāzî olsun ve illā

(17) ḡayrı icāreye virmege binâ°sı māni° olmaz, ḡalāṣ idince ṭurur.

[143a]

(12) [mes°ele] Bir ḡuṣṣ ecr-i miṣl ḡükm olduḡda ne maḳûle

(13) mālдан virmek lâzım olur? [el-cevāb] Derāhim ve denānīrden lâzım olur.

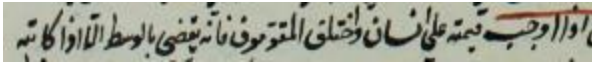
(14) [mes°ele]

(15) Bir yerdeki ecr-i miṣl ḡükm olınsa yāḡūd bir nesne-i ehl-i ḡibre kıymetin ta°yīn eylemek lâzım gelse ḳavl

(16) bir olmayup kıyemi artık kıyemi eksik ta°yīn eyleseler ṣer°an a°lāsı ile mi ḡükm olunur yoksa evsaṭı

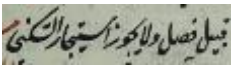
(17) ile mi yoksa ednāsı ile mi? [el-cevāb] Ecr-i miṣlde vasaṭı ile ḡükm olunur, taḳvīmde ekṣerī ile

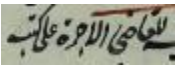
(18) ḡükm olunur, ıḳṭā° ḳavli üzere, zāhiriyyede bu daḡı ecr-i miṣl gibidür, illā °abdüñ nefsi kıymeti kitābetinde

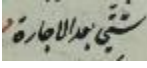
(19) deḡil.

[143b]

(4) [mes°ele] Zeyd-i müslim °Amr-ı zimmiye icāre ile °amel cā°iz olur mı? [el-cevāb] Cā°iz olur, me°āl kerāhe.

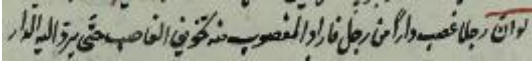
(8) [mes°ele] Ḳudātuñ sicill ve ḡüccet ve mürāsele ve nikāḡ

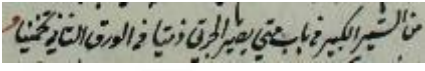
(9) kāḡıdına aldudḡları aḳça ḡelāl olur mı? [el-cevāb] Olur, çok almaz ise.

(11) [mes'ele] Zeyd ʿAmruñ dārına girüp ihṛāca kâdir olmadukda ʿAmr müslimānlar huzūrında

(12) “yā dārından çık yā senden her gün için kırkar akça icāre aluram” didükden soñra bir yıl çıkmayup

(13) baʿde ʿAmr Zeydden günde bir akça degmez iken kırkarı almağa kâdir olur mı? [el-cevāb] Olur.

(14)

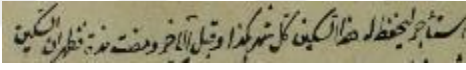
(18) [mes'ele] Zeyd ʿAmrdan

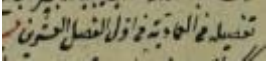
(19) iştirā itdügi metāʿı kableʿl-ḳabz “bir yıla degin senede beş yüz akça ile tursun” diyüp

(20) ʿAmr dahı ḳabül idüp bir yıl hıfz eyledükden soñra Zeyd gelüp metāʿın alup taʿyīn olınan

(21) icrāʾsın virmemege kâdir olur mı? [el-cevāb] Olur, hıfzı evnsüz da lâzımdur, nitekim gayrı

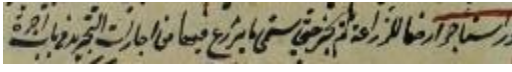
[144a]

(1) metāʿında.

(8) [mes'ele] Zeyd maʿlūmuʿl-ḥudūd olan arzını ekin

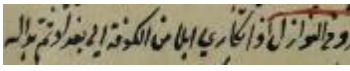
(9) ekmek için on yıla altı yüz akça icāreye virmiş iken ve ecrin dahı ḳabz eylemiş iken baʿde

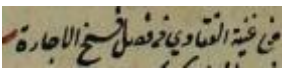
(10) “virdüğüñ al, yerimi ekmege virmem” dimege kâdir olur mı? [el-cevāb] Ekecegi ne idüğüñ beyān eylemedi

(11) ise olur.

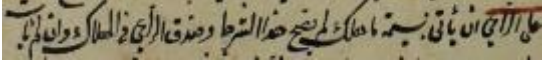
(12) [mes'ele] Zeyd deveci olan ʿAmrı bir şehrden bir şehre icāre ile ahz itdükden soñra “nedür,

(13) ben katırcı buldum anuñla giderem” demekle kâdir olur mı? [el-cevāb] Olmaz, ammā iştirā ile olur

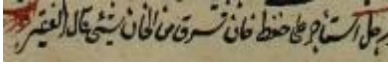
(14) idügi baʿzı muʿteberātda meşṭūrdur.

(16) [mes'ele] Çoban helāk olan tavaruñ ʿalāmetin götürmek

(17) şart olunmuş iken götürmedin helâkden taşdîk olunur mı? **[el-cevâb]** Olunur, şart şahîh degildir.

(18)

(20) **[mes'ele]** Pās-bān olan Zeyd °Amruñ dükkānı delinüp mālı serīka olup zamān lāzım olur mı? **[el-cevāb]**

(21) Kavl-i şahîh olmamakdur.

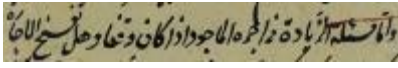
[144b]

(5) **[mes'ele]** Zeyd bir vakf hāmmāmı yılda altı biñ akçaya mukāṭa'aya tutup kesādı zemānında sekiz ay mürūr

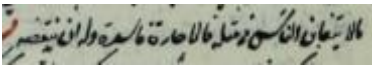
(6) idüp revācı zemānında dört ay ƣaldukda °Amr gelüp arturup Zeydüñ elinden almağa kâdir olur mı?

(7) **[el-cevāb]** Zeyd hāmmāmı alduğı vaƣtde ecr-i mişl ile almış ise soñradan ecr-i mişl ziyāde olsa Zeydüñ yedinden

(8) hāmmām alınmaz. Kādīhān fetāvāsında, Şeyhü'l-İslām fetāvāsından cānibine nazar olunur ne vakfa zarar ve ne

(9) hāmmāmcıya ziyān ola.

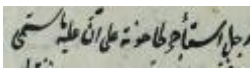
[145a]

(8) **[mes'ele]** Zeyd °Amruñ degirmenin

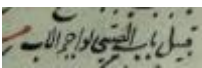
(9) yılda yüz keyle buğdaya icāreye aldukda °Amr şu kesilüp ıslamadığı günüñ dahı ecrin almağa

(10) şart idüp eger “un olmaz ise de süknā kâbil ve ba'zı nesne važ olunur” dise şart merkūm

(11) ile olan icāre şahīha olur mı? **[el-cevāb]** Olmaz, degirmen ittiḥāz olındığı nesnenüñ menfa'at-ı

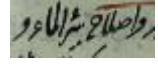
(12) aşliyyesi fevt olur şuyı munkatı' olıcağ.

[145b]

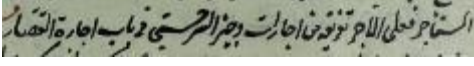
(2) **[mes'ele]** Zeyd dārında icāre ile sākin olan °Amr icnānesi

(3) tıdıkda “küll icnāneñ boşaldıvır” dimege kâdir olur mı yoksa müste‘cir olan ‘Amra mı lâzımdır?

(4) [el-cevāb] Zeyd lâzımdır, lâkin cebr olunmaz ‘Amr icāreyi feshe kâdir olur.

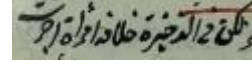

(9) [mes‘ele]

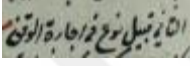

(10) Hind zevci Zeyde dārını icāreye virüp dār-ı merķūmede ma‘an sâkin olmışlar iken Zeyde icāre

(11) lâzım gelür mi? [el-cevāb] Kâdihān kavli üzere lâzım gelmez.

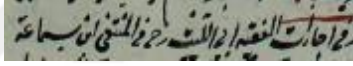
(17) [mes‘ele] Bār-gīri zāyi‘ olan ‘Amr Zeyde “bār-gīrimi

(18) baña bulı virürseñ saña beş yüz aqça vireyim didükden şöra Zeyd delâlet idüp bulındukda

(19) ‘Amr beş yüzi virmemeye kâdir olur mı? [el-cevāb] Olur, mücerred kelām ile ise şey‘ yok, eger bile

(20) ĩrādı ise ecr-i mişl hükm olunur.

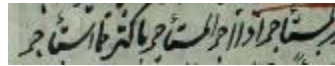

[146a]

(5) [mes‘ele] Müste‘cir icāre ile alduğı dārı āhara ziyādeye icāre ile virmekte be‘is

(6) var mı? [el-cevāb] Ziyādesi mekrūhdur.

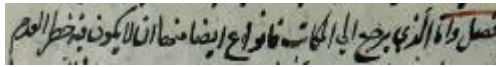
(12) kitābu’l-mükātebe Zeyd-i şağīr lā-yā‘kl olan kulu ‘Amrı kitābete kesse

(13) şahīha olur mı, bu şūretde Bekr bedel-i kitābeti edā idüp Zeyd rāzī olsa āzād olur mı,

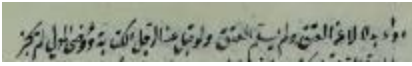
(14) bu şūretde Zeydūñ kitābetini hālide qabūl idüp Zeyd rāzī olmağla cā‘iz olur mı? [el-cevāb]

(15) Olmaz.

[146b]

(1)

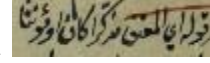
[147a]

(10) **kitābu'l-velā** Zeyd-i zimmī °Amr-ı müsîmî iştirā° idüp i°tāk itdükden soñra

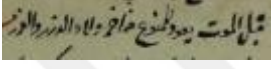
(11) °Amr vefāt idüp aşlen vārişi kalmaduğda Zeyd mevlā-yı °ıtāka olmak sebebi ile terekessin

(12) almağa kâdir olur mı? **[el-cevāb]** Olmaz, gerçi mevlā-yı °ıtāka müzekker ve mü°ennes ve müsîm ve kâfire

(13) şāmildür, lâkin İslāma gelemeyince māni°-i irş idüğü meşhûrdur.

[147b]

(2) **[mes°ele]** Anası hürretü'l-aşl olan Zeyd fevt

(3) olup li-ebeveyn °ammetesi Hindi ve babasınun babasını i°tāk iden °Amrun oğlu Bekri ve

(4) kızları Zeyneb ve Hadiceyi terk eylese kısmet-i terk şer°an ne vechle olur. **[el-cevāb]** Bu mes°elede

(5) ihtilāf-ı °ulemāu'l-°Osmān red° olduğı meşhûrdur, ba°zıları °anası cānibine aşılarak tārī olmayıcak

(6) rāyiha-yı velā° kalmaz” diyüp Dürer Gürer Bedāyi°u°ş-şanāyi°den naql itdüğü ile iftā° buyurup ba°zılar °fetāvā-yı

(7) meşhûrede olan eşahh’dur, anuñla °amel eylemek gerek, mevlānā hüsrev sözine °aşrında olan °ulemā° cevāb

(8) yazmışlardur ve şübühātın hāl eylemişlerdür, anuñla °amel olunmaz ve ma°a-zalık anuñ didüğü, hürretü'l-aşl bu

(9) diyārda bulınursa gāyet kıllet üzere bulınur” diyü fetvā virmişlerdür. Kavl-i evvel üzere

(10) cümle Hinde virilür, kavl-i şānī üzere cümle Bekre diger bu °aşabe-i sebebiyye olup Hind zevî'l-erhāmdan

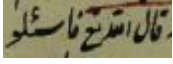
(11) olup Zeynebe ve Hadiceye şey° olduğı içün ikisine de kâ°il olanların fetvā ve takvāsı

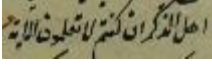
(12) zirve-i °ulyāda olup kâbil-i ta°bîr degildür, ammā hālen ser-çeşmimiz olan şeyhü'l-islām metā°nallāhu te°ālā

(13) ilā yevmi°l-kıyāme hāzretlerinun re°y-i şerîfleri kankı kavl üzerine idüğüne cezm olıcak anuñ üzerine

(14) kaç olunup kaçan kimesneden muhālefete mecāl muhāldür, zīrā anların kavli-i şerīfleriyle ʿamele meʿmūrlar olup

(15) ve eşahh-ı akvāl kankısı idüğine anlar ʿālimlerdür, tafşīl-i muharrer cehlden nāşīdür.

(16) **[mesʿele]** Zeyd kulu ʿAmra Bekrūñ cāriyesi Hindi alıvirüp

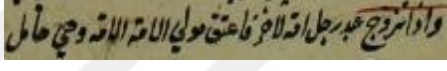
(17) baʿdehu Bekr Hindi ʿabdden hāmīl iken āzād idüp baʿde Zeyd dahı ʿAmrı āzād idicek velāʾsı

(18) anası mevlāsınuñ mı olur yoksa babasınuñ mevlāsınuñ mı olur? **[el-cevāb]** Hind āzād

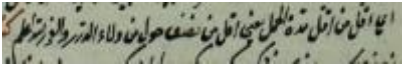
(19) olduğda altı aydan ekālde toğdı ise eb cānibūndür, eger mevtden yāhūd tälākdan ıtkdan soñra

(20) altı aydan ekşerde toğdı ise eb cānibūndür, eger mevtden yāhūd tälākdan muʿtedde iken degil

(21) ise ıtk, eger böyle ise mevt ve tälākdan iki yıldan eksikde toğanuñ velāʾsı yine

(22) mevlā-yı ümmüñ olur.

[148a]

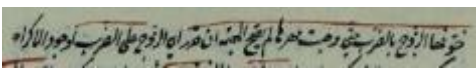
(18) **kitābu'l-ikrāh**

(19) Zeyd zevcesi Hinde “seni muhkem dögerem mehrüñ hibe eylemezseñ” diyüp Hind havfindan hibe eyleyüp

(20) Zeyd tälāk virdükden soñra “nedür ben ikrāhla ferāğat eyledüm idi” diyü mehrin taleb eylese almağa

(21) kâdir olur mı? **[el-cevāb]** Olur, eger Zeyd darbı işbāta kâdir olup Hind ikrāhın işbāta kâdire olursa.

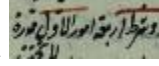
[148b]

(1)

(10) **[mesʿele]** İkrāha ne maķūle kimesneden müteħakkık olur. **[el-cevāb]** İmām-ı aʿzam kavli üzere sultāndan gayrıdan

(11) olmaz, imāmeyn kavli üzerine her müteğallib ki tehdīd itdügi nesneyi ityāna kâdir ola olur, fetvā dahı bunuñ

(12) üzerinedür, dört şartuñ biri budur ki üçü dağı naılden ma' lüm olur.

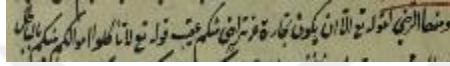
[149a]

(2) [mes'ele] Zeyd °Amrdan ikrāhla alduğı kuluñ aqçasın

(3) dağı virmiş iken °Amr ba°de “ben bey°de mükreh idüm” diyü ikrāhın işbāt idüp aqçasın virüp kılını

(4) Zeydden almağa kâdir olur mı? [el-cevāb] Olur, eger aqçasın almada dağı mükreh ise, ve illā tayı°an teslīm itmiş olup

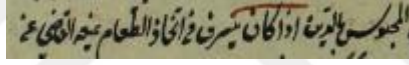
(5) kâdir olmaz.

(8) kitābu'l-ḥacr Deyn içün maḥbūs olan Zeyd mālın isrāf

(9) itmege şürü° eyledükde dā°inleri men°e kâdir olurlar mı? [el-cevāb] Olurlar, kâdī isrāfdan men° idüp

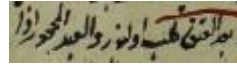
(10) kifāyet miqdārı taqdīr eylemek gerek.

(12) [mes'ele]

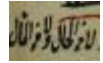
(13) Zeydüñ kulu °Amr Bekrden biñ aqça istiḳrāz idüp ekl ve itlāf eyledükden soñra Bekr °Amrdan da°vā

(14) idüğü Zeydden almağa kâdir olur mı? [el-cevāb] Olmaz.

(17) [mes'ele] Zeyd °Amruñ şağīr oğluna qarz

(18) virdüğü aqçayı ba°de'l-istiḥlāk fī'l-ḥāl talebe kâdir olur mı? [el-cevāb] Olmaz.

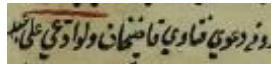

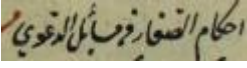
[149b]

(6) [mes'ele] Zeydüñ kulu °Amrdan

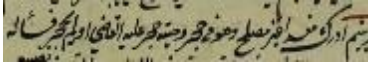
(7) Bekr “mālum istiḥlāk eyledi” diyü da°vā eylemek isteyüp kâdīya da°vet eyledükde Zeydüñ izni yok iken maḥzar

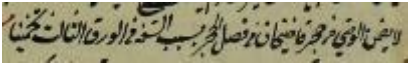
(8) sürüp alı gİtmek cā°iz olur mı? [el-cevāb] Olmaz.

(11) [mes'ele] Zeyd vaṣī olduğu ʿAmr-ı yetīmün mālını ʿAmr taẓyīʿ ideceği zāhir

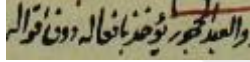
(12) ve bāhir iken “nedür, müdrik oldu” diyü teslīm eyledükden şoñra ʿAmr mālını taẓyīʿ idicek şerʿan Zeyde zamān lāzım

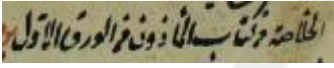
(13) gelür mi? [el-cevāb] Gelür.

(16) [mes'ele] Zeydün kulu ʿAmr

(17) Bekri ʿamden katl eyledüğine ikrār eylese mücerred kavline iʿtibār olınup kışāş ile hükm olunur mı? [el-cevāb] Olınur,

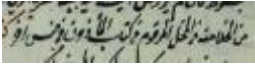
(18) ʿabd-ı maḥcūr nefsiñe rāciʿ olan mevāddede kavli ile muʾāheze olınur.

(20) [bu şüretde] ʿAbdün ikrārı mevlāsı huzūrında olmayıcak

(21) şerʿan müteber olur mı? [el-cevāb] Olur, mevlāsıñ huzūrı ikrār olınmayup beyyine ikāmet olındığı

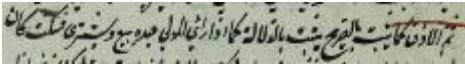
[150a]

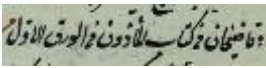
(4) kitābu'l-meʾzūn Zeyd kulu ʿAmruñ

(5) beyʿ ve şirāʾsın görüp sākıt olmış iken baʿde bu huşuşda “nedür beyʿ ve şirāʾya meʾzūn

(6) degil idi” dimesine iʿtibār olınur mı? [el-cevāb] olınmaz, izn şarīḥ ile şābit olduğu gibi delālet

(7) ile de şābit olur, illā meger Zeyd kādī ola, kādīhānda ve zāhiriyye de olmadığı meşṭürdur.

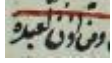
(8)

(11) [mes'ele] Zeyd kulu ʿAmra bir aya dek beyʿ ve şirāʾya

(12) izn virüp āḥar yere gidüp Zeyd bir yıl eglendükde tā Zeyd gelince ʿAmr beyʿ ve şirāʾdan ḥālī olmayup

(13) üzerine ḥuḳḳ-ı nās müteʿallik olduğda Zeyd “ben ʿAmra bir aya dek izn (...) bir aydan şoñra

(14) maḥcūrdur” dimege kâdir olur mı? **[el-cevâb]** Kâdir olmaz, zemânında ḥacr eyledi ise.

(17) **[mes'ele]** Zeyd kulu °Amra “gel nefsüñi saña beş biñe bey° ideyim”

(18) didükde °Amrı Bekrden beş biñ aqça istikrâz idüp lâkin nefs iştirâ° itmedin fevt olsa

(19) Bekr yedinden beş biñi almağa kâdir olur mı? **[el-cevâb]** Olur, eger Zeydün yedinde kaldı ise.

(20)

(21) **[mes'ele]**

[150b]

(1) Zeyd kulu me'zûn degil iken °Amrdan iştirâ° itdüğü metâ'ı °Amr kıl “sen maḥcûrsın, bey°ün

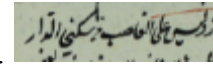
(2) şaḥîḥ degildür” diyü virmemek istedikde Zeyd “benüm maḥbûlüm” demekle almağa kâdir olur mı? **[el-cevâb]** Olur,

(3) icâzetine mevķûfdur.

(7) **kitābu'l-ğaşb** Zeyd °Amruñ mülkinde sākin olup tavarların kullanup °Amr ba°de

(8) °alā tārīķu'l-ğaşb taşarrufın işbāt idüp ḥükm olındukda bu kadar zemān istiḥdām olınan emlākınuñ

(9) ecr-i mişlin daḥı taleb eylese ḥükm olunur mı? **[el-cevâb]** Olınmaz.

(11) **[mes'ele]**

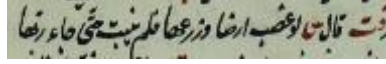
(12) Māl-ı meyyiti meyyitüñ ğuremâ'sından Zeyd-i zālīm aḥz eylese vereşe tekrār almağa kâdir olurlar mı? **[el-cevâb]**

(13) Olurlar,

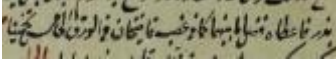
(14) **[mes'ele]** Zeydün sürülmiş ḥāzır yerine °Amr ğaşben ilkā° bezr eylese

(15) Zeyd-i mezbûr °Amruñ toḥumını virmekle maḥşûlî kendüye almağa kâdir olur mı? **[el-cevâb]** °Amruñ toḥumınuñ mezzû'an

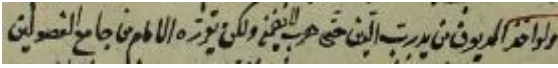
(16) kıymeti virür de maḥşûlî kendi alur.

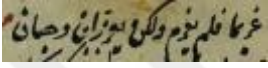

[151a]

(8) [mes'e] Bir kimesne

(9) bir kimesnenüñ borclusın yedinden alup kaçarsa ne lâzım olur. [el-cevāb] Ta'zīr lâzım olur.

(10)

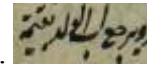
(15) [mes'e] Zeyd °Amrdan iştirā° eyledügi cāriyeyi

(16) taşarruf idüp veledi olmış iken Bekr istihkāk işbāt idüp cāriyeyi ve kıymet-i veledi ve °ukrını

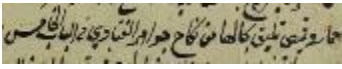
(17) aḥz eyledükden şoñra Zeyd daḥı cümlesiyle °Amra rücū'a kâdir olur mı? [el-cevāb] semen kıymet-i veled ile

(18) rücū'a kâdir olur, °ukr ile olmaz, eger maḡşûb idügin bilüp aldı ise veledi ḥürr bi'l-kıymeti

(19) daḥı olmayup rıkk olur, bu taqdīrce de şemeni ile rücū'a kâdir olur.

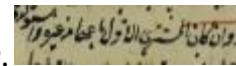
[151b]

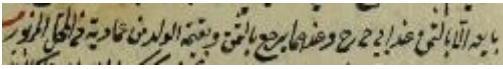
(10) [bu şüretde] Zeyd daḥı

(11) Hālide beye° itmiş olup veled Hāliden olıcak semen ve kıymet-i veled ile Hālide Zeyde Zeyd °Amra rücū'a

(12) kâdir olur mı? [el-cevāb] Müşterī-i şānī evvele semen ve kıymet-i veled ile rücū'a bi'l-ittifāk kâdir olur,

(13) evvel bāyi°a İmām-ı A°zam katında ancak semen ile rücū° ıder.

(15) [mes'e]

(16) Zeyd °Amrdan bir miqdār mālını ḡaşb ve-yā serīka idüp āḥar yere gitdükde aḥz olınup ḥākimü'ş-şer°

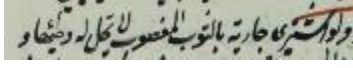
(17) çeküp yedinde alup ba°de Zeyd °Amrı aḥz idüp mālını taleb itdükde “falān yerün kādīsı

(18) yedimden aldı, andandır” diyüp hüccet-i şer’iyye gösterüp mazmûnın işbât itmek istedükde Zeyd

(19) “benüm kâdî aldugı eksigüm degil” diyüp mālını şer’an tazmîne kâdir olur mı? [el-cevāb] Olur.

[152a]

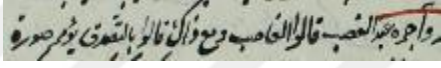
(2) [mes’ele] Zeyd gâşb itdüğü metâ’ ile iştirâ’ eyledüğü câriyenün vaṭî’ eylemesi helâl olur mı?

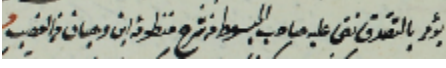
(3) [el-cevāb] Olmaz, tezevvüc gibi degildür.

(5) [mes’ele] Zeyd ‘Amruñ dārın yā ‘abīdin gâşb idüp ba’de Bekre icāreye virse Bekr

(6) ba’de “bu māl mağşûb imiş” diyü icāresin Zeyde virmeyüp “şāhibine virürin” dimege kâdir

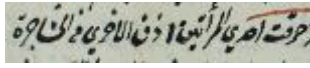
(7) olur mı? [el-cevāb] Olmaz, icārenün vüçubi ‘aḳd iledür, lâkin ṭayyib olmayup taşadduk

(8) ile emr olunur.

(10) [mes’ele]

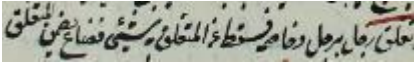
(11) Hind ve Zeyneb çekişüp döğüşdüklerinde Hind Zeynebün kulağın yarup altı biñ aḳçalık

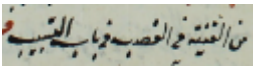
(12) elmās küpesin ziyā’a sebep olıcaḳ Zeyneb Hinde sebebiyyeti sebebiyle küpesinün kıymetin

(13) tazmîne kâdir olur mı? [el-cevāb] Olmaz.

(15) [mes’ele] Zeyd ‘Amruñ etegin alup muḥāşame içün ıtlāk eylemeyüp bu eşnā’da ‘Amrdan

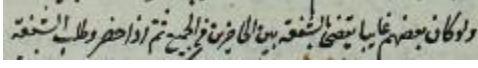
(16) beş biñ aḳça düşüp zāyi’ olıcaḳ ‘Amr Zeyde “sebeb olduñ” diyü meblağ-ı merḳûmı tazmîne kâdir olur mı?

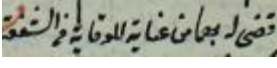
(17) [el-cevāb] Olur.

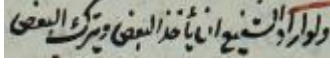
(18) [mes’ele] Zeyd-i medyün dā’ini olan ‘Amra deynini

(19) götürüp “al, şay, eyüsin ve yatlusın ayır” diyü yedine teslîm itdükden soñra ol aḳça ‘Amruñ

(17) [el-cevāb] Hāzireyn beyninde cemī'asından hükm olınduktan soñra gā'ib hāzır olup taleb iderse aña da

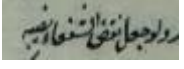
(18) hükm olunur.

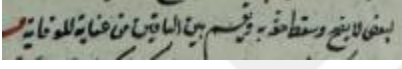
(19) [mes'ele] Şefī' olan kimesne cebren ba'zısın alup ba'zan

(20) terk itmekle kâdir olur mı? [el-cevāb] Olmaz.

(21) [mes'ele] Ba'zı şuf'a naşībini ba'zı kılmağa

[154b]

(1) şer'an kâdir olur mı? [el-cevāb] Olmaz, şaḥīḥ degildir. Haqqı sākıt olur.

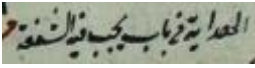
(2) [mes'ele] Zeyd müşā' ve müşterek

(3) olan degirmenden hisşesini 'Amra bey' eyledükde degirmen-i merķūmda hisşesi olan Bekr istimā'

(4) eyledükde şerā'it-i taleb-i şuf'ayı bi't-temām ri'āyet idicek şuf'a tarīki ile almağa kâdir olur mı?

(5) [el-cevāb] Degirmenüñ yeri daḥı mülk-i şarīḥleri ise binā'sı ile bile bey' olunmuş ise olur.

(14) [mes'ele] Zeydüñ cārīleri 'Amr ve Bekr dārları ile Zeyde şefī'ler

(15) iken 'Amr Zeydden dārını iştirā' itdügine Bekr 'ālim olduğda şuf'a tutup şerā'itin ityāndan soñra

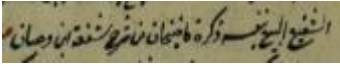
(16) 'Amrdan taleb eylese cümlesi hükm olunur mı yoksa nışfi mı? [el-cevāb] 'Amr ba'de'ş-şirā' şuf'a aḥz itmiş

(17) olmayıcak cümlesi hükm olunur itmiş ise nışfi egerçi şirā' ile şuf'a bātıla olmaz idügi müberhen, lākin

(18) aḥzda şuf'a mefhūmı lafz lāzım idügi daḥı mübeyyendür. Bu fer' egerçi kim kütüb-i fetāvānuñ ekşerinde

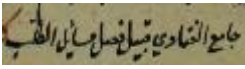
(19) meştūrdur degildir, lākin şāḥib-i kunye ve fetāvā-yı zāhiriyye ve isticābi beyān itmişdür.

[155a]

(16) [mes'ele] Zeydün şefî'i olan

(17) "Amr bir evi Bekre bey'e eylemezden evvel şuf'ayı teslîm idüp "var Bekre bey'e eyle şuf'a tutmazın" demiş

(18) iken ba'de'l-bey'e şuf'a ahzına kâdir olur mı? [el-cevâb] Olur, şuf'a ba'de'l-bey'e sâbit olur.

(21) Kitābu'l-kısmet Hind fevt olup iki li-üm

[155b]

(1) karındaşların ve ana ve zevcin terk eyledükde Hindün evi bunlar beyninde kısmet olunmak lâzım gelür kara

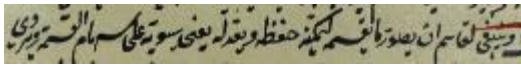
(2) kısmet-i 'ādile ne vechle olur. [el-cevâb] Mes'eledde nısf şülüş ve sūdüs var, bunlara eḳall-i enşibâ

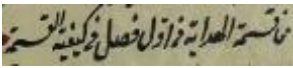
(3) sūdüsdür, altı sehm idüp şark yâ ğarb cānibinden naşibleri ḳur'ada evvel çıkana evvel, s̄ānī çıkana

(4) s̄ānī, s̄ālīs çıkana s̄ālīs telķīb olınan sehm virilür, andan şoñra ḳur'ayı iḥrāc idüp eger naşib-i

(5) nısf olan çıkarsa ol cānibden üç sehm virüp eger anası çıkarsa bir sehm virüp

(6) eger bākīleri çıkarsa iki sehm virüp birāderler daḥı çıkarsa bu kıyās üzerine 'amel olunmak

(7) gerek.

(14) Cevāb-ı āḥar Eger ḳur'a ile kısmet murād ise naşiblerde

(15) ḳanḳısı az ise küllī aña berāber bulına. Meşelen, birine altıdan bir degerse birine iki birine üç bölük

(16) olınup biri birine berāberce daḥı bir taraftan başlayup ad vire işbu evvel sehm olsun,

(17) bu ikinci, bu üçünci āḥarına dek andan şoñra şerīkleriñ adlarını üç pāre kâğıda yaza, ol kâğıdçıkları

(18) dürüp ḥaşr içine vaz' idüp bir nesnenün altına ḳoya andan şoñra bir kişiye çıkarda

(19) ki "evvel ḳanḳıñuzuñ adı çıkarsa sehm-i evvel anuñ olsun" eger evvel üç sehm alacağun

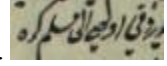
(20) adı çıkarsa evvelki ikinci üçüncü aña virile, andan sonra iki naşiblinün çıkarsa iki aña

(21) virile, eger evvel birine yâ ikili çıkarsa yine bu zıkr olunan üzere virilür. **[mes'ele]** Zeyd-i zimmi

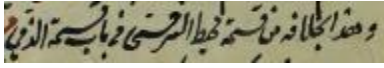
[156a]

(1) °Amr-ı müslimi vaşî naşb eyledükden sonra fevt olduğda hamrî kalıcak müslim Zeydün hamrın takşim

(2) şer'an cā'iz olur mı? **[el-cevāb]** Olmaz, mekrūhdur, bir zimmiyi vekil ider.

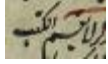

(7) **[mes'ele]** Zeyd fevt olup kitābları

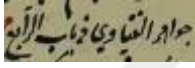

(8) kaldukda vereşe her birinün her birinün her birinde ġaraẓı olup “takşim olınsun” demekle kâdir olur mı?

(9) **[el-cevāb]** Kâdir olmazlar, kitāb takşim olınmaz, her biri nevbet ile müntefi° olurlar.

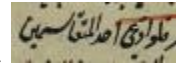

(16) **[mes'ele]** Zeydün vereşesi terekessin takşim eyledükden sonra ehad

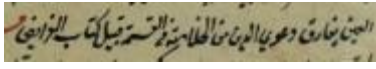
(17) vereşe hîn-i kısmetde sâkıf olup kısmete râzî olmuşlar iken ba°de deyn yâ °ayn taleb eyleseler

(18) şer'an istimā° olunur mı? **[el-cevāb]** °Aynda olınmaz, deynde olunur.

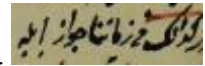
[156b]

(15) **[mes'ele]** Ehl-i maħalle

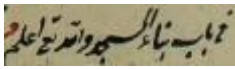

(16) “tarīk-i °ammdan bir miqdār yeri vüs'at vardır, kimesneye zarar olmaz” diyü evlerine almak cā'iz olur mı?

(17) **[el-cevāb]** Eşbāh ve nezā'irde cevāzı muşarraḥ, lâkin is'āfda ḫilāfidür.

(20) **[mes'ele]** Zeyd ile °Amr birāderi kısmet itdüklerinden sonra

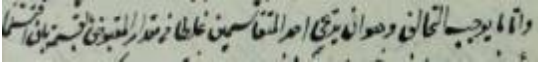

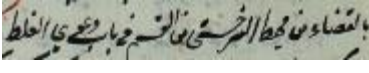
(21) orta yerlerinde olan dīvārda ihtilāf vāқи° olduğda her biri dīvār kendünün olması şartı

[157a]

(1) üzere kısmeti vāқи° oldu diyüp birinün daḫı beyyinesi olmayıcak şer'an nice olur?

(2) Teḥālūf olınduktan soñra müdde-i-bih müşterek bâkî kalur, sebeb-i istihkākda müstevlî oldukları için.

(3)

(16) **Kitābu'l-müzāra'a** Zeyd

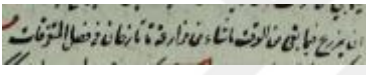
(17) ʿAmruñ yirini bir yıl müzāra'a tarīki ile ʿaḳd-i şaḥīḥ eyledükden soñra eküp bitdükde çekirge otlayup

(18) Zeyd ğayrı nesne ekmek istedükde müddet temāmına dek ʿAmr men'e ḳādir olur. **[el-cevāb]** Eger nev'i

(19) mu'ayyen ekmek ise ʿaḳde ḳādir olur, müzāra'ası ʿāmme olup yāḥūd muṭlak ise olmaz.

[157b]

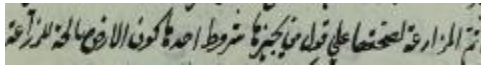
(2) **[mes'ele]** Müzāra'a

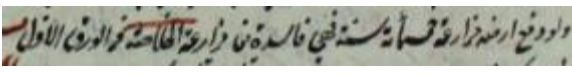
(3) şihḥatinuñ şartları kaçdur ve nedür? **[el-cevāb]** Sekizdür, evvelā zīrā'ate şāliḥ yir gerek, şāniyen ʿaḳd idenler

(4) ʿāḳil ve bâliḡ gerek, şāliḡen müddet beyān olunmak gerek, rābi'an tuḥm viren beyān olunmak gerek, ḥāmisen

(5) tuḥm olmayan ḥaḳḳı beyān olunmak gerek, sādisen arzı şāḥibi taḥliye itmek gerek, şöyle ki bile

(6) işlemek şart ola fāsīd olur, sābi'an ḥāşıl olanda şirket gerek, şāminen cins-i bezr beyān

(7) olunmak gerek.

(16) **[mes'ele]**

(17) Müzāra'a ki arz ve ʿamel ve bezr ve baḳar ile olur, bunlardan ḳanḳısı ḳanḳısınuñ olmak ile şaḥīḥ olur. **[el-cevāb]**

(18) Bu taḳsīm ʿaḳlı üzerine yed-i vech üzeredür, şundan ḥālī degil, biri birinden olup üçü birinden

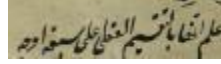
(19) şart olmak var, bu dört vech üzerinedür. Arz yā ʿamel yā bezr yā baḳar birinden olup bâkî āḥardan

(20) olmak var, sālîṣ cā'iz olmaz bu ihtimālî için. Rābi° cā'iz olmaz, baḳaruñ ecr-i mechûl ile isticāri

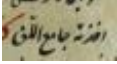
(21) için yāḥūd ikisi birinden ola, bu üç vech üzerine olur. Arz beḳr yā baḳar yā °amel ile birinden ola,

[158a]

(1) bākīler āḥardan ola, evvelkisi cā'iz āḥarın olmaz.

[158b]

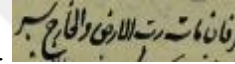
(7) **kitābu'l-mūsāḳāt** Zeyd °Amr ile mūsāḳāt °aḳdeyn idüp

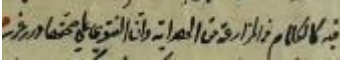
(8) bāğçesin şu irmege virüp °Amr °amel emrinde iken yemiş erişmedin ḥām iken Zeyd vefāt idicek

(9) °Amr °amelden imtinā° idüp “ḥişsemi ḥāmile üleşlüm” demekle ḳādir olur mı? **[el-cevāb]**

(10) Olmaz, vereṣe muḥayyer olurlar dilerse üleşürler, dilerse °Amruñ naşībinüñ kıymetin ḥāmile öderler, dilerlerse

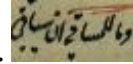
(11) kendüler tımār idüp °āmil ḥişsesin yemişinden girü alurlar.

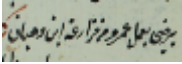
(18) **[mes°ele]** Zeyd °Amra ḥāşılanuñ

(19) nışfına bāğçesin şuarmağa virüp kendi āḥar yere gitdükde °Amr bizzāt şu ve irmeyüp Zeydüñ izni

(20) yok iken Bekre şuarmağa virmege ḳādir olur mı? **[el-cevāb]** Olmaz.

[159a]

(8) **kitābu'z-zebāyih** Eflāk vilāyetinde kefere şığırlarını başına

(9) balta ile urup paşdırma idüp dār-ı İslāma bey° eyleseler bu maḳûle vechle olanuñ ekli helāl olur mı?

(10) **[el-cevāb]** Olmaz, zekāt-ı ihtiyārı da göğüs ile enek arasından boğazlamakdur, hattā vikāye rivāyetinde yumurcağuş

(11) enekden yanından boğazlamak cā'iz degildür. Cāmi°u'ş-şāğir rivāyetinde cā'izdür, ḳavl-i müftā-bih daḥı budur.

(12) Kesilicek tamarlar dağı dördtür, biri kuru üñükdür, biri kızıl üñükdür, ikisi dağı iki yanında kan tamarlarıdır

(13) ki bunlara hulkum, mer'î, vurüd-ı cān dirler. İmām-ı Şāfi'î katında cümlesi kesilmek şartdır, bizüm e'imme

(14) katında üç kesilmek kankı üç gerek olsun, İmām Ebū Yūsufdan bir rivāyetde ol üçüñ ikisi hulkum

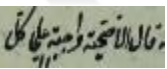
(15) ile yeri olmak şartdır, İmām Muḥammedden bir rivāyetde her birinüñ çoğı kesilmek şartdır.

[159b]

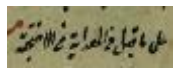
(12) **kitābu'l-uḍḥiyye** Uḍḥiyye farz mıdır, vācib midür, yohsa sünnet midür, maḳūle kimesneye

(13) lāzım mıdır? **[el-cevāb]** Eşahh rivāyetde vācibdür, her müslim ki hür ve muḳīm olsa havā'ic-i aşliyyesinden gayrı nişāb

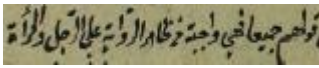
(14) kadar nesnesi ola gerçi zekāt vācib olur, nesne dağı degil ise de meşelen ḥācetinden ziyāde nişāb

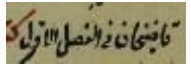
(15) kadar nesnesi ola, olur yā esbābı yā tavarları yā kulu yā qaravaşı ola.

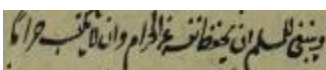
[160a]

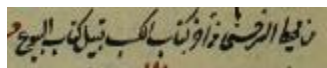
(5) **[mes'ele]** Hindüñ havā'ic aşliyyesinden ziyāde māl olup lākin zevci

(6) üzerinde mehri olıcaḳ şer'an vācib olur mı? **[el-cevāb]** Olur, mu'accel olup zevci māl ise 'alā kavli'l-İmāmeyni'l-humāmeyn

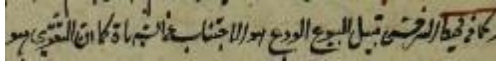
(7) mehr-i mü'accel ise olmaz 'alā.

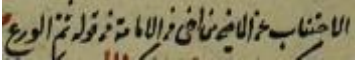
(14) **kitābu'l-kerāhiyyet** Müslim olan ne itmek gerek tā kim caḥīme gitmeye. **[el-cevāb]**

(15) Nefsi ḥarāmdan hıfz idüp kimesneye zulm itmeye.

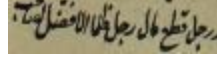
(17) **[mes'ele]** Melāk-i vera' ve zühd ve esāsı taḳvā

(18) ve rüşd olan hışāl nedür? **[el-cevāb]** Nefsi ḥarāmdan hıfz idüp ḥarām kesb eylemeyüp müslim ve mu'āhide zulm

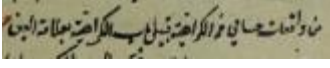
(19) itmemekdür.

(20) [mes'ele] Zeyd °Amrda olan ھاqqını dünyāda

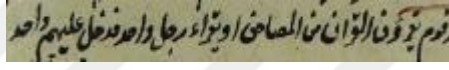
(21) ھاlāl itmek mi efdāldür yoksa eylememek mi? [el-cevāb] Eylemek efdāldür.

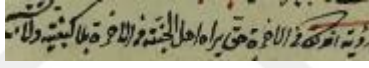
[160b]

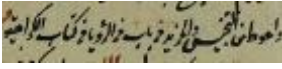
(2) [mes'ele] Bir cāmi°-i şerīfde ғazā° içün

(3) du°ā° ve şenā°ya cem° olınan mü'minün kırā°et-i Qur°ān-ı °Azīm iderler iken ehl-i °ilm olan Zeyd geldükde merķūma ta°zīmen kıyām

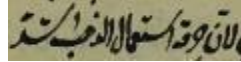
(4) cā°iz olur mı? [el-cevāb] Olur.

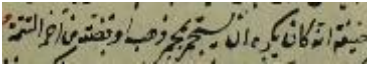
(7) [mes'ele] Allāhu Te°ālā ھاżretlerini menāmda görmek şer°an cā°iz olur mı? [el-cevāb] Ekser fukahā° kā°il olmamışlardır,

(8) bu bābda sūkūt aḥvaṭ idügi muşarraḥdur.

(13) [mes'ele] Altundan micmer içinde °ūd ve (...)

(14) (...) isti°māl itmede kerāhet var mıdır? [el-cevāb] Vardur, gümüşde daḥı.

(18) [mes'ele] Māl cem° itmede

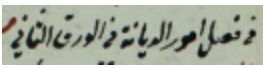
(19) ve giyese içine akça ve şāhī vaz° idüp ḥuşuşan şāhīlerüñ ba°zan de lafzatu'llāh var

(20) iken cebine koyup oturdukça üstine oturmada şer°an nesne var mıdır, nās ise buña

(21) mübtelādur. [el-cevāb] Māl-ı ھاlālden cem° olup zekātı ve sāyir ḥukūkı virilicek be°is yokdur,

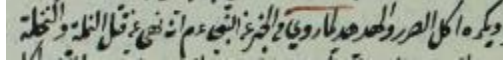
[161a]

(1) zīrā maḳşūd hıfzdur, istiḥfāf degildür. İtibār maḳaşıduñ nefsinedür, nefsi ef°ale degildür.

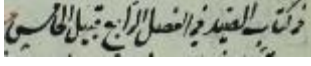
(6) [mes'ele] Şaksāğan ve laḳlākuñ ekli ھاlāl midür?

(7) **[el-cevāb]** Aşlda helāl ammā müsteḥabb degil, zīrā nās bunları ekl idene āfet işābetin te°ārūf

(8) eylemişler.

(12) **[mes°ele]** Zeydūñ burnı kanayup dinmedükde

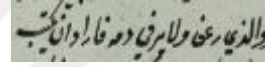

(13) °Amr Qur°ān-ı Şerīfden kanı ile alnına yazmak ile āşim olur mı? **[el-cevāb]** Ebū Bekru°l-iskāf

(14) “cā°izdür” demiş, kütüb-i fetāvāda şifā° ma°rūf olıcağ bunun emşāli nesnelere cevāz

(15) gösterilmiş, meşelen bevl ile yazmak gibi ve vilādetde te°assür olsa faḥzine aşmak gibi, ammā fakīr

(16) añladuğı bunların cidden biri ile °amel olınmamağdur.

[161b]

(4) **[mes°ele]** İmām-ı A°zam mezhebinde olan Zeyd °Amr-ı Şāfi°i “burundan kan akmak ile āb-dest

(5) bozulmaz” didükde Zeyd “ol ḳavl bātıldur” demek cā°iz olur mı? **[el-cevāb]** Olmaz, ḫaṭā°dur, ādāb-ı

(6) şer°e muḫālifdür. Ḥaḳḳ ve bāṭıl mu°teḳadātda isti°māl olunur, müctehidātda ḫaṭā° ve şavābdur, müsta°mel olan,

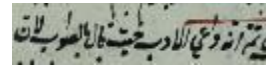
(7) ḫattā bizüm mezhebimiz ile muḫālifimiz mezhebden fūrū°da su°āl olınduğda vācib olan budur ki “bizüm

(8) mezhebimiz şavāb sizūñ ḫaṭā°dur, ammā sizūñ olup bizüm ḫaṭā° olmak da ihtimāldür” ve illā eger ḳaṭ° olunacak

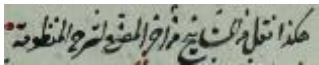
(9) olursa “bizüm taḫḳīḳ-i müctehid şavāb ve ḫaṭā° idügidür” didüğümüz nice şahīḥ olur, ammā bizüm mu°teḳadımız ile muḫālifimiz

(10) ḫaşmımız mu°teḳadından su°āl mu°teḳadātda olıcağ olursa ol zemānda bizüm lāzım olan “ḫaḳḳ biz i°tikād

(11) itdüğümüzdür, ḫaşmımızıñ mu°teḳad-i bātıldur” demek gerek.

(16) **[mes°ele]** Hind ḳarnında olan veledini °ilāc ide

(17) ihṛācında şer'an ism olur mı? **[el-cevāb]** Halkından bir şey mütebeyyin olmadı ise yoktur.

[162a]

(4) **[mes'ele]** Medyūn olan kimesne ğuremā° iznisüz ğazā'ya yāhūd ḥacc-ı şerīfe gitmek cā'iz

(5) olur mı? **[el-cevāb]** Mekrūhdur.

(6) **[mes'ele]** Ḥanefī müftisi olan Zeyde “e'imme-i Şāfi'den cevāb

(7) ne vechledür” diyü istiftā° olındukda mezheblerince cevāb virmek cā'iz olur mı? **[el-cevāb]**

(8) Olmaz, İmām-ı A'zam katında şöyledür diyü virmek gerek.

(10) **[mes'ele]** Hīle-i şer'iyye itmekde be'is

(11) var mıdır? **[el-cevāb]** Mekrūhdan firār yā mekrūha def° içün olıcaḵ hīle meşrū'edür, ḥarāmdan

(12) firār ve tebā'üd içün ihtiyāl mendūbdur.

(15) **[mes'ele]** Hindūn važ°-ı ḥaml iderken ḳabl ve dübüri bir olup ḥicāb munḳaṭı° olıcaḵ cimā°

(16) cā'iz olur mı? **[el-cevāb]** Olmaz.

(19) **[mes'ele]** Harīrden uçḵur

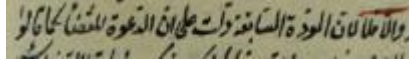
(20) şer'an ḥelāl olur mı? **[el-cevāb]** Kuşak gibi degildür, İmām-ı A'zam ve Muḥammed ḳatlarında cā'izdür. **[mes'ele]**

(21)

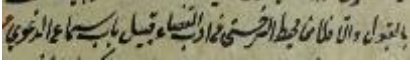
[162b]

(1) **[mes'ele]** Müstakraz mukriž ba'zı nesne hediyye götürse ḳabül cā'iz olur mı? **[el-cevāb]** Evvelden

(2) viri geldiyse olur.

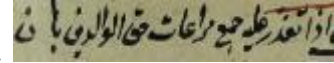
(4) [mes'ele] Zeyd

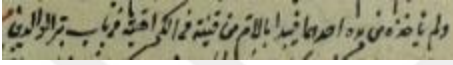
(5) anası ile babasının ri'āyetinde ʿaciz olup birine itdükde ol biri rencide olmak lāzım gelecek

(6) işyān lāzım gelür mi? [el-cevāb] Veledinüñ haqqınıñ ri'āyeti cem'i müte'azzir olıcağ ta'zīm ihtirāmda

(7) haqq-ı ebi ve en'āmda haqq-ı ümmī ri'āyet eylemek gerek.

(11) [mes'ele]

(12) Bir kaşabada “min-baʿde kefere t̤āʾifesi hamr beyʿ eylesesün” diyü hākimü’ş-şerʿ nidā idüp defʿatle tenbīh

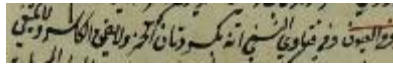
(13) olındukdan soñra melʿunlar mütenebbih olmayup ʿādetleri üzere mey-hānelerine şarāb koyup hafıyye beyʿ iderken

(14) cemāʿat-i müslimīnden baʿzı kimesneler görüp fuçılarnın paralayup hamrlarnın dökse şerʿan zamān lāzım

(15) gelür mi? [el-cevāb] İhtisāben itmişler, olmaz, fuçılarnıñ dahı zamānı lāzım degildür, ʿāmme-i kütüb-i fıkhiyyede

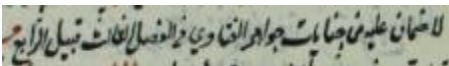
(16) kitāb-ı gāşbda zamān luzūmı meşʿürdür, aña bināʿen tazmīne taşaddiden ihtirāz ideler ʿadem-i zamān kitāb

(17) kerāhetde meşʿürdür.

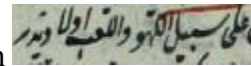
[163a]

(6) [mes'ele] Zeyd yalnız

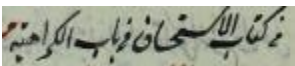

(7) kaldukda def'i vahşet içün ırlamağda be'is var mıdır? [el-cevāb] Yokdur, Berāʾ bin Mālik hażretleri

(8) zühhād şaḥābeden iken anlardan vākiʿ olmışdur, mekrūh olan

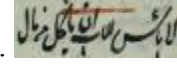

(15) [mes'ele] Vaṣī yāḥūd babası māl-ı şabīden ekl şerʿan

(16) cā'iz olur mı? **[el-cevāb]** Baba ekl eylese olur, eger muhtāc ise hāceti kadar, vaşīye muṭlaқан cā'iz

(17) olmaz illā meger ücret-i mu'ayyenesi olup ücreti kadar ekl ide.

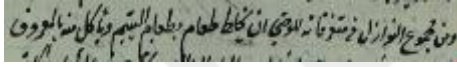
(20) **[mes'ele]** Misāfirler yā gayrılar ta'āmların bir yere hālt idüp yā her biri bir miqdār aqça çıkarup

(21) 'arīfāne ile ekl şer'an cā'iz olur mı? **[el-cevāb]** Olur, ammā helālleşmeyince kerāhetden hāli

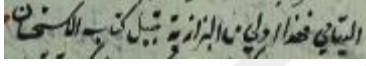
[163b]

(1) degildür, zīrā ba'zı fetāvāda kıyās olınan mes'eleda ziyāde-i eklüñ 'adem-i cevāzı meşṭürdür.

(2)

(7)

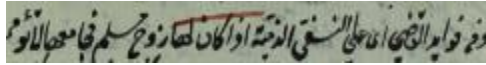

[mes'ele] Zeydüñ zevcesi

(8) zimmiyye olup hamr içmek istedikde Zeyd "ağzuñ koğar, ben elüm çekerem" diyü men'e şer'an kâdir olur mı?

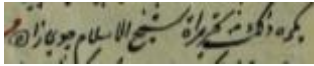
(9) **[el-cevāb]** Kâdir olur, haqq-ı şer'î içün men' olınmaz da nefsi haqqı içün men'e kâdir olması muşarrahdur. Hulāşada

(10) ikisi de vardır.

[164a]

(4)

[mes'ele] Ehl-i sūḵ ve gayruñ virdügi

(5) hediyeeyi kabül itmek ve ta'āmların ekl itmek şer'an cā'iz olur mı, yoksa fī-zamānına zemān-ı fāsīd

(6) olmağla ḥarāmī ve şormadın ahz ve ekl takvāya māni' 'ale't-taḥṣīl beyān buyurıla. **[el-cevāb]** Ġālib mālı

(7) ḥarāmdan ise kabül olınmamağ gerek, mā-dām ki helāl idüğine haber virmeye, eger ġālib mālı helāl ise kavlı-i

(8) lā-be'sdür, mā-dām ki ḥarām idügi mübeyyen olmaya insānuñ zāhir hāli ki şalāḥ ve setr ola şıdk ve şadaqasını

(9) kabülde cerḥ yokdur. Zemān-ı fāsīd ola mı diyü bahş lāzım olmaz, zīrā bu sū-i zanndur, me'mūr-bih olan

(10) müslime hüsni-zanndur dimişler. Bu beyānda iki şey° vardur, biri hükmi-şer'î ve zāhirîdür, biri hükmi-vera° hafîdür.

(11) Hükmi-şer'î zāhir-i hāl şalāh üzerine olandan ihtirāzdur, bilā-istifsār, mā-dām ki bi°aynîhi harām idüğü

(12) mu'ayyen olmaya ammā hükmi-vera° mutlak kimesneden aḥz olunmamaktadır. hattā gāyet baḥş ile baḥş idüp şübhe yok

(13) idüğüne yakın hāl olmayınca zīrā vera° şübhe harāmdan bile ihtirāzdur. Takvā-yı harāmdan ihtirāzdur dimişler. Şer'-i

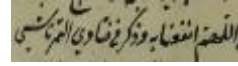
(14) şer'if yesir ve semāhat üzere mevzū°-ı vera° teşdîd ve ihtiyāt üzerinedür. Aşl'da vera° şer'-i şer'ife

(15) muḥālif degildir. Nihāyeti şer'î için iki hükmi vardur. Biri cevāz ve biri efḍāl ve aḥvaṭ cā'iz olan

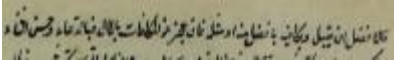
(16) hükmi-şer'î efḍāl ve aḥvaṭı hükmi-vera°dur. Aşl'da birdür, fî-zamānına ed°iyenün °adem-i kabûl-i vera° olmadığı

(17) içündür. Hadîs-i şer'ifde buyurulmuşdur ki “eger siz namāz kılsañuz hattā yay gibi olunca ve oruc tutsañuz

(18) hattā kiriş gibi olunca nef° virmez size vera° olmayınca”

[164b]

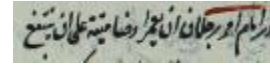
(1)

[165a]

(9) **kitāb-i ihyāi'l-mevāt** Zeyd izn ile arz-ı mevātı ihyā° eylemekle mālîk olması muşarraḥ iken fî-zamānına

(10) niçün mālîk olup fevt olduğda vereşesine şer°le intikāl eylemeye? **[el-cevāb]** Mülke izn olmayup mücerred

(11) mücerred intifā°a ise mālîk olmaz idüğü fetāvāda muşarraḥdur.

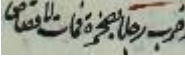

(14) **[mes°ele]** Kütüb-i fetāvāda “eger şu eger küllen bir kimesnenün mülkindeki olan ecnebînün ihtiyācı olıcaḥ aña

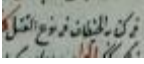
(15) şāḥib-i mülke “yā çıkar yāḥūd izn vir girüp alayın” demekle kâdir olup şāḥibi şer°an men°e olmadığı mestûrdur

(16) cemī-e-i fetāvāda yā šāhibün daḥı kezālık ihtiyācı olıcaḡ yine bu minvāl üzere midür? **[el-cevāb]** Degildür, egerçi

(17) kim fetāvāda bu meštūr degildür, lākin ḡarāc-ı Ebū Yūsufda vardur. **[mes'ele]** Zeyd °Amrı büyük taşla urup

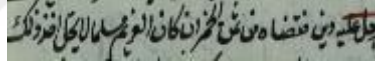
(18) ḡatı eylese şer'an Zeyde ne lāzım gelür? **[el-cevāb]** İmām-ı a'zam ḡatında diyet lāzım gelür.

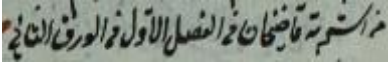
[165b]

(2) **kitābu'l-eṣṣribe** Şırāsını azup şarāb olan müsli

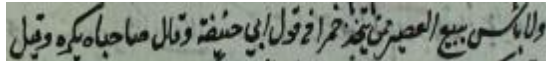
(3) neylemek gerek. **[el-cevāb]** “A'la sirke olur mā'ī ḡarre şabb itmek eyser tarīḡdür” dimişler.

(6) **[mes'ele]** Zeyd-i zimminün °Amr-ı müsli deyni olup ḡamr akçasından edā itdüğine bilürken °Amr aḡz itmek

(7) ḡelāl olur mı? **[el-cevāb]** Olur.

(9) **[mes'ele]** Zeyd şırāsın şarāb iden kimesneye

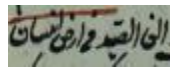
(10) bey° şer'an cā'iz olur mı? **[el-cevāb]** İmām-ı a'zam ḡatında lā-be's, İmāmeyn ḡatlarında mekrūhdur, efḡāl budur ki

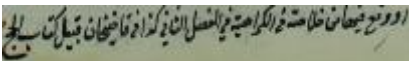
(11) ḡamr idene bey° eylemeye.

(15) **kitābu'ş-şayd** Zeydün yedinde kimesnenün mülki olmayan gügercinler yumurdlasa

(16) Zeydün mülki olur mı yoḡsa mübāḡ olduḡı eclden kim şayd iderse anuñ olur. **[el-cevāb]** Kim

(17) aḡz iderse anuñ olur, mücerred ülfet ve yumurdlamak ile arzında mālīk olmaz.

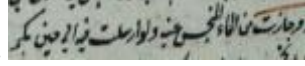

(21) **[mes'ele]**

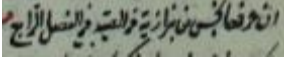
[166a]

(1) Necisü'l-‘ayn olan şuda hâşıl olan balık ve yabanda gezüp üç gün hasb olmayan tavuk ekli

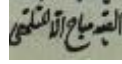
(2) cā'iz olur mı? **[el-cevāb]** Olur.

(20) **[mes'ele]** Balık avlamak ve sāyir avı telehhī için

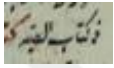

(21) eylemek yāhūd şan'at idinmek şer'an cā'iz olur mı? **[el-cevāb]** Olmaz.

[166b]

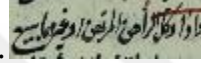
(2) **kitābu'r-rehn** Zeyd 'Amra ba'zı esbāb rehn važ' idüp “falān zemāna dek

(3) gelüp hāqlatmaz isem falān vekīlüm olup bey' eylesün” dise ol zemān olduğda Zeyd ġā'ib

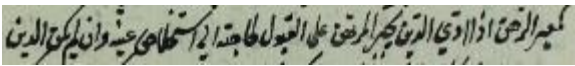
(4) olup deyn olunmayıcak şer'an vekīl esbāb-ı merķūmı bey'a kādīr olur mı? **[el-cevāb]** Olursa imtinā'

(5) iderse cebr daħı olunur, habsle lecc iderse kādī daħı bey' ider.

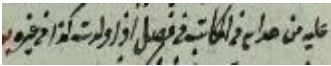
(8) **[mes'ele]** Zeyd 'Amrdan rehn važ' itmek için metā'ı Bekre važ' idüp ba'de 'Amr Zeydün deynin

(9) Bekre edā' itmek istedükde Bekr “rehn važ' iden gelsün” dimege kādīr olur mı? **[el-cevāb]** Olmaz.

(10)

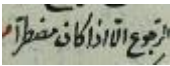
(11) **[bu şüretde]** 'Amr Zeydün emri yok iken

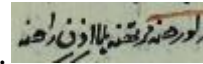
(12) deynin edā'da teberru' eylemiş iken şer'an Zeyde rücū'a kādīr olur mı? **[el-cevāb]** Olur.

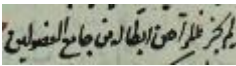
(15) **[mes'ele]** Zeyd 'Amrda rehn važ' itdügi metā'ı 'Amr daħı Bekre važ'

(16) itdükde Zeyd rāzī olmayup ibtāle kādīr olur mı? **[el-cevāb]** Olur.

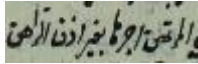

(17) **[mes'ele]** Zeyd 'Amra evin rehn važ' itdükden soñra

(18) 'Amr evi Bekre icāreye virse 'ağd-i icāre Zeydün iznisüz olıcağ icāre kimün olur?

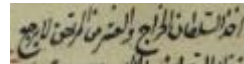
(19) [el-cevāb] °Amruñ olur, ammā ḥelāl ṭayyib olmaz, taşadduk itmek gerek.

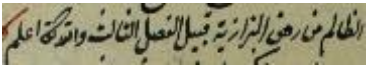
(21) [mes'ele] Zeyd 'Amra važ' itdügi mālından sultān cānibinden 'öšr ve ḥarāc diyü alınanları 'Amr

[167a]

(1) Zeydden almaga kâdir olur mı? [el-cevâb] Olmaz.

(3) kitābu'l-cināyāt

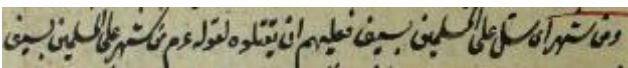

(4) Zeydde ھاڭķı olan kimesneler nice def'a şer'ı şerıfe da'vet idüp geldükde mürāsele daħı ictibār

(5) itmemekle ḥākimü’ş-şerʿi vān gönderüp “götürmek” diyü emr idüp emr-i şerʿle varup daʿvet

(6) eyledüklerinde âlet-i harble varanları katl eylemek istedikde varanlar dañı gayrı vechle halâşa mecâlleri olmayıcak

(7) Zeydi urup ol ɗarbdan fevt oldukda ʃerʕan demi heder olur mı? [el-cevāb] Heder olur.

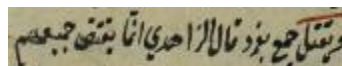

(15) **[mes'ele]** Zeyd ve 'Amr âlet-i harble Bekrûn üzerine katl niyyeti ile hücum eyleyüp Bekr mezbûrı

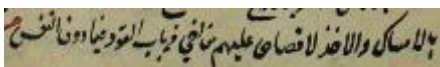
(16) °Amr tutup Zeyd ālet-i harble urup katl eylese verese-i maktûl ikisinden bile kışās

(17) ʔaleb itmege yāḥūd ikisinden bile müsāvāt üzere diyet ʔaleb itmege kādirlər midür? [el-cevāb]

(18) Degillerdür. Zeyd ʿamden katl itdi ise Zeydi kıṣāṣ itmege kâdirlerdür, ʿAmr taʿzîr-i şedîd ve tevbe

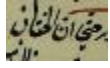
(19) ve şalāhı zāhir olunca habs olunur.

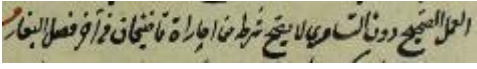

(21) [mes'ele]

[167b]

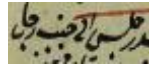
(1) Sünnetci olan Zeyd ʿAmr-ı şaġiri sünnet eyledükde haṭāʿen haşefesin kesse diyet lâzım olur mı?

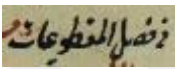
(2) [el-cevāb] Fevt olursa nişf-ı diyet olmaz ise diyet-i kāmile lāzım olur.

(12) [mes'ele]

(13) Zeyd bir yerde otururken °Amr gelüp kaftānı üstine oturup Zeyd bu hāle vākıf

(14) değil iken kaldıkda Zeydüñ cülûsi sebebiyle şevbi yırtılacak Zeyd °Amra zararın tazmīne kâdir

(15) olur mı? [el-cevāb] Olur, nişfin zīrā ikisinüñ fi'li ile olmuştur.

(19) [mes'ele] Zeyd °Amruñ bār-gīrinüñ bir gözüñ ihrāc eylese ne lāzım

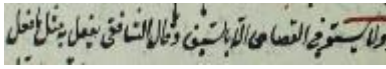
(20) olur. [el-cevāb] Rub°-ı kıymet lāzım olur, delīl-i naklī kaẓā°-yı Resūl-i Ekrem °aqlī feres dört göz

(21) ile °amel ider iki müsta°melinüñ kâ°in dört gözli gibi olup biri gitmekle rub° lāzım olur.

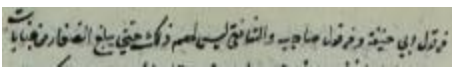
[168a]

(9) [mes'ele] Zeyd °Amr ālet-i harble °amden katl eyledükde °Amruñ vereşe-i şıgārları var iken vāriş-i

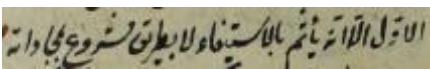
(10) kebīr kışāş itdürmege kâdir olur mı? [el-cevāb] İmām-ı a°zam katında olur, ammā şalb şer'ī degildir.

(11) seyfle katl olunur.

[168b]

(1)

[169a]

(5) [mes'ele] Zeyd-i mecrūh fevt

(6) olduğda velīsi olan °Amr Bekrden da'vā idüp Bekr münkir olıcağ Bışr ve Beşīr “Bekr katl eyledi”

(7) diyü şehādet eyledüklerinde hākim kabūl idicek şer°an diyet hükm olunur, yoksa kışāş mı?

(8) [el-cevāb] Eger ālet-i cāriha ile darb idüp ol darbdan şāhib-i firāş olup vefāt idince zā°il

(15) zīrā müsāvāt i'tibārı mümkündür. Haṭā'en olıcaḵ nıṣf-ı °öşr-i diyetdür. İkincisi hāşımedür ki kemik kırıla °öşr-i

(16) diyet lâzım olur. Üçincisi münakḵiledür ki kemik yerinden ayrılup °öşr-i diyet ve nıṣf-ı °öşr-i diyet

(17) lâzım olur. Dördincisi cā'ifedür ki iki yerinden deline diyetüñ şülüşānı lâzım olur. Beşincisi hārişadur

(18) ki tırmalanup ḵan çıkmaya, altıncısı dāmi'adur ki zāhir olup akmaya, yedincisi dāmiyedür ki

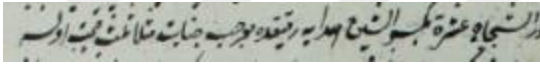
(19) ḵan aḵa, sekizincisi (...) ki deri kesile, toḵuzıncısı mütelāhımedür ki eti kesile, onıncısı

(20) simḥāḵdur ki kemik üzerindeki cild-i raḵīḵa yetiše bunlarda ḥükümet-i °adl lâzım olur. Mecrūḥ ḵul farz

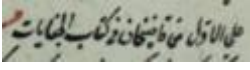
(21) olınup yarasuz ḵıymete tutilup ve yara ile tutilup tefāvütine nazar olına. Meşelen cerāḥatsüz biñ

[170a]

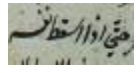
(1) deger olsa cerāḥatle toḵuz yüz deger olsa, ḵıymetüñ °öşri eksildi, diyetüñ daḥı °öşri vācib

(2) olur.

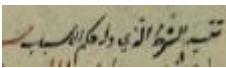
[170b]

(17) [mes'ele] Zeyd °Amruñ binā' eyledüḡi köprinüñ çürük

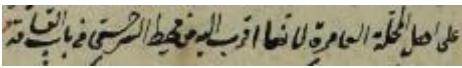
(18) idüḡini görmiş iken uğrayup köpri geçüp helāk olıcaḵ °Amra izn-i imāmsuz binā'

(19) eylemiş olıcaḵ zamān lâzım gelür mi? [el-cevāb] °Ālim iken olıcaḵ gelmez.

[171a]

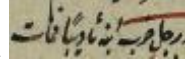
(1) [mes'ele] Bir maḥalle-i ḥarābede Zeyd maḡtūl bulınup ḵātılı nā-ma'lūm

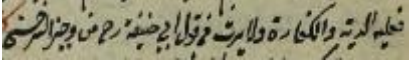
(2) olıcaḵ şer'an demi heder olur mı? [el-cevāb] Ḵarībinde maḥalle-i °āmire var ise anlara düşer.

(4) [mes'ele] Zeyd oḡlı

(5) °Amrı te'dīben ḍarb eyledükde °Amr ol ḍarbdan vefāt idiceḵ şer'an Zeyde ne lâzım olur.

(6) [el-cevāb] Diyet ve kefarete lāzım gelür, mīrāşdan daḥı mahrūm olur.

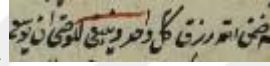
(7) kitābu'l-veşāyā

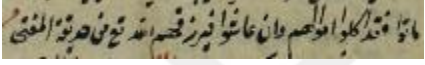
(8) Zeyd-i vaşī eytāmuñ mālını ziyāde olsun diyü sa'ı idüp eytāmı infākda taẓyīk cā'iz olur mı?

(9) [el-cevāb] Olmaz, belki tevsi° gerek ki anda isrāf ve taẓyīk olmaya bu mütefāvitdür. Kıllet-i māl ve keşret-i

(10) māl ihtilāfı hālle mālına ve hālne nazar olunup lāyık olan kadar infāk olınmak gerek, zīrā eger ölürse

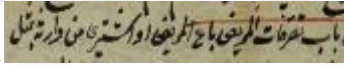
(11) kendi mālın ekl eylemiş olur, eger şağ olursa

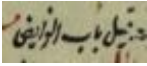
(15) [mes'ele] Zeyd maraẓ-ı

(16) mevteinde vārişine bey° eyledüğü şahih olur mı? [el-cevāb] İmām-ı a'zam katında muṭlaқан şahih olmaz

(17) İmāmeyn katlarında muḥābāt olıcaḳ

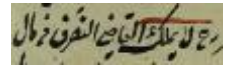

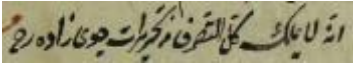
[171b]

(7) [mes'ele] Eytāmuñ vaşisi vücūdı ile kādī emvālını taşarruf mālūñ olur mı?

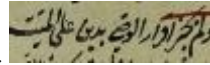
(8) [el-cevāb] Maşlaḥat-ı zarūriye olduğı yerde olur, “kunenüñ olmaz didüğinden murādı küllī

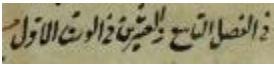
(9) taşarruf ile mālūñ olmaz demekdür” diyü buyurmuşlardır üstādımızdur.

(12) [mes'ele] Vaşinüñ māl-ı eytāmda ikrārı

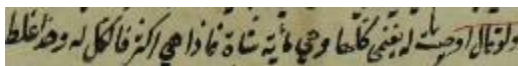
(13) şahih olur mı? [el-cevāb] Olmaz, meger vāriş daḥı ola.

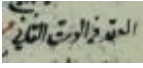
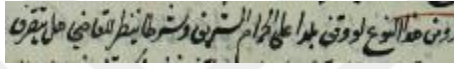
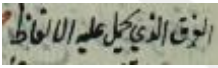
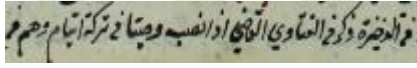
(16) [mes'ele] Zeyd “Amra benüm koyunlarumuñ küllisin virün,

(17) yüz koyundur” diyü bu kelām ile yüz ziyādesin daḥı taleb eylese almağa kādīr olur mı? [el-cevāb]

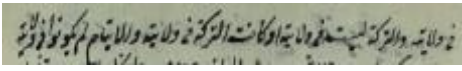
(18) Olur.

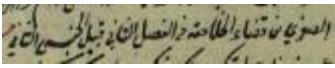
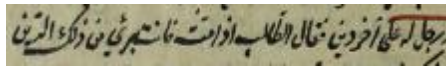
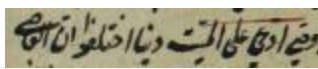
[172a]

- (10) [mes'ele] Zeyd fevt olup bir kâdîlıkda yetîmi kazâ-ı âhârda
- (11) olduğda mālî kabz itdürdükden soñra yetîm olduğu beldenüñ kâdîsı Bekri vaşî naşb idüp
- (12) Bekr gelüp °Amrdan tazallüm ve isti°dâ ve tarîkiyle mālî °Amrdan taleb idüp almağa kâdir olur mı?
- (13) [el-cevâb] Kâdir olur, muhtâr-ı meyyit olmayıcak, muhtâr olan nazar-ı yetîm olduğu beldenüñ kâdîsınıñ
- (14) olduğu taşrîh olınup hattâ rivâyeti bulunmayan vakfa müte°allik bir mes'ele dañı bundan istihrâc
- (15) olınmışdur.
- (19) [mes'ele] Eytâm bir vilâyetde olup tereke âhar vilâyetde olıcak
- (20) vaşî naşbı kankı vilâyet kâdîsınıñdur? [el-cevâb] Mes'ele ihtilâfidür, eytâma enfa° ve enzâr olan,
- (21) ile °amel olunur.

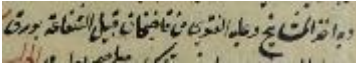
[172b]

- (1)

[173a]

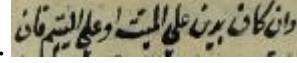
- (6) [mes'ele] Zeyd medyûnı
- (7) °Amra “ben vefât itdükde deynüñden kibri ol” didükden soñra fevt olduğda vereşesi °Amrdan
- (8) deyn-i merkûmı taleb eyleseler şer°an almağa kâdir olur mı? [el-cevâb] Olmazlar, vaşiiyetdür, şülüşden
- (9) mu°teber olur.
- (13) [mes'ele] Vaşî olan Zeyd meytten deyn taleb eylese veşâyetden ihrâc olunur mı? [el-cevâb]
- (14) Bunda aqvâl-i keşîredür, fetvâyı ihrâc olunmamaktadır.

[173b]

(3) [mes'e]l Māl-ı yetimden

(4) da'vā olınuḡ sübüt bulmadın vaş'ınüñ şulhı şahîh olur mı? [el-cevāb] Olmaz, itlāf

(5) maḥz-ı mu'teber olmak yokdur, meger maşlaḥat iktizā' ide.

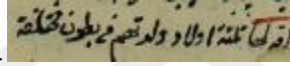
(17) **kitābu'l-ferā'iz** Zeyd Hindden olan veledini “faḳīr olup beslemeden ‘ācizüz” diyü mescide

(18) bıraḳduklarından şöıra pişmān olup yine almaḡa varduḡlarında yanında veled daḡı bulınuḡ

(19) biri birine kemāl-i mertebe müşābih olduḡlarında veledi ḡankısı idüḡi nā-ma'lūm ikisin daḡı aluḡ

(20) besleyüḡ veledi ḡankısı idüḡi zāhir olmadın Zeyd fevt olıcak şer'an bu ikisinden ḡankısı

(21) vāriş olur. [el-cevāb] Hīc biri olmaz.

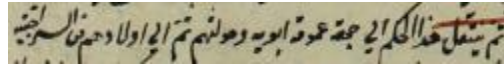

[174a]

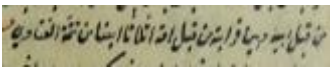
(16) [mes'e]l Zeyd fevt olup anasınüñ li-ebeveyn ḡālını terk eylese ḡısmet ne vechle olur?

(17) [el-cevāb] Kütüb-i ferā'izden şülüş ḡāle şülüşānı ‘ammi ḡorinür ammā çok kitāb tettebbu' idüḡ naḡl-i

(18) şarīḡ bulamadum.

[174b]

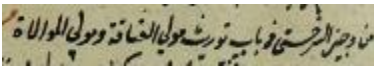
(11) [mes'e]l Mukırr

(12) biri birinden vāriş olurlar, yā bunların evlādı daḡı biri birinden vāriş olurlar mı?

(13) [el-cevāb] Egerḡi kim bu ḡuşūşa ‘aḡl-ı şarīḡ çok tettebbu' idüḡ bulamadum, lākin mevle'l-muvālat

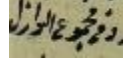
(14) evlādı vāriş olmaları bunların daḡı olmalarına delālet idüḡ olmak ḡorinür.

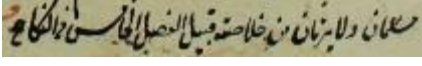
(17) [mes'e]l Hind ‘Amr-ı müslim ile

(18) Zeyd-i zimmīyi emzirüp ba'de kınkısı kâfir idügi nâ-ma'lûm olıcağ bunların hâli nice olur ve babalarından

(19) vâriş olurlar mı? **[el-cevâb]** Vâriş olmazlar, ammâ ikisi dahı müslimdür.

(21) **[mes'ele]** Zeyd zevcesi

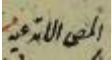
[175a]

(1) Hinde talāk virdükden soñra fevt olup Hindüñ müddet-i hamli münkaziye olmadın vaz'-ı haml iderken

(2) başı çıkup şadāsı zāhir olmuş iken vâriş olur mı? **[el-cevâb]** Olmaz.

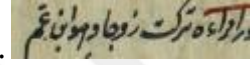

(9) **[mes'ele]** Zeyd fevt olduğda li-üm karındaşı °Amrî ve li-eb °ammi oğlu terk

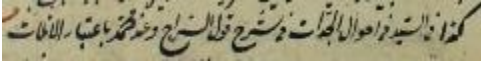

(10) itdükde °Amr dahı Bekren yine °ammi oğlu olıcağ farzın aldükdan soñra “aşūbetde senūñle müsāvīyem”

(11) diyü Bekr ile müşterek olmağa kâdir olur mı? **[el-cevâb]** Olur.

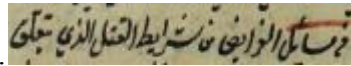

(14) **[mes'ele]**

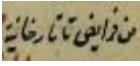

(15) Bir zimmī mürd olup evlādı kalmayup taht-ı nikāhında olan zevcesi şer'an rub' hisse düşer mi?

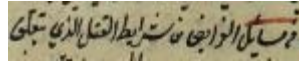
(16) **[el-cevâb]** Düşer.

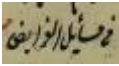
(17) **[mes'ele]** Şabī olan Zeyd mürişî olan °Amrî katl eylemekle irşden

(18) mahrûm olur mı? **[el-cevâb]** Olmaz.

(21) **[mes'ele]** Zeyd fevt olup iki kızın ve zevcesi Fâtımayı ve vâlidesi

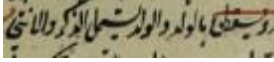
[175b]

(1) Hādīceyi ve li-üm karındaşı °Amrî ve kız karındaşı Şālihayı ve Hādīceyi terk eylese şer'an kısmet

(2) ne vechle olur? **[el-cevâb]** Şülüşān kızlarına, şümün zevcine, südüs anasına degmekle mes'ele yigirmi dörtden

(3) olup bir bâkî kalmagla mes'ele reddiyye olup redd 'ameliyle kırk sehm kılınup yigirmi

(4) sekiz sehm kızlarına, yedi sehmi anasına, beş sehm zevcine virilür. Li-üm olanlar ise

(5) veled ile sâkıtlardur. [mes'ele] Zeyd fevt

(6) olup kulu 'Amr kızları 'Âbide ve Şâlihâyı intikâl itdükde mezbûretân 'Amrı i'tâk

(7) eyledüklerinden soñra 'Amr vefât idüp oğlu Bekr dahı vefât itdükde kızı Hadîceyi ve

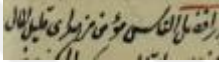
(8) Şâlihânun oğulları Bişr ve Beşîre 'Âbidenün kızı Zâhideyi terk eylese kısmet-i tereke

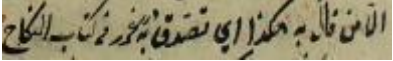
(9) ne vechle olur. [el-cevâb] Şülüs-i erbâ'ı Hadîceyi, rub' ve Bişr ve Beşîre, diger zîrâ nişf kızınıñ

(10) farzıdur. Bişr ve Beşîr egerçi kim 'aşabe-i sebebiyyenün 'aşabe-i nesebiyyesidür, lâkin 'aşûbetleri

(11) sebebi kadar olup taşannu'ın nişfin alurlar, bâkî kalup yine kızına redd olunur.

(15) kitâbu'l-şettâ Âdemün mālî keşîr mi olmak ef'dâldür, kalîl mi? [el-cevâb] Kalîl

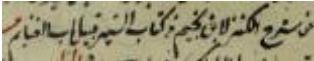
(16) olmak yigdü, nitekim Resûl-i Ekrem (sav) buyurmışlardır.

(18) [mes'ele] Zeyd câriye zann

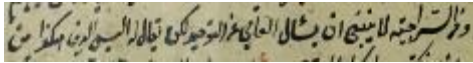
(19) idüp iştirâ eyledügi câriyeden evlâdı hâşıl olduğdan soñra hürre idügi zâhir

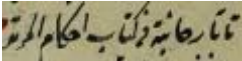
(20) olıcağ evlâduñ şer'an Zeydden nesebi şâbit olur mı? [el-cevâb] Olur.

[176a]

(4) [mes'ele] Cāhil olan kimesneye

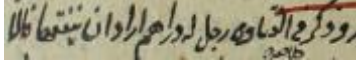
(5) tevhi'dden su'âl eylemek şer'an câ'iz olur mı? [el-cevâb] Olmaz, "dîn şöyle degil mi?" diyü ta'lim olunmak

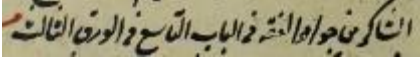
(6) gerek.

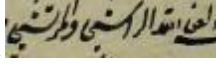
(7) [mes'ele] Zeyd fakîr mālını âhara taşadduk mı evlâdur yoksa

(8) kendi nefesine infâk mı ve fakîr-i şabr mı evlâdur yoksa ganî şâkir mi? [el-cevâb] Eger, infâkla şiddete

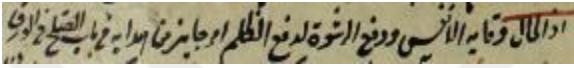
(9) mübtelā olmaz ise fuḳarā'ya taṣadduḳ efdāl, ammā ḥālī ʿaksi ise nefsine infāk efdāldür ve faḳīr-i

(10) şabr idügi ittifāk-ı meşāyih vardır.

(13) [mesʿele] Zeyd ʿAmrdan ḥavfen

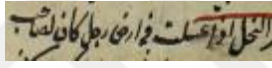
(14) rüşvet viricek ḥadīşinde dāḥil olur mı? [el-cevāb] Olmaz,

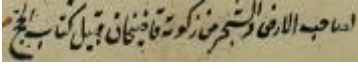
(15) ol gayra zūlm itmek için virildükdür, yoksa nefsinden zūlmı defʿ meşrūʿdur.

(16)

(17) [mesʿele] Bal arısı gelüp Zeydūñ arzında bal ḥāşıl eyledükde ḥāricden olan

(18) kimesneler “arı mülküñ degildür” diyü ḥāşıl olan balı almağa ḳādir olur mı? [el-cevāb]

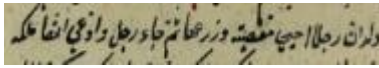
(19) Ḳādir olmazlar, bu sāyir ḥayvānāt gibi degildür.

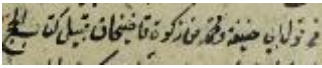
(21) [mesʿele] Bir sazlığı Zeyd iḥyāʿ

[176b]

(1) idüp sürüp ekin ekmiş iken baʿde ʿAmr gelüp mülki olmasun iddiʿā idüp beyyine-i ʿādile

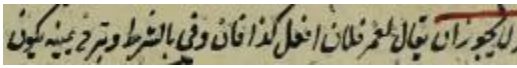
(2) ile işbāt eylese şerʿan şāhibine redd ile ḥükm olunur mı? [el-cevāb] olunur, arz ḥarābe olmağla

(3) mālīkūñ mülkünden çıkmaz.

(6) [mesʿele] Zeyd ʿAmra “filān başı

(7) için filān nesneyi eyle” diyü and virdükde ʿAmr eylese yāḥūd ideyim diyü yemīn eyledükde

(8) eylemekle şerʿan ne lāzım olur. [el-cevāb] Bu maḳūle yemīnde şādīḳ olursa maʿşīyyet kebīre idügi

(9) taṣrīḥ olınmışdır.

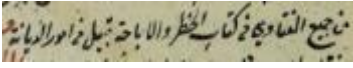
(17) [mesʿele] Şefīʿ gice ile beyʿ ʿālim olup eşyāʿda mecālī olmaduḳda şabāḥ işḥād

(18) eyledükde “el-ān ʿālim oldum” demekle gelüp kâzib olup vaʿd-i kâzibesinde dâhil olur mı?

(19) **[el-cevāb]** Olmaz, hakkını ihyāʾ için ve nefsinden zulmı defʿ için gezüp mübāh idüğü muşarrahdur.

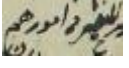
(20) kezālik şağīre dahı cevʿ-i leyde bâliğa olup şabāh “el-ān oldum” disen ruḥṣat vardır.

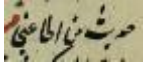
[177a]

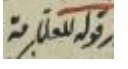
(3) **[mesʿele]** zemāne ümerāʾsıyla

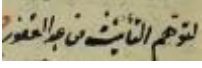
(4) ihtilāt idüp meclislerine dâhil olmak şerʿan cāʾiz olur mı? **[el-cevāb]** Olmaz, bunlar

(5) ümerāʾ degillerdür, luşûş-ı müteğallibedür, bunlara buğz meclislerinden nefret ve ʿadem-i muḥālaṭa vācibdür.

(6) Bunlara edānī meyelān nāre mesāʾsı iktizāʾ ider idüğü Qurʾān ile şābitdür.

(13) **[mesʿele]** ʿAllāmedeki tā-i mübālağa için olıcaḵ ḥaḵḵ subḥānehu ve teʿālā ḥazretine

(14) ıtlāḳı elyāḵ iken niçün cāʾiz olmaya? **[el-cevāb]** Teʾnīṣ tevehhümden firārdur.

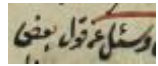
(16) **[mesʿele]** Ādem (ʿa.m.) zelle vāḳi olup cennetden çıḳduḵlarında

(17) cemīʿ cesedi kararup arza geldükde şıyām ve şalāt ile emr olunup oruc tutup namāz

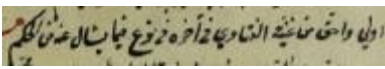
(18) kılduḵda yine cesed-i şerīfleri beyāz oldı” didükleri rivāyet şaḥīḥa mıdır? **[el-cevāb]** Enbiyāʾ ʿaleyhiʾs-selām

(19) erfaʿ ve ekremdür, bunlara ṭaʿn ve ʿayb virür aḳvālden lisānımız ḥıfz ile meʾmūrlarız,

(20) aşḥāb-ı güzīne dahı ṭaʿndan dahı ṭaʿndan menʿ vārid olıcaḵ anlara evlā biʾṭ-ṭarīḵ.

[177b]

(5) **[mesʿele]** Baʿzı enbiyāʾ

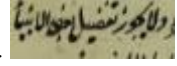
(6) ʿaleyhiʾş-şalātu veʾs-selāmı baʿzı üzerine tafḍīl cāʾiz olur mı, Muḥammed ʿaleyhiʾş-şalātu veʾs-selām

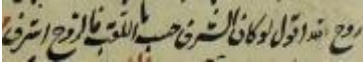
(7) falān peygāberimüzden efdāldür, demek cāʾiz midür? **[el-cevāb]** ʿAleʾt-taʿyīn tafḍīl cāʾiz degildür,

(8) lākin “resūl nebīden ve ūlū’l-‘azm ya’nī šāhib-i kitāb ğayrından ve bizüm peygāmberimüz olan sulṭānımız

(9) Ḥazret-i Muḥammed ‘am cümleden ve ğayrıdan efdāldür” demek cā’izdür ammā ‘ale’t-ta‘yīn “Yūnus ‘aleyhi’s-selāmdan

(10) efdāldür” dinilmez, zīrā mufaḍḍal ‘aleyhūñ nakşın müellem olur dimişler.

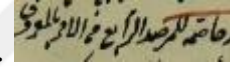

(16) [mes‘ele] Emr-i ma‘rūf nehy-i münker

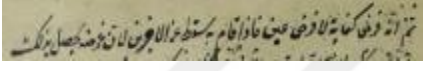
(17) farz mıdır, vācib midür, sünnet midür, müsteḥabb mıdır? [el-cevāb] Ḥaqqı budur ki me‘mūr-bih menhī ‘anha tābi‘ olup

(18) vācib ise vācib, mendüb ise mendüb olur, farz-ı kifāyetdendür, vucūbi daḥi fitne

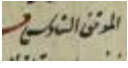
(19) kalkması maznūn olmayup ve ‘adem-i tecessüs ile meşrūḍur.

[178a]

(1)

[178b]

(6) [mes‘ele] Zeyd fevt olup anası Hindi ve li-ebeveyn kız karındaşı

(7) Zeynebi ve li-eb kız karındaşları Fāṭıma ve Şāliḥayı ve li-üm karındaşı ‘Amrı ve li-ebeveyn ‘ammisi

(8) Bekri terk idüp Zeydūñ tarla ve çayırıları kalsa tapu ile kınkısı alır? [el-cevāb] Bu huşūşda

(9) vārid olan emr-i şerīf budur ki, bir kimesne fevt olup oğlu ve kızı ve baba karındaşı

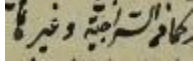
(10) olmayup taşarrufında olan yerleri kânūn üzere tapuya müsteḥakk olduğda mülk meşrū‘-
1

(11) şer‘le intikāl iden vereşesinden bi-ḥasbi’l-merātib muḳaddem olup tālib olınanlara sene toḳuz yüz seksen sekiz muḥarremi arasından virilmek emr olınmışdır, bi-ḥasbi’l-merātib muḳaddem olandan

(12) murād ne idügi icmāl üzere olup beyāna muḥtācdur, ammā teba‘dur iden cümle vereşe virilmekdür,

(13) bunda ise Bekr ‘aşabeye nesne bākī kalmayup vāriş olmaz. Altı sehmūñ biri anasına üçü

(14) Zeynebe, biri tekmi'le li's-sülüsey'n Fāṭıma ve Şālihaya, biri 'Amra virilür.

(15) [mes'ele] Şeytān cinden midür yoksa melā'ikeden midür? [el-cevāb] İhtilāf'dür, mevākif kavli üzere

(16) cinden olması cānibi ercüm görünür. İkām-ı mercāna tafşıl var. 'Ālim olan nakle nazar

(17) idüp ḥazz ider 'āmī olana vücūdına i'tikād kāf'dür, tefāşīline 'ilm lāzım degildür.

(18)

[179a]

(1)

[179b]

(1)

[180a]

(1)

[180b]

(15) [mes'ele] “Resül-i Ekrem (sav) ḥazretleri medyün olan kimesnenüñ namāzın kılmadı

(16) dimekle vāқи midür, ve aşlı var mıdır? [el-cevāb] Vardur, mervīdür. Ḥattā İmām Şāfi' Hazretlerinin

(17) kefāletüñ rükni ancak icāb olup ḳabül bile olmamasına delīl-i ḳavīleri budur.

[181a]

(7) [mes'ele]

(8) Farzdan soñra efdāl a'māl nedür? [el-cevāb] 'İlmdür.

(11) [mes'ele] Zeyd sultānı

(12) bir mecliste zemm eyledükde ʿAmr “sulṭāndan dilün kes, sulṭāna itāʿat vācibdür. Qurʾān ile

(13) alınmayan hūkūḵ sulṭānla alınur” dise şerʿan Qurʾān-ı şerīfi istihfāf itmekle küfr lāzım gelür mi?

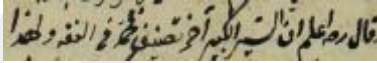
(14) **[el-cevāb]** Gelmez, server-i enbiyāʾ mim ḥazretlerinden daḡı bu kelāmuñ şudurı mervīdür.

(16) **[mesʿele]** İmām Muḥammed ile Ebū Yūsuf ḥazretleri beyninde ʿadāvet dünyeviyye olup ḥattā Ebū Yūsuf

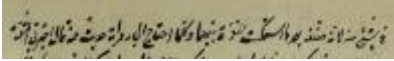
(17) ḥazretleri vefāt itdükde İmām Muḥammed ḥazretleri cenāzesine ḥāzır olmadı” didükleri vāḡiʿ midür,

(18) yohsa iftirā mıdur, vāḡiʿ ise sebebi nedür? **[el-cevāb]** Vāḡiʿdür, lākin bu maḡūleyi bilmek mühimmāt-ı

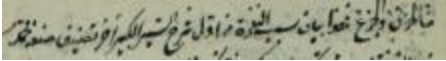
(19) dīniyyeden degildür, tafşīline vuḡūf murād iden İmām Muḥammedüñ Siyer-i Kebīri şerḡin bulup evvelinde

(20) mufaşşal ve meşrūḡ meştürdur.

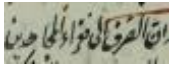
[181b]

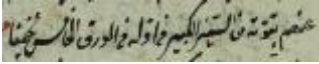
(1)

[182a]

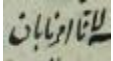
(1) **[mesʿele]**

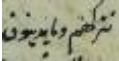
(2) Zeyd mālını fuḡarāʾya şadaḡa itmek murād eyledükde fuḡarāʾnuñ ḡanḡı zümresine şarf evlā ve uḡrādur. **[el-cevāb]** Ġuzātuñ

(3) fuḡarāʾsına şarf evlādur, zīrā hem şadaḡa hem cihād maʿnāsı ḡaşıldur.

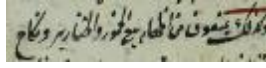
(5) **[mesʿele]** Yahūdī ṡāʾifesi ki meḡār almak

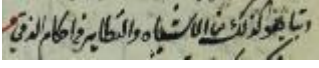
(6) üzere āyīn-i bāṡılları sākin oldukları mısrda izḡār itdüklerine menʿ olunur mı yoksa

(7) ile ʿamel olup sükūt lāzım mıdır? **[el-cevāb]** İzhār idüğün men° lāzım mıdır, nikāh

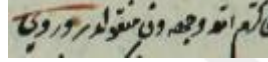
(8) meḥārüm izhārı, ḥamūr ve ḥanāzīr bey°inüñ gibi olduğu muşarraḥdur, bunı izhārda müslimīne istihfāf ḥāşıl dur,

(9) maḫşūduları izhārsuz daḥı ḥāşıl olur.

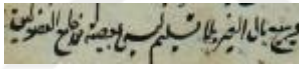
(12) **[mes°ele]** Ḥadīs-i şerīfde “gün toğduḳda uyur

(13) bulunan kimesnenüñ kulaḳlarına şeytān tebevvl eyler” buyurulmuş yā bir kimesne şabāḥ namāzın ḳalḳup yatmış olıcak

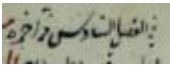
(14) yine nehy var mıdır? **[el-cevāb]** Menḥīdür, İbn Māce rivāyetinde Ḥazret-i ʿAlī

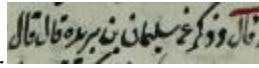

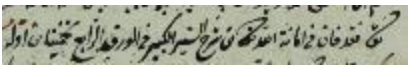
(20) **[mes°ele]** Zeyd ʿAmruñ ʿabd-ı memlūkın Bekre bey° eylese şer°an Bekre ne lāzım olur. **[el-cevāb]**

(21) Teslīm itmedi ise nesne lāzım olmaz.

[182b]

(1) **[mes°ele]** Nisā° ṭāʿifesinüñ ḥürmet ve ri°āyetleri zevceleri i°tibār ile mi

(2) olur yoksa babaları ile mi? **[el-cevāb]** Ezvācı ile olur.

(7) **[mes°ele]** Resül-i

(8) Ekrem şallallāhu te°ālā ʿaleyhi ve sellem evlādından olmayan Zeyd başına yeşil şarup sādātın geçinmekle

(9) şer°an Zeyde ne lāzım olur. **[el-cevāb]** Darb-ı şedīd ve ḥabs-i medīd ve teşhīr lāzım olur.

(12) **[mes°ele]** Resül-i Ekrem (sav) ḥazretlerinüñ nām-ı şerīfleri zıkr olınduḳda şalāt

(13) şer°an farz mıdır, vācib midür, müsteḥabb mıdır? **[el-cevāb]** Hasen, Kerḫi ḳatında her bālīg ve ʿāḳile ʿömründe bir kerre itmek

(14) farzdur. Tācū’ş-şerī’a şerhinde “her zıkr olındukda müsteħabbdur” demiş. Kerhınüñ kavli budur. Şemsü’l-e’imme

(15) Serahsî dahı bu kavle mā’ildür. Kınyede “her zıkr olındukda vācibdür” diyü muhîtden nakl eylemiş. Tuħfetu’l-fukahā’da

(16) “şahîh dahı budur” demiş bu kavle “meclis-i vāhidde bir kerre kifāyet ider” demiş “eger terk

(17) iderse zimmetinde deyn olup kazā’ lāzım olur” demiş. Müfessirin ve fukahā’ meşāyihden cümleden

(18) muhît nakli gibi her zıkr olındukda vücübına kâ’il olmışlardır. Şeyhü’l-islām ħaher-zādenüñ dahı

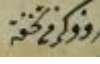
(19) ihtiyārı bu idügi cāmi’-i kebîr şerhinde mestûrdur. Şemsü’l-e’imme Serahsînüñ dahı muhtârı

(20) budur. Hülâşada “meclis-i vāhidde mirāren zıkr olınsa müteḳaddimîn meclis mütteḳid olıcaḳ bir kerre vācib

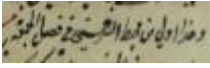
(21) olmaḡa, müte’ahḫirün tekrāra kâ’illeridür.” demiş. Meşāyih-i kibāruñ her ḳanḳısınuñ kavliyle ‘amel olınsa olur,

[183a]

(1) ammā her zıkr olındukda vücüb ile ‘amel-i āşub ve ḥadîş-i şerîfde “bir kimesne ḳatında zıkr olınmada

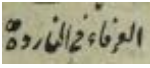
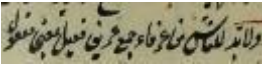
(2) baña şalāt eylemeye baña cefā eylemiş olur” diyü buyurdıkları ḳavl-i şerîflerinde eslemdür.

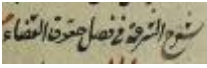
[183b]

(6) [mes’ele] Zeyd Şālih müteḳdeyyin olup belki meşāyih-i ‘izāmdan

(7) birine bey’at dahı eylemiş olup kisvesin giyerken ehl-i ħırfetden olmaḡın ol ħırfetüñ yigit başlıḡın

(8) ḳabül eylemek şer’an cā’iz olur mı yoksa ṭarîḳ-i taşavvufa muḫîl midür? [el-cevāb] Şālih ve müteḳdeyyin olan

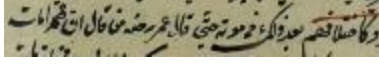
(9) dāḫil olmadın ictināb ider.

(12) [mes’ele] Resül-i Ekrem ‘ahm ḫazretleri öldi diyü ta’bîr itmekde

(13) bā'is var mıdır? **[el-cevāb]** Yokdur, dār-ı fenā'dan dār-ı bekāya nakl buyurdukları zemānda bu ihtilāf vāki° oldu

(14) hattā Hāzret-i °Ömer raḍiy'allāhu °anh "kim böyle ta°bīr iderse başın keserin semā° ref° oldu diyü ta°bīr olınsun"

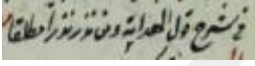
(15) didükde Ebū Bekr rḍh ḥāzretleri mevti ıtlāk idüp Burḥān-ı kavī ile daḥı işbāt itdi Hāzret-i

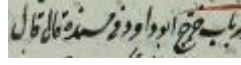
(16) °Ömer rḍh daḥı kā°il oldılar.

(20) **[mes°ele]** Yeryüzünün eñ efdāl yeri nerededir ve Medīne-i Münevvere ile Mekke-i şerefehullāhu

(21) te°ālādan ḳāḳısı efdāldür? **[el-cevāb]** Nebī °aleyhi's-şalātu ve's-selāmuñ ḳabr-i şerīflerinüñ mevzi°

[184a]

(9) **[mes°ele]** Ḳarz ve şadaḳadan ḳāḳısınıñ şevābı artıḳdur.

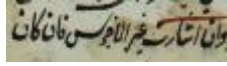
(10) **[el-cevāb]** Ḳarzuñ şevābı ziyāde olması mervīdür.

(17) **[mes°ele]** Zeyd-i zimmī ḥasta olup dili tıtlıduḳda İslām arz olduḳda işāret ile müslimān

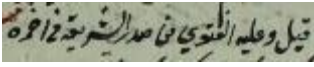
(18) olduḳdan şöñra dili ölince açılmayup fevt olduḳda şer°an namāzı ḳılınup ehl-i İslām ḳabrine

(19) def° olunur mı? **[el-cevāb]** Olınur, dört yerde mu°teḳalü'l-lisān olmasa da işāret mu°teberedir.

(20) Küfr ve İslām ve neseb ve iftā°da ḥuşuşan ki °aḳlesi vaḳt-i mevte dek dā°ime ola ḳavl-i müftā-bih

(21) iḳrārı ve işḥadı muṭlaḳan cā°iz olmaḳdur.

[184b]

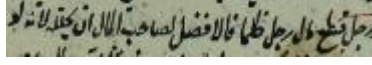
(9) **[mes°ele]** Eklde sünnet öñinde ekl itmek

(10) iken fevākihde "ḡayruñ öñinden almak cā°izdür" didükleri şaḥīḥ midür? **[el-cevāb]** Şaḥīḥdür, belki sāyir

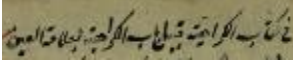
(11) tı°mede daḥı ta°ām vāḥid olmayup eczā°sında tefāvūt olmayıcaḳ cā°iz

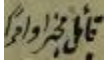
(19) [mes'e] Zeyd ʿAmrda olan haqqını dünyāda helāl itmek mi efdāldür yoksa teʿhīr mi

(20) [el-cevāb] İtmek efdāldür.

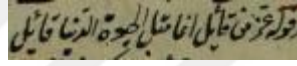

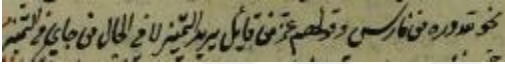
[185a]

(1) [mes'e] Huṭabā huṭbelerinde

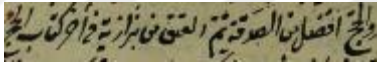
(2) diyü kırāʿet itdükleri “min-kāʿilin” iʿrābdan ne vāqīʿ olur? [el-cevāb] ʿAzzenüñ fāʿilinden

(3) hāl vāqīʿ olup min-zāʿide olmak var, bu evlādur.

(7) [mes'e]

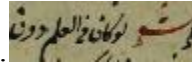
(8) Hacc mı efdāldür, şadaka mı yoksa ol şadaka olınan akça ile kul alup āzād itmek mi? [el-cevāb]

(9) Hacc efdāldür. [mes'e] Fısk

(10) ve fücūr ile okunan ʿilmden ve fesād ile taḥşīlden şāhibi temettüʿ idüp fāʿidesin görür mi

(11) ve ol ʿilm ile şeref bulup berhürdār olur mı? [el-cevāb] Olmaz, zarar-ı ʿazīmdür, “taqvāsuz ʿilmde

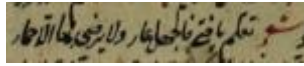
(12) şeref olaydı eşref-i ḥalkullah iblīs olurdu” dimişler.

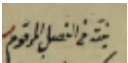
(18) [bu şüretde] ʿİlmi vech-i merķūm üzere taḥşīl idemeyüp taḥşīh-i niyyetine daḥı kādır olmayup

(19) belki hemān menşüb ve māl içün taḥşīlinden terk efdāl olur mı? [el-cevāb] Teʿallüm efdāldür, terkinden

(20) ʿilm-i taḥşīh itmek ricā olunur dimişler.

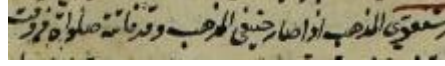

[185b]

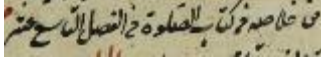
(1) [mes'e] Şāfiʿyyü'l-mezheb olan kimesne mezheb-i ḥanefiye dāhil olmış

(2) iken yine mezheb-i Şāfi'ye intikāl eylemek dilese cā'iz olur mı? **[el-cevāb]** Mezheb-i Ebu Hanīfed'e

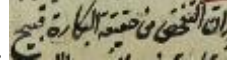
(3) şebāt hayırlı ve evlādur.

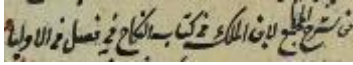
(9) **[mes'ele]** Zeyd kādī ere varmayan kızlaruñ

(10) kızlığın yoklamak cā'iz olur mı? **[el-cevāb]** Olmaz.

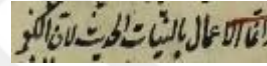
(12) **[mes'ele]** Zeydün mālūñ olduğı

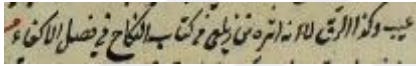
(13) °Arab kılını hālet-i nizā'ında āzād itmekle şer'an müsāb olur mı? **[el-cevāb]** Olur, egerçi kim ölmüş

(14) mübārek āzād ise de hele rāyiha-yı kefereyi izāle idüp eşer-i küfr ile Hakk Celle ve °Alāya vāşıl olmamağla

(15) gāyet ihsān itmiş olur, zāhir Zeydün niyyeti dağı budur.

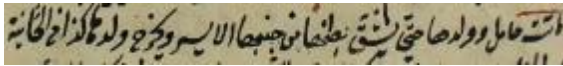
(16) **[mes'ele]** Hāmile olan

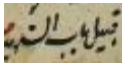
(17) Hind fevt olduğıda važ-ı hamli qarīb olmağla qarında veledi hayy olup kıınıldasa şer'an qarını

(18) yarılıp iħrāc olınmak lāzım olur mı? **[el-cevāb]** Şol ikisinden yarılıp iħrāc olınmak

(19) gerek

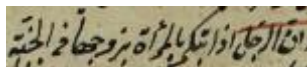
(21) **[mes'ele]** Mütē'addid ere varan °avret āhiretde ғанкы zevci ile olur, cennet

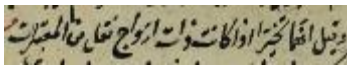
[186a]

(1) müyesser olıcağ **[el-cevāb]** “Āhir ile olur” demişler, bir rivāyetde “hulқан aħseni ile olur” demişler

(2) ihtiyār itdüğü ile olmağla dağı qavlı var.

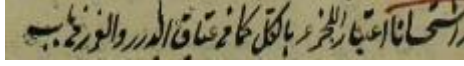
(12) **[mes'ele]** “Li-küllü Fir'avn Mūsā”

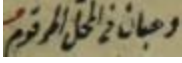
(13) terkībinde Fir'avn Mūsā munşarif midür, naşb ile Fir'avn mı kırā'et olınmak gerek yoksa Fir'avn mı

(16) hakkında beş yüzün getürüp teslīm eyledükde Zeyd cümlesin getürmeyince “kabz eylemem” dimege kâdir olur mı?

(17) [el-cevāb] Kâdir olmaz cebr olunur

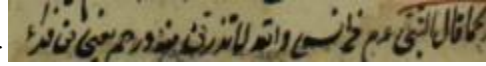

(19) [mes'ele] Zeyd nefsinde şālīḥ ve müteḍeyyin olup lâkin ba'zı töhmet olan

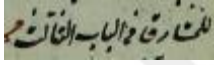
(20) yerlerden firār lâzım olur mı? [el-cevāb] Mezānn-ı töhmet ve mevāḳi'-i minnetden ictināb lâzım idüğine

(21) delālet ider nuşûş-ı keşîredür

[187a]

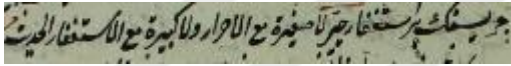
(2) [mes'ele] Şer'-i şerîfe muḥalif sözler söyleyüp ve keşîru'l-i-îşyân

(3) olan âhiretde ḥalāş olmağa çäre nedür? [el-cevāb] İstiğfār ve taḥazzün ve taḥassür eylemek gerek.

(4) [mes'ele]

(5) Bir câmi'-i şerîfde Zeyd-i vâ'iz tefsîr ve ḥadîş naql idüp va'zı temām olduğda cehr ile du'â

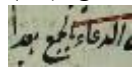
(6) idüp ḥalk daḥı başların açup anlar daḥı çağrısı çağrısı cān u gönülde ve derün-ı

(7) dilden teveccüh-i tām̄m idüp “yā Rabbī şöyle eyle, yā Rabbī böyle eyle” diyü dīne ve dünyāya ve âhiretlerine nāfi'

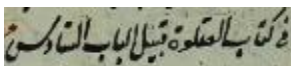
(8) tazarru' eylemişler iken 'Amr-ı dānişmend “bu sizün itdügiñüz ef'āl kāfirce ve cuḥūdcadır” dise

(9) şer'an bu maḳûle 'ibādete böyle diyen dānişmende ne lâzım gelür. [el-cevāb] Ḥaḳḳ söyleyene ne lâzım

(10) gelse gerek, kitābda gördügin söylemiş, Du'â ḥufyeten ve derün-ı dilden gerek.

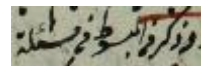

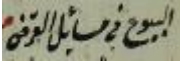
(16) [mes'ele] Zeyd 'Amrdan biñ şāhīyi [sekizre]

(17) revācī zemānında istiḳrāz idüp altıya olduğda “yine biñ şāhī virüp deynüm edā' iderem”

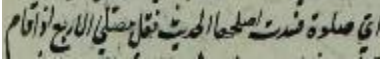
(18) dimege kâdir olur mı? [el-cevāb] Olur, vāḳi'an mişlin redd ider.

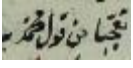

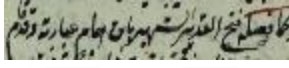
(20) [mes'e] Muşafāya nisbetde Muşafavī demek şaḥīḥ midür? [el-cevāb]

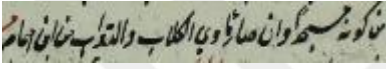
(21) Ḥaṭā'dur, şavāb Muşafādur. Ḥāmis-i sādise vāḳi° olan elif ḥazf olunur.

[187b]

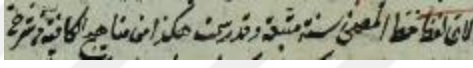
(3) [mes'e] Eşbāh ve nezā'irde

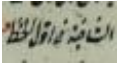
(6) kavli nice şaḥīḥ olur kable'l-kur'ūd ḥadeş ile ḥōd muṭlaḳā şalāt-ı fāsīde

(7) olup gider. [el-cevāb] Binā° kabl dimekdür.

(13) [mes'e] Qur'ān-ı °Azīmden Yā-sīn

(14) daḥı yazılmaḳ cā'iz olur mı? [el-cevāb] Olmaz, āḥar tesmīye olsa müsem mā-yı evvel aşl üzerine

(15) yazılmaḳ gerek.

(16) [mes'e] Kādīlaruñ ve müftīleruñ şer°-i şerīfe muḥālif ḥükm ve fetvāsı

(17) bulınduḳda “bin °Alā-ḳadru't-tāḳat bezl-i vesī° idüp ḳādir olduḡumuz kütübi tettebbu°dan soñra itdüḳ,

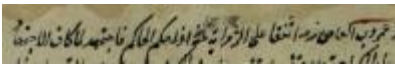
(18) bu taḳdīrce işm olmayup belki bezl-i cehd itmekle bir şevāb ḥaşıl olduḡın”

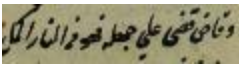
(19) iddi°aları şavāb mıdur? [el-cevāb] Ḥaṭādur, ḥadīş-i şerīf naşş-ı şarīḥ olmayup ictihāda muḥtāc

(20) olan yerde müctehide göredür ve illā muḳalled olan kütüb-i meşhūreden mes'eleyi görüp

(21) ve eşaḥḥ-ı aḳvāli bilüp bulmadın ḥükm ve iftā° kaçan cā'iz olmayup bir mes'eleda ḥaṭā'sı ma°zūr

[188a]

(1) olmaz.

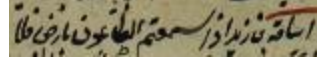
(16) [mes'e] Tā°uñ nedür, emrāz-ı sāriyeden midür ve

(17) bundan firār cā'iz olur mı ve firār idenlerüñ halāş olduklarınıñ hikmeti nedür? [el-cevāb]

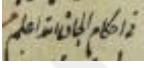
(18) Ehl-i sünnet ve cemā'at mezhebi üzere bi-iznillāhi te'ālā cinn dürtmesidür. Bir arzda vāķi' olduğda

(19) firāriyyeti ile hüruc memnū'dur, ammā hāķķ te'ālānuñ ķahrından luţfına ilticā' itmekde be'is yokdur,

(20) halāşuñ daķı Allāhu te'ālā a'lem hikmetidür.

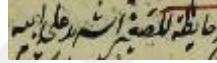

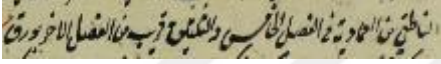
[188b]

(7) mesā'il-i ħiţān Vaşī üzerine işhād olınan

(8) dīvār-ı eytām yıkılıp zarar eyledükde zāmān şabīye mi lāzım olur yoksa def'a ķābil iken

(9) ihmāl idicek vaşīye mi? [el-cevāb] Şabīye lāzım olur.

(13) [mes'ele] Zeyd-i

(14) şaķirüñ vaşīsi olan 'Amr Bekr-i şaķirüñ vaşīsi olan Hālidi huzūr ħākime ihzār idüp

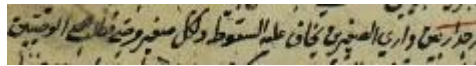
(15) “vaşī olduğumuz Zeyd ve Bekrüñ dārları beyinde olan dīvārdan suķūt ħavf olınup takıldığı

(16) taķdīrce ikisine de zarar muĥaķķaķ iken, gel meremmet idelüm didüm bu ibā' ider” diyü da'vā eyledükde

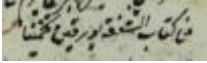
(17) ħākimü's-şer' cebr ider mi binā'ya [el-cevāb] Kāđī emīn gönderür, eger terkinde ikisine de zarar var ise

(18) meremmete cebr ider. Bu iki mālīküñ biri ibā' itmiş degildür. Anda ibā' zarar duĥūline rāzī olmuş

(19) olur.

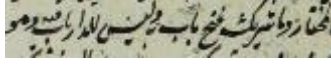
[189a]

(3) [mes'ele] Bir tarīķ-i ħāşş bir kaç kimesnelere maĥşuş olup

(4) ķapısı tarīķ-i 'āmmda olan tarīķ-i ħāşşdan yaña ķapu deldükde tarīķ-i merķūmda olan kimesneler

(5) “şimdiye degin bu taraftan kapuñ olmayup haqq-ı mürürüñ yokdur” diyü men’e kâdir olurlar mı?

(6) [el-cevâb] Olurlar, ‘alâ kavli’l-muhtâr.

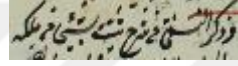
(13) [mes’ele] Bir şehrde kadīmī ticāretin itmekle kesād hāşıl olıcağ kadīmden olanlar

(14) “biz bu kadar zemān dükkān bekleyüp kesādın çıkup revācı zemānında ribhde Zeyd bizümle müşterek olmağa

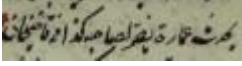
(15) bize zarardur” diyü şer’an hādiş olan Zeydi men’e kâdir olurlar mı? [el-cevâb] Olmazlar,

(16) men’e olunur zarar şer’i degil idügi muşarrahdur.

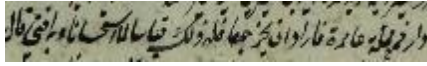
[189b]

(2) [mes’ele] Zeydün havlısı dīvārı bozulup

(3) cārī ‘Amr ta’mīr eyle didükde Zeyd “ben fakīrin” diyü ta’mīr itmemeye kâdir olur mı? [el-cevâb]

(4) Olur

(12) Temme’l-kitāb bi-‘avni’llâhi’l-meliki’l-vehhāb bi-yed-i

(13) ed’afü’l-‘ibād ‘Alī Halīfe bin Muhammed fī-vakti’d-

(14) duḥā min-yevmi’l-Cum’a fī-Recebi’l-

(15) mücerreb. Sene. Erba’a ve seb’în

(16) ve elf.

7. DİZİN

[A]

- °abd (A.) : Allah'a göre insan, köle, Allah'ın yarattıkları
 a. 32a/02, 55b/06, 85b/17, 87a/04
 a.+den 147b/17
 a.+e 87a/03, 87a/03
 a.+i 11a/06, 30a/08, 51b/09, 114a/04
 a.+ün 114a/06, 127b/13, 143a/18, 149b/20
- °abd-ı maḥcūr (A.+F.→F.) : nikah, alım satım, borç gibi kişisel tasarrufları yapmaktan yasaklı köle
 a. 149b/18
- °abd-ı memlūk (A.+F.→F.) : bir kimsenin mutlak kölesi olan
 a.+ı 13a/18, 51b/06, 92a/04, 138a/06
 a.+ıdur 106a/01
 a.+ın 182a/20
- āb-dest (F.) : Müslümanların, belli ibadetleri yapabilmek için bir düzen içerisinde bazı organları yıkayıp bazılarını mesh etme yoluyla yaptıkları arınma
 a. 3b/04, 3b/21, 4a/05, 7b/17, 161b/04
 a.+i 1b/02, 3a/10, 4a/11, 7b/03
- āb-dest al- (F.+T.) : Müslümanlar, belli ibadetleri yapabilmek için bir düzen içerisinde bazı organları yıkayıp bazılarını mesh ederek temizlenmek
 a.-maḥ 1b/02, 1b/15, 2a/20, 3a/20
- ābık (A.) : efendisinin yanından kaçan köle
 a. 76a/05
- ābık ol- (A.+T.) : efendisinin yanından kaçmak
 a.-masun 85b/21
- °abīd (A.< çkl. °abd) : kullar
 a.+in 152a/05
- °ābide (A.) : İbadet eden kadın
 a. 175b/06
 a.+nüñ 175b/08
- °āciz (A.) : Bir işi yapma gücü ve becerisi olmayan, güçsüz, çaresiz, zayıf, yoksul
 a.+üz 173b/17
 a.+ler 129b/18
- °āciz ol- (A.+T.) : bir şeyi başarmaya gücü yetmemek
 a.-ıcaḥ 121a/14, 122a/10
 a.-maḥdur 40a/11
 a.-sa 56a/18
 a.-salar 111b/21
 a.-up 162b/05
- °ācize ol- (A.+T.) : bir şeyi başarmaya gücü yetmemek

- a.-maḥdur 40a/13
- °aczi ol- (A.+T.) : bir şeye gücü yetmemek
 a.-maḡn 86a/14
- aç- : açmak
 a.-up 123b/10, 187a/06
- açık : açık
 a. 19b/15
- açıl- : açılmak
 a.-up 42a/12
 a.-mayup 184a/18
- açuḡ (T.) : açık
 a.+ın 56a/16
- ad : ad
 a.+larını 155b/17
 a.+ı 123b/15, 123b/17
- ad vir- : ad vermek
 a.-e 155b/16
- ādāb (A.< çkl. edeb) : edepler
 a.+ındandır 5b/02
- ādāb-ı ḳazā° (A.+A.→F.) : yerine getirme usulü
 a.+ya 98b/21
- ādāb-ı şer° (A.+A.→F.) : şerî usul
 a.+e 161b/05
- ādāb-ı tarīḳat (A.+A.→F.) : tarikat adabı
 a. 73b/12
- °adālet (A.) : Hak ve hukuka uygunluk, hakkı gözetme
 a. 106b/05
 a.+leri 96a/10
- °adāvet (A.) : düşmanlık
 a. 181a/16
 a.+i 106a/09
- °add it- (A.+T.) : sayı, sayma, öyle kabul etmek
 a.-üp (t>d) 84b/10
- °add ol- (A.+T.) : sayılmak, öyle kabul edilmek
 a.-ıduḡı 86a/10
 a.-ınmıṣdur 69b/12, 77b/15, 137a/14
 a.-ınup 87b/12, 87b/16, 91a/07
 a.-ınur 91b/16
- °aded (A.) : sayı, miktar
 a.+i 89b/19
- °adediyye (A.) : sayısal
 a. 65a/16
- a°del (A.) : daha adil, pek adil
 a.+dür 128b/03
- ādem (A.) : insan, adam
 a. 71a/15, 71a/17, 177a/16
 a.+leri 71a/15
 a.+ün 175b/15
- °adem-i °adālet (A.+A.→F.) : adaletsizlik
 a.+lerine 106b/04

- °adem-i cevāz (A.+A.→F.) : izni olmama
a.+ı 25b/10, 96b/01, 163b/01
- °adem-i def° (A.+A.→F.) : savmadan
a.+a 108a/03
- °adem-i firāk (A.+A.→F.) : üzüntüsüzlük,
acısızlık
a.+dur 41a/12
- °adem-i hükme (A.+A.→F.) : hükümsüzlük,
hüküm bulunmama
a. 102b/21
- °adem-i ilme (A.+A.→F.) : bilgisizlik
a. 123a/02
- °adem-i itimād (A.+A.→F.) : güvensizlik
a.+ı 98a/06
- °adem-i kabûl (A.+A.→F.) : kabul edilmezlik
a.+e 52a/20, 83b/16, 84b/20, 138b/13
- °adem-i kabûl-i vera° ol-
(A.+A.+A.+T.→F.+T.) : haramdan
sakınmayı kabul etmeme
a.-maduğı 164a/16
- °adem-i kerāhet (A.+A.→F.) : İğrenmeme
a.+in 137b/01
- °adem-i luzûm (A.+A.→F.) : luzumsuzluk
a.+ı 43a/15, 117b/18
- °adem-i muhālāta (A.+A.→F.) : geçimsizlik
a. 177a/05
- °adem-i şalāh (A.+A.→F.) : düzelmezlik
a.+larına 96b/19
- °adem-i şihhat (A.+A.→F.) : sıhhsizlik
a.+i 26a/15
- °adem-i taşdīk (A.+A.→F.) : onaylamama
a.+e 127a/12
- °adem-i tecessüs (A.+A.→F.) : ayırt
edememe
a. 177b/19
- °adem-i zamān (A.+A.→F.) : kefil olmama
a. 132a/09, 162b/16
- ādemiyet (A.) : insanlık, erkeklik, terbiyeli
olma
a. 132a/17
- °ādet (A.) : alışkanlık
a.+i 109b/19
a.+leri 162b/13
- °ādeten (A.) : görenek
a. 126a/18
- adı çık- (T.) : kötü bir ün kazanmak
a.-arsa 155b/19, 155b/20
- °ādil (A.) : adaletli
a.+ler 99b/17
- °ādile (A.) : adaletli
a. 95b/10
- °adl (A.) : doğruluk, tarafsızlık
a. 84a/02
- °adl it- (A.+T.) : adaletli davranmak
a.-mesine 31b/06
- °adl ol- (A.+T.) : adaletli olmak
a.-ıcağ 102a/06
- °adle-i emīneye (A.+A.→F.) : güvenilir ve
adil olan kimse
a. 45a/16
- āfet (A.) : olağan dışı olay, felaket, bela
a. 161a/07
- °afv (A.) : birinin suçunu bağışlama, özür
dileme
a. 61b/09, 61b/11
a.+e 61b/10
- ağac : ağaç
a. 9b/17
- agāh ol- (F.+T.) : bilgi sahibi olmak, bilgi
edinmek
a.-urdu 8a/17
- ağır : ağır
a. 86a/08
- ağırlık : ağırlık
a. 24b/04
- ağız : ağız
a.+ını (ağızını) 18a/08
a.+ınuñ 2b/13
a.+uñ 163b/08
- ağla- : aksaklık göstermek, aksamak
a.-yup 101a/10
- agısır- : agsırmak
a.-sa 8b/17
- aḥad-ı evşāf-ı müteğayyir (A.+A.+A.→F.) :
ilk özellikleri değişmiş olan
a. 7a/09
- aḥālī-i vilāyet (A.+A.→F.) : vilayet halkı
a. 104a/19
- āḥar (A.) : başka, diğer
a. 5b/16, 23a/14, 34a/10, 45a/06,
45b/08, 75b/15, 77a/16, 78a/04,
78b/01, 78b/17, 81a/14, 82a/06,
86a/18, 89b/01, 92a/06, 95a/04,
98a/06, 104a/08, 108a/19, 114b/14,
118a/14, 133a/07, 150a/12, 151b/16,
158b/19, 172a/19, 187b/14
a.+a 6a/15, 24a/03, 24b/05, 78b/01,
113b/03, 137a/12, 146a/05, 176a/07
a.+da 88a/15
a.+dan 157b/19, 158a/01
a.+uñ 74a/20
a.+ın 158a/01
a.+ına 155b/17
- aḥfā (A.) : çok gizli, en gizli
a. 10a/04
- āḥir (A.) : son, sondaki
a. 196a/01
a.+inde 14a/09, 42a/21

a.+ine 15b/19
 āhīret (A.) : dini inanışa göre, insanın
 öldükten sonra dirilip sonsuza dek
 kalacağı ve Tanrı'ya hesap vereceği
 yer, öbür dünya, öteki dünya
 a.+de 185b/21, 187a/03
 a.+lerine 187a/07
 aḥkām (A.< çkl. hüküm) : hükümler
 a. 74a/05
 aḥkām-ı şehādet (A.+A.→F.) : şahitlik
 hükümleri
 a. 13b/16
 aḥkām-ı şerīʿat (A.+A.→F.) : şeriat
 hükümleri
 a. 74a/06
 aḥlāk (A.) : bir toplum içinde kişilerin uymak
 zorunda oldukları davranış biçimleri
 ve kuralları
 a.+ından 137a/14
 aḥsen (A.) : daha güzel, en güzel
 a.+i 15b/08, 186a/01
 a.+dür 9b/14
 aḥvāl (A.< çkl. hāl) : haller
 a.+ince 71b/13
 aḥvaṭ (A.) : çok ihtiyatlı, en ihtiyatlı
 a. 10b/10, 160b/08, 164a/15
 a.+ı 164a/16
 aḥz (A.) : almak, kabul etme, tutma
 a. 66a/21, 76a/10, 132a/09, 164a/06
 a.+a 134a/01, 154a/13
 a.+da 154b/18
 a.+ma 155a/18
 a.+i 60b/12
 aḥz eyle- (A.+T.) : tutmak, almak
 a.-dükden sonra 151a/17
 a.-medin 80b/04
 a.-se 150b/12
 aḥz it- (A.+T.) : tutmak, almak
 a.-düğü 113b/02
 a.-düğine 59a/16
 a.-dükden sonra 144a/12
 a.-erse (t>d) 165b/17
 a.-mek 165b/06
 a.-miş 154b/16
 a.-üp (t>d) 64a/06, 76a/09, 109b/14,
 130b/11, 140b/04, 151b/17, 154a/12
 aḥz itdür- (A.+T.) : tutturmak, aldırarak
 a.-üp 62b/03
 aḥz ol- (A.+T.) : tutulmak, teslim alınmak
 a.-masa 110b/21
 a.-indükden sonra 64a/10
 a.-inmamaḥdur 164a/12
 a.-inup 63b/02, 75b/15, 151b/16
 a.-inur 50a/02, 169b/07

aḥ- : akmak
 a.-a 169b/19
 a.-an 2a/20, 4b/14
 a.-duḡda 7a/09
 a.-maya 169b/18
 a.-maḥ 2b/01, 7b/03, 161b/04
 ʿaḥār (A.) : gelir getiren mülk, hasılat
 a.+da 121a/09
 a.+ların 88b/08
 a.+ı 82b/11, 115b/17
 akça (T.) : küçük gümüş para, her çeşit
 madeni para
 a. 20a/11, 22b/03, 24b/05, 24b/05,
 33a/15, 52a/13, 52a/18, 64a/06,
 77a/09, 77a/10, 78b/17, 79a/16,
 85b/05, 87a/01, 87b/19, 88a/17,
 88b/01, 92a/04, 93b/05, 94a/08,
 95a/14, 95b/10, 99b/05, 108a/01,
 110a/06, 111a/05, 117a/04, 117b/19,
 118b/05, 118a/20, 118a/21, 124b/06,
 126a/16, 127a/16, 128a/08, 130a/15,
 130a/20, 131a/06, 131a/16, 132a/07,
 133a/06, 133b/19, 133b/20, 134a/03,
 138a/17, 139a/01, 143b/09, 143b/12,
 143b/13, 143b/19, 144a/09, 145b/18,
 149a/13, 150a/18, 152a/16, 152a/19,
 160b/19, 163a/20, 185a/08, 186b/15
 a.+dan 133b/20
 a.+ların 104a/09
 a.+sı 51b/06, 85a/16, 110b/08
 a.+sın 32b/03, 52a/14, 75b/19,
 85a/15, 88a/05, 90b/21, 91b/01,
 131b/03, 132b/21, 133a/19, 149a/02,
 149a/03, 149a/04
 a.+sına 92b/21
 a.+sından 165b/06
 a.+sını 88a/15, 94a/18, 107a/08
 a.+ya 53a/16, 85b/05, 86b/14,
 88a/21, 90b/20, 99b/06, 99b/06,
 106b/20, 113a/06, 131b/12, 142b/03,
 144b/05
 a.+yı 38a/04, 92a/05, 102a/17,
 130a/09, 149a/18
 akçalık (T.) : akça tutarı
 a. 152a/11
 ʿaḥd (A.) : anlaşma, sözleşme, bağlama,
 bağlanma
 a. 78a/16, 88a/06, 89b/15, 152a/07
 a.+e 157a/19
 a.+i 78a/01, 83b/16
 a.+in 77b/18, 131b/18
 a.+lerin 107a/04
 a.+ün 107b/12
 ʿaḥd eyle- (A.+T.) : sözleşme yapmak

a.-mek 142b/03
 °aḳd it- (A.+T.) : antlaşma
 a.-enler (t>d) 157b/03
 a.-üp (t>d) 78a/15
 °aḳd ol- (A.+T.) : anlaşmaya varmak
 a.-ınmağa 34a/10
 a.-mup 34a/09
 °aḳdeyn it- (A.+T.) : iki sözleşme bağlamak
 a.-üp (t>d) 158b/07
 °aḳd-i icāre (A.+A.→F.) : kira sözleşmesi
 a. 56a/10, 166b/18
 °aḳd-i nikāḥ (A.+A.→F.) : nikah kıymak
 a.+a 103a/15
 a.+ı 103a/17
 °aḳd-i nikāḥ eyle- (A.+A.+T.→F.) : nikah kıymak
 a.-se 38a/16
 °aḳd-i şahīḥ eyle- (A.+A.+T.→F.) : kesin sözleşme bağlamak
 a.-dükden şöıra 157a/17
 °aḳd-i şānī (A.+A.→F.) : ikinci sözleşme
 a. 88b/03
 °aḳd-i şirket (A.+A.→F.) : kuruluş sözleşmesi
 a.+i 78a/15
 °aḳīb-i şurb (A.+A.→F.) : içtikten sonra
 a.+de 3a/13
 °aḳībū'l-bevl (A.+A.→A.) : küçük abdesti bozduktan sonra
 a. 3b/18
 °āḳil (A.) : akıllı, mantıklı, bilgili, bilge
 a. 20b/04, 100b/18, 117a/02, 157b/04
 °āḳile (A.) : bilge kadın
 a. 182b/13
 °aḳl (A.) : akıl; düşünme, anlama ve kavrama gücü
 a.+esi 184a/20
 a.+ı 157b/18
 °aḳl-ı şarīḥ (A.+A.→F.) : açık akıl
 a. 174b/13
 °aḳlī (A.) : akılla ilgili
 a. 102a/05, 167b/20
 aḳrabā (A.< çkl. ḳarīb) : yakınlar
 a.+sı 45a/12, 76b/14
 a.+sından 104a/11
 aḳreb ol- (A.+T.) : daha yakın olmak
 a.-ıcaḳ 14a/19
 °aḳsī (A.) : zıt, aykırı, ters
 a. 121a/16, 176a/09
 aḳvāl (A.< çkl. ḳavl) : sözler
 a. 14a/18
 a.+den 177a/19
 a.+i 187b/21
 aḳvāl-i keşīre (A.+A.→F.) : çeşitli sözler

a. 40a/10
 a.+dür 173a/14
 al- : almak
 a. 87a/01, 91a/16, 91b/01, 92b/14, 110a/06, 110b/08, 142b/14, 144a/10, 152a/19
 a.-acağūñ 155b/19
 a.-acağım 58a/19
 a.-ıcaḳ 87a/09
 a. -an74a/11
 a.-aym 165a/15
 a.-duğūñ 85a/02, 130b/03
 a.-duğı 27b/15, 68a/02, 79a/10, 84a/20, 85a/15, 85b/17, 88a/03, 89b/15, 91a/07, 118a/21, 136b/08, 137a/06, 137a/20, 144b/07, 146a/05, 149a/02, 151b/19
 a.-duğum 39a/19
 a.-duḳça 58b/01
 a.-duḳda 7b/17, 25a/12, 61b/04, 72a/19, 82b/15, 91b/07, 94b/20, 133a/21, 145a/09
 a.-duḳdan şöıra 51a/03, 68a/02, 86a/16, 91a/16, 110a/18, 117b/02, 175a/10
 a.-duḳları 143b/09
 a.-duḳlarımı 93b/06
 a.-dum 91b/01, 107a/21, 111b/15, 111b/19, 127a/16
 a.-dı 151a/18, 151b/18
 a.-ınmak 06a/16
 a.-mada 149a/04
 a.-maduğına 110a/08
 a.-madum 94a/19
 a.-madı 112a/03, 112a/03
 a.-mağa 24b/06, 27b/16, 41b/17, 45a/06, 50b/01, 51b/01, 53a/17, 62b/06, 75a/16, 75b/18, 77a/17, 77a/18, 80b/05, 81a/14, 82a/17, 84a/02, 85a/17, 85b/08, 85b/12, 88a/06, 88a/08, 88a/13, 88b/08, 89a/11, 107b/12, 110b/09, 114b/19, 117b/03, 125b/18, 129a/04, 130b/03, 130b/05, 138a/18, 140a/06, 140a/15, 143b/13, 144b/06, 145a/09, 147a/12, 148a/20, 149a/04, 149a/14, 150a/19, 150b/02, 150b/12, 150b/15, 154b/04, 167a/01, 171b/17, 172a/12, 173a/08, 173b/18, 176a/18, 186b/01
 a.-maḳ 20b/19, 40b/11, 52b/01, 52b/12, 82a/06, 95a/05, 133a/07, 156b/16, 182a/05, 184b/10
 a.-mayup 133a/07
 a.-maz 143b/09

- a.-miş 118a/21, 137a/06, 144b/07
a.-mişdur 106a/09
a.-sa 106b/21
a.-sun 74a/11
a.-up 3b/04, 3b/21, 18a/09, 18a/09,
32b/03, 58a/19, 74b/03, 82b/21,
87b/18, 87b/19, 88a/03, 88a/10,
88a/12, 90b/21, 96b/07, 98b/12,
98b/18, 104a/09, 110b/19, 112b/20,
118a/21, 127a/10, 131b/03, 132b/21,
143b/20, 151a/09, 151b/17, 152a/15,
154a/19, 173b/19, 185a/08
a.-ur 24b/07, 24b/07, 75b/19, 76a/04,
76a/06, 107a/06, 107b/13, 133a/05,
150b/16, 178b/08
a.-uram 86b/14, 143b/12
a.-urlar 158b/11, 175b/11
a.-ıyı 74a/02
a.-ınan 66a/21, 67b/11, 89a/13,
131b/04
a.-ınanları 166b/21
a.-inmamak 74a/19
a.-inmayan 181a/13
a.-inmaz 24b/08, 144b/08
a.-ınur 128a/09, 128a/10, 128a/13,
128b/02, 181a/13
[°]alā (A.) : daha yüksek, en yüksek, güzel,
mükemmel
a. 118b/01, 165b/03
a.+sı 84a/13, 143a/16
[°]alā (A.) : üzere, üzerine, üzerinde
a. 71a/14, 74a/03, 123a/19, 124b/06,
131b/19, 131b/19, 150b/08, 160a/06,
160a/07, 189a/06
a.+nuñ 65a/15, 71a/15
a.+ya 185b/14
[°]alā hiddet (A.+A.) : kızgın halde
a. 118a/15
[°]alā tarīki's-şerīke (A.+A.+A. → A.) :
şeriat yoluyla
a. 124b/06
[°]alā-vechi'l-hezl (A.+A.+A. → A.) : kısaca
a. 70b/09
[°]alā-vechi's-şuyūc (A.+A.+A.) : yayılma
yoluyla
v. 139a/02
[°]alāmet (A.) : iz, nişan, belirti, işaret
a. 74b/14, 74b/14
a.+dür 105a/02
a.+in 144a/16
alda- (T.) : aldatmak, kandırmak
a.-yup 60b/05
[°]ale'l-birr ve't-takvā (A.+A.+A. → A.) :
takvaya dayalı güzel işlerle
a.+yı 43a/03
ale'l-huffuñ (A.+A. → A.) : mestle
a. 11b/03
[°]ale't-tafşıl (A.+A. → A.) : ayrıntılı olarak
a. 11a/08, 100b/01, 164a/06
a.+dür 100b/03
[°]ale't-ta'yīn (A.+A. → A.) : tayinle
a. 177b/07, 177b/09
[°]ālem (A.) : yerde ve gökte yaratılmış olan
şeylerin bütünü, kâinat, evren
a.+leri 71a/15
[°]aleme-i yümnī (A.+A. → F.) : dudak yarığı
uğuru
a. 53b/16
ālet (A.) : Bir el işini veya mekanik bir işi
gerçekleştirmek için özel olarak
yapılmış nesne
a.+i 3a/09
ālet-i cāriha (A.+A. → F.) : ameliyat araçları
a. 169a/08
ālet-i harb (A.+A. → F.) : savaş araçları
a.+le 167a/06, 167a/15, 167a/16,
168a/09
[°]aleyh (A.) : üzere, üzerine, onun üzerine
a. 122a/12
a.+den 98a/07
a.+uñ 94a/21, 177b/10
[°]aleyhi (A.) : onun üzerine
a. 11a/10, 71a/14, 102b/05
[°]aleyhi's-şalātu ve's-selām (A.+A.+A. → A.) :
Allah'ın salat ve selamı onun üzerine
olsun
a. 177b/06
a.+ı 177b/06
a.+uñ 183b/21
[°]aleyhi's-selām (A.+A. → A.) : selamet onun
üzerine olsun
a. 177a/18
a.+dan 177b/09
[°]aley (A.) : üstüne, üzere
a.+e 120b/16
alı gīt- : alıp gitmek
a.-endür 6b/20
a.-erseñ 142b/03
a.-mege 28a/16, 45b/08, 140b/04
a.-mek 82b/21, 149b/08
a.-miş 47a/13
a.-üp 125a/06
alı vir- : alıvermek
a. 110b/08
a.-dükden şöña 22a/03, 110b/09
a.-mege 25a/06, 32a/06

a.-meyüp 61b/10
a.-üp 147b/16
alı ko- : alıkoymak
a.-yup 133a/20
alın : alın
a.+ma (alınma) 161a/13
[°]alî (A.) : yüce, yüksek, büyük, ulu
a. 13b/17, 41a/09, 41a/10, 187b/17, 189b/13
[°]âlim (A.) : 1. bilgili, 2. bilgin, 3. dini bilimlere ait bilgisi olan
a. 17a/02, 36a/05, 72b/21, 74a/08, 84b/14, 85a/07, 87a/08, 96b/20, 98b/14, 117b/15, 120b/14, 122a/20, 154b/15, 170b/19, 176b/17, 176b/18, 178b/16,
a.+lerdür 147b/15
Allāhu a[°]lem (A.+A.) : Allah bilir
a. 117b/17
Allāhu te[°]âlā (A.+A.) : Allah yücelerin yücesidir
a. 69b/11, 71b/11, 130b/05, 160b/07, 188a/20
a.+dan 70a/20, 70b/01
a.+ya 116a/16
[°]allāme (A.) : çok bilgili
a.+deki 177a/13
altı : alı sayısı
a. 34a/14, 99b/06, 113a/06, 113a/07, 113a/08, 113a/08, 113a/13, 120a/20, 126a/17, 131a/06, 144a/09, 144b/05, 147b/19, 147b/20, 152a/11, 155b/03, 178b/13
a.+dan 155b/15
a.+ya 187a/17
altıncı : altıncı (sıra sayısı)
a.+sı 169b/18
alt : alt
a.+ma 155b/18
altmış
a. 36b/20, 49a/06, 133b/20, 133b/21
altun (T.) : altın
a. 88a/08
a.+dan 160b/13
a.+ı 88a/11, 88a/13
a[°]ma ol- (A.+T.) : kör olma
a.-an 62a/20
a[°]māl (A.) : işler, davranışlar
a. 181a/08
a[°]māl-i ḥāric (A.+A. → F.) : dış işleri
a. 31a/08
[°]amden (A.) : bilerek ve tasarlayarak
a. 9b/06, 131b/04, 131b/11, 149b/17, 167a/18, 168a/09, 169b/14

[°]amel (A.) : eylem, iş, hareket, eser
a. 15b/08, 36a/06, 39a/07, 77b/15, 87b/12, 111a/18, 130b/06, 143b/04, 157b/17, 157b/19, 157b/21, 158b/08, 183a/01
a.+de 11a/07, 77b/13, 121a/16
a.+den 63a/14, 82a/06, 158b/09
a.+e 69a/07, 77b/13, 130b/05, 147b/14
a.+i 9b/16, 78a/08
a.+ine 140a/15
a.+iyle 175b/03
[°]amel-āşūb (A.+F. → F) : amel karıştıran
[°]amel eyle- (A.+T.) : gereğini yapmak
a.-dükde 72a/21
a.-mek 147b/07
a.-mem 59a/18
[°]amel it- (A.+T.) : uygulamak, yerine getirmek
a.-düğine 71a/08
a.-e (t>d) 104a/01
a.-icek 131b/18
a.-en 71a/09, 98b/13
a.-er 39a/07, 167b/21
a.-erken 78a/06
a.-mez 58b/01
a.-miş 43a/03
a.-üp 133a/04
[°]amel ol- (A.+T.) : uygulanmak
a.-ur 99b/10
a.-ma 34b/08
a.-ınmak 120b/05, 155b/06
a.-ınmamakdır 161a/16
a.-ınmaz 107b/13, 123a/01, 147b/08
a.-msa 182b/21
a.-mup 37b/05, 111b/09, 182a/07
a.-ınur 15a/07, 22b/20, 72a/12, 99b/11, 103b/01, 106b/21, 118b/16, 118b/16, 119a/01, 140a/21, 140a/21, 172a/21
[°]ameş (A.) : zayıf gözlülük, gözyaşı sürekli akan
a. 7b/04
[°]āmī ol- (A.+T.) : halka mahsus, cahil
a.-ana 178b/17
[°]āmil (A.) : iş yapan, yüklenen, etki
a. 158b/11
[°]āmil-i mültezim (A.+A. → F.) : gerekli işler
a. 83b/09
āmir (A.) : emreden, emredici
a.+üñ 132a/18
ammā (A.) : ama, fakat, ancak
a. 1b/08, 2a/19, 2b/19, 3a/09, 4a/01, 4a/01, 4b/09, 4b/14, 6a/13, 6a/17,

- 8b/07, 9b/07, 10b/10, 13b/16, 15a/15,
16a/09, 18a/06, 20a/05, 26b/05,
31b/14, 33b/21, 38a/17, 40a/12,
41a/02, 41a/11, 42b/17, 51a/11,
56a/15, 56a/18, 56b/18, 60b/11,
62a/06, 63a/05, 65a/16, 66b/13,
70b/14, 70b/14, 73b/17, 74a/20,
83b/19, 87a/03, 87b/21, 89a/14,
93a/14, 93b/17, 97a/01, 97a/18,
98a/07, 99a/14, 100b/03, 102a/11,
106a/15, 106b/05, 107a/05, 107a/09,
108a/03, 109b/18, 109b/21, 112b/10,
120b/06, 123a/11, 124a/19, 125a/12,
127b/05, 128b/02, 144a/13, 147b/12,
161a/07, 161a/15, 161b/08, 161b/09,
163a/21, 164a/12, 166b/19, 168a/10,
174a/17, 174b/19, 176a/09, 177b/09,
178b/12, 183a/01, 188a/19
- °amme (A.) : hala
a.+si 42b/01
- °āmme (A.) : halk, umum
a. 157a/19
- °āmme-i kütüb-i fıkhiyye (A.+A.+A.→F.) :
fıkıh kitaplarının umumu
a.+de 162b/15
- °āmme-i şukūk-ı mubāyaʿat (A.+A.+A.→F.) :
satın alma kararlarının tamamı
a. 107a/04
- °ammete (A.) : hala, akraba
a.+si 147b/03
a.+sine 42b/02
- °ammi (A.) : amca
a. 174a/17, 175a/09, 175a/10
a.+leri 44a/14, 44a/14
a.+si 178b/07
- °Amr : kişi adı
a. 8a/06, 8b/17, 13a/18, 13b/09,
16b/19, 23a/09, 23a/14, 23b/14,
23b/15, 23b/16, 24b/05, 24b/17,
24b/17, 25b/20, 27a/14, 30a/08,
30b/13, 32b/04, 33a/03, 33a/21,
33b/01, 33b/02, 34a/09, 34a/15,
34b/01, 37b/04, 38a/04, 39a/06,
41a/01, 45a/06, 50b/03, 50b/18,
51b/01, 51b/10, 52a/14, 52a/19,
52a/20, 53a/17, 53b/01, 58a/11,
58b/16, 59a/21, 59b/10, 60b/04,
61b/17, 62b/04, 63b/09, 68b/10,
68b/12, 69b/18, 70a/21, 72a/21,
72b/21, 74a/08, 74a/18, 74b/04,
75b/15, 77a/03, 77a/06, 77a/07,
77a/07, 77a/09, 77a/14, 77b/13,
77b/18, 78a/04, 78a/05, 78a/15,
78a/15, 78a/21, 78b/05, 80b/18,
81a/01, 81a/02, 81b/09, 82a/21,
82b/02, 83a/05, 83b/15, 83b/16,
83b/21, 84a/01, 84a/18, 84a/19,
84b/15, 85a/01, 85a/06, 85a/07,
85b/05, 85b/06, 86a/01, 86a/08,
86a/08, 86a/18, 86a/18, 86b/14,
87a/13, 88a/05, 88a/06, 88a/13,
88b/01, 88b/17, 89a/10, 89b/02,
91a/21, 91b/06, 91b/07, 92a/04,
92a/17, 92b/10, 92b/10, 93a/12,
93b/02, 93b/02, 93b/06, 94a/09,
94a/09, 95b/10, 96a/03, 98a/14,
98a/17, 98b/07, 99a/12, 99b/05,
99b/09, 100a/07, 100a/14, 101a/04,
101b/16, 101b/21, 103b/08, 103b/18,
104a/09, 105b/17, 105b/21, 106a/01,
106a/01, 106b/18, 106b/19, 106b/19,
107a/07, 107a/10, 107a/21, 107b/11,
108a/01, 108a/13, 108a/20, 108b/05,
109b/13, 109b/19, 110a/07, 110a/18,
110a/18, 110b/08, 110b/15, 110b/16,
110b/20, 111a/12, 112b/19, 113a/07,
113b/03, 114a/01, 114a/05, 114b/15,
114b/16, 115b/18, 116b/09, 117a/05,
117a/10, 117a/15, 117a/16, 117b/02,
118a/21, 118b/06, 119b/09, 119b/17,
119b/18, 120b/04, 120b/14, 121a/08,
121a/08, 121a/13, 121b/03, 121b/04,
121b/08, 122b/21, 123b/02, 123b/15,
124a/02, 124a/03, 124b/06, 124b/10,
124b/11, 126a/16, 126a/17, 127b/04,
127b/06, 127b/10, 128a/07, 129a/02,
129a/03, 129a/13, 129a/17, 129a/20,
129b/07, 129b/11, 129b/18, 130a/08,
130a/09, 130a/21, 130b/01, 130b/11,
130b/12, 130b/13, 130b/19, 131a/06,
131a/11, 131a/13, 131b/12, 132a/07,
133a/07, 133a/21, 133a/21, 133b/04,
135b/19, 136a/02, 137b/20, 138b/02,
138b/07, 139a/01, 139a/17, 140a/15,
140b/06, 143b/11, 143b/13, 143b/20,
144b/06, 145a/09, 145b/02, 145b/04,
145b/17, 145b/19, 147a/11, 149a/03,
149a/13, 149b/11, 149b/12, 149b/16,
150a/12, 150b/01, 150b/07, 150b/14,
152a/16, 152a/20, 154b/14, 154b/15,
154b/16, 155a/17, 156b/20, 157a/18,
158b/07, 158b/08, 158b/09, 158b/19,
161a/13, 161b/04, 165b/06, 166b/08,
166b/11, 166b/15, 166b/18, 166b/21,
167a/15, 167a/16, 167a/18, 167b/13,
168a/09, 169a/06, 171a/05, 175a/10,
175b/06, 175b/07, 176b/01, 176b/07,
181a/12, 188b/14, 189b/03

a.+a 16b/08, 16b/12, 20b/16, 21a/16, 23a/09, 23a/13, 23b/12, 23b/16, 25a/11, 28a/04, 30b/09, 32b/02, 33a/20, 34a/08, 36b/19, 37a/09, 37b/04, 39a/05, 43a/13, 43a/14, 49b/08, 50b/18, 51b/09, 52a/13, 52a/18, 52a/21, 53a/16, 56a/10, 58b/15, 59a/04, 59b/09, 60b/03, 60b/05, 61a/13, 61b/04, 61b/04, 61b/09, 69b/06, 69b/18, 70a/20, 73a/01, 74a/06, 77a/15, 82a/21, 82b/01, 82b/11, 83a/04, 83a/21, 83b/15, 84a/18, 84b/15, 84b/21, 85b/05, 85b/21, 86a/19, 86b/14, 87a/09, 87a/13, 87a/21, 87b/05, 88a/11, 88a/12, 88a/21, 89b/02, 92a/15, 92b/09, 92b/14, 93b/05, 93b/12, 94a/02, 94b/19, 97a/17, 98a/14, 99b/15, 105b/16, 108a/19, 110b/07, 110b/18, 113b/21, 117a/07, 120a/20, 121a/13, 121a/14, 121b/01, 123a/02, 123b/14, 123b/16, 124a/18, 124b/11, 129a/02, 129a/13, 129b/08, 130a/20, 131a/11, 131a/14, 132b/21, 133a/06, 133a/08, 133a/15, 133a/19, 133b/04, 135b/18, 136a/02, 137b/19, 138a/06, 138b/02, 138b/06, 138b/12, 138b/17, 139a/17, 140a/19, 142b/13, 145b/03, 147b/16, 150a/11, 150a/13, 150a/17, 151a/17, 151b/11, 152a/18, 154a/11, 154a/15, 154b/03, 158b/18, 166b/02, 166b/17, 166b/21, 167b/14, 170b/18, 171b/16, 173a/07, 176b/06, 178b/14, 186a/21, 186b/15
a.+da 74a/08, 75a/15, 92b/21, 93a/05, 93a/18, 94a/18, 95a/04, 95a/14, 99b/08, 104b/07, 118a/20, 120b/13, 129a/19, 131a/06, 137a/20, 137b/06, 137b/14, 160a/20, 166b/15, 184b/19
a.+dan 24b/06, 25a/12, 25a/13, 25a/13, 38a/03, 54b/09, 62b/02, 75a/15, 76a/04, 76a/04, 77a/17, 81a/06, 83b/21, 84a/12, 84b/13, 85a/06, 85b/01, 85b/11, 86a/13, 87a/08, 87b/12, 88a/03, 88a/10, 89a/10, 89b/01, 90b/20, 91a/07, 91a/15, 92a/05, 94a/19, 95a/04, 96a/03, 96b/07, 98b/07, 99b/05, 101b/20, 102b/20, 103b/19, 108a/20, 109b/15, 111a/04, 113a/06, 113b/02, 117a/04, 117a/15, 117b/01, 117b/11, 117b/11, 118a/09, 118b/05, 120b/14, 121a/12, 122b/13, 123b/09, 125a/11,

126a/16, 127b/04, 129a/16, 130a/08, 131a/12, 132a/06, 136b/08, 137a/05, 137b/04, 143b/18, 149a/02, 149a/13, 149b/06, 150b/01, 151a/15, 151b/16, 152a/15, 154b/16, 166b/08, 172a/12, 172a/12, 173a/07, 176a/13, 187a/16
a.+ı 21a/03

a.+uñ 13a/18, 16b/20, 17a/02, 17a/05, 23a/13, 24b/04, 28a/06, 46a/09, 46a/10, 49b/10, 51a/03, 51a/21, 51b/06, 52b/11, 54a/01, 54b/17, 55b/05, 56b/17, 59a/15, 62b/05, 62b/14, 64a/05, 68a/08, 72b/01, 77a/04, 78b/05, 86a/07, 87a/08, 87a/21, 88b/16, 91a/10, 92a/05, 92b/10, 93a/11, 93b/01, 94a/14, 94b/19, 101a/04, 106a/08, 106a/08, 107b/13, 110b/19, 111a/17, 113a/09, 115b/17, 116b/10, 119b/16, 120b/04, 127a/16, 127b/09, 129a/17, 130a/09, 130b/01, 131b/03, 137b/07, 139b/02, 140b/05, 143b/11, 144a/20, 145a/08, 147b/03, 149a/17, 150a/04, 150b/07, 150b/15, 150b/15, 152a/05, 152a/15, 152a/19, 157a/17, 158b/10, 166b/19, 167b/19, 168a/09, 169a/12, 169b/13, 170b/17, 182a/20

a.+uñdur 34a/16, 91a/12, 108b/05, 126a/18, 132a/08

a.+ı 32a/06, 51a/02, 51a/02, 51a/04, 51a/14, 51b/06, 53b/21, 54b/16, 54b/17, 55b/04, 58a/11, 68a/08, 74a/02, 92a/19, 96a/09, 100a/19, 107a/20, 107b/10, 107b/21, 108a/12, 108b/13, 110a/06, 112b/08, 114a/04, 114b/14, 114b/19, 125a/06, 130b/11, 131b/11, 144a/12, 146a/12, 147b/17, 150a/18, 151b/17, 165a/17, 171a/05, 175a/09, 175a/17, 175b/01, 175b/06, 178b/07

°Amr-ı bālīga (A.+A.→F.) : bülüğa ermiş olan Amr
a. 59a/13

°Amr-ı dānişmend (A.+A.→F.) : ilim sahibi Amr
a. 187a/08

°Amr-ı faķır (A.+A.→F.) : muhtaç olan Amr
a.+e 72b/21

°Amr-ı gāzī (A.+A.→F.) : gazi olan Amr
a.+yenüñ 65a/14

°Amr-ı kādī (A.+A.→F.) : kadı olan Amr
a. 97a/13

°Amr-ı kirācı (A.+A.→F.) : kiracı olan Amr
a.+yı 140b/04

°Amr-ı mersūm (A.+A. →F.) : yazılı olan
Amr
a.+den 117b/12

°Amr-ı müslim (A.+A. →F.) : Müsliman olan
Amr
a. 38a/16, 102a/10, 174b/17
a.+e 38a/09, 62a/08, 165b/06
a.+i 147a/10, 156a/01

°Amr-ı müteveffā (A.+A. →F.) : ölmüş olan
Amr
a.+dan 118b/18

°Amr-ı şağır (A.+A. →F.) : küçük olan Amr
a.+e 86b/04
a.+i 167b/01

°Amr-ı Şāfirī (A.+A. →F.) : Şafī mezhebi
mensubu Amr
a. 161b/04

°Amr-ı yetīm (A.+A. →F.) : yetim olan Amr
a.+ün 149b/11

°Amr-ı zimmī (A.+A. →F.) : kitap sahibi Amr
a.+nüñ 93b/09
a.+ye 21a/09, 143b/04
a.+yi 34b/01

ana (T.) anne
a. 155b/01
a.+lara 45a/13, 45a/16
a.+larından 88b/08
a.+msın 37b/01
a.+muñdur 125a/06
a.+muz 105a/17
a.+ñ 22a/09, 47b/03
a.+ñdur 38b/19
a.+sı 23b/13, 23b/14, 50a/21, 72a/10,
72a/12, 125a/07, 147b/02, 147b/05,
147b/18, 155b/05, 162b/05, 178b/06
a.+sın 33a/03
a.+sına 42b/01, 42b/02, 54b/11,
72a/13, 175b/02, 175b/04, 178b/13
a.+smuñ 42a/21, 103a/05, 103a/05,
174a/16

aña (T.) ona
a. 21b/16, 30b/12, 30b/14, 45a/13,
49b/09, 60a/02, 70a/01, 80b/17,
94b/21, 98b/12, 102a/12, 104a/01,
104a/20, 110b/09, 111b/16, 117a/11,
154a/17, 155b/15, 155b/20, 162b/16,
165a/14

ancak : ancak
a. 27b/14, 73a/03, 151b/13, 180b/17

and (T.) Tanrı'yı veya kutsal bilinen bir
kişiyi, bir şeyi tanık göstererek bir
olayı doğrulama, yemin
a. 56a/19, 112a/03

and vir- : Allah aşkına, çocuklarının başı için
vb. sözlerle karşısındakini bir şeye
zorlamak
a.-dükde 58b/16, 176b/07
a.-ile 112a/03, 112a/03

anda : onda, orada, oraya, o zaman
a. 20b/19, 33b/19, 61b/11, 101a/06,
125a/06, 134b/16, 171a/09, 188b/18
a.+dur 20b/06

andan : ondan, ona, oradan, onunla, ondan
sonra
a. 16b/09, 20a/11, 62b/03, 71a/15,
91b/01, 131a/21, 135b/20, 155b/04,
155b/17, 155b/18, 155b/20, 169b/07
a.+dur 151b/18

°anha (A.) : ondan
a. 177b/17

°anhüm (A.) : onlardan
a.+den 13b/17

anı : onu
a. 71a/15, 113a/13

añla- : anlamak
a.-duğı 60a/05, 161a/16
a.-maduğı 125b/11

anlar : onlar
a. 4b/07, 23b/17, 27b/14, 47b/03,
123a/11, 130b/20, 147b/15, 187a/06
a.+a 47b/04, 171a/02, 177a/20
a.+dan 97b/21, 133a/21, 163a/08
a.+uñ 23b/17, 68b/17, 147b/14

ansuz : onsuz
a. 15b/07

anuñ : onun
a. 4a/20, 15b/19, 104a/09, 117a/17,
128a/13, 147b/08, 147b/13, 155b/19,
165b/16, 165b/17
a.+dur 50a/17
a.+la 36a/06, 59b/10, 87b/01,
119a/01, 119b/21, 144a/13, 147b/07,
147b/08, 152b/12, 169a/14

°anveten (A.) : zorlama ile, güç kullanarak
a. 67b/11

ara : ara, iki şeyin arası
a.+da 137b/07
a.+larında 117a/10
a.+sında 18a/05
a.+sından 159a/10, 178b/11
a.+ya 129b/12

°Arab : Arap
a. 185b/13
a.+a 82a/15

°arāk (A.) : ter, rutubet, rakı
a. 56b/15

°arāk-ı şarāb (A.+A. →F.) : rakı

- a. 56b/15
ard : art, arka
a.+mda 15b/08
ard (F.) : buğday
e.+ı 118a/21
e.+dur 118b/02
arı : bal arısı
a. 176a/18
a.+sı 176a/17
°arız ol- (A.+T.) : sonradan ortaya çıkma
a.-up 82a/06
°ārī (A.) : çıplak, soyunmuş, özgür, pislikten temizlenmiş
a. 34b/18
°ārifāne (A.) : esnafın yaptığı şekilde masrafı bölüşülerek ortaklaşa yapılan (ziyafet, eğlence)
a. 163a/21
°āriyet (A.) : ödünç verilen eşya, faizsiz borç
a. 22b/19, 93b/13, 93b/18, 136b/08, 137a/06, 137a/20
a.+ün 137a/08
°āriyet vir- (A.+T.) : ödünç vermek
a.-dügi 93b/12, 137b/07
a.-mede 137a/12
a.-miş 137b/05
arpa : arpa
a. 89b/16
°arşa-i vakf (A.+A.→F.) : vakıf arsası
a.+da 80a/10
arşun : eski uzunluk ölçüsü, orta parmak ucu ile omuz başı arasındaki mesâfe
a.+ı 89b/18
art- : artmak
a.-dursa 9b/18
artık : artık
a. 112a/01, 143a/16
a.+dur 184a/09
artuk : artık
a. 111b/21
artur- : artırmak
a.-up 144b/06
arż (A.) : toprak, yer, dünya
a. 66a/21, 68a/02, 157b/17, 157b/19, 157b/21, 176b/02
a.+da 188a/18
a.+uñ 66a/20
a.+ı 81a/07, 84a/18, 157b/05
a.+mda 16b/04, 165b/17, 176a/17
a.+ımı 144a/08
arż-ı ĥarāciyye (A.+A.→F.) : haraç vergisine tabi olan topraklar
h. 68a/02
°arż it- (A.+T.) : sunma
a.-er (t>d) 46a/17
°arż ol- (A.+T.) : sunulma
a.-dukda 184a/17
a.-ınması 72a/14
a.-mup 38a/09, 46b/19, 70b/12
arża gel- (A.+T.) : dünyaya gelmek
a.-dükde 177a/17
arż-ı mağşubeye (A.+A.→F.) : gaspedilmiş toprak
a. 11a/12
arż-ı mevât (A.+A.→F.) : sahipsiz boş toprak
a.+ı 165a/09
arż-ı °öşriyye (A.+A.→F.) : Müslümanlar tarafından fethedilip diğer Müslümanlara dağıtılmış olan toprak
a.+dür 16b/02
arż-ı vakf (A.+A.+A.→F.) : vakıf arazisi
a. 81a/17
arziyye (A.) : toprakla ilgili
a.+nün 117b/12
aş- : asmak
a.-ılarak 147b/05
a.-mağ 161a/15
°aşabe (A.) : baba tarafından akrabalar, esas mirasçılar hissesini aldıktan sonra geri kalan hisseyi alabilenler
a. 33a/07, 34a/16
a.+dür 34a/16
a.+si 33a/06
a.+ye 178b/13
°aşabe-i nesebiyye (A.+A.→F.) : akrabalık yoluyla mirasçılar
a.+sidür 175b/10
°aşabe-i sebebiyye (A.+A.→F.) : dolaylı mirasçılar
a. 147b/10
a.+nün 175b/10
āsān (F.) : kolay
a. 47b/03
a.+dur 9b/16
āsār (A.< çkl. eser) : eserler
a.+mda 11a/04
aşhāb (A.< çkl. şāhib) : sahipler, yakınlık gösterenler, arkadaş ve dost olanlar, Peygamberimiz Hz. Muhammed'i sağlığında görenler
a.+ımız 137a/07
aşhāb-ı güzīn (A.+A.→F.) : seçkin ve meşhur sahabeler
a.+e 177a/20
āşim (A.) : suçlu, kabahatli, günahkar
a. 96b/21, 98a/07, 137b/01
āşim ol- (A.+T.) : günahkar olmak

- a.-ur 9b/07, 90b/21, 96a/12, 96b/20,
98a/06, 98a/07, 104b/09, 161a/13
a.-urlar 65a/16
- °asker-i İslām (A.+A.→F.) : İslam askeri
a.+la 65a/14
- °asker (A.) orduda görev yapan erden
generale kadar herkes
a.+iyle 13b/05
- aşl (A.) : asıl, kök, esas, kural, başlangıç
a. 4b/08, 17b/15, 73b/11, 100a/15,
107a/06, 187b/14
a.+da 161a/07, 164a/14, 164a/16
a.+ı 10b/11, 15a/07, 15a/07, 26a/14,
84a/21, 180b/16
a.+ın 69b/07
- aşlā (A.) : asla, hiçbir şekilde
a. 26b/06, 63a/11, 68a/09, 93b/07,
93b/17, 125b/10
- aşlen (A.) : kök bakımından, asıl olarak,
soyca
a. 147a/11
- aşlı ol- (A.+T.) : dayanağı olmak
a.-mayup 15a/07
- aşl-ı tevkîl (A.+A.→F.) : vekil etme esası
a.+e 107a/05
- aşl-ı vakf (A.+A.→F.) : vakf edilen mal
a.+da 79b/05
- aşlık (ET.) : cinsel organındaki eksiklik
dolayısıyla evlenmeye ve doğurmaya
elverişli olmayan kadın veya dişi
hayvan
a. 27b/16
- aşliyye (A.) : esas, temel
a.+sinden 160a/05
- °aşr (A.) : asır, yüzyıl, devir
a.+mda 147b/07
- °aşūbet (A.) : önderlik
a.+de 175a/10
a.+leri 175b/10
- aşağı : aşağı
a. 2a/19
- a°şār (A.) : ondalıklar, öşürler
a.+ı 83b/10
- °aşere (A.) : on kişi veya on şeyin toplamı
a. 133b/18
a.+yi 134a/02
- aş (T.) : yenilmek üzere pişilmiş yiyecek
a.+uñ 17b/10
- āşūb (F.) : 1. kargaşa, karışıklık, 2. karıştıran,
karıştırıcı
e. 183a/01
- at (T.) : binek hayvan
a.+ına 133a/07
- at- : atmak
- a.-duğın 76a/10
a.-up 62b/04
- av : av
a.+ı 166a/20
- °avām (A.) : halkın alt tabakası
a.+dan 87b/07, 105a/09
- °avārız (A.< çkl. °ārīza) : arızalar, engeller
a.+ma 102a/17
- āvāz (F.) : yüksek ses, bağırma, feryat
a. 169a/19
- °avdet eyle- (A.+T.) : evvelce bulunduğu yere
veya duruma geri dönmek
a.-mez 80b/19
- °avdet it- (A.+T.) : geri dönmek, geri gelmek
a.-er (t>d) 80b/19
- avla- (T.) : avlamak
a.-mağ 166a/20
- °avret (A.) : vücudun mahrem yerleri
a. 20b/03, 20b/19, 23a/06, 25a/06,
32a/01, 32a/06, 49b/17, 185b/21
a.+de 40a/12
a.+den 40a/09
a.+e 22a/08
a.+i 20b/03, 23b/16, 26a/03, 30a/04,
46a/10, 49b/17, 62a/10, 72a/18
a.+idür 24b/19
a.+in 4b/20
a.+ine 22a/09, 37a/14
a.+leri 35a/03
a.+üm 43a/01, 46a/09, 58a/01,
58a/11, 68b/12
a.+üñ 33a/21, 41a/01
a.+üñdür 31a/08
- ay : ay
a. 81a/07, 88a/03, 117b/14, 126a/17,
131a/06, 137b/06, 137b/07, 144b/05,
144b/06, 152b/10
a.+a 150a/11, 150a/13
a.+da 47b/04
a.+dan 33b/13, 34b/13, 89b/18,
120a/20, 147b/19, 147b/20, 150a/13
- ayak : ayak
a.+ın (ayağın) 58b/06
a.+ların 7b/19
a.+larınuñ 7b/17
- °ayāl (A.) : kadın, eş, karı
a.+inde 123a/19
- a°yān (A.) : gözler, bir yerin ileri gelenleri,
seçkinler
a. 93b/17
a.+a 93b/15, 93b/16
- a°yān-ı maẓmūne (A.+A.→F.) : tazmin
olunan mallar
a.+ye 93b/15

°ayb (A.) : ayıp
 a. 87b/12, 87b/16, 91a/07, 91b/16, 177a/19
 a.+a 85a/09, 96b/08
 a.+ı 85a/06, 85a/07, 96b/07
 a.+ına 83b/21
 a.+ını 6a/14, 84b/09
 āyet-i kerīme (A.+A.→F.) : kutsal ayet
 a.+sin 72b/09, 91b/19
 ayır- : ayırmak
 a. 152a/19
 a.-mağa 38b/19
 a.-ıl (ayrıl) 30a/09
 a.-ılmağa (ayrılmağA.) 47a/11
 a.-ılmayup (ayrılmayup) 139a/02
 a.-ılup (ayrılup) 169b/16
 āyīn-i bāṭıl (A.+A.→F.) : batıl ayin
 a.+ları 182a/06
 °ayn (A.) : göz, bakış, mal, aslı, benzeri, para
 dışındaki maddi şeyler
 a. 156a/17
 a.+da 156a/18
 °ayn-ı maẓmūnet (A.+A.→F.) : mutlak
 tazmini gereken mal
 a.+i 85b/08
 °aynī (A.) : mal ile ilgili
 a. 22b/14, 22b/14, 24b/06, 85a/01
 °ayş-ı izdivāc it- (A.+A.+T.→F.) : mutlu
 evlilik yapmak
 a.-mişler 49b/08
 ayt- (T.) : söylemek, demek, sormak
 a.-duğunu 76a/04
 az : az
 a. 155b/15
 az- : azmak
 a.-up 165b/02
 a°zā° (A.<çkl. °uẓv) : uzuvlar, organlar
 a.+sı 101a/11
 āzād (F.) : serbest bırakma, serbestlik
 a. 50b/05, 52a/13, 52a/18, 55b/04, 113b/21, 185b/14
 āzād eyle- (A.+T.) : serbest bırakmak
 a. 53a/16
 a.-se 53a/17, 125a/06
 āzād it- (A.+T.) : hür kılmak
 a.-dükde 51b/06
 a.-dükden şöıra 127b/12
 a.-icek (t>d) 147b/17
 a.-er (t>d) 51b/02
 a.-erler (t>d) 50b/05
 a.-mek 185a/08
 a.-mekdür 56a/14
 a.-mekle 185b/13
 a.-üp (t>d) 147b/17

āzād ol- (A.+T.) : serbest kalmak
 a.-duğda 147b/18
 a.-mağdur 54a/02
 a.-muş 54a/02
 a.-sun 53b/21, 57b/05
 a.-up 124b/10
 a.-ur 50b/04, 51a/12, 52a/14, 52a/20, 53a/18, 53b/02, 55a/07, 146a/13
 a°zam (A.) : çok büyük, en büyük
 a. 49a/06
 aẓher (A.) : çok açık, çok belli
 a.+dür 15a/20, 43a/05
 °azl (A.) : görevine son verme, işinden
 çıkarma
 a. 96a/12
 a.+e 99a/01
 °azl eyle- (A.+T.) : bir kişiyi görevinden
 almak
 a.-mekle 110a/19
 °azm it- (A.+T.) : bir işi yapmaya kararlılık
 gösterme
 a.-dügi 31b/14
 °azze (A.) : yüce, büyük
 a. 87b/18
 a.+nün 185a/02

[B]

bāb (A.) : bir kitabın bölümlerinden her biri,
 kapı, büyük daire
 b.+da 160b/08
 b.+dan 80a/20
 bāb-ı muḥarremāt (A.+A.→F.) : yasak
 makamı
 b.+da 30a/13
 bāb-ı şıfatı'l-cülūs (A.+A.+A.→F.) :
 hükümdarlık mertebesi
 b.+da 99a/09
 baba : baba
 b. 11a/06, 33a/07, 33a/08, 76a/11, 77b/14, 82a/15, 94a/03, 98b/08, 163a/16, 178b/09
 b.+ları 88b/09, 182b/02
 b.+larından 174b/18
 b.+m 57a/02, 91a/10
 b.+mdan 112b/20, 122a/20
 b.+muñ 112b/21, 122a/19, 122a/20, 123b/15
 b.+muz 105a/17, 123a/11
 b.+muzdan 100a/07, 122a/18
 b.+muzuñ 122b/01
 b.+ñ 47b/03, 123b/16
 b.+sı 24b/19, 25a/02, 27a/14, 27b/11, 33a/08, 45b/08, 50a/15, 50a/16, 60b/10, 72a/11, 72a/11, 77b/13,

- 77b/13, 98b/07, 98b/11, 98b/13,
118b/18, 123a/17, 123a/17, 123a/18,
163a/15
b.+sına 50a/21, 123a/19
b.+sından 42b/01, 98b/12
b.+smuñ 25a/01, 82a/13, 103a/05,
147b/03, 147b/18, 162b/05
b.+sını 147b/03
- ba^cde (A.) : sonra
b. 7b/20, 15a/21, 21a/09, 22a/10,
24b/05, 39b/09, 40b/11, 42b/17,
43b/07, 46a/09, 48b/10, 49b/07,
53b/15, 57a/21, 63b/09, 64a/20,
68a/08, 87b/06, 88a/11, 88b/01,
91b/06, 92a/16, 94a/15, 96b/07,
97b/21, 98a/14, 103b/19, 107a/12,
107b/13, 108a/14, 110a/19, 111a/17,
112b/21, 113b/02, 114a/01, 114b/20,
115a/03, 117b/19, 118a/10, 118b/01,
121b/01, 121b/18, 123b/03, 123b/16,
124b/10, 124b/11, 129b/07, 129b/19,
130a/15, 131b/13, 131b/18, 135a/01,
137b/11, 137b/15, 137b/20, 139b/03,
143b/13, 144a/09, 147b/17, 149a/03,
150a/05, 150b/07, 151b/17, 152a/05,
152a/06, 156a/17, 166b/08, 169a/13,
174b/18, 176b/01
- ba^cde'd-def'i (A.+A.→A.) : kovduktan sonra
b. 16b/19
- ba^cde'd-duhūl (A.+A.→A.) : girdikten sonra
b. 34a/09, 39a/06
- ba^cde'd-duhūl ve'l-vaṭī (A.+A.+A.+A.) :
girdikten ve cinsel ilişkide
bulunduktan sonra
v. 34b/01
- ba^cde'l-aḥz (A.+A.→A.) : aldıktan sonra
b. 86a/01
- ba^cde'l-bey^c (A.+A.→A.) : sattıktan sonra
b. 155a/18, 155a/18
- ba^cde'l-bulūg (A.+A.→A.) : ergenlikten
sonra
b. 86b/05
- ba^cde'l-ferāg (A.+A.→A.) : vazgeçtikten
sonra
b. 7b/01
- ba^cde'l-ḥavl (A.+A.→A.) : zekat gerektiren
bir mala sahip olunca geçmesi
gereken süreden sonra
b. 16a/06, 16a/08
- ba^cde'l-hükūm (A.+A.→A.) : hükümden sonra
b. 104b/13
- ba^cde'l-ıtlāk (A.+A.→A.) : boşandıktan sonra
b. 130b/13
- ba^cde'l-iddet (A.+A.→A.) : boşandıktan
sonra
b. 30b/09, 34a/10, 34a/21, 34b/01
b.+i 24a/03
- ba^cde'l-iḥrāc (A.+A.→A.) : dışarı çıkardıktan
sonra
b. 63b/10, 130b/20
- ba^cde'l-iṣbāt (A.+A.→A.) : kanıtladıktan
sonra
b. 114b/14
- ba^cde'l-istihlāk (A.+A.→A.) : tükettikten
sonra
b. 149a/18
- ba^cde'l-kabz (A.+A.→A.) : teslim aldıktan
sonra
b. 81a/07, 88a/17
- ba^cde'l-kazā (A.+A.→A.) : kaza ettikten
sonra
b. 154a/13
- ba^cde'l-mevti (A.+A.→A.) : öldükten sonra
b. 23a/11
- ba^cde'l-vaḳt (A.+A.→A.) : vakitten sonra
b. 3b/04
- ba^cde'l-velādet (A.+A.→A.) : doğduktan
sonra
b.+i 101a/10
- ba^cde's-şulḥ (A.+A.→A.) : barıştıktan sonra
b. 129b/07
- ba^cde's-şübūt (A.+A.→A.) : gerçekleştikten
sonra
b. 61b/09
- ba^cde's-şirā (A.+A.→A.) : satın aldıktan
sonra
b. 154b/16
- ba^cde't-ta'ām (A.+A.→A.) : yemekten sonra
b. 5a/09
- ba^cde't-talak (A.+A.→A.) : boşandıktan
sonra
b. 45b/11
- ba^cde't-taṣdīq (A.+A.→A.) : doğruladıktan
sonra
- ba^cde't-teslīm (A.+A.→A.) : teslimden sonra
b. 131b/18
- ba^cde't-tezevvüc (A.+A.→A.) : evlendikten
sonra
b. 123a/01
- ba^cde'z-zifāf (A.+A.→A.) : gerdeğe girdikten
sonra
b. 22b/18
- ba^cdehu (A.) : ondan sonra, daha sonra
b. 3b/08, 4a/05, 6a/15, 8a/12, 13a/20,
15a/03, 18a/09, 30a/04, 30b/08,
30b/09, 32b/03, 33b/01, 35a/10,
37a/09, 38a/04, 53b/03, 75a/15,

- 75a/19, 75b/02, 77a/04, 77a/07, 77a/17, 78a/07, 79a/11, 80b/04, 80b/12, 80b/16, 80b/17, 80b/18, 82a/16, 82a/17, 82b/01, 82b/06, 82b/11, 82b/15, 82b/20, 83a/04, 83a/21, 83b/10, 85a/07, 85a/15, 86a/08, 86b/21, 147b/17
- bāğ (F.) : bağ, üzüm kütüklerinin dikili bulunduğu toprak parçası
b. 87b/20
b.+a 108b/10, 109b/18
b.+ı 122a/02
b.+ın 121b/21
b.+larda 169a/17
- bāğçe (F+F.) : bahçe
b. 87b/20
b.+sin 158b/08, 158b/19
b.+ye 108b/11
- bahā (F.) : paha, değer, fiyat
b.+sı 87b/21, 113a/10
b.+sın 140a/12
b.+sına 75b/17, 122a/02
b.+ya 86a/14, 169a/13
- bahālī (F.+T.) : fiyatı yüksek olan
p. 86a/08
- bāhir (A.) : açık, apaçık, besbelli, parlak, ışıklı
b. 63b/13, 70b/15, 117a/16, 149b/12
- baḥş (A.) : üzerinde konuşulan sorun, mesele, konuşma, sohbet
b. 164a/09, 164a/12
- baḥş it- (A+T) : bahsetmek, bir şeyin hakkında konuşmak
b.-üp (t>d) 164a/12
- baʿīd (A.) : uzak, ırak
b. 98a/17
- bāʿin (A.) : ayırıcı, ayıran, boşanmış kadın
b. 38a/16, 40b/15, 40b/15, 40b/16, 40b/17, 41a/02, 43b/15, 130a/14
b.+dür 40b/16, 62a/10
b.+e 40b/16, 100a/14
- bāʿin ol- (A+T) : (kadın için) boşanmak
b.-ıcaḳ 47a/05
b.-dum 39b/10
b.-up 32a/01
b.-ur 31b/14, 43b/16
- bāʿin-i ṭalāk (A.+A.→F.) : evliliğin yenilenmesi için mehir gerektiren boşanma
b. 41a/02
- bāʿin-i ṭalāk vir- (A.+A.→F.+T.) : yeni bir akit ve mehir olmaksızın dönme imkanı olmayan boşanma
b.-di 100a/13
- bāʿiṣ (A.) : bir şeyi yapmaya sevkeden şey
b. 15a/21, 60b/11, 183b/13
- baḳar (A.) : sığır
b. 157b/17, 157b/19, 157b/21
b.+uñ 157b/20
- bākī (A.) : sürekli, kalıcı, sonsuz, geri kalan, artan
b. 2b/20, 17b/12, 22b/14, 55b/06, 113a/13, 157a/02, 157b/19, 175b/03, 175b/11, 178b/13
b.+de 88a/14
b.+dür 88b/03
b.+ler 116b/10, 158a/01
b.+lerde 3b/07
b.+leri 8a/13, 125b/17, 155b/06
b.+lerinde 93b/06
b.+si 6a/13, 40a/05, 113a/13, 128a/08
b.+sin 110b/19
b.+sinden 131b/01, 134a/03
b.+sini 132b/21
b.+ye 127b/11, 133a/05
b.+yedür 49b/11
- bākīye (A.) : geri kalan
b. 53a/13
- bal : bal
b. 6a/11, 176a/17, 176a/17
b.+da 6a/17
b.+ı 176a/18
- balık : balık
b. 166a/01, 166a/20
- bālīg (A.) : bülüğ çağına ermiş olan, ergin, ergen
b. 91a/10, 157b/04, 182b/13
- bālīg ol- (A.+T.) : ergen olmak
b.-an 17b/14
b.-duḳda 24b/17, 122a/01
b.-up 20b/04, 86b/09, 91b/06, 129b/20
- bālīga ol- (A.+T.) : ergen olmak
b.-an 15b/17
b.-mayan 23a/08
b.-up 176b/20
- balta : balta
b. 159a/09
- baña : bana
b. 22b/12, 37a/09, 52a/13, 52a/18, 57b/03, 69b/11, 78a/15, 100a/13, 106a/09, 106a/09, 125a/08, 145b/18, 183a/02, 183a/02
- bānī (A.) : inşa eden ve ettiren, yapan veya yaptıran
b.+si 78b/16
- bār (F.) : defa, kere, misli
b. 36b/08, 93a/11

bār-gīr (F.) : yük tutan, yük hayvanı, beygir
 b. 75a/20, 89b/01
 b.+e 75a/19, 101a/04
 b.+i 75a/21, 112b/21, 136b/08,
 140b/05, 145b/17
 b.+imi 146b/17
 b.+in 137b/04
 b.+inüñ 167b/19
 b.+lerini 108a/01
 b.+üñ 169a/12
 bārī (F.) : öyle ise, hiç olmazsa, özellikle,
 keşke, bir kere olsun
 b. 136a/04
 baş- : basmak
 b.-up 13b/15
 baş : baş
 b.+da 169b/13
 b.+ların 187a/06
 b.+ı 14a/18, 38b/03, 175a/02,
 176b/06
 b.+m 183b/14
 b.+ma 159a/08, 182b/08
 başıyçün (T.) : değerli bir kişi ortaya konarak
 kullanılan yemin veya yalvarma sözü
 b. 58b/16
 başka : başka
 b. 26b/18
 başla- : başlamak
 b.-yup 155b/16
 başlık : başlık
 b.+m (k>ğ) 183b/07
 bātil (A.) : inançlar bakımından gerçek
 olmayan
 b. 15a/08, 131a/01, 161b/06
 b.+a 154b/17
 b.+dur 83b/11, 124b/07, 129a/04,
 129a/15, 131b/14, 138b/16, 161b/05,
 161b/11
 bātil ol- (A.+T.) : boşa gitmek, geçersiz
 olmak
 b.-dukdan sonra 34a/10
 b.-mağdur 8a/07
 b.-up 81a/08, 130b/02
 b.-ur 56b/19, 88b/19, 129a/18
 bātila ol- (A.+T.) : boşa gitmek, geçersiz
 olmak
 b.-mamasıñ 132a/16
 b.-up 132a/16
 b.-ur 107b/13
 bāyīc (A.) : satıcı, satan
 b. 85b/17, 87a/01, 111b/14, 111b/14,
 111b/15, 111b/18, 111b/21, 112a/03
 b.+a 84a/03, 87a/04, 111b/20,
 112a/01, 112a/03, 151b/13

b.+dan 111b/20
 b.+üñ 81a/08, 111b/17
 bayram : bayram
 b. 12b/16
 baʿzan (A.) : bazı kere, bazan
 b. 7a/20, 65a/17, 154a/19, 160b/19
 baʿzı (A.) : kimi, birkaçı, arada bir
 b. 2b/19, 6a/06, 6a/13, 14b/21,
 15a/03, 15a/08, 15b/17, 16a/07,
 16a/09, 17b/13, 18b/08, 20a/11,
 22b/18, 23a/13, 23a/14, 38a/17,
 41a/02, 53b/03, 62a/10, 71b/20,
 73b/17, 76b/14, 82a/06, 96b/01,
 101a/11, 102a/13, 102b/04, 104a/09,
 115b/18, 117b/12, 122a/12, 129b/12,
 133a/07, 137a/07, 138b/12, 139b/02,
 140a/05, 140b/05, 144a/14, 145a/10,
 154a/16, 154a/21, 162b/01, 162b/14,
 163b/01, 166b/02, 177b/05, 177b/06,
 186b/19
 b.+dur 108a/15
 b.+lar 84b/09, 111b/09, 117b/21,
 147b/06
 b.+ları 88a/12, 147b/05, 186b/09
 b.+sın 127a/10, 154a/19
 b.+sına 6a/13
 b.+sında 102a/05
 b.+sından 88a/12
 bedāyīc (A.<çkl. bedīc.A.) : yeni, görülmemiş,
 güzel ve ender şeyler
 b. 27b/13, 41a/13
 bedāyīcūʿş-šanāyīc (A.+A.→A.) : Fıkıh alimi
 Kâsânî'nin eseri
 b.+den 147b/06
 bedel (A.) : 1. değer, fiyat, 2. bir şeyin yerini
 tutan başka bir şey, 3. birinin yerine
 onun parasıyla hacca giden kimse
 b. 21a/03, 130a/15
 b.+e 43b/20
 bedel-i hūl (A.+A.→F.) : hülle bedeli
 b. 100b/17
 bedel-i iştirā (A.+A.→F.) : satın alma bedeli
 b. 53a/18
 bedel-i kitābet (A.+A.→F.) : kölenin yazılı
 belge karşılığı efendisine ödemeyi
 taahhüt ettiği mal veya para
 b.+e 51a/03
 b.+i 51a/02, 146a/13
 bedel-i şulh (A.+A.→F.) : uzlaşma bedeli
 b. 129a/04, 130b/13, 131a/12
 b.+da 131b/04
 b.+ı 137b/14, 137b/15
 begen- : beğenmek
 b.-üp 83b/15

be'is (A.) : zarar, sakınca, korku, sıkıntı
 b. 2b/18, 8b/07, 56b/04, 65a/15,
 65a/16, 99a/02, 138b/18, 146a/05,
 160b/21, 162a/10, 163a/07, 188a/19

beḳā (A.) : durumunu koruma, sürdürme,
 kalıcılık, ölmezlik
 b.+da 4a/01
 b.+sımuñ 89b/21

bekle- : beklemek
 b.-yüp 189a/14

Bekr (A.) : kişi adı
 b. 13a/18, 13a/19, 50b/18, 51a/02,
 54b/10, 59b/10, 59b/10, 64a/06,
 78a/04, 75a/05, 86a/19, 89b/01,
 89b/03, 91a/11, 91a/15, 92b/21,
 93a/05, 93a/08, 93b/02, 93b/12,
 93b/13, 94a/19, 94a/20, 94b/20,
 100a/08, 100a/14, 101b/16, 104a/10,
 104a/18, 104b/08, 104b/09, 105b/21,
 106a/01, 106b/20, 107b/21, 108a/20,
 110a/07, 110b/16, 111a/16, 111a/18,
 112b/08, 114b/16, 117b/01, 117b/11,
 118b/19, 119b/19, 119b/19, 120b/14,
 122b/13, 130a/08, 131a/11, 131a/12,
 131a/14, 136a/03, 138a/07, 146a/13,
 147b/17, 149a/13, 149b/07, 150a/19,
 151a/16, 152a/05, 154a/12, 154a/12,
 154b/03, 154b/14, 154b/15, 166b/09,
 167a/15, 169a/06, 169a/06, 172a/12,
 175a/11, 175b/07, 178b/13
 b.+de 92b/14, 110a/06, 114b/14
 b.+den 93a/01, 93a/05, 93a/07,
 93b/13, 119b/19, 123b/03, 127a/16,
 127a/17, 149a/13, 150a/18, 169a/06
 b.+dür 123b/16
 b.+e 50b/03, 51a/04, 59a/05, 78b/05,
 84a/18, 84a/20, 89a/10, 91a/10,
 91a/12, 91a/16, 94a/19, 94b/19,
 95a/14, 108a/19, 110b/07, 117b/02,
 118b/19, 124b/06, 126a/16, 130a/10,
 131a/12, 135b/19, 147b/10, 152a/05,
 155a/17, 155a/17, 158b/20, 166b/08,
 166b/09, 166b/15, 166b/18, 182a/20,
 182a/20
 b.+i 51b/01, 53a/16, 64a/06, 85b/05,
 94a/09, 108a/12, 108a/13, 110a/07,
 110a/18, 110a/19, 110b/15, 111a/17,
 114b/15, 120b/14, 147b/03, 149b/17,
 172a/11, 178b/08
 b.+in 99b/15
 b.+len 175a/10
 b.+üñ 50b/18, 52a/14, 54b/11,
 59a/10, 84a/19, 85b/21, 86a/18,
 86a/19, 88b/18, 117b/13, 119b/17,

121a/12, 123b/16, 130a/11, 138a/06,
 147b/16, 167a/15, 188b/15

Bekr-i bekîr (A.+A.→F.) : erkenci Bekir
 b.+dür 93a/06

bekr-i emred (A.+A.→F.) : bıyıkları
 çıkmamış bekar, eşcinsel bekar
 b. 87b/12

Bekr-i fakîr (A.+A.→F.) : yoksul Bekir
 b.+lere 139a/01

Bekr-i şağîr (A.+A.→F.) : küçük Bekir
 b.+üñ 188b/14

Bekr-i zimmî (A.+A.→F.) : himaye altında
 olan Bekir
 b. 102a/11

bel (A.) : cinsel birleşme sırasında erkekten
 akan salgı
 b.+inde 2b/18

bel° it- (A.+T.) : yutma, emme
 b.-mede 20a/04

belde (A.) : ülke, şehir, kasaba, memleket
 b. 18b/06
 b.+nün 18b/06, 172a/11, 172a/13

belki
 b. 35a/13, 37b/14, 68b/16, 70a/02,
 73b/16, 75b/17, 84a/02, 96a/11,
 105a/02, 118a/21, 123b/15, 125a/13,
 134a/02, 171a/09, 183b/06, 184b/10,
 185a/19, 187b/18

belvā ol- (A.+T.) : bela olmak
 b.-mağın 73a/15

ben : ben (kişi zamiri)
 b. 33a/20, 34b/17, 39b/09, 42b/01,
 43b/05, 47b/04, 48b/10, 50b/01,
 53a/10, 57b/04, 57b/04, 58b/16,
 63b/10, 68b/03, 74a/11, 81a/01,
 85b/02, 86a/08, 91a/10, 91a/11,
 91a/21, 91b/01, 92b/14, 92b/16,
 104a/09, 108a/20, 110a/07, 118b/01,
 118b/15, 121a/08, 122a/20, 123b/14,
 123b/16, 127b/10, 130b/13, 142b/13,
 144a/13, 148a/20, 149a/03, 150a/13,
 163b/08, 173a/07, 189b/03
 b.+dedür 54b/17
 b.+den 36b/12, 40a/03, 43b/06,
 50a/21, 61a/13, 92b/14, 106a/09,
 125b/04, 130b/03
 b.+dendür 51a/14
 b.+i 87a/01, 92b/11, 106a/02,
 108a/01, 114b/07, 116a/15, 120b/14,
 186b/06
 b.+üm 23b/13, 33a/21, 52a/20,
 53a/16, 70a/01, 98a/05, 100a/20,
 106a/03, 109b/13, 110b/19, 123b/10,

- 123b/15, 130b/20, 150b/02, 151b/19, 171b/16
b.+ümdür 23b/13, 45a/06, 45a/06, 120a/21, 120b/04, 121b/04
b.+ümle 69b/18
berāber (F.) : birlikte
b. 18a/06, 155b/15
b.+ce 155b/16
b.+dür 97a/19
b.+e 78a/04
berā°et (A.) : iyi huy, erdem, güzellik
b. 129b/01
b.+i 129b/07
berā°et-i şahīh (A.+A.→F.) : gerçek güzellik
b.+a 45b/12
berāt (A.) : kefalet belgesi, azat belgesi
b.+ın 130a/21
berāt itdür- (A.+T.) : aklamak
b.-üp 130b/01
berhürdār ol- (A.+T.) : çok yaşa, mutlu ol, hayırlı günler gör
b.-ur 185a/11
berī (A.) : temiz, arınmış olmak, zimmeti bulunmayan, uzak
b. 34b/18, 71a/14
berī ol- (A.+T.) : aklanmak, temize çıkmak
b.-ayım 94a/15, 142b/04
b.-mağdur 93a/14
b.-up 100a/20
b.-ur 94a/20, 137b/11
besle- : beslemek
b. 42b/01
b.-dügi 74a/18
b.-dükden şöıra 138b/12
b.-meden 173b/17
b.-mek 34a/03, 138b/12, 138b/13
b.-mem 74a/11
b.-r 34a/02
b.-rsün 138b/15
b.-rin 42b/01
b.-yin 34a/01
b.-yüp 74b/03, 173b/20
beş : beş
b. 22b/03, 42a/03, 72a/11, 77a/09, 77a/09, 85b/02, 85b/05, 88a/03, 95a/14, 95b/10, 96b/18, 108a/13, 110b/08, 110b/09, 110b/10, 111a/05, 111b/15, 113a/10, 126a/16, 131a/06, 143b/19, 145b/18, 145b/19, 150a/17, 150a/18, 150a/19, 152a/16, 175b/04, 186b/16
b.+dür 60a/01
b.+e 74b/16
beşinci : beşinci (sıra sayısı)
b.+si 169b/17
b.+sidür 9a/14
Beşir (A.) : kişi adı
b. 105a/17, 169a/06, 175b/10
Beşire (A.) : kişi adı
b. 175b/08, 175b/09
betāten (A.) : kesin, kat'i
b. 121a/14, 121a/15, 123a/03
b.-ilse 121a/15
bevl (A.) : idrar
b. 161a/15
bey° (A.) : satma, satış
b. 6a/15, 53a/10, 53a/14, 59a/16, 76b/18, 77a/07, 78b/17, 79a/11, 83b/19, 85a/01, 85a/01, 86a/16, 86a/18, 86b/04, 86b/10, 86b/15, 87a/21, 87b/08, 102b/10, 106b/18, 112a/02, 112a/05, 117a/01, 119b/09, 150a/05, 150a/05, 150a/11, 150a/12, 165b/10, 176b/17
b.+a 107a/09, 166b/04
b.+de 84a/12, 88b/09, 88b/10, 149a/03
b.+deki 89b/20
b.+i 33b/06, 76a/06, 81a/08, 81a/09, 85b/12, 106b/21, 112a/01
b.+ine 53a/13
b.+inün 182a/08
b.+ün 150b/01
bey : bey
b.+ün 130b/21
bey° eyle- (A.+T.) : satmak
b. 85a/14, 155a/17
b.-dügi 85b/21, 87a/13, 88a/21, 121b/18, 171a/16
b.-dügine 122a/02
b.-dükde 78b/01, 84b/08, 120a/20, 154a/11, 154a/15, 154b/03
b.-dükden şöıra 81b/08, 89a/10
b.-düm 87b/06
b.-mede 20a/12
b.-mek 25a/02
b.-mesün 162b/12
b.-meye 165b/11
b.-mezden 155a/17
b.-miş 75a/15, 85a/14
b.-se 113a/07, 182a/20
b.-seler 159a/09
b.-sün 166b/03
bey° it- (A.+T.) : satmak
b.-dügi 87b/05, 117b/02
b.-dükden şöıra 33b/07, 84a/18, 91a/10
b.-düm 91b/01, 106b/20

- b.-e (t>d) 88a/18
b.-er (t>d) 166b/05
b.-erken (t>d) 162b/13
b.-eyim (t>d) 150a/17
b.-medüm 86a/09
b.-mek 78b/06
b.-miş 121b/21, 151b/11
b.-üp 33b/05, 75a/21, 78b/17, 82a/06, 83b/10, 84a/18, 85a/01, 86b/04, 91a/10, 91b/06, 94b/19, 107a/08, 110b/18, 110b/21, 118b/19, 130a/21
- bey^c ol- (A.+T.) : satılmak
b.-dı 111b/15
b.-duğın 122a/01
b.-duğdan şöıra 75b/17
b.-ındı 91b/20
b.-ınmamasına 75b/16
b.-ınmış 154b/05
b.-ınup 78b/14, 87b/21
- bey^a (A.) : satma, satın alma
b. 22a/03, 83b/12
- beyân (A.) : söyleme, açıklama, anlatma
b. 71a/09, 82a/17, 103a/05, 164a/06
b.+a 55a/18, 123a/12, 178b/12
b.+da 164a/10
- beyân eyle- (A.+T.) : açıklama yapmak
b.-medin 77a/10
b.-medi 144a/10
b.-ñ 117b/15
- beyân it- (A.+T.) : anlatmak
b.-er (t>d) 41a/02, 41a/02
b.-erken (t>d) 74a/05
b.-erse (t>d) 74b/14
b.-medin 80a/10
b.-mişdür 154b/19
- beyân ol- (A.+T.) : anlatılmak
b.-mağ 89b/17
b.-ma 9b/16, 84a/02, 100b/01
b.-mıcağ 79b/05
b.-ınmak 157b/06
b.-ınmağ 89b/15, 89b/16, 89b/17, 89b/18, 157b/04, 157b/04, 157b/05
b.-ınmayıcağ 91a/02
b.-ınmışdur 68a/06
b.-ınup 6a/15
- bey^at (A.) : 1. birinin egemenliğine girme, 2. onaylama işlemi
b. 183b/07
- beyâz ol- (A.+T.) : beyazlanmak
b.-dı 177a/18
- bey^c-i bāt (A.+A.→F.) : kesin satış
b. 87a/15, 87a/16, 87b/08, 87b/08
- bey^c-i fâsid (A.+A.→F.) : bazı özellikleri bakımından meşru olmayan satış
b. 85b/17
- bey^c-i merkûm (A.+A.→F.) : adı geçen satış
b. 83b/11, 113a/07
- bey^c-i vefâ^o (A.+A.→F.) : ipotek
b. 87a/15, 87a/16, 87b/06
b.+yı 87b/07
- beyn (A.) : ara
b.+i 10b/11, 34b/13, 61b/10
b.+inde 43a/02, 43a/04, 60b/19, 77a/15, 102a/02, 140a/09, 154a/17, 155b/01, 181a/16, 188b/15
- beyne'l-vereşe (A.+A.→A.) : mirasçılar arasında
b. 128a/07
- beyne'n-nâs (A.+A.→A.) : insanlar arasında
b. 104a/10
- beynehümâ (A.) : iki kişi arasında
b.+da 13a/19, 131b/19, 132b/21
- beyt (A.) : ev, konut, mesken, hane
b. 21b/16, 26b/19, 26b/19, 41a/09
b.+de 26b/18
b.+den 40a/11
b.+dür 41a/10
- beytü'l-mâl (A.+A.→A.) : devlet hazinesi
b. 16a/15, 74b/04, 121b/08
b.+dan 68a/03
b.+e 60a/06, 169a/19, 169a/20, 169b/06
- beytü'l-mâlu'l-cem'i (A.+A.+A.→A.) : devlet hazinesinin toplamı
b. 121b/10
- beyyine (A.) : 1. kanıt, delil, 2. davacının davasını ispat eden sağlam, açık delil
b. 28a/05, 53b/16, 64a/09, 74a/12, 74b/15, 74b/18, 76b/15, 86a/02, 87a/16, 87a/16, 89b/02, 91a/12, 91a/12, 91b/02, 91b/02, 98b/07, 99b/06, 99b/09, 99b/10, 100a/08, 100a/20, 100a/21, 100b/18, 100b/18, 103b/08, 105a/05, 106a/02, 107a/05, 107a/06, 107a/10, 107a/10, 111b/07, 111b/08, 111b/16, 111b/19, 113a/01, 115b/18, 115b/18, 116b/15, 118b/07, 119b/18, 121a/09, 121b/19, 122a/02, 122a/20, 124a/03, 129b/08, 129b/08, 149b/21
b.+den 111b/21, 121a/14, 122a/10, 129b/18
b.+dür 74a/07, 99a/14
b.+nün 99b/10
b.+si 28a/05, 28a/06, 28a/06, 28a/07, 74b/15, 86a/02, 87b/08, 87b/08, 99b/10, 100b/01, 100b/02, 100b/19, 111b/08, 111b/17, 113a/01, 114b/20,

- 115a/01, 122a/02, 122a/03, 122b/14,
125a/12, 128a/08, 157a/01
b.+sinden 87b/08, 87b/08
b.+sine 115a/02
b.+ye 129b/19, 135a/07
b.+yi 95b/10
beyyine eyle- (A.+T.) : kanıt yapmak
b.-se 117b/20
beyyine ol- (A.+T.) : kanıt olmak
b.-ıcağ 129b/21
b.-maduğı 118a/10
b.-mayup 94b/01
beyyine-i ʿādile (A.+A.→F.) : doğru tanık,
adaletli kimselerin şهادetleri
b. 96a/10, 103a/21, 104b/08,
107b/01, 118b/06, 119b/21, 176b/01
b.+si 87b/07
beyyinesüz (A.) : kanıtsız, delilsiz
b. 74a/20
beyza (A.) : yumurta
b. 63a/12
beyza°-yı cedīde (A.+A.→F.) : taze yumurta
b.+ye 63a/14
bezl-i cehd it- (A.+A.+T.) : elinden gelen
çabayı göstermek
b.-mekle 187b/18
bezl-i vesīʿ it- (A.+A.+T.) : azami harcama
yapmak
b.-üp (t>d) 187b/17
bezr (A.) : Tohum, ekilecek tane
b. 157b/17, 157b/19, 157b/21
bezr eyle- (A.+T.) : tohum serpmek
b.-se 150b/14
bezzāziyye (A.) : kumaş dükkanı
b. 41a/10
b.+nüñ 4b/10, 27b/13
bırak- : bırakmak
b.-duğlarından 173b/18
b.-ılmış 74b/03, 74b/12
b.-up (bırağup) 49b/07
bıyık : bıyık
b.+uñ (k>ğ) 69b/06
bi'l-ebdān (A.+A.) : beden ile
b. 52b/15
bi'l-farz (A.+A.) : farzedelim
b. 186b/06
bi'l-ḥacc (A.+A.) : hac ile
b. 20b/16
bi'l-ḥaqq (A.+A.) : hak ile
b. 73b/18, 97a/01
bi'l-iḥsān (A.+A.) : güzellikle
b. 38a/11
bi'l-iḥtiyāt (A.+A.) : tedbirle
b. 15b/08, 39a/07
bi'l-imām (A.+A.) : imamlar
b. 129a/21
bi'l-ittifāq (A.+A.) : söz birliğiyle
b. 6a/13, 20b/05, 96a/05, 115b/19,
129b/02, 151b/12
bi'l-kıymet (A.+A.) : kıymetle
b.+i 151a/18
bi'l-kıymetu'l-mağrūr (A.+A.) : kendini
beğenmişlikle
b. 54b/12
bi'l-külliyye (A.+A.) : büsbütün
b. 33b/21, 73b/15
bi'l-māl (A.+A.) : mal ile
b. 92a/04
bi'l-mekān (A.+A.) : mekanla
b. 52b/15
bi'l-vefā (A.+A.) : vefa ile
b. 87b/08
bi'n-nār (A.+A.) : ateşle
b. 134b/15
bi'n-nefs (A.+A.) : nefisle
b. 77b/19, 99a/13, 107b/13, 136b/09
bi-nefsihā (A.+A.) : onun nefsiyle
b. 109b/20
bi'n-nısf (A.+A.) : yarısı ile
b. 133a/01
bi't-ṭarīk (A.+A.) : yol ile
b. 177a/20
b.+dür 103b/06
bi't-ṭarīku'l-evlā (A.+A.+A.) : en uygun
yoldan
b. 60b/11
bi't-ṭav° ve'r-rızā (A.+A.+A.) : gönlü ve
rızasıyla
b. 130a/21
bi't-ṭav°an (A.+A.) : isteyerek, istek üzere,
zorlanmadan, kendi isteğiyle
b. 96a/04
bi't-temām (A.+A.) : tamamen
b. 154b/04
bi'z-zāt (A.+A.) : kendisi, kendi
b. 108a/02, 108b/13, 114b/21,
136a/04, 158b/19
bi-ʿavni'llahi'l-meliki'l-vehhāb
(A.+A.+A.+A.+A.→A.) :
melikilvehhab olan Allah'ın
yardımıyla
b. 189b/12
bi-ʿaynīhi (A.+A.) : olduğu gibi tıpkı
b. 164a/11
biç- : biçmek
b.-erin 77a/03
b.-üp 87b/18
bi-ğayri (A.+A.) : başkasıyla

b. 46b/20
bi-ğayrihā (A.+A.) : başkalarıyla
b. 85b/08
bi-ḥasbī'l-merātib (A.+A.+A. → A.) : merteye
gereği ile
b. 178b/11, 178b/11
bī-ḥuzūr ol- (F.+A.+T.) : huzursuz olmak
b.-up 31b/13
bi-iznillāhi te'ālā (A.+A.+A.) Allah'ın izniyle
b. 188a/18
bī-kuṣūr (F.+A.) : kusursuz
b. 128a/10
bi-ṭarīqī'l-evlā (A.+A. → A.) : en iyi şekliyle
b. 60b/11
bi-ṭarīqī'ş-şüf'a (A.+A. → A.) : ön alım
yoluyla
b. 80b/04
bi-vech (A.+A.) : usulle, tarzla
b.+in 95b/11
bi-yed-i ed'afū'l-ibād (A.+A.+A.+A. → A.) :
kulların en zayıfının eliyle
b. 189b/12
bi-iznī'l-lāh (A.+A.) : Allah'ın izniyle
b. 188a/18
bıkr (A.) : bakire, evlenmemiş erkek
b. 26b/04, 27a/17, 35b/08
b.+den 89b/02
b.+e 34a/09
b.+i 34a/08, 34a/09, 34a/10
bıkr-i bālīga (A.+A.) : bülüğa ermiş kız
b. 28a/04, 30b/10
bil- : bilmek
b.-dügi 87a/21
b.-inmek 89b/19
b.-inmesi 9b/16
b.-medi 39a/02
b.-medügi 71a/09
b.-medüğine 118a/14
b.-medüğüne 120b/15
b.-mek 181a/18
b.-mem 71a/07
b.-mese 4b/14
b.-mesine 71b/12, 71b/13
b.-meyicek 3a/20
b.-meyüp 37b/14
b.-mez 59b/14, 17b/14
b.-meziz 99b/16, 101b/12, 123a/11,
133a/16
b.-üp 37b/14, 131a/13, 151a/18,
187b/21
b.-üriz 123a/11
b.-ürken 72b/21, 165b/06
b.-ürse 137a/19
b.-ürsin 71a/15

bilā-beyān (A.+A.) : açıklama yapmadan,
söylemeksizin
b. 133b/04
bilā-budūr (A.+A.) : para keseleri olmaksızın
b. 69a/08
bilā-fā'ide (A.+A.) : faydasız, yararsız
b. 88a/10
bilā-'iddet (A.+A.) : süresiz, müddetsiz
b. 38a/09
bilā-istibrā' (A.+A.) : Nikāh edilen dul bir
kadına gebe olup olmadığının
anlaşılması için beklenen süre
olmaksızın
b. 86a/15
bilā-istifsār (A.+A.) : sormadan, anlamaya
çalışmaksızın
b. 164a/11
bilā-niyette (A.+A.) : niyet olmadan,
olmaksızın
b. 16b/19
bilā-şart (A.+A.) : şartsız
b. 77a/10
bilā-te'ḥīr (A.+A.) : gecikmeden, sonraya
bırakmadan
b. 57a/03, 66b/12
bile (ET.) : birlikte, beraber
b. 3b/06, 63a/14, 68b/17, 98a/18,
100a/09, 100a/09, 103b/21, 111b/16,
111b/18, 111b/20, 115b/19, 122b/15,
124b/10, 125a/06, 139a/17, 145b/19,
154a/16, 154b/05, 157b/05, 164a/13,
167a/16, 167a/17, 180b/17
biñ : bin (sayı)
b. 33a/15, 33a/16, 52a/13, 52a/14,
52a/18, 53a/16, 64a/05, 71a/18,
72a/18, 77a/10, 85b/01, 85b/05,
85b/05, 88a/21, 88b/01, 92b/21,
93a/06, 93a/06, 94a/08, 95a/14,
95b/10, 99b/05, 99b/06, 99b/06,
107b/21, 108a/13, 110a/06, 111a/05,
111b/15, 111b/20, 113a/06, 113a/08,
113a/10, 113a/10, 113a/11, 113a/12,
113a/12, 113a/12, 113a/13, 117a/04,
117b/19, 117b/19, 118a/20, 118b/05,
124b/06, 126a/16, 127a/16, 128a/08,
128a/09, 130a/09, 130a/15, 130a/20,
131a/06, 131b/12, 132a/07, 132b/21,
133a/06, 138a/17, 139a/01, 144b/05,
149a/13, 150a/18, 152a/11, 152a/16,
169b/21, 186b/15, 187a/16, 187a/17
b.+den 113a/09, 113a/13, 131a/06
b.+dür 111b/14

b.+e 107b/11, 107b/1, 111a/05,
111b/19 111b/15, 111b/18, 113a/07,
150a/17
b.+i 88b/03, 93a/07, 113a/11,
130a/09, 130a/10, 131b/13, 150a/19
b.+le 113a/11
bin (A.) : oğul, veled, zade
b. 187b/17, 189b/13
bin- : binmek
b.-dirmek 136b/09
b.-mek 136b/09
binā° (A.) : 1. yapı, yapılmış, 2. oturmak veya
başka amaçlarla kurulmuş yapı
b. 11a/05, 77a/18, 84a/13, 113b/10,
142b/14, 142b/15, 187b/07
b.+da 15b/09, 142b/16
b.+lar 91b/06, 113b/10
b.+ları 80a/10
b.+mı 142b/13
b.+nuñ 91b/07, 115b/18
b.+sı 142b/15, 142b/17, 154b/05
b.+sıyla 115b/17
b.+ya 188b/17
b.+yı 115b/19
binā° eyle- (A.+T.) : kurmak, inşa etmek,
yapmak
b.-dügi 170b/17
b.-mek 78b/17
b.-miş 142b/12, 170b/18
binā°en (A.) : dayanarak, -den ötürü, -den
dolayı
b. 106b/04, 107a/02, 162b/16
bī-naẓīr (F.+A.) : eşsiz, benzersiz
b.+dür 100b/03
bir : bir (sayı)
b. 1b/15, 1b/15, 2a/19, 2b/13, 3a/05,
3a/19, 3a/19, 4a/01, 4b/13, 4b/13,
5b/16, 6a/01, 6a/18, 7a/08, 7b/03,
8b/08, 9b/16, 9b/17, 9b/17, 11a/04,
11a/12, 12b/02, 12b/02, 12b/03,
12b/12, 13a/18, 13b/06, 13b/09,
13b/15, 14b/09, 17b/16, 18b/06,
19b/12, 19b/13, 19b/13, 21b/15,
22a/08, 23a/06, 23a/13, 23b/16,
24b/04, 26a/03, 26b/06, 26b/18,
27b/10, 27b/12, 30b/07, 31b/13,
32a/06, 33a/20, 33b/07, 34a/08,
34b/17, 36b/13, 38a/18, 38b/17,
40a/13, 40b/10, 40b/15, 41a/01,
42a/21, 42b/16, 47a/10, 49a/08,
49b/11, 51a/10, 52b/01, 55b/05,
56a/10, 56a/14, 56b/12, 56b/12,
57a/02, 57a/21, 58b/06, 59a/11,
60a/03, 61b/17, 63b/09, 64a/10,

68a/01, 68a/02, 68b/14, 68b/15,
69b/09, 70b/15, 70b/16, 71a/07,
71a/07, 72a/19, 72a/21, 72b/11,
73b/14, 74a/05, 74a/11, 75b/02,
75b/03, 75b/15, 77b/13, 78b/01,
78b/05, 78b/16, 79a/15, 79a/16,
80a/10, 80a/20, 80b/03, 80b/11,
80b/11, 80b/16, 81a/07, 81a/17,
81b/05, 82a/05, 82b/19, 82b/19,
84a/12, 84a/12, 84a/18, 85a/06,
86a/18, 86b/04, 86b/09, 86b/20,
87b/05, 87b/19, 87b/21, 88a/15,
88a/17, 88b/01, 89b/01, 89b/18,
90b/20, 90b/20, 91a/20, 92a/04,
93a/18, 93b/05, 93b/05, 95a/04,
95a/16, 96b/07, 99b/06, 99b/06,
101b/20, 102a/10, 102a/17, 103b/08,
103b/18, 105a/07, 105b/21, 106b/03,
106b/06, 107a/11, 107a/20, 107b/10,
108a/19, 109b/12, 110b/15, 110b/15,
110b/18, 111b/15, 111b/18, 114b/07,
114b/08, 114b/19, 114b/21, 115b/03,
116a/04, 117a/05, 117a/15, 118b/01,
120b/04, 121b/01, 121b/03, 123a/17,
123b/17, 124a/18, 125b/11, 125b/16,
129a/03, 129a/14, 129a/16, 129a/17,
129a/17, 129a/20, 129b/12, 129b/19,
130b/06, 130b/12, 131a/11, 131a/13,
131a/15, 131b/03, 131b/16, 133a/19,
133b/19, 134a/01, 134a/03, 134a/03,
137a/12, 137a/12, 137b/06, 140a/08,
140a/09, 140a/09, 140a/10, 140a/10,
140b/04, 140b/04, 140b/05, 142b/01,
142b/01, 142b/01, 143a/12, 143a/15,
143a/15, 143a/16, 143b/12, 143b/13,
143b/19, 143b/20, 144a/12, 144a/12,
144b/05, 150a/11, 150a/12, 150a/13,
150a/13, 151a/08, 151a/09, 151b/16,
152b/10, 155a/17, 155b/05, 155b/15,
155b/16, 155b/18, 155b/18, 156a/02,
156b/16, 157a/17, 159a/14, 159a/15,
160b/02, 161b/17, 162b/12, 163a/20,
163a/20, 165a/14, 167b/13, 167b/19,
169a/12, 169a/21, 171a/01, 172a/10,
172a/14, 172a/19, 175a/15, 175b/03,
176a/21, 178b/09, 181a/12, 182a/13,
182b/13, 182b/16, 182b/20, 183a/01,
186a/01, 187a/05, 187b/18, 187b/21,
188a/18, 189a/03, 189a/03, 189a/13
b.+den 47a/13
b.+dür 164a/16
b.+i 21b/16, 23a/15, 30a/04, 40a/04,
41a/02, 60b/20, 73b/13, 74b/14,
75b/05, 78b/01, 78b/02, 80b/17,

- 81b/05, 93b/14, 93b/15, 93b/15,
93b/16, 96b/09, 97a/18, 97a/19,
97a/20, 100b/01, 105a/08, 105a/08,
105a/08, 106b/07, 107a/12, 112a/04,
113b/04, 113b/04, 113b/04, 113b/04,
114a/07, 118a/09, 118a/10, 120b/17,
125b/16, 125b/17, 128a/08, 130a/10,
131a/12, 131a/16, 131a/16, 131b/03,
140a/09, 140a/09, 141a/12, 148b/12,
155b/16, 156a/09, 156b/21, 157b/18,
159a/12, 159a/12, 161a/16, 162b/05,
163a/20, 164a/10, 164a/10, 164a/15,
164a/15, 167b/21, 169b/14, 173b/19,
173b/21, 174b/12, 174b/12, 178b/13,
178b/14, 178b/14, 188b/18
b.+in 31b/07, 41a/03
b.+inde 156a/08
b.+inden 78a/01, 78b/02, 78b/10,
157b/18, 157b/18, 157b/19, 157b/21,
157b/21, 174b/12, 174b/12
b.+ine 4b/05, 58a/01, 72a/17, 75b/05,
78a/01, 78b/09, 100b/01, 105a/09,
118a/14, 118a/14, 120a/21, 131a/12,
155b/15, 155b/15, 155b/15, 155b/16,
155b/21, 162b/05, 173b/19, 183b/07
b.+ini 27b/11, 41a/02, 41a/02,
41a/02, 55a/18
b.+inüñ 139a/01, 156a/08, 156a/08,
157a/01, 159a/15
b.+isi 21b/15, 112a/03, 186b/04
b.+isinüñ 120a/21
bir ol- : bir araya gelmek, iş birliği yapmak
b.-up 162a/15
birāder (F.) : erkek kardeş
b.+i 156b/20
b.+ler 155b/06
birkaç : çok olmayan, az sayıda
b. 33b/18, 40a/04, 46a/08, 62b/03,
70b/12, 81a/20, 83b/15, 91b/19
bismi'l-lāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm
(A.+A.+A.+A.→A.) : esirgeyen
bağışlayan Allah'ın adıyla
b. 1b/01
Bişr : kişi adı
b. 78a/07, 78a/07, 92b/21, 99b/16,
103b/08, 104a/10, 105a/17, 169a/06,
175b/08, 175b/09, 175b/10
b.+e 63b/10
b.+i 78a/05
b.+üñ 104a/18
bit- : bitmek
b.-dükde 157a/17
b.-mez 169a/13
biz : biz (zamir)
b. 78a/06, 103a/16, 161b/10, 189a/14
b. +e 189a/15
b.+üm 17b/15, 27a/07, 36a/04,
56a/19, 78a/05, 103b/04, 103b/05,
118b/20, 130b/02, 159a/13, 161b/07,
161b/07, 161b/08, 161b/09, 161b/09,
161b/10, 177b/08
b.+ümle 189a/14
boğazla- : boğazlamak
b.-mağ 159a/11
b.-mağdur 159a/10
b.-nmış 83b/18
b.-yup 83b/16
boğ- : boğmak
b. -ulan 13b/03
borçlı : borçlu
b. 78b/09
borçlu : borçlu
b.+sın 151a/09
boş : boş
b. 31b/13
b.+dur 35a/04
b.+sun 57b/17
boş ol- : boşanmak
b. 34b/18, 37a/11, 40a/03, 42b/15,
45b/21, 49b/17, 57a/17, 57b/04
b.-an 34a/06, 39b/19
b.-duğda 58a/20
b.-dum 47a/11, 49b/09, 57a/17
b.-mağla 58b/01
b.-mamağa 58a/21
b.-maya 49b/17
b.-mayup 37a/15
b.-sun 33a/21, 39a/19, 41a/02,
41a/02, 43a/01, 43b/06, 58a/01,
58a/11, 58a/19, 68b/12, 68b/12,
106a/13
b.-up 30b/07, 30b/08
b.-ur 33b/01, 34b/19, 36b/14,
40b/16, 41a/02, 41a/03, 43b/07,
46a/10, 46a/17, 57b/06, 57b/17,
58a/01, 58a/20
b.-ın 46a/09
boşa- : boşamak
b.-duğın 103b/08
b.-duğda 38a/16
b.-duğdan şöñra 37b/04, 38b/06,
40b/15, 130a/14
b.-dum 45b/02
b.-sa 40b/15
b.-yup 40b/11, 42b/16
boşal- : boşalmak
b.-dı vir 145b/03
boylu : boylu

b. 9b/13
 boz- : bozmak
 b.-ılıp 189b/02
 b.-ılır 3a/10, 3a/10, 4a/11, 7b/03, 7b/03, 7b/04, 17a/16, 17a/17, 112a/02
 b.-ılmaz 17a/16, 161b/05
 bölük : bölük
 b. 155b/15
 böyle : böyle
 b. 4b/15, 26b/07, 56b/18, 108a/14, 112a/01, 147b/21, 183b/14, 187a/07, 187a/09
 b.+dür 107a/05
 bre (Rum.) : ey, hey, be anlamında kullanılan bir seslenme sözü
 b. 34b/17
 bu : bu (zamir)
 b. 3b/05, 4b/09, 9a/14, 11a/09, 15b/06, 15b/06, 15b/07, 15b/08, 16b/13, 17a/13, 18b/08, 20a/03, 23a/13, 23b/15, 26b/06, 31a/15, 33b/02, 34a/16, 34b/07, 36b/12, 36b/13, 36b/14, 36b/21, 37a/15, 38b/08, 39a/07, 39b/10, 41a/10, 42a/21, 43a/01, 43a/05, 43a/15, 47a/10, 50a/09, 50b/13, 52b/01, 52b/11, 53b/14, 56a/18, 57a/16, 58b/17, 59b/19, 60a/02, 62a/10, 62a/11, 63a/11, 63a/11, 63a/13, 63b/11, 66a/21, 66b/12, 66b/13, 69b/12, 70a/02, 71a/06, 71a/17, 71b/12, 72b/02, 72b/02, 73a/14, 73a/15, 74a/11, 74b/17, 77b/19, 78a/01, 78a/06, 78b/17, 80a/07, 81b/06, 82b/02, 83b/18, 85a/08, 88a/09, 88b/19, 92a/16, 93a/13, 93a/19, 93b/15, 93b/15, 93b/16, 95a/14, 97a/19, 97a/21, 98b/12, 99a/02, 99a/14, 100b/01, 102b/14, 103a/12, 103a/12, 104a/12, 104a/18, 106a/10, 106b/07, 106b/07, 107a/01, 108a/15, 108b/05, 110a/19, 113b/16, 114b/19, 115a/01, 117a/01, 117a/06, 117b/17, 119b/09, 121a/09, 121a/14, 121b/21, 123b/10, 124b/11, 125a/12, 125b/04, 125b/06, 127a/17, 129b/06, 130b/04, 130b/06, 130b/19, 130b/21, 131a/01, 131a/15, 133a/04, 134b/21, 136b/10, 137a/14, 137b/01, 137b/07, 138b/15, 139a/03, 141a/10, 142b/03, 143a/18, 146a/13, 146a/14, 147b/04, 147b/08, 147b/10, 149b/20, 150a/05, 150b/08, 151a/19, 151b/10, 152a/06,

152a/15, 154b/18, 155b/06, 155b/17, 155b/17, 155b/21, 157b/18, 157b/19, 157b/20, 157b/21, 159a/09, 160b/08, 164a/09, 164a/10, 165a/16, 165a/17, 166b/11, 167b/13, 171a/09, 171b/17, 173b/20, 174b/13, 176a/19, 176b/08, 178b/08, 181a/14, 181a/18, 182b/15, 182b/16, 182b/19, 183b/13, 185a/03, 185a/18, 186a/14, 186b/05, 186b/06, 187a/08, 187a/09, 187b/18, 188b/16, 188b/18, 189a/05, 189a/14
 b.+dur 2b/02, 4b/07, 11a/11, 18b/08, 22a/12, 23b/16, 35b/10, 40a/05, 56a/17, 58a/21, 60b/20, 95a/16, 96b/09, 114a/07, 120b/17, 148b/12, 159a/11, 161b/07, 165b/10, 177b/17, 178b/09, 180b/17, 182b/14, 182b/16, 182b/20, 185b/15
 b.+ña 10b/11, 85b/08, 93b/16, 93b/18, 113a/14, 160b/20
 b.+ñadur 6a/16
 b.+nda 10b/08, 22a/12, 40a/10, 52a/21, 54b/18, 56a/15, 68b/16, 86a/09, 93a/14, 97a/18, 106a/15, 110b/20, 122a/19, 132a/17, 136a/18, 169b/14, 173a/14, 178b/13
 b.+ndan 85a/09, 96b/01, 101a/05, 172a/14, 188a/17
 b.+ndandur 23b/17
 b.+ı 69b/09, 80b/19, 182a/08
 b.+nuñ 68b/03, 68b/03, 74a/12, 88a/09, 100a/21, 106a/09, 118b/15, 148b/11, 161a/14
 b.+nuñla 121a/16
 bu taqđırce (T.+A.+T.) : bu halde
 t. 15b/08, 20a/03, 43a/15, 52b/01, 73a/14, 131a/01, 137b/01, 142b/03, 151a/19, 187b/18
 buçuk : buçuk
 b. +ar (buçukğar) 56a/16
 buğday : buğday
 b. 56a/17, 89b/16, 89b/16, 89b/16, 89b/17, 101b/21
 b.+a 145a/09
 bugün : bugün
 b. 19b/14, 113b/21
 buğz (A.) : sevmeme, nefret
 b. 177a/05
 bul- : bulmak
 b. 93b/02, 93b/03
 b.-amadum 174a/18, 174b/13
 b.-an 17b/13
 b.-duğı 75a/14, 75b/02, 75b/17
 b.-duğda 91b/19, 108a/14, 137a/21

b.-dukdan şofra 100a/21
 b.-dum 144a/13
 b.-man 11b/07
 b.-inmadiysa 13b/16
 b.-madukda 4b/20
 b.-madın 33b/06, 173b/04, 187b/21
 b.-maya 4a/01
 b.-sa 1b/08
 b.-up 3a/19, 20a/04, 74a/18, 74b/03, 110a/07, 181a/19, 185a/11
 b.-ma 155b/15
 b.-man 51b/06, 169b/01, 169b/05, 182a/13
 b.-ınca 76a/05
 b.-ındukda 101a/10, 145b/18, 187b/17
 b.-inmadan 89b/21
 b.-inmadı 85b/08, 138b/06
 b.-inmadın 52b/15
 b.-inmağla 77a/16
 b.-inmak 42a/03
 b.-inmamağla 27b/18, 97b/19
 b.-inmayan 172a/14
 b.-inup 53b/03, 63b/09, 169a/18, 171a/01, 173b/18
 b.-inur 4a/12, 107a/06, 147b/09
 b.-inursa 147b/09
 b.-inursañ 53a/10
 b.-ivirirseñ 145b/18
 bulanık : bulanık
 b. 7a/09
 bulūg (A.) : döl verecek erginliğe erişme, bâliğ olma, erginlik
 b.+la 86b/10
 b.+ından 33b/14, 112b/19
 bulutlu : bulutlu
 b. 17b/06
 bunlar : bunlar (zamir)
 b. 45a/15, 71a/16, 71a/18, 133a/20, 155b/01
 b.+a 8b/17, 19b/15, 72b/10, 133a/21, 155b/02, 159a/13, 177a/04, 177a/05, 177a/06, 177a/19
 b.+da 169b/20
 b.+dan 78a/07, 80b/17, 157b/17
 b.+ı 161a/07
 b.+ uñ 100a/21, 161a/16, 174b/12, 174b/14, 174b/18
 bura : burası
 b. 68b/11
 b.+da 133b/21
 burhān (A.) : delil, kanıt
 b. 72b/08
 b.+dan 72b/10

b.+uñ 100b/03
 burhān-ı kavī (A.+A. → F.) : kuvvetli delil
 b. 183b/15
 burun : burun
 b.+dan 161b/04
 b.+ı (burnı) 161a/12
 butlān (A.) : batıl olma, geçersiz, hükümsüz
 b.+ma 123a/02
 buyūc (A.) : alım satımlar, alış veriş
 b.+da 100a/03
 buyur- : buyurmak
 b.-duğıñuzdur 4b/08
 b.-duqları 63a/11, 183a/02, 183b/13
 b.-duqlarında 4b/08
 b.-dılar 4b/09, 11a/12
 b.-ıla 4b/11, 164a/06
 b.-ılmış 182a/13
 b.-ılmışdur 164a/17
 b.-ılup 11a/08
 b.-mışdur 87b/03
 b.-mışlar 71a/08
 b.-mışlardur 53b/04, 65b/16, 68b/20, 73a/17, 120b/06, 171b/09, 175b/16
 b.-up 147b/06
 buz : buz
 b. 1b/15
 b.+ı 1b/15
 būrin- (T.) : bürünmek
 b.-miş 123b/09
 büyük : büyük
 b. 165a/17

[C]

cāhid (A.) : bilerek inkar eden, yalan söyleyen
 c.+i 10a/10
 cāhil (A.) : bilgisiz
 c. 2b/12, 2b/13, 70a/03
 cāhil ol- (A.+T.) : bilgisiz olmak
 c.-an 176a/04
 caḥīme (A.) : şiddetli yanan ateş, cehennem
 c. 160a/14
 cāʿife (A.) : karın ya da göğüs boşluğuna kadar giden yara
 c.+dür 169b/17
 cāʿiz (A.) : dini veya yasal yönden bir sakıncası olmayan, yapılması uygun görülen
 c. 1b/15, 3b/08, 6a/14, 9a/10, 26a/07, 49b/12, 56b/18, 78b/17, 79a/11, 87b/01, 157b/20, 157b/20, 158a/01, 159a/11, 163a/16, 177b/07, 177b/07, 184b/11

- c.+dür 53a/19, 61b/09, 123b/18, 129b/02, 137b/01, 159a/11, 161a/14, 162a/20, 177b/09, 184b/10
- cā'iz ol- (A.+T.) : yapılmasında bir sakınca bulunmamak
c.-a 99a/15
c.-an 164a/15
c.-duğı 3a/21, 11b/03
c.-mağdur 79a/12, 184a/21
c.-maya 177a/14
c.-mayup 187b/21
c.-maz 1b/16, 26a/07
c.-ur 2a/20, 3a/03, 3a/06, 3a/20, 3b/04, 3b/05, 4a/05, 4a/05, 4a/14, 4b/21, 5a/12, 6a/02, 6a/15, 7a/09, 8a/19, 8b/18, 9a/10, 9a/13, 10a/04, 11a/05, 11b/04, 12b/11, 13b/07, 16b/08, 16b/20, 17a/02, 17b/07, 17b/10, 17b/12, 19b/15, 20b/04, 20b/16, 20b/19, 21b/02, 24b/18, 25a/02, 25a/07, 25a/09, 25b/10, 26a/04, 26a/07, 27a/15, 30b/11, 32a/07, 33a/04, 37b/05, 44a/15, 52b/12, 60b/18, 71b/11, 78b/06, 79a/11, 79a/19, 79b/05, 80a/19, 80a/20, 80b/07, 81a/08, 81a/08, 81a/17, 81b/05, 82a/06, 84b/09, 86b/04, 87a/21, 96a/05, 97a/14, 97b/20, 103a/15, 103b/20, 111a/18, 111a/18, 137a/21, 142b/10, 143b/04, 143b/04, 146a/14, 149b/08, 156a/02, 156b/16, 160b/04, 160b/07, 161b/05, 162a/04, 162a/07, 162a/16, 162b/01, 163a/16, 163a/21, 164a/05, 165b/10, 166a/02, 166a/21, 171a/08, 176a/05, 177a/04, 177b/06, 183b/08, 185b/02, 185b/10, 186b/09, 187b/14, 188a/17
c.-ınur 65a/13
- cā'ize (A.) : dini veya yasal yönden bir sakıncası olmayan, yapılması uygun görülen
c.+dür 93b/15
- cā'ize ol- (A.+T.) : yapılmasında bir sakınca bulunmamak
c.-up 92a/04
c.-ur 139a/02, 139b/21
- cālis (A.) : oturan
a. 99a/11
- cāmi' (A.) : Müslümanların topluca namaz kıldıkları yer
c. 91b/20, 160b/02, 169b/05, 187a/05
- cāmid ol- (A.) : donmuş, donuk, hareketsiz, cansız olmak
c.-up 6a/12
- cāmi'-i kebīr (A.+A.→F.) : büyük cami
c. 182b/19
- cāmi'-i şerīf (A.+A.→F.) : mübarek cami
c.+de 160b/02, 169b/05, 187a/05
c.+ler 68b/14
- cāmi'ū'ş-şagīr (A.+A.→F.) : küçük cami
c. 139a/02, 159a/11
- cān (F.) : insan ve hayvanların yaşamlarını sağlayan, ölümlerle birlikte bedenden ayrılan madde dışı varlık
c. 74a/02, 187a/06
- cān-ı göñül (F.+T.→F.) : içtenlikle, çok isteyerek, canıyürekten
c.+den 187a/06
- cānib (A.) : yan, taraf
c.+den 155b/05
c.+e 5b/17, 69b/10
c.+i 102a/12, 118b/07, 178b/16
c.+inde 5b/16
c.+inden 5b/16, 86a/01, 86b/15, 87b/19, 155b/03, 166b/21
c.+indendür 38a/11
c.+ine 144b/08, 147b/05
c.+inedür 120b/06
c.+iyle 99a/14
c.+üñ 86a/02
c.+üñdür 147b/19, 147b/20
- cārī (A.) : 1. yürürlükte olan, geçerli, 2. akan
c. 140a/21, 189b/03
c.+leri 154b/14
- cārī ol- (A.+T.) : geçerli olan
c.-duğı 130a/20
c.-up 88a/04
- cāriye (A.) : 1. para karşılığında alınan kadın, 2. köle kadın, kız, halayık
c. 53b/15, 72a/19, 85a/06, 86b/20, 175b/18
c.+de 83b/21, 91b/15
c.+den 125a/05, 175b/19
c.+m 57b/05, 123b/10
c.+mi 68b/02
c.+ñ 26b/18
c.+nün 50b/14, 152a/02
c.+si 53a/13, 54b/09, 55a/06, 72a/18, 86a/14, 120a/20, 123b/09, 127b/09, 139b/02, 147b/16
c.+sin 25b/10, 86a/07, 88b/17
c.+sine 51a/14
c.+sini 25a/01, 50b/18, 60a/16
c.+sinün 138a/02
c.+yi 51a/10, 51a/11, 54b/09, 112b/08, 151a/15, 151a/16
- cāriye-i bey'e it- (A.+A.+T.) : geçerli satış yapma

c.-üp (t>d) 86a/08
 cāriye-i merķūme (A.+A.→F.) : adı geçen cariye
 c. 84a/01
 cāriye-i mezkūre (A.+A.→F.) : zikrolunan cariye
 c. 25a/01
 cāriye-i müştereke (A.+A.→F.) : ortak mal olan cariye
 c.+yi 50b/04
 cāriye-i siāyet it- (A.+A.+T.) : kölenin efendisiyle aralarında sözleşme bedelini ödeyebilmek için çalışma anlaşması yapmak
 c.-dürürler 50b/05
 cāsūs ol- (A.+T.) : casus olmak
 c.-up 66b/10
 cāzim ol- (A.+T.) : kararlı olmak
 c.-an 31b/06
 ceb (A.) : cep
 c.+ine 160b/20
 cebb (A.) : hadım etme
 c.+de 42a/12
 cebr (A.) : baskı, zorlama
 c. 27b/12, 31b/15, 166b/05
 c.+e 11b/03
 c.+i 77a/04
 c.+ün 123a/12
 cebr it- (A.+T.) : baskı uygulamak
 c.-er (t>d) 32a/01, 32a/02, 32a/02, 32a/03, 47a/05, 77a/04, 188b/17, 188b/18
 cebr ol- (A.+T.) : baskı uygulanmak
 c.-man 77a/17
 c.-ınmaz 31a/16, 77a/04, 145b/04
 c.-mur 55a/19, 108a/21, 186b/17
 c.-ınurlar 123a/12
 cebren (A.) : zor kullanarak
 c. 28a/16, 52b/11, 142b/15, 154a/19
 cedde (A.) : babaanne veya anneanne
 c.+si 98b/12, 98b/13
 cedd (A.) : dede, ata
 c.+i 87b/18
 cefā eyle- (A.+T.) : eziyet etmek
 c.-miş 183a/02
 cehālet (A.) : bilgisizlik
 c.+ün 71a/16
 cehele (A.) : bilgisizler
 c.+nün 17a/16
 cehl (A.) : bilgisizlik
 c.+den 115a/02, 147b/15
 c.+e 71b/13
 cehl ol- (A.+T.) : bilgisiz olmak
 c.-mur 31b/16

cehr (A.) : yüksek sesle konuşma veya okuma
 c. 10a/03, 187a/05
 cehriye (A.) : yüksek sesle konuşan kadın
 c. de 14b/09
 celle (A.) : büyüklük
 c. 71a/15, 185b/14
 cem° (A.) : 1. birikme, 2. toplanma
 c.+i 162b/06
 cem° it- (A.+T.) : toplamak
 c.-mede 160b/18
 cem° ol- (A.+T.) : toplanmak
 c.-an 75a/20
 c.-mağ 27b/12
 c.-up 33b/18, 104b/08, 104b/13, 160b/21
 c.-man 160b/03
 cemā°at (A.) : 1. bir araya toplanmış insanlar, 2. bir imama uyararak namaz kılmak için bir araya gelmiş kişiler
 c. 19b/13, 23a/13, 188a/18
 c.+den 23a/13
 c.+le 10a/03, 10a/04, 13b/09
 cemā°at-i müslimīn (A.+A.→F.) : Müslüman cemaat
 c.+den 162b/14
 c.+e 68b/17
 cemī° (A.) : tamamı, bütünü
 c. 13b/10, 55a/07, 55a/08, 112b/20, 165a/16, 177a/17
 c.+si 2b/13, 130b/03
 cemī°a (A.) : toplama
 c.+sından 154a/17
 cemī°an (A.) : hep birlikte, tümü birden
 c. 104a/19
 cemī°-i a°yān-ı dīvān (A.+A.+A.→F.) : seçkinler (kurul) divanının tamamı
 c. 131a/13
 cemī°-i edyān (A.+A.→F.) : dinlerin tamamı
 c.+da 59b/15
 cemī°-i ezķār (A.+A.→F.) : zikirlerin tamamı
 c. 73b/11
 cemī°-i fetāwā (A.+A.→F.) : fetvaların tamamı
 c.+da 96a/21
 cenābet (A.) : gerektiği halde gusül abdesti almamış olan kimse
 c. 4b/06
 c.+e 4b/07
 cenāb-ı kudsi (A.+A.→F.) : yüce Allah
 c.+ne 73b/11
 cenāze (A.) : gömülmek üzere hazırlanmış ceset, ölü
 c. 12b/17

- c.+sine 181a/17
cenb (A.) : yan, yan taraf
c.+inde 102b/10
ceng (F.) : savaş
c.+inde 68a/08
cennet (A.) : dinî inanışlara göre imanlı, dünyada iyi işler yapmış kimselerin öldükten sonra sonsuz bir mutluluğa kavuşacakları yer
c. 69b/10, 69b/11, 185b/21
c.+den 177a/16
cerāḥat (A.) : yara
c.+le 170a/01
cerāḥat ol- (A.+T.) : yara olmak
c.-maya 60a/03
cerāḥatsüz (A.+T.) : yarasız
c. 169b/21
cereyān (A.) : akış, akıntı
c. 140a/20
c.+ı 2a/19, 6b/19
cerḥ (A.) : yaralama
c. 65a/17, 164a/09
cerḥ ol- (A.) : yaralanma
c.-mur 106a/10
cerīme (A.) : 1. suç, kabahat, 2. suç işleyenden alınan para, para cezası
c. 106a/09
cerr (A.) : 1. çekme, sürükleme, 2. Arapça gramerde ait olduğu ismi esre ile okutan harf veya edat
c. 186a/14
cesed (A.) : 1. ceset, 2. beden, gövde
c.+i 177a/17
c.+inde 74b/14
cesed-i şerīf (A.+A.→F.) : kutsal ceset
c.+leri 177a/18
cevāb (A.) : cevap, yanıt
c. 8b/17, 11a/08, 87b/07, 147b/07, 162a/06
cevāb vir- (A.+T.) : yanıtlamak
c.-ilmişdür 25b/11
c.-mek 162a/07
c.-üp 11a/05, 136a/18
cevāb-ı āḥar (A.+A.→F.) : diğer cevap
c. 36b/09, 128a/13, 128b/02, 155b/14
cevāb-ı evvel (A.+A.→F.) : ilk cevap
c. 11a/08
cevāz (A.) : olur vermek
c. 161a/14, 164a/15
c.+ı 65a/17, 132a/18, 156b/17
c.+ıdur 2b/19
c.+ınuñ 129b/20
cevāz-ı hürr (A.+A.→F.) : onay verilen özgürlük
c.+e 127b/11
cevf (A.) : boşluk
c.+ine 18a/02
cevf-i leyl (A.+A.→F.) : gece yarısı
c.+de 176b/20
cevre (A.) : eziyetle
c. 98a/14
cezm ol- (A.+T.) : kesin karar almak
c.-ıcaḥ 147b/13
cidden (A.) : ciddi olarak, gerçekten
c. 36a/06, 161a/16
cihād (A.) : 1. mücadele, savaş, 2. Allah rızası için çalışmak, savaşmak
c. 182a/03
cihāz-ı ‘azīm (A.+A.→F.) : büyük çeyiz
c.+ı 32b/03
cihet (A.) : yön, taraf
c.+den 60a/03, 104a/11
cild-i rakīkâ (A.+A.→F.) : ince, nazik deri, ten,
c. 169b/20
cimā° (A.) : cinsel birleşme, çiftleşme
c. 26a/03, 26a/07, 26a/07, 162a/15
c.+dan 49b/16
c.+ı 27b/17, 138a/02
cimā° eyle- (A.+T.) : cinsel ilişkide bulunmak
c.-dükde 40b/11
c.-düm 22a/10
c.-medük 59b/10
c.-mese 47a/11
c.-meyem 47a/10
c.-se 59a/21
cimā° it- (A.+T.) : cinsel ilişkide bulunmak
c.-mek 49b/18
cimā°an (A.) : cinsel ilişki ile
c. 69a/18
cimā°-ı kabli (A.+A.→F.) : ilk ilişki
c.+nden 40b/12
cin (A.<cinn) : meleklerle şeytanlardan olup duyu organları ile hissedilmeyen yaratık
c. 188a/18
c.+den 178b/15, 178b/16
cināyet (A.) : adam öldürme
c. 61b/12
c.+dür 97a/21
c.+e 117a/01
cins (A.) : tür
c.+i 89b/15
c.+ine 105b/17
cins-i bezr (A.+A.→F.) : tohum cinsi
c. 157b/06
cins-i vāḥid (A.+A.→F.) : tek tür
c.+den 113b/05

cizye (A.) : İslâm devletlerince müslüman olmayan tebaadan alınan vergi
 c.+si 69a/07
 c.+sine 93b/09
 cuhūd (A.) : Yahudi
 c. 89a/11
 cuhūdca (A.) : Yahudice, Yahudi tarzında
 c.+dur 187a/08
 cum^{ca} (A.) : cuma
 c. 4a/05, 10a/08, 15a/14, 15a/15, 15a/17
 c.+ya 12b/11
 cülūs (A.) : oturma
 c.+dan 99a/11
 c.+i 167b/14
 cümle (A.) : hep, bütün, herkes
 c. 35a/03, 81b/17, 105a/01, 125a/05, 128a/13, 128b/03, 131a/07, 136a/03, 147b/10, 147b/10, 178b/12
 c.+den 177b/09, 182b/17
 c.+si 69b/12, 104b/13, 131a/07, 154b/16, 154b/17, 159a/13, 186b/04
 c.+sin 123a/18, 127a/10, 139a/17, 154a/13, 186b/16
 c.+sinden 74b/13
 c.+sine 66b/12
 c.+sini 22b/19
 c.+sinüñ 134a/02
 c.+siyle 151a/17
 c.+ti 107a/11
 cümleten (A.) : hep birlikte, tümüyle
 c. 103a/09
 cünbüş (A.) : 1. harekete gelme, titreme, 2. eğlence
 c. 72b/17
 cünüb ol- (A.+T.) : İslâm dînincede gusül abdesti almaya mecbur olduğu halde yıkanmamış, gusletmemiş olma
 c.-an 2b/04, 2b/12
 c.-duğda 4b/05
 cür^{et} ol- (A.+T.) : cesaret olunmak
 c.-ınmayup 73a/16
 cüz^o (A.) : kısım, parça
 c.+de 4a/01
 cüz^zām ol- (A.+T.) : cüz^zām, lepra hastalığına yakalanmak
 c.-ıcağ 41b/16

[Ç]

çadır : çadır
 ç. 169b/01, 169b/01
 çağır- (T.) : bağırarak, yüksek sesle
 ç.-ıyı (çağır->çağır-) 187a/06, 187a/06

çāk (etmek) : parçalamak
 ç. 60a/05
 çāre (F.) : 1. çıkar yol, yöntem, 2. çözüm
 ç. 6a/12, 36b/07, 42b/16, 56a/11, 187a/03
 çayır : sulak yerlerde biten yeşil ince yapraklı ot ve bu otların bulunduğu yer
 ç.+larda 169a/17
 ç.+ları 178b/08
 çek- : çekmek
 ç. 36b/12
 ç.-düm 36b/13
 ç.-er 26a/03
 ç.-erem 36b/13, 163b/08
 ç.-işüp 152a/11
 ç.-üp 30b/11, 52b/11, 82b/15, 151b/17, 169a/12
 çekirge : çekirge
 ç. 157a/17
 çeşme : çeşme
 ç.+nün 7a/08
 çeşm (F.) : göz
 ç.+imüz 147b/12
 çeyne- : çiğnemek
 ç.-dükde 18a/09
 çıban : vücudun herhangi bir yerinde ve deri üzerinde meydana gelen iltihaplı kabartı
 ç.+ı 4a/11
 çık- : çıkmak
 ç. 56a/11, 143b/12
 ç.-an 18a/05, 68b/02
 ç.-ana 155b/03, 155b/03, 155b/04
 ç.-ar 93a/19, 93a/20, 94a/09, 94a/16, 165a/15
 ç.-arsa 155b/05, 155b/05, 155b/06, 155b/06, 155b/19, 155b/20, 155b/20, 155b/21
 ç.-arsa 7b/03
 ç.-arsam 57a/16
 ç.-arup 163a/20
 ç.-duğda 3a/02, 27b/16, 39b/09, 57a/17, 68a/08, 85b/01, 87b/12, 88b/01, 91a/16, 120b/04
 ç.-duklarında 72b/09, 177a/16
 ç.-duñ 57a/17
 ç.-maduğda 27a/17
 ç.-mağla 91a/07
 ç.-mam 130a/16
 ç.-masın 57a/18
 ç.-maya 169b/18
 ç.-mayup 143b/12
 ç.-maz 94a/09, 176b/03
 ç.-sa 7b/04, 88a/06

ç.-up 51a/03, 117b/01, 175a/02,
189a/14
çıkar- : çıkarmak
ç.-up 60b/05
çıkart- : çıkartmak
ç.-a155b/18 (t>d)
ç.-mağa 27b/12
çırağ (F.) : içine yağ konup yakılan bir tür
lambda, kandil
ç. 79a/16
ç.+ı 80b/11
çoban : koyun keçi ve sığır gibi hayvanları
güden ve otlatan kişi
ç. 144a/16
çok : çok
ç. 88a/16, 109b/21, 136a/19,
143b/09, 174a/17, 174b/13
ç.+dur 71a/15
ç.+ı (k>ğ) 159a/15
çuğa (F.) : çuha, yünden dokunmuş, sık
kumaş
ç. 88a/03
ç.+dan 88a/11
ç.+yı 88a/10
çünkü (F.+T.) : şundan dolayı, şu sebeple,
zira
ç. 108a/14, 136a/04
çürük : çürük
ç. 170b/17

[D]

da : bağlaç
d. 7a/20, 27b/13, 36a/02, 43a/03,
69b/10, 87b/03, 110b/21, 124a/09,
131a/17, 143b/21, 154a/17, 159a/10,
161b/08, 163b/09, 184a/19, 186b/06,
186b/06
dābbe (A.) : binek ve yük hayvanı
d.+yi 142b/10
dāfir (A.) : defeden, uzaklaştıran, kovan
d.+a 73a/02
dağ : dağ
d. 87b/16
dağıl- : dağılmak
d.-up 82b/20
dahı (ET.) : bile, üstelik
d. 2b/19, 3a/20, 6a/16, 6a/17, 6a/17,
7b/04, 8b/06, 9b/14, 9b/14, 10b/11,
11a/12, 11b/03, 13b/16, 14b/08,
14b/09, 15b/08, 18b/06, 18b/08,
20a/03, 20a/11, 20b/05, 21b/11,
22b/03, 22b/18, 23a/09, 23b/17,
26b/06, 28a/06, 31b/07, 32a/11,
33a/20, 34a/07, 34a/08, 34a/17,

35b/10, 36b/13, 37b/01, 37b/06,
38a/11, 39a/06, 40a/05, 40b/15,
41a/02, 41a/02, 41a/13, 42b/02,
43a/16, 47b/02, 49b/09, 50b/14,
50b/18, 52b/11, 52b/12, 53a/17,
53b/02, 53b/02, 54b/11, 54b/17,
54b/18, 55b/04, 56a/15, 56b/17,
57a/02, 57b/04, 57b/04, 57b/17,
58b/02, 60a/02, 60a/03, 60a/04,
62b/03, 63a/11, 63b/05, 64a/04,
64a/06, 66b/12, 66b/13, 66b/14,
68a/03, 68b/03, 68b/04, 68b/13,
69a/08, 69a/19, 69a/19, 69b/09,
70b/16, 71a/15, 72a/18, 72a/19,
72b/02, 72b/21, 73b/14, 74a/19,
74b/13, 74b/15, 74b/15, 75b/18,
76b/19, 77b/19, 78a/01, 78a/05,
78a/07, 78b/09, 78b/16, 78b/17,
80b/12, 80b/19, 81b/10, 81b/16,
82b/08, 84a/12, 84a/13, 84a/18,
84b/15, 85b/18, 86a/02, 86a/10,
86a/16, 86b/09, 86b/14, 89a/15,
89b/17, 89b/18, 89b/21, 92a/06,
92a/17, 93b/15, 93b/15, 93b/16,
94a/09, 96b/01, 97a/19, 97a/19,
97a/20, 97a/20, 97a/21, 97a/21,
98b/21, 99a/02, 100b/18, 101a/05,
101a/06, 101b/12, 102a/11, 102a/11,
103b/18, 105a/01, 105a/04, 105a/05,
106a/02, 106b/07, 107b/11, 108a/15,
108a/15, 110a/08, 110b/09, 111b/09,
111b/19, 112a/01, 112a/02, 112a/05,
113a/07, 113a/14, 114b/21, 115a/03,
117a/17, 117b/21, 117b/21, 118a/10,
118a/14, 118a/21, 118b/08, 118b/19,
118b/20, 119b/19, 119b/21, 119b/21,
120b/01, 120b/14, 121b/04, 123a/01,
123a/18, 125b/04, 125b/16, 127a/11,
127b/10, 128a/07, 130a/10, 130a/21,
130b/04, 130b/19, 131a/13, 131a/14,
131a/20, 131b/01, 131b/20, 133a/21,
135a/08, 137b/14, 138a/16, 139a/03,
143a/18, 143b/20, 144a/09, 145a/09,
147b/17, 148b/11, 148b/12, 149a/03,
149a/04, 150b/09, 151a/17, 151a/19,
151b/10, 154b/05, 154b/18, 155b/06,
155b/16, 157a/01, 159a/11, 159a/12,
159a/12, 159b/14, 160b/14, 162b/15,
165a/16, 166b/05, 166b/05, 166b/15,
167a/04, 167a/06, 170a/01, 171a/06,
171b/13, 171b/17, 172a/14, 173b/18,
173b/19, 174b/12, 174b/14, 174b/19,
175a/10, 175b/07, 176b/20, 177a/20,
177a/20, 177b/18, 181a/14, 182a/09,

- 182b/15, 182b/16, 182b/18, 182b/19, 183b/07, 183b/15, 183b/16, 184b/11, 185a/18, 185b/15, 186a/02, 186b/05, 186b/09, 187a/06, 187a/06, 187b/14, 188a/20
- dāhıl (A.) : 1. iç, içeri, 2. kapsayarak, birlikte
d. 31a/08, 63b/12
- dāhıl it- (A.+T.) : 1. kapsamak, 2. içine yerleştirmek
d.-dürmemeye 80a/11
d.-üp (t>d) 117b/11
- dāhıl ol- (A.+T.) : kapsamak
d.-madın 183b/09
d.-mağla 18a/02, 39b/10
d.-mağ 43a/03, 177a/04
d.-ması 87b/21
d.-mayınca 63b/12
d.-miş 185b/01
d.-up 42b/15, 63b/10
d.-ur 35a/13, 84a/12, 176a/14, 176b/18
- dāhilen (A.) : içeriden, içten
d. 65a/15
- dağl (A.) : karışma, müdahale etme
d.+uñ 130b/02
- dağve-i kübrā (A.+A.→F.) : kuşluk vakti
d.+da 4a/04
- dāmi'a (A.) : baş ve yüzde az miktarda kan sızdıran küçük yara
d.+dur 169b/18
- dāime ol- (A.+T.) : sürekli, kesintisiz olmak
d.-a 184a/20
- dā'in (A.) : borç veren, alacağı olan
d. 84b/19, 101b/12, 113b/02
d.+e 103a/09
d.+i 110b/18, 152a/18
d.+ler 78b/14, 82b/07
d.+leri 118a/13, 149a/09
d.+lerinden 102a/10
- dā'in ol- (A.+T.) : alacaklı olmak
d.-an 92a/05
- dā'ine (A.) : borç veren
d. 84b/19
- dā'ine ol- (A.+T.) : alacaklı olmak
d.-mur 115a/03
- dā'ireyn (A.) : iki daire
d. 73b/14
- dāmād (F.) : damat, güvey
d.+ı 138a/15
- dāmiye (A.) : başa ve yüze isabet edip
d.+dür 169b/18
- danışmak : danışmak, bir konu hakkında birine fikir sormak, tavsiyesini öğrenmek
- d.+a (k>ğ) 86a/18
- dānişmend (F.) : 1. ilim sahibi kimse, bilgin, 2. medrese talebesi, 3. kadı yardımcısı
d.+e 187a/09
- dār (A.) : birkaç bölümden ibaret mesken, ev, konak
d. 41a/09, 78b/14
d.+a 40a/02, 42b/14, 43a/05, 57b/17, 57b/17, 58b/05, 63b/10, 88b/01, 119b/16
d.+da 21b/15, 41a/10, 78b/01
d.+dan 122a/18
d.+ları 154b/14, 188b/15
d.+umda 56a/10
d.+umdan 56a/11
d.+uñ 58b/05, 82a/14, 88b/01
d.+ı 78b/01, 78b/14, 79a/11, 81a/20, 100a/07, 125a/11, 130a/08, 130a/10, 146a/05
d.+m 152a/05
d.+ma 66b/13, 143b/11
d.+mda 16b/01, 22b/11, 41a/09, 56a/10, 113b/09, 145b/02
d.+mdan 60b/05, 120b/04, 143b/12
d.+mı 78b/13, 82b/06, 83a/04, 85a/01, 94b/19, 145b/10, 154a/11, 154a/15, 154b/15
- darb (A.) : vurma, vuruş
d. 59b/21, 70b/13
d.+dan 167a/07, 169a/08, 171a/05
d.+umdan 100a/20
d.+uñ 60a/02
d.+uñdan 100a/19
d.+ı 148a/21
- darb eyle- (A.+T.) : vurmak, dövmek
d.-dükde 171a/05
- darb it- (A.+T.) : vurmak, itmek
d.-dükden şöñra 100a/19
d.-üp (t>d) 169a/08
- darb-ı şed'îd (A.+A.→F.) : güçlü vuruş
d. 70b/14, 182b/09
d.+den 59a/11
- dār-ı bekā (A.+A.→F.) : kalıcı yer
d.+ya 183b/13
- dār-ı fenā (A.+A.→F.) : 1. geçici kalman yer, 2. dünya
d.+dan 183b/13
- dār-ı harb (A.+A.→F.) : Müslümanlarla savaş halinde olan ve Müslüman olmayan halkın ülkesi
d.+e 132a/16
- dār-ı İslām (A.+A.→F.) : Müslümanların egemenliğinde olan yerler

d.+a 59b/14, 68a/08, 159a/09
d.+da 43b/01, 46a/16, 66b/10
dār-ı merķūm (A.+A.→F.) : adı geçen ev
d.+a 119b/17
d.+eyi 89a/10
dār-ı merķūme (A.+A.→F.) : adı geçen ev
d.+de 145b/10
d.+yi 80b/04
d.+yle 107a/21
dār-ı mu'ayyene (A.+A.→F.) : belirlenmiş ev
d.+yi 107a/20
dār-ı vāhīd (A.+A.→F.) : tek ev
d.+de 41a/09
ḡarrā° (A.) : sıkıntı, bela
d. 41a/10
ḡarre (A.) : ortak kadın, kuma
d.+sine 30a/04
d.+siyle 21b/15
dāru'l-İslām (A.+A.→A.) : Müslümanların
egemenliğinde olan yerler
d. 68b/11
dāru'l-ḡarb (A.+A.→A.) : Müslümanlarla
savaş halinde olan ve Müslüman
olmayan halkın ülkesi
d. 43b/02, 68b/11, 68b/12
d.+de 66b/11, 68a/07
d.+den 43b/01
d.+e 39b/09, 39b/09
dāru's-selām (A.+A.→A.) : cennet
d.+a 64b/06
dat- : tatmak, tadına bakmak
d.- maḡ 17b/10
da°vā (A.) : bir mahkemede iki taraf
arasındaki anlaşmazlığın belli bir yer
ve saatte tarafların da hazır
bulunacağı şekilde ele alınma
safhası, duruşma
d. 33b/21, 84a/19, 96a/03, 102b/21,
103b/18, 110a/07, 114a/06, 114b/16,
119b/19, 123b/11, 132a/07
d.+mdan 121b/01
d.+sı 50b/14, 99a/12, 106a/21,
117b/20, 122a/21, 123b/04, 123b/17
d.+sın 86b/21, 101a/04, 112b/09,
115b/18, 119b/17, 122b/14, 125b/16
d.+sma 68a/08, 108b/12
d.+smda 87a/15, 115b/19
d.+smuñ 103a/06
d.+sımı 99b/16, 117b/21
d.+ya 82b/15, 109b/20, 121b/01
d.+yı 22b/20, 57a/18, 109b/19,
124a/03, 125a/11, 125a/12, 129b/21
da°vā eyle- (A.+T.) : hakkını elde etmek veya
korunmasını sağlamak yâhut bir

anlaşmazlığın çözümü için
mahkemeye baş vurma
d.-dükde 82b/01, 91a/11, 98b/07,
99b/05, 100a/13, 101b/21, 111a/05,
116a/15, 121a/08, 122b/13, 126a/16,
129b/12, 130a/08, 188b/16
d.-dükden sonra 96a/09
d.-düklerinde 100a/08
d.-mek 149b/07
d.-mese 63b/03
d.-mez 114a/05
d.-se 72a/12, 86a/09, 87b/06, 87b/06,
114a/01, 121b/04, 122a/21, 123b/10,
123b/16, 124a/03, 130b/13
da°vā i- (A.+T.)
d.-dügüñ 149a/13
da°vā it- (A.+T.) : hakkını elde etmek veya
korunmasını sağlamak yâhut bir
anlaşmazlığın çözümü için
mahkemeye baş vurma
d.-dugi 111b/21, 112a/01
d.-dükde 122a/09
d.-ene (t>d) 76b/16
d.-erse (t>d) 105a/18, 122b/15
d.-mege 118b/21
d.-mekle 60a/10
d.-üp (t>d) 62b/02, 76b/15, 87a/09,
102a/10, 102a/11, 107a/09, 113a/01,
114b/14, 169a/06
da°vā ol- (A.+T.) : mahkemelik olmak
d.-ınup 101b/16, 173b/04
da°vā-yı verāšet (A.+A.→F.) : veraset davası
v. 104a/09
da°vāsuz : davasız
d. 114a/06
da°vet (A.) : çağrı
d.+de 74a/20
d.+i 74a/20
d.+ler 116b/10
da°vet eyle- (A.+T.) : çağırma
d.-dükde 97a/17, 149b/07
d.-düklerinde 167a/05
d.-seler 74b/13
da°vet it- (A.+T.) : çağırma
d.-dükde 120a/21
d.-mekle 51a/14
d.-miş 54b/10
d.-üp (t>d) 167a/04
da°vet ol- (A.+T.) : çağrılmak
d.-mandan 97a/20
ḡayf (A.) : misafir, konuk
d. 3a/21
de : bağlaç

d. 3b/21, 4b/21, 17b/06, 25a/02, 35a/13, 57b/18, 58a/02, 58b/06, 59a/14, 59a/21, 71a/18, 73a/01, 77a/04, 77a/05, 84a/14, 88a/13, 93b/18, 94b/01, 96b/09, 113a/11, 117a/16, 117b/08, 121a/15, 121a/15, 124b/10, 137b/01, 138b/09, 145a/10, 147b/11, 150a/07, 150a/07, 150b/16, 151a/19, 152b/12, 154a/16, 159b/14, 160b/19, 163b/10, 185b/14, 188b/16, 188b/17

de^cāvī (A.<çkl. da^cvā) : davalar
d.+de 186b/08

def^c (A.) : öteye itme, savma, uzaklaştırma, önleme
d. 16b/08, 17a/02, 20a/04, 52b/11, 117a/01, 162a/11, 176a/15, 176b/19
d.+a 108a/19, 167a/04
d.+i 141a/12, 163a/07
d.+in 135a/06

def^c eyle- (A.+T.) : savma
d. 42b/02
d.-dügi 16b/19
d.-se 45a/01

def^c it- (A.+T.) : uzaklaştırma
d.-dügi 76a/04, 87a/09, 99b/09
d.-er 45a/13, 75a/21
d.-medügi 131a/17
d.-mekle 135a/16
d.-miş 84b/19
d.-üp 51a/02, 85b/06, 88b/01, 114b/20, 130b/12

def^c ol- (A.+T.) : savuşturulma
d.-ınmak 91a/02
d.-mur 184a/19

def^ca (A.) : kez, kere
d. 59a/11, 188b/08

defā^cat (A.) : birçok kere
d.+le 162b/12

def^c-i def^c (A.+A.→F.) : savunmanın delillerinin çürütülmesi
d.+ün 120a/01

def^c-i fesād (A.+A.→F.) : fesadı uzaklaştırma
d. 141a/10

defter-dār (F.) : bir ilin mâliye işlerine bakan sorumlu memur
d.+ı 72b/08

deg- : değmek, dokunmak, temas etmek
d.-mekle 175b/02

deger : değer, kıymet
d. 64a/06, 85b/05, 113a/10, 122a/02, 170a/01, 170a/01
d.+i 75b/17
d.+se 155b/15

degil : değil

d. 3a/20, 13b/06, 17a/06, 17b/07, 22b/14, 38b/04, 41a/02, 45b/12, 53b/04, 62a/09, 65b/15, 70b/01, 71a/08, 73b/15, 76a/11, 78b/06, 86a/20, 87a/01, 89b/03, 93b/18, 96a/11, 110b/16, 115b/03, 121a/16, 122a/10, 123b/15, 137b/02, 143a/19, 147b/20, 150a/06, 150b/01, 151b/19, 157b/18, 159b/14, 161a/07, 167b/14, 176a/05, 189a/16

d.+dür 4a/06, 16b/14, 26b/06, 41a/10, 43a/06, 45a/16, 45b/12, 53a/18, 56a/19, 56b/18, 58b/02, 59a/14, 59b/07, 60b/19, 64a/07, 69a/08, 78a/16, 80b/13, 82a/17, 82b/02, 93b/13, 93b/17, 95a/15, 98b/14, 102b/14, 103a/06, 103b/05, 105a/02, 106b/07, 107a/02, 107a/05, 107a/06, 108b/06, 110a/20, 110b/10, 117a/07, 119b/09, 122b/01, 123b/17, 125a/07, 126a/18, 127a/17, 127a/18, 130a/17, 138b/07, 139a/19, 140a/01, 144a/17, 147b/12, 150b/02, 152a/03, 154b/01, 154b/19, 159a/11, 161a/01, 161a/01, 162a/20, 162b/15, 163b/01, 164a/15, 165a/16, 165a/17, 168a/10, 176a/18, 176a/19, 177b/07, 178b/17, 181a/19, 186b/06, 188b/18, fi^clen
d.+em 77a/08, 109b/20, 118b/15
d.+ler 76a/12
d.+lerdür 11a/07, 107a/03, 167a/18, 177a/05
d.+miş 130a/15

degin : değin, dek, bir işin sona erdiği zamanı ve yeri gösterir
d. 9b/13, 34a/01, 93a/18, 143b/19, 189a/05

degirmen : değirmen
d. 77a/15, 84a/12, 145a/11
d.+de 118b/20
d.+den 154b/03
d.+in 118b/19, 145a/08
d.+ini 140a/19
d.+ün 154b/05

degirmen-i merķūm (T.+A.→F.) : adı geçen değirmen
d.+da 154b/03

degmez : değeri veya kıymeti olmama
d. 143b/13

dek : kadar, değin
d. 3b/04, 34a/01, 53a/13, 74b/16, 114b/07, 123b/14, 123b/16, 145b/03,

- 150a/11, 150a/13, 155b/17, 157a/18,
166b/02, 184a/20
- del- : delmek
d.-dükde 189a/04
d.-ine 169b/17
d.-inüp 144a/20
d.-üp 62b/15
- delâlet (A.) : 1. yol gösterme, kılavuzluk, 2.
belirti, işaret, delil
d. 150a/06
- delâlet eyle- (A.+T.) : göstermek, anlatmak,
belirtmek
d.-dügi-içün 87b/13
- delâlet it- (A.+T.) : göstermek, anlatmak,
belirtmek
d.-er (t>d) 186b/21
d.-üp (t>d) 145b/18, 174b/14
- delik : delik
d.+den 1b/15
- deñil (A.) : 1. aranan gerçeğe ulaştırabilen
iz, 2. kanıt
d. 15a/05
d.+i 15a/15
- deñil-i kavî (A.+A.→F.) : sağlam kanıt
d.+leri 180b/17
d.+müz 27a/07
- deñil-i naklî (A.+A.→F.) : aktarılmış olan
kanıt
d. 167b/20
- dellâl (A.) : 1. tellal, çağırmaç, 2. satışlarda
aracılık eden
d. 86a/19
d.+e 85a/14, 86a/18
- dem (A.) : kan
d. 3b/05, 5b/17, 68a/08, 131b/04
d.+i 59b/20, 60a/06, 167a/07,
171a/02
d.+in 131b/03
- dem-i şehîd (A.+A.→F.) : şehit kanı
d. 3a/06
- demir : demir
d. 5b/01
d.+den 5b/02
- denânîr (A.<çkl. dinar) : dinarlar, altın
paralar
d.+den 143a/13
- derâhim (A.<çkl. dirhem) : dirhemler
d. 133b/21, 143a/13
- derece-i vâhîde : tek derece
d.+de 33b/18
- deri : deri
d. 6a/14, 169b/19
d.+lerin 83b/15
- deriñ : derin
- d. 9b/14
- der-mürâide : (F.+A.) : riyada, iki yüzölçümde
d. 74b/17
- derün (F.) : 1. iç, iç taraf, 2. kalp, batin
d. 187a/06, 187a/10
- derün-ı dil (F.+F.→F.) içtenlikle, gönülden
d.+den 187a/07, 187a/10
- deryâ (F.) : deniz
d.+nuñ 68b/11
- devâ (A.) : ilaç, çare
d. 17a/13
- deveci : 1. deve sahibi, 2. deve kervanını
güden
d. 144a/12
- deverân (A.) : 1. dönme, dönüp dolaşma, 2.
kan dolaşımı
d. 73b/16
- deverân it- (A.+T.) : dolaşmak
d.-meleri 73b/15
- devlet (A.) : Ululuk, büyüklük, büyük rütbe,
büyük mevki ve makam
d.+ine 87b/05
- devr (A.) : 1. kendi ekseninde dönme, 2. bir
şeyin çevresinde dolaşma
d.+idür 88b/02
- devr-i deyn (A.+A.→F.) : borcun devri
d. 110a/08
- deyn (A.) : borç
d. 81b/14, 81b/17, 95b/11, 102a/10,
102b/04, 102b/05, 111a/17, 117a/05,
118a/13, 118b/05, 123a/03, 124b/06,
125b/10, 127b/04, 128a/08, 149a/08,
156a/17, 173a/13
d.+de 156a/18
d.+den 84b/19, 94a/20, 113b/03
d.+e 114b/16, 127b/04
d.+i 78b/13, 81b/16, 92a/06, 98b/08,
108a/01, 108a/03, 111a/16, 123b/03,
165b/06
d.+in 166b/08, 166b/12
d.+ine 92a/04, 94a/02, 94a/08,
94a/19, 127a/16
d.+ini 108a/01, 114b/14, 114b/16,
120b/13, 152a/18, 152a/20
d.+üm 127b/05, 187a/17
d.+ümi 110a/07
d.+üñ 103a/09, 110b/19
d.+üñden 173a/07
- deyn ol- (A.+T.) : borçlanma, borç yükü
altına girme
d.-masına 101b/21
d.-up 182b/17
d.-ur 113b/11
d.-ınmayacak 166b/04

deyn-i āḥar (A.+A.→F.) : diğer borç

d. 102a/02

deyn-i merķūm (A.+A.→F.) : adı geçen borç

d.+ı 173a/08

deyn-i mür'eccel (A.+A.→F.) : ertelenmiş

borç

d. 98a/17

di- : demek

d.-di 138b/16

d.-diler 103b/05

d.-dūgi 30a/16, 53b/04, 65b/15,

68b/18, 131a/20, 147b/08

d.-dūginde 133b/18

d.-dūginden 34b/18, 171b/08

d.-dūgine 112a/03, 112a/03, 142b/16

d.-dūgüm 33a/20, 33a/21

d.-dūgümüz 161b/09

d.-dūgün 34b/17

d.-dükde 31a/15, 33a/20, 36b/12,

36b/13, 41a/02, 42b/02, 52a/19,

53b/21, 57b/04, 59b/10, 59b/10,

69b/07, 69b/18, 70a/20, 77a/16,

85a/08, 86b/14, 93a/06, 108a/15,

117a/16, 125b/04, 142b/14, 142b/14,

150a/18, 161b/05, 183b/15, 189b/03

d.-dükden şöıra 22a/08, 33a/21,

35a/04, 36b/13, 40a/03, 45b/02,

52a/13, 57b/05, 58a/11, 87a/01,

107a/10, 108a/20, 110b/19, 140a/20,

143b/12, 145b/18, 173a/07

d.-dükleri 17a/12, 17a/17, 177a/18,

181a/17, 184b/10

d.-düklerinde 30b/08

d.-düklerinden 32a/02, 99b/16

d.-düklerinün 95a/15

d.-düm 37a/14, 123b/04, 188b/16

d.-mege 21b/15, 47a/13, 48b/11,

49b/10, 77a/08, 77b/14, 85a/02,

93b/03, 109b/20, 130a/16, 144a/10,

145b/03, 150a/14, 152a/06, 166b/09,

186b/16, 187a/18

d.-mek 33a/21, 36b/08, 62a/09,

68b/04, 99a/10, 101b/12, 132a/17,

142b/04, 161b/05, 161b/11, 177b/07,

177b/09, 187a/20

d.-mekdür 4b/11, 15b/17, 87b/03,

99a/11, 99a/11, 132a/17, 132a/18,

171b/09, 186a/18, 187b/07

d.-mekle 23a/05, 23a/15, 30a/09,

35a/04, 37b/01, 53a/11, 56a/11,

56b/12, 58a/12, 59b/07, 59b/11,

59b/15, 61a/13, 61b/12, 70a/01,

70a/20, 72b/01, 72b/17, 74a/08,

85b/07, 91a/16, 92b/10, 92b/15,

106a/04, 108a/21, 108b/13, 109b/14,

110a/08, 110b/08, 113b/03, 121b/10,

122b/01, 131a/07, 133a/16, 133b/06,

136a/18, 144a/13, 150b/02, 156a/08,

158b/09, 165a/15, 176b/18, 180b/16

d.-mese 34a/01

d.-mesine 38b/07, 123b/04, 150a/06

d.-mesiyle 62a/05

d.-mez 41a/03

d.-miş 2b/20, 4a/21, 4b/01, 8a/07,

12b/18, 18b/08, 18b/08, 37a/09,

43a/01, 50a/10, 56a/12, 60b/10,

92b/16, 93a/14, 103b/05, 122a/19,

131b/01, 138b/18, 155a/17, 161a/14,

182b/14, 182b/16, 182b/16, 182b/17,

182b/21

d.-mişdür 30b/13

d.-mişler 4a/12, 5b/02, 6a/16, 6a/18,

8b/08, 17b/10, 39a/07, 40a/11,

41a/03, 74a/09, 88a/18, 96a/13,

97a/21, 117b/21, 122a/12, 124a/10,

164a/10, 164a/13, 165b/03, 177b/10,

185a/12, 185a/20, 186a/01, 186a/01,

186b/09

d.-mişlerdür 122a/12

d.-nildügi 82a/15

d.-nildükde 54b/11, 71a/14

d.-nile 111b/21, 112a/01, 112a/02

d.-nilmez 42b/03, 89a/15, 177b/10

d.-nilür 42b/02, 42b/03

d.-nmedükde 161a/12

d.-nmek 125a/08

d.-nür 77a/05

d.-r 113b/03

d.-rlr 6b/19, 8b/06, 30b/12, 117b/16,

159a/13

d.-se 22a/10, 22a/10, 23a/10, 23b/14,

23b/17, 26b/18, 31a/16, 31b/13,

33b/01, 33b/21, 34b/18, 36b/14,

36b/19, 37a/11, 37b/13, 41a/02,

46a/09, 49b/17, 51b/09, 53a/14,

53a/17, 56a/10, 57b/17, 60b/10,

68b/12, 71a/16, 94a/15, 95a/14,

96a/11, 106a/10, 111b/18, 111b/18,

113b/21, 114a/01, 118b/15, 120b/05,

120b/15, 121a/09, 121b/01, 123b/16,

145a/10, 166b/03, 181a/13, 187a/08

d.-seler 123a/11

d.-sen 176b/20

d.-yen 61b/12, 73b/17, 74b/04,

187a/09

d.-yene 59a/19

d.-yeni 73b/17

- d.-yüp 11a/12, 15b/19, 19b/14, 23a/09, 23a/14, 37a/14, 39b/10, 45a/06, 47b/04, 54b/17, 55b/04, 62b/03, 68b/03, 68b/12, 69b/18, 73b/12, 78a/06, 78a/15, 82b/07, 85b/02, 86b/14, 91b/01, 93b/13, 97a/17, 97a/20, 106a/02, 107a/21, 108a/03, 108a/15, 114b/08, 117a/05, 117a/16, 117b/17, 120b/04, 121b/04, 123b/15, 130b/21, 138a/16, 138b/14, 143b/19, 147b/06, 148a/19, 151b/18, 151b/19, 157a/01
d.-yüp 22b/13
dībā (F.) : bir tür ipekli kumaş
d. 108a/19
diger : diğer
d. 87b/07, 147b/10, 175b/09
dil : tat alma ve konuşma organı
d.+i 184a/17, 184a/18
d.+ün 181a/12
dil (F.) : gönül, yürek
d.+den 187a/07, 187a/10
d.+iyle 17b/10
dil-dār (F.+F.) : sevgili
d.+ını 69b/11
dile- : dilemek
d.-dükde 14b/02, 111a/12, 137b/20
d.-mege 23a/13
d.-mem 69b/10
d.-r 72b/17
d.-rlerse 50b/05, 50b/05, 158b/10
d.-rse 36b/09, 45a/13, 53a/10, 75b/04, 75b/04, 75b/05, 76a/05, 76a/05, 78a/16, 94b/21, 142b/16, 158b/10, 158b/10
d.-rsem 49b/09
d.-se 185b/02
d.-yem 36b/08
dilsüz : dilsiz
d. 38b/04
dīn (A.) : bir kutsal varlığa inanılıp çok bağlanılan düşünce, inanç
d. 72a/11, 72b/11, 176a/05
d.+e 187a/07
d.+i 73a/17
d.+ine 72b/01
dirhem (A.) : 1. 3,25 gram gelen bir ağırlık ölçüsü, okkanın 400'de biri, 2. gümüş paralara Araplarca verilen ad.
d. 76a/10, 134a/01, 134a/01, 134a/01
d.+ün 133b/19, 133b/20, 134a/01, 134a/03
dirhem-i kebīr (A.+A.→F.) : 8 dānik (3,96 gram) ağırlığındaki ölçü
d. 5a/12
diş : diş
d.+i 3a/02
d.+leri 18a/05
dīvār (F.) : duvar
d. 156b/21
d.+da 156b/21
d.+dan 188b/15
d.+ı 189b/02
dīvār-ı eytām (F.+A.→F.) : yetimlerin duvarı
d. 188b/08
diyāneten (A.) : dini açıdan
d. 39a/20
diyār (A.) : ülke, memleket
d.+da 66a/21, 131b/12, 147b/09
diye : diye
d. 71a/08, 111b/14, 111b/15, 111b/15, 111b/15
diyet (A.) : İslam hukukuna göre, öldürme ve yaralamalarda suçlunun ödemek zorunda olduğu para veya mal, kan pahası, kan parası, kefareti
d. 59b/20, 68a/08, 165a/18, 167a/17, 167b/01, 169a/07, 169b/06, 171a/06
d.+i 169a/18, 169b/01, 169b/05
d.+in 62b/05
d.+ün 169b/17, 170a/01
diyet-i kāmīle (A.+A.→F.) : adam öldüren veya yakınlarından alınan diyet
d. 167b/02
diyü : diye
d. 3a/21, 3b/18, 4b/09, 8a/06, 8a/12, 9a/10, 11a/05, 11a/05, 15a/03, 16b/02, 17b/01, 19b/14, 22a/09, 22b/19, 23b/14, 23b/16, 24b/04, 24b/07, 24b/07, 32b/03, 33b/06, 34b/17, 35a/10, 36a/02, 38b/03, 39a/20, 41a/09, 41b/17, 42a/02, 42b/15, 43b/06, 45a/06, 45a/16, 45b/21, 46a/01, 47a/10, 47a/11, 48b/11, 49b/08, 50b/01, 51a/14, 52a/20, 52b/01, 56b/17, 57a/02, 57a/17, 57a/18, 58a/01, 58a/19, 58b/01, 58b/16, 58b/16, 59b/09, 60b/03, 61b/09, 62a/05, 63b/11, 69b/07, 69b/09, 69b/10, 69b/12, 70b/13, 71a/07, 71a/08, 71a/17, 72a/12, 72a/12, 72a/19, 73a/17, 74a/02, 74a/11, 74b/13, 76b/18, 77a/04, 80a/11, 81a/02, 82a/15, 82a/17, 82b/01, 82b/02, 83b/11, 84a/20, 85a/06, 85a/08, 85a/08, 85a/14, 86a/09, 86b/15, 87b/02,

87b/06, 87b/06, 88b/02, 91a/11,
 91b/01, 91b/20, 92b/11, 93b/03,
 93b/07, 94a/19, 95b/10, 96b/07,
 98a/06, 100a/08, 100a/13, 100a/20,
 100a/21, 101a/05, 101a/11, 102a/05,
 102b/05, 103a/12, 104a/09, 104a/11,
 104a/13, 105a/08, 105a/18, 105b/17,
 106a/01, 106a/13, 106b/05, 106b/20,
 107a/09, 110a/06, 112b/21, 113a/01,
 114a/01, 115a/01, 116a/15, 117b/12,
 117b/15, 118b/02, 118b/20, 120a/21,
 120b/06, 122a/09, 122a/19, 122a/21,
 123b/03, 123b/04, 123b/10, 123b/16,
 125a/06, 125a/11, 125b/05, 125b/05,
 127a/11, 127a/16, 127a/17, 127b/05,
 127b/10, 127b/12, 129a/02, 129b/12,
 130b/03, 130b/11, 130b/13, 133b/05,
 135b/19, 136a/04, 136a/17, 138b/17,
 138b/08, 147b/09, 148a/20, 149a/03,
 149b/07, 149b/12, 152a/06, 152a/16,
 150b/02, 152a/19, 156b/16, 162a/07,
 162b/08, 162b/12, 163b/08, 164a/09,
 166b/21, 167a/05, 169a/07, 171a/08,
 171b/09, 171b/17, 173b/17, 175a/11,
 176a/05, 176a/18, 176b/07, 176b/07,
 182b/15, 183a/02, 183b/12, 183b/14,
 185a/02, 187a/07, 188b/16, 189a/05,
 189a/15, 189b/03

doğrı : doğru
 d. 98b/21

dög- : dövmek
 d.-erem 148a/19
 d.-mek 142b/10

dögüş- : dövüşmek
 d.-düklerinde 152a/11

dök- : dökmek
 d.-se 162b/14
 d.-üldükde 3a/15

dön- : dönmek
 d.-erem 74a/02
 d.-memek 15b/09
 d.-üp 38b/07, 122a/20

dört : dört (sayı)
 d. 3b/05, 55b/04, 70b/13, 72a/18,
 78a/01, 78b/10, 88a/03, 96b/08,
 105a/05, 106b/07, 113a/11, 113a/11,
 113a/12, 113a/13, 134a/03, 144b/06,
 148b/12, 157b/19, 167b/20, 167b/21,
 184a/19
 d.+de 70b/14, 70b/15
 d.+den 175b/02
 d.+dür 159a/12
 d.+ (dördüncüsü) incisi 169b/17

du°ā° (A.) : 1. yakarış. 2. Tanrı'ya yalvarma,
 yakarış için söylenen dinî metin
 d. 160b/03, 187a/10
 d.+nuñ
 d.+sın 14b/02
 d.+sında 186a/17
 d.+yı 15b/20

du°ā° eyle- (A.+T.) : yakarma
 d.-se 73a/01

du°ā° it- (A.+T.) : yakarma
 d.-üp (t>d) 187a/05

duḥūl (A.) : girme, giriş
 d. 3a/09, 4a/06, 32a/10, 42b/16
 d.+de 43a/05
 d.+den 42b/17
 d.+ine 188b/18

duḥūl-ı iktizā° i- (A.+A.→F.+T.) : gerektiği
 ölçüde girmiş olma
 d.-dügün 42b/15

dūn ol- (A.+T.) : alçak veya soysuz olma
 d.-ur 97a/21

dur- : durmak
 d.-mamağ 131b/12
 d.-sa 9b/18
 d.-up 63b/10

duyūn (A.< çkl. deyn) : borçlar
 d. 81b/16, 108b/05, 113b/02
 d.+a 93b/14
 d.+ı 82b/06

duyūn-ı keşire (A.+A.→F.) : taksitlendirilmiş
 borçlar
 k.+si 113b/02

dübür (A.) : insan ve hayvanlarda kık veya
 makat
 d.+i 162a/15
 d.+ün 5a/18, 5a/18, 40b/11

dügün : düğün
 d.+e 108b/10, 109b/18

dükkān (A.) : esnafın perakende satış yaptığı,
 küçük zanaat sahiplerinin çalıştıkları
 yer
 d. 189a/14
 d.+ı 115b/03, 144a/20
 d.+m 62b/14
 d.+mda 86a/18

dünyā (A.) : 1. üzerinde yaşadığımız toprak
 ve denizler, yeryüzü. 2. dış, çevre,
 d.+da 131a/20, 160a/20, 184b/19
 d.+ya 187a/07

dünyeviyye (A.) : düny ile ilgili, dünya
 işlerine ilişkin
 d. 181a/16

dür- : dürmek,
 d.-üp 155b/18

dürt- : dürtmek

d.-mesidür 188a/18

dürüst (F.) : sözünde ve davranışlarında doğruluktan ayrılmayan, doğru

d. 56a/19

d.+dür 56a/17

dürüst ol- (F.+T.) : dürüst olmak

d.-ur 56a/15, 56a/15

düş- : düşmek

d.-en 113a/09

d.-er 28a/05, 53b/16, 60a/06, 87a/16, 87a/16, 91a/12, 91b/02, 91b/02, 121b/19, 121b/19, 129b/08, 129b/08, 169a/18, 169a/19, 169a/20, 169a/20, 169b/01, 169b/02, 171a/02, 175a/15, 175a/16

d.-erse 113a/09

d.-mek 31b/13

d.-mekle 113a/11

d.-mez 169b/01

d.-üp 6a/01, 6a/11, 113a/12, 113a/13, 140b/05, 152a/16

d.-ürdüm 136a/18

düz : düz

d. 9b/16

[E]

eb (A.) : baba

e. 147b/19, 147b/20

eb^{ad} (A.) : boyut ölçüleri

e.+dur 23a/16

ebe : 1. doğum işini yaptıran kadın: 2. büyük anne, nine.

e. 9a/11

eben (A.) : baba tarafından

e. 87b/18

ebeveyn-i fakıreyn (A.+A. →F.) : fakir

ebeveyn

e. 44b/21

ecel (A.) : hayatın sonu, ölüm zamanı

e. 89b/18, 98a/18, 126a/17

e.+i 126a/17, 127b/05, 127b/06

ecl (A.) : sebep

e.+den 43a/02, 82a/15, 117a/05, 118a/10, 165b/16

e.+i 45a/01, 69b/11

ecnebī (A.) : yabancı, başka ülke veya memlekettten olan

e. 44b/21, 91a/15, 119b/08, 137b/13, 138a/07

e.+de 80a/12

e.+den 98b/18, 124b/06

e.+nün 165a/14

e.+ye 45a/01, 45a/12, 45a/13, 45a/16, 98b/12, 134b/16, 134b/21, 135a/06, 136a/03, 136a/04

ecnebiyye (A.) : yabancı, başka ülke veya memlekettten olan

t.+de 53a/18

ecr (A.) : gündelik işte çalışan işçiye ödenen ücret

e. 31a/18, 76a/09

e.+den 84b/19

e.+in 144a/09, 145a/09

e.+süz 42b/03

ecr-i mechül (A.+A. →F.) : önceden belirlenmemiş olan ücret, götürü

e. 157b/20

ecr-i mişl (A.+A. →F.) : gerçek ücret

e. 143a/12, 143a/15, 143a/18,

144b/07, 144b/07, 145b/20

e.+de 143a/17

e.+dür 110b/10

e.+in 133a/05, 150b/09

e.+ini 81b/10, 82b/01

ecr-i müştereke (A.+A. →F.) : ortak ücret

e. 141a/11

ecved (A.) : 1. daha iyi, pek iyi, 2. eli açık

e. 118a/21

eczā^o (A.) : ilaç, ilaç yapımında kullanılan maddeler

e.+sı 7b/19

e.+sında 184b/11

edā^o (A.) : erme, ödeme, yerine getirme

e. 4a/05, 85b/02

e.+da 166b/12

e.+dur 38a/11

e.+sı 13b/07, 15b/11

e.+sından 52b/12

e.+sını 20b/05

e.+sıyla 15a/15

e.+yı 15a/16, 15b/11

edā^o eyle- (A.+T.) : ödemek, yerine getirmek

e.-dükten 28a/15

edā^o it- (A.+T.) : ödemek, yerine getirmek

e.-düğine 165b/06

e.-düğüñ 118b/01

e.-dükde 52a/18, 118a/21

e.-erem (t>d) 187a/17

e.-erken (t>d) 13b/09, 14a/09, 87b/19

e.-mek 166b/09

e.-mekle 52a/14

e.-miş 13b/09, 13b/10

e.-üp (t>d) 70a/01, 146a/13

edā^o ol- (A.+T.) : ödenmek, yerine getirilmek

e.-ındı 4a/16

e.-mur 81b/14, 102a/12

- edānī (A.) : aşağılık kişiler, bayağı insanlar
e. 177a/06
- edeb-i kazzā (A.+A. →F.) : müftü ve kadılar için rehber mahiyetinde yazılan kitapların ortak adı
e.+sında 99a/09
- ed'ıye (A.< çkl. du'ā°) : dualar, yalvarmalar, niyazlar
e.+nün 164a/16
- ednā (A.) : 1. en alçak, en aşağı, 2. en bayağı, en adi, 3. çok küçük, çok az
e.+sı 143a/17
- ef'āl (A.) : fiiller, yapılan işler, eylemler
e. 187a/08
- efdal (A.) : 1. en fazla, en üstün, 2. en erdemli, daha erdemli
e. 20b/20, 99a/03, 164a/15, 164a/16, 165b/10, 176a/09, 181a/08, 183b/20
e.+dür 71a/19, 160a/21, 160a/21, 175b/15, 176a/09, 177b/07, 177b/09, 177b/10, 183b/21, 184b/19, 184b/20, 185a/08, 185a/09, 185a/19
- efdal ol- (A.+T.) : en erdemli olmak
e.-ur 185a/19
- efdaliyyet (A.) : daha faziletli olma, üstünlük, erdemlik
e.+dür 8a/13
- efendi (Yun.) : 1. sahip durumunda olan, buyruğu geçen, hükmünü yürüten, kendisine uyulan kimse, sahip, 2. eskiden din adamları, eğitim görmüş kimseler için "bay" anlamında kullanılan unvan, hoca
e. 11a/06
e.+sinün 186b/01
- efkār (A.< çkl. fıkır) : fikirler, düşünceler
e. 73b/17
- eger (F.) : şart ifadesini kuvvetlendirmek için cümle başına getirilen edat
e. 1b/09, 1b/10, 3b/17, 3b/21, 4b/14, 4b/15, 9b/17, 13a/19, 13a/20, 23b/16, 34b/05, 34b/06, 34b/17, 37a/20, 40a/02, 40a/09, 40a/09, 43a/01, 43a/15, 43b/05, 45b/21, 46a/09, 49b/16, 51b/11, 53a/13, 53a/13, 55a/07, 55a/07, 56a/18, 57a/16, 57b/03, 57b/04, 57b/17, 57b/21, 58a/19, 62a/09, 62a/10, 68b/11, 70b/01, 74b/14, 76a/11, 86a/19, 87a/03, 88b/10, 92a/15, 99a/03, 99a/03, 103b/21, 111b/16, 111b/18, 113a/11, 113b/21, 114b/07, 123a/18, 128a/10, 129b/01, 136b/09, 137a/21, 137b/01, 140a/21, 142b/03, 145a/10, 145b/19, 147b/19, 147b/20, 147b/21, 148a/21, 149a/04, 150a/19, 151a/18, 155b/04, 155b/05, 155b/06, 155b/14, 155b/19, 155b/21, 157a/18, 161b/08, 163a/16, 164a/07, 164a/17, 165a/14, 165a/14, 169a/08, 171a/10, 171a/11, 176a/08, 182b/16, 188b/17
- egerçi (F.) : her ne kadar, gerçi... olsa da
e. 2b/19, 36a/04, 41a/12, 88b/18, 93b/18, 99a/14, 106b/04, 121a/14, 122a/20, 137a/07, 138b/09, 154b/17, 154b/18, 165a/16, 174b/13, 175b/10, 185b/13
- eglen- : bir yerde durmak, beklemek 2. gecikmek
e.-dükde 150a/12
e.-üp 75b/16
- eḥabb (A.) : daha çok sevilen, pek sevilen
e.+dur 8b/08
- eḥad (A.) : teklerin teki, emsalsiz
e. 50b/04, 106a/15, 156a/16
- eḥadü'l-zevceyn (A.+A. →A.) : iki zevcenin teki
e. 76a/11
- eḥakk (A.) : çok layık, yakışır
e. 8a/11, 33b/18
e.+um 50b/01
- ehl (A.) : 1. sahip, 2. topluluk, 3. kişiler, 4. bir yere veya fikre sahip olan, 5. bir işte yetkili olan, bir işi yapan, erbab
e. 96a/21, 133a/20
e.+i 19b/13
- ehl ol- (A.+T.) : ustalaşmak, uzman olmak
e.-mağa 96a/21
- ehl-i ḥibre (A.+A. →F.) : bilir kişi
e.+ye 72a/14
- ehl-i ḥirfet (A.+A. →F.) : meslek sahibi
e.+den 183b/07
- ehl-i ırz ol- (A.+A.+T.) : ırz sahibi olmak
e.-mağın 34a/07
- ehl-i ilm (A.+A. →F.) : ilim sahibi
e. 9a/09, 87b/06
- ehl-i ilm ol- (A.+A.+T.) : ilim sahibi olmak
e.-an 160b/03
- ehl-i islām (A.+A. →F.) : islam toplumu
e. 184a/18
- ehl-i kırye (A.+A. →F.) : köylü
e. 109b/15
e.+de 169b/01
e.+nün 109b/14
- ehl-i maḥalle (A.+A. →F.) : mahalleli
e. 11a/05, 78b/16, 115b/04, 156b/15
- ehl-i ırf (A.+A. →F.) : yasalardan daha çok ırf ile iş gören yönetici

e. 41a/01, 62b/02, 62b/03
ehl-i sūḳ (A.+A. →F.) : çarşı halkı, esnaf
e. 164a/04
ehl-i sūnnet (A.+A.+T.) : Kur'ân-ı Kerim'e
ve Hz. Muhammed'in sūnnetine
aynen tabi olarak hak yoldan
ayrılmayan
e. 188a/18
ehl-i takvā (A.+A. →F.) : takva sahibi, dindar
e.+dur 9a/10
ehl-i zikr (A.+A. →F.) : zikir sahibi, Allah'ı
sürekli zikreden
e.+i 41a/12
ehven (A.) : daha az zararlı, daha uygun
e. 43a/02
e'imme (A.< çkl. imām) : imamlar
e. 56a/19, 159a/13
e'imme-i şāfi' (A.+A. →F.) : şāfi imamları
e.+den 162a/06
ek- : ekmek
e.-ecegi 144a/10
e.-mege 144a/10
e.-mek 144a/09, 157a/18, 157a/19
e.-mese 66a/20
e.-miş 176b/01
e.-üp 157a/17
eḳall (A.) : en az, pek az, daha az
e. 34b/13, 142b/14
e.+de 147b/19
eḳall-i enşibā' (A.+A. →F.) : nasiplerin en
küçüğü
e. 155b/02
ekārib ol- (A.+T.) : evlilik yoluyla yakınlık
olmak, akraba olmak
e.-up 76a/11
ekber (A.) : en büyük, daha büyük, pek
büyük
e.+ine 33b/19
ekber ol- (A.+T.) : en büyük olmak
e.-ana 33b/18
ekin : buğday, arpa vb. tahılların,
tohumlarının tarlada filizlenmesinden
harmana kadarki durumlarına verilen
isim
e. 144a/08, 176b/01
e.+i 77a/03
ekl (A.) : 1. yiyecek yeme, 2. yutma, 3.
zimmetine geçirme, rüşvet alma
e. 6a/02, 6a/12, 8b/08, 17b/07,
17b/12, 149a/13, 163a/15, 163a/21,
164a/06
e.+de 184b/09
e.+i 6a/14, 89a/13, 89a/14, 159a/09,
161a/06, 166a/01

e.+ine 6a/15, 106a/14, 106a/14
e.+ini 16a/13
ekl eyle- (A.+T.) : 1. yemek yemek, 2.
yutmak, 3. zimmetine geçirmek
e.-di 89a/14
e.-düklerinden 116b/10
e.-mesi 42a/01
e.-miş 17b/12, 171a/11
e.-se 163a/16
e.-seler 44b/21
ekl it- (A.+T.) : 1. yemek yemek, 2. yutmak,
3. zimmetine geçirmek
e.-e (t>d) 163a/17
e.-en (t>d) 17b/15, 100a/01
e.-ene (t>d) 161a/07
e.-erse (t>d) 106a/13
e.-mek 164a/05, 184b/09
ekl ol- (A.+T.) : yenmek
e.-indukdan şöıra 89a/14
e.-mur 17a/13
ekrem (A.) : en cömert, en şerefli, daha
cömert, pek cömert
e.+dür 177a/19
ekşer (A.) : 1. en çok, daha çok, pek çok, 2.
ara sıra, çoğunlukla
e. 4b/14, 15b/07, 41a/12, 66a/21,
69a/07, 74b/16, 160b/07
e.+de 147b/20
e.+dür 99a/11
e.+i 18a/10, 18b/07
e.+in 131b/18
e.+inde 154b/18
ekşerī (A.) : çoğunluk veya çokluğa ait
e. 12b/03, 59b/21, 131a/17, 143a/17
eksik : bir bölümü olmayan
e. 28a/16, 91b/19, 143a/16
e.+de 49a/07, 120a/20, 147b/21
e.+e (k>g) 76a/10
e.+üm (k>g) 151b/19
eksik ol- : eksik olmak
e.-mamaḳdur 89b/19
eksil- : eksilmek
e.-di 170a/01
e.-ürse 9b/17
el : el
e. 5a/09
e.+in 52b/01, 62b/15
e.+inde 51b/06, 86a/16
e.+inden 74a/19, 144b/06
e.+üm 163b/08
e.+ümde 36b/08
e.+üñ 36b/12
el-ān (A.) : şimdi şu anda, an itibariyle
e. 23a/09, 176b/18, 176b/20

el-cevāb (A.) : cevap

e. 1b/03, 1b/09, 1b/16, 2a/20, 2b/01, 2b/05, 2b/09, 2b/12, 2b/18, 3a/03, 3a/06, 3a/10, 3a/13, 3a/16, 3a/20, 3b/05, 3b/17, 3b/20, 4a/05, 4a/11, 4a/14, 4a/16, 4a/21, 4b/06, 4b/11, 4b/14, 4b/21, 5a/10, 5a/12, 5a/18, 5b/02, 5b/17, 6a/02, 6a/06, 6a/12, 6b/19, 7a/09, 7a/21, 7b/03, 7b/19, 8a/07, 8a/12, 8a/17, 8a/20, 8b/07, 8b/18, 9a/10, 9a/13, 9b/07, 9b/13, 9b/16, 10a/04, 10a/09, 10b/06, 11a/08, 11b/04, 11b/07, 12b/03, 12b/12, 12b/17, 13a/19, 13b/03, 13b/07, 13b/10, 13b/16, 14a/09, 14a/18, 14a/21, 14b/03, 14b/08, 15a/06, 15a/15, 15a/19, 15b/06, 15b/10, 15b/18, 16a/08, 16a/16, 16b/02, 16b/05, 16b/08, 16b/13, 16b/20, 17a/02, 17a/06, 17a/12, 17a/16, 17b/02, 17b/07, 17b/10, 17b/12, 18a/02, 18a/05, 18a/09, 18b/07, 19b/16, 20a/04, 20a/12, 20b/04, 20b/16, 20b/20, 21a/04, 21a/09, 21a/16, 21b/02, 21b/10, 21b/15, 22a/03, 22a/10, 22b/04, 22b/07, 22b/13, 22b/20, 23a/05, 23a/10, 23a/15, 23b/15, 24a/04, 24b/06, 24b/18, 25a/02, 25a/07, 25a/08, 25a/09, 25a/11, 25a/13, 25b/10, 25b/20, 26a/04, 26a/07, 26a/15, 26b/05, 26b/19, 27a/06, 27a/15, 27a/18, 27b/12, 27b/16, 28a/05, 28a/16, 30a/05, 30a/09, 30a/16, 30b/11, 31a/07, 31a/17, 31b/07, 31b/14, 31b/16, 32a/03, 32a/08, 32a/10, 32b/04, 33a/01, 33a/04, 33a/07, 33a/16, 33b/01, 33b/07, 33b/14, 33b/19, 34a/02, 34a/11, 34a/16, 34b/02, 34b/05, 34b/13, 34b/19, 35a/04, 35a/10, 35a/13, 35b/09, 36a/03, 36b/07, 36b/14, 36b/19, 37a/10, 37a/11, 37a/15, 37b/02, 37b/06, 37b/15, 38a/04, 38a/10, 38a/17, 38b/03, 38b/07, 38b/19, 39a/01, 39a/06, 39a/20, 39b/10, 39b/20, 40a/04, 40a/10, 40b/12, 40b/16, 41a/02, 41a/10, 41b/17, 42a/03, 42a/13, 42b/02, 42b/16, 43a/04, 43a/14, 43b/02, 43b/07, 43b/15, 43b/19, 44a/15, 45a/01, 45a/07, 45a/13, 45a/16, 45b/03, 45b/08, 45b/12, 46a/02, 46a/10, 46a/14, 46a/17,

46b/20, 47a/05, 47a/11, 47b/05, 48b/11, 49a/07, 49b/10, 49b/17, 50a/02, 50a/10, 50a/16, 50b/01, 50b/04, 50b/15, 50b/19, 51a/04, 51a/11, 51a/15, 51b/01, 51b/07, 51b/11, 52a/14, 52a/20, 52b/12, 52b/16, 52b/20, 53a/10, 53a/14, 53a/18, 53b/02, 53b/16, 54a/02, 54b/11, 54b/19, 55a/07, 55a/19, 55b/05, 56a/11, 56a/14, 56b/04, 56b/12, 56b/15, 56b/18, 57a/03, 57a/18, 57b/01, 57b/06, 57b/18, 58a/02, 58a/12, 58a/18, 58a/21, 58b/06, 58b/17, 59a/05, 59a/11, 59a/14, 59a/16, 59a/19, 59b/01, 59b/03, 59b/08, 59b/11, 59b/15, 59b/21, 60a/11, 60a/17, 60a/20, 60b/03, 60b/05, 60b/08, 60b/10, 60b/19, 61a/14, 61b/05, 61b/10, 61b/18, 62a/02, 62a/06, 62a/09, 62a/21, 62b/06, 62b/16, 63a/06, 63a/12, 63b/03, 63b/06, 63b/11, 64a/03, 64a/07, 64a/10, 64a/20, 64b/07, 65a/16, 65b/14, 66a/21, 66b/12, 67b/12, 67b/19, 68a/02, 68a/06, 68a/09, 68b/02, 68b/13, 68b/16, 69a/08, 69a/19, 69b/07, 69b/12, 69b/19, 70a/02, 70a/21, 70b/10, 70b/12, 71a/07, 71a/16, 71b/11, 71b/18, 72a/13, 72a/18, 72b/01, 72b/10, 72b/18, 73a/01, 73a/14, 73b/03, 73b/16, 74a/03, 74a/06, 74a/09, 74a/12, 74a/19, 74b/05, 74b/14, 75a/16, 75a/21, 75b/04, 75b/19, 76a/05, 76a/09, 76b/15, 76b/18, 77a/04, 77a/08, 77a/11, 77a/17, 77b/14, 77b/19, 78a/01, 78a/08, 78a/16, 78b/01, 78b/06, 78b/10, 78b/14, 78b/17, 79a/11, 79a/16, 79a/19, 79b/05, 80a/08, 80a/11, 80a/20, 80b/05, 80b/08, 80b/13, 80b/19, 81a/03, 81a/08, 81a/14, 81a/17, 81a/21, 81b/05, 81b/10, 81b/15, 81b/18, 82a/07, 82a/18, 82b/02, 82b/08, 82b/13, 82b/16, 82b/21, 83a/06, 83a/21, 83b/12, 83b/16, 83b/19, 84a/02, 84a/13, 84a/20, 84b/09, 84b/16, 84b/20, 85a/02, 85a/09, 85a/17, 85b/03, 85b/07, 85b/12, 85b/18, 86a/02, 86a/09, 86a/15, 86a/19, 86b/04, 86b/10, 86b/15, 87a/01, 87a/09, 87a/16, 87a/21, 87b/06, 87b/13, 87b/16, 87b/20,

88a/06, 88a/13, 88a/16, 88b/02,
 88b/09, 88b/18, 89a/11, 89a/14,
 89b/03, 89b/15, 90b/21, 91a/08,
 91a/12, 91a/17, 91b/02, 91b/07,
 91b/16, 91b/19, 92a/05, 92a/17,
 92a/20, 92b/11, 92b/15, 93a/01,
 93a/07, 93a/13, 93a/19, 93b/03,
 93b/07, 93b/09, 93b/14, 94a/03,
 94a/09, 94a/16, 94a/20, 94b/20,
 95a/05, 95a/15, 95b/11, 96a/05,
 96a/11, 96a/17, 96b/08, 96b/21,
 97a/14, 97a/18, 97b/20, 98a/06,
 98a/11, 98a/15, 98a/18, 98b/09,
 98b/13, 98b/18, 99a/01, 99a/11,
 99a/13, 99b/07, 99b/10, 99b/17,
 100a/02, 100a/04, 100a/09, 100a/15,
 100b/02, 100b/19, 101a/06, 101a/12,
 101b/11, 101b/17, 102a/01, 102a/06,
 102a/12, 102a/18, 102b/05, 102b/11,
 102b/14, 103a/01, 103a/05, 103a/10,
 103a/13, 103a/15, 103b/01, 103b/04,
 103b/10, 103b/20, 104a/06, 104a/12,
 104a/20, 104b/09, 104b/14, 105a/01,
 105a/05, 105a/08, 105a/18, 105b/17,
 106a/04, 106a/10, 106a/15, 106a/21,
 106b/06, 106b/17, 107a/01, 107b/01,
 107b/12, 108a/03, 108a/16, 108a/21,
 108b/05, 108b/11, 108b/14, 109b/15,
 109b/20, 110a/08, 110a/19, 110b/10,
 110b/16, 110b/20, 111a/05, 111a/18,
 111b/09, 111b/16, 112b/10, 113a/01,
 113a/07, 113b/03, 113b/10, 113b/17,
 114a/01, 114a/05, 114b/10, 114b/17,
 115a/02, 115b/04, 115b/19, 116a/05,
 116a/16, 116b/11, 116b/15, 117a/01,
 117a/06, 117a/11, 117a/18, 117b/03,
 117b/09, 117b/17, 117b/20, 118a/11,
 118a/15, 118b/02, 118b/07, 118b/16,
 118b/21, 119b/09, 119b/21, 120a/21,
 120b/05, 120b/15, 121a/09, 121a/14,
 121b/01, 121b/04, 121b/10, 121b/19,
 122a/03, 122a/11, 122b/14, 122b/21,
 123a/12, 123a/18, 123b/04, 123b/11,
 123b/17, 124a/04, 124a/09, 124a/14,
 124a/19, 124b/07, 124b/11, 125a/07,
 125a/12, 125b/06, 125b/10, 125b/12,
 125b/18, 126a/18, 127a/12, 127a/18,
 127b/06, 127b/10, 128a/09, 129a/04,
 129a/15, 129a/18, 129a/21, 129b/08,
 129b/13, 129b/20, 130a/10, 130a/16,
 130b/05, 130b/14, 131a/01, 131a/07,
 131a/14, 131a/21, 131b/04, 131b/14,
 131b/17, 132a/08, 132a/17, 133a/01,
 133a/04, 133a/08, 133a/16, 133b/01,

133b/06, 133b/19, 134b/17, 135a/01,
 135a/05, 135a/17, 135b/20, 136a/04,
 136a/18, 136b/09, 137a/07, 137a/13,
 137a/21, 137b/05, 137b/08, 137b/11,
 137b/16, 137b/21, 138a/02, 138a/07,
 138a/18, 138b/03, 138b/08, 138b/13,
 138b/18, 139a/02, 139a/18, 139b/03,
 139b/21, 140a/06, 140a/12, 140a/15,
 140a/21, 140b/06, 141a/11, 142b/03,
 142b/10, 142b/16, 143a/13, 143a/17,
 143b/04, 143b/09, 143b/13, 143b/21,
 144a/10, 144a/13, 144a/17, 144a/20,
 144b/07, 145a/11, 145b/04, 145b/11,
 145b/19, 146a/06, 146a/14, 147a/12,
 147b/04, 147b/18, 148a/21, 148b/10,
 149a/04, 149a/09, 149a/14, 149a/18,
 149b/08, 149b/13, 149b/17, 149b/21,
 150a/06, 150a/14, 150a/19, 150b/02,
 150b/09, 150b/12, 150b/15, 151a/09,
 151a/17, 151b/12, 151b/19, 152a/03,
 152a/07, 152a/13, 152a/17, 152a/20,
 152b/10, 154a/13, 154a/17, 154a/20,
 154b/01, 154b/05, 154b/16, 155a/18,
 155b/02, 156a/02, 156a/09, 156a/18,
 156b/17, 157a/18, 157b/03, 157b/17,
 158b/09, 158b/20, 159a/10, 159b/13,
 160a/06, 160a/14, 160a/18, 160a/21,
 160b/04, 160b/07, 160b/14, 160b/21,
 161a/07, 161a/13, 161b/05, 161b/17,
 162a/05, 162a/07, 162a/11, 162a/16,
 162a/20, 162b/01, 162b/06, 162b/15,
 163a/07, 163a/16, 163a/21, 163b/09,
 164a/06, 165a/10, 165a/16, 165a/18,
 165b/03, 165b/07, 165b/10, 165b/16,
 166a/02, 166a/21, 166b/04, 166b/09,
 166b/12, 166b/16, 166b/19, 167a/01,
 167a/07, 167a/17, 167b/02, 167b/15,
 167b/20, 168a/10, 169a/08, 169a/12,
 169a/20, 169b/01, 169b/06, 169b/13,
 170b/19, 171a/02, 171a/06, 171a/09,
 171a/16, 171b/08, 171b/13, 171b/17,
 172a/13, 172a/20, 173a/08, 173a/13,
 173b/04, 173b/21, 174a/17, 174b/13,
 174b/19, 175a/02, 175a/11, 175a/16,
 175a/18, 175b/02, 175b/09, 175b/15,
 175b/20, 176a/05, 176a/08, 176a/14,
 176a/18, 176b/02, 176b/08, 176b/19,
 177a/04, 177a/14, 177a/18, 177b/07,
 177b/17, 178b/08, 178b/15, 180b/16,
 181a/08, 181a/14, 181a/18, 182a/02,
 182a/07, 182a/14, 182a/20, 182b/02,
 182b/09, 182b/13, 183b/08, 183b/13,
 183b/21, 184a/10, 184a/19, 184b/10,
 184b/20, 185a/02, 185a/08, 185a/11,

- 185a/19, 185b/02, 185b/10, 185b/13, 185b/18, 186a/01, 186a/14, 186a/18, 186b/01, 186b/05, 186b/09, 186b/17, 186b/20, 187a/03, 187a/09, 187a/18, 187a/20, 187b/07, 187b/14, 187b/19, 188a/17, 188b/09, 188b/17, 189a/06, 189a/15, 189b/03
- ele gir- : yakalamak, ele geçmek
e.-üp 64a/10
- elf (A.) : bin (sayı)
e. 189b/16
- elfāz (A.< çkl. lafz) : lafızlar, sözler
e. 69b/12, 82a/18
- elif (A.) : Arap alfabesinin ilk harfi
e. 187a/21
- el-^ciyāzen-b'illāhi te^cālā (A.+A.+A. → A.) : yüce Allah'a sığınarak
e. 72b/10
- elli : elli (sayı)
e. 134a/01
- elmās (A.) : karbondan oluşan çok sert ve parlak taş
e. 152a/12
- elyāk (A.) : en layık, en uygun
e. 177a/14
- emān (A.) : 1. eminlik, korkusuzluk, 2. can ve mal güvenliği tanımı, 3. aman dileme
e. 43b/01
e.+mda 66b/13
- emānet (A.) : güvenlik, güvenilirlik
e. 129a/13, 133a/19, 133b/04, 135b/18, 136a/02, 140a/11
e.+dür 93b/13
e.+e 93b/13
- emānet ol- (A.+T.) : birinin emniyeti altına konmak
e.-duğı 129a/20
e.-masun 119b/17
e.-up 93b/16, 119b/20
- emānet vir- (A.+T.) : bir şeyi koruması için birine vermek
e.-üp 134b/16
- eme (A.) : hala, kadın hizmetçi
e. 32b/21
e.+yi 32a/02
- eme ol- (A.+T.) : kadın hizmetçi olmak
e.-sa 49a/07
- eme-i ma^crūfe (A.+A. → F.) : bilinen cariye
e. 127b/11
- em- : emmek
e.-er 34a/03
- emīn (A.) : 1. güvenilir, inanılır, 2. herhangi bir konuda tereddüt ve şüphesi olmayan, kesin olarak kanaat getirmiş bulunan, 3. güvenlik içinde olan, tehlikeden uzak, emniyetli
e. 188b/17
e.+i 121b/08
e.+leri 74b/04
- emīn ol- (A.+T.) : 1. inanmak, güvenmek, 2. emniyet içinde olmak
e.-ıcağ 80a/20
- emlāk (A.< çkl. mülk) : mülkler, ev, tarla, arsa gibi taşınmaz mallar, gayrimenkul, mallar
e.+dan 125a/05
e.+m 138b/12
e.+muñ 150b/08
- emn (A.) : emniyet, korkusuzluk, güven, huzur
e. 186a/19
- emr (A.) : buyuran, buyurma hakkı bulunan
e. 27b/15, 73a/17
e.+de 70b/01
e.+e 114b/09
e.+i 92a/15, 92a/16, 166b/11
e.+inde 158b/08
e.+ine 135b/19
e.+inüñ 132a/19
e.+üm 36b/08
e.+üñ 114b/08
- emr eyle- (A.+T.) : buyurmak, buyruk vermek
e.-se 69b/09
e.-yüp 98a/07
- emr it- (A.+T.) : buyurmak, buyruk vermek
e.-üp (t>d) 167a/05
- emr ol- (A.+T.) : buyurulmak
e.-mmaduğına 15a/21
e.-mmişdur 178b/11
e.-mup 177a/17
e.-mur 17b/13, 17b/16, 23b/16, 67b/12, 124a/14, 152a/08
- emrāz-ı sāriye (A.+A. → F.) : bulaşıcı hastalıklar
e.+den 188a/16
- emred (A.) : sakalı bıyığı çıkmamış tüysüz genç
e.-an 87a/21
- emr-i ^cāliyye (A.+A. → F.) : yüce buyruk
e.+leri 87b/21
- emr-i hākīm (A.+T.) : hakim buyruğu
e. 80b/07, 81a/13
- emr-i kādī (A.+T.) : kadı buyruğu
e. 75a/15
- emr-i ma^crūf (A.+T.) : bilinen buyruk
e. 177b/16

- emr-i şer^c (A.+T.) : şeriat buyruğu
e.+le 167a/05
- emr-i şerîf (A.+T.) : kutsal buyruk
e. 178b/09
- emşâl (A.< çkl. mişl) : eş, benzer, eşler,
benzer olanlar
e.+i 161a/14
- emvâl (A.< çkl. māl) : mallar, mülkler, satın
alınan şeyler
e.+ini 171b/07
- emzir- : emzirmek
e.-dükde 30b/13
e.-dükden şöıra 24b/17
e.-üp 30b/08, 30b/09, 174b/18
e.-ür 38b/19
- eñ : başma getirildiği sıfatın üstünlük
derecesini ifade eder
e. 183b/20
- en^cām (A.) : evcil sürü hayvanları
e.+da 162b/07
- enbiyā^c (A.< çkl. nebī^c) : nebiler,
peygamberler
e. 177a/18, 177b/05
- enek (ET.) : alt çene
e. 159a/10
e.+den 159a/11
- enfa^c (A.) : çok faydalı, pek yararlı
e. 172a/20
- enfa^cu'l-vesā'il (A.+A. →A.) : yararlı
vesileler
e.+de 70b/13
- enzār (A.< çkl. nazar) : bakışlar, nazarlar
e. 172a/20
- er : erkek
e. 40a/09, 47b/03
e.+e 185b/09, 185b/21
e.+i 60a/10
e.+ün 31a/08
- erāzī (A.< çkl. arz) : yerler, topraklar
(Türkçede tekil anlamında kullanılır)
e. 68a/03
- erāzīl-i nās (A.+A. →F.) : insanların en rezili
e. 73a/15
- erba^ca (A.) : dört (sayı)
e. 189b/15
- erbāb (A.< çkl. rabb) : sahipler
e.+ı 81a/20
- erbāb-ı sülūk (A.+A. →F.) : tarikat ehli
e. 73b/11
- ercah (A.) : çok üstün, en üstün
e. 32b/04, 99a/14, 118b/07
- erc (A.) : değer, kadir ve kıymet
e.+üm 178b/16
- erfa^c (A.) : daha yüksek, en yüksek, pek
yüksek, en yüce
e. 177a/19
- eriş- : erişmek
e.-medin 158b/08
- ertesi : bir sonraki
e. 10a/03, 17b/02
- eşahh (A.) : çok doğru
e. 9b/16, 14a/18, 159b/13, 187b/21
e.+dur 147b/07
e.+ı 14b/03
- eşahh-ı akvāl (A.+A. →F.) : en doğru sözler
e. 27b/14, 147b/15, 187b/21
- eşahh-ı şahīh (A.+A. →F.) : doğrunun
doğrusu
e. 27a/06
- esāsī (A.) : temele ait, esasla ilgili
e. 160a/17
- esbāb (A.< çkl. sebep) : sebepler
e. 24b/05, 51b/06, 139b/02, 166b/02
e.+ı 63b/09, 85a/14, 85a/16, 159b/15
e.+ın 140a/05
- esbāb-ı fırkat (A.+A. →F.) : ayrılık sebebi
e.+ten 49b/11
- esbāb-ı merkūm (A.+A. →F.) : adı geçen
sebepler
e.+ı 166b/04
- esdās (A.) : altıda birler
e. 134a/01
e.+muñ 134a/03
- eşer (A.) : emek sonucu ortaya konan ürün,
yapıt, belirti
e. 11a/04
- eşer-i küfr (A.+T.) : inkar belirtisi
e. 185b/14
- eşer-i vuzū^c-ı a^czā^c (A.+A.+A. →F.) :
uzuvların abdest suyu belirtisi
e.+da 2b/20
- eşihhā^c (A.) : vücudu sağlıklı olanlar, özürsüz
olanlar
e. 3b/04, 3b/07
- eşir ol- (A.+T.) : tutsak olmak
e.-up 39b/09
- eski- : eskimek
e.-yüp 78b/16
- eslem (A.) : çok sağlam, en güvenilir, en
doğru
e.+dür 183a/02
- eşnā^c (A.) : 1. bükümler, katlar, aralar, 2. bir
işin, bir hareketin yapıldığı, bir
olayın gerçekleştiği veya bir
durumun sürdüğü zaman, an, aralık,
sıra, vakit
e.+da 152a/15

esrār-ı müslimîn (A.+A. →F.) :

Müslümanların sırları

e.+i 66b/10

eşbāh (A.< çkl. şibh) : benzerler, benzeyen şeyler

e. 68b/18, 156b/17, 187b/03

e.+dur 18b/08

eşcār-ı müşmire (A.+A. →F.) : meyve veren ağaçlar

e.+den 16b/01

eşedd (A.) : çok şiddetli

e.+i 60a/02

eşik : eşik

e. 58b/06

e.+ine 58b/05

eşmel ol- (A.) : içine almak, kaplamak, kapsamak

e.-duğundan 41a/13

eşrāf (A.< çkl. şerīF.) : ileri gelenler, itibar sahibi kimseler, şeref sahipleri

e.+dan 47b/02

eşref-i ḥalkullah (A.+A. →F.) : Allah'ın yaratıklarının en şerefli

e. 185a/12

eşyā (A.< çkl. şey) : yiyecek ve içecek dışında insan için gerekli olan her türlü şey, nesneler

e.+da 176b/17

et : et

e. 31a/07

e.+i 169b/19

etek : etek

e.+in 152a/15

ev : ev

e. 13b/15, 82b/02, 130a/11

e.+de 82a/21, 82b/01, 138a/15

e.+den 4b/13, 130a/16

e.+e 27b/12, 57b/21, 58a/11, 113b/21

e.+i 80b/03, 81b/08, 81b/09, 82a/21,

107a/08, 111b/07, 121b/09, 134b/15,

135a/05, 135a/07, 139a/17, 139a/17,

139b/21, 155a/17, 155b/01, 166b/18

e.+in 87b/05, 166b/17

e.+ine 46a/09, 46a/10, 50b/01,

130a/14

e.+ini 80b/11, 80b/16, 106b/18,

106b/20, 107a/08

e.+lerine 156b/16

e.+üñ 58a/01

e.+inüñ 27b/11

evfer (A.) : daha çok olan, en çok olan, pek çok olan

e.+dür 41a/11

evlā (A.) : 1. daha uygun, 2. daha iyi, en iyi, daha üstün, 3. çok bol

e. 15b/06, 74a/20, 87b/08, 103b/06,

177a/20, 182a/02

e.+dur 4b/08, 5b/02, 12b/17, 28a/05,

28a/07, 31b/07, 74b/14, 74b/15,

86a/02, 87b/08, 100b/01, 100b/02,

100b/19, 100b/19, 122a/03, 122a/03,

176a/07, 176a/08, 182a/03, 185a/03,

185b/03, 186b/09

e.+dına 50a/01

evlā ol- (A.+T.) : daha iyi olmak

e.-ur 86a/02

evlād (A.) : oğul ve kız çocukları, çocuk

e. 21a/08, 25a/12

e.+uñ 25a/12, 175b/20

e.+ı 27a/06, 43b/02, 88b/08, 174b/12,

174b/14, 175a/15, 175b/19

e.+ına 140a/15

e.+ından 123a/10, 182b/08

evlād-ı şığār (A.+A. →F.) : en küçük çocuklar

e.+ına 95b/09

evli : evli

e.+dür 23b/17

evliyā (A.< çkl. velī) : 1. veliler, Allah'a daha yakın olanlar, 2. olağanüstü

yeteneklere ve sıralara ermiş kabul

edilen kimseler, 3. himaye edenler,

koruyanlar

e.+sından 131b/03

evn (A.) : 1. rahatlık, huzur, 2. lütf, yumuşak davranma

e.+süz 143b/21

evsa° (A.) : çok geniş

e. 10b/11

evsa° (A.) : 1. bir şeyin ortası, ortada olanı, 2. orta halli, 3. yüksek ile alçak arası

e.+ı 143a/16

evvel (A.) : 1. ilk, birinci, başlangıç, 2. önce, geçmiş, 3. önceki, geçmiş, 4. önce gelen

e. 4b/07, 5a/17, 7a/21, 17b/16,

19b/13, 57b/04, 57b/04, 60b/11,

64a/20, 71a/15, 102a/12, 111a/18,

112a/02, 123a/01, 151b/13, 155a/17,

155b/03, 155b/03, 155b/16, 155b/19,

155b/19, 155b/21

e.+de 132a/09

e.+den 162b/01

e.+e 151b/12

e.+i 28a/06

e.+inde 181a/19

e.+inden 97a/21

e.+ûñ 43b/20
e.+ûñi 129b/20
evvelā (A.) : 1. birinci olarak, 2. her şeyden önce, öncelikle
e. 5a/18, 157b/03
evveli (A.) : 1. önceleri, eskiden, 2. daha önceki, önce olan
e.+nūñ 69a/08
evvel-i nehārda (A.+A. →F.) : öğleden önce
e. 17b/16
evvel-i semen (A.+A. →F.) : ilk fiyat
e. 91a/02
evvelki (A.) : 1. önceki, 2. ilk, birinci
e. 155b/20
e.+si 158a/01
eyle- : eylemek
e. 58b/16, 58b/16, 77a/04, 176b/07, 187a/07, 187a/07
e.-di 91a/11
e.-dügi 113b/10, 113b/10
e.-dükde 57a/18, 74a/19, 101a/04, 102b/05, 119b/17
e.-dükden şöñra
e.-mek 4b/21, 101b/10, 160a/21, 166a/21
e.-mekle 58b/16, 176b/08
e.-mem 69b/09
e.-memek 160a/21
e.-mese 13a/19, 137b/01, 124a/19
e.-mesine 83a/05
e.-miş 80b/12, 183b/07
e.-mişler 117b/21
e.-r 101b/11
e.-se 22b/20, 71b/19, 114b/09, 116a/05, 125a/12, 131a/12, 176b/07
e.-seler 74a/19
eyser (A.) : 1. sol taraftaki, 2. pek, kolay, 3. uyumlu, uysal
e. 165b/03
eytām (A.< çkl. yetīm) : yetimler, anne ve babası ölmüş çocuklar
e. 44a/14, 172a/19
e.+a 172a/20
e.+uñ 171a/08, 171b/07
e.+ı 171a/08
eyü : iyi
e. 89b/17
e.+sin 152b/19
eyyām (A.< çkl. yevm) : 1. günler, 2. zaman, devir
e. 85a/07
ezān (A.) : 1. bildiriş, duyuru, çağrı, davet, 2. Müslümanlara namaz vaktini bildirmek ve namaza çağırmaq için

müezzin tarafından genellikle minâreden yüksek sesle yapılan dâvet
e.+ı 17b/07
ezānī (A.) : ezan ve ezan vaktiyle ilgili
e.+sin 61a/13
ezel (A.) : Başlangıcı belli olmayan zaman, öncesizlik
e.+den 47b/03
ezvāc (A.< çkl. zevc) : zevçler, karı kocalar, eşler
e.+ı 182b/02
ezvāk-ı ruhāniyyet (A.+A. →F.) : manevi zevkler
e. 73b/13

[F]

fahz (A.) : 1. kalça ile baldır arasındaki kısım, uyluk
f.+ine 161a/15
fāide (A.) : yarar, kazanç, fayda, 2. işe yarama, yararlılık, 3. çıkar, menfaat
f. 113b/04
f.+si 129b/21
f.+sin 185a/10
fāide it- (A.+T.) : iyi tesir etmek, yaramak, yarar sağlamak
f.-miş 133a/04
fāil (A.) : yapan, işleyen kimse
f.+inden 185a/02
faķih (A.) : 1. fıkıh bilgisine sahip olan veya fıkıh bilimi ile uğraşan 2. fıkıh bilgini
f. 2b/13, 2b/13
faķih ol- (A.+T.) : fıkıh bilgini olmak
f.-dukda 96b/19
faķir (A.) : geçimini güçlkle sağlayan, yoksul, fakara, zengin karşıtı
f. 161a/15, 176a/07
f.+de 17a/01
f.+e 16b/12, 16b/19, 75b/03, 75b/05
f.+in 189b/03
faķir ol- (A.+T.) : yoksul olmak
f.-an 42b/01
f.-up 50b/14, 173b/17
faķir-i şabr (A.+A. →F.) : sabır yokluğu
f. 176a/08, 176a/09
faķr (A.) : 1. fakirlik, yoksulluk, 2. eksiklik
f. 17a/02
falān (A.) : söylenmesi gerek veya uygun görülmeyen isimlerin yerine kullanılan söz
f. 33a/20, 34a/01, 37a/20, 40a/02, 58b/15, 58b/16, 63b/09, 63b/10, 63b/10, 69b/10, 69b/11, 95a/14,

- 104a/11, 106b/20, 107b/21, 110b/07,
113b/03, 142b/03, 151b/17, 166b/02,
166b/03, 177b/07
f.+la 69b/11
- falānsuz (A.) : falan kelimesinden
olumsuzluk bildiren sıfat
f. 69b/10
- fāre (A.) : sıçangillerden, küçük vücutlu,
kemirgen, memeli hayvan
f. 6a/01, 6a/11
- fārisī (A.) : İranlı, Fars
f. 11a/10
- farḳ (A.) : başkalık, ayırım
f. 22a/11, 43a/04, 54b/20, 60b/20
f.+ı 131b/05
- farḳ eyle- (A.+T.) : ayırt yapmak
f.-medükleri 17a/17
- farḳ it- (A.+T.) : görmek, seçmek, ayırt
etmek
f.-meyüp 125b/10
f.-mez 87b/07
- farḳ ol- (A.+T.) : anlaşılmak, sezilmek
f.-maduḡı 43a/02
f.-inup 132a/09
- farr (A.) : kaçma, kaçış
f.+dur 42a/02, 46a/01
- farr ol- (A.+T.) : kaçmak
f.-maḡa 42a/03
- farz (A.) : Müslümanlıkta, özür olmadıkça
yapılması zorunlu, yapılmaması
günah sayılan ibadet
f. 10a/09, 21a/04, 27b/17, 159b/12,
177b/17, 182b/13
f.+da 8a/20
f.+dan 181a/08
f.+dur 10a/09, 100a/04, 182b/14
f.+ıdur 175b/10
f.+m 13b/09, 14a/08, 175a/10
- farz ol- (A.+T.) : yapılması kaçınılmaz olmak
f.-inup 169b/20
- farz-ı kifāyet (A.+A. →F.) : bir kısım
Müslümanların yerine getirmekle
diğer Müslümanların üzerinden
kalkan sorumluluk
f.+dendür 177b/18
- farziyyet (A.) : farz olma durumu
f.+i 10a/09
- fāsīḳ (A.) : Allah'ın emirlerine karşı gelen
f. 88b/10
f.+lar 106b/05
- fāsīḳ ol- (A.+T.) : günahkar olmak
f.-maya 20b/04
- fāsīd (A.) : bozulmuş
f. 18a/06, 20a/03, 20a/04, 85a/01
- f.+dür 49b/10, 113a/08
- fāsīd ol- (A.+T.) : bozulmak
f.-maḡ 15b/10
f.-ur 2b/05, 18a/02, 18a/02, 18a/05,
18a/06, 157b/06
- fāsīde (A.) : bozulmuş
f. 10b/09
f.+dür 77a/12, 133a/01
- fāsīde ol- (A.+T.) : bozulmak
f.-ıcaḡ 133a/05
f.-ur 10b/06
- faşl-ı nikāḥ (A.+A. →F.) : nikah bölümü
f.+ında 26a/13
- faşl-ı şayf (A.+A. →F.) : yaz mevsiminde
f.+daki 14a/20
- Fāṭıma : kişi adı
f. 138a/14, 138a/15, 178b/07,
178b/14
f.+yı 175a/21
- fātiḥa (A.) : Kur'ân-ı Kerîm'in ilk sûresinin
adı
f.+yı 9b/06
- fe-bihā (A.) : çok iyi, öyle olsun
f. 107a/06
- fecere (A.< çkl. fācir) : kötü huylu olanlar,
günahkarlar
f.+nüñ 71b/13
- fecr (A.) : tan vakti, gün doğumu
f.+de 17b/14
- fe-°emmā (A.) : kaldı ki
f. 19b/15
- fehm (A.) : anlayış, anlama
f. 99a/02
- fehm it- (A.+T.) : anlamak
f.-erse (t>d) 60a/05, 108b/14,
136a/19
- fehm ol- (A.+T.) : anlaşılmak
f.-ımmazsa 119a/01
- fe-lā (A.) : o halde, o zaman
f. 7b/04, 18a/03, 50a/17, 136a/19
- fenā-yı mısr (A.+A. →F.) : geçici başkent
f. 13b/06
- fer° (A.) : ayrıntı
f. 154b/18
- ferāce (A.) : kadınların sokakta giydikleri,
mantoya benzer üst giysisi
f.+sin 64a/06
- ferāḡat eyle- (A.+T.) : hakkından vazgeçmek,
el çekmek
f.-düm 148a/20
- ferāḡat it- (A.+T.) : hakkından vazgeçmek, el
çekmek
f.-düklerinden 109b/14
f.-icek (t>d) 87b/20

f.-üp (t>d) 129b/19
 ferāḡat ol- (A.+T.) : haktan vazgeçilmek
 f.-ınur 60a/20, 60a/20
 ferāḡu'l-imām (A.+A. →F.) : imamın devretmesi
 f. 15a/21
 ferc (A.) : dişi üreme organının dış kısmı
 f.+in 3a/09, 138a/02
 f.+ine 3a/09
 fercî (A.) : ferç ile ilgili
 f. 40b/11
 feres (A.) : beygir, at
 f. 167b/20
 ferîk (A.) : korgeneral
 f.+in 106a/15
 ferîk-i sanî (A.+A. →F.) : tümgeneral
 f.+nün 106a/15
 ferik (A.) : ovalamak
 f. 3b/17
 fesād (A.) : çürüme, bozulma
 f. 15b/11, 185a/10
 f.+uñ 141a/12
 f.+ı 63a/10
 fesād it- (A.) : bozmak
 f.-memek 66b/13
 fesh (A.) : bozma, hükümsüz kılma
 f. 40a/09, 57a/02
 f.+dür 89a/11
 f.+e 33b/06, 78a/16, 82b/07, 127b/10, 131a/01, 145b/04
 f.+i 51a/04
 fesh it- (A.+T.) : verilmiş bir yargıyı kaldırmak, bozmak
 f.-dürmege 26b/05
 f.-dürmekle 85b/13
 f.-er (t>d) 112a/05
 f.-erem (t>d) 112a/01
 f.-üp 76a/06, 83b/16, 86a/14, 130b/13, 142b/13
 f.-üp 85b/12
 fesh ol- (A.+T.) : verilmiş bir yargının bozulması
 f.-ur 51a/04
 f.-ındukda 85a/01
 f.-mup 30b/10, 131b/13
 fetāvā (A.< çkl. fetvā) : fetvalar
 f.+da 31a/16, 72a/19, 163b/01, 165a/11, 165a/16, 165a/17
 f.+nuñ 102a/05
 f.+sı 27a/18
 f.+sında 144b/08
 f.+sından 144b/08
 fetāvā-yı ihtimā (A.+A. →F.) : perhiz fetvası
 i. 41a/12

fetāvā-yı imāmeyn (A.+A. →F.) : Ebû Yûsuf ve Muhammed b. Hasan eş-Şeybânî tarafından verilmiş fetvalar
 f. 122a/11
 fetāvā-yı meşhûre (A.+A. →F.) : herkesçe bilinen fetvalar
 f.+de 147b/06
 f.+den 41a/11
 fetāvā-yı şerîf (A.+A. →F.) : kutsal fetvalar
 f. 30b/10
 fetḥ (A.) : bir harfin üstünle okunması
 f.+i 10b/06
 fetvā (A.) : İslam hukuku ile ilgili bir sorunun dinî hukuk kurallarına göre çözümünü açıklayan, şeyhülislam veya müftü tarafından verilebilen belge
 f. 31a/16, 35a/05, 59a/18, 98a/04, 98a/05, 99a/03, 105a/04, 147b/11, 148b/11
 f.+lar 100b/02
 f.+sı 39b/11, 72a/14, 187b/16
 f.+ya 98a/06
 f.+yı 88a/09, 173a/14
 fetvā vir- (A.+T.) : din kurallarına uygun olup olmadığı konusunda konuyla ilgili bilim adamlarınca açıklama yapılmak
 f.-mek 60a/01
 f.-mekle 11a/06
 f.-mişler 72b/12
 f.-mişlerdür 147b/09
 f.-yı 6a/16
 fevākih (A.< çkl. fākihe) : meyveler, yemişler
 f.+de 184b/10
 fevku's-şib (A.+A. →F.) : aşırı doyma
 f. 100a/01
 fevt (A.) : bir daha elde edemeyecek şekilde elden çıkarma, kaybetme
 f. 21a/08, 142b/02
 f.+ine 33b/07
 fevt it- (A.+T.) : kaçırmak, kaybetmek, yitirmek
 f.-en (t>d) 10a/03
 fevt ol- (A.+T.) : 1. elden kaçmak, yok olmak, 2. ölmek
 f.-ıcağ 55a/06, 100a/19, 173b/20
 f.-duğında 8a/06
 f.-duğda 74b/04, 82b/06, 85b/06, 102b/04, 114a/05, 116b/09, 117b/19, 123a/10, 123b/14, 127a/11, 127a/17, 131a/10, 133b/04, 138b/06, 156a/01,

165a/10, 167a/07, 169a/05, 173a/07, 175a/09, 184a/18, 185b/17
 f.-duktan sonra 35a/09, 101a/09, 118a/09
 f.-dı 85b/07, 100a/20, 100a/21
 f.-mağıla 53b/02
 f.-sa 64b/06, 78b/13, 150a/18
 f.-up 34b/04, 95b/09, 113b/16, 118a/13, 125b/16, 147b/02, 155a/21, 156a/07, 172a/10, 174a/16, 175a/01, 175a/21, 175b/05, 178b/06, 178b/09
 f.-ur 145a/12
 f.-ursa 167b/02
 feżā'il (A.< çkl. fazīlet) : faziletler, erdemler
 f. 71a/17
 fıkḥ-ı şerīfe (A.+A. → F.) : kutsal fıkḥ
 f. 96b/18
 fişk (A.) : 1. sınırlarını aşma, 2. doğru yoldan çıkma, 3. Allah'a isyan etme
 f. 67b/19, 102b/14, 185a/09
 f.+ı 65a/12
 f.+muñ 65a/12
 fişk u fücür (A.+A.) : Allah'a isyan içinde olmak, günah işlemek
 f.+larından 67b/19
 feseķa (A.< çkl. fāsık) : doğru yoldan sapanlar
 f. 6a/05
 fiṭr (A.) : ramazan bayramından önce verilmesi vacip olan sadaka, fitre
 f. 19b/15
 fī-Recebī'l-mücerreb (A.+A. → A.) : Receb-i mücerreb ayında
 f. 189b/14
 fī'l-bedāyīr (A.+A.) : yeniden
 f. 121a/16
 fī'l-cümle (A.+A.) : kısacası
 f. 73b/14
 fī'l-ḥāl (A.+A.) : o anda, hemen şimdi
 f. 6a/13, 86b/14, 86b/16, 103a/01, 127b/05, 131a/07, 149a/18
 fī'l-ḥulāset (A.+A. → A.) : özetle
 f.+i 42a/20
 fī'l-ķazf (A.+A.) : zina suçlaması ile
 f. 80a/19, 96a/19, 96b/01
 fī'l-lāhi (A.+A.) : Allah yolunda
 f. 69b/09
 fī'r-revāc (A.+A.) : kıymeti ile
 f. 88a/09
 fī-bey'ū'l-ḥulāş (A.+A.+A. → A.) : son satışta
 f.+a 88a/09
 fidā ol- (A.+T.) : uğruna yok olmak
 f.-miş 117a/06

fī-fetāvā-yı kādī (A.+A.) : kadı fetvaları
 uyarınca
 f. 85b/18
 fih (A.) : ondaki
 f.+uñ 89b/20
 fir' (A.) : fiil
 f.+e 73a/15
 f.+i 2b/19, 33a/20, 33b/01, 121a/15
 f.+inde 22a/12
 f.+inden 22a/12
 f.+ine 101b/16
 filān (A.) : falan
 f. 19b/13, 42b/14, 110a/06, 176b/06, 176b/07
 f.+dan 127b/12
 f.+uñ 118b/15
 fir'li (A.) : 1. gerçekten yapılan, 2. yapılmış ve yapılmakta olan
 f. 167b/15
 filori : ilk olarak Floransa'da basılan, sonradan Avrupa'da ve Osmanlı ülkesinde kullanılan, üzeri zambak çiçekli altın para
 f. 88a/04, 88a/07, 104a/10
 firār (A.) : kaçma, kaçış
 f. 162a/11, 162a/12, 186b/20, 188a/17
 f.+dur 177a/14
 f.+ı 110a/18
 firār eyle- (A.+T.) : kaçmak
 f.-dükde 76a/04, 85b/12, 109b/14
 f.-mişdür 23b/14
 f.-se 86a/19
 f.-yüp 64a/10
 firār it- (A.+T.) : kaçmak
 f.-enleruñ (t>d) 188a/17
 f.-üp (t>d) 96a/04, 110a/18, 142b/02
 firķat (A.) : ayrılık, ayrılış
 f. 38a/11, 46b/19, 46b/20
 f.+dur 46b/20
 fitne (A.) : karışıklık, fesat, kargaşa
 f. 27b/13, 177b/18
 fī-vaķti'd-duḥā (A.+A.) : tan vaktinde
 f. 189b/13
 fī-zamān (A.) : günümüzde
 f.+ına 15a/21, 26b/07, 97a/01, 99a/14, 164a/05, 164a/16, 165a/09
 fuçı (Y.) : fiçı
 f.+da 6a/01
 f.+ların 162b/14
 f.+larınıñ 162b/15
 fuķahā° (A.< çkl. faķīh) : fıkḥ alimleri, İslam hukukçuları

- f. 18a/10, 85b/08, 103b/04, 138b/18, 160b/07, 182b/17, 186b/06
 f.+da 4a/21, 15b/07
 f.+nuñ 34a/16
 fuḡarā° (A.< çkl. faḡīr) : fakirler, yoksullar
 f.+nuñ 182a/02
 f.+sma 182a/03
 f.+ya 80b/17, 83a/04, 176a/09, 182a/02
 fuṣūleyn (A.) : iki fasıl
 f.+de 93a/13
 fuṣūlī (A.) : 1. aşırı övünen, 2. haksız yere sahiplen
 f. 28a/04, 130a/08
 fücūr (A.) : 1. utanmazlık, 2. yakın akraba evliliği, 3. ahlak düşüklüğü
 f. 185a/10
 f.+larından 67b/19
 fücūr it- (A.+T.) : zina etmek
 f.-medük 59b/10
 fūrū° (A.) : 1. bir temelden ayrılan kollar, 2. ikinci dereceden önemli şeyler, 3. küçük kurallar
 f.+a 36a/05
 f.+da 161b/07

[G]

- ḡabn ol- (A.+T.) : alışverişte kandırılmak
 g.-mayıcak 88b/09
 ḡabn-i fāḡiṣ (A.+A.→F.) : alışverişte aldatma
 g. 33a/08, 91b/06, 121b/18, 122a/01, 122a/03
 ḡaflet ol- (A.+T.) : çevresinde olup bitenin farkına varmama
 g.-ınmamak 42b/18
 ḡā°ib (A.) : gözle görülmeyen, göz önünde olmayan
 g. 61b/03, 83b/21, 116b/09, 154a/16, 154a/17
 g.+de 111a/12
 g.+den 76b/16
 g.+e 154a/16
 g.+üñ 44b/21
 ḡā°ib ol- (A.+T.) : kaybolmak
 g.-a 87a/02
 g.-duḡda 50a/15, 76b/17
 g.-sa 87a/03, 96a/04
 g.-up 25a/11, 76b/13, 93b/02, 166b/03
 ḡālib (A.) : üstün gelen, yenen
 g. 17b/07, 164a/06, 164a/07
 ḡālib ol- (A.+T.) : üstün gelmek, yenmek
 g.-up 7a/10, 18a/05, 18a/06, 135a/06

- ḡalle (A.) : 1. topraktan alınan ürün, 2. akarat kirası
 g.+sin 82a/14
 g.+sinden 81b/14
 g.+sine 81a/02
 ḡalle vir- (A.+T.) : kira vermek
 g.-meden 77a/15
 ḡamm (A.) : üzüntü, keder
 g. 31b/07
 ḡanī (A.) : 1. kanaatkar, 2. kendi kendine yeten, 3. varlıkta
 g. 176a/08
 ḡanī ol- (A.+T.) : bol miktarda olmak
 g.-maḡm 75b/02
 g.-sa 69a/07
 ḡāniyye (A.) : zengin bayan
 g. 16b/13
 ḡarāmet (A.) : 1. borç ödeme, 2. vergi
 g.+in 62b/05
 ḡaraḡ (A.) : 1. gsye, maksat, istek, 2. birine karşı beslenen kin
 g. 73b/11
 g.+ı 156a/08
 ḡarb (A.) : batı yönü
 g. 7b/04, 155b/03
 ḡāret eyle- (A.+T.) : yağma etmek, yağmalamak
 g.-dükde 92b/10
 g.-seler 13b/15
 ḡars-ı iṣcār it- (A.+A.+T.) : ağaç(lar) dikmek
 g.-dükden ṣoñra 123a/17
 ḡaṣb (A.) : başkasına ait bir şeyi zor kullanarak ele geçirme, zorla zaptetme
 g. 151b/16
 g.+dan 3a/21
 ḡaṣb eyle- (A.+T.) : zorla ele geçirmek
 g.-dükde 124a/02
 ḡaṣb it- (A.+T.) : zorla ele geçirmek
 g.-dügi 152a/02
 g.-düğini 111b/07
 g.-düm 127b/12
 g.-üp (t>d) 52a/14, 121a/08, 152a/05
 ḡaṣben (A.) : gasb yoluyla almak
 g. 132a/07, 150b/14
 ḡāsil (A.) : 1. yıkama, yıkanma, 2. ölüyü yıkama
 g. 11b/03
 ḡasl eyle- (A.+T.) : gusül abdesti almak
 g.-mekdür 5a/18
 ḡasl ol- (A.+T.) : yıkanmak
 g.-ındılar 13b/17
 g.-ınmak 3a/16
 g.-mur 11b/07

ğasl (A.) : 1. yıkama, yıkanma
 g.+idür 5a/18
 g.+ün 6a/16
 ğasl it- (A.+T.) : gusül abdesti almak
 g.-miş 7b/17
 ğassâle (A.) : kadın ölü yıkayıcısı
 g.+sinden 2b/05
 ğaybet (A.) : 1. gâiplik, hazır olmama,
 meydana bulunmama, 2. gıybet
 g. 123b/04
 g.+inde 96a/05
 g.+ine 114b/09
 ğaybet-i ma'rûfe (A.+A. →F.) : bilgi yokluğu
 g. 87a/02, 87a/03
 ğaybet-i munkatır'a (A.+A. →F.) : kesinti
 yokluğu
 g. 87a/02, 87a/03
 ğayb (A.) : göz önünde olmayan, gözle
 görülmeyen, gizli olan şey
 g.+ı 71b/12
 ğāyet (A.) : çok, pek, pek çok, son derece
 g. 40a/12, 97a/01, 100b/03, 133a/20,
 147b/09, 164a/12, 185b/15
 ğā'ib (A.) : gözle görülmeyen alem, gizli
 g. 77a/07
 ğayr (A.) : başka bir kimse, başkası
 g.+a 142b/15, 176a/15
 g.+uñ 24a/02, 34b/06, 38b/21,
 39a/02, 71b/13, 121a/14, 137b/02,
 164a/04, 184b/10
 g.+ı 3a/06, 3a/15, 3b/08, 4b/20,
 15a/06, 26a/07, 27b/11, 36a/05,
 47a/13, 58a/18, 60a/03, 62b/05,
 72a/13, 73b/18, 84a/12, 93a/08,
 93b/17, 98a/05, 98b/13, 101b/11,
 123b/03, 135b/20, 136b/09, 140a/01,
 142b/17, 143b/21, 157a/18, 159b/13,
 167a/06
 g.+ıda 68a/06, 89a/11, 92a/16,
 131a/20, 132a/15
 g.+ılara 32a/11
 g.+ıdan 92a/06, 148b/10, 177b/09
 g.+ılar 163a/20
 g.+ıların 50b/06
 g.+ından 177b/08
 g.+ınuñ 125b/11
 g.+ısı 140a/09
 ğayr-ı müteḥakk (A.+A. →F.) : hak etmemiş
 olan
 g.+ı 131a/16
 ğazā° (A.) : İslam dinini korumak için
 gayrimüslimlere karşı yapılan kutsal
 savaş
 g. 160b/02

g.+da 65a/14
 g.+ya 162a/04
 gebe ol- (T.+T.) : hamile olmak
 g.-mayıcak 26a/03
 g.-mayınca 40b/12
 geç- : geçmek
 g.-dükde 94a/15
 g.-inmekle 182b/08
 g.-medin 81a/07
 g.-mek 36b/20, 50a/10
 g.-meye 56a/18
 g.-miş 22b/03
 g.-üp 33b/21, 88a/05, 131a/06,
 170b/18
 gel- : gelmek
 g. 69b/18, 77a/15, 150a/17, 188b/16
 g.ür 104b/14
 g.-di 3a/21, 49b/08, 99b/17
 g.-dügi 59b/14
 g.-dükde 6a/16, 25a/11, 30b/10,
 36b/06, 45a/01, 46a/16, 59b/14,
 70b/12, 72a/11, 72b/09, 85a/16,
 89b/02, 114b/20, 133a/07, 160b/03,
 167a/04
 g.-dükden sonra 43b/01
 g.-ecegi 74a/07
 g.-icek 70b/14, 162b/05
 g.-emeyince 147a/13
 g.-en 17b/12
 g.-ince 150a/12
 g.-medin 60b/04
 g.-medügi 62a/21
 g.-medükde 75b/16
 g.-mege 96b/21
 g.-mek 18a/10, 24a/03, 51b/10
 g.-memesi 135a/17
 g.-mesi 114b/21
 g.-meye 60a/03
 g.-mez 15b/10, 15b/11, 20a/12,
 61b/05, 62a/02, 64a/07, 64a/21,
 67b/12, 77b/19, 83b/01, 93b/07,
 99a/01, 114b/08, 131b/14, 135b/20,
 141a/11, 145b/11, 170b/19, 181a/14
 g.-miş 130b/04
 g.-se 3a/21, 59b/19, 143a/15, 187a/10
 g.-sün 166b/09
 g.-üp 8b/17, 25a/12, 43b/18, 46b/18,
 47b/03, 49b/09, 50a/15, 50b/14,
 58a/12, 61b/04, 68a/08, 68b/15,
 71a/16, 75a/19, 75b/17, 78a/06,
 106a/03, 107a/05, 107a/08, 107a/11,
 108a/14, 108a/20, 109b/20, 116b/10,
 123b/16, 129b/18, 130b/19, 133a/21,

143b/20, 144b/06, 166b/03, 167b/13,
172a/12, 176a/17, 176b/01, 176b/18
g.-ür 7b/18, 17a/06, 17a/06, 17a/12,
17a/12, 17b/16, 20a/12, 31a/07,
31a/07, 59a/05, 59a/16, 59a/17,
59b/20, 60b/03, 60b/03, 61b/05,
62a/02, 62a/06, 64a/07, 64a/20,
66b/14, 67b/12, 67b/19, 67b/19,
69a/19, 69b/07, 69b/19, 70a/02,
71a/07, 73a/14, 73a/15, 73b/03,
73b/04, 73b/16, 74a/03, 74a/06,
74a/09, 77b/19, 83a/21, 96a/11,
98b/13, 104b/09, 104b/13, 113a/10,
117b/09, 131b/14, 133b/19, 134a/01,
135a/05, 135a/16, 135b/20, 137b/08,
137b/20, 141a/11, 145b/11, 149b/13,
155b/01, 162b/06, 162b/15, 165a/18,
165a/18, 169a/09, 169b/13, 170b/19,
171a/06, 181a/13, 187a/09
gemi : gemi
g. 68b/10, 121b/03
g.+de 121b/03
gerçek : gerçek
g. 56b/03, 106a/01
g.+sin 59b/10
gerçi : gerçi
g. 4b/08, 147a/12, 159b/14
gerek : gerek
g. 3a/16, 4b/06, 4b/06, 4b/07, 4b/21,
8a/18, 8b/08, 8b/09, 15a/04, 15b/09,
17b/08, 33a/08, 34a/03, 36a/07,
36b/09, 36b/09, 36b/20, 36b/20,
42a/03, 42b/18, 43b/19, 43b/20,
45a/13, 49b/18, 50a/10, 60b/06,
69a/20, 71a/09, 71b/13, 72a/13,
72a/13, 74b/18, 83a/01, 83a/06,
83a/06, 88a/01, 89b/16, 89b/16,
89b/17, 89b/17, 89b/18, 89b/21,
91a/02, 93b/03, 96a/21, 97b/21,
99b/18, 101b/10, 101b/12, 103b/21,
107a/01, 123a/12, 125a/08, 137b/01,
141a/10, 142b/03, 142b/04, 147b/07,
149a/10, 155b/07, 157b/03, 157b/04,
157b/04, 157b/04, 157b/05, 157b/05,
157b/06, 157b/07, 160a/14, 161b/11,
162a/08, 162b/07, 164a/07, 165b/03,
166b/19, 171a/09, 171a/10, 176a/06,
185b/19, 186a/13, 187a/03, 187a/10,
187a/10, 187b/15
g.+dür 9b/14, 45a/17, 89b/14
g.+mez 69b/11
gerek- : gerekmek
g.-mez 78a/15
g.-ür 68b/02

getür- : getirmek
g. 31a/15, 85a/02, 98a/06, 110a/06
g.-dükde 31a/07
g.-dükden sonra 21a/08
g.-dükleri 87b/03
g.-ene 76a/09, 76a/10
g.-ilüp 31b/15
g.-meyince 186b/16
g.-miş 25a/12
g.-üp 23b/12, 31b/16, 52a/14,
186b/16
g.-ür 68a/03
gez- : gezmek
g.-mekle 68b/15
g.-üp 166a/01, 176b/19
ğmā° (A.) : bolluk
g.+sına 17a/02
ğmā° gel- (A.+T.) : usanmak, bıkmak
g.-dükde 50b/14
ğybet it- (A.+T.) : dedikodu etmek
g.-e (t>d) 48b/11
gibi : gibi
g. 3a/03, 3a/21, 3b/04, 7b/20, 11b/03,
15b/10, 16b/14, 17b/13, 17b/15,
26b/19, 31b/14, 34b/18, 41a/10,
49b/10, 53a/18, 54b/19, 58a/18,
74a/08, 78a/01, 78a/17, 78b/09,
81a/09, 85b/13, 89b/16, 89b/16,
89b/16, 89b/17, 89b/17, 89b/20,
93b/18, 102b/14, 103a/06, 105a/04,
108b/06, 110a/20, 113b/05, 118a/21,
126a/18, 127b/11, 127b/12, 140a/01,
150a/06, 152a/03, 161a/15, 161a/15,
162a/20, 164a/17, 164a/18, 167b/21,
176a/19, 182a/08, 182b/18
g.+dür 3b/07, 30a/17, 64a/21, 84a/21,
105a/02, 143a/18
gice : gece
g. 13b/15, 19b/15, 63b/09, 176b/17
g.+sinde 8a/19
gir- : girmek
g.-dükde 58a/12
g.-dün 114a/01
g.-ersem 57b/21
g.-erseñ 40a/02, 42b/15, 57b/17
g.-ince 6a/18
g.-me 58a/12
g.-medüm 114a/01
g.-mekle 40a/03, 57b/17, 58a/01,
58b/05
g.-mem 69b/11, 69b/11
g.-meyince 58a/02
g.-mez 57b/18
g.-mezseñ 113b/21

g.-üp 129b/12, 143b/11, 165a/15

girü : sonra

g. 158b/11

git- : gitmek

g. 69b/18, 92b/09

g.-dükde 78a/04, 86a/19, 89b/01, 151b/16, 158b/19

g.-en 20a/10, 73b/03

g.-ene 20b/03

g.-er 187b/07

g.-erem 144a/13

g.-erken 4b/13, 13b/06, 68b/11, 140b/04

g.-meden 131b/13

g.-mege 47b/04, 140b/04

g.-mek 20b/03, 43b/02, 114b/07, 162a/04

g.-mekden 71a/18

g.-mekle 167b/21

g.-meli 98a/17, 125a/05

g.-meye 160a/14

g.-üp 49b/07, 92b/10, 98a/18, 114b/08, 133a/20, 150a/12

giy- : giymek

g.-dügi 6a/05

g.-ebilürse 3b/05

g.-erken 183b/07

g.-se 3b/04

g.-ürmek 56a/16

giyese : giyisi

g. 160b/19

gög : gök

g.+i 125b/10

gögüs : göğüs

g. 159a/10

g.+ine (gögsüne) 9b/13

gölge : gölge

g.+si 9b/17

gönder- : göndermek

g.-dükde 114b/21

g.-düm 22b/19

g.-ilen 24b/07

g.-ilenün 24b/07

g.-mek 76b/19

g.-se 21a/03

g.-üp 33b/13, 34a/10, 167a/05

g.-ür 188b/17

gönül : gönül

g.+den 187a/06

gör- : görmek

g.-di 33b/15

g.-dügi 17a/02, 136a/03

g.-dügin 187a/10

g.-dükde 65a/13, 74a/02, 74a/08, 98b/18, 123b/10, 137b/15

g.-düm 36b/19

g.-en 78b/17

g.-eyim 85a/08

g.-ile 9b/17

g.-ilmedügidür 60b/12

g.-ilmek 42a/12

g.-ilmez 103a/15

g.-ilmiş 71a/08

g.-ine 169b/14

g.-inmesi 19b/15

g.-inmez 115a/02

g.-inür 5b/18, 11a/10, 15b/17,

32b/04, 63a/11, 100b/02, 118b/07,

118b/21, 174a/17, 174b/14, 178b/16

g.-medügi 137b/14

g.-medük 103a/17

g.-medün 137b/15

g.-mek 4b/20, 160b/07

g.-mekle 18b/06

g.-memede 96a/12

g.-memekle 43b/18

g.-meyen 18b/06

g.-meyince 26a/04, 38a/18

g.-miş 74a/08, 170b/18

g.-mişe 74a/02

g.-se 8b/17, 46a/10, 86a/16, 86a/17

g.-üp 19b/13, 19b/14, 86a/08,

150a/05, 162b/14, 187b/20

g.-ür 185a/10

g.-ürsem 46a/09

göre : göre

g. 11a/12, 60a/04, 60a/04, 60a/04,

77a/11, 104a/01

g.+dür 187b/20

göri vir- : görüvermek

g.-mese 27b/11

göster- : göstermek

g.-ilmiş 161a/15

g.-üp 83b/15, 97a/17, 151b/18

götür- : götürmek

g.-medin 144a/17

g.-mege 114b/15

g.-mek 3a/03, 144a/16, 167a/05

g.-mesi 89b/20

g.-meyince 69b/18

g.-miş 87a/13

g.-se 162b/01

g.-üp 20a/11, 20a/12, 52a/19, 74a/11, 152a/19

göz : göz

g. 167b/20

g.+de 7b/04

g.+imüze 36a/06
 g.+üñ 5b/16, 167b/19
 gözet- : gözetmek
 g.-irken (t>d) 140a/11
 gözli : gözlü
 g. 167b/21
 gulām-bāre (F.+F.) : eşcinsel erkek
 g. 87a/21
 ğuremā° (A.< çkl. ğarīm) : alacaklılar
 g. 162a/04
 g.+sından 150b/12
 ğurūb it- (A.+T.) : güneşin batması
 g.-di 17b/15
 g.-düğine 17b/06
 ğuruş (Al.) : kuruş
 g. 85b/01, 85b/01, 85b/02, 88a/04,
 88a/05, 88a/07
 g.+ı 88a/08
 ğuruş-ı yegān (Al.+F. →F.) : tek kuruş
 g.+da 88a/04, 88a/11
 ğusl (A.) : boy abdesti
 g. 1b/10, 2b/17, 4b/15, 82b/19
 g.+i 1b/09, 4b/14
 ğusl it- (A.+T.) : boy abdesti almak
 g.-erken (t>d) 2b/04
 ğusl-i aḥsen (A.+A. →F.) : en güzel gusül
 g.+dür 4b/14
 ğuzāt (A.< çkl. ğāzī) : gaziler
 g.+uñ 64b/05, 182a/02
 güç : güç
 g.+i (ç>c) 56a/15
 gügercin : güvercin
 g.+ler 165b/15
 gümüş : gümüş
 g.+de 160b/14
 gün : gün
 g. 19b/13, 19b/13, 31b/13, 36b/20,
 53b/21, 53b/21, 54a/02, 54a/02,
 56a/18, 59b/14, 70a/01, 86a/14,
 88a/05, 94a/15, 94a/15, 117b/14,
 140a/09, 140a/09, 140a/10, 143b/12,
 166a/01, 182a/12
 g.+de 22b/03, 49a/07, 49a/08,
 49a/08, 49a/08, 73b/03, 143b/13
 g.+den 17b/02, 49a/06, 54b/19
 g.+dür 19b/14
 g.+e 94a/14
 g.+i 13b/06, 15a/17, 73b/04
 g.+ünde 54b/12, 54b/19
 g.+üni 73b/02
 g.+üñ 145a/09
 günāh (F.) : dini bakımdan suç sayılan iş
 veya davranış
 g.+ına 60a/04

güneş : güneş
 g. 9b/16
 günlük : günlük
 g. 76a/10

[H]

haber (A.) : bir olay hakkında edinilen bilgi
 h. 45b/03
 h.+i 25a/11, 49b/08, 60b/04
 haber ol- (A.+T.) : haber vermek, bilgi
 vermek
 h.-mup 52a/20
 haber vir- (A.+T.) : bildirmek, haber
 ulaştırmak
 h.-meye 164a/07
 h.-ür 22a/12
 habīr ol- (A.+T.) : haberdar olmak, bilmek
 h.-mayıcağ 45b/03
 ḥabl (A.) : 1. ip, urgan, 2. bağ
 h.+i 26a/06
 ḥabs (A.) : bir yere kapatıp salıvermeme
 h. 66b/12, 70b/16, 75a/20
 h.+de 130b/19
 h.+i 130b/21
 h.+le 166b/05
 h.+üñ 60a/04
 ḥabs it- (A.+T.) : bir yere kapatıp
 salıvermemek
 h.-dükde 130b/12
 h.-er (t>d) 60a/05, 60a/06
 ḥabs ol- (A.+T.) : bulunduğu yerden
 çıkamamak
 h.-ur 75a/21
 h.-ınmakdur 123a/12
 h.-mup 75b/16
 h.-mur 98b/08, 167a/19
 ḥabs-i medīd (A.+A. →F.) : en az bir tam
 günlük hapis
 h. 59a/11, 59b/18, 60b/05, 63b/12,
 182b/09
 h.+üñ 59b/19
 ḥacc (A.) : kutsal toprakların ziyareti
 h. 185a/08, 185a/09
 h.+ına 20a/12
 ḥacc it- (A.+T.) : hac farzını yerine getirmek
 h.-dürmek 20b/16
 h.-en (t>d) 20b/19
 h.-mege 21a/03
 ḥacc-ı şerīf (A.+A. →F.) : kutsal hac
 h. 20a/11
 h.+e 20a/10, 20b/03, 162a/04
 ḥācet (A.) : herhangi bir şey için gerekli
 olma, ihtiyaç, gereklilik, lüzum
 h.+i 163a/16

h.+inden 159b/14
 ḥacr (A.) : bir kimseyi, kanunun kabul ettiği bir sebeple kendi malını ve haklarını istediği gibi kullanmaktan menetme
 h. 82b/08
 h.+inde 44a/14
 ḥacr eyle- (A.+T.) : bir kimseyi mal ve haklarını kullanmaktan alkoymak
 h.-di 150a/14
 ḥadd (A.) : 1. eski hukukta dayak cezası, 2. parçalama, ufalama
 h. 59a/21, 60b/08, 60b/10, 60b/11, 60b/19, 61b/11, 62a/06, 105a/04
 h.+a 64a/21
 h.+den 59b/15, 60a/20
 h.+ün 96a/20
 ḥaddādī (A.) : demircilik
 h.+de 34b/05
 ḥadd-i ecr (A.+A. →F.) : para cezası
 h. 60a/19
 ḥadd-i kaṭʿ (A.+A. →F.) : kesme cezası
 h. 64a/03
 ḥadd-i kaẓf (A.+A. →F.) : bir masuma zina isnat edene verilen ceza
 h. 59b/07, 59b/11, 61a/13, 62a/02, 129a/03
 ḥadd-i muʿayyen (A.+A. →F.) : kesinleşmiş ceza
 h. 9b/13
 ḥadd-i serīka (A.+A. →F.) : hırsızlık cezası
 h. 63b/11
 h.+da 63b/12
 ḥadeş (A.) : 1. abdest veya guslün yenilenmesini gerektiren durum, 2. insan pisliği, 3. fıkıh kurallarına göre temiz olmama durumu
 h. 1b/02, 7b/18, 7b/18, 7b/20, 187b/06
 h.+den 3b/08, 3b/21
 h.+ün 4a/01
 ḥadeş-i ḥakīki (A.+A. →F.) : hakiki hades
 h. 4b/09
 h.+den 4b/08
 ḥadeş-i ḥukmī (A.+A. →F.) : hükmi hades
 h. 4b/07, 4b/09
 Ḥadīce : kişi adı
 h.+ye 147b/11
 h.+yi 147b/04, 175b/01, 175b/01, 175b/07, 175b/09
 ḥadīş (A.) : 1. ortaya sonradan çıkmış olan şey, 2. duyurma, bildirme, 3. haber, bilgi, söylenti, 4. Hz. Muhammed'in söz ve davranışları
 h. 15a/07, 187a/05

h.+inde 176a/14
 h.+ini 63a/14
 ḥadīş ol- (A.+T.) : ortaya çıkmak, eskiden yokken ortaya çıkmak
 h.-an 189a/15
 ḥadīş-i şerīf (A.+A. →F.) : Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed (sav)'in sözlü ifadelerinin tümünü kapsayan bir tanımdır.
 h. 63a/11, 63a/13, 187b/19
 h.+de 164a/17, 182a/12, 183a/01
 h.+dür 63a/13
 h.+idür 27a/07
 h.+inde 63a/10
 ḥafāʾ (A.) : 1. gizlilik, görünmezlik, 2. bir şeyin gizli yönü
 h. 186a/15
 ḥafī (A.) : gizli, saklı, gizli olan, saklı olan
 h.+dür 164a/10
 ḥafīyye (A.) : 1. birini gizlice takip ederek hakkında gizli bilgiler toplayan kimse, 2. gizli
 h. 162b/13
 ḥaḥer-zāde (F.+F.) : kız kardeş çocuğu, yeğen
 h.+nüñ 182b/18
 ḥāʾil (A.) : 1. engel, 2. bir engel meydana getiren şey, 3. iki nesne arasına giren şey
 h. 34b/06
 ḥāʾit (A.) : duvar, tahta, perde, çit
 h.+de 117a/10
 ḥāʾiz (A.) : taşıyan, içinde bulunduran, içeren, kapsayan, 2. elinde bulunduran, sahip olan
 h. 17b/14
 ḥakem (A.) : tarafların aralarındaki anlaşmazlığı çözmek için yetkili olarak seçtikleri ve üzerinde anlaştıkları kişi, yargıcı
 h. 99a/15
 ḥakīkat (A.) : 1. asl, esas, öz, gerçek, 2. çelişkisiz ve yalansız
 h. 4a/01, 138b/09
 h.+e 52b/16
 ḥakim (A.) : 1. egemenliği altında bulunduran, buyruğunu geçiren, 2. hükümdar, 3. iradesiyle duygularını denetleyebilen
 h. 11a/07, 31a/16, 45a/13, 46b/19, 50a/01, 52b/01, 64a/09, 71a/09, 77a/04, 84a/19, 88a/14, 96b/08, 98a/05, 101b/11, 104a/10, 106b/04,

- 107a/03, 117b/13, 117b/16, 122b/14,
125b/11, 136a/19, 154a/12, 169a/07
h.+e 60a/04, 71a/07, 107a/07,
122a/12, 188b/14
- hâkim-i âhar (A.+A. →F.) : diğer hakim
h. 106b/04
- hâkim-i merkûm (A.+A. →F.) : adı geçen
hakim
h.+a 96a/11
- hâkim-i şerî'at (A.+A. →F.) : şeriat hakimi
h.+e 31a/16
- hâkimü's-şer' (A.+A. →A.) : bir yerin kadısı,
şeriat hakimi
h. 45b/03, 44a/14, 45a/15, 46a/17,
48b/10, 59b/19, 75b/16, 76b/17,
91b/05, 96a/04, 96b/08, 98b/18,
102b/21, 104a/01, 106b/03, 108a/15,
124a/03, 130b/12, 151b/16, 162b/12,
167a/05, 188b/17
h.+uñ 152/12
- hakk (A.) : 1. adalet, 2. hukuk, 3. hukukun
kişiyeye tanıdığı şey, 4. gerçek
h. 71a/15, 76b/14, 76b/16, 87b/19,
96a/09, 161b/06, 161b/10, 185b/14,
187a/09, 188a/19
h.+ı 80b/18, 104b/09, 122a/19,
130a/17, 154b/01, 157b/05, 163b/09,
167a/04, 177b/17
h.+ın 30a/04, 61b/10, 98b/07,
110b/20, 114b/19, 118b/02, 154a/12
h.+ında 3a/03, 3a/06, 58b/01, 93a/07,
93a/08, 93a/08, 93a/08, 129b/21
h.+ından 96b/21, 133b/20, 133b/20,
186b/16
h.+ınuñ 162b/06
h.+ını 30a/04, 104b/08, 111a/12,
111a/17, 118a/20, 131a/06, 160a/20,
176b/19, 184b/19
h.+um 95b/10
h.+ımızda 36a/04
h.+umı 110a/06, 110b/08
h.+uñ 105b/17
h.+uñı 92b/14
- hakk eyle- (A.+T.) : bir emek karşılığında bir
hakkın kazanılması
h.-dükde 96a/03
- hakk-ı 'abd (A.+A. →F.) kul hakkı
h. 59a/14
- hakk-ı eb (A.+A. →F.) : baba hakkı
h.+i 162b/07
- hakk-ı hıdâne (A.+A. →F.) : bir çocuğu alıp
bakma veya büyütme hakkı
h. 34a/15, 38b/19, 45a/06, 50a/21
h.+de 34a/17
- h.+si 23b/13, 42a/21
- hakk-ı istiḥkāk (A.+A. →F.) : kazanılmış hak
h.+da 112b/10
- hakk-ı mürūr (A.+A. →F.) : ertelenmiş hak
h.+uñ 189a/05
- hakk-ı şer'î (A.+A. →F.) : şer'i hak
h. 59a/14, 163b/09
- hakk-ı terbiye (A.+A. →F.) : terbiye hakkı
t.+si 50a/20
- hakk-ı ümmî (A.+A. →F.) : annelik hakkı
h. 162b/07
- haklaş- (A.+T.) : iki taraf birbirine hakkını
verip alacak verecekleri kalmamak,
ödeşmek
h.-mağa 85b/03
- hakla- (A.+T.) : 1. davayı kazanmak, 2.
yenmek
h.-tmaz 166b/03
- hal' (A.) : 1. boşama, boşanma, 2. tahttan
indirme, 2. soyma, çıkarma, soyulma,
çıkartılma
h. 34a/01, 129b/13
h.+a 129b/12
h.+de 45b/12
- hâl (A.) : 1. bir şeyin içinde bulunduğu
şartların ve niteliklerin bütünü,
durum, 2. davranış, tutum, tavır, 3.
içinde bulunulan an, şimdiki zaman,
4. dert, keder, sıkıntı
h. 38b/08, 74a/04, 78a/06, 120b/05,
138b/11, 164a/11, 185a/03
h.+de 17b/16, 17b/16, 73b/15, 82b/07
h.+e 131b/19, 167b/13
h.+i 55b/05, 63b/13, 96a/20, 164a/08,
174b/18, 176a/09
h.+in 76a/05
h.+inde 4a/21, 86a/15, 125b/12
h.+ine 136a/19, 171a/10
h.+le 171a/10
h.+leri 104a/12
h.+lerine 121b/04
- hâl (A.) : dayı
h.+ini 174a/16
- hâle (A.) : hala
h. 174a/17
- hâli (A.) : 1. boş, 2. uzak
h. 3b/21, 4b/20, 150a/12, 163a/21
- hall eyle- (A.+T.) : 1. çözmek, 2. çare
bulmak
h.-mişlerdür 147b/08
- hall ol- (A.+T.) : 1. çözülmek, 2. çare
bulunmak
h.-duğda 98a/18
h.-mayınca 164a/13

ḥālā (A.) : 1. şu anda bile, henüz, 2. şu ana kadar, şimdiye kadar
h. 11a/06, 85b/02

ḥalāş (A.) : 1. bir yerden veya bir şeyden kurtulma, kurtuluş, 2. kurtarma
h. 131a/21, 134a/02, 142b/17, 186a/19
h.+a 167a/06
h.+uñ 188a/20

ḥalāş ol- (A.+T.) : kurtulmak
h.-duklarınıñ 188a/17
h.-mağa 187a/03
h.-up 115a/01
h.-ur 16a/08, 23b/15, 35a/04, 56a/11, 58a/12, 59b/15, 60a/11, 62a/05, 63a/05, 118b/06, 131a/21, 134a/03, 140b/06

ḥālbuki (A.+T.+F.) : iki zıt cümleyi anlamca birbirine bağlar, oysa
h. 47a/10, 51b/09, 56a/10, 103a/16, 131a/12

ḥāle (A.) : 1. hala, 2. (AraplardA.) teyze
h. 82a/15
h.+me 82a/15

ḥalel (A.) : 1. bozluma, yıkım, bozukluk, 2. zarar, 3. iki nesnenin arasında bulunan boşluk, 4. eksiklik, kusur
h. 72b/01, 132a/18

ḥālen (A.) : şimdi, şu anda, bugünkü günde
h. 23b/13, 50a/21, 73a/16, 106b/05, 114b/08, 121a/08, 147b/12

ḥālet (A.) : 1. durum, 2. nitelik, keyfiyet
h. 82a/06

ḥālet-i ḥayz (A.+A. →F.) : ay başı hali
h.+ında 69a/18

ḥālet-i nizāc (A.+A. →F.) : kavga hali, kavgalı
h.+ında 185b/13

ḥālet-i zarūret (A.+A. →F.) : zorunlu hal
h.+de 134b/15

ḥālī (A.) : 1. şimdiki, şu ana ilişkin, 2. durumla ilgili
h. 50a/16

ḥālī (A.) : 1. boş, ıssız, تنها, 2. başıboş, gamsız, 3. evlenmemiş erkek, 4. açık ve ıssız, kimsesiz yer
h. 87a/01, 157b/18

ḥāl-i ḥayāt (A.+A. →F.) : hayat hali, hayatta olma
h.+ında 81b/13, 81b/17

ḥāl-i hükm (A.+A. →F.) : geçerli hükm
h.+i 140a/21

ḥālid (A.) : 1. sonsuz, daim, ebedi, 2. hali, şekli ve sureti bozulmayan,

değişmeyen, asli durumu ve şekliyle devam eden

h. 51a/03, 154a/12, 154a/13
h.+e 146a/14, 151b/11, 151b/11
h.+den 151b/11
h.+i 100a/08, 188b/14
h.+uñ 100a/08, 119b/20

ḥālif (A.) : birinin yerine geçen, sonradan gelen
h.+ine 56b/04

ḥālīfe (A.) : 1. Hz. Muhammed'in vekili olarak Müslümanların imamlığını ve din koruyuculuğunu yapmakla görevli kimse, 2. hükümdar, 3. Osmanlı padişahlarının kullandıkları unvanlardan biri, 4. çok iyi yetişmiş, eğitilmiş kimse
h. 189b/13
h.+den 97a/13

ḥālik (A.) : helak olan, kalıcı olmayan, ölümlü
h. 24b/07, 63b/06

ḥālik ol- (A.+T.) : yok olmak
h.-anuñ 24b/06

ḥāllü ḥālince (A.+A.+T.) : mevcut çözüm üzere
h. 32a/11

ḥālīş (A.) : katışık olmayan, katışıksız, saf
h. 133a/16
h.+e 105a/02

ḥālk (A.) : 1. insan, insan soyu, 2. bir arada yaşayan aynı uyruktan olan insan topluluğu
h. 187a/06
h.+ı 18b/06, 19b/12, 72b/09, 82b/20, 102a/17, 109b/12
h.+ına 18b/06, 20a/03
h.+ında 20a/04
h.+ından 161b/17

ḥālt (A.) : 1. karışma, 2. karıştırma, 3. hoşla gitmeyen ve duruma uygun düşmeyen şey
h. 78b/06

ḥālt it- (A.+T.) : karıştırmak
h.-üp (t>d) 163a/20

ḥalvet-i şāhīḥa (A.+A. →F.) : 1. doğru yaklaşıma, 2. cinsel ilişkiye engel bir durum olmaması halinde karı koca arası ilişki
h. 27b/17

ḥām (A.) : 1. çiğ, pişmemiş, 2. yeteri kadar olgunlaşmamış
h. 158b/08

- ḥamd (A.) : 1. övgü, övme, 2. bağlanma, 3. şükür, 4. Allah'a övgü ve şükür bildirme
h. 10a/03
- ḥāmil (A.) : 1. üstünde taşıyan, bulunduran, 2. sahip olan, 3. yüklü, 4. gebe
h. 34b/04, 34b/05, 53b/03, 147b/17
- ḥāmil ol- (A.+T.) : üzerinde bulundurmak, taşımak
h.-dı 53b/03
- ḥāmīle (A.) : gebe
h. 158b/09, 158b/10, 185b/16
- ḥāmis-i sādise (A.+A. →F.) : altıncının beşincisi
h. 187a/21
- ḥāmisen (A.) : 1. beşinci olarak, 2. beşincisi
h. 157b/04
- ḥaml (A.) : gebelik
h.+i 54b/10, 60a/10
- ḥammām (A.) : 1. yıkanma yeri, 2. halkın yıkanma gereksinimini karşılayan genel yapı
h. 144b/08
h.+a 108b/10, 109b/18
h.+uñ 2b/01
h.+ı 144b/05, 144b/07
- ḥammāmcı (A.+T.) : hamam işleten kişi
h.+ya 144b/09
- ḥamr (A.) : 1. ekşi, mayalanmış, 2. örtmek, gizlemek, saklamak, söylememek, 3. şarap, içki
h. 3a/15, 6a/02, 83a/21, 124a/02, 162b/12, 163b/08, 165b/06
h.+a 6a/01, 124a/13
h.+ların 162b/14
h.+ı 156a/01
h.+ın 124a/02, 156a/01
- ḥamr it- (A.+T.) : şarap yapmak
h.-ene (t>d) 165b/11
- ḥamse (A.) : beş öğeden oluşan
h. 50a/17, 134a/02
- ḥamūr (A.) : 1. unun su veya başka sıvılarla yoğrulmasından meydana gelen koyu kıvamlı madde
h. 182a/08
h.+dan 6a/06
- ḥanāzīr (A.) : hınzırlar, domuzlar
h. 68b/16, 182a/08
- ḥanefī (A.) : 1. İmam Ebu Hanife yolunu tutan, ona uyan, 2. Hanefilik mezhebi ve bu mezheple ilgili
h. 162a/06
- ḥāniş ol- (A.+T.) : verdiği sözü, ettiği yemini yerine getirmeyen
h.-ıcağ 57a/21
h.-madın 56a/19
h.-mamağa 56a/11
h.-ur 56b/15, 56b/17, 56b/18, 57a/03, 58b/06
- ḥarāb ol- (A.+T.) : çok üzölmek, üzüntüden harap olmak, yıkılmak
h.-duğda 78b/16
- ḥarābe ol- (A.+T.) : harap olmak, yıkılmış yer
h.-mağıla 176b/02
- ḥarābe-i müşrif (A.+A. →F.) : harap olmaya yüz tutma
h. 77a/15, 118b/19
- ḥarāc (A.) : 1. bir yerden, bir kimseden zorbalıkla alınan para, 2. Osmanlı Devleti'nde Müslüman olmayanların devlete ödemekle yükümlü oldukları vergi, 3. Osmanlı Türklerinde genellikle toprak sahiplerinden devletçe alınan vergi
h. 166b/21
h.+ı 16a/15, 66a/21
- ḥarām (A.) : Din kurallarına aykırı olan, dini bakımdan yasak olan, helal karşıtı
h. 59b/14, 72b/20, 72b/21, 73a/14, 89a/14, 160a/18, 164a/08, 164a/11
h.+dan 88a/16, 160a/15, 160a/18, 162a/11, 164a/07, 164a/13
h.+dur 37a/09, 59b/15
h.+ı 95a/04
- ḥarām ol- (A.+T.) : bir şeyden gereği gibi yararlanamamak
h.-masun 37b/01
h.-ur 30b/14
- ḥarām-ı mu'āyin (A.+A. →F.) : kesin bilinen haram
h.+den 103b/05
- ḥarāmī (A.) : 1. haramla ilgili, 2. haram yiyen, 3. başkasının malına zorla el koyan kimse, haydut
h. 164a/06
h.+ler 13b/15
- ḥarāmī ol- (A.+T.) : 1. haram kılınmak, yasaklanmak, 2. bir şeyden gereği gibi yararlanamamak
h.-up 92b/10
- ḥarām-zāde (A.+F.) : 1. yasa dışı birleşme sonucunda doğan çocuk, 2. haram yiyici
h. 60b/10
- ḥarāret-i zikru'l-lah (A.+A.+A. →F.) : Allah'ı zikretmenin verdiği sıcaklık
h.+dan 73b/13

ḥarbī (A.) : 1. savaşla ilgili, 2. düşman
h. 59/14
h.+ler 43b/02

ḥarbiyye (A.) : 1. harp ile ilgili, 2. subay yetiştiren yüksek okul, 3. ordu ve savaş işlerini yürüten devlet dairesi
h.+yi 65b/14

ḥarc (A.) : 1. gider, sarf, 2. harcanan para, 3. bir iş için harcanan nesne, 4. resmi işlerde devlete ödenen para, 5. vergi
h. 113b/10
h.+dan 77a/17
h.+ı 24a/04, 133a/08

ḥarc ol- (A.+T.) : sarfedilmek
h.-ınmak 4b/06

ḥarcan- (A.+T.) : harcanmak, sarf edilmek, sarf etmek
h.-dum 85b/02

ḥarec (A.) : darlık
h. 20a/04, 115a/01

ḥarecu'l-mevki (A.+A. →F.) : yer darlığı
h. 15a/21

ḥareket (A.) : bir cismin durumunun ve yerinin değişmesi, 2. davranış, tutum
h.+e 73b/14

ḥareket it- (A.+T.) : 1. yola gitmek, yola çıkmak, 2. davranmak
h.-di 101a/11

ḥāriṣa (A.) : insan bedeninde kan çıkmayacak şekilde meydana gelen yara
h.+dur 169b/17

ḥāric (A.) : 1. dış, dışarı, 2. yabancı ülke, dışarı, 3. dışta kalmak üzere, dışında sayılmak üzere
h. 101b/13
h.+den 74a/18, 125b/16, 176a/17

ḥāric-i beyt (A.+A. →F.) : evin dışı
h.+de 40a/10

ḥāric-i şehādet (A.+A. →F.) : malı mülkü olmayan kişinin şahitliği
h. 117b/18

ḥarīk (A.) : yangın
h. 135a/05

ḥarīr (A.) : 1. ipek, 2. ipekli kumaş
h. 73a/14
h.+den 162a/19

ḥārre (A.) : sıcak, yakıcı, harareti, kızgın
h. 165b/03

Ḥasan : kişi adı
h.+dan 49a/08

ḥasb (A.) : 1. akıl yürütme, 2. göre, gereğince, dolayı, sebebiyle
h. 70b/13, 166a/01

ḥasbī (A.) : 1. bir karşılık beklemeden, çıkar gözetmeden ve isteyerek yapılan, gönüllü, bedava, 2. soyca
h. 92a/19
h.+yle 126a/16

ḥasb-i medīd (A.+A. →F.) : süresi nedeniyle
h. 70b/14

ḥasbu'l-istiḍād (A.+A. →F.) : memuriyet dolayısıyla
h. 73b/13

ḥasen (A.) : güzel
h. 182b/13

ḥasene (A.) : 1. güzel, 2. güzellik, iyilik, 3. iyi ve hayırlı iş
h. +den 15b/06, 15b/08

ḥāşıl (A.) : 1. meydana gelen, olan, ortaya çıkan
h.+dur 182a/03, 182a/08

ḥāşıla (A.) : bir işten elde edilen sonuç, kazanç, netice
h.+nuñ 158b/18

ḥāşıl eyle- (A.+T.) : meydana gelmek
h.-dükde 176a/17

ḥāşıl ol- (A.+T.) : meydana gelmek
h.-ıcağ 189a/13
h.-an 7b/19, 16b/07, 50b/19, 132b/21, 166a/01, 176a/18
h.-anda 157b/06
h.-duğın 187b/18

h.-duğda 51a/10, 51a/14, 54b/17
h.-duğdan soñra 34b/08, 175b/19
h.-sa 117b/08
h.-ur 56b/04, 182a/09
h.-ursa 131b/19

ḥāşıla ol- (A.+T.) : bir şeyin sonucu olmak
h.-an 25b/19

ḥaşlet (A.) : yaratılıştan gelen özellik, huy
h. 42a/03

ḥaşm (A.) : düşman
h. 102b/05, 114b/10, 123b/04
h.+a 96b/09, 108b/14
h.+ımuş 161b/10
h.+ımuşuñ 161b/11
h.+ı 69b/17, 97a/17, 98a/05, 121b/01, 123b/03
h.+ısuñ 105b/16

ḥaşm-ı mücerred (A.+A. →F.) : davanın tek tarafı
h. 114b/20

ḥaşm-ı şer'î (A.+A. →F.) : şer'î dava tarafı
h. 82b/15, 107a/01

ḥaşr (A.) : 1. sınırlı ve dar bir yer içine alma, 2. yalnız bir şeye mahsus kılma, bir şey için ayırma ve sarfetme

- h. 155b/18
 ḥaṣṣaten (A.) : bihassa, hususi olarak,
 özellikle
 h. 131b/18
 ḥāṣṣiyyet (A.) : kuvvet, etki, özellik
 h. 70a/02
 ḥasta ol- (F.+T.) : hastalanmak
 h.-up 46a/01, 184a/17
 h.-ursam 45b/21
 ḥāṣā (A.) : bir durum veya davranışın
 kesinlikle kabul edilmediğini anlatan
 bir söz
 h. 87b/12
 ḥaṣefe (A.) : erkek üreme organının baş kısmı
 h.+sin 167b/01
 ḥāṣime (A.) : kemiği kırılmış olan baş yarığı
 h.+dür 169b/15
 ḥaṭā° (A.) : yanlış, hata, kusur
 h. 22a/12, 68b/19, 71a/16, 161b/06,
 161b/09, 186b/06
 h.+dan 11a/07, 131b/05
 h.+dur 161b/05, 161b/08, 187b/19,
 187a/21
 h.+sı 187b/21
 h.+sın 137a/21
 h.+yı 186b/04
 ḥaṭā° eyle- (A.+T.) : yanlış yapmak
 h.-mişem 22a/09
 ḥaṭā° it- (A.+T.) : yanlış yapmak
 h.-üp (t>d) 8a/16
 ḥaṭā° ol- (A.+T.) : yanlış olmak
 h.-ıcaḳ 10b/07
 h.-maḳ 161b/08
 h.-sa 186b/06
 ḥaṭā°en (A.) : yanlış yere
 h. 167b/01
 ḥaṭā°en ol- (A.) : yanlış yere olmak
 h.-ıcaḳ 169b/15
 ḥaṭā°-yı °aẓīm (A.+A. →F.) : büyük kusur
 h. 73a/14
 h.+dür 70a/02
 ḥaṭā°-yı müsta°mel (A.+A. →F.) : eski yanlış
 h. 186b/06
 ḥāṭır (A.) : anımsama
 h.+larına 99b/17
 ḥāṭib (A.) : 1. konuşmacı, 2. camilerde hutbe
 okuyan din görevlisi
 h. 15a/20
 ḥattı (A.) : güzel yazı
 h.+uñ 117a/15
 ḥattā (A.) : üstelik, bundan başka
 h. 15a/20, 30b/13, 37b/06, 41a/10,
 63a/12, 70b/13, 84b/09, 118b/07,
 159a/10, 161b/07, 164a/12, 164a/17,
 164a/18, 172a/14, 180b/16, 181a/16,
 183b/14
 ḥavā°ic (A.< çkl. ḥāceF.) : ihtiyaçlar, gerekli
 şeyler
 h. 160a/05
 h.+lerin 27b/11
 ḥavā°ic-i aṣliyye (A.+A. →F.) : asli ihtiyaç
 h.+sinden 159b/13
 ḥavāle (A.) : bir işi, bir şeyi başkasına
 devretme, başkasının sorumluluğuna
 bırakma
 h. 94a/20
 h.+ye 94a/21
 ḥavāle it- (A.+T.) : bir işin yapılmasını birine
 devretmek, birine ısmarlamak, onun
 sorumluluğuna bırakmak
 h.-üp (t>d) 94a/19
 ḥavāṭır (A.< çkl. ḥāṭırA.) : fikirler,
 düşünceler
 h. 73b/12
 ḥavf (A.) : korku
 h. 103b/21, 142b/02
 h.+i 9a/12, 15b/09, 72a/19, 95a/04,
 96a/12
 h.+umdan 130b/13
 h.+ı 63b/21, 74a/09
 h.+ından 110a/18, 130b/20, 148a/19
 ḥavf it- (A.+T.) : korkmak
 h.-üp (t>d) 62b/04, 109b/13
 ḥavf ol- (A.+T.) : korkmak
 h.-ıcaḳ 36b/07
 h.-up 98a/07
 h.-macaḳ 70b/01
 h.-mup 188b/15
 h.-mur 76b/18
 ḥavfen (A.+T.) : korkarak
 h. 98b/18, 103b/19, 176a/13
 ḥavlı (Yun.) : avlu
 h. 27b/10
 h.+da 27b/12
 h.+sı 189b/02
 ḥavī (A.) : güç, kudretle ilgili
 h. 69a/07
 ḥavż-ı kebīr (A.+A. →F.) : büyük havuz
 h.+de 2b/09
 h.+uñ 1b/15
 ḥavż-ı müsakḳaf (A.+A. →F.) : örtülü havuz
 h. 1b/16
 ḥayāt (A.) : yaşam, canlılık, dirilik, sağlık
 h. 76b/13
 h.+da 82a/16, 105b/18
 h.+ında 21a/03, 94b/01
 ḥayflenmek (A.) : acınmak, üzülmek,
 yerinmek, esef etmek

h. 36b/09
 ḥayrlu (A.+T.) : yararı, iyiliği, hayrı olan
 h. 185b/03
 h.+dur 186b/07
 ḥaylī (A.) : çok sayıda, epey, oldukça
 h. 71a/14
 ḥayriyyet (A.) : hayırla ilgili
 h. 88b/10
 ḥayşiiyyet (A.) : şeref, onur, itibar
 h.+le 107a/11
 ḥayvān (A.) : hayvan
 h.+uñ 4a/13
 ḥayvānāt (A.) : hayvanlar
 h. 176a/19
 ḥayy (A.) : diri, canlı
 h.+dan 3a/02
 ḥayy ol- (A.+T.) : canlı olmak
 h.-up 185b/17
 ḥayz (A.) : adet hali, aybaşı
 h. 26a/04, 33b/15, 36b/19, 38a/18,
 86a/16, 86a/16, 86a/16, 86a/17
 h.+dan 43b/18
 hazā (A.) : işaret zamiri, bu, şu, o
 h. 1a/ 01
 ḥazer (A.) : sakınma, çekinme
 h. 62a/11, 71a/19, 73a/17
 ḥazf ol- (A.+T.) : ortadan kaldırılmak
 h.-mur 187a/21
 ḥāzır (A.) : belli bir işi yapacak veya belli bir
 işe yarayacak duruma getirilmiş olan
 h. 80b/07, 87a/03, 89b/03, 110b/16,
 150b/14
 h.+a 154a/16
 h.+ca 31a/15
 ḥāzır ol- (A.+T.) : hazır durumda bulunmak
 h.-a 87a/02
 h.-an 15a/18
 h.-duḡda 8b/06, 8b/07, 119b/19
 h.-madı 181a/17
 h.-madım 84a/01, 103a/15
 h.-mamaḡ 97a/19
 h.-up 154a/16, 154a/17
 ḥāzıreyn (A.) : hazır bulunan iki kişi
 h. 154a/17
 ḥazīne-i ʿāmile (A.+A. →F.) : devlet hazinesi
 h.+ye 87b/21
 ḥazretleri (A.) : yüce kabul edilen kimselerin
 adlarının başına saygı, övme,
 yüceltme amacıyla getirilen unvan
 h. 65b/16, 160b/07, 181a/17
 h.+nden 72b/02, 88a/17, 181a/14
 h.+ne 34b/08, 73a/16
 h.+nūñ 130b/06, 147b/13

Ḥazret-i ʿÖmer ve Ḥazret-i ʿOsmān ve
 Ḥazret-i ʿAlī radiy'allāhu ʿanhüm :
 Hz. Ömer ve Hz. Osman ve Hz. Ali,
 Allah onlardan razı olsun
 h.+den 13b/17
 ḥazz it- (A.+T.) : hoşlanmak, zevk almak
 h.-er (t>d) 178b/17
 ḥebāʾ (A.) : toz olma, yok olma
 h.+yı 88a/06, 88a/12
 hedāyā (A.< çkl. hediye) : hediyeler
 h. 22b/18
 heder (A.) : 1. boşa gitme, ziyan olma, 2.
 öldürmenin cezasız kalması
 h. 59b/20
 heder ol- (A.+T.) : boşa harcanmak, boşa
 gitmek
 h.-mayup 60a/06
 h.-ur 167a/07, 167a/07, 171a/02
 hediye (A.) : hediye
 h. 24b/07, 162b/01
 h.+yi 164a/05
 hedm (A.) : yıkma, harap etme
 h.+i 67b/12
 hefte (F.) : hafta
 h.+de 47b/04
 helāk (A.) : yok olma, tükenme
 h. 16a/08, 63b/21, 110b/20, 129a/13
 h.+den 144a/17
 h.+ı 9a/12
 h.+ın 137b/20
 helāk ol- (A.+T.) : yok olmak
 h.-ıcaḡ 59b/20, 135b/20, 137b/08,
 170b/18
 h.-an 144a/16
 h.-duḡda 137a/06, 140b/05, 152a/20
 h.-duḡdan soñra 62b/04
 h.-dı 133b/04
 h.-maḡ 85a/16
 h.-sa 87a/14
 h.-up 16a/07
 h.-ursa 84a/01, 131b/19, 137a/06
 helāk-ı nişāb (A.+A. →F.) : zekat gerektiren
 miktarın yok olması
 h. 16a/08
 helāl (A.) : 1. dinin izin verdiği şey, 2.
 nikahlı eş
 h. 65a/17, 89a/14, 161a/06, 161a/07,
 164a/07, 164a/07, 166b/19
 h.+den 160b/21
 helāl eyle- (A.+T.) : üzerinde hiçbir hak iddia
 etmeksizin bağışlamak
 h.-mekle 16b/13
 helāl it- (A.+T.) : üzerinde hiçbir hak iddia
 etmeksizin bağışlamak

- h.-mek 160a/21, 184b/19
 helâl ol- (A.+T.) : yapılmasında veya kullanılmasında dinen sakınca bulunmamak, uygun ve yerinde olmak
 h.-a 89b/15
 h.-mak 35a/12
 h.-mamakdur 39a/06
 h.-ur 16b/13, 16b/13, 37a/15, 39a/06, 40b/12, 45b/03, 60a/16, 68a/02, 86a/15, 89a/14, 138a/02, 143b/09, 152a/02, 159a/09, 162a/20, 165b/07
 helâlleş- (A.+T.) : alışverişte veya ayrılma sırasında hakkını birbirine bağışlamak
 h.-meyince 163a/21
 hele (T.) : özellikle
 h. 185b/14
 hem (F.) : "özellikle, zaten, bir de, şurası da var ki" anlamlarında kullanılan bir söz
 h. 17a/13, 17a/13, 182a/03, 182a/03
 hemân (F.) : çabucak, hemen
 h. 7b/17, 26a/03, 32a/03, 74a/08, 103a/01, 141a/10, 154a/16, 185a/19
 her : her (sıfat)
 h. 4a/15, 14a/21, 36b/08, 36b/09, 36b/09, 58b/01, 59b/20, 70a/01, 73b/13, 78a/15, 81a/20, 81b/05, 82b/16, 83b/10, 93a/11, 93b/01, 106a/13, 109b/13, 118a/14, 120b/15, 131a/16, 133b/20, 139a/01, 143b/12, 148b/11, 156a/08, 156a/08, 156a/08, 156a/09, 156b/21, 159a/15, 159b/13, 163a/20, 182b/13, 182b/14, 182b/15, 182b/18, 182b/21, 183a/01
 her kankı : herhangi
 h.+sına 75b/06
 hevâ (A.) : hava
 h. 17b/06, 63b/21
 hezm (A.) : çok çabuk kesme
 h. 65a/17
 hıdâne (A.) : bir kişinin bir çocuğu himayesi altına alıp besleme, büyütme hak ve yetkisi
 h. 42a/21, 50a/21
 h.+sine 33b/17
 hıfz (A.) : 1. saklama, koruma, 2. ezberleme
 h. 110b/19, 136a/03, 177a/19
 h.+a 63b/10
 h.+dur 161a/01
 h.+ı 143b/21
 hıfz eyle- (A.+T.) : koruma, saklama
 h.-dükden şöıra 143b/20
 h.-medüñ 136a/04
 hıfz it- (A.+T.) : 1. saklamak, 2. akılda tutma
 h.-üp (t>d) 75a/14, 75b/02, 160a/15, 160a/18
 hınzır (A.) : domuz
 h.+ların 68b/15
 hırka (A.) : soğuktan korunmak için giyilen, kumaştan önden açık, kollu üst giysisi
 h.+sından 88a/10
 hırz (A.) : emin yer, içinde mal saklanan yer
 h.+a 63b/12
 hışâl (A.< çkl. hışleF.) : hasletler, huylar, güzel huylar
 h. 160a/18
 hıtb e it- (A.+T.) : bir kadına evlenme teklif etme
 h.-ersem (t>d) 43b/05
 hıyâr (A.) : 1. iyiliği çok olan, hayrı çok olan, 2. hayırseverler, hayırlılar
 h. 27b/17, 81a/07, 81a/08
 h.+ı 81a/08
 hibe (A.) : bağışlama, hediye etme
 h. 35a/10, 138a/16, 138b/03, 138b/16, 139a/18, 139b/03
 h.+de 124a/09, 138b/06, 138b/07
 h.+dür 125a/07, 138b/09
 h.+nin 140a/06
 h.+si 138a/19, 138b/08, 138b/08
 h.+ye 110b/15
 hibe eyle- (A.+T.) : bağışlamak, ücretsiz vermek
 h.-dügi 137b/19, 138a/06, 138b/02, 138b/06
 h.-dükde 139a/17
 h.-dükden şöıra 140a/05
 h.-mezseñ 148a/19
 h.-se 110b/16, 137b/15, 139b/21
 h.-yüp 148a/19
 hibe it- (A.+T.) : bağışlamak, ücretsiz vermek
 h.-dügi 138a/17, 138b/17
 h.-mekle 138a/02
 h.-üp (t>d) 30a/04, 34a/08, 34a/09, 35a/10, 138b/12
 hibe-i merküme (A.+A. →F.) : adı geçen hediye
 h. 110b/16, 139b/21
 hibe-i şahîha (A.+A. →F.) : gerçek bağış
 h. 138a/16
 hicâb (A.) : kadının yabancıların karşısına çıkınca giydiği kıyafet
 h. 162a/15
 hicr-i esfel (A.+A. →F.) : en sefil ayrılık

- h.+de 84a/13
- hiç (F.) : hiç
h. 91b/07, 93b/06, 94a/16, 173b/21
- hidāyet (A.) : doğru yol, hak olan
Müslümanlık yolu
h. 6b/20, 92a/16, 152b/11
h.+de 41a/12
- hiddet (A.) : öfke, kızgınlık
h. 41a/09, 41a/10, 65a/16, 123a/19
- hıdmet (A.) : hizmet
h. 55b/04
h.+in 46a/09, 46a/10
h.+inüñ 55b/06
- hıdmet it- (A.+T.) : iş görmek, çalışmak
h.-dükden şöñra 55b/05
- hıdmetkār (A.+F.) : ücretle iş gören
genellikle erkek işçi, uşak
h.+ma 133a/07
- hıkmēt (A.) : hakimlik, bilgelik
h. 137a/13
h.+i 188a/17
h.+idür 188a/20
- hıle (A.) : birini aldatmak, yanıltmak için
yapılan düzen, dolap, oyun, ayak
oyunu
h. 115a/01, 131b/20, 162a/11
- hılāf (A.) : ters, aykırı
h.+a 121a/17
h.+dan 23a/16
h.+ma 11a/06
- hılāfī (A.) : 1. tartışmalı, münakaşalı, 2.
tartışan, münakaşacı
h. 5b/18
h.+dür 3a/16, 156b/17
- hilāl (A.) : ayın ilk günlerinde aldığı yay
biçimi, yeni ay
h. 19b/15
h.+i 19b/13
- hilāl-i ramazān (A.+A. →F.) : Ramazan
ayının başladığını gösteren hilāl; yeni
ay
h. 18b/06
h.+ı 19b/12
- hılāl-i vuzū° (A.+A. →F.) : iki abdest arası
h.+da 7b/19
- hıle-i şer'iyye (A.+A. →F.) : çözümünü güç bir
hukuki sorunu hukuk kurallarını
zedelemeden çözümleme
h. 131b/17, 162a/10
- Hind : kişi adı
h. 3a/09, 21a/16, 22b/02, 22b/06,
22b/06, 22b/18, 23a/05, 23b/12,
23b/14, 23b/15, 23b/17, 24a/03,
24b/17, 25a/08, 25a/11, 25b/19,
27a/17, 27b/10, 28a/04, 28a/06,
28a/15, 30b/07, 30b/08, 30b/10,
31a/15, 31b/13, 31b/15, 32b/21,
33a/06, 33a/17, 33b/20, 33b/20,
34a/06, 34a/08, 34a/10, 34a/21,
34b/16, 34b/17, 35a/09, 36b/07,
36b/12, 36b/19, 37a/15, 38a/03,
38a/08, 38a/09, 38b/18, 39a/05,
39b/09, 39b/20, 41b/16, 42a/02,
42a/12, 43a/13, 43b/01, 43b/01,
43b/17, 43b/18, 45b/07, 45b/11,
46a/01, 46a/13, 46b/18, 47a/04,
47a/11, 47b/02, 48b/10, 49a/06,
49b/08, 49b/09, 53a/13, 55a/07,
57a/17, 57b/04, 57b/05, 57b/05,
57b/17, 58a/20, 58a/20, 58b/01,
59b/03, 60a/16, 61b/03, 62a/05,
80b/18, 82a/16, 91a/20, 91a/21,
98b/12, 100a/07, 100a/13, 100b/17,
100b/18, 103b/07, 105a/18, 106a/09,
106a/12, 108b/11, 108b/12, 109b/18,
109b/19, 111b/06, 113a/06, 113a/08,
113a/11, 113b/16, 114b/07, 116a/15,
118b/19, 118b/20, 120a/20, 122a/10,
122b/20, 123a/10, 123b/14, 123b/16,
124b/09, 124b/11, 125b/04, 125b/05,
127a/10, 127b/09, 129b/12, 130a/15,
130a/17, 135a/16, 137b/13, 138a/01,
139b/20, 140a/05, 145b/10, 147b/10,
147b/18, 148a/19, 148a/21, 152a/11,
152a/11, 155a/21, 161b/16, 174b/17,
185b/17
h.+den 23b/17, 27b/17, 38b/18,
91b/01, 101a/10, 105a/17, 111b/08,
173b/17
h.+e 9a/11, 22b/19, 27b/16, 31a/07,
31b/13, 32a/10, 33b/05, 33b/13,
33b/13, 34a/09, 34b/05, 35a/12,
36b/06, 36b/12, 37a/11, 37a/20,
37b/13, 38b/02, 39a/19, 40a/02,
41b/16, 42b/14, 43b/05, 43b/07,
45b/02, 45b/21, 46a/13, 47a/10,
48b/10, 49b/16, 57a/16, 57b/03,
57b/05, 57b/06, 57b/17, 59b/10,
61b/04, 62a/01, 62a/06, 64a/19,
82a/14, 84b/15, 105a/17, 111b/09,
113a/07, 113a/08, 122a/10, 122b/21,
138a/17, 139b/02, 147b/10, 148a/19,
152a/12, 175a/01
h.+i 22a/03, 22b/12, 22b/17, 23a/09,
23a/14, 24a/03, 25a/06, 25a/12,
26a/06, 27a/14, 27b/11, 28a/04,
30a/08, 32a/10, 32b/03, 33a/03,
33a/15, 34b/04, 35b/08, 37b/04,

- 38b/06, 39a/05, 40b/15, 42a/01,
43b/06, 45b/07, 45b/10, 49b/09,
54b/17, 59a/21, 60b/05, 71b/11,
82a/17, 84b/14, 86a/14, 86a/15,
103a/21, 120a/20, 122a/09, 122b/19,
125b/05, 129b/11, 130a/14, 139b/02,
147b/03, 147b/16, 147b/17, 178b/06
h.+üñ 17b/09, 22a/04, 27a/14,
27a/14, 32a/07, 33a/03, 33b/13,
34a/15, 34b/18, 39b/20, 47b/02,
49b/10, 53b/14, 55a/06, 60a/10,
72a/17, 100a/08, 100b/19, 106a/14,
109b/19, 113a/09, 113a/10, 113a/11,
113a/13, 113b/09, 113b/10, 113b/10,
125b/04, 138a/14, 155b/01, 160a/05,
162a/15, 175a/01
h.+üñdür 28a/05, 91b/02
Hind-i bālīga (A.+A. →F.) : bülüğa ermiş
olan Hind
h. 26b/04
Hind-i ecnebiyye (A.+A. →F.) : yabancı olan
Hind
h. 62a/05
h.+den 64a/19
h.+ye 59b/07
Hind-i mezbüre (A.+A. →F.) : adı geçen
Hind
h. 138a/14, 138a/17
Hind-i muṭallağa (A.+A. →F.) : boşanmış
olan Hind
h. 34b/12
Hind-i mücerred (A.+A. →F.) : yalnız olan
Hind
h. 36b/14
Hind-i şağīr (A.+A. →F.) : yaşı küçük Hind
h.+üñ 45a/15
Hind-i zimmiyye (A.+A. →F.) : himaye
altında olan Hind
h. 21a/08, 46a/16
h.+yi 34a/21, 38a/16
ḥīn-i daʿvā (A.+A. →F.) : devam eden dava
h.+da 50b/14
ḥīn-i kısmet (A.+A. →F.) : kısmet anı
h.+de 156a/17
ḥirfet (A.) : esnaf kollarından her birinin
yaptığı iş, meslek, zanaat, esnafın
mesleği
h.+den 183b/07
h.+üñ 183b/07
ḥirmān-i müsteḥakk (A.+A. →F.) : yokluğu
haketmiş olan
h. 131a/16
ḥisāb (A.) : hesap
h.+a 93b/07
h.+ı 77a/16
h.+mca 76a/10
ḥisāb it- (A.+T.) : bir işin kazancıyla giderini
karşılaştırarak bir sonuca varmak
h.-erin (t>d) 113b/03
ḥişşe (A.) : bölünen bir bütünden bir kimseye
düşen kısım
h. 122a/19, 123a/17, 125b/17,
175a/15
h.+lerin 50b/05
h.+lerinüñ 50b/06
h.+mi 158b/09
h.+müz 77a/15, 118b/20
h.+nin 77a/17
h.+si 81a/20, 128a/09, 139a/01,
154b/03
h.+sin 16a/09, 77a/05, 78b/01,
78b/05, 138a/18, 158b/11
h.+sinde 100a/09
h.+sinden 128a/09, 128a/13, 128a/13
h.+sine 118b/18
h.+sini 154b/03
ḥişşe vir- (A.+T.) : pay vermek
h.-dügi 88a/11
h.-mege 123a/18
ḥişşe-i şerʿiyye (A.+A. →F.) : şerʿî pay
h.+sin 138a/15
ḥiyel-i ʿuyūn (A.+A. →F.) : hileli kaynaklar
h.+dan 34a/11
ḥöd (F.) : kendi, bizzat
h. 187b/06
ḥubb (A.) : sevgi, tutku
h.+umada 20a/05
ḥudūd (A.) : sınır
h.+a 64a/21
h.+un 60a/11
ḥuff (A.) : abdest alırken ayağı yıkamamak
için giyilen bir tür mest, çizme
h.+mı 3b/04
ḥufyeten (A.) : gizli saklı olarak, gizlice
h. 187a/10
ḥuḳūk (A.) : 1. haklar, 2. haklıyı haksızdan
ayırt ettiren hükümler
h. 181a/13
h.+da 52a/21
h.+ı 160b/21
ḥuḳūk-ı nās (A.+F. →F.) : insan hakları
h. 150a/13
ḥulʿ okuş- (A.) : karı kocanın karşılıklı olarak
birbirlerine boşandıklarını ifade
etmesi
h.-up 33b/20, 100b/17
ḥulʿ eyle- (A.+T.) : kadının isteğiyle boşanma
h.-yüp 45b/11

hulāşa (A.) : bir sözün veya yazının özünü
belirten kısaltılmış şekli, özet
h. 36b/07, 118b/08
h.+da 4a/21, 163b/09, 182b/20
h.+nuñ 133b/13

hulk (A.) : bir insanda doğuştan gelen
yaratılış özelliği, huy, tabiat, 2.
insanın sonradan kazandığı kişilik
özellikleri
h.+um 159a/13, 159a/14

hulķan (A.) : yaratılış bakımından, huyca
h. 186a/01

hulle (A.) : 1. cennet elbisesi, 2. Şer'an
boşanmış bir kadının, kendisini
boşayan eski kocasıyla tekrar
evlenebilmesinin helāl olması için bir
başka erkekle gerçekten
nikāhlanması ve daha sonra
boşanması usulü, 3. ağır, pahalı
h.+sin 86a/09
h.+ye 32b/21, 34a/21, 35b/09

hulle it- (A.+T.) : boşanmış bir kadının eski
kocasıyla tekrar evlenebilmesi için
hile yoluyla bir başkasıyla yapılan
evlilik ve boşanma, hülle
h.-mekle 35a/12

hulle ol- (A.+T.) : hülle olmak
h.-ur 33a/01
h.-ındukdan şöñra 36b/07

hulle-i şer'iyeye (A.+A. →F.) : şer'î hülle
h. 30b/10, 35a/12, 36b/06
h.+den 40b/12

humām (A.) : bir işe iyice sarılıp o işi
başarmak için çaba gösteren,
himmeti çok, gayretli kimse
h. 50a/11

humus (A.) : beşte bir
h. 16a/15

hurūc (A.) : 1. dışarı çıkma, çıkış, 2. göç
etme, göç, 3. ayaklanma, isyan
h. 2b/02, 4a/12, 188a/19

hurūc-ı vakt (A.+A. →F.) : çıkma zamanı
h.+dur 4a/05

huşūmet (A.) : hasımlık, düşmanlık
h. 54b/12, 54b/19, 85a/09, 119b/21,
123a/01
h.+e 106b/16, 123b/02
h.+i 85a/07, 110a/18, 119b/18

huşūmet eyle- (A.+T.) : düşmanlık etmek
h.-dükde 85a/07

huşūmet-i şer'iyeye (A.+A. →F.) : şer'î
husumet
h. 107a/02, 107a/07

huşūş (A.) : özellik, konu, madde

h. 63a/11, 69b/09, 129a/16, 143a/12
h.+a 56b/12, 57a/21, 100b/01,
105b/21, 106b/03, 106b/06, 174b/13
h.+da 11a/09, 34b/17, 39b/10,
41a/01, 63a/13, 99a/12, 105b/16,
118b/01, 150a/05, 178b/08
h.+ı 23a/13

huşūşan (A.) : ayrıca, bundan başka
h. 26b/06, 160b/19, 184a/20

huşūş-ı merķūm (A.+A. →F.) : söz konusu
özellik
h.+a 104a/18

huşūc (A.) : 1. alçak gönüllü olma, 2. Allah'a
karşı boyun eğme
h. 70b/15

huṭabā (A.< çkl. ḥaṭīb) : hatipler
h. 185a/01

huṭbe (A.) : cuma ve bayram namazlarında
minberde okunan dua ve verilen öğüt
h. 8b/16
h.+lerinde 185a/01
h.+ye 15a/20

huzūr (A.) : 1. bir yerde bulunma, hazır olma,
2. sessizlik, sükunet, 3. yetkili bir
makamın önünde bulunma
h. 188b/14
h.+ı 78a/17, 149b/21
h.+ında 19b/16, 23a/09, 31b/16,
34a/09, 99b/16, 104a/10, 104b/08,
119b/09, 122b/20, 138a/16, 143b/11,
149b/20

huzūr-ı ḥākim (A.+A. →F.) : hakim'in huzuru
h.+de 96a/03, 103b/07, 118a/11,
118a/14, 123b/03, 124a/03
h.+e 74a/11, 107b/21, 109b/18,
114b/07, 114b/15, 121b/08

huzūr-ı ḥākimü's-şer'a (A.+A.+A. →F.+A.) :
şer'î hakim'in huzuru
h. 96a/09

hüccet (A.) : 1. delil, kanıt, 2. borç senedi, 3.
şahit
h. 106b/21, 143b/08

hüccet ol- (A.+T.) : şahit olmak
h.-ur 93a/08

hüccet vir- (A.+T.) : borç senedi vermek
h.-mek 107a/04

hüccet-i dāfi'a (A.+A. →F.) : isteğin reddini
gerekli kılan delil
h.+dur 116a/05

hüccet-i merķūme (A.+A. →F.) : söz konusu
delil
h. 106b/21

hüccet-i mülzime (A.+A. →F.) : yükümlülük
getiren delil

- h.+yi 116a/05
 hücet-i şer'iyeye (A.+A. →F.) : şer'î delil
 h. 151b/18
 hüccetsüz (A.) : delilsiz
 h. 93a/08
 hücum eyle- (A.+T.) : hücum etmek
 h.-yüp 167a/15
 hüküm (A.) : 1. karar, yargı, 2. emir, 3. egemenlik, 4. geçerli olma
 h. 27b/15, 87b/05, 88a/15, 117a/18, 128a/13, 164a/15, 187b/16, 187b/21
 h.+de 31a/17
 h.+den 96a/10
 h.+e 108a/16, 111b/09
 h.+i 36a/02, 84a/21, 93a/07, 98a/06, 99a/13, 105a/04
 h.+inde 11a/07
 h.+indedir 73b/16
 hüküm eyle- (A.+T.) : karar vermek
 h.-düğü 98a/14
 h.-dükden sonra 64a/09
 h.-medin 96a/04
 h.-mek 96a/05
 h.-mese 104b/09
 h.-meyüp 31a/16
 h.-se 36a/02, 36a/03, 37b/06, 106a/15
 hüküm it- (A.+T.) : düşünme veya yargılama
 sonunda bir kaniya varmak
 h.-dükden sonra 154a/12
 h.-e (t>d) 19b/16
 h.-er (t>d) 52b/01, 124a/04, 136a/19
 h.-erse (t>d) 152b/13
 h.-mekle 94b/01
 h.-üp (t>d) 106a/02
 hüküm ol- (A.+T.) : karara bağlanma
 h.-duğda 143a/12
 h.-ına 10b/07, 112a/04
 h.-ıncak 71b/12
 h.-ındukda 63b/21, 81b/09, 150b/08
 h.-ındukdan sonra 89b/01, 117b/03, 154a/17
 h.-ınmak 36a/07
 h.-ınmamağdur 71b/19
 h.-ınmayacak 86b/21
 h.-ınmış 64b/07
 h.-ınsa 143a/15
 h.-ınup 54b/10
 h.-mur 22b/13, 27b/18, 38b/03, 51b/07, 51b/07, 71b/18, 74a/19, 74b/05, 74b/05, 81b/10, 87a/01, 88a/08, 93a/07, 93a/13, 93b/09, 95b/11, 103b/09, 103b/10, 111b/09, 111b/09, 111b/16, 111b/16, 111b/20, 111b/20, 117a/10, 117a/11, 121b/04, 124a/19, 127b/05, 130b/14, 131a/07, 131a/14, 132a/09, 136a/18, 143a/16, 143a/17, 143a/18, 145b/20, 149b/17, 150b/09, 154a/16, 154a/18, 154b/16, 154b/17, 169a/07, 176b/02
 hükmen (A.) : hüküm yoluyla
 h. 3b/21, 52b/16, 138b/09
 hüküm-i imāmeyn (A.+A. →F.) : (Ebu Yusuf ile İmam Muhammed) iki imamın hükmü
 h. 105a/04
 hüküm-i kādī (A.+A. →F.) : kadı hükmü
 h. 60a/19
 hüküm-i şer'ī (A.+A. →F.) : şer'î hüküm
 h. 31b/16, 106a/14, 164a/10, 164a/11, 164a/16
 hüküm-i şer'ī şerīf (A.+A.+A. →F.) : kutsal şer'î hüküm
 h. 106a/14
 hüküm-i vera^e (A.+A. →F.) : vicdani hüküm
 h. 164a/10, 164a/12
 h.+dur 164a/16
 hükümet-i 'adl (A.+A. →F.) : adaletli hükümet
 h. 169b/20
 hümām (A.) : bir işe iyice sarılıp o işi başarmak için çaba gösteren, himmeti çok, gayretli kimse
 h.+dan 60b/11
 h.+uñ 60b/12
 hürmet (A.) : 1. hürmet, saygı, 2. bir şeyin şer'an haram olması
 h. 182b/01
 hürmet-i ribā^e (A.+A. →F.) : faizin haram sayılması
 h. 91a/01
 hür (A.) : hür, serbest, esir olmama
 h. 50b/19, 151a/18, 159b/13
 h.+dür 50b/19, 54b/12
 h.+sin 53a/10
 hürre (A.) : esir olmayan kadın
 h. 175b/19
 h.+dür 53a/13
 hürre ol- (A.+T.) : hür kadın olmak
 h.-ıcağ 49a/06, 125b/06
 hürretü'l-aşl (A.+A. →F.) : gerçek özgür kadın
 h. 25b/19, 103a/04, 116b/14, 147b/02, 147b/08
 hürriyyet (A.) : özgürlük, esir ve köle olmama durumu
 h. 84a/21, 86b/21
 h.+inde 127b/13
 h.+ine 114a/06

- hürri'l-aşl (A.+A. →F.) : gerçek özgür erkek
h. 91a/16
- hüsn-i zann (A.+A. →F.) : biri hakkında
olumlu düşünmek
h.+dur 164a/10
- hüsrev (F.) : hükümdar, padişah
h. 147b/07

[I]

- ıkbāz it- (A.+T.) : elde bulundurtma, satın
aldırarak elde tutturma
i.-medüñ 138b/06
- ıktā° (A.) : 1. birini delil göstermek suretiyle
susturmak, 2. delil gösterme, 3. bir
haraç toprağının gelirinden
yararlanmak fakat satmamak üzere
birine verilmesi
i. 143a/18
- ırğad (Y.) : 1. tarım işçisi, 2. beden gücüyle
çalışan kişi
ı.+ı 142b/10
- ırla- : ırlamak, şarkı söylemek
ı.-mağda 163a/07
- ırz (A.) : bir kimsenin, başkaları tarafından
dokunulmaması ve saygı gösterilmesi
gereken iffeti
ı.+ına 60a/04
- ıskāt (A.) : 1. düşürme, aşağı atma, 2.
ölenlerin kılınmamış namazları ve
tutulmamış oruçları için verilen
sadaka
ı. 64a/21
ı.+ını 131a/13
- ıskāt it- (A.+T.) : hakkından vazgeçme
ı.-icek (t>d) 154a/12
- ıskāt-ı haqq it- (A.+T.) : hakkın düşürülmesi
ı.-mekle 131a/11
- ısla- : ıslatmak
ı.-maduğı 145a/09
- ıslāh (A.) : iyi duruma getirme, düzeltme,
iyileştirme
ı. 137a/21, 137b/01, 137b/02
ı.+ında 137a/21
ı.+ına 6a/17
- ıslan- : ıslanmak, ıslak duruma gelmek
ı.-up 140b/05
- ıstılāh (A.) : 1. barışma, 2. uygunluk, 3.
ittifak, anlaşma, 4. bir bilim ve sanat
dalına özgü kelime, terim
ı. +ı 15b/07
- ıtk (A.) : eskiden köle veya cariyeye üzerindeki
mülkiyet hakkının, köle sahibi
tarafından herhangi bir şekilde
kaldırıldığının bildirilme işlemi, azat

- etme, köle ve cariyeyi serbest
bırakma
ı. 51a/04, 147b/21
ı.+dan 147b/19
ı.+uñ 108a/15
ı.+ı 51a/04, 51b/10, 54a/01, 125a/07
ı.+ma 106a/02

- ıtlāk (A.) : 1. bırakma, salıverme, serbest
bırakma, 2. cezasını affetme, cezadan
kurtarma, suçu affetme, 3. (erkek
için) boşama, 4. isim verilme,
isimlendirilme

- ı. 33b/15, 56b/15, 73a/16
ı.+ı 15a/03, 177a/14

- ıtlāk eyle- (A.+T.) : 1. boşamak, 2. serbest
bırakmak, 3. isim vermek
ı.-meyüp 152a/15

- ıtlāk it- (A.+T.) : 1. boşamak, 2. serbest
bırakmak, 3. isim vermek
ı.-eler (t>d) 72b/11
ı.-üp (t>d) 68b/15, 183b/15

- ıtlāk ol- (A.+T.) : 1. boşanmak, 2. serbest
bırakılmak, 3. isim verilme
ı.-ınmaz 63b/13, 70b/15
ı.-ınur 60a/21

- ıtlākāt-ı keşire (A.+A. →F.) : yaygın tabir
ı. 36a/05

- ızrār it- (A.+T.) : zarara sokmak
ı.-dürmege 108b/14

[I]

i- : imek

- ı.-di 19b/14, 22b/19, 33a/21, 35a/04,
52a/19, 81a/02, 85b/02, 86a/09,
92b/11, 93b/18, 101a/11, 104a/19,
107a/11, 107a/21, 118b/01, 122a/20,
123b/10, 127a/11, 130b/13, 130b/21,
133b/05, 148a/20, 150a/06
ı.-digidür 161b/09
ı.-dügi 4b/14, 7b/20, 13b/10, 15a/08,
15a/20, 25a/03, 34a/16, 34a/18,
36a/04, 37b/06, 40a/11, 40b/13,
43a/04, 43a/06, 52b/16, 58b/17,
63a/14, 65a/13, 68a/06, 70a/03,
71a/18, 73a/14, 84a/19, 87a/02,
87b/01, 88a/09, 89a/15, 91a/02,
92a/16, 96a/20, 96a/21, 97a/01,
99a/03, 99a/14, 100a/10, 102a/13,
102b/21, 111a/19, 117a/16, 121a/16,
121a/16, 129a/17, 131a/01, 137b/21,
139a/03, 144a/14, 147a/13, 154b/17,
154b/18, 160b/08, 164a/08, 164a/11,
165a/11, 173b/19, 173b/20, 174b/18,

175b/19, 176a/10, 176b/08, 176b/19,
177a/06, 178b/12, 182b/19, 189a/16
i.-dügün 37b/13, 39a/02, 53b/04,
56b/16, 59b/14, 61b/04, 72b/21,
84b/14, 87a/21, 101b/12, 103b/21,
117a/17, 140a/06, 151a/18
i.-dügine 1b/09, 27a/06, 65b/15,
70a/03, 72b/21, 87a/08, 93a/06,
98b/14, 103a/16, 103b/21, 107a/09,
122a/10, 124a/19, 125a/11, 130a/09,
147b/13, 147b/15, 164a/07, 164a/13,
186b/20
i.-dügini 71b/17, 170b/18
i.-dügün 43b/01, 46a/16, 50b/05,
55b/05, 58a/20, 68b/19, 74a/06,
75a/15, 75a/20, 85b/02, 88a/15,
104b/13, 119b/19, 119b/21, 123a/11,
123a/11, 124b/11, 125b/17, 128a/13,
131b/13, 132a/07, 142b/02, 144a/10,
182a/07
i.-dükde 72a/18, 112b/20
i.-düm 59b/14, 106a/02, 118b/15,
122a/21, 123b/15, 123b/16, 149a/03
i.-ken 3a/03, 3a/19, 4a/15, 4b/21,
7a/09, 7b/18, 11a/06, 13b/06, 16a/07,
16b/20, 17a/05, 17a/12, 17b/07,
17b/12, 17b/14, 18a/02, 21a/03,
22b/06, 23b/14, 24a/03, 25a/12,
27a/14, 30a/04, 32a/07, 33a/06,
34b/18, 37a/09, 38a/03, 42a/21,
43a/13, 43b/06, 44a/14, 45a/15,
45b/11, 47b/04, 47b/04, 49b/08,
50a/21, 50b/18, 52b/11, 52b/15,
54b/10, 56a/16, 56b/17, 58b/05,
59a/16, 60b/04, 60b/10, 61b/03,
61b/09, 64a/03, 66a/20, 68b/14,
71b/17, 72a/18, 72b/11, 72b/21,
73b/15, 74a/08, 75a/15, 77a/07,
77a/07, 77b/14, 78a/15, 78b/05,
78b/05, 80b/12, 80b/17, 81a/07,
81b/16, 81b/17 82b/06, 82b/08,
82b/11, 83a/05, 83b/10, 83b/18,
83b/21, 84b/19, 85a/07, 85a/08,
85a/14, 85a/15, 85b/01, 85b/06,
85b/17, 86a/08, 86a/16, 86b/21,
87a/08, 87a/13, 88b/17, 89b/03,
91a/10, 91a/11, 92a/19, 93a/12,
93b/06, 93b/06, 94a/09, 94b/19,
96a/04, 96a/10, 96a/17, 98a/15,
98b/08, 98b/11, 98b/12, 99a/11,
99a/11, 100b/18, 101a/06, 102b/21,
104b/09, 106b/04, 107a/20, 108a/02,
108a/19, 110b/16, 112b/21, 113b/03,
114a/05, 115a/02, 115b/03, 116b/09,

116b/11, 117b/11, 117b/14, 117b/16,
117b/19, 118a/21, 118b/01, 119b/18,
122a/19, 123a/19, 124a/03, 125a/06,
125b/10, 127a/11, 127a/17, 129b/12,
129b/19, 130a/15, 130b/13, 130b/19,
130b/20, 131a/11, 131a/12, 131a/13,
131a/14, 135a/01, 135b/19, 137a/06,
138a/06, 138a/14, 138a/17, 139b/03,
139b/21, 140a/10, 142b/12, 143b/13,
144a/09, 144a/09, 144a/17, 145b/10,
147b/17, 147b/20, 149a/03, 149b/07,
149b/12, 150a/05, 150b/01, 151a/16,
154b/15, 155a/18, 156a/17, 158b/08,
158b/08, 158b/20, 160b/03, 160b/20,
163a/08, 165a/09, 166b/11, 166b/12,
167b/14, 168a/09, 170b/18, 170b/19,
175a/02, 176b/01, 177a/14, 184b/10,
185b/02, 186b/04, 187a/08, 188b/08,
188b/16
i.-miş 130b/03, 152a/06
i.-sem 34b/18, 114b/08, 166b/03
i'ānet it- (A.+T.) : yardım etmek
i.-miş 123a/19
i'āre (A.) : verme, ödünç verme
i.+nün 137a/13
ibā° (A.) : 1. bir işi yapmaktan çekinme, 2.
razı olmama, 3. iğrenme, tikslenme
i. 46a/16, 188b/18
ibā° it- (A.+T.) : 1. çekinmek, sakınmak, 2.
razı olmamak, kabul etmemek,
reddetmek
i.-dükde 38a/09, 46b/19
i.-er (t>d) 188b/16
i.-erse (t>d) 46a/17
i.-miş 188b/18
i.-üp (t>d) 77a/16
i'ibādet (A.) : bir dinin buyruklarını yerine
getirme
i.+e 187a/09
i.+den 73b/11
i.+dür 73b/17
ibāk it- (A.+T.) : bir esir veya kölenin
sebepsiz yere efendisini terk etmesi
i.-en (t>d) 75b/15
i'ibāret (A.) : oluşan, meydana gelen
i.+ün 132a/17, 132a/19
iblīs (A.) : şeytan
i. 185a/12
ibn (A.) : oğul, erkek evlat
i. 3b/17, 30b/12, 30b/12, 50a/11,
60b/11, 60b/11, 60b/12, 68b/19,
71a/07,
ibnet (A.) : kız çocuğu
i.+i 87b/13

- ibrā° (A.) : temize çıkarma, aklama
i. 131b/14
- ibrā° eyle- (A.+T.) : temize çıkarılmak, aklanmak
i.-di 120b/14
i.-düm 121b/01
i.-miş 45b/11
- ibrā° it- (A.+T.) : temize çıkarmak, aklamak
i.-düm 131b/01
i.-üp (t>d) 111a/17
- ibrāz eyle- (A.+T.) : ortaya koyma, gösterme
i.-dükde 98a/05
- ibrīk (A.) : su koymaya yarayan kulplu, emzikli kap
i. 5b/01
i.+den 5b/01
- ibtāl (A.) : herhangi bir hükmün geçersiz olduğunu gerekçeleri ile göstererek çürütme
i.+e 166b/16
- ibtāl it- (A.+T.) : hükümsüz bırakmak, çürütmek
i.-dügi 81a/09
i.-üp (t>d) 42b/17
- ibtidā° (A.) : 1. başlangıçla ilgili, 2. ilk olan
i. 3b/20
i.+da 64a/21
- ibtizāl (A.) : bolluğundan ötürü değerini kaybetme
i. 108b/11
- icāb (A.) : gerek, gereklik, ister, lüzum
i. 86b/14, 86b/16
- icāb it- (A.+T.) : gerekmek
i.-er (t>d) 127b/12, 129b/01, 169b/06
- icāb ol- (A.+T.) : gerekli olmak
i.-up 180b/17
- icāre (A.) : 1. kira karşılığı alınan veya ödenen para, 2. gelir, ücret
i. 38b/18, 82b/02, 87b/13, 133a/05, 140a/15, 140a/20, 142b/09, 142b/12, 143b/04, 143b/12, 144a/12, 145a/11, 145b/02, 145b/10, 146a/05, 146a/05, 166b/18
i.+dendür 186a/19
i.+nüñ 152a/07
i.+sin 142b/13, 152a/06
i.+ye 56a/10, 94b/19, 142b/15, 142b/17, 144a/09, 145a/09, 145b/10, 152a/05, 166b/18
i.+yi 83a/06, 145b/04
- icāre-i fesh it- (A.+A.+T.) : sözleşmeyi feshetme
i.-dürmek 82b/12
- icāre-i şahīha (A.+A. →F.) : öz ve vasıfça şartları tamam olan kira sözleşmesi
i. 82b/11
- icāzet (A.) : 1. izin, 2. onay, onaylama, 3. diploma
i. 86b/10
i.+dür 87b/01
i.+i 92a/04
i.+ine 86b/05, 150b/03
i.+insüz 130a/09
i.+iyle 88b/18
i.+le 28a/06
- icāzet vir- (A.+T.) : izin, onay vermek
i.-medüm 91a/11
i.-mekle 60a/16
i.-mese 86b/09
i.-mez 55a/08
i.-miş 30a/09, 135a/01
i.-mişler 116b/10
- icbār (A.) : zorlama
i. 140a/07
- icmā° (A.) : dağınık şeyleri bir araya getirme toplama
i. 10a/09, 71b/17
i.+a 37b/06
- icmā°-ı müteahhīr (A.+A. →F.) : sonradan ortaya çıkan fikir birliği
i. 71b/18
- icmāl (A.) : özet, özetleme
i. 178b/12
- icrā° (A.) : 1. yürütme, uygulama, 2. bir buyruğu yerine getirme
i.+nuñ 186a/18
i.+sın 143b/21
i.+y1 60a/20
- icrā° ol- (A.+T.) : uygulanma, yürütülme
i.-mur 13b/16, 63b/11
- icrā°-yı ahkāmullāh (A.+A. →F.) : Allah'ın hükmünün yerine getirilmesi
i. 96b/20
- ictihād (A.) : dini bilgi ve kaynaklara dayanarak bir konuda görüş bildirme
i.+a 187b/19
- ictināb (A.) : sakınma, çekinme
i. 186b/20
- ictināb it- (A.) : sakınmak, çekinmek
i.-er (t>d) 183b/09
i.-meyen 103b/03
- iç : iç, bir şeyin içi
i.+inde 2b/02 3b/08, 27b/10, 40a/09, 40b/15, 139a/17, 139b/21, 160b/13, 169b/01, 169b/01
i.+inden 110b/08
i.+ine 155b/18, 160b/19

ıç- : ıçmek

- i.-dügi 2b/12
- i.-dükde 83a/21
- i.-dükden şöıra 56a/19
- i.er 2b/13
- i.-en 3a/13
- i.-ersem 43a/01, 58a/19
- i.-mek 163b/08
- i.-mekle 56b/15
- i.-üp 2b/13, 58a/20, 112a/04

ıçün : ıçin

- i. 3b/08, 4b/06, 4b/09, 4b/09, 6a/06, 8b/17, 9b/13, 13b/17, 14b/08, 15b/19, 15b/20, 17a/13, 20a/04, 20b/05, 23a/15, 31b/13, 33b/21, 34a/02, 35a/12, 38a/03, 42a/01, 43a/15, 43a/16, 43a/17, 45a/01, 53a/13, 59b/07, 62b/04, 69b/09, 69b/11, 73b/12, 74a/12, 74a/19, 75b/02, 76a/09, 79a/10, 79a/16, 80b/07, 81a/01, 87b/19, 91a/21, 98b/08, 98b/09, 99a/02, 103b/18, 104a/09, 104a/12, 106b/06, 110b/19, 111a/18, 121b/09, 122b/21, 130b/07, 133a/07, 134a/02, 135a/06, 143b/12, 144a/09, 147b/11, 149a/08, 152a/15, 157a/02, 157b/20, 157b/21, 160b/02, 162a/11, 162a/12, 163a/07, 163b/09, 163b/09, 164a/15, 166a/20, 166b/08, 176a/15, 176b/07, 176b/19, 176b/19, 177a/13, 185a/19

i.+dür 17a/17, 131a/17, 164a/17

ııd (A.) : dini bayram

i. 13b/07

ıiddet (A.) : boşanma veya ölüm yoluyle kocasından ayrılan kadının tekrar evlenebilmesi için beklemesi gereken süre

- ı. 26a/03, 30b/11, 38a/10, 39a/01, 40a/09, 49b/11, 129b/13
- i.+i 24b/18, 33b/13, 33b/15, 39b/20, 40b/15, 42b/16, 42b/17, 43a/13, 43b/20
- i.+inden 24a/02, 38b/07, 43a/12
- ı.+üm 36b/19, 130a/15

ıiddet-i medıid (A.+A. →F.) : uzun bekleme süresi

i. 43b/18

ıiddet-i şühür (A.+A. →F.) : birkaç ay süren bekleme süresi

ı. 43b/18

ıiddet-i vefât (A.+A. →F.) : kocasının ölümü üzerine beklenmesi gereken süre

ı. 21a/16

ıiddiâ (A.) : ileri sürülen ve savunulan

düşünce

- i. 34b/12, 111b/07, 117b/12, 121b/19
- i.+ları 187b/19
- i.+sında 135a/06

ıiddiâ eyle- (A.+T.) : bir fikri ileri sürmek

- i.-dükde 74a/18, 93a/06, 103a/04, 103a/09, 121b/18, 137b/20
- i.-dükden şöıra 129b/07
- i.-mez 129b/02
- i.-se 57a/18, 63a/05, 71b/17, 75b/18, 91a/11, 118b/16, 126a/17, 129b/08, 132a/08
- i.-seler 53b/15
- i.-yüp 86a/01

ıiddiâ it- (A.+T.) : bir fikri ileri sürmek

- i.-dükde 82a/16
- i.-düklerinde 130b/19
- i.-düklerine 133b/05
- i.-icek 101b/11, 101b/12, 129b/01
- i.-enüñdür 87a/16
- i.-miş 117b/19
- i.-üp 50a/16, 61b/03, 86a/01, 89b/02, 99b/09, 99b/10, 100b/18, 103b/08, 116b/15, 117b/20, 119b/17, 119b/20, 124b/10, 129a/14, 129a/16, 129a/20, 129b/07, 176b/01

ıiddiâ ol- (A.+T.) : ileri sürölmek

i.-man 101b/12

ıidhâl (A.) : içeri alma, içeri koyma

i.+inüñ 31b/07

ııd-i şerıf (A.+A. →F.) : kutsal bayram

i. 13b/06

ıifâde ol- (A.+T.) : söylenmek

ı.-an 11a/10

ıifâkat (A.) : hastalıktan kalkma, sağığına

kavuşma, iyileşme

i. 17b/13, 33b/05

ıiflâs (A.) : borçlarını ödeyemeyecek hâle

gelmek, sermayesini batırmak

i.+ma 94b/01, 101b/10, 101b/11

ıifsâd (A.) : 1. bozma, fesada uğratma, 2.

kargaşalık yaratma, fitne çıkarma

i.+ma 20a/05

ıiftâ° (A.) : fetva verme

- i. 27b/15, 36a/07, 99a/14, 147b/06, 169a/20, 187b/21

i.+da 184a/20

i.+ya 27b/14, 73a/16

ıiftâ°-ı memnû° (A.+A. →F.) : yasaklanmış

fetva

i. 43a/06

ıiftâr it- (A.+T.) : oruç bozmak

i.-memek 17b/07

ifṭār-ı kāmīl (A.+A. →F.) : eksiksiz iftar
i.+dür 17a/13
iftirā (A.) : bir kimseye kasıtlı ve asılsız suç
yükleme
i. 181a/18
iftirāk (A.) : 1. ayrılık, ayrılma, 2. dağılma,
parçalara ayrılma
i. 52b/15
i.+ı 21a/08
iftitāḥ (A.) : açma, açılma
i. 14b/08
ihānet (A.) : bitirme, yok etme
i. 74a/03
ihāta eyle- (A.+T.) : bir şeyin etrâfını
çevirme, çevreleme, kuşatma
i.-miş 78b/13
ihdār (A.) : 1. hazırlamak, 2. getirmek
i.+ma 93b/01
ihdās (A.) : yeni bir şey ortaya koyma, ortaya
çıkarma
i. 133b/18
ihdās it- (A.+T.) : kurmak, oluşturmak,
meydana getirme
i.-üp (t>d) 91b/06
ihdās ol- (A.+T.) : kurulmak, oluşturulmak
i.-indukda 115b/04
ihfā it- (A.+T.) : gizlemek
i.-üp (t>d) 84b/09
ihmāl (A.) : gereken ilgiyi göstermeme,
boşlama
i. 77a/16
ihmāl it- (A.+T.) : savsamak, savsaklamak,
boşlamak
i.-icek (t>d) 188b/09
i.-üp (t>d) 88a/05
ihrāc (A.) : çıkarma, dışarıya atma
i.+a 56a/11, 109b/13, 143b/11
i.+da 4a/12
i.+ı 4a/11, 134a/02
i.+ma 130a/14
i.+mda 161b/17
ihrāc eyle- (A.+T.) : çıkarmak, dışarı atmak
i.-se 167b/19
ihrāc it- (A.+T.) : çıkarmak, dışarı atmak
i.-dugi 16a/15
i.-dükde 64b/06, 84a/19
i.-üp (t>d) 87b/05, 155b/04
ihrāc ol- (A.+T.) : çıkarılmak, dışarı atılmak
i.-indukdan sonra 6a/02
i.-inmak 185b/18, 185b/18
i.-inmamak 60b/06
i.-inmamağdur 173a/14
i.-mur 173a/13
ihrāk (A.) : yakma, ateşe verme

i. 134b/15
ihşān (A.) : 1. sağlamlaştırma, 2. iffetli ve
namuslu olma
i. 105a/02
i.+a 104b/21
ihşān (A.) : 1. bir şeyi güzel biçimde yapma,
2. iyilik yapma, iyi davranma, 3.
birine bağışta bulunma
i. 59a/16
i.+dur 137a/14
ihşān it- (A.+T.) : bağışlamak
i.-miş 185b/15
ihtilāf (A.) : anlaşmazlık, uyuşmazlık
i. 18b/07, 42a/12, 71b/18, 77b/19,
91a/21, 111b/14, 111b/17, 119b/09,
140a/20, 156b/21, 183b/13
i.+a 20b/05
i.+ı 71b/19, 171a/10
ihtilāf eyle- (A.+T.) : anlaşmamak,
uyuşmamak
i.-mişlerdür 10b/08
i.-seler 102b/10
ihtilāf it- (A.+T.) : anlaşmamak,
uyuşmamak
i.-mişler 74a/03
i.-üp (t>d) 105a/07
ihtilāf ol- (A.+T.) : ayrı görüşte olmak
i.-ıcağ 100a/14
i.-mup 53b/15
ihtilāf-ı meşāyih (A.+A. →F.) : şeyhlerin
uyuşmazlığı
i. 79a/11, 118b/21
ihtilāf-ı °ulemāu'l-°oşmān
(A.+A.+A. →F.+A.) : Osmanlı
ulemasının uyuşmazlığı
i. 147b/05
ihtilāfī (A.) : tartışmalı
i.+dür 6a/13, 18b/07, 32b/04, 99a/14,
118b/07, 124a/09, 172a/20, 178b/15
ihtilāl (A.) : karışıklık, bozukluk, düzensizlik
i. 11a/07
ihtilām ol- (A.+T.) : düş azmak, hamamcı
olmak
i.-duğunu 1b/08
ihtilāt (A.) : karşılaşp görüşme, görüşüp
temas etme
i. 78b/06
ihtilāt it- (A.+T.) : görüşüp temas etme
i.-üp (t>d) 177a/04
ihtimā° (A.) : perhiz etme
i. 41a/10
ihtimāl (A.) : olasılık, mümkün olma
i.+dür 161b/08
i.+ı 4b/21, 68a/06, 157b/20

- iẖtirām (A.) : saygı, hürmet
i.+da 162b/06
- iẖtirāz (A.) : çekinme, kaçınma, sakınma
i. 103b/04
i.+dur 164a/11, 164a/13, 164a/13
- iẖtirāz it- (A.+T.) : çekinmek, kaçınmak, sakınmak
i.-eler (t>d) 162b/16
- iẖtirāz ol- (A.+T.) : çekinmek
i.-mup 42b/17
- iẖtisāb ol- (A.+T.) : hesap sorma
i.-mmaz 52b/12
- iẖtisāben (A.) : hesap sorma yoluyla
i. 162b/15
- iẖtiyāc (A.) : ihtiyaç, gereksinim
i. 60a/05, 60a/05
i.+ı 26b/19, 165a/14, 165a/16
- iẖtiyāl (A.) : hile yapma, hileye başvurma
i. 120a/01, 162a/12
- iẖtiyār (A.) : 1. seçme, tercih etme, 2. katlanma, kabul etme, 3. kendi isteğiyle hareket etme
i. 27b/13, 41a/13, 87b/19, 104b/12, 104b/14, 186a/02
i.+ları 73b/15
i.+ı 182b/19
- iẖtiyār it- (A.+T.) : 1. seçmek, tercih etmek, 2. katlanmak, razı olmak
i.-mişlerdür 62a/11
- iẖtiyār ol- (A.+T.) : seçilmek
i.-mmışdur 60a/02
- iẖtiyāt (A.) : olabilecek şeyleri hesaba katarak tedbirli ve ölçülü davranma, sakınma
i. 121a/16, 164a/14
- iẖtiyāten (A.) : tedbir amaçlı
i. 25b/10, 69a/20, 71b/19, 74a/04
- iẖyā° (A.) : 1. dirilme, canlandırma, 2. yeniden canlılık kazandırma, ortaya çıkarma, 3. mübarek bir geceyi ibadetle geçirme
i. 111a/17, 176b/19
- iẖyā° eyle- (A.+T.) : 1. canlandırmak, diriltmek, 2. geceyi ibadetle geçirmek
i.-mekle 165a/09
- iẖyā° it- (A.+T.) : 1. canlandırmak, diriltmek, 2. geceyi ibadetle geçirmek
i.-üp (t>d) 176a/21
- iẖzār it- (A.+T.) : 1. huzura getirmek, 2. hazırlamak, hazır bulundurmak
i.-üp (t>d) 23b/16, 96a/09, 107b/21, 114b/07, 114b/15, 121b/08, 188b/14
- iẖzār ol- (A.+T.) : huzura getirilmek
i.-mup 122b/15
- iḵā° ol- (A.+T.) : yapılmak, edilmek, işlenmek
i.-sa 37b/14
- iḵāmet (A.) : 1. bir yerde oturma, kalma, 2. namaza durma, 3. cemaatle namaz kılmaya başlamadan önce müezzinin kamet getirmesi
i. 117b/20
i.+e 13a/18
i.+i 107a/05
- iḵāmet eyle- (A.+T.) : bir yerde oturmak
i.-dükde 89b/02, 100b/18, 111b/07
i.-se 37a/14, 99b/10, 100b/18, 111b/08, 112b/09, 113a/01, 115b/18, 116b/15, 122a/02
i.-seler 76b/15, 100a/08, 100a/20
- iḵāmet it- (A.+T.) : bir yerde oturmak
i.-dükde 99b/09
i.-icek (t>d) 100a/21
i.-er (t>d) 60a/04
i.-erler (t>d) 74b/15
i.-erse (t>d) 111b/16, 111b/19
i.-meyince 107a/10
i.-se 107a/10
i.-üp (t>d) 96a/10, 106a/02
- iḵāmet ol- (A.+T.) : bir yerde oturulmak
i.-mduğı 149b/21
i.-mdukdā 8b/07
i.-msa 86a/02
- iḵāmet-i beyyine (A.+A. →F.) : delillerin mahkemeye sunulması
i. 102b/05, 114b/09, 114b/16, 116a/05, 117a/06, 117b/12
- iḵām-ı mercān (A.+A. →F.) : mercan tepeleri
i.+a 178b/16
- iki : iki (sayı)
i. 10a/08, 21b/14, 21b/15, 27b/10, 27b/12, 30a/04, 31b/16, 33b/13, 34b/13, 40b/15, 41a/01, 41a/08, 41b/16, 55a/18, 56a/17, 61b/17, 74b/12, 74b/13, 77a/10, 81b/04, 88a/05, 93b/14, 93b/15, 93b/17, 103b/18, 106a/14, 106a/14, 107a/12, 107b/11, 111a/05, 111b/15, 111b/18, 111b/19, 111b/20, 111b/20, 113a/11, 113a/12, 114a/06, 117b/19, 120a/20, 123b/17, 131a/15, 133b/19, 134a/02, 138a/17, 147b/21, 155a/21, 155b/06, 155b/15, 155b/20, 155b/20, 159a/12, 164a/10, 164a/15, 167b/21, 169b/17, 175a/21, 188b/18
i.+den 74b/16

- i.+si 34a/07, 41a/02, 63a/14, 74b/15, 97a/19, 111b/16, 111b/19, 111b/19, 112a/05, 124b/10, 152b/12, 157b/21, 159a/12, 159a/14, 163b/10, 174b/19
i.+sin 173b/19
i.+sinde 3b/06, 100a/09, 111b/18
i.+sinden 4b/05, 49b/09, 50b/19, 74b/15, 100a/09, 167a/16, 167a/17, 173b/20, 185b/18
i.+sine 58a/02, 73a/01, 102a/11, 104b/14, 112a/02, 147b/11, 188b/16, 188b/17
i.+sinüñ 28a/06, 68b/13, 113a/08, 120a/21, 167b/15
- ikinci : ikinci (sıra sayısı)
i. 155b/17, 155b/20
i.+si 169b/15
- ikili : 1. iki parçadan oluşan, 2. kendisinde sözü edilen veya bilinen şeyden iki tane bulunan
i. 155b/21
- ikmāl (A.) : 1. eksikliklerini tamamlayıp tam hâle getirme, tamamlama, 2. bitirme, sona erdirip tamamlama
i. 37a/11
- ikrāh (A.) : 1. tiksınme, iğrenme, 2. zorla ve istediği dışında iş yaptırma, zorlama
i. 140a/06
i.+a 148b/10
i.+dan 103b/21
i.+la 65b/13, 148a/20, 149a/02
i.+ın 148a/21, 149a/03
- ikrāhen ol- (A.+T.) : 1. iğrenerek, tiksınerek, 2. zorla, isteği dışında olma
i.-ınmasun 60a/10
- ikrār (A.) : 1. gizlemeyip açıklama, itiraf etme, 2. kabul etme, tasdik etme,
i. 63b/11, 93a/07, 96a/04, 103b/21, 123a/12, 124a/09, 124b/11, 125a/07, 125b/12, 127a/17
i.+a 118b/07, 125b/11
i.-da 82a/18
i.+dan 86a/10
i.+ı 125b/10, 132a/09, 149b/20, 171b/12, 184a/21
i.+ın 103b/19, 118b/06
i.+ına 101b/16, 117a/15, 123a/01, 125a/13, 127a/11
- ikrār eyle- (A.+T.) : inkar etmeyerek açıkça söylemek, kabul etmek
i.-di 121b/09, 125a/11
i.-düğine 101b/21
i.-dügünde 103b/18
i.-dükde 81a/02
- i.-dükden sonra 125b/05
i.-miş 108a/02, 123b/03, 125a/06, 127a/16
i.-se 63b/02, 63b/11, 120b/16, 124a/13, 124a/18, 124b/06, 127b/05, 127b/12, 149b/17
i.-yüp 128a/08
- ikrār it- (A.+T.) : inkar etmeyerek açıkça söylemek, kabul etmek
i.-di 115a/01
i.-dügi 104a/13
i.-dükde 127b/10
i.-dükleri 104a/14
i.-mekle 114b/20
i.-mem 131a/07
i.-miş 131a/07
i.-üp (t>d) 60a/18, 98b/07, 106b/20, 127a/11, 130a/10
- ikrār ol- (A.+T.) : açıkça söylenmek, kabul edilmek
i.-an 123a/01
i.-mağa 125a/08
i.-up 63b/11
i.-ur 125b/06
i.-ınma-yup 149b/21
- ikrār-ı merķūm (A.+A. → F.) : söz konusu ikrar
i. 124b/06, 125b/06
- iktidā° (A.) : 1. örnek olarak alma, benzemeye çalışma, 2. uyma, tabi olma
i. 13b/09, 13b/10
- iktidā° eyle- (A.+T.) : uymak, tabi olmak
i.-di 8a/20
i.-dükde 8a/16
- iktidā° it- (A.+T.) : uymak, tabi olmak
i.-dükde 14b/07
- iktifā° eyle- (A.+T.) : yeterli bulmak, yetinmek, kanmak
i.-mişler 41a/12
- iktiḥāl (A.) : sıkıntı düşmek
i.+de 20a/04
i.+inde 20a/02
- iktizā° it- (A.+T.) : gerekmek
i.-e (t>d) 173b/05
i.-er (t>d) 177a/06
- ilā yevmi'l-ķiyāme (A.+A.+A. → A.) : kıyamet gününe kadar
i. 73a/16, 147b/13
- ilā yevmi'l-ķiyāmu's-şehir (A.+A.+A.+A. → A.) : kıyamet gününe kadar şöhreti devam edecek olan
i. 68b/19

ilā dāru'l-islām (A.+A.+A.→A.) : Müslüman
egemenliğinde olan yerlere kadar
i. 64b/06

°ilāc it- (A.+T.) : ilaç tedavisi uygulamak
i.-e (t>d) 161b/16

iclāl (A.) : neden olma
i.+i 186b/03

iclām (A.) : bildirme, anlatma, ilan etme
i. 6a/15

iclām it- (A.+T.) : iletmek, ulaştırmak,
bildirmek
i.-meleri 66b/11
i.-memek 84b/09
i.-üp (t>d) 76a/06

ile : kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik,
beraberlik, araç, neden veya durum
anlatan cümleler yapmaya yarayan
bir söz
i. 2b/01, 2b/02, 2b/05, 2b/20, 3a/06,
3a/09, 3a/15, 3b/17, 3b/18, 4a/05,
4a/11, 4a/11, 4a/14, 4a/16, 5a/12,
5b/01, 6a/05, 6a/15, 6a/16, 6a/18,
7a/09, 7a/10, 7b/03, 7b/03, 8a/07,
8b/07, 9b/16, 10a/03, 10a/09, 10b/06,
10b/06, 11a/05, 13a/18, 13b/06,
13b/09, 13b/10, 13b/15, 15a/04,
15a/05, 15a/06, 15a/07, 15a/16,
15b/07, 15b/10, 16b/14, 17a/16,
17a/17, 17b/07, 17b/13, 17b/16,
18a/05, 19b/16, 20b/03, 22a/09,
22a/09, 22b/06, 22b/20, 23a/10,
23a/10, 23b/15, 23b/15, 23b/16,
25b/19, 26b/18, 27b/10, 27b/12,
27b/14, 27b/15, 28a/06, 30b/07,
30b/09, 31a/16, 31b/15, 32a/10,
33a/08, 33a/16, 33b/01, 33b/20,
34a/21, 34b/12, 34b/13, 34b/16,
35b/09, 36a/07, 36b/13, 36b/13,
36b/14, 36b/21, 37a/09, 37a/11,
37b/05, 38a/04, 38b/03, 38b/08,
38b/18, 39a/05, 40a/12, 40b/11,
41a/12, 42a/12, 42a/13, 42b/16,
43a/16, 43b/01, 43b/06, 43b/16,
43b/16, 43b/19, 43b/20, 45b/10,
46a/08, 46b/20, 47a/12, 47a/13,
50a/09, 51a/03, 52a/21, 52a/21,
52b/16, 53b/14, 53b/16, 54b/10,
54b/12, 55a/07, 56a/18, 57a/02,
57a/18, 58b/01, 59a/18, 59b/20,
59b/21, 60a/01, 60b/19, 61b/10,
61b/17, 63a/14, 63b/10, 63b/21,
64a/09, 64a/09, 65a/14, 67b/19,
68a/03, 68a/03, 68b/10, 68b/17,
71a/08, 71a/09, 72a/12, 72b/01,

73a/17, 73b/13, 73b/13, 73b/15,
74b/05, 75a/15, 77a/03, 77a/04,
77a/06, 77a/07, 77a/07, 77a/10,
77a/14, 77b/13, 77b/18, 78a/08,
78a/14, 79a/10, 79b/05, 80a/20,
80b/07, 81a/06, 81a/13, 82b/11,
84a/02, 84a/03, 84a/03, 84a/13,
84b/14, 85a/01, 85a/01, 85a/06,
85b/02, 86a/08, 86b/15, 87a/02,
87a/02, 87a/03, 87a/03, 87a/15,
87b/02, 87b/06, 87b/13, 87b/19,
87b/21, 88a/03, 88a/07, 88a/14,
88a/15, 88a/17, 88a/18, 89a/13,
89b/02, 90b/21, 91a/01, 91a/01,
91a/16, 91b/01, 91b/06, 92a/04,
92a/15, 92a/16, 92a/19, 93a/07,
93a/12, 93a/13, 93a/13, 93a/19,
93a/19, 94a/15, 94b/01, 95b/11,
96a/04, 96a/12, 96b/21, 98a/07,
98a/07, 98a/17, 98b/07, 99a/03,
99a/12, 99a/15, 99b/09, 99b/10,
99b/11, 99b/16, 100a/07, 100a/08,
100b/17, 101b/20, 102a/02, 102a/10,
102a/11, 102b/21, 103a/21, 103b/01,
103b/01, 103b/07, 104a/10, 104a/18,
104b/08, 106a/09, 106a/09, 106a/10,
106a/15, 106a/21, 106b/18, 106b/19,
106b/21, 107a/07, 107a/20, 107b/01,
108b/05, 108b/12, 108b/13, 109b/18,
110a/18, 110b/19, 111b/09, 111b/14,
111b/15, 112b/10, 113a/09, 113a/09,
113b/04, 113b/09, 115a/01, 115b/18,
117a/01, 117a/02, 117a/10, 117a/16,
117a/17, 118a/20, 118b/02, 118b/06,
118b/16, 118b/16, 119b/18, 119b/18,
119b/21, 120b/05, 121a/09, 121a/09,
121b/03, 121b/09, 121b/18, 121b/19,
122a/01, 122a/20, 122a/21, 122b/14,
123a/01, 123a/17, 124a/03, 124a/04,
124b/06, 124b/11, 125b/06, 129a/03,
130a/08, 130b/02, 130b/04, 130b/20,
131a/11, 131a/13, 131a/16, 131b/12,
132a/09, 132a/09, 132a/16, 132a/16,
132a/18, 133b/21, 134a/02, 136a/03,
136a/18, 136b/09, 137a/06, 137a/08,
137b/06, 137b/14, 138a/15, 138a/16,
138a/18, 138b/03, 138b/12, 140a/06,
140a/07, 140a/16, 140a/20, 140a/21,
140a/21, 140b/06, 141a/11, 142b/09,
142b/12, 142b/12, 143a/16, 143a/17,
143a/17, 143a/17, 143a/17, 143b/04,
143b/19, 144a/12, 144a/13, 144b/07,
145a/11, 145b/02, 145b/19, 146a/05,
146a/05, 147a/11, 147b/06, 149b/17,

- 149b/18, 150a/06, 150a/07, 151a/17, 151a/18, 151a/19, 151b/11, 151b/12, 151b/13, 152a/02, 152a/08, 154b/04, 154b/05, 154b/14, 154b/17, 155b/14, 156a/09, 156b/20, 157a/17, 157b/17, 157b/17, 157b/20, 157b/21, 158b/07, 159a/09, 159a/10, 159a/15, 161a/13, 161a/13, 161a/15, 161a/16, 161b/04, 161b/07, 161b/09, 162b/05, 163a/21, 164a/12, 165a/09, 165b/17, 167a/15, 167b/15, 167b/21, 169a/08, 169b/21, 171b/07, 171b/09, 171b/17, 172a/21, 174b/17, 175a/11, 175b/05, 176b/02, 176b/02, 176b/17, 177a/06, 177a/17, 177a/19, 177b/19, 178b/08, 181a/12, 181a/16, 182a/07, 182b/01, 182b/02, 182b/02, 183a/01, 183b/15, 183b/20, 184a/17, 185a/08, 185a/10, 185a/10, 185a/11, 185b/14, 185b/21, 186a/01, 186a/01, 186a/02, 186a/13, 186b/01, 187a/05, 187b/06, 188a/19
i.+dür 4b/01, 127b/05, 132a/17, 152a/07
- ile'l-mütevellî (A.+A. → A.) : vakıf yöneticisine kadar
i. 80b/11
- ilhâh (A.) : 1. teklifte ısrar etme, üsteleme, direnme, 2. üstüne düşme, zorlama
i.+ı 98a/07
- ilhāk (A.) : 1. ekleme, katma, karıştırma, kendine bağlama, 2. sonuna getirme, ardına takma
i.+ı 132a/16, 132a/16
- ilhāk ol- (A.+T.) : katılmak
i.-ındı 80a/11
- ilk : ilk
i. 62b/03
- ilkā° (A.) : 1. koyma, bırakma, atma, 2. bir şey içine damlatma, atma, 3. telkin etme, 4. bir suçlu başkasının üzerine atma, 5. kandırma, 6. söz yetiştirme
i. 65a/16, 150b/14
i.+da 65a/14
- illā (A.) : 1. ne olursa olsun, muhakkak, mutlaka, ille, 2. bilhassa, hele, özellikle, 3. aksi takdirde, aksi halde, 4. “-den başka” anlamında istisnâ bildirir, ancak, sâdece
i. 5a/13, 5a/13, 7b/04, 18a/02, 20b/17, 33a/08, 34b/13, 47a/10, 47a/13, 50a/03, 50a/17, 55a/08, 56b/18, 65a/17, 71a/09, 77a/18, 81a/17, 91a/02, 92a/16, 92b/15, 94a/21, 99a/02, 107a/06, 111a/18, 112a/02, 113b/05, 136a/19, 142b/04, 142b/16, 143a/18, 149a/04, 150a/07, 161b/08, 163a/17, 187b/20
- illet (A.) : 1. asıl sebep, vesile, 2. amaç, gerekçe, gaye, 3. hastalık, sakatlık
i. 34b/06, 34b/07, 106b/06, 106b/06
i.+i 26b/19
i.+inde 132a/16
- illet ol- (A.+T.) : hasta olmak
i.-duğı-içün 104b/14
i.-mışdur 15a/21
- ilm (A.) : 1. bilme, biliş, 2. haber, bilgi, 3. sistemli bilgiler bütünü, bilim
i. 121a/15, 178b/17, 185a/11
i.+de 185a/11
i.+den 185a/10
i.+dür 181a/08
i.+e 121a/14
i.+i 101b/12, 185a/18
- ilmî (A.) : 1. bilimle ilgili olan, bilime dayanan, bilimsel, 2. sadece nazari olan, uygulamalı değil, 3. bilginlere ait
i. 78a/17
- ilmî ol- (A.+T.) : bilimsel olmak
i.-maduğı 104a/09
- ilm-i şihhat (A.+A. → F.) : sağlıklı bilgi
i. 87a/10
- ilm-i taşhîh it- (A.+A.+T.) : bilimsel iyileştirme yapmak
i.-mek 185a/20
- ilticā° it- (A.+T.) : sığınmak, dayanmak
i.-mekde 188a/19
- iltifāt ol- (A.+T.) : güzel söz ve güler yüzle gönül alınmak
i.-ımmaz 76b/16
- iltizām-ı zamān
i.+a 137a/07
- imām (A.) : 1. önde bulunan, önderlik eden kimse. 2. cemaatle kılınan namazda en önde duran ve kendisine uyulan kimse, 3. dini konularda bilgisi dolayısıyla söz sahibi olan kimse
i. 6a/14, 10b/05, 13b/08, 46b/20, 49a/06, 55b/06, 74b/17, 99a/03, 159a/13, 159a/14, 159a/15, 181a/16, 181a/19
i.+a 8a/19, 14b/07, 61b/11, 73b/18
i.+e 73b/16
- imāmet (A.) : 1. imam olma durumu, 2. imam olan kimsenin görevi, imamlık, 3. din işleri ve devlet başkanlığı, hilâfet
i.+e 8a/11
i.+i 11b/03

imāmeyn (A.) : 1. iki imam, 2. İmam-ı Azam
Ebu Hanefî'nin iki öğrencisi olan
İmam Ebu Yusuf ile İmam
Muhammed'in ortak adı
i. 49a/08, 94b/01, 105a/05, 122a/11,
148b/11, 165b/10, 171a/17
imām-ı hayy (A.+A. →F.) : hayatta olan
İmam
i. 8a/12
īmān (A.) : inanma, inanç, inanış,
i.+a 31b/15, 68a/08
imāret (A.) : 1. medrese talebelerine, câmi
görevlilerine, fakirlere ve gelip giden
yolcu ve misafirlere yemek vermek
üzere kurulmuş aş evi, 2. bayındırlık
i.+ine 83a/04
imāt (A.) : şüpheler
i. 102b/05
imre'etü (A.) : kadın
i. 140a/01
imsāk (A.) : 1. nefesine hâkim olup bir şeyden
el çekme, 2. oruca başlama zamânı
i. 17b/13, 17b/16
i.+i 45b/03
imsāk eyle (A.+T.) : bir şeyden el çekerek
nefsine hakim olmak
i. 42b/02
i.-dün 85a/08
imtinā° (A.) : 1. bir şeyi yapmaktan çekinme,
kaçınma, istememe, 2. bir şeyden
sakinme, korunma, 3. imkansızlık
i. 96a/10, 96a/12, 97a/18, 131b/13
i.+dadur 129b/21
i.+dur 97a/19
imtinā° eyle- (A.+T.) : bir şeyi yapmaktan
çekinmek, kaçınmak
i.-dükde 38b/18
imtinā° it- (A.+T.) : bir şeyi yapmaktan
çekinmek, kaçınmak
i.-erse (t>d) 166b/04
i.-üp (t>d) 31a/15, 108a/20, 158b/09
imzā° it- (A.+T.) : imzalamak
i.-üp (t>d) 75b/04
inād (A.) : 1. bir konuda direktme, sözünden
vazgeçmeme, ayak direme, ısrar
etme, 2. birine karşı çıkararak aksi
düşünce belirtme
i. 75a/20, 98b/08
inād eyle- (A.+T.) : ısrarla bir şeyin üzerinde
durmak, ayak diremek, direktmek
i.-dükde 69b/07, 77a/04
i.-se 88a/13
inād it- (A.+T.) : ısrarla bir şeyin üzerinde
durmak, ayak diremek, direktmek

i.-mekle 69b/18
i.-üp (t>d) 108a/02
inān (A.) : 1. dizgin, 2. yönetme idare etme,
3. denetleme, kontrol
i. 78a/02, 78b/10
inde'l-imāmu'l-a°zam (A.+A.+A. →A.) :
İmam-ı Azam'a göre
i. 21a/16, 59b/01
inde'n-nās (A.+A. →A.) : insanlar tarafından
i. 88b/09
inde's-şeyhan (A.+A. →A.) : Hz. Ebubekir
ve Hz. Ömer'e göre
i. 3a/10
incāne (A.) : büyük tas, leğen
i. 145b/03
i.+si 145b/02
infāk (A.) : 1. harcıyıp tüketme, 2. nafaka
vererek bir kimsenin geçimini
sağlama, besleme, geçindirme
i. 44a/14, 176a/08, 176a/09
i.+da 171a/08
i.+la 176a/08
infāk eyle- (A.+T.) : yoksulları yedirmek
içirmek, doyurmak, beslemek,
korumak
i.-dükden şöñra 50a/15
infāk it- (A.+T.) : yoksulları yedirmek
içirmek, doyurmak, beslemek,
korumak
i.-dügi 133a/21
i.-dügün 77a/18
i.-miş 24a/03
infāk ol- (A.+T.) : 1. karnı doyurulmak, 2.
nafaka verilmek
i.-manı 75a/21
i.-mmağ 171a/10
inḥilāl (A.) : 1. dağılma, bozulma,
parçalanma, çözülme, 2. kişiliğin
bozulması, çözülmesi
i.+i 43a/02
inḥitāt (A.) : 1. iyi ve görkemli bir yaşayıştan
sonra kötü ve güçsüz bir duruma
düşme, çökme, gerileme, alçalma, 2.
güçten düşme, yaşlanmaya başlama
i. 14b/08, 14b/09
inikād (A.) : 1. bağlanma 2. toplanma,
toplantı, kurulma, 3. anlaşma,
kararlaştırma
i.+ı 43a/02
inkāḥ (A.) : 1. nikah etme, 2. nikahlanma
i.+a 33a/06
i.+da 33a/07, 34a/17

inkār (A.) : 1. yaptığı, söylediğini, tanık olduğunu saklama, gizleme, 2. kabul etmeme, tanımama
i.+dan 131a/20

inkār eyle- (A.+T.) : yaptığı bir işi, söylediği sözü veya tanık olduğu bir şeyi yapmadığını, bilmediğini, görmediğini söylemek, yaptığını saklamak, yadsımak
i.-dükde 89a/10
i.-se 107a/12, 120b/16
i.-seler 128a/08

inkār it- (A.+T.) : yaptığı bir işi, söylediği sözü veya tanık olduğu bir şeyi yapmadığını, bilmediğini, görmediğini söylemek, yaptığını saklamak, yadsımak
i.-dükde 107a/11
i.-erse (t>d) 69b/07, 105a/18, 107a/05, 125a/12
i.-üp (t>d) 99b/05, 111a/17, 121a/13, 123b/15, 130b/20

inkıṭā° (A.) : kesilme, kesinti, devam etmeme, 2. bitme, tükenme, 3. herkesten ayrılıp bir kimseye bağlanma
i.+ında 140a/20
i.+uñ 4a/01

inkıyād (A.) : 1. boyun eğme, teslim olma, itaat, 2. yumuşak başlı olma, uysallık
i. 97a/20
i.+ları 86b/21
i.+ı 116b/15

innī (A.) : ancak
i. 1b/10

insān (A.) : kişi, beşer
i.+a 61b/11
i.+uñ 164a/08

inşā°allāh (A.) : Allah isterse, Allah nasip ederse,
i. 37a/16, 37b/13, 37b/13, 46a/09

intifā° (A.) : yararlanma, istifade etme
i. 4a/14, 11a/05
i.+a 165a/11

intikāl eyle- (A.+T.) : 1. bir yerden başka bir yere geçmek, göçmek, 2. geçmek, bulaşmak
i.-di 100a/07
i.-dükde 95b/09
i.-mek 185b/02
i.-meye 165a/10
i.-mez 43b/20

intikāl it- (A.+T.) : 1. bir yerden başka bir yere geçmek, göçmek, 2. geçmek, bulaşmak

i.-dükde 175b/06

i.-en (t>d) 50b/04, 88b/08, 118b/18, 178b/11

intişāb ol- (A.+T.) :

i.-mur 114b/10

intişāf (A.) : 1. hakkını tam olarak alma, 2. zaman, yarı olma. vakit, yarıyı bulma
i. 12b/11

inzāl (A.) : 1. indirme, indirilme, 2. Meninin gelmesi, bel gelme
i. 49b/17

°İvān : özel ad

i. 103b/18, 103b/21, 167a/05

i.+dan 103b/19

ir- : ermek

i.-işürse 109b/13

i.-mege 158b/08

i.-meyüp 158b/19

irāb (A.) : 1. düzgün konuşma, 2. gerçeği belirtme

i. 10b/11

i.+dan 185a/02

irāb eyle- (A.+T.) : gerçeği belirtmek

i.-mez 10b/11

irād (A.) : 1. getirme, 2. söyleme, 3. bir malın getirmiş olduğu kazanç , gelir, kar
i.+ı 145b/20

irdā° (A.) : meme verme, süt emzirme
i. 31a/17

iriñ (ET.) : vücuttaki bir yara veya çiban üzerinde görülen sarımtırak sıvı, iltihap
i. 4a/11, 7b/03

iriş- : erişmek

e.-icek 14b/08

irş (A.) : 1. ölen bir kimseden kalan para veya mala konma, hissesine miras düşme, 2. kalıtım, soya çekim
i.+den 175a/17
i.+le 50b/04

irsāl (A.) : 1. gönderme, yollama, 2. bırakma, koyuverme
i.+e 76b/19

irsāl eyle- (A.+T.) : 1. göndermek, yollamak, 2. koyuvermek, salıvermek
i.-dügüm 22b/19

irsāl it- (A.+T.) : 1. göndermek, yollamak, 2. koyuvermek, salıvermek
i.-üp (t>d) 22b/18

irtesi : ertesi gün

i. 86a/14

irtifā°-ı emām (A.+A. →F.) : ön tarafın yükselmesi
i.+dan 64a/20

- irtikāb it- (A.+T.) : kötü bir iş yapmak
i.-mek 111a/19
- irtikāb ol- (A.+T.) : kötü bir iş olma
i.-mup 61b/11
- irtikāb-ı mahzūr-ı ʿaẓīm (A.+A.+A.→F.) :
büyük haramın kötülüğü
i. 43a/05
- irtişāṣ (A.) : ölmek üzere olan yaralının harp
meydanından taşınması ve ölümden
önce dünya nimetlerinden bir tür
yararlanması
i. 13b/16, 13b/17
- irzāʾ (A.) : razı etme, hoşnut etme, gölünü
yapma, kandırma
i. 38b/18
- iṣābet (A.) : 1. hedefe varma, hedefi vurma,
2. öneri, düşünce veya söz yerinde
olma
i.+i 107b/01
i.+in 161a/07
- iṣābet eyle- (A.+T.) : 1. nişan alınan yere
değmek, rastlamak, 2. belli bir yerde
bulunmak, yer almak
i.-dükde 3b/16
i.-se 3a/05
- iṣʿāf (A.) : bir dileği kabul etme, isteği yerine
getirme
i.+da 156b/17
- īṣāl (A.) : bir şeyi bir yere götürme, ulaştırma
i.+in 103a/09
i.+ine 103a/09
- iṣbāt (A.) : 1. sabit kılmak, 2. tanık ve delil
göstererek gerçeği ortaya koyma
i. 119b/21, 135a/05, 137b/20
i.+a 59b/03, 63a/05, 101a/06,
117a/05, 126a/17, 127b/06, 148a/21,
148a/21
i.+dur 131a/16
i.+ı 121a/09
- iṣbāt eyle- (A.+T.) : kanıtlamak
i.-dükde 75a/19, 95b/11, 111a/17,
115b/18, 118b/06
i.-ñ 133b/06
i.-se 102a/11, 176b/02
i.-sün 106a/03, 121a/08
- iṣbāt it- (A.+T.) : kanıtlamak
i.-di 183b/15
i.-dükde 119b/18, 122a/01
i.-icek (t>d) 140a/06
i.-enüñdür (t>d) 111b/17
i.-mek 111a/12, 151b/18
i.-mekle 118b/06
i.-üp (t>d) 54b/10, 61b/04, 75a/16,
86b/21, 89b/01, 94b/20, 102a/10,
104b/08, 117b/02, 117b/02, 149a/03,
150b/08, 151a/16
- iṣbāt ol- (A.+T.) : kanıtlanmak
i.-mağ 47a/12
i.-macağna 122a/20
i.-mup 128b/02
- ise : ise
i. 1b/09, 1b/10, 1b/10, 1b/10, 1b/11,
1b/16, 1b/16, 2b/10, 2b/12, 2b/13,
2b/13, 3b/21, 4a/16, 4b/15, 4b/15,
4b/21, 5a/12, 5a/13, 7a/21, 7b/01,
8a/20, 8b/08, 11a/08, 13a/19, 13a/20,
15b/06, 15b/09, 16b/20, 17a/06,
17a/06, 18a/06, 18a/06, 22b/14,
22b/14, 23b/17, 24b/07, 24b/08,
25a/02, 33b/07, 33b/15, 34b/07,
34b/13, 38b/04, 38b/07, 39a/02,
41a/02, 41a/02, 41a/03, 43a/15,
43b/02, 45b/12, 45b/12, 50a/02,
50a/17, 50a/21, 50b/06, 51b/11,
53b/03, 55a/07, 55a/08, 55a/08,
56a/15, 57b/18, 58b/06, 58b/17,
59a/05, 59a/14, 62a/09, 62a/10,
63b/06, 63b/06, 68a/03, 68a/03,
68a/04, 68b/12, 68b/12, 68b/17,
70a/21, 70b/01, 71a/18, 73a/02,
74b/05, 74b/14, 74b/15, 76a/10,
76a/11, 76a/12, 76b/19, 78b/06,
78b/09, 82b/08, 84a/14, 85b/08,
86a/20, 87a/03, 87b/01, 87b/06,
87b/07, 87b/21, 88b/10, 91b/20,
92a/06, 92a/15, 92b/15, 93b/18,
96b/09, 96b/21, 98b/14, 99b/17,
102a/01, 103b/21, 104a/12, 105b/18,
106b/06, 107a/06, 111a/06, 111a/18,
111b/17, 111b/17, 113b/04, 113b/05,
114b/21, 116b/16, 117a/11, 121a/15,
122a/12, 122a/12, 122b/14, 123a/19,
125a/05, 125a/12, 125b/11, 129b/02,
131b/04, 131b/05, 132a/17, 133b/20,
136b/10, 138a/07, 138b/07, 138b/09,
138b/14, 138b/16, 140a/21, 142b/14,
143b/09, 144a/11, 144b/07, 145a/10,
145b/19, 145b/20, 147b/19, 147b/20,
147b/21, 147b/21, 149a/04, 150a/14,
150a/19, 151a/18, 154b/05, 154b/05,
154b/17, 155b/14, 155b/15, 157a/19,
157a/19, 159b/14, 160a/06, 160a/07,
160b/20, 161b/17, 163a/16, 164a/07,
164a/07, 165a/11, 167a/18, 167b/02,
169a/09, 169a/13, 171a/02, 175b/04,
176a/09, 176a/09, 177b/18, 177b/18,
178b/13, 181a/18, 182a/21, 185b/14,
188b/17

iskāṭ (A.) : 1. düşürme, düşürölme, 2. yok etme, silme 3. hükümsüz bırakma
i.+na 130a/17

iskāṭ eyle- (A.+T.) : düşürmek
i.-mez 16a/09
i.-miş 30a/04

iskāṭ it- (A.+T.) : düşürmek
i.-er (t>d) 16a/08

iskāṭ-ı şuf'a (A.+A. →F.) : ön alımı
hükümsüz kılmak
i.+da 88b/03

İslām (A.) : Müslümanlık
i. 38a/09, 46a/17, 46b/19, 68b/11, 70b/12, 184a/17, 184a/20
i.+a 46a/16, 46b/18, 59b/14, 62a/09, 70b/12, 70b/14, 72a/11, 147a/13
i.+da 72a/13
i.+ı 65b/14, 68b/02, 68b/03
i.+na 64b/07

İslāma gel- (A.+T.) : İslām dinini kabul etme
i.-dükde 38a/08

ism (A.) : isim, ad
i.+ 161b/17, 187b/18
i.+i 130b/01
i.+in 103a/05, 103a/05

isrāf (A.) : gereksiz yere para, zaman, emek harcama, savurganlık
i. 171a/09
i.+dan 149a/09

isrāf it- (A.+T.) : gereksiz yere harcamak, savurganlık etmek, tutumsuzluk etmek
i.-dügini 98b/17
i.-mege 149a/08

İstanbul : İstanbul
i.+a 68b/11

iste- : istemek
i.-dugi 26b/04, 95a/05
i.-dükde 22b/12, 30b/07, 36b/19, 38a/09, 43b/02, 68b/02, 96b/07, 106a/01, 107b/21, 114b/07, 121a/13, 123a/17, 125b/05, 150b/02, 151b/18, 157a/18, 163b/08, 166b/09, 167a/06
i.-düklerinde 138b/07
i.-mege 26b/19
i.-mem 69b/11
i.-rem 69b/12
i.-rler 69a/08
i.-yüp 149b/07

istī'āb (A.) : 1. tutma, yayılma, kaplama, 2. tutulma, 3. toplama, 4. zaptetmek, 5. içine alma, içine alabilme
i. 3b/21
i.+ı 4a/01

istibrā° (A.) : nikah edilen dul bir kadına gebe olup olmadığının anlaşılması için bir müddet yaklaşmama
i. 86a/17

istīcāb (A.) : gerekli sayma, haklı sayma
i.+i 154b/19

istīcāb it- (A.+T.) : gerekli görmek
i.-er (t>d) 3b/20

istīcār (A.) : ücreti karşılığında tutma, kiralama
i.+i 157b/20

istīcār it- (A.+T.) : kiralamak
i.-düm 104a/13

istī'dā° (A.) : 1. rica ile istem, 2. dilekçe
i. 172a/12

istidāne (A.) : borç olarak alma
i. 80b/07
i.+ye 50a/03

istidlāl ol- (A.+T.) : doğru yoldan çıkmak
i.-man 38b/08

istīfā° (A.) : tamamıyla alma, ödettirme
i.+ya 118b/07
i.+yı 17a/17

istīfā° it- (A.+T.) : ödettirmek
i.-dügine 118b/06
i.-miş 118b/02

istīfā° ol- (A.+T.) : ödetilmek
i.-a 17a/16

istifsār ol- (A.+T.) : bir konuda açıklama istenmek, soruşturulmak
i.-mmağ 97b/21

istiftā° ol- (A.+T.) : fetva istenme
i.-mduğda 73a/16, 162a/07

istiğfār (A.) : Allah'tan günahlarının bağışlanmasını dileme
i. 187a/03

istiḥbāb (A.) : 1. bir şeyi güzel bulma, beğenme, 2. müstehab etme
i. 8a/12

istiḥdām (A.) : işe alma
i.+a 26b/19

istiḥdām it- (A.+T.) : işe almak
i.-meyüp 84a/01

istiḥdām ol- (A.+T.) : işe alınmak
i.-man 150b/08

istiḥfāf (A.) : küçümseme, hafife alma
i. 161a/01, 182a/08

istiḥfāf it- (A.+T.) : küçümsemek
i.-mekle 181a/13

istiḥkāḳ (A.) : 1. her hangi bir durumda hak kazanmış olma, 2. hizmet karşılığında kazanılan hak, hakediş
i. 101a/04, 112b/09, 112b/09, 115b/17, 119b/17, 151a/16

- i.+a 87a/10
i.+m 54b/10, 82a/16, 89b/01,
117b/02
- istiḥlāf (A.) : 1. birinin yerine geçme, 2. halef bırakma
i. 129b/21
i.+a 97a/13, 97a/14
i.+ı 97a/14
- istiḥlāf eyle- (A.+T.) : halef bırakmak
i.-dükde 97a/13
- istiḥlāk (A.) : 1. kullanma yoluyla tüketme, 2. boş yere harcayarak mahfetme
i. 16a/09, 122b/15
i.+m 129a/20
- istiḥlāk eyle- (A.+T.) : kullanma yoluyla tüketmek
i.-di 149b/07
i.-mekle 16a/07
- istiḥlāk it- (A.+T.) : kullanma yoluyla tüketmek
i.-dükde 78a/07
- istiḥlāl (A.) : 1. helal sayma, 2. helalleşme
i.+i 73a/02
- istiḥlāl eyle- (A.+T.) : helal etmek
i.-mekle 69a/19
- istiḥrāc ol- (A.+T.) : bir sonuç çıkarmak
i.-nmişdur 172a/14
- istiḥsāne ol- (A.+T.) : beğenilmek
i.-maz 51a/11
- istiḥsānen (A.) : güzel bularak, beğenerek
i. 84a/14
- istihzā (A.) : biriyle alay etme
i. 74a/06
i.+ya 74a/06
- istiḥrāz (A.) : borç para alma
i.+a 108b/04
- istiḥrāz eyle- (A.+T.) : borç para almak
i.-dügi 38a/03
- istiḥrāz it- (A.+T.) : borç para almak
i.-üp (t>d) 85b/01, 149a/13, 150a/18,
187a/17
- istimāc (A.) : dinleme, işitme
i.+ı 106b/21
i.+ma 117b/21
i.+ya 118b/07
- istimāc eyle- (A.+T.) : işitmek
i.-dükde 154b/03
- istimāc it- (A.+T.) : işitmek
i.-en (t>d) 8b/16
i.-er (t>d) 122b/14
i.-mek 15a/19
i.-üp 106b/19, 124a/03
- istimāc ol- (A.+T.) : işitilmek
i.-inmayıcak 115a/01
- i.-mup 115a/02
i.-mur 76b/15, 87b/06, 89b/03,
116a/05, 116b/15, 117b/20, 122b/15,
123b/04, 129b/21, 156a/18
- istimāc-ı ğayr-ı meşrūc (A.+A.+A. →F.) :
hukuk dışı dinleme
i. 114b/20
- istimāc-ı şühūd (A.+T.) : şahitlerin
dinlenmesi
i.+a 107a/01
- istimāl (A.) : kullanma
i.+de 136b/10
i.+ine 6a/12
i.+inūn 4a/20
- istimāl it- (A.+T.) : kullanmak
i.-mede 160b/14
- istimāl ol- (A.+T.) : kullanılmak
i.-mur 15b/07, 161b/06
- istināf (A.) : yeniden başlama
i. 7b/18
- istincā (A.) : büyük abdest sonrası temizlik
i. 4b/20, 4b/21
i.+da 5a/17
- istincā eyle- (A.+T.) : temizlenmek
i.-medise 3b/18
- istinşāk it- (A.+T.) : abdest alırken buruna
derince su çekme
i.-en 18a/01
- istirdād (A.) : önceden verilmiş bir şeyi geri
isteme geri alma
i. 130b/07
- istirdād it- (A.+T.) : geri istemek, geri almak
i.-er (t>d) 24b/06, 113a/13
- istirdād ol- (A.+T.) : geri istenmek
i.-mur 63b/06, 86a/09
- istişlāhen (A.) : iyiliğini isteyerek
i. 60b/19
- istişnā (A.) : birini veya bir şeyi
benzerlerinden ayrı tutma
i. 47a/12
- istişnā eyle- (A.+T.) : ayırmak, uygulamanın
dışında bırakmak
i.-miş 3b/18
- istişnā ol- (A.+T.) : uygulamanın dışında
bırakılmak
i.-mayup 37b/14
i.-nmiş 40a/04
i.-nmişdur 114a/06
- işyān (A.) : 1. emirlere uymama, karşı
gelme, 2. ayaklanma, başkaldırma
i. 162b/06
- iş : çalışma, hizmet
i.+i 37b/01

işāret (A.) : 1. anlam yükletilen şey, anlamlı
iz, 2. belirti, gösterge

i. 89b/20, 184a/17, 184a/19

işāret it- (A.+T.) : bir şeyi, bir durumu el, yüz
hareketleriyle anlatmak, göstermek

i.-er (t>d) 8a/17

i.-mekle 38b/03

işbu : bu, özellikle bu

i. 155b/16

işcāre (A.) : ağaç yetiştirme, ağaçlandırma

i.+den 123a/17

işhād (A.) : tanık gösterme

i. 100a/04, 106a/21

i.+ı 184a/21

işhād eyle- (A.+T.) : tanık göstermek

i.-dükde 176b/17

i.-miş 112b/21, 127a/11

işhād it- (A.+T.) : tanık göstermek

i.-di 76a/10

i.-dükden sonra 152b/10

işhād ol- (A.+T.) : tanık gösterilmek

i.-man 188b/07

işid- : işitmek

i.-ilüp 169a/19

işkāl (A.) : 1. zorlaştırma, 2. zorluk

i. 26b/07, 97a/01

işle- : işlemek

i.-mek 33b/01, 157b/06

i.-rsem 37b/01

işte : işte

i. 117a/15

iştibāh (A.) : şüphelenme

i. 68b/16b, 74a/03, 110b/20

işticār ol- (A.+T.) : zıtlaşmak

i.-induklarına 104a/14

iştidād (A.) : şiddetlenme, güçlenme

i.+ı 33b/08

iştigāl (A.) : bir şeyle veya bir kimseyle

uğraşma

i. 96b/18

iştigāl it- (A.+T.) : uğraşmak, ilgilenmek

i.-icek (t>d) 9a/12

iştirā° (A.) : satın alma

i. 144a/13

i.+sm 89b/02

i.+sma 117b/13, 117b/14, 117b/15

i.+ya 107a/20, 107b/10

iştirā° eyle- (A.+T.) : satın almak

i.-dugi 84b/13, 85b/11, 87a/08,

87b/12, 112b/08, 117b/01, 151a/15,

152a/02, 175b/19

i.-dükde 86b/20, 91a/15

i.-dükden sonra 85a/06, 87a/08,

123b/09

i.-miş 122a/21

i.-se 51a/11, 51a/12

iştirā° it- (A.+T.) : satın almak

i.-dugi 54b/09, 81a/06, 83b/21,
86a/13, 91b/19, 117b/11, 121a/12,

143b/19, 150b/01

i.-dugine 154b/15

i.-dugini 89a/10

i.-dugün 117b/11

i.-dükde 84a/12, 86a/07, 122b/01

i.-dükden sonra 83b/15, 91a/21,

107b/11, 113a/06, 123b/10

i.-düm 117b/12

i.-icek (t>d) 107b/12

i.-en (t>d) 91b/06

i.-eni (t>d) 85b/13

i.-mede 138b/17

i.-medin 150a/18

i.-üp (t>d) 34a/09, 64b/06, 80b/03,

83a/21, 88a/17, 89b/01, 111b/08,

147a/10

iştirā° ol- (A.+T.) : satın alınmak

i.-ınmak 88a/01

i.-ınmuş 86b/21

iştirāk (A.) : ortak olma, katılma

i. 61b/17

iştıyāk (A.) : 1. özleme, 2. şiddetli istek

i.+ı 8b/06, 8b/09

it- : etmek

i.-di 98b/14, 123a/19

i.-dugi 24a/03, 77a/07, 77a/17,

80a/10, 81b/14, 81b/17, 107b/13,

125b/10, 125b/12, 186a/02

i.-dugine 107b/13

i.-dugini 55a/18

i.-dugümüz 130b/02

i.-dugünüz 187a/08

i.-dük 187b/17

i.-dükde 125b/16, 162b/05, 117b/12

i.-dükleri 104a/18

i.-düm 62a/05

i.-icek (t>d) 111b/19, 117a/06

i.-emez (t>d) 91b/07

i.-en (t>d) 104a/09, 165b/09, 178b/12

i.-eni (t>d) 47b/02

i.-er (t>d) 6a/09, 13a/19, 85b/02,

87b/12, 124a/04, 131b/20

i.-erin (t>d) 48b/11

i.-erse (t>d) 111b/16

i.-erseñ (t>d) 33a/20

i.-erüz 78a/06

i.-eyim (t>d) 58b/16, 176b/07

i.-ince (t>d) 49b/18, 76a/05, 80b/18,

123a/12, 142b/17, 169a/08

- i.-indükde (t>d) 40b/12, 47b/03
i.-inmek (t>d) 98b/08, 166a/21
i.-inse 88a/16
i.-inseler (t>d) 116b/11
i.-inüp (t>d) 34a/07, 45b/02
i.-işseler (t>d) 42a/12, 111b/14
i.-mege 114b/16
i.-megi 106a/13
i.-mek 15a/04, 89b/14, 160a/14, 182b/13, 184b/20
i.-mekle 14a/09, 107b/13, 189a/13
i.-memek 137a/21
i.-mekde 162a/10
i.-memekdür 138b/18
i.-memiş 93b/06
i.-mesi 65a/13
i.-mez 7b/19, 122a/12
i.-miş 56b/12, 81a/07, 106b/05, 154b/17
i.-mişler 162b/15
i.-üp (t>d) 40b/11, 93b/06, 107a/11, 112b/09, 115b/18, 116b/10, 131b/18, 159a/09
idi vir- : edivermek
i.-ür 47a/06
i'tā° (A.) : aynı anlamda tekrar edilen kelime
i.+sı 130b/02
i.+ya 132a/09
i'tā°at (A.) : emre uyma, söz dinleme
i. 181a/12
i'tāk (A.) : köle azat etme
i.+da 104b/12
i'tāk (A.) : azat etme, ıtık
i.+a 114a/04
i'tāk eyle- (A.+T.) : azat etmek
i.-dükden şöıra 55a/18
i.-düklerinden şöıra 175b/06
i.-düm 81a/01
i.-memiş 108a/14
i.-se 92a/19
i'tāk it- (A.+T.) : azat etmek
i.-di 106a/02
i.-dügine 106a/03
i.-dükde 50b/13, 51b/01, 186b/01
i.-dükden şöıra 84b/14, 147a/10
i.-en (t>d) 50b/06, 147b/03
i.-mekle 50b/04
i.-üp (t>d) 108a/13
i'tāk-ı tālāk (A.+A. →F.) : boşanma yoluyla azat etme
i. 53a/18
i'tibār (A.) : saygı görme, değer verme
i. 50b/15, 161a/01, 182b/01
i.+ı 56a/18, 169b/15
i'tibār eyle- (A.+T.) : 1. saygı göstermek, 2. dikkate almak, 3. güvenmek
i.-meyüp 117b/14
i'tibār it- (A.+T.) : 1. saygı göstermek, 2. dikkate almak, 3. güvenmek
i.-mek 125b/11
i.-mem 133b/05
i.-memekle 167a/04
i'tibār ol- (A.+T.) : 1. dikkate alınmak, 2. güvenilmek
i.-mma-yup 88a/07
i.-mmağdur 18b/08
i.-mmayup 82a/17
i.-mmaz 18b/07, 130b/06
i.-mup 33b/15, 123b/04, 149b/17
i.-mur 33b/14, 38b/07, 50a/16, 54b/19, 58a/17, 121a/09, 150a/06
i'tikād (A.) : inanma, kalben tasdik ederek inanma, inanç, inan
i. 178b/17
i'tikād it- (A.+T.) : inanmak
i.-dügümüzdür 161b/10
i'timād (A.) : güvenme
i. 98a/05
i.+ı 96b/21
i'timād it- (A.+T.) : güvenmek
i.-dügi 34a/08
i'tirāf it- (A.+T.) : başkaları tarafından bilinmesi kendi için sakıncalı görülen bir gerçeği saklamaktan vazgeçip açıklamak, söylemek
i.-mek 62b/04
i.-üp (t>d) 107a/09
i'tirāz (A.) : bir düşünce veya kararı benimsemeyerek karşı çıkma
i. 26b/07
i'tirāz it- (A.+T.) : bir düşünce veya kararı benimsemeyerek karşı çıkmak, karşı çıkmak
i.-üp (t>d) 26b/05
itlāf (A.) : öldürme, yok etme
i. 173b/04
itlāf eyle- (A.+T.) : öldürmek, yok etmek, telef etmek
i.-dükden şöıra 149a/13
i'tmīnān (A.) : 1. emin olmak, 2. gönül rahatlığı
i. 34b/08
ittifāk (A.) : fikir birliğine varma
i.+ları 100a/15
ittifāk eyle- (A.+T.) : fikir birliğine varmak
i.-seler 104a/19
ittifāk-ı meşāyih (A.+A. →F.) : şeyhlerin fikir birliği

- i. 176a/10
ittifākī (A.) : fikir birliğiyle ilgili
i.+dür 77b/19
ittihād (A.) : bir olma, birleşme
i. 13b/10
ittihāz ol- (A.+T.) : öyle sayılmak
i.-mandan 16b/05
i.-mduğı 145a/11
ittikā° (A.) : 1. bir şeyi kendine destek yapma,
2. oturma
i. 99a/02
i.+da 99a/11
ittikā° (A.) : 1. korunma, sakınma, 2.
herhangi bir sebeple bir şeyi
yapmaktan çekinme
i. 103b/05
i.+sı 39a/07
ittikā° it- (A.+T.) : sakınmak
i.-medükleri 6a/06
ittisā° ol- (A.+T.) : genişlemek
i.-ıcağ 8b/08
ittişāl (A.) : 1. yan yana gelme, kavuşma, 2.
bir birine dokunma
i.+de 1b/17
ityān (A.) : 1. getirme, 2. bildirme, ispat etme
i.+a 148b/11
°ivaż (A.) : bir şeye karşılık olarak verilen
veya alınan şey, bedel, karşılık
i. 137b/14
°ivaż vir- (A.+T.) : karşılığını vermek,
bedelini ödemek
i.-miş 22b/18
°iyāl (A.) : 1. eş, zevce, 2. hanehalkı
i.+i 135b/20
i.+in 133a/20
i.+inde 77b/14
i.+inden 86a/20, 135a/06, 135a/16
i.+ine 137b/11
i.+üñden 135b/19
īzā° (A.) : iyiliğe iyilikle karşılık verme
i.+sı 59a/16
izāle (A.) : yok etme, ortadan kaldırma
i. 73b/12
i.+si 4b/08
izāle it- (A.+T.) : yok etmek, ortadan
kaldırmak
i.-üp (t>d) 185b/14
°izām (A.< çkl. °azm) : kemikler
i.+dan 70a/03
izhār (A.) : gösterme, açığa vurma
i. 182a/07
i.+da 182a/08
i.+ı 182a/08
i.+ını 65a/13
izhār it- (A.+T.) : ortaya çıkarmak
i.-düklerine 182a/06
i.-memek 34a/07
izhārsuz (A.+T.) : ortaya çıkmayarak
i. 182a/09
izn (A.) : bir şeyi yapmak için verilen
serbestlik
i. 150a/06, 150a/13, 165a/09
i.+e 113b/16
i.+i 26b/04, 30a/08, 30b/07, 30b/09,
57a/18, 68a/03, 78b/05, 88b/17,
92a/19, 113b/09, 113b/16, 132a/18,
149b/07, 158b/19
i.+isüz 85b/13
i.+iyle 94a/03, 94b/19, 139b/02
i.+üñsüz 57a/16
izn ol- (A.+T.) : bir şeyi yapma özgürlüğü
bulunmak
i.-mayup 165a/10
izn vir- (A.+T.) : birini bir şey yapmada
serbest bırakmak
i. 165a/15
i.-medüm 57a/17, 127b/10
i.-miş 50a/03
i.-se 97a/14
i.-üp 75b/16, 150a/12
izn-i hākim (A.+A. →F.) : hakimın izni
i. 74b/05, 140a/16
izn-i hākim-i şer°ī (A.+A.+A. →F.) : şer°î
hakimin izni
i. 38a/04
izn-i hākimsüz (A.+A.+T. →F.) : hakimın
izni olmaksızın
i. 45a/01
izn-i imāmsuz (A.+A.+T. →F.) : imamın izni
olmaksızın
i. 170b/18
izn-i kādī (A.+A. →F.) : kadı izni
i.+yla 77a/18
izn-i sulṭān (A.+A. →F.) : sultanın izni
i.+ı 13b/06
iznisüz (A.+T.) : ... izni olmaksızın
i. 162a/04, 166b/18
°izūn (A.) : yalan
i. 15b/10
- [K]
ka°be-i mu°azzama (A.+A. →F.) : yüce Kabe
k.+da 70a/01
kābil (A.) : 1. kabul eden, kabul edici, 2.
olabilir, olanaklı
k. 76b/19, 82a/17, 87a/13, 98a/15,
145a/10, 188b/08
k.+e 74b/18, 101a/10

k.+dür 111a/06
 kabîl (A.) : cins, tür
 k.+inden 70a/02, 77b/15
 kabîl ol- (A.+T.) : mümkün olmak
 k.-an 138a/19
 k.-mışlar 117b/21
 kabîl-i ta'bir (A.+A. →F.) : tanımı mümkün olan
 k. 147b/12
 kabî (A.) : 1. önce, evvel, 2. öncesi, evveli, ilerisi
 k. 162a/15, 187b/07
 k.+e 53b/15, 69b/10, 71a/17, 86a/01, 129b/07
 k.+i 52a/21
 kable'd-duhûl (A.+A. →A.) : girmeden önce
 k. 35b/08, 36a/02
 kable'l-ferağ (A.+A. →A.) : vazgeçmeden önce
 k. 7a/21
 kable'l-hadd (A.+A. →A.) : sınırdan önce
 k. 60a/19
 kable'l-hukûk (A.+A. →A.) : hükümden önce
 k. 130b/19
 kable'l-icâze (A.+A. →A.) : icazetten önce
 k. 88b/17
 kable'l-ihrâc (A.+A. →A.) : çıkmadan önce
 k. 64b/06
 kable'l-İslâm (A.+A. →A.) : İslamiyetten önce
 k. 57a/21
 kable'l-kabz (A.+A. →A.) : teslim almadan önce
 k. 76a/04, 85b/07, 85b/11, 138b/03, 143b/19
 kable'l-kismet (A.+A. →A.) : kismetten önce
 k. 64b/05
 kable'l-ku'ud (A.+A. →A.) : oturmadan önce
 k. 187b/06
 kable'l-mazmaza (A.+A. →A.) : ağzı çalkalamadan önce
 k. 2b/12
 kable'l-mevt (A.+A. →A.) : ölmeden önce
 k. 53a/14
 kable'l-vaftî (A.+A. →A.) : cinsel ilişkiden önce
 k. 37b/04
 kable'l-vuzû (A.+A. →A.) : abdest almadan önce
 k.+dur 4a/21
 kable'n-nevm (A.+A. →A.) : uykudan önce
 k. 1b/10
 kable't-ta'âm (A.+A. →A.) : yemekten önce

k. 5a/09
 kable't-tâ'dîl (A.+A. →A.) : düzeltmeden önce
 k. 104a/13
 kable't-ta'lik (A.+A. →A.) : askıya almadan önce
 k. 52a/19
 kable't-teslîm (A.+A. →A.) : teslim etmeden önce
 k. 125a/06
 kable'z-zebh (A.+A. →A.) : boğazlamadan önce
 k. 83b/15
 kable'z-zevâl (A.+A. →A.) : öğle vaktinden önce
 k.+dür 9b/17
 kabî-i inkizâ'u'l-iddet (A.+A.+A. →A.) : boşanmadan sonra tekrar evlenebilmek için beklenmesi gereken süre dolmadan önce
 k. 38a/16
 kabî-i şer' (A.+A. →A.) : (bir işe) başlamadan önce
 k.+den 96a/17
 kabîr (A.) : mezar
 k.+ine 184a/18
 kabîr-i şerîf (A.+A. →F.) : kutsal mezar
 k.+lerinüñ 183b/21
 kabûl (A.) : bir şeye rıza gösterme, benimseme
 k. 43a/03, 107a/03, 162b/01, 180b/17
 k.+de 164a/09
 k.+e 103a/05
 k.+i 106b/19, 107a/02, 107a/07, 107a/10
 k.+idür 101a/07
 kabûl eyle- (A.+T.) : bir şeye isteyerek veya istemeyerek razı olmak
 k.-diyse 33a/17
 k.-dükden şöña 94a/19
 k.-düm 23a/09
 k.-mek 183b/08
 k.-mekle 96b/20, 106b/05
 k.-meyüp 133a/21
 k.-mez 51a/04
 k.-meziz 82b/07
 k.-mişler 83b/10
 kabûl it- (A.+T.) : bir şeye isteyerek veya istemeyerek razı olmak
 k.-di 96b/21
 k.-düğine 81a/17
 k.-dükden şöña 106a/03
 k.-düm 23a/15
 k.-icek (t>d) 169a/07

k.-mek 164a/05
 k.-memek 117b/17
 k.-meyüp 108b/14
 k.-mezin 117b/17
 k.-mezüz 33b/06
 k.-üp (t>d) 55b/04, 78a/05, 143b/20, 146a/14, 186b/04
 kabûl ol- (A.+T.) : kabul edilmek, onaylanmak
 k.-ınmamak 164a/07
 kabz (A.) : teslim alma, tutma
 k. 52b/16, 85b/08, 110b/21, 138b/06, 138b/06, 138b/07, 139a/18
 k.+a 52a/20, 87a/13, 108a/01, 124a/09
 k.+ı 83b/12
 k.+ına 108b/05
 kabz eyle- (A.+T.) : almak, ele geçirmek
 k.-di 52b/01, 133b/20
 k.-dükden sonra 90b/21
 k.-düm 112b/20
 k.-mede 110b/20
 k.-mekle 138b/03, 139a/18
 k.-mem 186b/16
 k.-meyüp 85b/06, 87a/13
 k.-miş 144a/09
 k.-se 86b/04
 kabz it- (A.+T.) : almak, ele geçirmek
 k.-di 123b/03
 k.-dükde 138a/02
 k.-dükden sonra 85a/01, 86a/17
 k.-düm 127a/10
 k.-dördükden sonra 172a/11
 k.-medin 86a/16
 k.-miş 110b/21, 118a/21
 k.-üp (t>d) 114b/15
 kabz ol- (A.+T.) : teslim alınmak
 k.-ındukdan sonra 100b/17
 k.-ınmak 89b/21
 k.-ınmayacak 125a/07
 k.-ınmış 139b/03
 kabza-i icbâr (A.+A. →F.) : zorla almak
 k.+uñ 52a/21
 kabz-ı mebrî (A.+A. →F.) : satılmış olanı teslim almak
 k.+e 107a/09
 kabz-ı şarf (A.+A. →F.) : acele etmeden
 k.+da 52b/16
 kabz-ı şart (A.+A. →F.) : masrafı tutma
 k. 52b/15
 kaç : kaç
 k. 21b/10, 103b/09, 117b/14, 117b/14, 117b/14, 125b/16, 189a/03
 k.+dur 157b/03

kaç- : kaçmak
 k.-an 111b/13
 k.-arsa 151a/09
 kaçkun : bir yerden veya bir işten kaçmış kimse
 k. 76a/09
 kadar : kadar
 k. 3a/16, 5a/12, 6a/18, 22b/07, 36b/20, 36b/21, 49a/07, 50a/10, 59b/20, 85a/08, 92a/06, 99a/02, 124a/19, 150b/08, 159b/14, 159b/15, 163a/16, 163a/17, 171a/10, 175b/11, 189a/14
 ka'de-i ulâ (A.+A. →F.) : ilk oturma
 k. 9b/06
 kâdî (A.) : 1. evlenme, boşanma, nafaka, miras davalarına bakan mahkemelerin başkanları, 2. şariat hakimi
 k. 19b/16, 27a/15, 31b/16, 32a/01, 36a/03, 37b/06, 47a/05, 47a/06, 50a/03, 61b/10, 68b/14, 75a/21, 84a/03, 94b/01, 96a/04, 96a/17, 97a/17, 98a/10, 98a/14, 98b/12, 98b/20, 99b/15, 99b/16, 104b/08, 106a/02, 106a/15, 128a/13, 130b/21, 149a/09, 150a/07, 151b/19, 166b/05, 171b/07, 185b/09, 188b/17
 k.+da 116a/04
 k.+dan 81a/17, 98a/14
 k.+laruñ 187b/16
 k.+nuñ 58a/17, 58a/18
 k.+sı 151b/17, 172a/11
 k.+sınuñ 172a/13
 k.+sınuñdur 172a/20
 k.+ya 36a/01, 74a/11, 85b/13, 98b/13, 149b/07
 kâdîlik (A.+T.) : kadı olma durumu
 k.+da 172a/10
 kâdî-yı âhar (A.+A. →F.) : diğer kadı
 k. 99a/15
 kâdh (A.) : çekiştirme, arkadan konuşma
 k. 104a/12
 kâdîm (A.) : zaman bakımından eski olan
 k.+den 189a/13
 k.+i 11a/04
 kâdîme (A.) : taşradan gelen kadın
 k.+nuñ 67b/12
 kâdîmî (A.) : eskiye ilişkin, eskiden var olan
 k. 189a/13
 kâdir (A.) : 1. kuvvet sahibi, güçlü, 2. bir şey yapmaya gücü yeten, 3. her şeye gücü yeten Allah

k. 38a/04, 51a/04, 92a/16, 92b/11,
111a/06, 113b/05, 121b/02, 130a/10,
133a/21, 149a/05, 150a/14, 154a/13,
186b/17
k.+dür 33b/02, 72a/12, 108b/15,
125b/11
k.+ler 78b/14, 167a/17
k.+lerdür 167a/18
kâdir ol- (A.+T.) : bir şeyi yapmaya gücü
yetmek
k.-a 148b/11
k.-ıcağ 107b/01
k.-duğumuz 187b/17
k.-duğıyla 65a/13
k.-maduğı 117a/05
k.-madukda 143b/11
k.-masa 56a/11, 63a/05, 69a/07
k.-ması 163b/09
k.-masına 53a/10
k.-mayıcak 58a/12, 93a/13, 127b/06
k.-mayasız 117b/16
k.-mayup 185a/18
k.-maz 22a/04, 38b/19
k.-mazlar 88b/09, 156a/09, 176a/19
k.-sa 129b/19, 129b/20
k.-up 148a/21, 165a/15
k.-ur 16a/15, 22a/03, 22a/09, 22a/11,
24a/04, 24b/06, 26b/05, 27b/12,
28a/16, 30a/05, 32b/04, 33a/06,
33a/07, 33b/06, 38b/19, 41b/17,
45a/01, 45a/06, 45a/16, 47b/05,
51a/05, 51b/01, 52a/20, 53a/14,
53a/17, 59b/03, 61b/10, 66a/21,
75a/16, 75b/03, 77a/08, 77a/17,
77a/18, 77b/14, 78a/08, 78a/16,
78b/01, 78b/02, 80a/11, 80b/05,
80b/12, 81a/14, 82b/02, 82b/12,
83b/16, 84a/20, 84b/15, 84b/20,
85a/02, 85a/17, 85a/17, 85b/03,
85b/07, 85b/08, 85b/12, 85b/13,
85b/18, 87a/09, 88a/06, 88a/08,
88a/13, 88a/15, 88b/02, 88b/08,
89a/11, 91a/08, 91a/16, 91b/19,
92a/05, 92a/17, 92b/11, 93a/01,
93a/02, 93b/07, 93b/14, 94a/20,
94b/20, 96a/17, 98a/15, 98a/17,
98a/18, 103a/01, 105b/17, 106a/04,
106b/05, 106b/17, 107b/01, 107b/12,
108a/03, 108a/16, 108a/21, 108b/14,
109b/20, 110a/08, 110b/09, 113b/03,
113b/04, 114b/17, 117b/03, 118a/10,
121b/01, 121b/10, 122b/21, 123a/18,
125b/18, 127b/10, 129a/04, 129b/20,
130a/10, 130a/16, 130b/03, 130b/05,

130b/05, 131a/01, 133a/08, 133b/06,
134b/16, 135a/01, 136a/04, 137a/07,
138a/06, 138b/08, 139b/03, 140a/12,
140a/15, 143b/13, 143b/21, 144a/10,
144a/13, 144b/06, 145b/03, 145b/04,
145b/19, 147a/12, 148a/21, 149a/04,
149a/14, 149a/18, 150a/14, 150a/19,
150b/02, 150b/15, 151a/17, 151a/18,
151a/19, 151b/12, 151b/12, 151b/19,
152a/06, 152a/13, 152a/16, 152a/20,
154a/13, 154a/20, 154b/01, 154b/04,
155a/18, 156a/08, 157a/18, 157a/19,
158b/09, 158b/20, 163b/08, 163b/09,
166b/04, 166b/09, 166b/12, 166b/16,
167a/01, 167b/14, 168a/10, 171b/17,
172a/12, 172a/13, 173a/08, 175a/11,
176a/18, 186b/01, 186b/16, 187a/18,
189b/03
k.-urlar 62b/06, 68a/09, 82a/18,
82b/07, 82b/21, 83b/12, 109b/15,
115b/04, 116b/11, 118a/15, 118b/02,
127a/12, 127a/17, 138b/13, 149a/09,
150b/12, 189a/05, 189a/15
kâdire (A.) : 1. kuvvet sahibi, güçlü, 2. bir
şey yapmaya gücü yeten
k. 130a/17
kâdire ol- (A.+T.) : bir şeyi yapmaya gücü
yetmek
k.-ması 47a/12
k.-mayıcak 68b/02
k.-mayandır 40a/13
k.-ur 21a/09, 21a/16, 21b/15, 22b/03,
22b/07, 23b/15, 26b/04, 26b/19,
27b/16, 30a/05, 34b/02, 35a/10,
38a/10, 39b/10, 42a/02, 45b/08,
45b/11, 46a/01, 46a/14, 47a/11,
48b/11, 49b/10, 50b/01, 75b/18,
137b/15, 138a/18, 140a/06
k.-urlar 41a/10, 118b/21
k.-ursa 148a/21
kâdr (A.) : değer, kıymet, itibar
k.+in 77a/10
k.+inde 111b/14
kâdru't-tâkat (A.+A. → A.) : gücü ölçüsünde
k. 187b/17
kâfî (A.) : yeterli olmak, yetmek
k. 6b/20, 137b/21, 137b/21
k.+de 137b/21
k.+dür 178b/17
kâfir (A.) : 1. Allah'ın varlığını ve birliğini
kabul etmeyen, 2. küfr eden, 3. dinsiz
k. 17b/14, 62a/08, 174b/18
k.+den 68b/02
k.+dür 62a/10, 69b/08

k.+e 39b/09, 112b/10, 147a/12
 k.+ler 73a/01
 k.+ce 187a/08
 kāfir ol- (A.+T.) : dinsiz olmak
 k.-an 72a/11
 k.-ana 74a/06
 k.-duktan şöıra 98a/10
 k.-ması 73b/17
 k.-up 70a/21
 k.-ur 10a/10, 69b/19
 kāfire ol- (A.+T.) : dinsiz olmak
 k.-up 31b/14
 kaftān : çoğu ipekten yapılan, bir tür uzun, süslü üst giysisi
 k.+ı 86a/08, 108a/19, 108a/20, 167b/13
 kāğıd (A.) : kağıt
 k.+a 155b/17
 k.+ın 33b/13, 95a/05, 108a/13
 k.+ma 143b/09
 kāğıdçık (A.+T.) : kağıt parçası
 k.+ları 155b/17
 kāhr (A.) : insanın içine işleyen derin üzüntü, sıkıntı, keder
 k.+ından 188a/19
 kāide (A.) : kural
 k.+den 120b/17
 k.+dür 120b/16
 kāiden (A.) : oturarak, oturmuş olarak
 k. 1b/10
 kā'il (A.) : 1. razı olmuş, 2. inanmış, kabul etmiş, 3. söyleyen
 k. 70a/03, 186b/05
 k.+leridür 182b/21
 kā'il ol- (A.+T.) : razı olmak
 k.-an 71b/13
 k.-anların 147b/11
 k.-anuñ 71b/12
 k.-duğı 10b/10, 137a/07
 k.-dılar 183b/16
 k.-mamışlardır 160b/07
 k.-miş 69a/19, 74b/17, 74b/17, 93a/12
 k.-mişdur 71b/20
 k.-mişlar 14b/09, 71a/17, 111b/09, 137a/08
 k.-mişlardır 63a/12, 84b/10, 182b/18
 kā'im (A.) : 1. ayakta duran, ayağa kalkmış durumda olan, kıyamda bulunan, 2. Yerine geçen, yerini tutan, 3. devam eden, sürüp giden, var olan, 4. Namaz kılan, vaktinin çoğunu namaz kılmakla geçiren kimse
 k. 16b/20, 24b/07, 63b/06, 124a/03

kā'im ol- (A.+T.) : 1. ayakta durmak, 2. Tutmak, geçmek, 3. varlığı sürüp gitmek, dâim olmak
 k.-anı 24b/06
 k.-up 101a/06
 k.-ur 2b/12
 kā'in (A.) : olan, bulunan, var olan, mevcut olan
 k. 167b/21
 kal- : kalmak
 k.-a 7a/10
 k.-ıcağ 156a/01
 k.-an 55b/06
 k.-anı 112b/20
 k.-dı 150a/19
 k.-duğda 77a/15, 82b/20, 144b/06, 156a/08, 163a/07, 167b/14
 k.-duklarında 82a/06
 k.-madı 112b/20
 k.-maduğda 147a/11
 k.-mağla 175b/03
 k.-mayup 11a/04, 78b/16, 175a/15, 178b/13
 k.-maz 58b/06, 88a/14, 147b/06
 k.-miş 13b/09
 k.-mişdur 122a/19
 k.-sa 178b/08
 k.-up 111a/17, 127b/11, 175b/11
 k.-ur 131b/19, 133a/05, 157a/02
 kalaylı : kalaylı
 k.+da 5b/02
 kalb (A.) : kalp, yürek
 k.+leri 73b/13
 kalbī (A.) : kalpten, kalple ilgili
 k. 73b/11
 kaldır- : kaldırmak
 k.-ıldığda 6a/12
 kāfil (A.) : 1. çok olmayan, 2. bilgi ve kültürü az olan
 k. 112b/20, 175b/15
 kalk- : kalkmak
 k.-mağ 12b/17
 k.-mamağ 12b/17
 k.-mamağdur 12b/17
 k.-ması 177b/19
 k.-mayup 100a/20
 k.-up 100a/20, 182a/13
 kalur : gecikme faizi
 k.+ı 88a/05
 kan : kan
 k. 4a/11, 18a/06, 52b/20, 159a/12, 161b/04, 169b/18, 169b/19
 k.+da 87a/02, 130a/16
 k.+dan 3a/21

k.+ı 3a/05, 18a/05, 161a/13
 kana- : kanamak
 k.-yup 161a/12
 kanıda : nerede
 k.+da 117b/18
 kanķı : hangi
 k. 50b/15, 86a/02, 107b/12, 147b/13, 159a/14, 172a/20, 182a/02, 185b/21
 k.+dan 94b/20
 k.+nuñ 28a/05, 91a/12
 k.+nı 91a/12
 k.+ñuz 106a/13
 k.+ñuzuñ 155b/19
 k.+sı 5b/02, 11a/08, 15b/06, 37a/11, 55a/18, 99b/10, 111b/16, 111b/19, 142b/14, 147b/15, 155b/15, 157b/17, 173b/19, 173b/20, 173b/20, 174b/18, 178b/08, 183b/21
 k.+sın 131b/20
 k.+sma 4b/06, 43a/14, 49b/09, 51b/07, 56b/17, 56b/18, 74a/19, 111b/09, 117a/10, 121b/04, 121b/19, 129b/08, 152b/12
 k.+sımadur 110b/20
 k.+sında 15a/19
 k.+sından 94b/20
 k.+sındandur 87a/14
 k.+sınuñ 53b/16, 68b/12, 72a/12, 87a/15, 91b/02, 100b/01, 100b/19, 108b/05, 111b/08, 111b/15, 113b/10, 117a/11, 118b/16, 122a/02, 129b/08, 140a/20, 157b/17, 182b/21, 184a/09
 k.+sınuñdur 34a/15, 50a/16, 57a/18, 114a/01, 120b/05, 132a/08
 kânûn (A.) : 1. hukuk, yasa, 2. geçerli olan kural
 k. 131a/10, 178b/10
 kapan- : kapanmak
 k.-up 58b/06
 kapu : kapı
 k. 58b/06, 189a/04
 k.+ñ 189a/05
 k.+sı 189a/04
 kara : 1. siyah, 2. kötü, uğursuz
 k. 155b/01
 karār (A.) : 1. bir iş veya sorun hakkında düşünülerek verilen kesin yargı, 2. değişmeyen, düzenli durum, düzenlilik, yöntemlilik
 k.+a 33b/07
 k.+ı 87b/19
 karar- : kararmak
 k.-up 177a/17
 karavaş : carıye, halayık

k.+dan 56a/15
 k.+ı 159b/15
 karın : karın
 k.+ı (karnı) 185b/17
 k.+ında (karnında) 161b/16, 185b/17
 karındaş : kardeş
 k.+ları 45a/15, 122a/18
 k.+ların 155b/01
 k.+larına 88a/10
 k.+ı 34a/15, 34a/15, 45a/05, 45a/06, 138a/06, 175a/09, 175b/01, 178b/07, 178b/09
 k.+ınuñ 32a/07
 karış- : karışmak
 k.-mayandır 109b/21
 k.-mayup 109b/19
 karīb (A.) : 1. yer ve zaman bakımından uzak olmayan, yakın, 2. soyca veya ilişkili olarak insana yakın olan, akraba, komşu
 k. 33b/07, 82b/21
 k.+inde 171a/02
 karīb ol- (A.+T.) : yakın olmak
 k.-an 60a/02
 k.-mağıla 185b/17
 karşı : karşı
 k. 72b/09
 karye (A.) : köy veya küçük kasaba, yerleşim birimi
 k. 82b/20, 109b/12
 k.+de 82b/19, 169a/21
 k.+den 109b/13
 k.+lerinde 67b/18
 k.+nüñ 140a/08
 k.+ye 82b/21
 karz (A.) : ödünç
 k. 99b/09, 99b/10, 113b/04, 118a/20, 131b/19, 184a/09
 k.+uñ 184a/10
 karz vir- (A.+A. →F.) : ödünç vermek
 k.-dügi 149a/17
 k.-dügüm 118b/01
 k.-üp 93b/05, 95a/14, 131b/18
 karzen (A.) : ödünç olarak
 k. 132a/07
 karzī it- (A.+A. →F.) : ödünç vermek
 k.-üp 4a/05
 kaşca (A.) : 1. kase, yemek kabı, çanak, 2. yalak
 k. 1b/17
 kaşaba (A.) : köyle şehir arası yerleşim yeri, küçük şehir
 k. 72b/09

k.+da 68b/14, 162b/12
 k.+dan 57a/16, 57a/17
 k.+nuñ 19b/12, 68b/15
 k.+ya 13a/18
 kasāme (A.) : katili meçhul bir cinayet mahalli halkından elli kişinin yargıç önünde yemin etmesi
 k. 169b/05, 169b/06
 kaşd (A.) : niyet, istek, amaç
 k.+ı 37b/14
 kaşd it- (A.+T.) : kastetmek
 k.-erse (t>d) 74a/03
 kaşden (A.) : bilrek, isteyerek, bile bile, kasıtlı
 k. 9b/07
 kaşīde (A.) : on beş beyitten az olmayan, bütün beyitlerin ikinci dizeleri en baştaki beyit ile uyaklı olan ve çoğu kez büyükleri övmek için yazılan divan edebiyatı şiir türü
 k.+si 30b/12
 kaşr it- (A.+T.) : kısaltmak, küçültmek
 k.-er (t>d) 13a/20
 kaşşāb (A.) : kasap
 k. 115b/03
 kaṭc (A.) : 1. kesme, kesilme, biçilme, 2. ilgiyi, ilişiği kesme, 3. sonuca bağlama, bitirme, 4. yok etme, ortadan kaldırma, 4. Kur'an okurken anlam gereği ya da nefes alma zorunluluğu yüzünden duraklama
 k. 63a/12
 k.+a 63b/21
 kat : 1. bir büyüğün huzuru, huzur, yan, makam, mevk, 2. ön, ön taraf, 3. düşünce, meslek
 k.+larında 49a/08, 55b/05, 105a/04, 122a/11, 135a/07, 162a/20, 165b/10, 171a/17, 186b/06
 k.+ında 5a/18, 12b/03, 12b/11, 36b/20, 41a/02, 55b/06, 56a/19, 84a/02, 94b/01, 106b/01, 114a/06, 117a/01, 121a/13, 122a/11, 124a/03, 151b/13, 159a/13, 159a/14, 162a/08, 165a/18, 165b/10, 168a/10, 171a/16, 182b/13, 183a/01
 k.+ımızda 17b/15
 kaṭc ol- (A.+T.) : kesilmek
 k.-macak 161b/08
 k.-mdukdā 3a/02, 63b/05
 k.-ınmağdan 63a/05
 k.-ınup 147b/14
 k.-ınur 61b/18, 62b/15, 63b/03, 64a/10

kaṭan (A.) : asla, kesinlikle, hiçbir zaman
 k. 30b/11, 130b/06, 147b/14, 187b/21
 kaṭc-ı yed (A.+A. →F.) : kuvveti kesilmek, güçsüz kalmak
 k. 63b/21, 64a/07, 64a/09, 64a/20
 katırcı : katırlarını kira ile işleten veya katırlarla eşya taşıyan kimse
 k. 144a/13
 kaṭī (A.) : 1. bir işi sona erdirmiş olan, değiştirilmesi mümkün olmayan, en son ve değişmez olan, 2. kesinlik, belirten, şüphesiz, mutlak
 k. 62a/20
 kātīl (A.) : 1. insan öldüren, öldürücü, ölüme sebep olan, 2. insan öldüren kimse, cani
 k.+i 131b/03, 169a/18, 171a/01
 k.+ine 11b/07
 katl (A.) : öldürme, vurma
 k. 13b/15, 65a/17, 66b/11, 66b/13, 101b/16, 167a/15
 k.+i 59a/05
 katl eyle- (A.+T.) : öldürmek, vurmak
 k.-di 169a/06
 k.-düğine 149b/17
 k.-dükde 168a/09
 k.-mek 167a/06
 k.-mekle 175a/17
 k.-se 165a/18, 167a/16
 katl it- (A.+T.) : öldürmek, vurmak
 k.-di 167a/18
 k.-üp (t>d) 68a/08, 131b/11
 katl ol- (A.+T.) : öldürülmek, vurulmak
 k.-ınması 65a/13
 k.-ınur 168a/11
 kavī (A.) : kuvvetli, dayanaklı, güçlü
 k. 117a/11
 kavī (A.) : 1. söz, 2. sözleşme
 k. 20a/05, 22b/20, 23b/17, 26b/06, 27b/14, 28a/05, 28a/05, 34a/10, 34b/05, 36a/02, 37b/06, 50a/16, 50a/17, 53b/15, 53b/16, 57a/18, 78b/17, 87a/15, 87a/16, 91a/11, 91a/12, 91a/15, 91b/02, 91b/02, 108b/05, 114a/01, 120b/05, 120b/06, 121b/05, 121b/19, 126a/18, 129b/08, 129b/08, 132a/08, 132a/08, 135a/08, 140a/21, 143a/15, 147b/13, 161b/05, 183a/02, 186a/02
 k.+de 14b/09, 26b/06, 40a/13, 70b/15, 72b/11, 182b/16
 k.+e 182b/15, 186b/05
 k.+i 4b/11, 6a/15, 6a/14, 10b/10, 10b/07, 15b/17, 18b/08, 22b/20,

- 23b/15, 35a/13, 36b/14,
37b/0538a/18, 38a/17, 38a/17,
49a/06, 49b/10, 49a/06, 53a/17,
59b/21, 60b/12, 60a/01, 62a/21,
71b/12, 71a/08, 72a/12, 74a/12,
84b/10, 88a/15, 88a/07, 101a/12,
106b/01, 109b/20, 111b/15, 117b/03,
118b/16, 118b/16, 122a/11, 129a/21,
129b/09, 129b/01, 135a/08, 137b/21,
137b/21, 140a/21, 143a/18, 145b/11,
148b/11, 148b/10, 149b/18, 152b/11,
152b/11, 178b/15, 182b/14, 187b/06
k.+inde 71a/16
k.+inden 114a/06
k.+ine 25b/10, 105a/05, 149b/17
k.+inüñ 71a/17, 136a/19
k.+iñüze 133b/05
k.+iyle 111a/16, 113b/16, 182b/21
k.+le 39a/07
k.+leri 10b/09, 46b/20, 124b/07
k.+üm 36b/13
- ķavlen (A.) : konuşarak, sözlü olarak
k. 97a/20
- ķavlī (A.) : sözle ilgili
k. 11a/10, 49a/06,
k.+dür 186b/06
- ķavl-i āḥar (A.+A. →F.) : diğēr söz
k.+a 118b/08
- ķavl-i aḥvaṭ (A.+A. →F.) : pek uygun söz
k. 2b/02
- ķavl-i bāṭıl (A.+A. →F.) : asılsız, temeli
olmayan söz
k. 36a/03
- ķavl-i ercaḥ (A.+A. →F.) : en tercih edilen
söz
k. 118b/21
- ķavl-i eṣaḥḥ (A.+A. →F.) : en doğru söz
k. 33a/16, 79a/12, 89b/18, 101a/06
k.+da 91a/12
- ķavl-i evvel (A.+A. →F.) : ilk söz
k. 147b/09
- ķavl-i ķavī (A.+A. →F.) : güçlü söz
k. 152b/12
- ķavl-i lā-be's (A.+A. →F.) : zararsız söz
k.+dür 164a/07
- ķavl-i muḥtār (A.+A. →F.) : ihtiyar sözü
k. 4a/11, 32a/01, 39a/06, 128b/02
- ķavl-i müftā-bih (A.+A.+A. →F.) : hakkında
fetva verilmiş olan söz
k. 8a/07, 21b/10, 35b/09, 125a/13,
159a/11, 184a/20
- ķavl-i müftī (A.+A. →F.) : müftü sözü
k.+ye 102a/06
- ķavl-i münkir (A.+A. →F.) : inkarcımm,
imansızın sözü
k. 97a/20
- ķavl-i ṣaḥīḥ (A.+A. →F.) : gerçek söz
k. 2b/19, 12b/17, 40a/10, 42b/02,
54a/02, 71b/19, 102a/06, 110a/20,
117a/18, 124a/10, 144a/21
- ķavl-i ṣānī (A.+A. →F.) : ikinci söz
k. 147b/10
- ķavl-i ṣāniye (A.+A. →F.) : ikinci söz
k.+si 88a/08
- ķavl-i ṣerīf (A.+A. →F.) : kutsal söz
k.+inde 65a/15
k.+lerinde 183a/02
k.+leriyle 147b/14
- ķavli'l-imāmeyni'l-humāmeyn
k. 160a/06
- ķavli'l-muḥtār (A.+A. →A.) : ihtiyar sözü
k. 189a/06
- ķavm-i āḥar (A.+A. →F.) : diğēr kavim
k. 130b/19
- ķavm-i Lūṭ (A.+A. →F.) : Lut peygamberin
kavmi
k. 87b/12
- ķavvāl (A.) : 1. çok konuşan, laf ebesi,
geveze kimse, 2. laf altında
kalmayan, taşı gediğine koyan kimse,
3. şarkıcı, şarkı okuyan kimse
k. 73b/17
- ķay° (A.) : kusma, gaseyan
k. 17a/17
- ķay° eyle- (A.+T.) : kusmak, gaseyan etmek
k.-mekle 17a/16
- ķayd (A.) : 1. bağlayacak şey, bağ, 2. bir
bilgiyi kağıda yazma, geçirme,
işleme, 3. yazılma ve yazma işlemi,
4. resmi belge
k.+ı 15a/03, 40a/12
- ķayd it- (A.+T.) : kaydetmek
k.-dürmiş 82a/16
- ķayd ol- (A.+T.) : yazılmak
k.-indukdan sonra 130b/01
- ķāyimen (A.) : ayakta durarak
k. 1b/10
- ķayna- : kaynamak
k.-mağ 6a/18
k.-ması 6a/17
- ķazā° (A.) : 1. vaktinde kılınmayan namazı
sonradan kılmak, 2. Allah'ın
takdirinin ve emrinin yerine gelmesi,
3. birdenbire olan musibet,
beklenmedik bela

k. 17a/06, 17a/06, 17a/13, 18a/10, 80a/19, 97a/01, 99a/03, 103a/01, 182b/17
 k.+sı 98a/11, 99a/13
 k.+sınuñ 96a/20, 96b/01
 k.+ya 13b/09, 13b/10, 96a/21, 96b/19, 96b/19
 k.+yı 19b/16, 96b/20
 ẓazā° eyle- (A.+T.) : yerine getirmek
 k.-dükde 10a/03
 ẓazā° it- (A.+T.) : 1. yerine getirmek, 2. vaktinde yerine getirilemeyen oruç, namaz gibi görevleri sonradan yerine getirmek suretiyle ödemek, 3. yargı, hüküm
 k.-dükde 98b/21
 k.-mek 84a/03
 k.-üp (t>d) 98b/21
 ẓazā° ol- (A.+T.) : yerine getirilmek
 k.-ması 99a/13
 ẓazā° en (A.) : kaza ile, istemeden
 k. 39a/21
 ẓazā°-ı āḥar (A.+A. →F.) : yerine getirilmiş olan diğer şey
 k.+da 172a/10
 ẓazan- : kazanmak
 k.-duñ 52a/19
 ẓazā°-yı resūl-i ekrem (A.+A.+A. →F.) : Hz. Muhammed'in hükmü
 k. 167b/20
 ẓazf (A.) : iftira, zina iftirası
 k. 59b/07
 ẓazf eyle- (A.+T.) : iftira etme
 k.-dükde 59b/09, 129a/02
 ẓazf it- (A.+T.) : iftira etme
 k.-dükde 62a/01, 62a/05
 ẓazgan : 1. kazan, 2. içinde çok miktarda yemek pişirilen veya bir şey kaynatılan büyük ve derin kap
 k. 82b/19
 kāzib ol- (A.+T.) : kandırılmak
 k.-up 176b/18
 ẓaziyye (A.) : ileri sürülen iddia, dava, mesele, husus
 k.+de 131a/15
 kebā°ir (A.< çkl. kebīre) : hakkında açık hüküm bulunan büyük günahlar,
 k.+den 84b/09
 kebīr (A.) : 1. büyük, ulu, 2. yaşlı, 3. çocukluktan çıkıp bülüğa ermiş kimse
 k. 131a/10

kebīre (A.) : 1. kebir'in dişili, 2. büyüklük, büyük oluş, 3. öldürme, zina gibi büyük günah
 k. 176b/08
 kefālet (A.) : birinin borcunu ödememesi veya verdiği sözü yerine getirmemesi durumunda bütün sorumluluğu üzerine alma durumu, kefillik
 k. 77b/19, 93a/07, 93a/13, 93a/19, 93b/13, 93b/16, 93b/17, 93b/18, 94a/03, 126a/18
 k.+den 93a/19, 94a/09, 94a/15, 94a/15
 k.+dür 93b/14, 93b/15, 93b/16
 k.+e 126a/17
 k.+i 92a/04, 92a/06, 92a/19, 93b/09, 126a/16
 k.+ine 111a/16
 k.+üñ 180b/17
 kefālet ol- (A.+T.) : bedel olmak, karşılık olmak
 k.-up 92b/15
 kefālet-i aṣl (A.+A. →F.) : asıl kefalet
 k.+ı 93b/14
 kefālet-i bi'l-māl (A.+A. →F.) : dışarda veya zimmetlenmiş olan bir mal ile kefil olmak
 k.+da 77b/19
 kefālet-i merkūme (A.+A. →F.) : adı geçen kefalet
 k. 94a/03
 kefāret (A.) : 1. sorumluluğun ortadan kaldırılması, 2. işlenen bir günahı Allah'ın affetmesi dileğiyle verilen sadaka veya oruç
 k. 17a/06, 17a/13, 18a/10, 57a/21, 171a/06
 k.+i 37a/10, 56a/14
 k.+den 17a/06
 kefāret vir- (A.+T.) : kefarete niyetiyle sadaka vermek
 k.-mek 56a/19, 57a/03
 kefāret-i yemīn (A.+A. →F.) : bozulan bir yemin için verilen sadaka, tutulan oruç veya bir köle azat etme
 k.+de 56a/15
 kefare (A.) : Allah'ın varlığını ve birliğini kabul etmeyenler
 k. 159a/08, 162b/12
 k.+den 67b/11, 140a/10
 k.+nūñ 27a/05, 67b/18
 k.+ye 66b/11
 keff-i keffe urmak (A.+A.+T.) : el çırpma
 k. 8a/17

kefîl (A.) : borcunu ödemeyenin veya verdiği sözü yerine getirmeyenin bütün sorumluluğunu üzerine alan kimse
k. 78b/09, 92a/04, 93a/14, 94a/09, 94a/16, 113b/04, 114b/10, 126a/18
k.+i 78a/01
k.+ler 93a/01

kefîl ol- (A.+T.) : borçlu borcunu ödemediğinde veya bir kimse verdiği sözü yerine getirmedeğinde bütün sorumluluğu üzerine almak
k.-ıcağ 77b/18
k.-an 127a/16
k.-duğda 93a/11, 94a/14
k.-duğdan şöıra 92a/19, 93a/05, 93b/02, 93b/12
k.-dum 94a/15
k.-dı 111a/18
k.-mağdur 93b/16
k.-masa 92a/16
k.-miş 92a/15
k.-sa 93a/18, 93b/09

kefîl vir- (A.+T.) : kefil göstermek
k.-icek 94a/09
k.-se 94a/03
k.-sün 48b/11

kehl (A.) : otuz yaşını geçmiş, saçına aklık karışmış kimse
k. 20a/03

kelâm (A.) : bir şeyi anlatmak için söylenen sözler, 2. söyleyiş, 3. dil, lisan, 4. Allah'ın takdiri, emri veya vahyi, ilahi buyruk
k. 145b/19, 171b/17
k.+uñ 181a/14

kelâm-ı ülä (A.+A. →F.) : ilk söz, ilk ifade
k. 122a/21

kelimât (A.) : kelimeler, sözcükler, sözler
k.+da 69b/12

kem (F.) : kötü, bozuk
k. 89b/17

kemâl (A.) : olgunluk
k. 173b/19

kemâl-i şihhat (A.+A. →F.) : sağlıklı yerinde olmak
k.+inde 53b/20, 81b/14, 81b/17

kemik
k. 169b/14, 169b/15, 169b/16, 169b/20
k.+i 4a/13

kendi : kendi
k. 21a/03, 22a/12, 22a/12, 25a/07, 33b/20, 35a/03, 35a/04, 43a/06, 75b/02, 86b/05, 88a/10, 99a/12,

117a/15, 117a/16, 118b/15, 118b/18, 121a/13, 132b/21, 136a/02, 136b/09, 150b/16, 158b/19, 171a/11, 176a/08

kendü : kendi
k.+den 21a/04, 111b/07
k.+ler 158b/11
k.+leruñ 104a/13
k.+m 107a/21
k.+nuñ 85a/15, 111b/07, 117a/17, 125b/10, 156b/21
k.+ye 24a/03, 25a/06, 108a/02, 117b/02, 127a/16, 150b/15
k.+yi 62b/04, 65a/14

kenz (A.) : hazine, define
k. 3b/17

kerâhet (A.) : 1. iğrençlik, iğrenme, tikslenme, 2. bir işi istemeyerek baskı altında yapma
k. 2b/18, 5b/02, 6a/06, 8b/06, 8b/18, 12b/03, 35a/13, 160b/14
k.+de 162b/17
k.+den 163a/21
k.+in 137a/21
k.+ine 2b/19

kerh (A.) : 1. iğrenme, tikslenme, 2. zorla yapma, bir işi yapmak için kendini zorlama
k.+i 182b/13
k.+inuñ 182b/14

kerre (A.) : defa, kez, sefer
k. 6a/16, 6a/18, 46a/17, 47a/10, 70b/12, 70b/13, 131a/15, 182b/13, 182b/16, 182b/20
k.+de 71a/07

kes- : kesmek
k. 69b/06, 181a/12
k.-dükden şöıra 51a/02, 54b/16
k.-erin 183b/14
k.-ile 169b/19, 169b/19
k.-ilecek 159a/12
k.-ilmek 159a/13, 159a/14, 159a/15
k.-ilüp 145a/09
k.-mem 69b/07
k.-se 146a/12, 167b/01
k.-üp 86a/14, 108a/14

kesâd (A.) : 1. alış verişte durgunluk, işlerin hareketli olmaması, alış verişin az olması, 2. kıtlık, yokluk, azlık
k. 189a/13
k.+ı 144b/05
k.+ın 189a/14

kesb (A.) : kazanma, çalışarak kazanma
k.+i 123a/19
k.+in 85b/18

- kesb eyle- (A.+T.) : kazanmak
k.-meyüp 160a/18
k.-miş 85b/17
- kesb it- (A.+T.) : kazanmak
k.-dügi 52b/11
k.-dükleri 77b/13
- keşif (A.) : 1. koyu, yoğun, 2. sık, 3. şeffaf olmayan
k. 15b/10
- keşir (A.) : 1. çok, bol, 2. çok defa olan, sık
k. 100b/02, 105a/09, 112b/20, 175b/15
k.+dür 186b/05
- keşiru'l-ısyân (A.+A.→F.) : isyan çokluğu
k. 187a/02
- kesre (A.) : Arap harfli metinlerde bir ünsüzün ı, i seslerinden biriyle okunacağını gösteren işaret
k. 186b/09
- keşret (A.) : çokluk, bolluk, fazlalık, ziyadelik
k.+i 15a/21
- keşret-i māl (A.+A.→F.) : mal fazlalığı
k. 171a/09
- keşf ol- (A.+T.) : keşfedilmek, örtüsü açılmak
k.-mur 42a/13
- keşf-i avret (A.+A.→F.) : avret yerlerinin üstü açılmak
k. 4b/21
- keşf-i hāl (A.+A.→F.) : halini öğrenmek
k. 74a/12
- ketm-i şehadet (A.+A.→F.) : gizli tanıklık
k. 103b/20
- keyl (A.) : 1. tahıl ölçmekte kullanılan bir ölçek, 2. kile ile ölçme, 3. tartma, ölçme, 4. değerini anlama
k.+e 68a/02, 145a/09
k.+ede 68a/02
- keylī (A.) : kile ile ölçülen
k. 83b/10, 89b/19
- kezā (A.) : bunun gibi, böyle, böylece
k. 42a/20, 169a/20
- kezālik (A.) : bu da öyle, yine öyle, kezā
k. 11b/04, 119b/19, 121b/04, 165a/16, 176b/20
- kible (A.) : bazı ibadetler yerine getirilirken dönülen Kâbe'nin bulunduğu yön
k.+den 15b/09
k.+ye 15a/19
- kıl u kāl (A.+A.) : dedikodu
k. 136a/19
k.+den 6a/17
- kıl- : kılmak
k.-dukdā 10a/03, 10a/04, 177a/18,
k.-ınmak 47a/13
k.-mur 64b/07
- kılı vir- : kılıvermek, edivermek
k.-sün 8a/06
- killet (A.) : azlık, kıtlık, yokluk
k. 147b/09
- killet-i māl (A.+A.→F.) : mal kıtlığı
k. 171a/09
- kımıl-da- : kımıldamak
k.-sa 185b/17
- kır- : kırmak
k.-up 1b/15
k.-ıla 169b/15
- kırā'et (A.) : okumak işi, okuma
k. 10a/04
- kırā'et eyle- (A.+T.) : okumak
k.-mede 12b/03
k.-seler 72b/10
- kırā'et it- (A.+T.) : okumak
k.-dükleri 185a/02
k.-ene (t>d) 70b/09
- kırā'et ol- (A.+T.) : okunmak
k.-ıcağ 15b/17
k.-ınmak 186a/13
- kırā'et-i kur'ân-ı azîm it- (A.+A.+A.→F.+T.) : yüce Kur'an'ı okumak
k.-erler (t>d) 160b/03
- kırbaç : kırbaç
k. 62b/03
- kırk : kırk
k. 49a/08, 53b/21, 53b/21, 54a/01, 54a/02, 76a/10, 88a/05, 175b/03
k.+da 85b/01
- kırkar : kırkar
k. 143b/12
k.+a 85b/02
k.+ı 143b/13
- kırta-ban : az ürün veren, çok bitek olmayan toprak, mec. dölsüz, verimsiz
k. 34b/17
- kışāş (A.) : şer'î hukukta bir suçluyu, başkasına yaptığı kötülüğü kendisine aynı biçimde uygulayarak cezalandırma
k. 131b/12, 131b/14, 149b/17, 167a/16, 169a/07, 169a/09, 169b/14
- kışāş it- (A.+T.) : kısas cezasını uygulamak
k.-dürmege 168a/10
k.-mege 167a/18
- kısm (A.) : bir bütünün bir bölümü
k.+da 30a/04
k.+dur 93b/14, 93b/17

kısmet (A.) : 1. takdir edilmiş olan şey, nasip,
2. bölme, pay etme, hisselerle ayırma,
taksim
k. 81b/06, 155b/14, 174a/16, 175b/01
k.+e 138a/19, 156a/17
k.+i 113a/11, 157a/01
k.+inde 113a/12
kısmet it- (A.+T.) : paylaştırmak
k.-düklerinden 156b/20
kısmet ol- (A.+T.) : paylaştırılmak
k.-mdukdan şöıra 128a/10
k.-mmadın 128a/07
k.-mnağ 155b/01
k.-mup 78a/06, 113a/08
k.-mur 77a/11
k.-mağa 154a/21
kısmet-i ʿādile (A.+T.) : adaletli paylaşım
k. 155b/02
kısmet-i tereke (A.+T.) : terekenin parçalara
bölünmesi
k. 147b/04, 175b/08
kısrak : dişi at
k.+a (k>ğ) 103a/12
kıy- :
k.-up 27b/11
kıyām (A.) : 1. ayağa kalkma, ayakta durma
2. namazda ayakta durma
k. 160b/03
k.+da 14b/07
kıyās (A.) : karşılaştırma
k. 155b/06
k.+a 87b/03
kıyās ol- (A.+T.) : karşılaştırılmak
k.-man 163b/01
k.-mur 113a/14
kıyāsen (A.) : karşılaştırmak
k. 84a/13
kıymet (A.) : değer, birinin sahip olduğu
nitelik
k. 52b/19
k.+den 54b/12
k.+dür 54b/12
k.+e 151a/16, 151a/17, 151b/11,
151b/12 169b/21
k.+i 22b/14, 50b/06, 50b/14, 54b/11,
54b/18, 54b/18, 54b/19, 55b/07,
56a/18, 88a/08, 92a/06, 113a/12,
113a/12, 143a/18, 150b/16
k.+in 51b/01, 85b/07, 91b/07,
117b/09, 142b/14, 143a/15, 152a/12,
158b/10
k.+ine 113a/08, 113a/08, 113a/09,
113a/11, 113a/11, 113a/13
k.+ini 24b/07

k.+inüñ 52b/20, 55b/06
k.+iyle 77a/18
k.+ün 170a/01
kız : kız
k. 34a/03
k.+laruñ 185b/09
k.+ları 147b/04, 175b/06
k.+larına 80b/16, 175b/02, 175b/04
k.+um 23a/14
k.+umdan 23b/13
k.+uñ 23b/16
k.+ı 23a/09, 24b/05, 32a/07, 32b/03,
33b/21, 33b/21, 34a/02, 40b/10,
80b/18, 138a/14, 138a/15, 175b/07,
175b/08, 178b/09
k.+ın 23a/13, 33a/03, 175a/21
k.+ına 24b/04, 175b/11
k.+ınuñ 175b/09
kız karındaş : kız kardeş
k.+ı 22b/11, 82a/14, 100a/07,
175b/01, 178b/06
k.+ına 82a/15
k.+ları 118b/19, 178b/07
k.+umdur 22a/08
kızıl : kızıl
k. 105a/08, 159a/12
kızlık : kızlık, bakirelik
k.+ın (k>ğ) 185b/10
ki : ki
k. 9a/13, 10b/07, 10b/10, 10b/11,
11a/11, 17a/12, 17b/15, 17b/16,
20b/04, 22a/12, 26b/06, 26b/07,
28a/06, 30b/12, 34a/03, 36b/08,
36b/09, 38a/11, 49b/11, 49b/17,
52b/01, 56a/17, 56a/18, 58a/21,
58b/02, 60a/03, 61b/11, 69a/08,
71a/07, 71b/20, 73a/17, 80b/17,
89b/15, 93a/11, 99a/03, 99a/15,
100b/01, 103a/16, 107a/12, 110b/20,
110b/21, 111b/14, 111b/15, 111b/15,
111b/15, 111b/18, 111b/19, 111b/21,
112a/03, 112a/03, 113a/13, 117b/16,
120b/16, 130b/05, 133b/20, 134a/01,
134a/03, 148b/11, 148b/12, 155b/19,
157b/05, 157b/17, 159a/13, 159b/13,
161b/07, 164a/07, 164a/08, 164a/08,
164a/11, 164a/17, 165b/10, 169b/14,
169b/14, 169b/15, 169b/16, 169b/17,
169b/18, 169b/18, 169b/18, 169b/19,
169b/19, 169b/20, 171a/09, 177b/17,
178b/09, 182a/05, 184a/20
kibr (A.) : kendini beğenme, başkalarından
üstün tutma, büyülenme
k.+i 173a/07

- kifāyet (A.) : yeter miktarda olma,
k. 22b/07, 149a/10
- kifāyet eyle- (A.+T.) : yetmek, yeterli olmak
k.-mez 86a/17, 89b/20
- kifāyet it- (A.+T.) : yetmek, yeterli olmak
k.-er (t>d) 4a/01, 7b/19, 14b/08,
15a/19, 15a/20, 68b/04, 86a/16,
103a/12, 103a/13, 107a/11, 118a/11,
182b/16
k.-eri (t>d) 4b/05
k.-mez 22b/06
- kāl u kāl (A.+A.) : dedikodu
k. 6a/17, 136a/19
- kil-i ermeni (F.+F. → F.) : Ermeni kili, (bir
cins yumuşak toprak)
k. 17a/12
- kim : kim
k. 2b/19, 36a/04, 41a/12, 71a/17,
82b/15, 82b/16, 88b/19, 99a/14,
104a/01, 106b/05, 121a/14, 122a/20,
138b/09, 154b/18, 160a/14, 165a/17,
165b/16, 165b/16, 174b/13, 175b/10,
183b/14, 185b/13
k.+den 87a/01
k.+e 45a/13, 53b/16, 87a/16, 91b/02,
169b/05
k.+i 143a/16, 143a/16
k.+üñ 71a/08, 166b/18
- kimesne (ET.) : kimse
k. 1b/02, 1b/15, 2b/04, 2b/12, 4a/04,
4a/11, 4b/14, 4b/20, 7a/21, 12b/11,
13b/03, 15b/08, 17b/12, 17b/15,
18a/08, 20b/19, 33b/18, 34b/18,
56b/12, 56b/15, 71a/07, 72a/19,
74b/13, 86b/20, 88a/15, 91b/07,
92a/05, 102b/13, 106a/14, 106a/14,
131b/16, 135a/06, 137a/12, 142b/01,
151a/08, 154a/19, 162a/04, 178b/09,
182a/13, 183a/01, 185b/01
k.+den 91b/07, 147b/14, 148b/10,
164a/12
k.+ler 46a/08, 76b/14, 101a/04,
102b/04, 103b/09, 162b/14, 167a/04,
176a/18, 189a/04
k.+lere 73b/03, 189a/03
k.+leri 106b/03
k.+lerüñ 12b/16, 104a/09
k.+nüñ 3a/05, 3a/13, 7b/03, 18a/01,
18a/04, 66b/10, 100a/01, 102b/15,
103b/03, 123b/17, 151a/09, 165a/14,
165b/15, 180b/15, 182a/13
k.+ye 3a/19, 15a/18, 26b/04, 36a/06,
81a/20, 87b/21, 92a/06, 99a/12,
107a/06, 156b/16, 159b/12, 160a/15,
165b/09, 176a/04
k.+yi 34a/07, 81b/04, 110b/15
- kināye (A.) : 1. örtülü, 2. dolaylı yoldan
anlatılan söz
k.+si 67b/12
- kināyat (A.) : kinayetler
k.+la 40b/16
- kirā (A.) : bir konutun, bir mülkün veya taşıt
gibi herhangi bir şeyin belli bir bedel
karşılığında, bir süre için sahibi
tarafından başkasına verilmesi
k. 142b/03
k.+dan 142b/04
- kirācı (A.) : bir şeyi, bir yeri kira ile tutan
kimse
k. 142b/01, 142b/02
k.+nuñ 141a/10
- kiriş : ok atılan yayın iki ucu arasındaki
esnek bağ
k. 164a/18
- kisve (A.) : kılık, kıyafet
k. 101b/11
k.+sin 183b/07
- kişi : kişi
k.+lere 108b/10
k.+nüñ 9b/13
k.+ye 81a/20, 155b/18
- kitāb (A.) : kitap
k. 10a/09, 156a/09, 162b/16, 174a/17
k.+da 187a/10
k.+ından 9b/08
k.+larda 14b/21
k.+larında 71a/17
k.+uñ 137a/20, 137b/02
- kitābet (A.) : yazı yazma
k. 108a/15
k.+e 51a/02, 54b/16, 146a/12
k.+i 33b/15, 86a/15, 108a/13
k.+in 86a/14
k.+inde 143a/18
k.+ini 146a/14
- kitāb-ı gāşb (A.+A. → F.) : gasp kitabı
k.+da 162b/16
- kitāb-ı ihyāi'l-mevāt (A.+A.+A. → F.+A.) :
işlenmiş topraklar kitabı
k. 165a/09
- kitāb-ı muḍārebe (A.+A. → F.) : kar ortaklığı
kitabı
k.+de 132a/15
- kitāb-ı nikāh (A.+A. → F.) : nikah kitabı
k.+ında 30a/13
- kitābu'd-da'vā (A.+A. → A.) : davalar kitabı
k. 111a/04

kitābu'l-ābık (A.+A. → A.) : kaçak köle kitabı
k. 75b/15
kitābu'l-^cāriyet (A.+A. → A.) : ödünç verme kitabı
k. 136b/08
kitābu'l-buyū^c (A.+A. → A.) : alışverişler kitabı
k. 83a/20
kitābu'l-cihād (A.+A. → A.) : cihad kitabı
k. 64b/05
kitābu'l-cināyāt (A.+A. → A.) : cinayetler kitabı
k. 167a/03
kitābu'd-diyāt (A.+A. → A.) : diyetler kitabı
k. 169a/11
kitābu'l-elfāzī'l-küfr (A.+A.+A. → A.) : Allah'ı inkar sözleri kitabı
k. 69a/18
kitābu'l-eşrībe (A.+A. → A.) : içecekler kitabı
k. 165b/02
kitābu'l-eymān (A.+A. → A.) : yeminler kitabı
k. 56a/09
kitābu'l-ferā^ciz (A.+A. → A.) : miras konuları kitabı
k. 173b/17
kitābu'l-ğāşb (A.+A. → A.) : gasp kitabı
k. 150b/07
kitābu'l-ḥacc (A.+A. → A.) : hac kitabı
k. 20a/10
kitābu'l-ḥacr (A.+A. → A.) : hukukten fiil ehliyetinin kısıtlanması kitabı
k. 149a/08
kitābu'l-ḥavāle (A.+A. → A.) : borcu başkasına nakletme kitabı
k. 94a/18
kitābu'l-hibe (A.+A. → A.) : bağışlar kitabı
k. 137b/13
kitābu'l-ḥudūd (A.+A. → A.) : cezalar kitabı
k. 59a/04
kitābu'l-icārāt (A.+A. → A.) : kira gelirleri konularına ilişkin kitap
k. 140a/08
kitābu'l-ikrāh (A.+A. → A.) : insanın istemediği şeye zorlanması kitabı
k. 148a/18
kitābu'l-ikrār (A.+A. → A.) : birinin kendisine olan hakkını başkasına itiraf etme konularına ilişkin kitap
k. 124a/09
kitābu'l-irtāk (A.+A. → A.) : köle azat etme kitabı

k. 50b/03
kitābu'l-kazā^c (A.+A. → A.) : hakim kararlarına ilişkin kitap
k. 95b/09
kitābu'l-kefāret (A.+A. → A.) : kefarete (işlenen bir günahın affı için tutulan oruç veya verilen sadaka) kitabı
k. 92a/03
kitābu'l-kerāhiyyet (A.+A. → A.) : kerahiyet (şeriatın kesin olarak yasaklamadığı ancak harama yakın nitelik taşıdığı için yapılmaması gerek şeyler) kitabı
k. 160a/14
kitābu'l-kısmet (A.+A. → A.) : kısmet (paylaştırma, nasip veya şans) kitabı
k. 155a/21
kitābu'l-laḳīṭ (A.+A. → A.) : sokağa terk edilmiş çocuk kitabı
k. 74a/10
kitābu'l-lukāta (A.+A. → A.) : bulunmuş eşya kitabı
k. 75a/14
kitābu'l-mefkūd (A.+A. → A.) : kendisinden haber alınamayan kişilere ilişkin kitap
k. 76b/13
kitābu'l-me^czūn (A.+A. → A.) : izin ve yetki konuları kitabı
k. 150a/04
kitābu'l-mudārebe (A.+A. → A.) : ticarete sermaye ve emek ortaklığı kitabı
k. 131b/16
kitābu'l-mükātebe (A.+A. → A.) : belli şartlara bağlı kalınarak kölenin azat edilemesine ilişkin sözleşme kitabı
k. 146a/12
kitābu'l-müsākāt (A.+A. → A.) : mahsul ortaklığı karşılığında işlenmesi için arazinin birine tahsis edilmesi hususlarına ilişkin kitap
k. 158b/07
kitābu'l-müzāra^ca (A.+A. → A.) : ziraat ortaklığı kitabı
k. 157a/16
kitābu'l-şettā (A.+A. → A.) : fıkhi konu başlıklarının biri içerisinde kapsanmamış olan farklı hususlara ilişkin kitap
k. 175b/15
kitābu'l-ṭalāk (A.+A. → A.) : boşanma kitabı
k. 33a/20
kitābu'l-uḍḥiyye (A.+A. → A.) : kurban kesme hükümlerine ilişkin kitap
k. 159b/12

kitābu'l-vaḳf (A.+A. → A.) : vakıf kitabı
k. 78b/12
kitābu'l-vedī'a (A.+A. → A.) : emanet
bırakılan varlıklar kitabı
k. 133a/15
kitābu'l-vekālet (A.+A. → A.) : vekalet
konuları kitabı
k. 106b/16
kitābu'l-velā° (A.+A. → A.) : velayet kitabı
k. 147a/10
kitābu'l-veşāyā (A.+A. → A.) : vasiyetler
kitabı
k. 171a/07
kitābu'n-nikāh (A.+A. → A.) : nikah kitabı
k. 21a/07
kitābu'r-rehn (A.+A. → A.) : borca karşılık
teminat olarak rehin bırakılan
varlıklar kitabı
k. 166b/02
kitābu'ş-şalāt (A.+A. → A.) : namaz kitabı
k. 8a/06
kitābu'ş-şavm (A.+A. → A.) : oruç kitabı
k. 17a/05
kitābu'ş-şayd (A.+A. → A.) : av konularına
ilişkin kitap
k. 165b/15
kitābu's-serīka (A.+A. → A.) : çalınmış
mallar hakkındaki hususlar kitabı
k. 62a/20
kitābu'ş-sulh (A.+A. → A.) : şer'î davalarda
 tarafların uyuşmaları konularına
ilişkin kitap
k. 129a/02
kitābu'ş-şehādet (A.+A. → A.) : şahitlik etme
konularına ilişkin kitap
k. 99b/05
kitābu'ş-şerīke (A.+A. → A.) : suç ortaklığı
konularına ilişkin kitap
k. 77a/03
kitābu'ş-şuf'a (A.+A. → A.) : ön alım
konularına ilişkin kitap
k. 152b/09
kitābu't-tahārāt (A.+A. → A.) : temizlik
konuları (temizlikler) kitabı
k. 1b/01
kitābu'z-zebāyih (A.+A. → A.) : kesimlik
hayvan konularına ilişkin kitap
k. 159a/08
kitābu'z-zekāt (A.+A. → A.) : zekat kitabı
k. 16a/06
kitāp (A.) : kitap
k.+ları 156a/07
kizb (A.) : yalan
k. 45b/02, 111a/19

k.+ine 104a/19
k.+le 102b/13, 102b/14
ko- : koymak, bırakmak
k.-duḳda 52a/19
k.-mam 47b/04, 56a/10
k.-nılup 9b/17
koḳ- : kokmak
k.-ar 163b/08
kon- : konmak
k.-duḳda 13b/06
k.-sa 62b/03
kopar- : koparmak
k.-maḡla 169a/12
koḳ- : korkmak
k.-ma 92b/10
k.-maz 70a/20
k.-mazın 70a/20
kōri : koru
k.+nuñ 16b/04
koy- : koymak
k.-a 155b/18
k.-arsam 58a/11
k.-ılup 6a/18
k.-up 86a/18, 114b/07, 160b/20,
162b/13
koyun : koyun
k.+dur 171b/17
k.+larumuñ 171b/16
kōpri : köprü
k. 170b/18
k.+nūñ 170b/17
kōr : kör
k. 114b/21
kōtürüm
k. 33b/05
kōtürüm ol- (T.+T.) : yaşlılık veya sakatlık
sebebiyle yürüyememek
k.-maḡla 114b/21
ḳudāt (A.< çkl. ḳādī) : kadılar
k.+a 107a/02
k.+uñ 143b/08
ḳudret (A.) : güç, kuvvet, iktidar
k.+i 21a/03
ḳul : Allah tarafından yaratılmış olan insan
k. 53a/18, 56a/14, 76a/04, 86b/20,
87a/01, 91a/07, 91a/16, 108b/05,
111b/15, 111b/15, 111b/20, 118b/15,
150b/01, 169b/20, 185a/08
k.+a 56a/15, 117b/01
k.+da 87b/16, 91b/15
k.+dan 56a/15, 72b/17, 125a/05
k.+dur 91a/15
k.+ı 51a/02, 51b/01, 52a/13, 52a/18,
53b/01, 54b/16, 55b/04, 59a/15,

- 75b/15, 76a/09, 85b/05, 85b/06,
85b/11, 85b/21, 92a/19, 105b/21,
106a/01, 107b/10, 107b/11, 108a/12,
110b/19, 111b/18, 111b/19, 112a/04,
113b/21, 117b/03, 118b/15, 146a/12,
147b/16, 149a/13, 149b/06, 149b/16,
150a/04, 150a/11, 150a/17, 150b/01,
159b/15, 175b/06, 186a/21
k.+ın 127b/12
k.+ını 53a/09, 75b/18, 87a/21,
110b/18, 149a/03, 185b/13
k.+lardan 125a/06
k.+larına 82a/05
k.+um 53b/21, 81a/02, 85b/06
k.+umdur 108a/14
k.+ına 22a/03
k.+ından 55a/18
k.+undur 101a/05
k.+uñ 53a/16, 149a/02
kulak : kulak
k.+ın (k>ğ) 152a/11
k.+ında (k>ğ) 86a/07
k.+ından (k>ğ) 7b/03
k.+larına 182a/13
kul-ı behā (T.+A. → F.) : güzel kul
k.+sın 34a/08
kullan- : kullanmak
k.-up 150b/07
kur- : kurmak
k.-ılup 130b/07
Kur'an (A.) : Kur'an-ı Kerim
k. 72b/11, 177a/06, 181a/12
k.+dan 10b/10, 71b/17
Kur'an-ı 'azīm (A.+A. → F.) : yüce Kur'an
k. 15a/17, 72a/21, 187b/13
k.+den 71b/17
Kur'an-ı şerīf (A.+A. → F.) : kutsal Kur'an
k. 70b/09
k.+den 161a/13
k.+i 181a/13
kur'a (A.) : kime veya neye isabet edeceği
önceden belli olmayan bir çekimle
sonucu belirleme
k. 155b/14
k.+da 155b/03
k.+yı 155b/04
kurā (A.< çkl. karye) : köyler
k.+ya 169a/19
kurbān (A.) : Allah yolunda kesilen koyun,
dana, deve vb. hayvan
k. 49b/12
kurı : kuru
k. 159a/12
kurı- : kurumak
k.-mağ 4a/14
kurna (A.) : hamam ve banyolarda musluk
altında bulunan, içinde su biriktirilen,
yuvarlak, mermer, taş
k.+sı 2b/01
kuş- : kusmak
k.-mağ 17a/16
kuşak : kuşak
k. 162a/20
kuşan- : kuşanmak
k.-an 73a/13
ku'ūd (A.) : 1. oturma, 2. namazın oturarak
kılınan kısmı
k.+da 14b/08
ku'ūd it- (A.+T.) : oturmak
k.-icek (t>d) 99a/02
k.-üp (t>d) 13a/20
kuyruk : kuyruk
k.+ıyla (k>ğ) 169a/13
k.+un 169a/12
kuyruksuz : kuyruksuz
k. 169a/13
küffār (A.< çkl. kāfir) : kafirler
k.+a 65a/14
k.+dan 65a/17, 97b/20
küffār ol- (A.+T.) : kafir olmak
k.-dukda 97b/19
küffār-ı hāk-sār (A.+F. → F.) : perişan
edilmiş kafirler
k. 65a/14
küfr (A.) : Allah'ın birliğini ve varlığını
reddetme
k. 31b/13, 31b/14, 32a/01, 62a/09,
69a/19, 70a/03, 70b/10, 71a/18,
72a/19, 73b/04, 74a/09, 96a/12,
181a/13, 184a/20
k.+den 69b/12
k.+dür 71b/14, 74a/06
k.+i 67b/18
k.+inde 74a/03, 74a/03
k.+ine 10b/07, 69a/19, 71a/17,
71b/12, 71b/18, 71b/19, 73a/15
küfr ol- (A.+T.) : inkar olmak
k.-a 10b/10
k.-masun 62a/10
k.-masma 72b/12
küfr-i kaṭ' (A.+A. → F.) : kesin inkar
k. 51a/15
küfr-i maḥẓ (A.+A. → F.) : asıl küfür, inkar
k.+dur 71b/12
küfv (A.) : denk, benzer, eş
k.+i 25b/20, 26b/05, 27a/14
k.+ine 33a/07, 33a/08
küfvi ol- (A.+T.) : dengi olmak

- k.-mayan 39a/05
 küll (A.) : bir şeyin tamamı, bütünü
 k. 145b/03
 küllen (A.) : tamamen
 k. 165a/14
 küllî (A.) : tamamı kapsayan
 k. 16a/07, 54a/01, 74a/03, 155b/15,
 171b/08
 k.+sin 171b/16
 küll-i mehr (A.+A. → F.) : mehrin tamamı
 k. 27a/17
 küpe : küpe
 k.+leri 86a/07
 k.+sin 152a/12
 k.+sinüñ 152a/12
 kütüb (A.< çkl. kitāb) : kitaplar
 k.+e 39b/11, 72a/14, 98b/14
 k.+i 187b/17
 kütüb-i ferāi'z (A.+A. → F.) : farz kitapları
 k.+den 174a/17
 kütüb-i fetāvā (A.+A. → F.) : fetva kitapları
 k.+da 20a/02, 95a/15, 114a/07,
 161a/14, 165a/14
 k.+dan 40a/11
 k.+nuñ 154b/18
 k.+ya 11a/10, 82a/15, 98b/12
 k.+yı 186b/04, 186b/05
 kütüb-i fūrū' (A.+A. → F.) : usul kitapları
 k.+a 36a/06
 kütüb-i meşhūre (A.+A. → F.) : ünlü kitaplar
 k.+den 138a/18, 187b/20
 kütüb-i mu'tebere (A.+A. → F.) : güvenilir
 kitaplar
 k.+de 36a/07
 kütüb-i uşūl (A.+A. → F.) : usul kitapları
 k.+de 87b/03

[L]

- lā-be's (A.+A.) : zararı yok, zararsız,
 sakıncası yok
 l. 165b/10
 l.+dür 17b/10
 lafz (A.) : söz, kelime
 l. 15b/07, 72b/02, 154b/18
 l.+ı 15b/07, 23a/10, 23a/10, 186b/03
 l.+ıyla 40b/17, 62a/08
 lafzatu'llāh (A.) : Allah sözü
 l. 160b/19
 lafz-ı māzī (A.+A. → F.) : önceden
 söylenmiş söz
 l. 86b/15
 lağv (A.) : 1. yararsız, boş, 2. hükümsüz,
 geçersiz
 l.+dur 138b/14

- lā-ḥarace (A.+A.) : çıkarmaksızın
 l. 115a/01
 lāhik ol- (A.+T.) : ulaşmak, yetişmek,
 katılmak, eklenmek
 l.-duḡdan soñra 60a/19
 lāhika ol- (A.+T.) : ulaşmak, yetişmek,
 katılmak, eklenmek
 l.-up 39b/09
 lākin (A.) : ama, ancak
 l. 3b/17, 5b/18, 15b/08, 20a/11,
 20b/20, 34a/02, 34a/07, 34b/05,
 36a/04, 37b/13, 37b/14, 41a/12,
 47a/13, 49b/11, 50b/14, 51b/10,
 52b/15, 63b/02, 63b/12, 69a/07,
 71b/19, 72b/17, 78a/16, 83a/05,
 84a/01, 88b/19, 92a/16, 93b/18,
 97a/21, 100b/03, 106a/02, 107a/03,
 114b/16, 117a/05, 117a/17, 117b/15,
 121a/16, 122a/20, 123a/01, 126a/17,
 128a/08, 129b/21, 130b/21, 137a/08,
 145b/04, 147a/13, 150a/18, 152a/07,
 154b/17, 154b/19, 156b/17, 160a/05,
 165a/17, 174b/13, 175b/10, 177b/08,
 181a/18, 186b/19
 laḡit (A.) : sokaḡa terkedilmiş çocuk
 l.+dür 74a/11
 laḡit ol- (A.+T.) : sokaḡa terkedilmiş çocuk
 olmak
 l.-an 74b/04
 laḡlāḡ (F.) : leylek
 l.+uñ 161a/06
 lā-yā'ql (A.+A.) : kendinden geçmiş, dalgın
 l. 125b/10
 lā-yā'ql ol- (A.+A.+T.) : kendinde olmamak
 l.-an 146a/12
 lāyık ol- (A.+T.) : layık olmak
 l.-a 93a/14
 l.-an 2b/20, 138b/18, 171a/10
 lāzım (A.) : gerek, gerekli
 l. 3a/20, 7b/18, 13b/10, 15a/18,
 15b/10, 17a/06, 17a/06, 17a/12,
 17b/16, 18a/10, 20a/12, 31a/07,
 36b/06, 59a/05, 59a/16, 59a/17,
 59b/18, 59b/20, 60b/03, 60b/03,
 61b/05, 62a/02, 62a/06, 62a/11,
 64a/07, 64a/20, 66b/13, 66b/13,
 67b/12, 67b/19, 69a/19, 69b/07,
 69b/19, 70a/02, 71a/07, 71a/09,
 73a/14, 73a/15, 73b/03, 73b/04,
 73b/16, 74a/03, 74a/04, 74a/06,
 74a/07, 74a/09, 77b/19, 78a/16,
 83a/21, 85a/16, 93b/07, 96a/11,
 96a/11, 98b/13, 99a/01, 103a/13,
 104b/09, 104b/13, 104b/14, 105a/01,

- 113a/10, 117b/09, 129b/18, 131b/14, 133b/19, 134a/01, 135a/05, 135a/16, 135b/20, 137b/08, 137b/20, 141a/11, 143a/15, 145b/11, 145b/11, 149b/12, 154b/18, 155b/01, 159b/13, 162b/05, 162b/06, 162b/14, 162b/15, 165a/18, 165a/18, 169a/09, 169b/13, 170b/19, 171a/06, 178b/17, 181a/13, 182a/07, 182a/07, 186b/20, 187a/09, 187a/09
l.+dur 4b/15, 14a/18, 38a/11, 59a/11, 62a/10, 63b/13, 73a/17, 85b/03, 86a/17, 86b/10, 107a/05, 143b/21, 145b/03, 145b/04
- lāzım gel- (A.+T.) : gerekmek
l.-dügüdür 34b/07
l.-dükde 8a/17, 54b/18, 129a/03, 131b/12
- lāzım ol- (A.+T.) : gerekmek
l.-an 4b/20, 35a/12, 66b/12, 110b/10, 161b/10
l.-anlara 82b/20
l.-duğda 93b/02, 103b/08
l.-madın 142b/02
l.-maya 142b/03
l.-mayıcak 60b/11
l.-maz 1b/10, 4b/14, 37b/02, 43a/14, 43a/16, 70b/01, 73b/18, 164a/09, 182a/21
l.-up 105a/04, 120b/16
l.-ur 1b/02, 1b/09, 1b/11, 4b/14, 7a/21, 7b/01, 9b/06, 9b/07, 13b/03, 14a/09, 16b/04, 18a/09, 18a/10, 22a/10, 22a/11, 27a/18, 31b/14, 32a/10, 37a/09, 37b/01, 38a/10, 39a/01, 42a/12, 43a/14, 43a/15, 54b/19, 55b/07, 56b/04, 57a/02, 57a/21, 58b/17, 59a/11, 59a/13, 59a/19, 59a/19, 59a/21, 59b/07, 59b/11, 60b/05, 60b/06, 61a/13, 62a/08, 62a/21, 64a/03, 66b/11, 68b/16, 68b/16, 70a/21, 70b/10, 70b/10, 70b/12, 72a/18, 72b/01, 72b/10, 72b/18, 73a/01, 73a/02, 73a/17, 76a/09, 76a/10, 86a/19, 86b/10, 91a/12, 100a/04, 102b/05, 105a/05, 129b/13, 143a/13, 143a/13, 144a/20, 151a/09, 151a/09, 167b/01, 167b/02, 167b/19, 167b/20, 167b/21, 169a/12, 169b/06, 169b/14, 169b/16, 169b/17, 169b/17, 169b/20, 171a/05, 176b/08, 182a/20, 182b/09, 182b/09, 182b/17, 185b/18, 186b/20, 188b/08, 188b/09
l.-inmaz 63b/06
- lecc it- (A.+T.) : inat etmek
l.-erse (t>d) 166b/05
- leh (A.) : 1. onun için ona, onun tarafına, ondan yana, 2. bir şeyden veya bir kimseden yana olma, 3. yarar, mefaat, fayda
l. 11a/10
l.+den 98a/15
- lehv (A.) : 1. yararsız ve gereksiz iş, 2. eğlence, oyun
l. 67b/19
- levm it- (A.+T.) : 1. çekiştirmek, kınamak, ayıplamak, 2. azarlamak, paylamak
l.-ene (t>d) 72a/19
- levn (A.) : renk, boya
l.+inde 105a/07
- li'ş-şülüşeyn (A.+A.) : üçte ikisi için
l. 178b/14
- li'ân (A.) : birbirine lanet okuma, karşılıklı lanetleşme
l. 106a/21
- libās (A.) : 1. elbise, giyecek, giysi, 2. karı koca eşler
l.+ı 4b/05
- li-eb (A.+A.) : baba tarafından, baba yoluyla, baba bir
l. 34a/15, 175a/09, 178b/07
- li-ebeveyn (A.+A.) : ana baba yoluyla, ana baba bir kardeşler
l. 147b/03, 174a/16, 178b/06, 178b/07
- li-küllî (A.+A.) : hepsi için
l. 186a/12
- lisān (A.) : 1. dil, 2. her insanın duygu, düşünce ve olay anlatma yetisi
l.+ımız 177a/19
- lisān-ı °Arab (A.+A. → F.) : Arap dili, Arapça
l.+a 82a/15
- li-üm (A.+A.) : anne bir kardeş, anne tarafından
l. 34a/15, 155a/21, 175a/09, 175b/01, 175b/04, 178b/07
- livāṭa (A.) : 1. ulaşma, birleşme, 2. kötü yolda birleşme, 3. erkekler arasındaki cinsel ilişki
l.+a 87b/01
l.+nuñ 105a/04
l.+ya 105a/05
- livāṭa it- (A.+T.) : erkekler arasında cinsel ilişki kurmak
l.-en (t>d) 59a/05
- livāṭa-i şugrā (A.+A. → F.) : küçük erkek çocuğun ırzına geçmek

l.+sın 69a/19
 lu^cb (A.) : oyun, eğlence
 l.+dur 72b/02
 luşuş-ı müteğallibe (A.+A. → F.) : zorba
 hırsızlar
 l.+dür 177a/05
 lu^tf (A.) : 1. hoşluk, güzellik, 2. iyilik, iyi
 davranış, 3. bir kimseye gösterilen
 özel yakınlık, dostça davranış,
 yapılan yardım ve iyilik
 l.+ına 188a/19
 luzüm (A.) : gerek, gereklilik, gereklilik, icap
 l.+ı 73b/04, 162b/16
 lübs (A.) : giyme, giyinme
 l.+de 3b/06
 lüle (F.) : çeşme, musluk gibi şeylere takılan
 küçük boru
 l.+sinden 2b/01

[M]

mā° (A.) : su
 m. 3b/18
 mā°adā (A.) : ...-dan başka
 m. 41a/13, 87b/02
 m.+sı 51b/07
 ma°a'l-kerāhe (A.+A. → A.) : istemeden zorla
 m. 143b/04
 ma°an (A.) : beraber, birlikte
 m. 63b/12, 74a/19, 145b/10
 ma°a-zalik (A.+A.) : bununla beraber, şu var
 ki
 m. 147b/08
 mā-beyn (A.) : 1. ara, aradaki şey, iki şeyin
 arası, 2. padişah yakınlarının
 bulunduğu oda
 m.+inde 77a/03, 88a/04
 mācin-i āhar (A.+A. → F.) : diğer satekar
 m.+a 43a/06
 mā-dām (A.) : 1. değil mi ki, madem, çünkü,
 2. devam ettikçe
 m. 26b/06, 49b/11, 60a/03, 110b/20,
 110b/21, 117b/16, 164a/07, 164a/08,
 164a/11
 ma°denci (A.+T.) : 1. bir maden ocağı işleten
 kimse, 2. maden ocağında çalışan
 görevli veya işçi
 m. 16a/15
 maḍrüb (A.) : dövülmüş, vurulmuş,
 darbedilmiş
 m.+uñ 60a/04
 mā-dün (A.) : 1. aşağıda olan, altta bulunan,
 2. alt derecede bulunan kimse
 m.+e 50a/10

mağaza (A. maḥzen > Fr.) : mağaza, büyük
 dükkan
 m.+da 13b/06
 mağfūr (A.) : Allah'ın bağışına kavuşan, 2.
 rahmetlik olmuş, arkasından duaya
 muhtaç, 3. günahların affedilmesi
 için Allah'a dua edilen
 m. 11a/10
 mağrūr eyle- (A.+T.) : yüreklendirmek
 m.-dün 92b/11
 mağrūr it- (A.+T.) : yüreklendirmek
 m.-ene (t>d) 91a/16
 mağrūr ol- (A.+T.) : kibirlenmek,
 gururlanmak, kendini beğenmek
 m.-urlar 100b/02
 mağşüb (A.) : zorla alınmış, gasp edilmiş
 m. 151a/18, 152a/06
 mağşül (A.) : yıkanmış, gusletmiş
 m.+ine 2b/05
 maḥallāt (A. < çkl. maḥalle) : mahalleler
 m. 169a/19
 maḥalle (A.) : bir şehrin bir kasabanın,
 büyükçe bir köyün bölündüğü
 parçalardan her biri
 m.+nüñ 11a/04, 102a/17, 102a/17
 m.+si 9a/09, 9a/10, 68b/15
 m.+sine 68b/15
 maḥalle-i °āmire (A.+A. → F.) : bakımlı,
 imarlı mahalle
 m. 171a/02
 maḥalle-i ḥarābe (A.+A. → F.) : bakımsız,
 harap mahalle
 m.+de 171a/01
 maḥalle-i ḥāşşa (A.+A. → F.) : seçkinler
 mahallesi
 m.+da 68b/17
 maḥbūs ol- (A.+T.) : hapsedilmek
 m.-an 149a/08
 maḥcūr (A.) : malını kullanmaktan men
 edilmiş, mal üzerindeki tasarruf
 yetkisi elinden alınmış kimse
 m.+dur 150a/14
 m.+sın 150b/01
 maḥcūr ol- (A.+T.) : hacir altına alınmak
 m.-ıcağ 122b/14
 maḥdūd (A.) : çevrilmiş, sınırlanmış
 m. 80a/19, 96a/19, 96a/21
 maḥfil (A.) : 1. toplantı yeri, 2. camilerde
 parmaklıkla ayrılmış yüksek yer
 m.+de 15a/17
 maḥkeme (A.) : bir yargıçtan veya bazen
 savcı ve yargıçlardan oluşan bir
 kurulun, yargı görevini yerine
 getirdikleri yer, yargı yeri, yargievi

- m.+sinde 98b/21
- maḥlūk (A.) : yaratık
m. 71a/18
- maḥmūl (A.) : 1. yüklü, yüklenmiş, 2. yükletilmiş
m. 63a/14
- maḥmūr (A.) : 1. sarhoşluğun sebep olduğu sersemlik içinde olan, 2. uykudan sonra üzerinde sersemlik, ağırlık bulunan
m. 88b/09
- maḥrem (A.) : 1. yakın akrabadan olduğu için nikâh düşmeyen, 2. başkalarına söylenmeyen, gizli
m. 20b/04
- maḥrūm ol- (A.+T.) : yoksun kalmak
m.-ur 171a/06, 175a/18
- maḥşūl (A.) : 1. ürün, 2. verim, 3. ortaya çıkan, elde edilen şey
m.+i 150b/15, 150b/16
m.+inden 6a/15
- maḥşūş (A.) : 1. tek bir şeye veya birine özgü olan, 2. birine veya bir şeye ayrılması olan
m. 189a/03
- maḥḥūd (A.) : bilinen, adı geçen, sözü geçen
m. 36a/05
- maḥẓ-ı muṭteber ol- (A.+A.+T.) : içtenlikle saygın olmak
m.-maḥ 173b/04
- maḥẓar (A.) : 1. yüksek makamlı bir kimsenin yanı, huzuru, 2. yüksek bir makama sunulmak için yazılan çok imzalı dilekçe
m. 69b/18, 149b/07
m.+larından 118b/19
- maḥẓūr (A.) : 1. yaklaşılmaması yerinde olmayan, 2. yasaklanmış, yasak, haram
m. 43a/05, 57b/06
- māḥī (A.) : 1. su ile ilgili, suya ait, 2. su gibi akıcı
m. 165b/03
- māḥ-i cārī (A.+A. → F.) : akar su
m. 6b/19
- māḥil (A.) : 1. bir yana, bir tarafa doğru eğilmiş, meyletmiş, 2. bir şeye yatkınlığı, yeteneği olan, 3. istekli, hevesli, arzulu
m.+dür 182b/15
- maḥām (A.) : mevki, kat, yer
m. 13b/06
m.+da 4b/09, 72b/02
m.+ına 2b/12, 131a/16
- maḥāşid (A.) : amaçlar, niyetler, kasıtlar
m.+uñ 161a/01
- maḥbere-i mevḥūfeye (A.+A. → F.) : vakıf haline getirilmiş olan mezarlık
m. 11a/12
- maḥbūl (A.) : 1. kabul edilen, reddedilmeyen, 2. beğenilen, hoş giden, hoş, 3. geçer, geçerli
m.+üm 150b/02
- maḥbūl ol- (A.+T.) : 1. kabul edilmek, 2. muteber olmak, 3. beğenilmek, hoş gitmek
m.-maḡa 135a/08
m.-up 112a/04
- maḥbūle (A.) : 1. kabul edilen, reddedilmeyen, 2. beğenilen, hoş giden, hoş, 3. geçer, geçerli
m. 74a/20, 96a/20, 102a/05, 104a/14, 106a/15, 106a/16, 107a/01, 112b/11, 114a/06, 121a/09
m.+dür 100a/15
- maḥbūle ol- (A.+T.) : 1. kabul edilmek, 2. muteber olmak, 3. beğenilmek, hoş gitmek
m.-an 106b/07
m.-maḥdur 102a/06
m.-up 60a/20, 61b/18, 114b/09
m.-ur 70b/14, 80a/08, 99b/06, 99b/17, 100a/02, 101a/06, 101b/17, 102a/01, 102a/18, 102b/11, 102b/14, 103a/10, 103b/04, 104a/06, 104a/12, 104a/19, 104a/20, 105a/01, 105a/08, 105a/18, 111a/05, 111b/17, 111b/19, 112b/10, 113a/01, 114a/05, 117a/06
m.-ınur 115b/19
- maḥbūlu's-şehāde (A.+A. → A.) : geçerli olan şahitlik
m. 103b/09
- maḥdem (A.) : gelme, geliş
m. 117b/12
m.+dür 117b/14
- maḥdūru'l-vuṣūl (A.+A. → A.) : gelmesi kesinleşmiş olmak
m. 93b/03
- maḥlū'an (A.) : sökülerek, çekilip koparılarak
m. 142b/14
- maḥreme (A.) : 1. sofraya avlusu, 2. el bezi, peçete, 3. köylü kadınların başlarına sardıkları işlemeli başörtüsü
m.+sine 123b/09
- maḥşūd (A.) : 1. niyet edilen, istenilen, istek, 2. kast olunan,
m. 161a/01
m.+ı 20a/10

m.+ları 182a/09
 maḳtūl (A.) : öldürülmüş, katledilmiş
 m. 11b/07, 169a/17, 171a/01
 m.+uñ 169b/01, 169b/05
 maḳtūl-i merḳūma (A.+A. → F.) : adı geçen
 maḳtūl
 m. 13b/16
 maḳūl (A.) : 1. söylenmiş, denilmiş, 2.
 söylenilen söz
 m.+e 43a/05
 maḳūle (A.) : cins, tür, takım, çeşit
 m. 27b/14, 62a/11, 66b/13, 72b/02,
 72b/11, 98b/12, 130b/04, 143a/12,
 148b/10, 159a/09, 159b/12, 176b/08,
 187a/09
 m.+de 58b/17, 99a/14, 130b/06
 m.+lerde 15b/06
 m.+yi 181a/18
 maḳūle (A.) : mantıklı, akla uygun
 m. 95a/14
 maḳūs (A.) : 1. tersine dönmüş, baş aşağı
 çevrilmiş, 2. bir şeyin aksi, zıddı
 olan, zıt, ters
 m. 82a/15
 maḳzī (A.) : 1. ödenmiş, kaza edilmiş, 2.
 tamamlanmış
 m. 98a/15
 māl (A.) : bir kimsenin, bir tüzel kişinin
 mülkiyeti altında bulunan, taşınır
 veya taşınmaz varlıkların bütünü
 m. 16b/20, 52a/21, 62b/05, 73a/02,
 83a/05, 101b/10, 101b/12, 105b/16,
 117a/15, 129a/03, 129a/14, 129a/20,
 130b/12, 131a/11, 131a/13, 152a/06,
 160b/18, 160b/21, 185a/19
 m.+a 43b/16, 125a/13, 129a/17,
 186b/01
 m.+da 131b/18
 m.+dan 132b/21, 143a/13
 m.+ların 109b/14
 m.+larına 77a/11
 m.+ı 34b/06, 44b/21, 52a/19, 52b/11,
 75a/14, 76b/14, 77b/13, 77b/14,
 78a/07, 80b/07, 93a/12, 93b/14,
 98a/14, 118b/06, 129a/20, 131a/07,
 131a/14, 133a/15, 133b/04, 136a/02,
 137b/20, 138a/06, 144a/20, 160a/05,
 160a/06, 164a/06, 164a/07, 172a/11,
 172a/12, 175b/15, 186a/21
 m.+ın 13b/15, 50a/15, 64a/19,
 81b/17, 91a/10, 95a/04, 118a/10,
 119b/09, 149a/08, 171a/11
 m.+ına 171a/10

m.+ından 34b/05, 34b/06, 55a/07,
 86b/04, 166b/21
 m.+ınuñ 16a/07, 16b/07, 72b/20,
 99b/09
 m.+ını 16b/19, 63b/03, 78b/13,
 81a/14, 82b/06, 86b/14, 92b/10,
 93a/05, 98b/17, 112b/19, 131a/12,
 131b/17, 149b/11, 149b/12, 151b/16,
 151b/17, 151b/19, 171a/08, 176a/07,
 182a/02
 m.+um 149b/07
 m.+uñ 22b/19, 93a/05, 93a/13,
 121b/18, 131b/17, 138a/03, 138b/03,
 171b/07, 171b/09, 185b/12
 māl ol- (A.+T.) : 1. bir şeye bir değer
 karşılığında sahip olmak, 2. bir iş, bir
 davranış sonucu zarara uğramak
 m.-mayan 43b/15
 māl-ı ʿāmme-i müslimīn (A.+A.+A. → F.) :
 Müslüman toplumun malı
 m.+dür 169b/06
 māl-ı beyyāʿ (A.+A. → F.) : satıcının malı
 m. 85a/16
 māl-ı eytām (A.+A. → F.) : yetimlerin malı
 m. 129b/18
 m.+da 171b/12
 m.+dan 44a/14
 māl-ı ğayr (A.+A. → F.) : başkasının malı
 m.+a 132a/18
 māl-ı ḥarām (A.+A. → F.) : haram mal
 m.+la 73a/02
 māl-ı meyyit (A.+A. → F.) : ölmüş kişinin
 malı
 m.+i 150b/12
 māl-ı muḍārebe (A.+A. → F.) : şirket
 sermayesi
 m.+den 133a/07
 māl-ı naḳl (A.+A. → F.) : nakledilen mal
 m.+den 118a/01
 māl-ı şabī (A.+A. → F.) : çocuk yaşta olanın
 malı
 m.+den 163a/15
 māl-ı vakf (A.+A. → F.) : vakıf malı
 m. 79a/10, 129b/18
 m.+dan 81a/14
 māl-ı yetīm (A.+A. → F.) : yetimin malı
 m.+de 96a/17
 m.+den 173b/03
 mālından ol- (A.+T.) : malını yitirmek
 m.-duğı 55a/08
 m.-up 54a/01
 mālīk (A.) : sahip, iye

- m. 50b/06, 63b/03, 133b/05,
134b/16, 135a/01, 165a/11, 165b/17,
186b/02
m.+ine 133b/05
m.+ün 176b/03, 188b/18
- mālik ol- (A.+T.) : sahip olmak
m.-duğı 54b/17
m.-madın 51b/02, 101a/05
m.-ması 165a/09
m.-up 165a/10
m.-ur 186b/01
- mālike (A.) : mal sahibi olan kadın
m. 125a/07
- ma'lūm (A.) : 1. bilinen, belli, 2. herkesçe
bilinen ancak dile getirilemeyen
m. 40b/13, 87b/01, 89b/21, 102b/15
m.+dur 40a/05
m.+ları 131a/17
m.+ı 130b/04, 131a/13, 131a/15
- ma'lūm ol- (A.+T.) : bilinmek
m.-a 89b/18
m.-ıcağ 76b/18, 135a/07
m.-mayıcağ 42a/13
m.-mayanların 169a/18
m.-mışdur 88a/14
m.-ur 18a/10, 118a/01, 131b/05,
148b/12
- ma'lūmu'l-hudūd ol- (A.+A. → A.+T.) :
sınırı belli olan
m.-an 144a/08
- ma'lūmu'l-mekān (A.+A. → A.) : bilinen
mekan
m. 93b/03
- mā-mezā (A.) : geçen şey, geçmiş zaman
m.+dan 45b/03
- ma'mūlun-bih ol- (A.) : kendisiyle amel
edilen, hakkında işlem yapılan
m.-an 63a/13
- ma'nā (A.) : 1. anlam, 2. bir sözün zihinde
uyandırdığı kavram, 3. bir şeyin var
oluş nedeni, değeri, amacı
m. 186a/18
m.+sı 123a/12, 182a/03
m.+sına 47a/13, 186a/19
m.+ya 186a/14
- ma'nā-i tağyīr-i fāhiş (A.+A.+A. → F.) : aşırı
derecede değiştirilmiş anlam
m. 10b/06
- mānīc (A.) : bir şeyin yapılmasını, bir
eylemin gerçekleşmesini önleyen
veya engel olan şey
m. 125b/12, 142b/17, 164a/06
m.+a 116a/06
- mānīc ol- (A.) : bir şeyin yapılmasına veya
olmasına engel olmak
m.-an 139a/18
m.-mağ 130b/07
m.-up 22b/12
m.-ur 63b/21, 142b/15
- mānīc-i irş (A.+A. → F.) : mirasçının, mirası
iktisap hakkına mani olan hal
m. 147a/13
- manşib (A.) : makam, yüksek dereceli
memuriyet
m.+uñ 131a/17
- marāz (A.) : 1. hastalık, 2. dayanılması güç
durum
m.+dan 33b/05
m.+uñ 138b/07, 138b/08
- marāz ol- (A.+T.) : hasta olmak
m.-up 69a/07
- marāz-ı āḥar (A.+A. → F.) : diğer hastalık
m.+dan 100a/21
- marāz-ı mevt (A.+A. → F.) : ölüm hastalığı,
ölümle sonuçlanan rahatsızlık
m.+i 33b/08
m.+inde 33b/06, 40a/08, 55a/06,
124b/05, 127a/10, 127a/15, 138b/05,
171a/15
- marāz-ı müştēd (A.+A. → F.) : çok şiddetli
hastalık
m.+de 33b/07
- marīz (A.) : 1. hasta olan, hastalıklı, 2. hasta,
hastalanmış kimse
m. 17b/13, 78b/14, 82b/08, 124b/05
- ma'rifet-i mütevellī ile (A.+A. → F.+T.) :
vakıf yöneticisi aracılığıyla
m. 142b/12
- marīz ol- (A.+T.) : hasta olmak
m.-ıcağ 20b/16
m.-an 33b/05
m.-duğda 50a/21
m.-mağın 21a/03
- mārre (A.) : herkesin gittiği yoldan gidenler
m. 99a/02
- ma'rūf ol- (A.+T.) : bilinmek
m.-ıcağ 161a/14
m.-an 102b/13, 102b/14
- ma'rūfe (A.) : 1. herkesçe bilinen, tanınan,
belli, sanlı, 2. dini bakımdan uygun
görülen, beğenilen, buyrulan
m. 41a/02, 41a/02, 41a/02
- ma'rūfetu'n-neseb (A.+A. → A.) : bilinen
kan bağı
m. 127b/11
- māsiḥ (A.) : cinsel ilişkiye düşkün olan
m. 11b/03

mā-siva'llāh (A.) : Allah'ın dışında sayılan her şey
m.+dan 73b/11

ma'şiyet (A.) : 1. baş kaldırma, isyan, asilik, 2. günah işleme
m. 176b/08
m.+de 70a/21
m.+i 87b/01

ma'şiyet it- (A.+T.) : günah işlemek
m.-ecegi (t>d) 87b/01

ma'şiyeten (A.) : günah işleme bakımından
m. 60b/19

ma'şiyet-i 'aẓīm (A.+A. → F.) : büyük günah
m. 87b/01

ma'şiyet-i kebīr (A.+A. → F.) : büyük günah
m.+de 58b/17

maskat-i re's (A.+A. → F.) : insanın doğduğu yer, vatan
m.+inde 51b/11

maşlahat (A.) : 1. güvenlik, barış, güven ve huzur yolu, 2. önemli iş, mesele, 3. bir işin yararlı olmasına sebep olan şey, husus
m. 173b/05

maşlahat-ı zarūriye (A.+A. → F.) : zorunlu mesele
m. 171b/08

maşūn (A.) : korunmuş, muhafaza edilmiş, mahfuz, emin
m. 11a/07

mā-şart (A.+A.) : işte bu şart
m. 131b/19

ma'şer (A.) : 1. birlikte yaşayan insanlar topluluğu, toplum, 2. bir kimsenin eşi ve ailesi, 3. bölük, topluluk
m.+eye 60b/19

maṭla' (A.) : 1. doğuş yeri, 2. gök cisimlerinin doğması
m. 19b/15

maẓg (A.) : yutmadan önce yiyecekleri ezme, çiğneme
m.+da 88b/19

mazlūm (A.) : 1. zulüm görmüş, kendisine zulmedilmiş, 2. haksızlığa uğramış
m. 122a/12

maẓmaẓa (A.) : 1. abdest alırken ağza su verme, ağız çalkalama, 2. gargara
m. 2b/12, 4a/21, 18a/01

maẓmūn (A.) : 1. gizli anlam, 2. ödenmesi gereken şey
m.+ın 151b/18

maẓmūne (A.) : 1. gizli anlam, 2. ödenmesi gereken şey
m. 93b/17

maẓmūn-ı hūccet (A.+A. → F.) : belge ücreti
m.+uñ 107a/06

maẓmūn-ı şübūt (A.+A. → F.) : sabit ödemeler
m.+ı 107a/11

maẓnūn (A.) : kesinlik kazanmamış olan, kesin olarak bilinmeyen, şüphe ve tereddüt edilen, zannolunan
m. 65a/13

maẓnūn ol- (A.+T.) : zanlı olan
m.-ıcağ 103b/20
m.-mayup 177b/19

ma'zūl ol- (A.+T.) : görevden alınmak
m.-up 81b/08, 96b/19

ma'zūr (A.) : herhangi bir konuda geçerli ve zorlayıcı bir özrü bulunan, özürlü, mazeretli
m. 187b/21

me'āl (A.) : anlam, kavram, mana, mefhum
m. 143b/04
m.+ine 136a/19

mebī' (A.) : satılmış olan, satılan
m.+de 111b/17
m.+uñ 111b/14
m.+i 107a/06, 112a/02

meblağ (A.) : 1. para miktarı, tutar, 2. yetiştirme, ulaşma, 3. para, akçe, altın
m.+uñ 113b/02, 130b/03

meblağ-ı merķūm (A.+A. → F.) : adı geçen meblağ
m.+ı 52a/19, 53a/17, 93a/01, 130a/21, 152a/16

mebnī (A.) : 1. yapılmış, kurulmuş, bina edilmiş, 2. bir şeye dayanan, istinat eden
m.+dür 82a/19, 132a/19

mebnīyyen (A.) : 1. ayakta, yıkılmamış, 2. bina halinde
m. 142b/14

mecāl (A.) : 1. kuvvet, güç, dinçlik, derman, takat, 2. fırsat, imkan
m. 6a/17, 103b/02, 147b/14
m.+i 176b/17
m.+leri 167a/06

mecbūr ol- (A.+T.) : bir şeyi yapmak zorunda kalmak, zorunluluk duymak
m.-ur 52b/16

meccānen (A.) : ücretsiz olarak, para almadan, parasız olarak, karşılıksız olarak, bedava
m. 42b/01, 53a/18, 87b/13

- mechûl ol- (A.+T.) : bilinmemek
m.-ıcağ 77a/11
- mechûlû'n-neseb (A.+A. → F.) : kimin
çocuğu olduğu bilinmeyen
m. 51b/11, 127b/09
- meclis (A.) : 1. bir konuyu konuşmak veya
görüşmek için yapılan toplantı, 2. bu
toplantının yapıldığı yer, 3. bir
konuyu konuşmak veya görüşmek
için bir araya gelmiş kimseler
topluluğu
m. 182b/20
m.+de 33a/17, 74a/05, 181a/12
m.+inde 99b/15
m.+lerinden 177a/05
m.+lerine 177a/04
- meclis-i ʿağd (A.+A. → F.) : kurulmuş olan
meclis
m.+de 83b/12
- meclis-i kâdî (A.+A. → F.) : kadı meclisi
m.+dan 123b/03
- meclis-i şerʿ (A.+A. → F.) : Şeyhülislam
veya kadı huzurunda kanun hükmü
alınmak üzere yapılan toplantı
m.+e 106b/18
- meclis-i şerʿ-i şerîfe (A.+A.+A. → F.) : şeriat
meclisi
m. 93b/01
- meclis-i vâhid (A.+A. → F.) : tek bir topluluk
m.+de 182b/16, 182b/20
- mecniyyûn-ʿaleyhime (A.) : öldürülen kimse
m.+dür61b/12
- mecnûn (A.) : 1. sevdadan ötürü kendini
kaybetmiş, 2. çılgın, deli
m. 17b/13
m.+uñ 40a/04
- mecnûn ol- (A.+T.) : 1. sevdâ sebebiyle
kendini kaybetmek, 2. delirmek,
çıldırak
m.-an 60b/18
m.-duğdan şöñra 40a/03
m.-masun 100b/18
- mecrûh (A.) : 1. yaralı, 2. incinmiş olan
(kimse)
m. 169b/20
- meʿcûr (A.) : 1. yaptığı iyilik veya hizmetin
karşılığını almış olan, sevap kazanan,
2. kiraya verilmiş, kiralanmış
m.+dur 31b/07
- meʿcûr ol- (A.+T.) : sevap kazanmış olmak
m.-ur 35a/13
- mecûsî (A.) : Zerdüşî dinine inanan ve ateşe
tapan kimse, Zerdüşî
m. 20b/04
- medhûl (A.) : 1. kendisine bir şey girmiş
olan, 2. ayıplanacak bir kusûru olan,
ayıplanan, ayıplanmış
m.+dur 5b/18
- medhûlün-bihâ ol- (A.+A.+T.) : kendisiyle
gerdeğe girilmiş kadın, zevce
m.-miş 43a/13
- medîn (A.) : borçlu, medyun
m. 186b/04
- medîn ol- (A.+T.) : borçlu olmak
m.-mağ 186b/03
- medyûn (A.) : 1. vereceği olan, 2. borçlu
m. 103a/09, 126a/18, 186b/03,
186b/04, 186b/05
m.+dan 88a/17
m.+ı 98a/17, 105b/16, 173a/06
- medyûn ol- (A.+T.) : kendini borçlu
hissetmek
m.-an 84b/19, 110b/18, 162a/04,
180b/15
m.-duğı 82b/07
- mefhûm (A.) : 1. bir söz veya kelimenin
taşıdığı anlam, kavram
m. 42a/21
m.+ı 154b/18
- meger (F.) : meğer, bilinmeyen, farkında
olunmayan bir durum için kullanılan
bir söz
m. 7a/10, 17a/16, 19b/16, 20b/17,
34a/03, 45b/03, 50a/03, 80b/19,
81a/17, 92b/15, 94a/21, 131a/21,
150a/07, 163a/17, 171b/13, 173b/05
- meğâr (F.) : devenin burnuna geçirilen ve
yular bağlanan halka, burunduruk, 2.
gem, yular
m. 182a/05
m.+üm 182a/08
- mehcûr (A.) : 1. uzaklaşmış, uzakta kalmış,
ayrı düşmüş, 2. bırakılmış,
unutulmuş, terkedilmiş
m.+dur 37b/06
- mehcûr ol- (A.+T.) : 1. ayrılmak,
uzaklaşmak, 2. ümitsiz olmak
m.-up 36a/03
- mehr (A.) : dini nikah esnasında belirlenen ve
erkek tarafından kadına verilmesi
gereken mal yahut para, nikah bedeli
m. 23a/16, 24b/07, 32b/04, 45b/10,
46a/13, 81b/16, 123b/15
m.+den 27b/17
m.+i 22a/04, 160a/06
m.+in 27b/16, 33a/16, 35a/09,
38a/11, 137b/15, 137b/15, 140a/05,
148a/20

m.+inden 137b/14
 m.+inüñ 127a/10
 m.+üñ 123a/11, 148a/19
 mehr-i mişl (A.+A. → F.): benzer mehir
 m. 117b/19
 mehr-i mu[°]accel (A.+A. → F.): nikahta kıza
 verilen nikah bedeli
 m.+in 28a/15
 mehr-i mü[°]eccel (A.+A. → F.): ancak,
 boşanma veya ölüm halinde kıza
 verilmesi nikah sırasında
 kararlaştırılan bedel
 m. 33a/15, 160a/07
 mehr-i müsemma (A.+A. → F.): Dini nikah
 esnasında tayin ve tespit edilen mehir
 m.+sın 123a/10
 mekâbir-i müslimîn (A.+A. → F.):
 Müslüman mezarlığı
 m.+de 9b/13
 mekâbir (A.< çkl. mağber): mezarlar,
 mezarlıklar
 m.+ üñ 11a/04
 mekân (A.): 1. yer, bulunulan yer, 2. ev, yurt
 m. 70a/01, 89b/21
 m.+ı 76b/18, 93b/02
 mekârim (A.< çkl. mekrumet): keremler,
 cömertlikler, el açıklıkları
 m. 137a/14
 mekfulün-[°]anh (A.+A.): kendisine kefil
 olunan kişi
 m. 93b/03
 mekrûh (A.): 1. İslam dininde, dini
 bakımdan yasaklanmadığı halde
 yapılmaması istenen, 2. iğrenç,
 tiksindirici
 m.+a 162a/11
 m.+dan 162a/11
 m.+dur 87b/01, 95a/05, 95a/15,
 146a/06, 156a/02, 162a/05, 165b/10
 mekrûh ol- İslam dininde yapılmaması
 istenen şey olmak
 m.-an 163a/08
 meksûre (A.): 1. kırılmış, 2. batkın, müflis,
 3. yoksul, düşkün
 m. 186a/18
 mektûb (A.): mektup
 m. 33b/13, 33b/14
 melâ[°]ike (A.): melekler, melaik
 m.+den 178b/15
 melâk-i vera[°] (A.+A. → F.): takva meleği
 m. 160a/17
 melâmet it- (A.+T.): 1. kınamak,
 ayıplanmak, 2. suçlamak
 m.-enlere (t>d) 72a/18

meleg (A.): melek
 m.+e 74a/03
 me[°]ün (A.): 1. Allah'ın lanetine uğramış,
 rahmetinden mahrum kalmış,
 lanetlenmiş, 2. lanetlenecek kadar
 kötü olan, nefret duyulan, nefretle
 karşılanan
 m.+lar 162b/13
 memât (A.): ölüm, vefat
 m. 76b/13
 memlûk (A.): 1. birinin malı olan, 2. birinin
 malı sayılan kimse, köle
 m.+ eye 11a/12
 m.+ı 50b/18
 memnû[°] (A.): yasak
 m. 111a/19
 m.+dur 188a/19
 me[°]mûn (A.): 1. tehlikesiz, sağlam, emin,
 güvenilir, 2. güven verilmiş
 m. 45a/16
 me[°]mûr (A.): 1. kendisine verilen emirle iş
 yapan veya hareket eden, 2. görevli,
 yükümlü
 m. 4b/21, 20b/16, 177b/17
 m.+lar 147b/14
 m.+larız 177a/19
 m.+uñ 132a/19
 me[°]mûr-bih (A.+A.): kendisine görev
 verilmiş
 m. 164a/09, 177b/17
 men[°] (A.): yasaklama, engelleme, önleme
 m. 67b/19, 131a/17, 177a/20,
 182a/07
 m.+e 47b/05, 98a/17, 98a/18,
 115b/04, 149a/09, 157a/18, 163b/08,
 163b/09, 189a/05 189a/15
 m.+ine 58a/12
 men[°] eyle- (A.+T.): engel olmak,
 yapılmasını yasaklamak
 m.-mez 87a/10
 men[°] it- (A.+T.): engel olmak, yapılmasını
 yasaklamak
 m.-er (t>d) 27b/17
 m.-üp (t>d) 82a/17, 149a/09
 men[°] ol- (A.+T.): birinni bir şeyden geri
 tutulması, yapılmasının engellenmesi
 veya kısıtlanması
 m.-maduğı 165a/15
 m.-inmağ 68b/16
 m.-inmaz 163b/09
 m.-inur 43b/02, 182a/06, 189a/16
 m.-inurlar 68b/18
 menâm (A.): 1. uyku, 2. uyunacak yer, 3.
 düş, rüya

- m.+da 160b/07
mendüb (A.) : hakkında kesin bir emir bulunmadığı halde dinin temel prensiplerine uyduğu için beğenilen, tavsiye edilen, sevap kazandıran, dince makbul
m. 177b/18
m.+dur 162a/12
mendüb ol- (A.+T.) : dini açıdan makbul olmak
m.-ur 177b/18
menfa'at-ı aşliyye (A.+A. → F.) : temel çıkarlar
m.+si 145a/11
menfa'at-ı meşrûṭ (A.+A. → F.) : hukuka uygun çıkarlar
m. 95a/15
menfi'ü'l-ıyāl (A.+A. → A.) : kendilerine bakmakla yükümlü olunmayan kişiler
m.+den 76a/12
menfūr ol- (A.+T.) : nefret edilen olmak
m.-ıcaḥ 10a/04
menhī (A.) : 1. dince yasak sayılan davranış veya eylem, 2. yasaklanmış
m. 177b/17
m.+dür 5a/01, 182a/14
menī (A.) : erkeklerin cinsel organından salgılanan madde, er suyu, döl suyu
m. 1b/09, 3b/16
menkūḥa (A.) : nikahlanmış kadın, nikahlı kadın
m. 27b/12
m.+mdur 122a/09
m.+sı 122a/10
m.+sını 39a/01, 39a/02
menkūl (A.) : 1. bulunduğu yerden başka bir yere taşınmış, götürülmüş, nakledilmiş, 2. ağızdan ağıza geçerek gelen, nakil ve rivayet edilen
m.+dur 15a/21, 88a/09, 135a/17
menkūlāt (A.) : 1. nakledilen şeyler, taşınır mallar, 2. tefsir ve hadis ile ilgili bilgiler
m.+ını 76b/18
menşüb (A.) : bir yerle veya bir kimseyle bağlantısı olan
m. 185a/19
menşüb ol- (A.+T.) : bir şey veya kimseyle bağlantısı olmak
m.-an 125a/08
mensūḥ (A.) : geçersiz kılınmış, hükümsüz bırakılmış, hükmü ortadan kaldırılmış, iptal edilmiş
m. 63a/11
menzil (A.) : 1. yolcuların konakladıkları yer, konak yeri, konak, 2. iki konak arasındaki uzaklık, 3. bir günlük yol
m.+in 91b/06
menzile (A.) : 1. aşama, derece, durum, mevki, 2. konak yeri, inecek yer
m.+sindedür 1b/17, 36a/04
mer° (A.) : erkek, adam, kişi
m. 8a/17
merdūd (A.) : 1. reddedilmiş, atılmış, kovulmuş, 2. geri çevrilmiş
m.+edür 72a/14
merdüdu's-şehādet (A.+A. → A.) : şahitliğin reddedilmesi
m.+da 84b/10
mer°e-i recül (A.+A. → F.) : karşı çıkan erkekler
m. 15b/10
meremmet (A.) : tamir etme, onarma
m.+e 188b/18
meremmet it- (A.+T.) : onarmak
m.-elüm (t>d) 188b/16
merḥūm (A.) : ölmüş Müslüman erkek, rahmetli, rahmetlik
m. 11a/10, 27b/13
merī (A.) : 1. görmeye ilişkin, 2. gözle görülen, manzara
m. 159a/13
merkūm (A.) : 1. yazılmış, 2. adı geçen, az önce anılan (kimse)
m. 86b/04, 99b/16, 108a/20, 112b/21, 129a/03, 139a/18, 145a/10
m.+a 160b/03
m.+m 103b/09
merkūmān (A.) : adı geçen kişiler
m. 13a/18
merkūme (A.) : 1. yazılmış, 2. adı geçen, az önce anılan (kimse)
m. 125a/12
m.+de 86b/09
m.+yi 124a/03
merre-i ūlā (A.+A. → F.) : ilk defa
m.+da 71a/07
mertebe (A.) : 1. aşama, derece, rütbe, 2. evre, safha
m. 6b/19, 50a/09, 173b/19
m.+dedür 60a/02
m.+ler 60a/02
mertebe-i marāz (A.+A. → F.) : hastalık derecesi
m. 40a/10

mervî (A.) : 1. rivayet edilmiş, ağızdan ağıza yayılmış olan, 2. doğruluğu kesin olarak bilinmeyen
 m. 71a/18
 m.+dür 2b/19, 72b/02, 99a/04, 180b/16, 181a/14, 184a/10
 mervî ol- (A.+T.) : rivayet olmak
 m.-an 88a/17
 mesâ° (A.) : 1. gün batması ile tam karanlık olması arasındaki zaman, 2. öğleden ile güneş batımı arasında kalan vakit
 m.+sı 177a/06
 meşâb ol- (A.+T.) : birikmek
 m.-ma 11a/08
 mesâg° (A.) : izin, müsaade
 m. 6a/15, 76b/19
 mesâ°il (A.< çkl. mes°ele) : 1. meseleler, sorunlar, 2. konular
 m.+de 77a/17
 m.+dendür 38b/08, 71b/18
 mesâ°il-i °adide (A.+A. → F.) : birçok mesele
 m.+den 36a/03
 mesâ°il-i hîṭān (A.+A. → F.) : duvar meseleleri
 m. 188b/07
 mesâkin kıl- (A.+T.) : oturulacak yer haline getirmek
 m.-mmağa 67b/12
 meşâlih° (A.< çkl. maşlahat) : işler, çalışmalar
 m.+inden 40a/11
 meşâlih°-i dâhil (A.+A. → F.) : içişleri
 m.+den 40a/12
 meşârif (A.< çkl. maşraf) : harcanan, sarfedilen paralar, giderler, masraflar
 m. 79b/05
 mesbûk (A.) : 1. geride kalan, ayak uyduramayan, 2. geçmiş zamanda olmuş, 3. daha önce geçmiş olan, önde bulunan
 m. 14b/07
 mescid (A.) : 1. secde edilecek yer, secde edilen yer, namaz kılınan yer, 2. Camiden küçük ibadet yeri
 m.+de 84a/18
 m.+e 79a/15, 173b/17
 m.+i 9a/10, 78b/17, 78b/17, 82b/14
 m.+in 9a/09
 m.+ün 78b/16, 80b/11
 mescid-i âḥar (A.+A. → F.) : diğer mescit
 m.+a 9a/10
 mescid-i şerîf (A.+A. → F.) : kutsal mescit
 m.+de 82b/14
 m.+ün 80b/12

mes°ele (A.) : bir kimseye veya bir makama sorulup cevabı istenen şey; fetva gerektiren bir hususta, şeyhülislama sorulmak üzere fetva emini katibi tarafından şer'î usul ve tabirlere uygun bir şekle sokularak özel bir kağıda yazılan soru
 m. 1b/02, 1b/08, 1b/14, 2a/19, 2b/01, 2b/04, 2b/09, 2b/12, 2b/17, 3a/02, 3a/05, 3a/09, 3a/13, 3a/15, 3a/16, 3a/19, 3b/03, 3b/16, 3b/20, 4a/04, 4a/10, 4a/13, 4a/15, 4a/20, 4b/05, 4b/07, 4b/09, 4b/13, 4b/20, 5a/09, 5a/12, 5a/17, 5b/01, 5b/16, 6a/01, 6a/05, 6a/11, 6a/13, 6b/19, 7a/08, 7a/20, 7b/03, 7b/17, 8a/11, 8a/16, 8a/19, 8b/05, 8b/16, 9a/09, 9a/11, 9b/06, 9b/13, 9b/15, 10a/03, 10a/08, 10b/05, 11a/04, 11b/03, 11b/07, 12b/02, 12b/11, 12b/16, 13a/17, 13b/03, 13b/05, 13b/08, 13b/15, 14a/08, 14a/17, 14a/20, 14b/02, 14b/07, 14b/21, 15a/14, 15a/17, 15b/09, 15b/15, 16a/14, 16b/01, 16b/04, 16b/07, 16b/12, 16b/18, 17a/01, 17a/11, 17a/16, 17b/01, 17b/06, 17b/09, 17b/12, 18a/01, 18a/04, 18a/08, 18b/06, 19b/12, 20a/02, 20b/03, 20b/15, 20b/19, 21a/02, 21a/15, 21b/01, 21b/10, 21b/14, 22a/03, 22a/08, 22b/02, 22b/06, 22b/11, 22b/17, 23a/05, 23a/08, 23a/13, 23b/12, 24a/02, 24b/04, 24b/17, 25a/01, 25a/06, 25a/08, 25a/09, 25a/11, 25a/13, 25b/09, 25b/19, 26a/03, 26a/06, 26a/13, 26b/04, 26b/18, 27a/05, 27a/13, 27a/17, 27b/10, 27b/15, 28a/04, 28a/15, 30a/03, 30a/13, 30b/06, 31a/07, 31b/06, 31b/12, 31b/15, 32a/01, 32a/06, 32a/09, 32b/02, 32b/04, 32b/21, 33a/03, 33a/06, 33a/15, 33b/05, 33b/12, 33b/17, 33b/20, 34a/06, 34a/14, 34a/20, 34b/04, 34b/12, 34b/16, 35a/03, 35a/09, 35a/11, 35b/08, 36a/01, 36b/06, 36b/12, 36b/17, 37a/09, 37a/10, 37a/14, 37a/20, 37b/03, 37b/12, 38a/03, 38a/08, 38a/15, 38b/02, 38b/06, 38b/17, 38b/21, 39a/05, 39a/19, 39b/08, 39b/19, 40a/02, 40a/04, 40a/08, 40b/10, 40b/14, 41a/01, 41a/08, 41b/16, 42a/01, 42a/12, 42a/18,

42b/14, 43a/12, 43b/05, 43b/15,
 43b/17, 44a/13, 44b/20, 45a/05,
 45a/12, 45a/15, 45b/02, 45b/07,
 45b/10, 45b/20, 46a/08, 46a/13,
 46a/16, 46b/18, 47a/04, 47a/09,
 47b/02, 48b/10, 49a/06, 49b/07,
 49b/16, 50a/01, 50a/14, 50a/20,
 50b/17, 51a/01, 51a/10, 51a/13,
 51a/21, 51b/05, 51b/09, 52a/13,
 52a/18, 52b/19, 53a/09, 53a/12,
 53a/16, 53b/01, 53b/20, 54b/09,
 54b/16, 55a/06, 55a/18, 55b/04,
 56a/14, 56b/03, 56b/12, 56b/15,
 56b/16, 57a/02, 57a/16, 57a/20,
 57b/03, 57b/16, 57b/21, 58a/10,
 58a/17, 58a/19, 58b/05, 58b/15,
 59a/10, 59a/13, 59a/15, 59a/18,
 59b/02, 59b/06, 59b/09, 59b/14,
 59b/18, 60a/10, 60a/16, 60a/18,
 60b/02, 60b/04, 60b/08, 60b/09,
 60b/18, 61a/13, 61b/03, 61b/09,
 61b/17, 62a/01, 62a/05, 62a/08,
 62b/02, 62b/14, 63a/04, 63a/10,
 63b/02, 63b/05, 63b/09, 63b/20,
 64a/03, 64a/05, 64a/09, 64a/19,
 65a/12, 65b/13, 66a/20, 67b/11,
 67b/18, 68a/01, 68a/05, 68a/07,
 68b/01, 68b/10, 68b/14, 69a/07,
 69b/06, 69b/09, 69b/17, 69b/21,
 70a/20, 70b/09, 70b/11, 71a/13,
 71b/10, 71b/17, 72a/10, 72a/17,
 72a/21, 72b/08, 72b/17, 72b/20,
 73a/13, 73b/02, 73b/10, 74a/02,
 74a/05, 74a/08, 74a/18, 74b/03,
 74b/12, 75a/19, 75b/01, 76a/03,
 76a/08, 76b/17, 77a/06, 77a/09,
 77a/14, 77b/12, 77b/18, 77b/21,
 78a/04, 78a/14, 78a/21, 78b/05,
 78b/09, 78b/16, 79a/10, 79a/15,
 79a/18, 79b/05, 80a/09, 80a/12,
 80a/19, 80b/03, 80b/07, 80b/11,
 80b/16, 81a/01, 81a/06, 81a/13,
 81a/17, 81a/19, 81b/04, 81b/08,
 81b/13, 81b/16, 82a/05, 82a/13,
 82a/21, 82b/06, 82b/11, 82b/14,
 82b/19, 83a/04, 83b/09, 83b/14,
 83b/18, 83b/21, 84a/12, 84a/18,
 84b/08, 84b/13, 84b/18, 84b/21,
 85a/06, 85a/14, 85b/01, 85b/05,
 85b/11, 85b/17, 85b/21, 86a/07,
 86a/13, 86a/17, 86b/03, 86b/14,
 86b/20, 87a/08, 87a/13, 87a/15,
 87a/21, 87b/05, 87b/12, 87b/16,
 87b/18, 88a/03, 88a/14, 88a/15,

88a/21, 88b/08, 88b/16, 89a/09,
 89a/13, 89a/21, 89b/14, 90b/20,
 91a/07, 91a/09, 91a/15, 91a/20,
 91b/05, 91b/15, 91b/18, 92a/15,
 92a/18, 92b/09, 92b/14, 92b/21,
 93a/05, 93a/11, 93a/18, 93b/01,
 93b/05, 93b/08, 93b/12, 94a/02,
 94a/08, 94a/14, 94b/19, 95a/03,
 95a/13, 96a/03, 96a/09, 96a/17,
 96a/19, 96b/07, 96b/17, 97a/13,
 97a/17, 97b/19, 98a/04, 98a/10,
 98a/14, 98a/17, 98b/07, 98b/11,
 98b/17, 98b/20, 99a/09, 99a/11,
 99a/14, 99b/08, 99b/15, 100a/01,
 100a/03, 100a/07, 100a/13, 100a/18,
 100b/17, 101a/03, 101a/09, 101b/10,
 101b/16, 101b/20, 102a/05, 102a/06,
 102a/09, 102a/17, 102b/04, 102b/10,
 102b/13, 102b/20, 103a/04, 103a/09,
 103a/12, 103a/14, 103a/21, 103b/03,
 103b/07, 103b/17, 104a/06, 104a/08,
 104b/07, 104b/12, 104b/21, 105a/04,
 105a/07, 105a/17, 105b/16, 105b/21,
 106a/08, 106a/12, 106a/21, 106b/03,
 106b/18, 107a/20, 107b/10, 107b/20,
 108a/12, 108a/18, 108b/04, 108b/10,
 108b/12, 109b/12, 109b/18, 110a/06,
 110a/18, 110b/07, 110b/15, 110b/18,
 111a/12, 111b/06, 111b/13, 112b/08,
 112b/19, 113a/06, 113b/01, 113b/09,
 113b/21, 114a/04, 114a/06, 114b/14,
 115b/03, 115b/17, 116a/04, 116a/15,
 116b/09, 116b/14, 117a/04, 117a/10,
 117a/14, 117b/01, 117b/08, 117b/10,
 117b/18, 118a/09, 118a/13, 118a/20,
 118b/05, 118b/15, 118b/18, 119b/08,
 119b/16, 120a/19, 120b/04, 120b/13,
 121a/07, 121a/12, 121a/21, 121b/03,
 121b/08, 121b/17, 122a/09, 122a/18,
 122b/13, 122b/19, 123a/10, 123a/16,
 123b/02, 123b/09, 123b/14, 124a/02,
 124a/09, 124a/13, 124a/18, 124b/05,
 124b/09, 125a/05, 125a/11, 125b/04,
 125b/09, 125b/12, 125b/15, 126a/16,
 127a/10, 127a/15, 127b/04, 127b/09,
 128a/07, 129a/13, 129a/16, 129a/19,
 129b/11, 129b/17, 130a/08, 130a/14,
 130a/20, 130b/11, 131a/05, 131a/10,
 131a/19, 131b/03, 131b/11, 132a/06,
 132a/15, 132b/20, 133a/06, 133a/19,
 133b/04, 133b/13, 134b/15, 135a/15,
 135b/18, 136a/02, 136a/17, 137a/05,
 137a/12, 137a/20, 137b/04, 137b/06,
 137b/10, 137b/19, 138a/01, 138a/05,

138a/14, 138b/02, 138b/05, 138b/11,
 138b/17, 139a/01, 139a/16, 139b/02,
 139b/20, 140a/05, 140a/15, 140a/19,
 140b/03, 142b/01, 142b/09, 142b/12,
 143a/12, 143a/14, 143b/04, 143b/08,
 143b/11, 143b/18, 144a/08, 144a/12,
 144a/16, 144a/20, 144b/05, 145a/08,
 145b/02, 145b/09, 145b/17, 146a/05,
 147b/02, 147b/16, 148b/10, 149a/02,
 149a/12, 149a/17, 149b/06, 149b/11,
 149b/16, 150a/11, 150a/17, 150a/21,
 150b/11, 150b/14, 151a/08, 151a/15,
 151b/15, 152a/02, 152a/05, 152a/10,
 152a/15, 152a/18, 154a/11, 154a/15,
 154a/19, 154a/21, 154b/02, 154b/14,
 155a/16, 155b/21, 156a/07, 156a/16,
 156b/15, 156b/20, 157b/02, 157b/16,
 158b/18, 160a/05, 160a/17, 160a/20,
 160b/02, 160b/07, 160b/13, 160b/18,
 161a/06, 161a/12, 161b/04, 161b/16,
 162a/04, 162a/06, 162a/10, 162a/15,
 162a/19, 162a/20, 162b/01, 162b/04,
 162b/11, 163a/06, 163a/15, 163a/20,
 163b/07, 164a/04, 165a/14, 165a/17,
 165b/06, 165b/09, 165b/21, 166a/20,
 166b/08, 166b/15, 166b/17, 166b/21,
 167a/15, 167a/21, 167b/12, 167b/19,
 168a/09, 169a/05, 169a/17, 169a/21,
 169b/05, 169b/12, 170b/17, 171a/01,
 171a/04, 171a/15, 171b/07, 171b/12,
 171b/16, 172a/10, 172a/14, 172a/19,
 172a/20, 173a/06, 173a/13, 173b/03,
 174a/16, 174b/11, 174b/17, 174b/21,
 175a/09, 175a/14, 175a/17, 175a/21,
 175b/02, 175b/03, 175b/05, 175b/18,
 176a/04, 176a/07, 176a/13, 176a/17,
 176a/21, 176b/06, 176b/17, 177a/03,
 177a/13, 177a/16, 177b/05, 177b/16,
 178b/06, 178b/15, 180b/15, 181a/07,
 181a/11, 181a/16, 182a/01, 182a/05,
 182a/12, 182a/20, 182b/01, 182b/07,
 182b/12, 183b/06, 183b/12, 183b/20,
 184a/09, 184a/17, 184b/09, 184b/19,
 185a/01, 185a/07, 185a/09, 185b/01,
 185b/09, 185b/12, 185b/16, 185b/21,
 186a/17, 186a/21, 186b/03, 186b/08,
 186b/15, 186b/19, 187a/02, 187a/04,
 187a/16, 187a/20, 187b/03, 187b/13,
 187b/16, 188a/16, 188b/13, 189a/03,
 189a/13, 189b/02
 m.+de 147b/04, 155b/02, 163b/01,
 187b/21
 m.+den 42a/21
 m.+si 36a/04

m.+yi 30a/16, 187b/20
 meşelen (A.) : misal olarak, örnek olarak, söz
 gelişi
 m. 111b/14, 113a/10, 113b/04,
 155b/15, 159b/14, 161a/15, 169b/21
 mes^oeletân-ı merķumetâ (A.+A. → F.) : adı
 geçen meseleler, sorunlar
 m.+ nuñ 9b/08
 mes^oelet (A.) : sorun, konu
 m.+inüñ 43a/02, 43a/04
 mesh (A.) : abdest alırken ıslak elle başı ve
 boynu sıvazlama
 m. 3b/04
 mesh it- (A.+T.) : abdest alırken ıslak elle
 başı ve boynu sıvazlamak
 m.-enüñ (t>d) 11b/03
 m.-er (t>d) 3b/08
 meslûb (A.) : giderilmiş, alınmış, soyulmuş
 m. 73b/15
 meslûh (A.) : derisi yüzülmüş
 m.+ı 83b/19
 mesmû^c ol- (A.+T.) : dikkate değer olmak
 m.-mamağa 107a/12
 m.-up olmamasınuñ 120a/01
 m.-ur 123b/11
 mesmû^câ (A.) : bizzat duyulmuş olan şey
 m.+dur 122a/21
 mesmû^câ ol- (A.+T.) : bizzat duymuş olmak
 m.-mak 74b/16
 m.-ur 123b/17, 125a/12
 mesnûn ol- (A.+T.) : Hz. Muhammed'in
 yaptıklarından sünnet halini alan
 m.-an 5a/17
 mesrûk (A.) : hırsızlık yapılarak elde edilmiş,
 çalınmış, sirkat olunmuş
 m. 63b/05
 m.+ı 63a/05
 mess (A.) : değme, dokunma
 m. 42a/13
 mest (F.) : sarhoş
 m. 125b/09
 mestlik (F.+T.) : halsizlik, bitkinlik
 m. 125b/11
 meşşûr (A.) : yazılmış, yazılı
 m. 165a/17
 m.+dur 5b/18, 13b/10, 15a/08,
 15b/07, 20a/03, 33b/08, 36a/04,
 43a/06, 52b/16, 62a/21, 63a/14,
 71a/17, 86a/10, 92a/16, 93b/19,
 96a/21, 99a/03, 99a/13, 102a/13,
 108a/16, 111a/19, 117b/18, 118b/08,
 131a/01, 137a/09, 137b/21, 144a/14,
 147a/13, 150a/07, 154b/19, 162b/16,

- 162b/17, 163b/01, 165a/15, 181a/20, 182b/19
- meştūr ol- (A.+T.) : yazılmış olan
m.-an 102a/05
m.-andan 88a/14
- meşāyih (A.< çkl. şeyh) : şeyhler
m. 6a/06, 18b/08, 38a/17, 41a/02, 70a/03, 122a/12
m.+den 69a/19, 182b/17
m.+imüzüñ 12b/03
m.+üñ 18b/08
- meşāyih-i ʿizām (A.+A. → F.) : büyük şeyhler
m.+dan 183b/06
- meşāyih-i kibār (A.+A. → F.) : büyük şeyhler
m.+uñ 182b/21
- meşāyih-i müteʾahhīrīn (A.+A. → F.) : sonradan gelen şeyhler
m. 10b/07
- meşcere (A.) : ağaçlandırılmış yer, koru
m. 16b/05
- meşgūl ol- (A.+T.) : vaktini vermek, uğraşmak
m.-mağdur 139a/19
m.-salar 73b/15
m.-sun 14b/07
- meşhūr (A.) : ünlü, tanınmış, herkesçe bilinen
m.+dur 147b/05
- meşhūr ol- (A.+T.) : ün kazanmak, tanınmak
m.-an 108b/13
- meşrūc (A.) : şeriata uygun
m. 78b/17, 95a/05, 98b/18
m.+dur 59a/05, 64a/04, 66b/14, 78b/17, 87b/20, 98b/18, 107a/04, 162a/11, 176a/15
- meşrūc ol- (A.+T.) : şeriata uygun olmak
m.-mayan 61b/11
m.-ur 87b/20, 117b/17
- meşrūh (A.) : açıklanmış, şerhedilmiş
m. 181a/20
m.+dur 120a/02
- meşrūc-ı şerʿ (A.+A. → F.) : şeriat bakımından yasal sayılan
m.+le 178b/10
- meşrūt (A.) : var olması, meydana gelmesi başka bir şey veya duruma bağlanmış olan, şarta bağlı, şartlı
m.+dur 141a/11, 177b/19
m.+uñ 52b/12
- meşrūt ol- (A.+T.) : şarta bağlı olmak
m.-ıcağ 66b/13
- metāc (A.) : ticari değeri olan mal
m. 20a/12, 86a/18, 88b/01, 90b/20, 96b/07, 120b/04, 133a/07, 152a/02
m.+ı 26b/19, 95a/05, 129a/13, 135a/16, 135b/18, 136a/17, 137a/06, 137b/07, 138b/02, 138b/17, 139a/17, 139b/21, 140a/01, 143b/19, 150b/01, 166b/08, 166b/15
m.+m 88b/02, 138b/06, 140b/04, 140b/04, 140b/05, 143b/20
m.+nda 22b/20, 144a/01
m.+mı 61b/17, 84b/08
m.+uñ 88b/02, 93b/12
m.+la 86a/19, 120b/04
- meṭālīc (A.< çkl. maṭlaʿ) : doğacak yerler
m. 18b/07
- metāc-nallāhu (A.+A.) : Allah ona metanet versin
m. 68b/19, 73a/16, 147b/12
- meʿūnet (A.) : ölmeyecek kadar verilen yiyecek ve içecek
m.+in 136a/03
- mevādde (A.< çkl. madde) : maddeler
m.+de 149b/18
- mevākīf (A.< çkl. mevķīF.) : durulacak yerler, vakıflar
m. 178b/15
- mevākīc-i minnet (A.+A. → F.) : minnet mevkileri, yerleri
m.+den 186b/20
- mevāzīc (A.< çkl. mevzi) : mevziler, yerler
m.+ dendür 10b/06
- mevcūd (A.) : var olan, bulunan
m. 34b/07, 64a/21
m.+e 81b/16
- mevcūd ol- (A.+T.) : var olmak, bulunmak
m.-anı 7b/20
- mevķūf (A.) : tutuklanmış
m. 88b/19
m.+dur 150b/03
- mevķūfen (A.) : tutuklu olarak
m. 86b/05
- Mevlā (A.) : 1. Allah, 2. sahip
m. 16b/14, 53b/15
m.+ma 56b/17
m.+sı 32a/02, 107b/12, 149b/20
m.+sından 107b/11
m.+sıuñ 147b/18, 147b/18, 149b/21
m.+sıuñdur 53b/16
m.+sını 52a/21
- mevlānā (A.) : bazı büyük şeyhlerin ve alimlerin isimleri başında saygı ifadesi
m. 147b/07
- mevlā-yı ʿitāka (A.+A. → F.) : azat eden

m. 147a/12
 mevlâ-yı ʿitâka ol- (A.+A. → F.+T.): azat eden olmak
 m.-mak 147a/11
 mevlâ-yı katil (A.+A. → F.): öldürülmüş olan
 m. 131b/12
 mevlâ-yı ümm (A.+A. → F.): annesi olan
 m.+uñ 147b/22
 mevle'l-muvâlat (A.+A. → F.): kölelerin efendisi
 m. 174b/13
 mevlüd (A.): yeni doğmuş
 m. 27a/06, 51b/11
 m.+i 101a/10
 mevşûfe ol- (A.+T.): nitelendirilmek
 m.-maduğı 43a/16
 mevt (A.): ölüm
 m. 40a/09, 60b/04, 138b/03, 147b/21
 m.+den 147b/19, 147b/20
 m.+i 25a/11, 49b/07, 94a/21, 183b/15
 m.+iyle 6a/12
 mevtû'a (A.): 1. ayak altına alınmış, 2. kendisiyle cinsel ilişkiye girilmiş kadın
 m.+sı 88b/17
 mevzi° (A.): yer, mekan
 m. 183b/21
 mevzû° (A.): konu
 m.+da 36a/05, 169a/19
 m.+u 15a/07
 mevzû°-ı cevâb (A.+A. → F.): cevap konusu
 m.+dan 97a/19
 mevzû°-ı vera° (A.+A. → F.): takva konusu
 m. 164a/14
 meydân (A.): alan, saha
 m. 11a/10
 meyelân (A.): 1. bir tarafa doğru eğilmiş olma, eğik durma, eğilme, 2. bir kimseye veya bir tarafa ilgi ve sevgi gösterme
 m. 177a/06
 mey-hâne (F.+F.): içki satılan ve içilen yer, içki yeri
 m.+lerine 162b/13
 meyt (A.): ölü, cansız
 m.+den 173a/13
 meyyit (A.): ölü, cansız
 m. 3a/03, 101a/10
 m.+e 8a/11
 m.+den 20b/19
 m.+uñ 34b/06, 150b/12
 mezâd it- (A.+T.): artırma ile satmak
 m.-erken (t>d) 86a/18

mezânn-ı töhmet (A.+A. → F.): suç şüphesi
 m. 186b/20
 mezbûha (A.): eti için kesilmiş hayvan
 m.+nuñ 5a/13
 mezbûr (A.): yukarıda adı geçen
 m. 125a/06
 m.+lardan 23a/14
 m.+laruñ 104a/11, 104a/19
 m.+ları 104a/12
 m.+ı 167a/15
 mezbûra (A.): yukarıda adı geçen
 m.+lara 66b/11
 mezbûran (A.): yukarıda adı anılarak
 m. 65a/15, 104a/18
 mezbûretân (A.): yukarıda anılanlar
 m. 118b/20, 175b/06
 mezheb (A.): bir dinde belirli görüş ve anlayış farklılıklarından doğan kollardan her biri
 m.+den 161b/07
 m.+i 188a/18
 m.+inde 161b/04
 m.+lerince 162a/07
 m.+imüz 161b/07, 161b/08
 mezkûr (A.): zikrolunan, anılan
 m. 45b/12, 88a/10
 mezniyye (A.): zorla cinsel ilişkide bulunan kadın
 m.+nuñ 16b/08
 mezrû°an (A.): ekin ekilerek, tohum serpilerek
 m. 150b/15
 me°zûn (A.): izin almış, izinli
 m. 150a/05, 150b/01
 m.+lar 27b/14
 me°zûn ol- (A.+T.): izin almış olmak, izinli olmak
 m.-a 20b/17
 m.-an 97a/13
 mı : mı (soru eki)
 m. 1b/02, 1b/02, 1b/09, 2a/20, 2b/05, 2b/09, 2b/12, 3a/03, 3a/06, 3a/10, 3a/16, 3a/20, 3a/21, 3a/21, 3a/21, 3b/04, 3b/17, 4a/05, 4a/11, 4a/14, 4a/21, 4b/14, 4b/21, 5a/10, 5a/12, 5b/17, 6a/02, 7a/09, 7a/21, 7b/03, 8a/20, 8b/18, 9a/10, 9a/13, 9b/06, 10a/04, 10b/06, 11a/05, 11b/04, 11b/07, 12b/11, 12b/17, 12b/17, 13b/03, 13b/07, 13b/10, 13b/16, 14a/09, 14b/07, 14b/08, 16a/08, 16a/16, 16b/02, 16b/04, 16b/08, 16b/13, 16b/20, 17a/02, 17a/16, 17b/02, 17b/07, 17b/10,

17b/12, 18a/02, 18a/05, 18b/07,
 19b/15, 20a/04, 20b/04, 20b/16,
 20b/19, 21a/04, 21a/09, 21a/16,
 21b/02, 21b/15, 22a/03, 22a/09,
 22a/10, 22a/10, 22b/03, 22b/07,
 22b/13, 22b/20, 23a/05, 23a/10,
 23a/15, 23b/15, 23b/15, 24a/04,
 24b/06, 24b/18, 25a/02, 25a/07,
 25a/09, 25a/13, 25b/10, 25b/20,
 26a/04, 26a/07, 26b/04, 26b/19,
 27a/15, 27a/18, 27b/12, 27b/16,
 28a/16, 30a/05, 30a/09, 30b/11,
 31a/17, 32a/07, 32b/04, 33a/01,
 33a/04, 33a/06, 33a/16, 33a/20,
 33b/01, 33b/06, 33b/14, 33b/14,
 33b/18, 34a/01, 34b/02, 34b/05,
 34b/13, 34b/19, 35a/04, 35a/10,
 35a/13, 35b/09, 36a/02, 36b/14,
 37a/15, 37b/01, 37b/05, 37b/15,
 38a/04, 38a/10, 38a/17, 38b/03,
 38b/07, 38b/19, 39a/01, 39a/06,
 39a/20, 39b/10, 39b/20, 40a/03,
 40b/12, 41a/02, 41a/02, 41a/10,
 41b/17, 42a/02, 42a/12, 43a/04,
 43b/02, 43b/07, 43b/19, 44a/15,
 45a/01, 45a/06, 45a/16, 45b/03,
 45b/08, 45b/11, 45a/13, 46a/01,
 46a/10, 46a/14, 46a/17, 46b/19,
 47a/11, 47b/05, 48b/11, 49b/10,
 50a/02, 50b/01, 50b/04, 51a/04,
 51a/11, 51a/15, 51b/01, 51b/11,
 52a/14, 52a/20, 52b/12, 52b/16,
 53a/14, 53a/18, 53b/02, 54a/02,
 54b/11, 55a/07, 55a/19, 56b/12,
 56b/15, 57a/03, 57a/21, 57b/06,
 57b/17, 58a/01, 58a/12, 58a/18,
 58a/21, 58b/06, 59a/13, 59a/21,
 59b/03, 59b/07, 59b/11, 59b/15,
 60a/11, 60a/17, 60a/20, 60b/08,
 60b/19, 61a/13, 61b/10, 61b/18,
 62a/05, 62a/21, 62b/06, 62b/15,
 63a/06, 63b/03, 63b/05, 63b/11,
 63b/21, 64a/10, 64b/07, 65a/13,
 65a/16, 65b/14, 66a/21, 66b/12,
 68a/02, 68a/09, 68b/16, 69a/07,
 70b/12, 71b/11, 71b/18, 72b/01,
 72b/10, 74a/12, 74b/05, 74b/13,
 75a/16, 75a/20, 75b/03, 75b/18,
 76b/15, 76b/18, 77a/08, 77a/17,
 77b/14, 78a/01, 78a/08, 78a/16,
 78b/01, 78b/06, 78b/10, 78b/13,
 79a/11, 79a/11, 79a/16, 79a/19,
 79b/05, 80a/08, 80a/11, 80a/19,
 80a/20, 80b/05, 80b/07, 80b/12,

81a/03, 81a/08, 81a/14, 81a/17,
 81a/20, 81b/05, 81b/10, 81b/14,
 81b/17, 82a/07, 82a/18, 82b/02,
 82b/07, 82b/12, 82b/21, 83b/12,
 83b/16, 83b/19, 84a/13, 84a/20,
 84b/09, 84b/16, 84b/20, 85a/02,
 85a/08, 85a/09, 85a/17, 85b/03,
 85b/07, 85b/12, 85b/18, 86a/09,
 86a/15, 86a/19, 86b/04, 86b/10,
 86b/15, 86b/15, 87a/09, 87a/21,
 87b/06, 87b/13, 87b/16, 87b/20,
 88a/06, 88a/13, 88b/02, 88b/08,
 88b/18, 89a/11, 89a/14, 89b/03,
 90b/21, 91a/08, 91a/16, 91b/16,
 91b/19, 92a/05, 92a/17, 92a/20,
 92b/11, 92b/15, 93a/01, 93a/07,
 93a/13, 93a/19, 93b/03, 93b/07,
 93b/09, 93b/14, 94a/03, 94a/09,
 94a/16, 94a/20, 95b/11, 96a/05,
 96a/17, 96b/20, 97a/14, 97a/18,
 97b/20, 98a/06, 98a/11, 98a/15,
 98a/18, 98b/08, 99a/01, 99a/13,
 99b/07, 99b/17, 100a/02, 100a/04,
 100a/15, 101a/06, 101a/11, 101b/17,
 102a/01, 102a/12, 102a/12, 102a/18,
 102b/05, 102b/11, 102b/14, 103a/01,
 103a/10, 103a/13, 103a/15, 103b/01,
 103b/04, 103b/20, 104a/06, 104a/12,
 104a/20, 105a/01, 105a/01, 105a/05,
 105a/08, 105a/18, 105b/17, 106a/04,
 106a/10, 106a/21, 106b/05, 106b/17,
 106b/21, 107b/01, 108a/03, 108a/16,
 108a/21, 108b/11, 108b/14, 109b/15,
 109b/20, 110a/08, 110a/19, 110b/09,
 110b/16, 111a/05, 111a/18, 111b/16,
 112b/10, 113a/01, 113a/07, 113b/03,
 113b/17, 114a/05, 114b/10, 114b/17,
 115b/04, 115b/19, 116a/05, 116b/11,
 116b/15, 117a/06, 117a/18, 117b/03,
 117b/09, 117b/17, 117b/20, 118a/11,
 118a/15, 118b/02, 118b/07, 118b/21,
 119b/21, 120b/15, 121a/09, 121a/14,
 121b/01, 121b/10, 122a/11, 122b/21,
 123a/18, 123b/04, 123b/11, 123b/17,
 124a/14, 124b/07, 124b/11, 125a/07,
 125a/12, 125b/06, 125b/10, 125b/12,
 125b/18, 126a/17, 127a/12, 127a/17,
 127b/05, 127b/10, 128a/09, 128a/09,
 129a/04, 129a/14, 129a/21, 129b/13,
 129b/20, 130a/10, 130a/16, 130b/03,
 130b/05, 130b/14, 131a/01, 131a/07,
 131a/14, 131a/21, 131b/04, 133a/01,
 133a/08, 133a/16, 133b/06, 134b/16,
 135a/01, 136a/04, 136a/18, 136b/09,

137a/07, 137a/21, 137b/05, 137b/11,
 137b/16, 138a/02, 138a/06, 138a/18,
 138b/03, 138b/08, 138b/13, 139a/02,
 139a/18, 139b/03, 139b/21, 140a/06,
 140a/12, 140a/15, 140b/06, 142b/10,
 142b/15, 142b/15, 143b/04, 143b/09,
 143b/13, 143b/21, 144a/10, 144a/13,
 144a/17, 144a/20, 144b/06, 145a/11,
 145b/03, 145b/03, 145b/19, 146a/06,
 146a/13, 146a/13, 146a/14, 147a/12,
 147b/18, 147b/18, 148a/21, 149a/04,
 149a/09, 149a/14, 149a/18, 149b/08,
 149b/17, 149b/21, 150a/06, 150a/14,
 150a/19, 150b/02, 150b/09, 150b/12,
 150b/15, 151a/17, 151b/12, 151b/19,
 152a/02, 152a/07, 152a/13, 152a/16,
 152a/20, 152b/10, 154a/13, 154a/16,
 154/20, 154b/01, 154b/04, 154b/16,
 154b/16, 155a/18, 156a/02, 156a/08,
 156a/18, 156b/16, 158b/09, 158b/20,
 159a/09, 160a/06, 160b/04, 160b/07,
 161a/13, 161b/05, 161b/17, 162a/05,
 162a/07, 162a/16, 162a/20, 162b/01,
 163a/16, 163a/21, 163b/08, 164a/05,
 164a/09, 165b/07, 165b/10, 165b/16,
 166a/02, 166a/21, 166b/04, 166b/09,
 166b/12, 166b/16, 167a/01, 167a/07,
 167b/01, 167b/15, 168a/10, 169a/07,
 169a/18, 169a/19, 171a/02, 171a/08,
 171a/16, 171b/07, 171b/13, 171b/17,
 172a/12, 173a/08, 173a/13, 173b/04,
 174b/12, 174b/19, 175a/02, 175a/11,
 175a/18, 175b/20, 176a/05, 176a/07,
 176a/08, 176a/08, 176a/14, 176a/18,
 176b/02, 176b/18, 177a/04, 177b/06,
 182a/06, 183b/08, 184a/19, 185a/08,
 185a/08, 185a/11, 185a/19, 185b/02,
 185b/10, 185b/13, 185b/18, 186a/13,
 186a/13, 186b/01, 186b/01, 186b/09,
 186b/16, 186b/20, 187a/18, 187b/14,
 188a/17, 189a/05, 189a/15, 189b/03
 m.+dur 2b/18, 4a/15, 6a/06, 6a/12,
 8a/12, 8a/12, 8b/07, 8b/18, 9b/13,
 10a/09, 12b/03, 15a/04, 15a/06,
 15a/06, 15a/18, 34a/11, 52b/16,
 56b/04, 63a/11, 65a/15, 68a/06,
 69b/12, 71a/09, 71a/16, 74a/04,
 78b/17, 95a/05, 98b/18, 103a/05,
 124a/09, 137a/13, 138b/18, 159b/13,
 160b/14, 160b/20, 162a/11, 163a/07,
 177b/17, 177b/17, 180b/16, 182a/07,
 182a/07, 182a/14, 182b/13, 183b/13,
 186a/18, 187b/19
 m.+sm 70a/20

mısr (A.) : şehir, yer, başkent

m. 13b/06

m.+da 182a/06

mi : mi (soru eki)

m. 5a/18, 5a/18, 7b/18, 7b/19,

13a/19, 13a/19, 14b/08, 15a/19,

15b/06, 15b/10, 17a/06, 17a/12,

20a/12, 25a/12, 26a/03, 31b/07,

31b/07, 32b/04, 33b/18, 38b/03,

42b/02, 43b/15, 43b/15, 45a/13,

54a/01, 54b/19, 59b/10, 59b/10,

59b/20, 61b/05, 62a/02, 64a/07,

64a/20, 67b/12, 67b/19, 69a/19,

75a/20, 76a/04, 76a/05, 77a/04,

77b/19, 80b/19, 83a/21, 96b/08,

100a/09, 100a/09, 103a/12, 103a/15,

104b/13, 104b/13, 104b/14, 107a/01,

115a/02, 116a/15, 121a/14, 122b/14,

124a/04, 131b/14, 135a/05, 135a/16,

135b/20, 137b/08, 137b/20, 141a/11,

143a/16, 143a/17, 143a/17, 145b/11,

149b/13, 154a/16, 160a/21, 160a/21,

162b/06, 162b/15, 169a/19, 169b/01,

170b/19, 175a/15, 175b/15, 175b/15,

176a/05, 176a/08, 181a/13, 182b/01,

182b/02, 184b/19, 184b/19, 185a/08,

185a/10, 188b/08, 188b/09, 188b/17

m.+dür 1b/15, 3a/13, 8a/07, 10a/09,

10a/09, 15b/06, 15b/18, 27a/06,

30a/16, 46b/20, 50b/19, 51a/04,

59b/20, 62a/11, 68a/06, 78b/14,

80b/12, 95a/14, 102a/06, 119b/09,

137b/21, 159b/12, 159b/12, 159b/12,

161a/06, 165a/16, 167a/17, 177a/18,

177b/07, 177b/17, 177b/17, 178b/15,

178b/15, 180b/16, 181a/17, 181a/18,

182b/13, 183b/08, 184b/10, 186a/13,

186a/18, 187a/20, 188a/16

micmer (A.) : içinde tütsü yakılan kap, tütsü kabı, buhurdan

m. 160b/13

mikdār (A.) : miktar, bir şeyin ölçülebilen, sayılabilen veya azalıp çoğalabilen durumu, nicelik

m. 2b/01, 3a/19, 12b/02, 12b/03,

14a/18, 14a/21, 22b/12, 24b/04,

68a/03, 73b/14, 76a/09, 79a/16,

86b/09, 86b/14, 87b/19, 90b/20,

92a/04, 93b/05, 95a/04, 101b/20,

101b/21, 102a/10, 106b/20, 107a/08,

113a/09, 113a/09, 113a/10, 117a/15,

120b/04, 123a/11, 124a/19, 129a/03,

129a/14, 129a/17, 129a/20, 129b/12,

130b/12, 131a/11, 131a/13, 131b/03,

- 133a/19, 133b/19, 142b/03, 151b/16,
156b/16, 163a/20
m.+a 22b/06, 117a/05
m.+dur 52b/20
m.+ı 2b/02, 14a/18, 59b/19, 60a/05,
89b/17, 89b/19, 128a/09, 149a/10,
152b/10
m.+ın 117b/14
m.+ına 50b/06
m.+ından 129b/19
miḳdār-ı muʿayyen (A.+A. → F.) : belirli
miktar
m. 14a/21, 83b/10
milel (A.< çkl. millet) : milletler
m.+de 59b/15
milḥ (A.) : tuz
m. 3a/15
min-baʿd (A.+A.) : bundan sonra
m. 131b/12
min-baʿde (A.+A.) : bundan sonra
m. 162b/12
mineʾl-vucūh (A.+A.) : bu açıdan
m. 95b/11
min-kāʾil (A.+A.) : söyleyenden
m.+in 185a/02
münakḫile (A.) : kırılarak yerinden fırlamış
yüz veya çene kemiği
m.+dür 169b/16
min-nikāḥ (A.+A.) : nikahtan
m. 27a/07
minvāl (A.) : biçim, şekil, yol, tarz,
m. 165a/16
minvāl-i mezbūr (A.+A. → F.) : adı geçen
tarz
m. 140a/09
min-yevmiʾl-cumʿa (A.+A.+A. → A.) : cuma
gününde
m. 189b/14
min-zāʾide (A.+A.) : artmaktan
m.-maḳ 185a/03
mirāren (A.) : pek çok defa, defalarca
m. 182b/20
mīrās (A.) : birine, ölen bir yakınından kalan
mal mülk, para veya servet, kalıt
m. 42a/02, 46a/01, 123b/15
m.+dan 171a/06
m.+ın 42a/01
mīrī (F.) : devlete ait, hazineye ait
m. 169a/17
misāfir (A.) : konuk
m. 13a/20
m.+ler 163a/20
miṣāl (A.) : örnek
m. 87b/03
misk (A.) : Asya'nın yüksek dağlarında
yaşayan bir tür erkek ceylanın karın
derisi altındaki bir bezden çıkarılan
güzel kokulu madde
m. 5a/12
miskin (A.) : aciz, zavallı
m.+e 56a/16, 56a/17
m.+ün 56a/16
miṣl (A.) : 1. eş, benzer, 2. miktar, 3. defa,
m.+i 85b/03
m.+in 83b/11, 187a/18
m.+inden 32b/04
misvāk (A.) : Kuzey Afrika, İran ve
Hindistan'da yetişen dikensiz küçük
bir ağacın köklerinden yapılan diş
temizleme fırçası
m. 4a/20
muʿabber ol- (A.+T.) : tabir edilmiş olmak
(rüya için)
m.-ur 125b/10
muʿaccel ol- (A.+T.) : öne alınmış olmak
m.-up 160a/06
muʿaddun (A.) : hazır hale getirilmiş,
hazırlanmış, kullanıma hazır
m. 82b/02
muʿāḥeze ol- (A.+T.) : azarlamış olmak
m.-ınur 149b/18
muʿāhide (A.) : 1. bir antlaşmaya imza atan
tarafardan her biri, 2. İmparatorluk
döneminde devlete haraç vererek
kendisini himaye ettiren gayri-
müslim kimse
m. 160a/18
muʿāḥiz ol- (A.+T.) : azarlayan olmak
m.-ur 92a/20
muʿallem (A.) : eğitim görmüş, eğitilmiş,
eğitimli
m. 102a/05
muʿāmele (A.) : eğitim görmüş, eğitilmiş,
eğitimli, bayan öğretmen
m. 78a/15, 95a/14, 130b/02
muʿāmele ol- (A.+T.) : işlem görmek
m.-a 130b/04
m.-mamış 93b/06
m.-mayan 93b/06
muʿāmele-i şerʿiyye (A.+A. → F.) : şerʿî
işlem
m. 93b/05
muʿavvizeteyn (A.) : sığındırıcı iki sure,
Felek ve Nas surelerinin üçüne
birden verilen ad
m. 71b/17
muʿāyeneten (A.) : açıkça olma, görünür,
bilinir olma

m. 103a/16
mu'ayyen (A.) : 1. kesin olarak belirlenmiş, belli kesin, 2. kararlaştırılan, tespit edilen
m. 157a/19
mu'ayyen ol- (A.+T.) : belirlenmiş olmak
m.-maya 164a/12
mu'azzam (A.) : 1. çok büyütülmüş, abartılmış, 2. son derece büyük, çok kocaman, 3. ulu, muhteşem, yüce,
m. 20a/10
mu'azzel (A.) : 1. ayıplanmış, 2. azarlanmış
m.+üñ 20a/11
mubâh ol- (A.+T.) : helal sayılmak
m.-maz 38a/18
müceb ol- (A.+T.) : gerekli olmak
m.-ur 129b/02
mücib (A.) : kabul eden, icabını yerine getiren, icabet eden
m. 129b/07
m.+i 103b/01
mu'cizât (A.) : gerçekliğine inanılması güç şeyler, mucizeler
m. 70a/02, 72b/11
muďärebe (A.) : 1. dövüşme, vuruşma, çatışma, 2. taraflardan birinin sermayesi, diğerinin emek ve çalışması üzerine kurulan ortaklık
m. 99b/09, 132a/07, 132a/16, 133a/05, 133a/06
m.+de 132a/08
m.+ye 131b/17, 132b/21
muďärebe-i merķūme (A.+A. →F.) : adı geçen sermaye ve emek ortaklığı
m. 133a/01
muďarib (A.) : 1. dövüşenlerden, vuruşanlardan her biri, 2. sermaye-emek ortaklığında emek koyan ortak
m. 131b/17, 131b/17, 133a/04, 133a/05
m.+üñ 132a/16
mu'eccele (A.) : Osmanlı Devleti'nde kiraya verilen devlet ve vakıf mallarının kiralardan veya iltizam suretiyle satılan emlakten peşin olarak alınan para
m. 126a/18
mufaďdal (A.) : 1. erdemli kılınmış, 2. üstün kılınmış
m. 177b/10
mufārakāt (A.) : 1. ayrılma, uzaklaşma, 2. karı koca arasında meydana gelen ayrılma, boşanma
m. 22b/18

mufārakāt-ı ebdān (A.+A. →F.) : bedenlerin ayrılması
m. 89b/21
mufaşşal (A.) : 1. geniş kapsamlı, ayrıntılı, 2. bölümler ahlinde anlatılmış
m. 181a/20
mufāvız (A.) : 1. ortaklık ve işbirliğiyapan kişi, 2. eşit paylı ve eşit kar bölüşümlü ticaret ortaklığına katılan kimse
m.+dur 60a/04
muftır ol- (A.+T.) : oruç bozan olmak
m.-maduğı 20a/02
muğalaṭa (A.) : 1. birbirini yanıltma, 2. yanıltacak biçimde söz söyleme, yanıltmaca
m.+ndur 30b/13
muğtesil (A.) : gusleden
m. 82b/20
muḥābāt ol- (A.+T.) : çekingen olmak
m.-ıcaḳ 171a/17
muḥadder ol- (A.+T.) : namuslu olmak
m.-ur 108b/11
muḥaddere (A.) : kapalı, örtülü, namuslu müslüman kadını
m.+de 109b/20
muḥaddere ol- (A.+T.) : tesettüre girmek
m.-mayan 108b/12
muḥāfet (A.) : yavaş okuma, yavaş söyleme
m.+de 14b/09
muḥaḳḳaḳ (A.) : 1. doğru olduğu kesin olarak bilinen, doğruluğunda şüphe bulunmayan, doğru, gerçek, 2. şüphesiz, kesinlikle, ne olursa olsun, mutlaka
m. 94a/21, 188b/16
m.+dur 97a/01
muḥāl (A.) : olması, gerçekleşmesi, yapılması mümkün olmayan, imkansız
m.+dür 147b/14
muḥālefet 1. bir tutuma, bir görüşe, bir davranışa karşı olma durumu, aykırılık, 2. karşı görüşte, tutumda olan kimseler topluluğu
m.+e 137a/07, 147b/14
muḥālefet eyle- (A.+T.) : karşı davranışta bulunmak, karşı çıkmak
m.-dügi 4b/07
muḥālefet it- (A.+T.) : karşı davranışta bulunmak, karşı çıkmak
m.-üp (t>d) 135b/19

- muḥālif (A.) : bir tutuma, bir görüşe, bir davranışa karşı olan, aykırı olan kimse
m. 11a/10, 36a/06, 37b/06, 63a/11, 72a/14, 72a/21, 82a/15, 98b/13, 98b/14, 100b/02, 115a/02, 130b/05, 164a/15, 187a/02, 187b/16
m.+dür 39b/11, 80a/12, 130b/06, 161b/06
m.+imüz 161b/07, 161b/09
- muḥallel (A.) : ayrıntılı incelenen, tahlil edilen
m. 33a/01
- muḥarrem- (A.) : ay takviminde birinci ayın adı
m.-i 178b/11
- muḥāşame (A.) : 1. kavga, düşmanlık, 2. karşılıklı ve sürekli olarak birbiriyle uğraşma, didişme
m. 152a/15
- muḥāşame it- (A.+T.) : düşmanlık etmek
m.-üp (t>d) 85a/06
- muhāye'e (A.) : nöbetleşe kullanmak
m. 13a/19, 13a/20
- muhāye'e ol- (A.+T.) : paylaşılabilen bir şeyin sırayla yararlanılır olması
m.-ur 81b/06
- muḥayyer (A.) : 1. seçme serbestliği olan, 2. beğenilmediği takdirde geri iade edilmek şartıyla satın alınan
m.+dür 75b/04, 83b/19, 85b/13, 94b/20
- muḥayyer ol- (A.+T.) : tercih yapmak
m.-mağ 81a/07
m.-ur 76a/05
m.-urlar 158b/10
- muḥīl (A.) : 1. Bir işi veya bir malı ihale eden, havale eden
m. 183b/08
- muḥīṭ (A.) : 1. çevre, yöre, etraf, 2. bir kimsenin sürekli ilişkide bulunduğu insanlar topluluğu, çevre
m. 81b/17, 82b/06, 100b/03, 182b/18
m.+den 182b/15
- muḥkem (A.) : sağlam, sağlamlaştırılmış
m. 148a/19
- muḥkem ol- (A.+T.) : sağlamlaştırılmak
m.-masıyla 60a/02
- muḥşan ol- (A.+T.) : ergen olmak
m.-up 129a/02
- muḥtāc (A.) : 1. bir şeye gereksinim duyan, 2. yoksul, fakir, 3. bakmaya mecbur olduğu aile bireylerini veya kendisini geçindirmeye yetecek geliri
m. 43a/06, 163a/16
m.+dur 178b/12
m.+lara 137a/13
- muḥtāc ol- (A.+T.) : gereksinim duymak
m.-ıcağ 83a/06
m.-an 187b/19
m.-dukdā 32b/21, 34a/21
m.-duklarında 133a/20
m.-ur 35b/09, 98a/11, 126a/17, 135a/07
m.-ursam 53a/13
- muḥtāl (A.) : aldatan, kandıran, dalavereci, hileci
m. 94a/21
- muḥtār (A.) : 1. seçme hakkı elinde bulunduran, tercih edebilen, 2. özerk
m. 35b/09
m.+ı 6b/20, 182b/19
- muḥtār ol- (A.+T.) : seçilmiş olmak
m.-an 172a/13
- muḥtār-ı meyyit (A.+A. →F.) : ölmüş olan muhtar
m. 172a/13
- muḥtaşsa ol- (A.+T.) : bir şeye özgü olmak
m.-an 127b/11
- muḥtemel (A.) : gerçekleşmesi de gerçekleşmemesi de ihtimal dahilinde olan, beklenen
m. 3a/19
- muḥīn (A.) : 1. yardım eden, yardımcı, 2. çırak
m. 107a/20
- muḥīr (A.) : 1. ödünç veren, 2. malını karşılıksız ve geçici olarak yararlanması için başka birine veren kişi
m.+ün 137b/11
- muḥābele (A.) : 1. karşılık verme, karşılama, karşılık, 2. karşı gelme, başkaldırma, 3. toplu yerlerde yüksek sesle hatim okunurken Kur'an okumasını bilenlerin gözleriyle Kur'an'ı takip etmesi, bilmeyenlerin dinlemesi, 4. karşılaştırma, karşılıklı yapılan okuma
m.+de 138a/16
m.+den 36b/12
m.+sinden 72b/21
- muḥābele ol- (A.+T.) : karşı gelmek
m.-duklarında 65a/14
- muḥaddem 1. önce gelen, önceki, 2. öncül, 3. sunulan, takdim edilen
m. 34a/16, 53b/21, 54a/02, 54a/02, 117b/13, 117b/14, 117b/15

muḳaddem ol- (A.+T.) : önde olmak
 m.-andan 178b/11
 m.-up 178b/11
 muḳalled ol- (A.+T.) : taklit edilmek
 m.-an 187b/20
 muḳarrer (A.) : 1. hakkında karar alınmış,
 karar verilmiş, kararlaştırılmış, 2.
 olacağı veya yapılacağı şüpheye yer
 bırakmayacak şekilde kesinleşmiş,
 kesin, şüphesiz
 m. 51b/10
 muḳāsım (A.) : paylaştan, bölüşen
 m.+ı 52a/21
 muḳāṭa'a (A.) : 1. kesilme, ilişiği giderilme,
 2. dostluluğu, bağlılığı koparma, 3.
 toprağın belli bir kira karşılığında
 birine bırakılması
 m.+ya 144b/05
 muḳayyed ol- (A.+T.) : 1. önem verip
 dikkatlice bakmak, 2. şaşırmak, 3.
 bağlamak, 4. ilgi göstermek
 m.-ana 73a/17
 muḳırr (A.) : 1. kusurunu itiraf eden, ikrar
 eden, doğruyu söyleyen, 2. yargı
 önünde suçunu veya başka birine
 olan borcunu itiraf eden kimse
 m. 59a/16, 93a/08, 115a/02, 174b/11
 m.+uñ 128a/09, 128a/10, 128a/13
 muḳırr ol- (A.+T.) : itirafçı olmak
 m.-mış 96a/04, 123a/02
 m.-sa 55a/06
 m.-up 111a/16, 114b/16, 126a/17,
 127b/05
 muḳīm (A.) : bir yerde, bir evde oturan,
 eğleşen, ikamet eden
 m. 20b/19
 m.+de 13a/20
 muḳīm ol- (A.+T.) : 1. bir işi sürekli yapmak,
 2. bulunmak, yaşamak, 3. yerleşmek,
 ikamet etmek
 m.-sa 159b/13
 muḳriż (A.) : ödünç veren, ikraz eden
 m. 162b/01
 muḳteżā ol- (A.+T.) : gerekli olmak
 m.-up 186b/03
 munfaşıl (A.) : 1. ayrılan, ayrılmış, 2.
 görevinden, memurluktan ayrılmış
 olan
 m. 1b/16
 munfaşıl ol- (A.+T.) : bölümlere ayrılmış
 olmak
 m.-an 3a/02
 munḳaṭı' ol- (A.+T.) : kesilmek, son bulmak,
 devam etmemek, yok olmak

m.-a 3b/06, 3b/06, 3b/07
 m.-ıcaḳ 145a/12, 162a/15
 m.-up 2a/19
 muḣarif (A.) : 1. Geri dönen, ayrılan,
 terkeden, 2. Arapça'da yerine göre
 kesre ve tenvin dâhil her türlü hareke
 ile okunabilen
 m. 186a/13
 m.+lerdür 186a/14
 munzam ol- (A.+T.) : eklenmek, katılmak
 m.-mayıcaḳ 6a/13
 murābaḥa (A.) : 1. malı aşırı kar ile satma, 2.
 yasa ile belirlenen faiz oranı üzerine
 çıkma, tefecilik
 m.+da 100a/03
 murād (A.) : 1. istek, dilek, arzu, 2. amaç,
 gaye, 3. anlatılmak istenen şey
 m. 8a/12, 32a/02, 34a/07, 40a/11,
 40b/12, 45b/02, 47b/03, 54b/12,
 72b/11, 87b/21, 88a/16, 116b/11,
 123a/01, 155b/14, 178b/12
 m.+ı 62a/09, 171b/08
 murād eyle- (A.+T.) : istemek, dilemek
 m.-dükde 182a/02
 m.-se 39a/20
 murād it- (A.+T.) : istemek, dilemek
 m.-en (t>d) 181a/19
 m.-ene (t>d) 45b/03
 m.-enlere (t>d) 73b/04
 murād ol- (A.+T.) : isteği gerçekleştirmek,
 amacına ulaşmak
 m.-ıcaḳ olur 86b/16
 m.-maduğı 26a/16
 murād-ı şerif (A.+A. →F.) : kutsal amaç
 m.+leri 34a/17
 murāfa'a ol- (A.+T.) : davacı olmak
 m.-salar 99a/12
 m.-up 31a/16
 m.-uram 108b/13
 murāhiḳ ol- (A.+T.) : on iki yaşına basmış
 olup henüz ergen olmamak
 m.-an 34a/08
 murdār ol- (A.+T.) : kirli olmak, pis olmak,
 kötü olmak
 m.-duğına 3a/20
 m.-mak 3a/19
 m.-up 4a/13
 müriş (A.) : 1. veren, kazandıran, gerektiren,
 sebep olan, meydana getiren, 2. miras
 bırakan kimse, 3. yazılı vasiyeti olan,
 vasiyetname sahibi kimse
 m.+i 175a/17

- murzi'a ol- (A.+T.) : ücret karşılığında başkasının çocuğunu emzirmek, süt anne olmak
m.-mağın 43b/18
- müşā (A.) : 1. vasiyet edilmiş, 2. bir vasiyeti yerine getirmekle görevli olan, 3. tavsiye edilmiş
m. 186a/12, 186a/13
- muşaddık ol- (A.+T.) : sadık, bağlı kalmak
m.-ur 113b/16
- muşālaḥa it- (A.+T.) : barışmak
m.-üp (t>d) 137b/14
- muşallā (A.) : 1. namaz kılınan yer, mescit, 2. namaz kılmaya yarar açık alan, namazgah, 3. cenaze namazı kılınırken üzerine cenazenin konulduğu yer
m.+da 12b/16
- muşallī (A.) : 1. namaz kılan, 2. beş vakit namazını düzenli ve sürekli olarak kılan
m. 14a/18, 14b/02
- muşarraḥ (A.) : kesin ve ayrıntılı olarak anlatılmış, açıklanmış, apaçık, açık
m. 121a/16, 121a/16, 135a/17, 156b/17, 165a/09
m.+dur 6a/17, 34a/16, 34a/18, 37b/06, 70a/03, 73b/04, 88b/03, 91a/02, 100a/10, 106a/10, 121a/16, 160b/08, 163b/09, 165a/11, 176b/19, 182a/08, 189a/16
- muşḥaf (A.) : 1. Kur'an-ı Kerim, 2. Sayfa halinde meydana getirilmiş şey, kitap
m. 91b/19
- muşḥaf-ı şerīf (A.+A. →F.) : Kur'an
m.+de 91b/19
m.+i 82b/15
- mūsir ol- (A.+T.) : ısrarcı olmak
m.-masun 50a/15
- Muṣṭafā
m.+dur 187a/21
m.+ya 187a/20
- Muṣṭafavī (A.) : Hz. Muhammed ile ilgili olan, Hz. Mudammed'e ait olan
m. 187a/20
- muṭād (A.) : 1. her zaman olduğu için alışılmış durumda olan, her zaman olan, 2. alışkanlık, alışılmış olan şey
m. 23a/16, 115b/03
m.+ı 59a/05, 59a/10
- muṭaḳ (A.) : özgürlüğü eline verilmiş, kölelikten azat edilmiş
m.+ı 56b/16, 56b/17
- muṭaḳ ol- (A.+T.) : azat edilmek
m.-an 25b/19, 25b/19
- muṭaḳa ol- (A.+T.) : azat edilmek
m.-duḳdan ṣoṣṣra 51a/02
- muṭālebe (A.) : 1. istek, 2. hakkını isteme, 3. dava, iddia
m.+ye 120b/13
- muṭallaḳa (A.) : kocasından boşanmış kadın, bir kimsenin boşadığı karısı
m.+sı 36b/18
- muṭallaḳa ol- (A.+T.) : kocadan boşanmış olmak
m.-an 49a/06
m.-duḳı 23a/11
- muṭaṣarrıf ol- (A.+T.) : bir malın sahibi olmak
m.-anlara 169a/18
m.-duḳı 142b/12
- muṭaẓammına ol- (A.+T.) : içine almak, kapsamak
m.-an 104a/06
- muṭteber (A.) : 1. saygın, itibarı olan, hatırı sayılır, sözü geçer, 2. inanılır, güvenilir, 3. değerli
m. 121a/16
m.+dür 138b/08
- muṭteber ol- (A.+T.) : yürürlükte olmak, geçerli olmak
m.-an 14a/21
m.-maduḳı 58a/18
m.-ur 54a/01, 149b/21, 173a/09
- muṭteberāt (A.) : geçerli, itibarlı, makbul nesneler
m.+da 15a/08, 96b/01, 102a/13, 144a/14
- muṭtebere (A.) : 1. saygın, itibarı olan, hatırı sayılır, sözü geçer, 2. inanılır, güvenilir, 3. değerli
m.+dür 184a/19
- muṭtedde (A.) : sayılmış, sayısı belirlenmiş
m. 20b/05, 43a/15, 147b/20
- muṭtedde ol- (A.+T.) : belli sayıda olmak
m.-masun 34b/12
- muṭteḳad (A.) : kendisine inanılan, itikat edilen
m.+ı 161b/11
m.+mdan 161b/10
m.+ımuḳ 161b/09
- muṭteḳadāt (A.) : kendisine inanılan, iman edilen şeyler, itikat edilenler
m.+da 161b/06, 161b/10
- muṭteḳalū'l-lisān ol- (A.+A. →A.+T.) : dili tutulmuş olmak
m.-masa 184a/19
- muṭteḳıd ol- (A.+T.) : inanmak

- m.-ıcağ 107a/03
mu^cteriza ol- (A.+T.) : itiraz etmek, kabul etmemek
m.-maya 49b/11
- mu^tlak (A.) : 1. herhangi bir şart ve kayıtla sınırlı olmayan, kayıtsız, 2. serbest bırakılmış, salıverilmiş, serbest, 3. kendi başına var olan, hiçbir şeye bağlı olmayan, bağımsız
m. 53b/03, 62a/10, 89b/20, 157a/19, 164a/12
- mu^tlakā (A.) : 1. kayıtsız ve şartsız olarak, 2. kesinlikle, 3. kuşku götürmez bir biçimde, kesinlikle
m. 5a/13, 11a/12, 33a/07, 43a/14, 88b/09, 187b/06
- mu^tlağan (A.) : 1. kayıtsız ve şartsız olarak, 2. kesinlikle, 3. kuşku götürmez bir biçimde, kesinlikle
m. 7b/01, 65a/16, 87b/20, 93b/15, 103a/09, 124b/07, 141a/10, 163a/16, 171a/16, 184a/21
- mu^ttalīc ol- (A.+T.) : bir durum veya olaydan haberi olmak, bilgi edinmiş olmak, haberdar olmak
m.-duğda 83b/21
- muttaşıl (A.) : 1. ara vermeyen, hiç durmaksızın süren, aralıksız, sürekli, sürekli olarak, 2. aralık bırakmayacak biçimde yakın, yan yana olan, bitişik
m. 1b/16
- muttaşilen (A.) : 1. bitişik olarak, 2. devamlı olarak
m. 37b/13
- mu^vācehe (A.) : 1. yüz yüze gelme, yüzleşme, 2. ön, karşı
m.+sinde 95b/10
- mu^vāfık (A.) : 1. yerinde olan, uygun olan, münasip olan, 2. aynı yanda olan, karşıt olmayan, hemfikir olan
m.+dur 87b/03
- mu^vāza^can (A.) : danışıklı olarak
m. 106b/07
- mu^zāyaka vir- (A.+T.) : sıkıntı vermek
m.-meyicek 99a/02
- mūzīlī (A.) : açıklayan, açıklığa kavuşturan
m.+adur 169b/14
- mu^zmerāt (A.) : 1. gizli şeyler, sırlar, 2. zihinde tasarlanmasına rağmen dışa vurulmayan düşünce, niyet
m.+da 15a/07
- mu^zta^ci^can (A.) : yan tarafı üzerine yatarak
m. 1b/10
- mübāh (A.) : 1. dinî bakımdan yapılmasında sakınca olmayan, yapılması günah veya sevap olmayan, 2. yapılmasında sakınca görülmeyen
m. 176b/19
m.+dur 73b/17
- mübāh ol- (A.+T.) : yapılmasında günah bulunmamak
m.-duğı 165b/16
- mübālağa (A.) : 1. bir şeyi olduğundan çok fazla gösterme, abartma, 2. bir işte pek ileriye varma, aşırı gitme
m. 2b/19
- mübārek (A.) : 1. kutlu, kutsal, 2. uğurlu, 3. çok saygı duyulan, 4. verimli, bereketli
m. 185b/14
- mübāşeret (A.) : bir işe başlama, yapmaya girişme
m. 74a/06
- mübāşeret it- (A.+T.) : gayret göstermek
m.-üp (t>d) 77b/13
- mübāşeret-i fāhiş (A.+A. →F.) : ileri derecede dokunma, temas etme
m.+e 3a/10
- mübāşir ol- (A.+T.) : birine denetçi, gözlemci olmak
m.-anlara 32a/10
- müberhen (A.) : 1. kanıt ile ispat edilmiş olan, 2. açıkça belli olan
m. 154b/17
m.+dür 121a/15
- mübeyyen (A.) : meydana çıkarılmış, açıklanmış, açıkça bildirilmiş
m.+dür 105a/03, 154b/18
- mübeyyen ol- (A.+T.) : açıklığa kavuşmuş olmak
m.-maya 164a/08
- mübtelā (A.) : 1. tutkun, tutulmuş, 2. dertli, hasta, 3. başı sıkıntıda olan, sıkıntılı, 4. düşkün
m. 176a/09
m.+dur 160b/21
- mübtelā ol- (A.+T.) : 1. düşkün olmak, alışmak 2. özürlü olmak, hasta olmak
m.-duğı 3b/07
m.-up 73a/15
- mücehhelen (A.) : bilinmeyerek
m. 133b/05
- mücerred (A.) : 1. yalın, çıplak, soyulmuş, tecrit olunmuş, 2. yalnız, tek başına, 3. cisim halinde olmayan, maddesi olmayan, soyut, 4. evlenmemiş, bekar (erkek)

- m. 17b/07, 22b/20, 74a/12, 113b/16, 117b/14, 133b/05, 137b/21, 145b/19, 149b/17, 165a/10, 165a/11, 165b/17
- müctehid (A.) : fikhî meselelerde içtihat geliştiren kimse
m.+e 187b/20
- müctehidât (A.) : fikhî meselelerde içtihat geliştiren kimseler
m.+da 161b/06
- müdâvemet (A.) : 1. devam etme, arkası kesilmeme, 2. bir işi ara vermeden çalışma,
m. 73b/12
- müdde^câ (A.) : 1. iddia edilen, ısrarla savunulan husus, görüş, maksat, fikir, düşünce, tez, 2. dava sebebi, dava konusu olan mesele
m. 58a/17, 74b/15, 96b/09, 98a/07, 104a/12, 115b/19, 120b/16, 122a/12
m.+sın 102a/11, 119b/18, 119b/20
m.+sına 87a/16, 111b/07
m.+sını 107b/01
- müdde^cî (A.) : 1. hak isteyen, 2. iddia eden, bir düşünce veya konu üstünde duran, 3. ayak, direyen, inatçı, 4. bir şeyi haksız yere isteyen
m. 157a/02
m.+dür 93a/08
m.+nüñ 93a/08
m.+si 109b/19, 116a/05
- müdde^cî-bih (A.+A.) : dava eden, davacı
m. 157a/02
- müddet (A.) : 1. bir şeyin, bir olayın başı ile sonu arasında geçen zaman bölümü, süre
m. 50a/02, 50a/09, 75b/15, 157a/18, 157b/04
m.+i 60a/04
m.+ine 3b/04
- müddet-i haml (A.+A. →F.) : gebelik süresi
m.+i 175a/01
- müddet-i icâre (A.+A. →F.) : kira süresi, müddeti
m. 142b/12
m.+sinden 82b/12
- müddet-i merķûme (A.+A. →F.) : bahse konu süre
m.+de 96b/18
- müddet-i sefer (A.+A. →F.) : on sekiz saatlik yol, yaya üç günlük mesafe
m. 20b/05
m.+den 28a/16
- müdebbir (A.) : 1. ileriye görerek veya düşünerek hareket eden, tedbirli, 2. kölesi veya malı ancak ölümünden sonra serbest kalacak olan kimse
m. 53b/04
- müdebbir it- (A.+T.) : ölümünden sonra kölesini serbest bırakmak
m.-üp (t>d) 53a/09
- müdebbir ol- (A.+T.) : tedbirli olmak
m.-an 53b/14
m.-mağıla 53b/01, 54a/01
m.-up 53b/02
- müdebbire (A.) : 1. ileriye görerek veya düşünerek hareket eden, tedbirli, 2. kölesi veya malı ancak ölümünden sonra serbest kalacak olan kimse
m.+nüñ 53b/02
- müdebbir-i mutlak ol- (A.+A. →F.+T.) : kesin surette serbest kalmak
m.-masun 75b/18
- müderris (A.) : ders okutan, hoca
m. 96b/18
- müdrık ol- (A.+T.) : olgun olmak
m.-dı 149b/12
- mü^ceddâ (A.) : 1. anlam, 2. kavram, içerik, muhteva, 3. ödenmiş, yerine getirilmiş
m.+ya 13b/10
- mü^cekked (A.) : 1. sağlamlaştırılmış, kuvvetlendirilmiş, güçlendirilmiş, onaylanmış, 2. tekrarlanmış, tembihlenmiş, bir daha buyrulmuş
m.+dür 23a/15
- mü^cenneş (A.) : dışıl
m. 147a/12
- mü^cezzin (A.) : namaz vakitlerini bildirmek için ezan okuyan din görevlisi, ezancı
m.+üñ 17b/07
- müfâvaza (A.) : 1. eşitlik, 2. iş birliği, ortaklık
m. 78a/02, 78b/10
m.+da 78a/02, 78b/11
m.+dur 108b/14
- müfessir (A.) : 1. açıklayan, izah eden kimse, 2. Kur'an-ı Kerim ayetlerini tefsir usûlüne göre açıklayan, bu hususta eser yazan kimse
m.+in 72b/10, 182b/17
- müfevvaż (A.) : bir kimseye görev olarak verilmiş, sorumluluğu yükletilmiş, ısmarlanmış
m.+dur 122a/12
- müfid 1. fayda veren, yarar sağlayan, faydalı, yararlı, 2. anlatan, beyan eden, ifade eden
m. 107a/06

müfî-i mâcin ol- (A.+A. →F.) : sahtekarlığı yapan olmak
m.-ıcağ 43a/06

müflis ol- (A.+T.) : fakir kalmak
m.-up 85a/16

müflisen (A.) : parasını batırarak, iflas ederek
m. 94a/21

müftâ-bih (A.+A.) : 1. hakkında fetva verilmiş olan, 2. yerine getirilmesi, uygulanması zorunlu olan hüküm
m. 49a/06, 109b/21
m.+dür 26b/06, 152b/12

müftî (A.) : 1. fetva veren, şeriat kuralları ile ilgili sorulara cevap veren, 2. bir olay veya işlem hakkında şeratin emrini fetva ile belirten kimse, fıkıh bilgini,
m. 68b/14
m.+den 98a/05
m.+ler 11a/07
m.+lerüñ 187b/16
m.+si 11a/06, 162a/06
m.+ye 98a/05, 98a/06

mühimmât-ı dîniyye (A.+A. →F.) : dinî gereklilikler
m.+den 181a/18

mühlet vir- (A.+T.) : bir iş için belli bir süre ayırmak, zaman tanımak, süre belirlemek
m.-ilüp 169a/12

mükâteb (A.) : 1. yazılı olarak sözleşme senedi olan, yazışmalı, sözleşmeli, 2. Kendi bedelini ödeyip azat olmak üzere efendisiyle anlaşma yapan köle
m. 16b/13, 75b/18

mükellef ol- (A.+T.) : yükümlü olmak
m.-mayana 15b/17

mükemmel ol- (A.+T.) : yetkin olmak
m.-mayan 36a/05

mükreh (A.) : bir işi yapmaya veya bir eyleme zorlanan
m. 149a/03, 149a/04

mülâ'abe it- (A.+T.) : oynaşmak, şakalaşmak
m.-erken (t>d) 3a/09

mülâhaza (A.) : 1. bir konuyu ayrıntılarına varıncaya kadar inceleme, 2. titiz bir şekilde , dikkatle bakma, 3. ayrıntılı düşünme
m.+sıyla 43a/03

mülâzemet (A.) : Osmanlı ilmiye teşkilatında müderris olabilmek için medreseden mezun olduktan sonra belli bir süre yapılan staj
m.+e 96b/19

mülhâk ol- (A.+T.) : 1. bir bütüne katılmak, 2. bir merkeze bağlanmak, 3. sonradan katılmak
m.-mağıla 79a/11
m.-mağda 40b/16

mülk (A.) : ev, dükkan, arazi vb. taşınmaz mal
m. 106b/18, 119b/19, 178b/10
m.+e 84a/13, 127b/11, 165a/10
m.+i 54b/11, 63a/05, 75a/15, 87a/08, 111b/07, 111b/08, 113a/09, 121a/08, 121b/09, 165b/15, 165b/16, 176b/01
m.+inde 150b/07
m.+indeki 165a/14
m.+inden 176b/03
m.+ini 33b/05
m.+üm 125a/11
m.+ümde 53a/10
m.+ümdür 52a/20, 125a/11
m.+üñ 176a/18
m.+üne 132a/19

mülk it- (A.+T.) : mülkiyetine geçirmek, almak
m.-üp (t>d) 123a/18

mülkî (A.) : 1. bir ülkeye ait, bir ülkeyle ilgili, 2. ülke yönetimiyle ilgili, 3. asker sınıfından olamayan, memur
m. 118b/15, 130a/09

mülk-i bât-ı târî ol- (A.+A.+A. →F.+T.) : statüsü yeni kesinlik kazanmış mülk olmak
m.-ıcağ 88b/19
m.-maduğı 88b/20

mülk-i câriye (A.+A. →F.) : cariyenin mülkü
m.+si 117b/08

mülk-i mevķûf (A.+A. →F.) : vakfedilmiş mülk
m.+e 88b/19

mülk-i şarîh (A.+A. →F.) : şüpheli tarafı olmayan mülk
m.+leri 154b/05

mülk-i şerîf (A.+A. →F.) : kutsal mülk
m.+lerine 87b/21

mülkiyyet (A.) : sahiplik
m. 107a/21

müellem ol- (A.+T.) : elemli olmak
m.-ur 177b/10

mülteķâ (A.) : 1. buluşma, kavuşma yeri, 2. buluşma zamanı
m.+da 88a/09

mülteķit (A.) : 1. yerde bulunan bir şeyi alan, yerden toplayan, 2. kayıp nesneyi bulan
m. 41a/11, 74a/19

mültekte (A.) : 1. yerde bulunan bir şeyi alan, yerden toplayan, 2. kayıp nesneyi bulan
m. 75b/04

mümeyyiz (A.) : iyiyi kötüden, doğruyu yanlıştan ayırabilen
m. 72a/13

müminin (A.) : İslam dininin esaslarına inanmış olanlar, Müslümanlar
m. 15b/20

müminün (A.) : İslam dininin esaslarına inanmış olanlar, Müslümanlar
m. 160b/03

mümkün (A.) : mümkün, olabilir
m.+dür 122b/01, 169b/15

mümkün ol- (A.+T.) : yapılabilir olmak, olabilmek
m.-sa 51b/10
m.-ur 52b/01

mümteddu't-tuhr ol- (A.+A. → A.+T.) : adet görmeye başladığı halde gebelikten dolayı olmaksınız başka bir arızadan adet görmeyen kadın
m.-anuñ 43b/19

münāferet (A.) : birbirinden nefret etme, birbirini sevmeme, sevişmeme
m. 41a/11

münāfık (A.) : 1. ikiyüzlülük eden, ara bozan kimse, 2. Dinî kurallara inanmadığı halde inanmış gibi görünen
m. 60b/03

mün'aqid (A.) : iki taraf arasında resmen kabul ve imza edilmiş olan
m. 26b/06

mün'aqid ol- (A.+T.) : iki tarafça sözleşmenin imza altına alınması
m.-ur 23a/10, 86b/05, 86b/15

münāsib (A.) : 1. uygun, yerinde, 2. beğenilen, hoş giden
m.+dür 128b/03

münāza'a 1. ağız kavgası, çekişme, münakaşa, 2. iki taraf arasındaki dava, ihtilaf, anlaşmazlık
m.+sı 108b/05

mün'azil ol- (A.+T.) : işine son verilmiş olmak
m.-ur 110a/19

münde'fi ol- (A.+T.) : def edilmek, savuşturulmak, atlatılmak
m.-miş 119b/18
m.-ur 119b/21

münderis ol- (A.+T.) : herhangi bir belirtisi, izi kalmamak
m.-dukdā 11a/04

münfehim ol- (A.+T.) : anlaşılır, idrak edilir olmak
m.-an 60b/11, 138a/19
m.-ur 96b/01

münhall ol- (A.+T.) : çözüme kavuşmuş olmak
m.-miş 43a/04

münkaziye ol- (A.+T.) : bitmiş olmak
m.-an 24b/18
m.-dukdā 42b/16
m.-mca 130a/16
m.-madın 42b/17, 175a/01
m.-mayınca 49b/12
m.-miş 33b/14
m.-ur 33b/15, 43b/19

münker (A.) : 1. hoş gitmeyen, beğenilmeyen, makbul olmayan, 2. dince uygun görülmemeyen, caiz olmayan şey
m. 8b/17
m.+de 65a/16

münkir (A.) : 1. inkar eden, inanmayan, 2. Allah'ın varlığına inanmayan kimse
m. 131a/21
m.+ler 113b/16
m.+un 102b/04

münkir ol- (A.+T.) : kabul etmemek, inkar etmek
m.-ıcağ 100a/14, 103a/21, 116a/15, 117a/15, 126a/17, 127b/05, 130a/08, 169a/06
m.-dukdā 101b/21, 114b/16
m.-sa 50a/16
m.-up 94a/21, 96a/10, 103b/08, 103b/19, 106a/03, 117a/17, 119b/20, 122a/19, 129a/14, 129a/17, 129b/18
m.-ındukda 101b/16

münkire 1. inkar eden, inanmayan, 2. Allah'ın varlığına inanmayan kimse
m. 61b/11, 129b/12

münkire ol- (A.+T.) : kabul etmemek, inkar etmek
m.-ıcağ 28a/04, 125b/05
m.-up 122a/10, 122b/20

müntakız (A.) : bozulup dağılan, harap olan, bozulmuş
m. 15a/16

müntakız ol- (A.+T.) : bozulmuş olmak, bozulmak
m.-ur 15a/15

müntefi' ol- (A.+T.) : kazanç sağlamak
m.-mağ 11a/05
m.-urlar 156a/09

müntehî ol- (A.+T.) : sona ermek, son bulmak
m.-ursa 93a/20

müntekâ (A.) : Allah'ın yasakladıklarından uzak duran, kendini Allah'ın gazabından koruyan
m.+da 135a/07
m.+dan 27b/13

müntekîl (A.) : bir yerden başka bir yere geçmiş olan
m.+i 108a/15

münteşir (A.) : 1. yayılmış, yaygın, 2. kulaktan kulağa yayılmış, pek çok kimse tarafından duyulmuş
m. 1b/10

münteşir ol- (A.+T.) : yaygınlaşmak, yayılmak, herkes tarafından bilinmek, öğrenilmek
m.-sa 3a/09

münzir (A.) : doğru yola sevk etmek için kötü yolda olanın başına gelecekleri haber vererek korkutan, korkutup sakındıran
m. 71a/07

mürâca'at it- (A.+T.) : 1. başvurmak, danışmak
m.-er (t>d) 77a/18

mürâca'at ol- (A.+T.) : başvurulmak
m.-indukda 11a/11
m.-mup 34b/08

mürâfîk ol- (A.+T.) : eşlikçi olmak
m.-indukda 36a/01

mürâsele (A.) : 1. karşılıklı olarak mektup gönderme, haberleşme, mektuplaşma, 2. kadiya gelmiş bulunan veya kadıdan gelen resmî mektup
m. 143b/08, 167a/04

mürd ol- (A.+T.) : ölmek, gebermek
m.-up 175a/15

mürekkeb (A.) : 1. birleşik, birleşen
m.+dür 84a/13

mürtedd (A.) : 1. dönen, 2. önceki dinini bırakıp başka bir dine geçen
m.+e 47a/05, 71a/08
m.+in 132a/18

mürtedd ol- (A.+T.) : din değiştirmek
m.-dukda 70b/11

mürtedden (A.) : dönerek
m. 132a/16

mürtehin (A.) : rehin olarak tutulan, rehin olan
m. 85b/13

mürür (A.) : 1. geçme, geçiş, 2. geçip gitme, bitme, sona erme
m.+ı 93a/19, 93a/19, 94a/15
m.+ından 88a/04

mürür eyle- (A.+T.) : 1. geçmek, 2. uğrayıp gitmek
m.-di 50a/02
m.-miş 138a/17
m.-se 50a/02

mürür it- (A.+T.) : 1. geçmek, 2. uğrayıp gitmek
m.-di 71a/14
m.-dükde 12b/17
m.-dükden sonra 118b/20
m.-enüñ (t>d) 36b/21
m.-mek 36b/20
m.-üp (t>d) 144b/05

müşâb ol- (A.+T.) : sevap kazanmış olmak
m.-ur 72b/03, 97a/01, 98b/14, 185b/13

müşākāt (A.) : bahçede mevcut ağaçların bakımı, sulanması vb. işler karşılığı mal sahibi ile işleyen arasındaki ürün ortaklığı
m. 158b/07

müsāvāt (A.) : aynı seviyede olma, eşitlik, denklik
m. 167a/17, 169b/15

müsāwī (A.) : eşit, denk
m.+yem 175a/10

müsellim (A.) : teslim eden, veren
m. 89b/20

müsem mā (A.) : ad verilmiş, adı olan
m.+sın 117b/19

müsem mā-yı evvel (A.+A. →F.) : önceden adı geçen
m. 187b/14

müslim (A.) : 1. selamete eren, 2. Müsliman
m. 21a/08, 66b/10, 102a/10, 102a/12, 103b/18, 147a/12, 156a/01, 159b/13, 160a/18, 165b/02
m.+den 21a/08, 97b/20
m.+dür 174b/19
m.+üñ 51a/14, 61b/17, 124a/02

müslim ol- (A.+T.) : 1. selamette olmak, 2. Müsliman olmak
m.-an 17b/14, 45a/05, 124a/13, 160a/14
m.-ana 103b/05
m.-mayıcak 97b/20

müslimān 1. Müsliman, 2. İslam dininin kurallarını yerine getiren kimse
m. 97b/19

- m.+lar 11a/07, 15a/18, 23a/09, 68b/15, 73a/14, 129b/12, 138a/16, 143b/11
- müslimān ol- (A.+T.) : İslamiyeti kabul etmek
m.-ıcağ 70b/13
m.-duğdan şöñra 184a/17
- müslime (A.) : Müsliman kadın
m. 112b/10, 164a/10
m.+den 112b/08
m.+yi 32a/10
- müslime ol- (A.+T.) : İslamiyeti kabul etmek
m.-up 72a/10
- müslimīn (A.) : Müslümanlar
m.+e 182a/08
- müsta'ir ol- (A.+T.) : ödünç almış olan
m.-an 137b/10
- müsta'ırr ol- (A.+T.) : istikrarlı olmak
m.-up 152b/12
- müsta'ıll (A.) : kullanış yönünden başka bir yapı ile bağlantısı olmayan, bağımsız,
m. 27b/11
- müsta'krağ (A.) : geri ödenmek üzere alınmış olan, borçlanmış, ödünç alınmış olan
m. 131b/18, 162b/01
- müsta'mel (A.) : 1. kullanılmış olan, kullanılan, 2. yeni olmayan, eski
m.+inüñ 167b/21
- müsta'mel ol- (A.+T.) : ikinci el olan
m.-an 161b/06
m.-ur 5a/09
- müste'cir (A.) : kira ile tutan, kiracı, kiralayan
m. 146a/05
- müste'cir ol- (A.+T.) : kiracı olmak
m.-an 145b/03
- müsteħabb (A.) : 1. sevilmiş, hoşlanılmış, 2. iyi ve makbul sayılan, kabul edilen, beğenilen
m. 4a/15, 26a/04, 161a/07, 177b/17, 182b/13
m.+dur 14a/20, 182b/14
- müsteħabb ol- (A.+T.) : dince kabul görmek
m.-an 14a/21
- müsteħakk (A.) : 1. layık olan, 2. bir kimsenin eylemleri sonucu uygun bulunan ceza veya ödül
m. 51a/03, 87a/09, 88b/01, 117b/01, 131a/14
m.+ı 87a/08
m.+ma 80b/07
m.+ında 131a/17
- müsteħakk ol- (A.+T.) : layık olmak, hak etmiş olmak, hak etmek, hak kazanmak
m.-anlar 82a/17
m.-duğda 178b/10
m.-up 31a/17
m.-ur 81a/03, 96a/12, 97a/18, 99a/01
- müsteħlek (A.) : yenip içilerek bitirilen, tüketilen
m. 24b/08
- müsteħlik (A.) : bir şeyi yiyip içmek suretiyle bitiren, tüketici, tüketen
m. 63b/06
- müste'men (A.) : 1. kendine aman verilmiş olan, güvenliği sağlanmış olan, başlanmış olan, 2. Müslüman ülkelerde yabancı tüccarlara verilen ad
m. 66b/13
m.+i 66b/12
m.+üñ 66b/10
- müstemirr ol- (A.+T.) : sürmek
m.-ıcağ 7b/04
- müste'snā (A.) : benzerlerinden üstün olan, benzerleri az bulunan
m.-ması 9b/08
m.+dur 120b/17
- mütevda' (A.) : 1. emanet olarak birine veya bir yere bırakılan, tevdi edilen, 2. Saklamak, muhafaza etmek üzere bir emaneti kabul eden
m.+uñ 135a/05
- mütevdi' (A.) : 1. bir şeyi emanet olarak bırakan, tevdi eden
m. 129b/01
- mütevīu'l-hāl ol- (A.+A. → A.+T.) : hali düzelmiş olmak
m.-up 88b/09
- mütevī ol- (A.+T.) : hakim olmak
m.-duğları 157a/02
- müşā' (A.) : 1. herkes tarafından duyulmuş, 2. bir yere ortakolanlar
m. 154b/02
m.+ üñ 138a/19
- müşābih (A.) : aralarında benzerlik olan, benzer, eş,
m. 73a/13
- müşābih ol- (A.+T.) : benzemek
m.-duğlarında 173b/19
- müşfik (A.) : sevgi ve koruma duyguları içinde bulunan, merhametli, şefkatli
m. 98b/13, 98b/14
- müşkil (A.) : 1. güç, zor, çetin, 2. engel, zorluk, güçlük

m.+dür 36a/06
 müştehayât (A.) : arzuları kamçılایan şeyler
 m. 21b/10
 müşterek (A.) : 1. ortak, 2. birlikte, 3.
 ortaklaşa, el birliğiyle yapılan veya
 hazırlanan
 m. 77a/03, 77a/15, 131b/04, 154b/02,
 157a/02, 175a/11, 189a/14
 m.+ün 56b/18
 müşteri (A.) : 1. satın alan kişi, alıcı, satın
 alan, 2. bir şeye karşı istekli olan,
 onu almak isteyen kimse
 m. 81b/09, 83b/19, 85a/15, 87a/03,
 106b/18, 106b/20, 107a/07, 107a/09,
 111b/14, 111b/14, 111b/15, 111b/18,
 111b/20, 112a/01, 112a/03, 121b/19,
 122a/01
 m.+den 85a/15, 88a/01, 111b/20
 m.+nden 121b/18
 m.+nün 106b/19, 111b/17
 m.+nündür 121b/20
 m.+ye 84b/09, 86a/18, 106b/20,
 107a/04, 111b/21, 112a/02
 müşteri-i şānī (A.+A. →F.) : ikinci müşteri
 m. 151b/12
 müteʿaddī ol- (A.+T.) : karşılıklı düşmanlık
 etmek
 m.-ıcağ 41a/09
 müteʿaddid (A.) : sayısız, çeşitli, birden çok,
 bir çok, birkaç
 m. 185b/21
 müteʿahhīrīn (A.) : 1. son zamanlarda
 yetişenler, sonrakiler, 2. son gelenler
 m. 10b/10, 71b/20
 müteʿahhīrūn (A.) : 1. son zamanlarda
 yetişenler, sonrakiler, 2. son gelenler
 m. 182b/21
 müteʿākideyn (A.) : satıcı ve alıcı gibi
 anlaşmaya çalışan her iki kişi
 m.+ün 107a/04
 müteʿallik (A.) : ait, dair, ilgili, alakalı
 m. 172a/14
 müteʿallik ol- (A.+T.) : ilgili olmak, alakası
 bulunmak
 m.-an 15a/06
 m.-duğda 150a/13
 müteʿannit (A.) : herkesin yanlısını çıkaran,
 yanlış arama huyunda olan
 m. 122a/12
 müteʿassir ol- (A.+T.) : gittikçe güçleşir
 olmak
 m.-ıcağ 114b/21
 müteʿayyin (A.) : meydana olan, meydana
 çıkan

m. 133b/21
 müteʿazzir (A.) : 1. özrü olan, özürlü, 2. çok
 zor, imkansız
 m. 114b/21
 müteʿazzir ol- (A.+T.) : özrü olmak, mazereti
 olmak
 m.-ıcağ 162b/06
 mütebeyyin (A.) : meydana çıkan, belli olan,
 açık
 m.+dür 26a/16
 mütebeyyin ol- (A.+T.) : açıklığa kavuşmuş
 olmak
 m.-ıcağ 82b/12
 m.-madı 161b/17
 mütedeyyin ol- (A.+T.) : dindar olmak
 m.-an 183b/08
 m.-up 183b/06, 186b/19
 müteʿeşşir ol- (A.+T.) : 1. üzüntü duymak, 2.
 etkisi altında kalmak, etkilenmek
 m.-up 73b/13
 müteʿezzi ol- (A.+T.) : acı çekmek
 m.-duğlarında 115b/04
 m.-salar 68b/15
 mütefāvit (A.) : aralarında fark bulunan
 m.+dür 171a/09
 mütefāvit ol- (A.+T.) : farklı olmak
 m.-andandur 136b/10
 müteferrik (A.) : birbirinden ayrılmış,
 dağılmış
 m. 103a/09
 m.+a 130b/19
 müteferriş (A.) : derhal anlayan, çabuk sezen
 m. 40a/11
 müteferriş ol- (A.+T.) : zeki olmak
 m.-an 41a/11
 müteğallib (A.) : zorla hüküm süren, baskıyla
 hükmü altına alan, zorbalık eden
 m. 148b/11
 m.+den 58a/11
 müteğayyir ol- (A.+T.) : 1. şaşırmak, 2.
 bozulmak
 m.-dı 2b/10
 müteḥakkık ol- (A.) : gerçekliği ispatlanan
 m.-ur 148b/10
 müteḳaddimīn (A.) : eski insanlar, eskiden
 yaşamış olanlar
 m. 10b/07, 10b/10, 182b/20
 müteḳārib (A.) : yaklaşan, yakın olan
 m.+dür 105a/09
 müteḳārib ol- (A.+T.) : yaklaşmış olan
 m.-sa 89b/19
 mütelāḫime (A.) : yüzde veya vücudun başka
 bir yerinde derinin kesilmesi sonucu
 meydana gelen yara

m.+dür 169b/19
 mütenakkeb (A.) : yüzünde peçesi olan
 m. 123b/11
 mütenebbih ol- (A.+T.) : aklını başına
 toplamak, ibret almak, akıllanmak,
 uyanmak
 m.-mayup 162b/13
 müteneccis ol- (A.+T.) : kirlenmek
 m.-duğda 2b/01, 6a/12
 m.-ur 2b/09
 mütereddid ol- (A.+T.) : kararsız olmak
 m.-mişlardur 11a/07
 müterettib ol- (A.+T.) : düzenli, düzenlenmiş
 olmak
 m.-andur 107a/07
 m.-ur 107a/05
 müteşaddī ol- (A.+T.) : girişimde bulunmak
 m.-mamışdur 118b/08
 müteşevvik ol- (A.+T.) : çok istekli olmak
 m.-up 73b/14
 mütevātir ol- (A.+T.) : söylenti haline gelmek
 m.-ıcağ 104a/20
 mütevazir^e 1. alçak gönüllü, kibirsiz, 2.
 gösterişsiz
 m.+nuñ 2b/19
 müteveccih 1. yönelmiş, yönelen, 2. birine
 yakınlık ve sevgi duyan, teveccüh
 gösteren
 m. 117a/07
 mütevellī (A.) : şer'î kurallara ve vakıf
 şartnamesinde belirtilen kurallara
 göre vakfı yöneten kişi
 m. 80a/11, 80b/12, 81a/13, 81b/08,
 82a/06, 82a/21, 82b/01, 82b/11,
 142b/13, 142b/14, 142b/16
 m.+si 81a/17
 m.+ye 80a/12
 mütevellī ol- (A.+T.) : vakfın yöneticisi
 olmak
 m.-an 129b/17
 m.-duğda 81b/09
 m.-duğdan şöña 81a/14
 m.-mağ 80a/19
 müteyakkin (A.) : kesin olarak bilinen
 m. 1b/09
 mütezevvic (A.) : evlenen, evli
 m. 31b/06
 mütezevvic eyle- (A.+T.) : evlenmiş olmak
 m.-memiş 25a/09
 mütezevvice (A.) : evli kadın
 m. 98b/12
 m.+ler 45a/12
 müttehid ol- (A.+T.) : birlik olmak
 m.-ıcağ 182b/20

müttehim ol- (A.+T.) : suçlanmak
 m.-mağın 130b/12
 müttekī (A.) : dayanan, dayanmış
 m. 99a/11
 müvekkil (A.) : birini kendine vekil olarak
 seçen
 m. 107a/05, 107a/06, 107a/12
 m.+i 108b/04, 123b/02
 müvezzen (A.) : belirlenmiş, ölçülü
 m.+dür 73a/02
 müyesser ol- (A.+T.) : kolayca elde edilmek
 m.-ıcağ 186a/01
 müzāra^a (A.) : 1. tarımsal işler, 2. toprak,
 çalışma ve kazanç ortaklığı
 m. 157a/17, 157b/02, 157b/17
 m.+sı 157a/19
 müzekker (A.) : erkek olan
 m. 147a/12
 müzevvec (A.) : çiftleştirilmiş
 m. 33a/07
 müzevvec eyle- (A.+T.) : çiftleştirmek
 m.-miş 25a/09
 [N]
 nā-bālig (F.+A.) : bülüğa ermemiş, ergen
 olmamış
 n. 91a/11, 94a/02
 nādīr (A.) : az bulunur, az görülür, seyrek,
 ender
 n.+dür 22a/12
 nafağa (A.) : bir kimsenin geçindirmekle
 yükümlü olduğu kimse veya
 kimselere mahkeme kararı ile
 sağlanan geçim
 n. 22b/03, 22b/07, 23b/14, 23b/15,
 34a/02, 34b/05, 34b/06, 42b/01,
 44a/14, 45a/01, 48b/10, 50a/01,
 50a/02, 50a/10, 75a/19
 n.+nuñ 43a/14
 n.+sı 38a/03, 43a/14
 n.+sın 38a/11, 75a/20
 n.+sından 22b/06, 33b/20, 33b/21
 n.+sını 22b/03
 n.+ya 133a/20
 nafağa-i ʿiddet (A.+A. →F.) : boşadığı
 karısına kocası tarafından iddet
 süresince verilen geçimlik parası
 n.+i 45b/10
 n.+inden 45b/11
 nafağasuz (A.) : nafaka olmaksızın
 n. 34a/01, 34a/02, 34a/03, 42b/01,
 42b/02, 42b/03, 133a/20
 nāfir (A.) : faydalı, faydası olan, menfaatli
 n. 187a/07

nāfız ol- (A.+T.) : bir şeyin içine geçmiş olmak

n.-mayan 36a/03

n.-maz 37b/06

n.-ur 32a/03, 36a/02, 99a/13, 125a/07, 152b/13

nāfize ol- (A.+T.) : bir şeyin içine geçmiş olmak

n.-ur 132a/18

nā'ib (A.) : kadı vekili

n. 99b/16

n.+ün 99a/13, 99a/13

nā'ib it- (A.+T.) : kadı vekili yapmak

n.-dügi 99a/12

nākış (A.) : eksik, kusurlu

n. 4a/11

nākış ol- (A.+T.) : eksik olmak, tam

olmamak

n.-an 4a/05

n.-mağla 102a/05

nākız (A.) : bozan

n. 5b/18

nākız-ı vuzū° ol- (A.+A. →F.+T.) : açıklığı

bozan

n.-up 7b/18

nākih (A.) : hastalıktan kurtulmuş, fakat henüz halsizliği ve zayıflığı

üzerinden atamamış

n.+e 26a/07

naql (A.) : bir yerden başka bir yere götürme,

taşımaya, aktarma, geçirme

n. 11a/06, 183b/13

n.+den 18a/10, 40a/05, 54b/20,

131b/05, 148b/12

n.+e 178b/16

n.+i 100b/03, 182b/18

n.+ine 27b/13, 100b/02

naql eyle- (A.+T.) : aktarmak

n.-miş 41a/11, 182b/15

n.-mişdür 9b/08

naql it- (A.+T.) : ulaştırmak, aktarmak

n.-dügi 147b/06

n.-er (t>d) 34a/11

n.-üp (t>d) 187a/05

naql ol- (A.+T.) : ulaştırılmak, aktarılacak

n.-ınmışdur 73b/17

naql-i şarīh (A.+A. →F.) : şüpheye yer

vermeyecek aktarma, alıntılama

n. 174a/17

naķş (A.) : 1. gerekenden az olma, eksiklik,

noksanlık, 2. eksiltme, azaltma, 3.

yokluk, 4. kusur

n. 20a/12

n.+ın 177b/10

naķş it- (A.+T.) : eksiltmek, noksan bırakmak

n.-erse (t>d) 169a/14

naķż (A.) : 1. bozma, çözme, 2. bir

sözleşmeyi yok sayma

n.+a 78b/14

naķż it- (A.+T.) : bozmak, nakzetmek

n.-er (t>d) 7b/20

n.-meyüp 7b/19

n.-üp (t>d) 80b/04

naķż ol- (A.+T.) : bozulmak

n.-ınur 78b/14

naķż-ı każā° (A.+A. →F.) : kadı hükmünün bozulması

n.+yı 104a/06

naķż-ı nāfızun (A.+A. →F.) : deri titremesi

n.+a 3a/10

naķż-ı vuzū° (A.+A. →F.) : abdestin

bozulması

n. 5b/17

nām (F.) : 1. isim, ad, 2. ün, şöhrat

n. 9b/08

n.+ına 66b/10, 71a/18, 72b/08,

93b/06

nā-ma°lūm (F.+A.) : bilinmeyen

n. 11b/07, 173b/19

nā-ma°lūm ol- (F.+A.+T.) : bilinmemek

n.-a 87a/02

n.-ıcaķ 93b/02, 171a/01, 174b/18

n.-an 76b/14

n.-up 78b/16

namāz (F.) : İslam'ın beş şartından biri olan ve Müslümanların günde beş vakit, dinî kurallara göre yapmak zorunda oldukları ibadet

n.+a 15a/05

n.+ı 10a/08

n.+ımı 8a/06

n.+ın 4a/05, 182a/13

n.+ına 12b/16

n.+nuñ 15a/14

namāz kıl- (A.+T.) : namaz ibadetini yerine

getirmek

n.-acaķ 3b/21

n.-duķda 177a/17

n.-mazam 69b/10

n.-sañuz 164a/17

n.-ur 15b/08

namāzı kıl- (A.+T.) : Müslüman birinin

cenaze namazı kılınmak

n.-ınup 184a/18

n.-ınur 64b/07

namāzın kıl- (A.+T.) : namazını kılmak

n.-madı 180b/15

nām-ı şerîf (A.+A. →F.) : şerefli ad, kutsal ad
 n.+leri 182b/12
 nām-zed ol- (F.+T.) : talip olmak
 n.-duğda 24b/04
 nāre (A.) : haykırma, bağırma
 n. 177a/06
 nās (A.) : 1. insan, bir tek kimse, 2. insanlar, halk, topluluk
 n. 10b/11, 116b/10, 136b/10, 160b/20, 161a/07
 n.+dan 100b/02
 naşb (A.) : 1. yerleştirme, 2. bir kimseyi bir hizmete geçirme, yerleştirme, tayin etme
 n. 186a/13
 n.+ı 172a/20
 naşb eyle- (A.+T.) : tayin etmek
 n.-dükden şöıra 156a/01
 naşb it- (A.+T.) : tayin etmek
 n.-dükden şöıra 108a/19
 n.-eler (t>d) 99a/15
 n.-üp (t>d) 172a/11
 naşîb (A.) : 1. bir kimsenin payına düşen şey, hisse, 2. bir kimsenin elde edebildiği, sahip olabildiği şey, 3. kismet, talih
 n.+ini 154a/21
 n.+inüñ 158b/10
 n.+lerde 155b/14
 n.+leri 155b/03
 naşîb-i nısf (A.+A. →F.) : yarım pay
 n. 155b/04
 naşîbli (A.+T.) : kismetli, talihli, bahtlı
 n.+nüñ 155b/20
 naşş (A.) : herhangi bir konuda kesin ve açık hüküm içeren söz, açık ve kesin hüküm,
 n. 36a/04
 naşş-ı Kur'an-ı ʿazîm (A.+A. →F.) : yüce Kur'an'da herhangi bir konuda bulunan ve üzerinde tartışılması dinen caiz olmayan delil hükmündeki kesin ifade
 n. 87b/02, 91a/01
 naşş-ı şarîh (A.+A. →F.) : açık delil
 n. 187b/19
 nāşî (A.) : 1. ortaya çıkan, görünen, ileri gelen, 2. yetişmiş, yetişen, 3. delil
 n.+dür 115a/02, 147b/15
 nazar (A.) : nazar
 n.+a 121b/05
 nazar it- (A.+T.) : 1. bakmak, 2. bir şey üzerinde düşünmek, akıl yürütmek
 n.-üp (t>d) 136a/19, 178b/16

nazar ol- (A.+T.) : bakılmak
 n.-ına 169b/21
 n.-ınup 171a/10
 n.-ınur 144b/08, 169a/13
 nazar-ı yetîm (A.+A. →F.) : görüş bildirmeye tek yetkili
 n. 172a/13
 ne
 n. 2b/01, 4b/11, 4b/14, 6b/19, 8a/17, 9b/16, 14a/18, 14a/21, 15b/17, 18a/09, 20a/04, 27b/14, 31b/14, 32a/10, 34a/01, 36b/09, 36b/20, 37a/09, 37b/13, 47a/05, 49a/07, 49b/17, 50a/09, 50a/10, 52b/20, 56a/15, 56b/04, 58b/17, 59a/05, 59a/11, 59a/16, 59a/19, 59b/20, 60b/03, 60b/05, 62a/08, 64a/03, 69b/07, 69b/19, 70a/02, 70a/21, 71a/07, 72a/18, 72b/01, 72b/18, 73a/01, 73a/14, 73b/03, 73b/16, 74a/03, 74a/06, 74a/07, 74a/09, 76a/09, 77a/03, 77a/03, 77a/11, 78a/15, 80a/10, 88a/16, 89b/14, 96a/11, 98b/13, 99a/11, 101b/10, 104b/09, 109b/13, 113a/09, 117a/01, 123a/11, 124a/19, 124a/19, 132a/17, 133a/04, 133b/19, 142b/02, 143a/12, 144a/10, 144b/08, 144b/08, 147b/04, 148b/10, 151a/09, 155b/02, 160a/14, 162a/07, 165a/18, 167b/19, 169a/12, 169a/14, 169b/13, 171a/05, 174a/16, 175b/02, 175b/09, 176b/08, 178b/12, 182a/20, 182b/09, 185a/02, 186a/18, 187a/09, 187a/09
 n.+dür 3b/20, 15a/15, 26a/14, 32a/02, 35a/10, 36b/07, 40a/10, 42b/16, 56a/11, 56a/14, 59b/19, 84a/02, 85b/02, 131b/17, 144a/12, 148a/20, 149b/12, 150a/05, 157b/03, 160a/18, 181a/08, 181a/18, 186b/05, 187a/03, 188a/16, 188a/17
 neʿam (A.) : evet
 n. 68b/04
 nebî (A.) : 1. haber getiren, veren, habercî, 2. kendisine kitap indirilmemiş peygamber
 n. 183b/21
 n.+den 177b/08
 nebiyyîn (A.) : nebiler, peygamberler
 n.+e 71a/14
 necâset (A.) : 1. pislik, kirlilik, 2. dışkı
 n. 2b/09
 necis (A.) : 1. pislik, murdarlık, 2. dışkı, iyileşmez hastalık

n.+dür 3a/07, 3a/14
 necis ol- (A.+T.) : pis olmak, temiz olmamak
 n.-mamasına 4b/15
 n.-up 4b/05, 6a/14
 necisü'l-^{ca}ayn (A.+A. →A.) : pislendi
 kaynak
 n. 166a/01
 neden : neden
 n. 59b/10, 133b/19
 n.+dür 60b/10
 nef^c vir- (A.+T.) : fayda sağlamak
 n.-mez 164a/18
 nefer (A.) : kişi, kimse, tek bir şahıs
 n. 33b/18
 nefret (A.) : 1. bir kimsenin kötülüğünü,
 mutsuzluğunu istemeye yönelik
 duygu, 2. tikslenme, tiksinti
 n. 177a/05
 nefis (A.) : 1. bir kimsenin kendi öz varlığı, öz
 benliği, kişiliği, 2. Bedene ait yeme,
 içme vb. ihtiyaçların bütünü
 n. 86b/10, 150a/18
 n.+i 3a/06, 93a/07, 93a/08, 143a/18,
 160a/15, 160a/18, 163b/09
 n.+in 93a/01
 n.+inde 186b/19
 n.+inden 176a/15, 176b/19
 n.+ine 21b/02, 25a/09, 36b/09,
 50a/15, 77b/18, 93a/11, 93a/14,
 93b/01, 94a/14, 96a/12, 96b/21,
 127b/12, 149b/18, 176a/08, 176a/09
 n.+inedür 161a/01
 n.+ini 22a/09, 25a/07, 55b/06, 65a/16
 n.+üm 130b/20
 n.+üme 36b/08, 114b/08
 n.+ümi 36b/08
 n.+ün 8b/06, 8b/08, 99a/11
 n.+ünü 150a/17
 nefis-i ef^{ca}âl (A.+A. →F.) : fiillerin kendisi
 n.+e 161a/01
 nefy (A.) : sürgün etmek. Birisini kendi rızası
 olmadan, bir yerden başka bir yere
 nakletmek, sürmek
 n. 101a/05, 101a/06, 104a/20
 n.+den 47a/12
 nehâr (A.) : gündüz, gün
 n.+da 17b/13
 n.+ı 17b/12
 nehr (A.) : akarsu, büyük ırmak
 n.+ün 2a/19
 nehy (A.) : birini bir şeyden alıkoyma, bir
 şeyin yapılmasını yasak etme
 n. 5a/01, 65a/16, 182a/14
 n.+dür 58a/12

nehy-i menhî (A.+A. →F.) : dinen yapılması
 yasaklanmış olan şey
 n.+dür 72b/02
 nehy-i münker (A.+A. →F.) : dinen yasak
 olan şeyleri yaptırmama
 n. 65a/13, 177b/16
 nekre (A.) : eğlendirici, tuhaf ve nükteli
 sözler söyleyen, beklenmedik hoş
 cevaplar veren, fıkralar anlatan
 n. 186a/15
 nem : her şeyim, neyim var neyim yoksa
 n. 125a/05
 nerede : nerede
 n.+dedür 4a/20, 183b/20
 n.+den 15b/18
 neseb (A.) : 1. soy, baba soyu, 2. ana baba ile
 çocuklar arasındaki kan bağı, çocuk
 ile ana baba arasındaki hısımlık
 ilişkisi
 n. 16b/09, 51a/15, 125b/17, 125b/18,
 184a/20
 n.+i 25a/12, 51b/11, 54b/18, 74b/13,
 117b/09, 120a/21, 120b/01, 175b/20
 neseb-i şâbit (A.+A. →F.) : değişmeyen soy
 n. 25a/02
 nesîp (A.) : 1. unutkan, 2. unutilan, 3.
 unutulmuş olma
 n.+e 77a/07
 nesne : belli bir ağırlığı ve hacmi, rengi olan
 her türlü cansız varlık, şey
 n. 3a/15, 4b/09, 4b/13, 10b/07,
 10b/10, 17a/06, 22b/12, 37b/01,
 37b/02, 49b/11, 68a/03, 70b/01,
 71a/08, 71a/09, 72b/10, 73b/18,
 86b/04, 88a/17, 91a/20, 93b/05,
 99a/01, 99a/02, 112b/20, 129b/01,
 131a/15, 145a/10, 157a/18, 159b/14,
 160b/20, 162b/01, 178b/13, 182a/21
 n.+de 78b/05, 124a/18
 n.+lere 161a/14
 n.+lerün 89a/13
 n.+nün 145a/11, 155b/18
 n.+si 101b/11, 159b/14, 159b/15
 n.+sin 137a/12
 n.+sine 80b/12
 n.+ye 36b/13, 103b/18, 104a/10
 n.+yi 58b/16, 75b/02, 87a/08,
 110b/15, 131a/16, 148b/11, 176b/07
 nesne-i beyyine-i ^{ca}âdile (A.+A.+A. →F.) :
 adaletli tanığın eşyası
 n. 102b/21
 nesne-i ehl-i hibre (A.+A.+A. →F.) : bilirkişi
 nesnesi
 n. 143a/15

- netâc (A.) : hayvanın kendi kendine doğurması
n. 89b/02, 103a/12
- nevâdir (A.< çkl. nâdir) : az bulunur şeyler, seyrek rastlananlar
n.+den 135a/17
- nev'an (A.) : 1. cins ve tür bakımından çeşit olarak, 2. biraz, çok az miktarda
n. 8b/18
- nevbet (A.) : nöbet, sıra
n. 13a/19, 156a/09
n.+inde 13a/20
n.+le 33b/18
- nev'i (A.) : 1. cins, tür, 2. sınıf
n. 89b/16, 157a/18
n.+den
n.+dür 93b/15
- nevm (A.) : uyku
n. 1b/10
n.+i 15b/11
- nev-rüz (F.+F.) : yeni gün, eski takvimlere göre yılın ve baharın ilk günü sayılan martın yirmi birine rastlayan gün
n. 73b/02
- neyle- : ne eylemek, ne yapmak
n.-mek 68b/02, 165b/03
- nezâ'ir (A.< çkl. nazîre) : benzerler, nazireler
n.+de 68b/18, 156b/17, 187b/03
- nısf (A.) : bir şeyin yarısı, yarım
n. 155b/02, 175b/09
n.+ı 154b/16, 154b/17
n.+ın 124a/19, 167b/15, 175b/11
n.+ına 158b/19
- nısf-ı diyet (A.+A. →F.) : diyetin yarısı
n. 60a/06, 167b/02
- nısf-ı ecr (A.+A. →F.) : ücretin yarısı
n. 142b/02
- nısf-ı mehr (A.+A. →F.) : mehrin yarısı
n. 27b/18
- nısf-ı ʿöşr-i diyet (A.+A.+A. →F.) : onda bir diyetin yarısı
n. 169b/16
n.+dür 169b/15
- nice : kaç, ne kadar, birçok
n. 15a/04, 32a/03, 49b/08, 51b/02, 55b/05, 64a/10, 75a/14, 82a/21, 82b/01, 83a/06, 85a/07, 96a/20, 101b/11, 117a/16, 120a/21, 123a/12, 133a/16, 157a/01, 161b/09, 167a/04, 174b/18, 187b/06
n.+dür 14b/03, 106a/15, 129a/18
- niçün : niçin
n. 85a/08, 136a/04, 165a/10, 177a/14
- nidâ it- (A.+T.) : seslenmek
n.-üp (t>d) 162b/12
- nihâyet (A.) : son, en sonunda
n.+i 2b/19, 6a/14, 27b/17, 52a/21, 105a/02, 129b/20, 130b/06, 131a/15, 164a/15
- nikâh (A.) : bir erkekle bir kadının evlilik birliği kurması
n. 23a/10, 26a/07, 30b/09, 32a/10, 33a/08, 34a/10, 39a/01, 43b/06, 49b/11, 58a/20, 72a/18, 73a/01, 73b/04, 88b/18, 89a/11, 91b/16, 127b/11, 143b/08, 182a/07
n.+a 31b/15, 32a/01, 47a/05, 125b/05, 125b/06, 127b/10
n.+da 30a/17, 31a/17, 103a/15
n.+la 22a/03, 26b/04, 27b/15
n.+ları 27a/05
n.+umda 23b/14
n.+umdur 129b/12
n.+uñ 26a/15
n.+ı 49b/10, 122b/20, 127b/10
n.+ında 21a/08
n.+ınuñ 123a/02
- nikâh eyle- (A.+T.) : evlendirmek
n.-mek 21b/02, 69a/20
n.-se 25a/07, 32a/07, 60b/05, 64a/20
n.-sün 70a/03
- nikâh it- (A.+T.) : evlendirmek
n.-dükde 28a/04
n.-dükden şöñra 88b/17
n.-er (t>d) 31b/16, 32a/03
n.-mek 25b/10, 27a/15
- nikâh ol- (A.+T.) : evlenmek
n.-dukdan şöñra 22b/13
n.-up 37b/04
n.-ur 70b/01
n.-ındukda 58a/21
n.-ınmak 23a/16, 30b/11
n.-ınsa 37b/05
- nikâh-ı evvel (A.+A. →F.) : ilk evlilik
n. 58a/21
- nikâh-ı fâside (A.+A. →F.) : evlilik şartlarının tamamını yerine getirmeyen nikah
n. 43a/14
- nikâh-ı merkûm (A.+A. →F.) : yukarıda anılan nikah
n. 38a/17, 71b/11
- nikâh-ı mezbûr (A.+A. →F.) : yukarıda anılan nikah
n. 23a/15
- nikâh-ı şaḥīḥ (A.+A. →F.) : evlilik şartlarının tamamını yerine getiren nikah
n.+den 27a/06

nikāh-ı sāniye (A.+A. →F.) : ikinci evlilik
n.+de 58b/02

nisā° (A.) : kadınlar
n. 8a/16, 108b/10, 182b/01
n.+nuñ 105a/01
n.+dan 45a/12

nişāb (A.) : 1. yeter derece, istenilen oran, 2. hisse pay, nasip, 3. sermaye
n. 159b/13, 159b/14

nişāb-ı māl (A.+A. →F.) : mal oranı
n.+m 62b/15

nisbet (A.) : 1. münasebet, yakınlık, bağlılık, ölçü, 2. ilgi, bağlantı, oran
n.+de 187a/20

nişān (F.) : 1. işaret, iz, belirti, 2. evlenmek üzere birbirine söz verme, nişanlanma
n. 9b/17
n.+m 97a/17

nitekim : gerçekten, hakikaten
n. 3a/21, 7b/04, 7b/20, 13b/17, 30a/17, 31a/17, 81a/08, 127b/12, 143b/21, 175b/16

niyyet (A.) : bir şeyi yapmayı önceden isteyip düşünme, maksat
n.+i 96b/21, 167a/15, 185b/15, 188a/19
n.+ine 96b/20, 185a/18
n.+le 13b/09
n.+üm 35a/04

niyyet eyle- (A.+T.) : bir şeyi yapmayı zihinde tasarlamak, düşünmek, niyetlenmek
n.-medüm 36b/13
n.-miş 37b/01
n.-se 16b/19, 17b/01, 17b/02

niyyet it- (A.+T.) : bir şeyi yapmayı zihinde tasarlamak, düşünmek, niyetlenmek
n.-dügüñ 80a/10
n.-medin 41a/02
n.-üp (t>d) 13a/18

niyyet ol- (A.+T.) : bir şeyin yapılmasına karar verilmiş olmak
n.-insa 86b/15

nizā° (A.) : 1. istekli olma, 2. kavga, çekişme, anlaşmazlık
n. 68b/11, 84a/13, 88a/14
n.+dan 131a/21
n.+ları 118b/01

nizā° eyle- (A.+T.) : karşılıklı kavag etmek, çekişmek
n.-düklerinde 34b/17
n.-seler 117a/10

nizā° it- - (A.+T.) : karşılıklı kavag etmek, çekişmek
n.-üp (t>d) 121b/03

nizām (A.) : 1. düzen, 2. kural
n. 33b/21

noğşān (A.) : 1. eksik, 2. eksiklik, kusur
n. 100b/03

noğşān-ı °ayb (A.+A. →F.) : ayıplanan kusur
n. 84a/01, 84b/14

nola : 1. ne olur, 2. ne oluyor
n. 97a/17

nuğūl (A.) : aktarılarak anlatılan şeyler, nakledilen hikayeler, rivayetler
n. 124a/04

nūr °alā nūr (A.+A.+A.) : çok üstün fevkalade
n.+dur 4a/16

nuşūş-ı keşīre
n.+dür 186b/21

nüceym (A.) : küçük yıldız, yıldızcık
n. 3b/17
n.+uñ 60b/11, 68b/19

nüfesā° (A.) : yeni doğum yapmış kadın, loğusa
n. 17b/14

nükūl (A.) : 1. geri dönme, cayma, vazgeçme, 2. yeminden dönme, yeminden vazgeçme
n.+de 123a/01

nükūl it- (A.+T.) : caymak, vazgeçmek
n.-en (t>d) 112a/04
n.-erse (t>d) 112a/04, 123a/02

nüsaḥ-ı hidāyet (A.+A. →F.) : doğru yola sevkeden nüshalar
n.+de 53b/03

nüşūz (A.) : kaçma
n. 43a/16
n.+uñ 43a/16

nüzūl-i şems (A.+A. →F.) : güneşin tepede olduğu vakit
n.+e 12b/11

[O]

oğlan : oğlan
o. 30b/07
o.+ı 30b/08, 30b/13, 74a/11, 74b/03, 74b/12
o.+uñ 74a/18

oğul : oğul
o. 76a/11, 98b/08
o.+ı 30b/14, 33a/03, 50b/18, 51a/13, 59a/04, 74a/18, 88b/18, 91a/10, 122b/13, 123b/14, 124b/10, 131a/10, 131a/11, 138b/12, 138b/18, 147b/03,

171a/04, 175a/09, 175a/10, 175b/07,
178b/09
o.+ma 60b/08, 60b/10, 94a/03,
149a/17
o.+ları 105a/17, 175b/08
o.+umdur (oğlumdur) 23a/05,
51b/09, 125b/04
o.+ımuздur 74b/13
o.+uñ 77b/14
o.+uñdur 23b/13
oķu- : okumak
o.-maķ 14b/02
o.-nan 185a/10
o.-sa 10b/05
ol : üçüncü teklik şahıs zamiri “o”
o. 1b/15, 1b/15, 3a/06, 3a/19, 4a/05,
5a/09, 5b/16, 6a/02, 6a/18, 7a/09,
13b/06, 13b/09, 17b/02, 19b/15,
25a/02, 26b/06, 27b/14, 33a/17,
33b/01, 33b/05, 34a/08, 47a/10,
51b/10, 52a/13, 52a/18, 53b/02,
55b/04, 55b/04, 56a/15, 57a/17,
57b/17, 58b/05, 63a/13, 68a/03,
68b/03, 68b/15, 69b/10, 70a/21,
71a/14, 73b/03, 73b/04, 74b/04,
74b/14, 77b/13, 78a/05, 78b/17,
80b/17, 81b/09, 82a/21, 82b/20,
82b/21, 85b/02, 86a/14, 86a/16,
86a/17, 88a/17, 92b/10, 92b/15,
95b/11, 96a/04, 96b/08, 98a/05,
100b/03, 101b/21, 102a/17, 103b/05,
106a/09, 106b/04, 106b/04, 106b/05,
106b/06, 106b/06, 107a/21, 107b/11,
108a/21, 113a/09, 113a/10, 113b/21,
118a/11, 118b/06, 118b/20, 119b/20,
120a/21, 120b/17, 122a/02, 122a/02,
123a/02, 123a/17, 130a/16, 131b/04,
131b/12, 138a/16, 140a/10, 141a/12,
152a/19, 155b/05, 155b/17, 159a/14,
161b/05, 161b/10, 162b/05, 166b/03,
167a/07, 169a/08, 169a/18, 171a/05,
173a/07, 176a/15, 183b/07, 185a/08,
185a/11, 186b/01
ol- : olmak
o.-a 26b/07, 34a/43, 50a/03, 80b/19,
88a/15, 92b/16, 93b/17, 94a/21,
114b/08, 131b/01, 150a/07, 157b/21,
157b/21, 158a/01, 159b/14, 159b/15,
159b/15, 164a/09, 171b/13
o.-ıcaķ 3a/14, 3a/15, 4b/05, 5b/02,
6a/02, 9b/16, 13b/06, 14b/07, 14b/09,
15b/10, 16b/08, 17b/02, 17b/10,
18a/02, 22a/04, 23a/06, 26a/07,
26b/05, 28a/06, 33b/18, 38a/04,

40b/15, 45a/12, 43a/01, 43a/03,
43a/16, 54a/01, 63b/21, 64a/21,
65a/17, 74a/20, 74b/16, 76b/14,
77a/18, 78b/02, 81b/05, 87a/01,
87b/07, 87b/13, 87b/16, 88a/07,
89b/20, 92a/17, 93a/06, 94a/03,
96a/20, 98a/07, 99a/02, 101a/06,
103b/05, 103b/09, 105a/05, 113b/16,
114b/20, 117a/02, 118a/11, 118b/01,
118b/03, 123b/11, 130b/21, 133a/04,
139a/02, 140a/11, 142b/16, 151b/11,
160a/06, 161b/10, 162a/11, 165a/14,
165a/16, 166b/18, 169b/14, 170b/19,
172a/19, 175a/10, 177a/13, 182a/13
o.-an 1b/02, 2b/02, 3b/04, 4a/04,
4a/11, 6a/01, 6a/17, 6b/19, 8b/17,
9a/12, 11a/06, 13a/18, 13b/09,
15a/07, 16a/15, 16b/01, 16b/04,
17b/13, 20b/16, 21a/08, 21b/02,
21b/15, 24a/02, 25b/19, 26a/06,
26b/04, 26a/04, 27a/14, 27b/10,
28a/04, 30a/08, 30b/09, 33b/06,
34a/15, 34a/21, 35a/03, 35b/08,
36a/07, 36b/19, 38b/17, 39a/07,
40a/09, 40a/10, 40b/16, 41a/01,
41a/09, 41b/16, 42a/21, 43a/13,
43b/17, 45a/05, 45b/08, 51b/06,
51b/09, 54b/12, 54b/19, 56b/16,
59a/13, 59b/14, 66b/10, 66b/11,
69b/17, 71a/18, 71b/19, 72a/19,
72b/08, 73b/18, 74b/15, 75a/19,
77b/14, 77a/03, 77a/15, 78b/13,
80a/19, 81a/01, 82b/07, 87b/18,
82b/20, 83b/09, 84b/08, 84b/19,
87a/21, 88a/15, 88b/17, 92b/14,
92b/21, 93a/05, 93b/02, 93b/16,
93b/18, 94a/18, 95a/04, 97a/17,
98a/17, 100a/07, 101a/04, 101a/10,
103b/18, 104a/10, 104b/08, 105a/17,
105b/21, 106a/12, 106b/20, 107b/21,
107b/21, 108b/04, 108b/12, 109b/19,
110a/06, 110b/08, 110b/18, 111a/12,
111b/06, 112b/19, 112b/21, 113b/02,
114a/04, 114b/19, 115b/17, 117a/10,
118a/20, 118b/15, 119b/09, 119b/16,
120b/13, 121a/08, 121b/03, 121b/08,
121b/09, 121a/15, 122a/18, 122b/13,
123b/02, 123b/03, 124b/05, 124b/06,
125a/11, 125b/04, 125b/04, 127a/10,
127a/16, 129b/11, 129b/18, 131a/06,
131b/03, 133a/08, 134a/01, 135b/19,
137a/08, 137b/13, 137b/14, 139a/17,
140a/11, 140a/11, 144a/12, 144a/20,
145a/11, 147b/07, 147b/07, 147b/12,

147b/02, 152a/18, 154a/12, 154b/03, 154b/03, 155a/16, 155b/05, 156b/21, 160a/20, 161b/04, 161b/16, 162a/06, 164a/09, 165a/14, 166a/01, 167a/04, 167b/01, 169a/06, 169b/13, 172a/20, 173b/17, 175a/15, 175a/17, 175a/17, 176a/17, 177b/08, 178b/10, 178b/16, 184b/19, 185b/01, 185b/16, 186a/18, 186b/08, 187a/03, 188b/14, 188b/14, 188b/15, 189a/04, 189a/04
o.-andadur 61b/12
o.-andan 164a/11
o.-anlar 175b/04, 189a/13
o.-anuñ 96a/19, 96b/01, 159a/09
o.-aydı 185a/12
o.-dı 88b/02, 133b/05, 133b/21
o.-duğı 15b/18, 34a/01, 35a/03, 45b/08, 77b/21, 78b/09, 147b/05, 147b/11, 171b/08, 172a/11, 172a/13, 172a/14, 182a/08, 185b/12
o.-duğı için 26b/19, 96a/20, 105a/02
o.-duğın 102a/01, 119b/19, 133a/16
o.-duğına 9b/15
o.-duğını 73a/14, 121a/08
o.-duğda 50b/14, 67b/18, 74b/03, 98a/17, 99a/12, 125a/05, 134b/15, 154b/15, 166b/03, 172a/11, 187a/17
o.-duğdan 35a/10
o.-dukları 73b/14
o.-duklarında 186a/15
o.-duklarından 93a/01
o.-dum 176b/18, 176b/20
o.-ınan 185/08
o.-ınca 33b/15, 60b/06, 70b/15, 164a/17, 164a/18
o.-ınduğı 8b/07, 149b/21
o.-ınduğda 108b/05
o.-ınmadı 82b/08
o.-ınmağa 34b/05, 60a/19
o.-ınmak 87b/20, 99b/18
o.-ınmamak 118b/07
o.-ınmamakdur 38b/04
o.-ınmaz 16b/02, 43b/03, 50a/03, 55a/19, 58a/18, 60b/08, 60b/10, 62b/16, 63b/03, 63b/12, 64a/11, 69a/08, 70b/15, 74a/12, 81a/21, 81b/15, 86a/09, 87b/07, 87b/13, 92b/15, 93a/07, 93b/03, 100a/15, 116b/15, 117b/20, 120b/15, 121a/09, 122a/11, 123b/04, 130b/14, 150a/06, 150b/09, 156a/18
o.-ınmışdur 41a/13, 96b/01, 106b/07
o.-ınsa 10b/07, 86a/02, 87b/03

o.-ınup 30b/10, 36a/06, 63b/09, 70b/14155b/16
o.-ınur 11b/08, 13b/16, 14b/08, 14b/09, 22b/13, 22b/20, 34b/13, 39a/20, 39a/20, 71a/11, 75a/20, 76a/05, 81b/10, 87b/07, 87b/13, 87b/16, 89b/03, 91b/16, 93b/10, 95b/11, 98b/09, 102a/12, 106a/10, 114b/10, 116a/05, 122a/11, 124a/14, 124a/19, 131a/08, 131a/14, 142b/15, 144a/17, 149b/17, 156a/18, 166b/05, 176b/02, 184a/19, 185a/20
o.-ma 69b/07
o.-madı 1b/02
o.-madın 17a/02, 68b/17
o.-maduğı 15b/11, 131a/18, 150a/07
o.-maduğı-içün 169b/06
o.-maduğda 176b/17
o.-mağa 127b/09, 175a/11, 189a/14, 186a/02
o.-mağla 3a/15, 129b/19, 164a/05
o.-mağın 50a/21, 83b/11, 95a/14, 96b/21, 96b/20, 98b/14, 122a/20 183b/07
o.-mak 5b/02, 9b/14, 9b/14, 27a/15, 72b/11, 80a/20, 83a/06, 85a/15, 93b/17, 97b/20, 99a/03, 100a/15, 105a/01, 113b/04, 113b/04, 118b/21, 123a/12, 123b/17, 130b/04, 131a/15, 133a/01, 157b/17, 157b/20, 159a/15, 174b/14, 175b/15, 185a/03, 186b/09
o.-makdur 2b/20, 110a/20, 124a/10, 141a/12
o.-malarına 174b/14
o.-mam 21b/15
o.-mamağa 63a/12, 74b/17
o.-mamağla 135a/16
o.-mamak 20b/05, 23a/10, 31a/17, 32b/04, 33a/08, 121b/09
o.-mamakdur 117a/18, 144a/21
o.-maması 99a/14, 106b/07
o.-mamasın 71b/17, 121b/19
o.-mamasına 100b/18, 121b/09, 180b/17
o.-mamışı 117b/18
o.-masa 3a/10, 4a/20, 21a/03, 186b/06
o.-ması 5b/18, 9b/08, 33b/08, 40a/11, 61b/11, 103b/20, 156b/21, 178b/16
o.-masıdur 68b/03
o.-masın 86a/21
o.-masına 55a/06, 84b/10, 87b/13, 111b/08
o.-masında 68b/11, 137a/13

o.-masını 80a/08
o.-masınıñ 15a/15
o.-masun 8b/09, 15a/15, 53b/15,
53b/15, 63a/05, 74a/18, 75b/18,
86a/01, 93a/06, 99b/09, 99b/10,
103a/04, 103b/19, 116b/15, 117b/19,
118b/16, 119b/20, 121b/18, 124b/10,
129b/07, 129b/17, 132a/07, 141a/10
176b/01
o.-maya 11a/12
o.-mayıcağ 16b/08, 23a/06, 34a/02,
51b/1070b/12, 80b/07, 123a/19,
138b/18, 141a/12, 147b/05, 149b/20,
154b/17, 157a/01, 167a/06, 172a/13
o.-mayıcağ olurlar 88b/10
o.-mayan 20b/03, 60a/10, 157b/05,
165b/15, 166a/01, 182b/08
o.-mayana 26b/05
o.-mayanda 61b/12
o.-mayınca 33a/08, 63b/13, 70b/13
o.-mayup 2b/20, 3b/17, 8b/06,
34b/18, 59a/10, 59a/16, 82a/16,
82b/08, 86a/20, 87a/08, 109b/19,
128a/08, 130b/21, 135a/06, 143a/16,
150a/12, 151a/19, 152a/07, 178b/10,
184b/11, 187b/19, 189a/05
o.-maz 3b/08, 3b/18, 21b/16, 22b/04,
23a/06, 25a/02, 33a/01, 33a/08,
43b/19, 45b/12, 49b/12, 63b/12,
65a/17, 65b/14, 68b/13, 70b/13,
72b/01, 74a/20, 75b/19, 77b/14,
78a/08, 79a/11, 80a/12, 80a/20,
80b/13, 81a/17, 81b/06, 84a/14,
84a/21, 84b/09, 85b/03, 86b/10,
86b/15, 87b/01, 88b/03, 89a/11,
89a/14, 93a/01, 93a/08, 93a/09,
93b/14, 94a/03, 94a/16, 94a/20,
96a/20, 96b/21, 98a/07, 98a/18,
99a/13, 101a/12, 102a/05, 102b/15,
103a/01, 104a/14, 105b/17, 106a/15,
106a/16, 106b/01, 106b/06, 107a/07,
108a/03, 108a/16, 108b/11, 109b/20,
110a/19, 112b/11, 113b/05, 114a/06,
115b/19, 116a/06, 117a/07, 118a/11,
118b/03, 121b/02, 122b/21, 125a/07,
125b/12, 125b/18, 126a/18, 127b/11,
127b/13, 129a/15, 130a/11, 130b/07,
131a/15, 131a/21, 133a/01, 133a/08,
133b/21, 135a/01, 136b/09, 138b/03,
138b/08, 138b/14, 140a/07, 141a/12,
142b/10, 142b/17, 144a/13, 145a/10,
145a/11, 146a/15, 147a/12, 149a/05,
150a/14, 151a/18, 152a/03, 152a/07,
152b/11, 154a/13, 154b/01, 156a/02,

156b/16, 157a/19, 157b/20, 157b/20,
158a/01, 158b/10, 159a/10, 160a/07,
161b/05, 162a/08, 162b/15, 163a/17,
165a/11, 165b/17, 166b/19, 167b/02,
169b/06, 171a/09, 171a/16, 171b/08,
171b/09, 171b/13, 173b/21, 175a/02,
176a/05, 176a/09, 176b/19, 177a/04,
178b/13, 185a/11, 186b/02, 186b/17,
187b/14, 187b/18
o.-mazlar 33b/07, 68a/09, 82a/18,
82b/08, 82b/21, 109b/15, 131b/05,
173a/08, 189a/15
o.-mış 85a/07, 130b/07, 151a/16,
108a/14
o.-mışdur 23b/13, 167b/15
o.-sa 2a/20, 9a/12, 17b/16, 17b/16,
20a/03, 37b/01, 50b/15, 59a/11,
69b/10, 71b/13, 82a/16, 92a/04,
103b/19, 110b/21, 111b/18, 113a/10,
113a/10, 113a/12, 170a/01, 170a/01
o.-sun 8b/09, 33a/20, 33a/21, 72a/13,
109b/14, 110b/08, 138b/13, 138b/15,
141a/10, 155b/19, 159a/14
o.-up 5b/16, 6a/02, 7a/21, 7b/04,
11a/12, 15a/03, 15b/09, 17b/06,
19b/15, 20a/11, 21b/16, 22b/18,
23b/14, 23b/17, 26a/15, 27b/14,
27b/17, 30a/04, 30b/14, 33a/08,
33a/16, 33b/07, 34a/15, 36a/05,
36b/08, 44b/21, 44b/21, 47a/05,
47b/02, 47b/02, 47b/03, 49a/06,
53b/03, 55a/07, 56a/10, 58a/11,
59b/07, 61b/12, 63b/21, 64b/07,
65a/16, 68a/02, 68b/15, 70a/02,
73a/02, 73a/14, 74b/16, 77a/15,
78a/04, 78a/05, 78b/01, 78b/09,
80a/20, 81a/02, 81a/09, 81a/09,
84b/14, 87a/02, 91a/02, 93a/12,
95a/15, 96b/18, 96b/18, 98a/04,
98a/06, 98b/13, 99b/17, 102b/05,
104a/08, 104b/09, 105a/04, 110a/18,
111b/07, 113a/09, 113a/12, 115a/01,
117b/15, 119b/17, 122a/01, 124b/10,
127b/09, 130a/17, 130b/02, 130b/04,
131a/07, 131a/17, 147b/10, 147b/11,
147b/12, 147b/14, 149a/04, 151b/11,
156a/08, 157a/19, 157b/18, 157b/19,
160a/05, 161b/08, 163a/17, 163b/08,
165b/06, 166b/03, 167b/21, 172a/19,
175b/03, 175b/11, 176b/17, 178b/12,
181a/16, 183b/07, 187b/06, 189a/03
o.-ur 50a/09, 58b/17, 58b/01
o.-uram 74a/08
o.-urdu 185a/12

o.-urlar 62b/06, 73a/01, 83b/12,
115b/05, 116b/11, 118a/15, 127a/12,
127a/18, 127b/06, 129b/20, 131b/04,
131b/05, 133a/16, 138b/16, 149a/09,
150b/13, 189a/06
o.-ursa 27b/14, 53a/13, 53a/13,
78a/01, 82b/16, 93a/12, 161b/09,
161b/10, 166b/04, 171a/11, 176b/08
o.-ursañ 130a/16

olmaz : olmaz

o. 1b/03, 2b/05, 2b/09, 2b/13, 5a/13,
5b/17, 6a/14, 7b/01, 9a/11, 10b/09,
10b/10, 11a/05, 13b/07, 13b/10,
14a/09, 14a/19, 15a/16, 16a/16,
16b/08, 16b/13, 17b/02, 17b/07,
18a/06, 19b/16, 20a/04, 20a/05,
20b/04, 20b/17, 21b/02, 24b/19,
25a/02, 25a/07, 25a/09, 25b/20,
26b/19, 30a/09, 30b/11, 32a/08,
33a/07, 35a/10, 35a/10, 35a/13,
36a/03, 36b/14, 37a/15, 37b/06,
37b/15, 39b/10, 40b/13, 43b/07,
44a/15, 45b/03, 45b/09, 46a/10,
46a/14, 47a/11, 49b/10, 51a/15,
51b/02, 52a/20, 53a/18, 53b/02,
57b/01, 57b/06, 58a/02, 58a/21,
58b/06, 59b/01, 59b/08, 59b/11,
59b/15, 60a/17, 61a/14, 61b/10,
61b/18, 66b/12, 71b/11, 75a/16,
76b/19, 77a/08, 79a/19, 80b/08,
82b/02, 85a/09, 86a/15, 91a/17,
92a/16, 92a/17, 92b/11, 96a/17,
98a/11, 99b/07, 100a/02, 101b/17,
102a/01, 102b/06, 102b/11, 102b/14,
103a/10, 104a/06, 105a/19, 106a/04,
106b/17, 107b/02, 108a/21, 110a/08,
114b/17, 117b/04, 121b/10, 124b/11,
129b/13, 133a/16, 133b/01, 134a/02,
134b/17, 136a/05, 137b/01, 137b/05,
140a/12, 140b/06, 148b/11, 149a/14,
149a/18, 149b/08, 152a/13, 154a/20,
154b/17, 158b/20, 162a/16, 166a/21,
166b/09, 167a/01, 173b/04, 175a/18,
176a/14, 185b/10, 188a/01

olur : olur

o. 1b/09, 1b/16, 2b/02, 2a/20, 2b/12,
3a/03, 3a/20, 3b/17, 5a/13, 5a/10,
5a/12, 5b/17, 6a/02, 6a/16, 7a/09,
7b/04, 8a/20, 9a/13, 10a/04, 10b/07,
11b/04, 12b/12, 13b/10, 13b/03,
15b/08, 16b/05, 16b/08, 16b/20,
17a/02, 20b/20, 21a/04, 21a/09,
21a/16, 22b/07, 21b/10, 23a/10,
24a/04, 25b/10, 25b/20, 25a/13,

26b/05, 27a/15, 27a/18, 27b/12,
27b/16, 28a/16, 30a/09, 31a/17,
31a/17, 33a/17, 33b/14, 33a/04,
34b/02, 34b/19, 35a/04, 35b/09,
38a/04, 38a/05, 38a/17, 39a/02,
39b/21, 40a/04, 40a/12, 41b/17,
42a/03, 43a/04, 43b/15, 45b/12,
45a/01, 45a/07, 45a/16, 46b/19,
46a/02, 47b/05, 48b/11, 50b/05,
50b/01, 51a/11, 51b/11, 52a/15,
52b/12, 53a/11, 53b/03, 53a/14,
54a/02, 54b/11, 55a/07, 55a/08,
55b/05, 56b/16, 56b/12, 56b/12,
57b/18, 58a/12, 59a/14, 59b/03,
60a/03, 60a/11, 60b/19, 62a/06,
63a/06, 65b/14, 66a/21, 68a/03,
68a/04, 68b/12, 71b/19, 74b/15,
75b/04, 77b/14, 78a/01, 78a/02,
78a/16, 78a/17, 78b/06, 78b/09,
78b/11, 79b/05, 79a/16, 80a/08,
80b/05, 81a/08, 81a/03, 81a/15,
81b/05, 81b/18, 82b/15, 82b/16,
82a/07, 82b/13, 83b/17, 83b/19,
84a/03, 84a/13, 84a/14, 84b/16,
84b/20, 85a/02, 85b/18, 86a/19,
87a/10, 87a/16, 88a/16, 88b/18,
90b/21, 91b/20, 91a/08, 92a/05,
92a/20, 93b/07, 94b/01, 94b/01,
96a/05, 96a/20, 97a/18, 97b/20,
97a/14, 98a/15, 100a/04, 102a/18,
103a/15, 103b/04, 105a/08, 105a/18,
105a/05, 106b/01, 108a/03, 108b/05,
110b/16, 110b/20, 110b/16, 111a/06,
111b/18, 111b/20, 112b/10, 113b/10,
113b/10, 113a/01, 113b/17, 114a/06,
117a/06, 117a/16, 117b/09, 118b/02,
119b/21, 120a/21, 121a/09, 123a/02,
123a/03, 123a/18, 123b/17, 123a/19,
123b/11, 125a/07, 125a/12, 125b/06,
125b/06, 125b/14, 126a/18, 127b/12,
129a/04, 130a/11, 130a/17, 131a/15,
131b/19, 131b/20, 131a/01, 133a/05,
133b/19, 133b/19, 133b/06, 134a/01,
134a/02, 136b/09, 136b/10, 137a/07,
137b/05, 137b/11, 137b/16, 138a/02,
138a/03, 138a/07, 138a/18, 138b/03,
139a/02, 139a/18, 139b/03, 140a/01,
140a/06, 140a/16, 142b/10, 143b/09,
143b/21, 143b/13, 144a/11, 144a/13,
145b/19, 147b/04, 147b/18, 147b/18,
147b/22, 148a/21, 148b/11, 149a/04,
149b/21, 150a/19, 150b/02, 151b/19,
152b/11, 152a/17, 152a/21, 154b/05,
155a/18, 155b/02, 157a/01, 157b/17,

- 157b/21, 159b/15, 160a/06, 160b/04,
161b/17, 162b/02, 163a/16, 163a/21,
165b/03, 165b/16, 165b/16, 165b/17,
165b/07, 166b/18, 166b/19, 166a/02,
166b/12, 166b/16, 167b/15, 168a/10,
171a/11, 171b/07, 171b/08, 171b/18,
174a/16, 174b/18, 175b/02, 175b/09,
175a/11, 175b/20, 182b/02, 182b/02,
182b/21, 183a/02, 185b/13, 185b/15,
185b/21, 186a/01, 186a/01, 186b/09,
187a/18, 188b/18, 189b/04,
- on : on (sayı)
o. 33a/16, 52a/13, 52a/14, 53a/16,
56a/16, 56a/16, 56a/17, 60b/20,
94a/14, 94a/15, 94a/15, 107b/11,
107b/11, 113a/10, 118b/20, 124b/06,
128a/07, 128a/09, 131a/06, 131b/12,
131b/13, 132a/07, 132b/21, 133a/06,
133b/20, 134a/01, 139a/01, 144a/09,
186b/15
o.+dur 169b/14
- onuncı : onuncu (sıra sayısı)
o.+sı 169b/19
- orta : orta
o. 156b/21
o.+ya 8b/05
- oruc (F.) : oruç, İslam dininin beş şartından
biri olan, imsaktan güneş batıncaya
kadar yeme, içme ve cinsel ilişkiden
uzak durma şeklindeki ibadet
o. 56a/19, 164a/17, 177a/17
- otar- : hayvanları otlatmak
o.-urlar 140a/10
- otla- : otlamak, hayvan, dolaşarak yerdeki ot,
çimen, yaprak vb.ni yemek, yayılmak
o.-yup 157a/17
- otlat- : otlatmak, hayvanı veya sürüyü
otlayabileceği bir yere götürmek,
otlamaya bırakmak
o.-mağa 140a/09
- oţun : odun
o.+ından 16b/04
- otur- : oturmak
o.-duķça 160b/20
o.-mada 160b/20
o.-mam 26b/18
o.-mayup 98b/21
o.-mazuz 41a/09
o.-up 99a/03, 167b/13
o.-urken 167b/13
- otuz : otuz (sayı)
o. 59b/21, 88a/12, 130a/20
o.+a 88a/04, 88a/11, 88a/13, 88a/13
o.+ar 88a/06
- otuzuncı : otuzuncu (sıra sayısı)
o. 19b/14
- otuz beş : otuz beş (sayı)
o. 49a/08
- oyna- : oynamak
o.-rsm 72b/01
- [Ö]
- öbür : öteki, diğer
ö.+i 107b/01
- öde- : ödemek
ö.-rler 158b/10
- öküz : öküz
ö. 140a/11
ö.+i 140a/10
ö.+inüñ 140a/12
- öl- : ölmek
ö.-di 33b/07, 183b/12
ö.-dükde 53a/10
ö.-icek 11b/07, 15a/04
ö.-ince 138b/12, 138b/12, 138b/13,
138b/15, 184a/18
ö.-inceye 123b/14, 123b/16
ö.-miş 185b/13
ö.-ürse 171a/10
- ölçü : ölçü
ö.+si 89b/17
- ömr (A.) : ömür, yaşam
ö.+ünde 182b/13
- ön : ön
ö.+de 15a/15
ö.+inde 68b/03, 184b/09
ö.+inden 184b/10
ö.+ine 3a/21, 52a/19
ö.+lerinden 12b/17
- öp- : öpmek
ö.-düğine 103a/21
ö.-dükde 103a/21
- örf (A.) : yasalarla belirlenmeyen, halkın
kendiliğinden uyduğu gelenek
ö. 62b/03, 95a/15
ö.+e 82a/18
ö.+lerinde 56b/15, 93a/19
- örf-i ʿāmm (A.+A. → F.) : genel örf
a. 82a/17
- ört- : örtmek
ö.-ecek 56a/16
- öşr (A.) : 1. onda bir, 2. toprak ürünlerinden
onda bir oranında hazinece alınan
vergi
ö. 16b/02, 16b/04, 66a/21, 68a/02,
166b/21
a.+i 170a/01, 170a/01
a.+in 87b/19

°öşr-i diyet (A.+A. →F.) : diyetin onda biri
 a. 169b/15, 169b/16
 ötüri : ötürü, bir şeyden dolayı, bir şey
 yüzünden, dolayı
 ö. 63a/14, 85a/09
 öyle : öyle
 ö. 15b/18, 103b/05, 121a/16
 ö.+nüñ 9b/15
 ö.+ye 133b/21, 134a/01
 öyün : 1. zaman, vakit, 2. bir seferde yenecek
 yemek, belirli zamanlarda alınan gıda
 ö. 56a/17
 °özr (A.) : özür, bir kusurun hoş görülmesini
 gerektiren sebep
 ö. 5b/16
 ö.+i 3b/20
 ö.+le 117b/17

[P]

pāk (F.) : 1. temiz, arınmış, 2. katışıksız, saf,
 3. günahsız, kusursuz
 p. 3a/13, 6a/02
 parala- : paralamak
 p.-yup 162b/14
 pāre (F.) : 1. parça, kısım, 2. tane, sayı, adet,
 3. para
 p. 155b/17
 parmak : parmak
 p. 4a/20
 pās-bān (F.+F.) : gece bekçisi
 p. 144a/20
 paşdırma : tuz, çemen, kırmızıbiber
 karışımının et üzerine sürülerek
 güneşte veya iste kurutulması yoluyla
 yapılan yiyecek
 p. 159a/09
 peygāmber (F.+F.) : Allah'ın buyruklarını
 insanlara bildiren, ileten kimse, elçi,
 resul, yalvaç
 p. 71a/13
 p.+imüz 177b/08
 p.+imüzden 177b/07
 pīr (F.) : 1. yaşlı, koca, ihtiyar kimse, 2. bir
 tarikat veya sanatın kurucusu
 p. 27b/15
 pīr ol- (F.+T.) : yaşlanmak
 p.-up 21a/03
 pişiri vir- : pişirivermek
 p.-mek 31a/07
 pişmān ol- (F.+T.) : yaptığı bir işin yanlış
 veya uygunsuz sonuç verdiğini
 anlayarak üzölmek
 p.-up 173b/18

[R]

rabb-ı vedī'at-ı zamān (A.+A.+A. →F.) :
 zamanın sahibi olan Allah
 r. 129b/01
 rabbü'l-māl (A.+A. →A.) : 1. mal sahibi,
 sermayedar, 2. bir taraf etmek, diğer
 taraf sermaye koymak suretiyle
 kurulan ortaklıklarda sermaye koyan
 tarafı ifade eden terim
 r. 133a/08
 r.+uñ 132a/15, 133a/05
 rābī' (A.) : dördüncü
 r. 157b/20
 rābī'an (A.) : dördüncü olarak
 r. 157b/04
 rācī' ol- (A.+T.) : bir şeye yönelik ve onunla
 ilgili olmak, ona dokunmak
 r.-an 149b/18
 rācīh (A.) : diğerlerinden üstün tutulan, tercih
 edilen
 r.+dür 5a/01
 raḍā'an (A.) : süt emerek, süt kardeşliği
 r. 22a/08, 30b/13
 rādde (A.) : 1. mertebe, derece, 2. tahmin
 edilen zaman ve miktar, 3. yarar,
 çıkar, menfaat
 r. 76a/11
 raḍī' (A.) : süt kardeş
 r. 30b/09
 raḍiy'allāhu °anhüm (A.+A.+A.) : Allah
 kendisinden razı olsun
 r.+den 13b/17
 rağbet eyle- (A.+T.) : bir şeyi istekle
 karşılamak, iyi kabul etmek,
 beğenmek, rağbet etmek
 r.-yüp 20a/11
 rā'ī (A.) : çoban, sığırtmaç
 r. 140a/11, 140a/11
 ra'ıyyet (A.) : sipahiye vergi ödemekle
 yükümlü olan
 r. 87b/18
 raḳabe (A.) : 1. boyun, ense, 2. köle, kul,
 cariye, 3. bir mala sahip olma, mal
 sahipliği
 r.+sin 39a/20
 raḳabe-i arz (A.+A. →F.) : arazi, arsa sahibi
 r.+a 82b/11
 raḳş (A.) : 1. dans, oyun, 2. vücudun bir
 bölümünü sürekli hareket ettiren
 hastalık
 r. 73b/16, 73b/16
 ramazān (A.) : ay takviminin dokuzuncu ayı,
 üç ayların sonuncusu, oruç tutulan ay
 r. 8a/19, 17b/02

r.+dan 19b/14
 ramazān-ı şerīf (A.+A. →F.) : kutsal ramazan ayı
 r. 17b/06
 r.+de 17a/05, 17b/10, 17b/12, 18a/08
 rāsi (A.) : sabit, kımıldamadan duran
 r. 186a/18
 rāsiḥa (A.) : 1. kuvvetli, sağlam, esaslı, 2. bir bilimsel alanda özellikle dinî konularda çok derinlemesine bilgi sahibi olan
 r.+larını 73b/12
 rāyiḥa (A.) : koku, güzel koku
 r.+sı 2b/09, 71a/18
 rāyiḥa-yı kefare (A.+A. →F.) : kafirlerin kokusu
 r.+yi 185b/14
 rāyiḥa-yı kerīha (A.+A. →F.) : tiksindirici koku
 r.+sından 115b/04
 rāyiḥa-yı velā° (A.+A. →F.) : yakınların kokusu
 r. 147b/06
 rāzī (A.) : 1. kabul eden, itiraz etmeyen, uygun bulan, karşı çıkmayan, 2. boyun eğen, itaat eden
 r. 77a/07, 99a/11, 109b/20
 rāzī ol- (A.+T.) : kabul etmek, rıza göstermek, onaylamak
 r.-ıcaḳ 112a/02
 r.-duḳdan şöra 50b/18
 r.-dum 130b/13
 r.-maduḡı 31b/15
 r.-maduḡına 96b/08
 r.-maḡıla 146a/14
 r.-mayıcaḳ 142b/15
 r.-mayup 108b/13, 166b/16
 r.-mazsañ 111b/21
 r.-miş 92a/17, 188b/18
 r.-mışlar 156a/17
 r.-sa 146a/13
 r.-sun 142b/16
 rāziye ol- (A.+T.) : kabul etmek, rıza göstermek, onaylamak
 r.-up 129b/13
 re°āyā (A.) : bir hükümdarın yönetimi altında bulunan ve vergi veren halk
 r. 68a/03, 83b/09, 83b/10, 83b/11
 r.+sından 68a/01
 rec° (A.) : 1. geri çevirme, geri döndürme, 2. geri döndürülme, 3. yağmur
 r.+i 100a/15
 recā° (A.) : dilek, istek, rica

r.+sıyla 72b/21
 recā°-i şevāb (A.+A. →F.) : sevap dileği
 r. 73a/02
 recül (A.) : 1. insan, 2. yetişkin, olgun erkek, 3. bir işin ustası olan kimse, becerikli
 r.+i 78a/01
 redd (A.) : 1. kabul etmeme, geri çevirme, geri döndürme, 2. yalanlama, 3. aile fertlerinden birini aileden çıkarma, akrabalık ilişkisine son verme
 r. 66b/13, 84a/03, 134a/02, 175b/03, 176b/02
 r.+e 28a/05, 28a/06, 28a/06, 91a/08, 91b/19
 r.+i 76a/09, 113a/10
 redd eyle- (A.+T.) : geri çevirmek, kabul etmemek
 r.-mez 92b/15
 r.-se 137b/11
 redd it- (A.+T.) : geri çevirmek, kabul etmemek
 r.-dükde 85b/17
 r.-er (t>d) 187a/18
 r.-mek 96b/07, 106a/01, 121a/13
 r.-miş 106b/04
 r.-üp (t>d) 113a/09, 118b/02, 137b/15
 redd ol- (A.+T.) : reddedilmek
 r.-ındı 133b/05
 r.-mup 106b/06
 r.-mur 87b/13, 87b/16, 100a/09, 100a/09, 100a/15, 175b/11
 reddiye (A.) : bir fikri, bir düşünceyi reddetmek maksadıyla yazılan yazı, risale, kitap
 r. 175b/03
 ref° (A.) : 1. yukarıya kaldırma, 2. yükseltme, yüceltme, 3. ortadan kaldırma
 r. 14a/18
 r.+inüñ 142b/14
 r.+üñ 117b/21, 142b/16
 r.+de 14a/18
 ref° eyle- (A.+T.) : 1. yukarı kaldırmak, yükseltmek, 2. ortadan kaldırmak, yok etmek
 r.-mez 71b/19
 ref° it- (A.+T.) : 1. yukarı kaldırmak, yükseltmek, 2. ortadan kaldırmak, yok etmek
 r.-erem (t>d) 142b/13
 ref° ol- (A.+T.) : yükselmek
 r.-dı 183b/14
 r.-ınmaḳ 71a/09

rehn (A.) : bir borç karşılığında, borç
ödenince geri alınmak şartıyla
teminat olarak borçlunun alacaklıya
bıraktığı, borcun tamamını
karşılacak değerdeki kıymetli eşya,
mal
r. 82a/21, 85b/13, 87b/08, 113b/04,
117a/01, 166b/02, 166b/08, 166b/09,
166b/15, 166b/17
r.+le 87b/07

rehn vir- (A.+T.) : bir mal vb. rehin olarak
bırakmak, rehine koymak
r.-düm 87b/05

re^ois-i māl (A.+A. →F.) : mal sahibi
r. 89b/19, 89b/21

rek^cat (A.) : namazda kıyam, rükû ve iki defa
secdeden meydana gelen bölüm
r. 10a/08

rek^cateyn (A.) : iki rekât
r.+de 13a/20

rek^cateyni kıl- (A.+T.) : iki rekât kılmak
r.-up 13a/21

rek^cat-ı şāniye (A.+A. →F.) : ikinci rekât
r.+de 12b/02

rek^cat-ı ūlā (A.+A. →F.) : birinci rekât
r.+da 12b/02

remed (A.) : göz ağrısı, göz kapağı yangısı
r. 7b/04

rencīde ol- (A.+T.) : kırılmak, incinmek
r.-mağ 162b/05

resā'il (A.< çkl. risāle) : 1. risaleler, 2. küçük
kitaplar, 3. mektuplar
r.+de 15a/03

resūl (A.) : 1. peygamber, nebî, 2. elçi
r. 72b/11, 177b/08

revāc (A.) : 1. üstünlük, saygınlık, 2. gerekli,
değerli olma, kıymet
r. 88a/07
r.+ı 144b/06, 187a/17, 189a/14

re^oy (A.) : 1. oy, 2. düşünce, fikir, görüş, 3.
kanaat, 4. bakış
r. 60a/04
r.+i 4b/15, 122a/12, 147b/13,
152b/12

re^oy it- (A.+T.) : öne sürmek
r.-üp (t>d) 60a/03

re^oy-i hākīm (A.+A. →F.) : hakimın görüşü
r. 59b/20
r.+e 60a/04, 108b/14

re^oy-i şerīf (A.+A. →F.) : asil görüş
r.+leri 147b/13

rıkk (A.) : 1. kulluk, kölelik, esirlik, 2. Esir,
kul, köle, cariye
r.+a 86b/21, 116b/15

rıkk ol- (A.+T.) : köle olur
r.-ur 151a/19

rıkk-ı inkıyād (A.+A. →F.) : itaatkar köle
r. 117a/01

rızā^o (A.) : razı olma, isteme, istek
r. 43b/19, 118b/02, 140a/07
r.+dan 38b/18
r.+ları 99a/15
r.+sı 27a/14, 52b/11, 130b/04,
130b/05
r.+sına 22a/04

rızā^o ol- (A.+T.) : razı olmak
r.-mışdur 78a/08
r.-ur 85a/09

rızā^o vir- (A.+T.) : razı olmak, uygun bulmak
r.-meyicek 47a/05

rızā^oen (A.) : razı olarak, boyun eğerek, kendi
rızası ile
r. 24b/19

rızā^o-i şerīf (A.+A. →F.) : kutsal rıza
r.+ine 130b/06

rızā^osuz (A.+T.) : onay olmaksızın
r. 32a/03

rızk (A.) : 1. Allah tarafından herkese takdir
edilen nimet, 2. yiyecek, içecek şey,
azık
r.+ı 76b/14

rızkullāh-i dīn (A.+A. →F.) : Allah'ın din
rızkı bahşettiği kul
r.+dür 72b/17

rīāyet (A.) : 1. saygı gösterme, itibar etme,
sayma, saygı, 2. konulmuş kurallara,
yasalara uyma, uygun görme
r. 15a/19, 15a/20
r.+i 162b/06
r.+inde 162b/05
r.+leri 182b/01

rīāyet eyle- (A.+T.) : 1. uymak, saymak, 2.
saygı göstermek, saymak, 3. yerine
getirmek
r.-mek 162b/07
r.-mese 98b/21

rīāyet it- (A.+T.) : 1. uymak, saymak, 2.
saygı göstermek, saymak, 3. yerine
getirmek
r.-icek (t>d) 154b/04

ribā^o (A.) : 1. çoğalma, artma, 2. tefecilikle
alınan yüksek faiz
r. 91a/02
r.+dur 90b/21

ribh (A.) : ödünç verenin ödünç alandan elde
ettiği kazanç, faiz
r. 77a/11, 93b/06, 131b/19
r.+de 78a/04, 189a/14

- r.+den 132b/21
 r.+i 133a/04, 133a/04
 r.+ün 77a/10, 78a/05
 ricā (A.) : dileyiş, dileme, dilek
 r. 185a/20
 ricāl (A.< çkl. recul) : 1. erkekler, 2. yayalar, yaya yürüyenler, 3. ileri gelenler
 r. 8a/17
 r.+e 73a/14, 109b/19, 109b/21
 ricēī (A.) : geri dönme ile ilgili, geri dönmeye ilişkin
 r. 37a/11, 38b/06, 39b/19, 43b/15, 43b/16
 r.+den 43a/16
 ricl ol- (A.+T.) : olgun erkek
 r.-dukda 74b/17
 risālet (A.) : 1. insanları dîne davet etme işi, peygamberlik, resullük, 2. birinin sözünü hiç değiştirmeden başka birine iletme
 r. 91a/21
 rivāyet (A.) : bir haberi, söz veya olayı nakletme, anlatma, 2. nakledilen haber veya söz, 3. söylenti
 r. 9b/08, 12b/12, 93a/14, 177a/18
 r.+de 49a/08, 60a/01, 70b/16, 159a/14, 159a/15, 159b/13, 186a/01
 r.+i 74b/16, 139a/03, 139a/03, 172a/14
 r.+inde 49a/08, 159a/10, 159a/11, 182a/14
 r.+inüñ 26a/14
 rivāyet-i uhrā (A.+A. →F.) : diğer rivayet
 r.+da 60a/01
 rub° (A.) : dörtte bir, çeyrek
 r. 167b/21, 175a/15, 175b/09
 rub°-ı kıymet (A.+A. →F.) : değer in dörtte biri
 r. 167b/20
 ruhbān (A.< çkl. rāhib) : rahipler sınıfı, rahipler
 r.+e 72b/11
 ruḥṣat (A.) : izinler, müsaadeler
 r. 176b/20
 ru°ūs : Rus
 r.+a 130b/01
 rücū° (A.) : 1. dönme, geri dönme, 2. sözünü geri alma, sözünden cayma
 r. 51a/04, 54b/11, 76a/05, 80b/12, 84b/15, 87a/09, 91a/16, 104b/13
 r.+a 30a/04, 51a/04, 89b/02, 92a/16, 139b/03, 151a/17, 151a/18, 151a/19, 151b/11, 151b/12, 166b/12
 r.+da 112b/09, 112b/10
 r.+ı 60a/20
 r.+u 87a/10
 rücū° eyle (A.+T.) : 1. geri dönmek, 2. sözünden, görüşünden caymak
 r. 77a/05
 r.-se 60a/19
 rücū° it- (A.+T.) : 1. geri dönmek, 2. sözünden, görüşünden caymak
 r.-dükden şöñra 84b/15
 r.-düm 38b/07
 r.-emez (t>d) 75b/05, 94a/21
 r.-er (t>d) 52a/21, 87a/04, 92a/15, 94b/21, 113a/11, 151b/13
 r.-medüñ 84a/20
 r.-mek 137b/20
 r.-meyüp 84a/02
 r.-üp (t>d) 22b/06, 138a/06, 138a/17
 rücū° ol- (A.+T.) : vazgeçmek
 r.-mur 169a/14
 rükñ (A.) : 1. bir şeyin temel direği, en sağlam ve kuvvetli tarafı, 2. bir kurulun, bir topluluğun en önemli üyelerinden her biri
 r. 15b/11
 r.+i 180b/17
 r.+dedür 15b/11
 rükū° (A.) : 1. öne doğru eğilme, 2. namaz kılarken elleri dizlere dayamak suretiyle bedeni belden itibaren öne doğru eğmek
 r.+da 14b/07
 rüşd ol- (A.+T.) : ergen olmak
 r.-an 160a/18
 rüşvet vir- (A.+T.) : bir görevliye bir işi yaptırmak için para veya mal vermek
 r.-icek 176a/14
 rüşvet-i maḥẓ (A.+A. →F.) : yalın rüşvet
 r.+dur 22b/14
- [S]
 şā° (A.) : Arap ülkelerinde kullanılan 1040 dirhem (3.5 kg) gelen tahıl ölççeği
 s. 56a/16
 sā°at-i zevāl (A.+A. →F.) : öğle vakti, saati
 s.+dür 9b/18
 şabāḥ (A.) : sabah, günün başlangıcı, gündüzün ilk saatleri
 s. 176b/17, 176b/20, 182a/13
 şabb (A.) : dökme
 s.+da 20a/03
 şabb it- (A.+T.) : dökmek
 s.-mek 165b/03
 sābık (A.) : önceki
 s. 49b/11, 74a/20

şabî (A.) : ergenlik çağına ulaşmamış erkek çocuk
 s. 17b/14, 59a/13, 72a/11, 122b/13, 124b/10, 175a/17
 s.+ye 23a/05, 188b/08, 188b/09
 s.+yi 24b/17
 sābî'an (A.) : yedinci kez
 s. 157b/06
 şābit (A.) : 1. yerinden oynamayan, yer değiştirmeyen, 2. doğruluğu kanıtlanmış olan
 s. 66b/11, 102b/21, 125b/18
 s.+dür 10a/09, 25a/03, 91a/01, 177a/06
 şābit ol- (A.+T.) : varlığı, doğruluğu kanıtlanmış olmak
 s.-ıcağ 62b/15, 64a/20, 103b/01
 s.-an 81b/14, 81b/17
 s.-duğı 150a/06
 s.-duğından 87b/02
 s.-dukda 59a/13, 62a/02, 63a/04, 64a/07
 s.-madı 116b/16
 s.-mağıla 84a/19
 s.-miş 98b/08
 s.-up 54b/18, 63b/20, 64a/09, 125b/17
 s.-ur 16b/09, 25a/13, 51a/15, 51b/11, 74b/13, 106a/21, 117a/01, 117a/02, 117b/09, 120b/01, 150a/07, 155a/18, 175b/20
 s.-ursa 104a/13, 104a/14
 şābitü'n-neseb (A.+A. →A.) : soyu tespit edilmiş
 s. 51b/10
 şabî-yi ʿākil (A.+A. →F.) : akıl sahibi çocuk
 s. 86b/05
 şabb-ı mā (A.+A. →F.) : su dökme
 s.+da 20a/02
 şabr it- (A.+T.) : sabır göstermek, sabırlı davranmak
 s.-er (t>d) 76a/05
 şadā (A.) : 1. ses, 2. yankı
 s.+sı 175a/02
 şadaka (A.) : 1. karşılık beklenmeden sâdece Allah rızası için fakirlere verilen para, mal vb., 2. dilencilere verilen para, 3. zekat
 s. 182a/03, 185a/08
 s.+dan 184a/09
 s.+sını 164a/08
 s.+yı 75b/04
 şadaka eyle- (A.+T.) : sadaka niyetiyle bağışta bulunmak

s.-se 139a/01
 şadaka it- (A.+T.) : sadaka niyetiyle bağışta bulunmak
 s.-mek 182a/02
 sādāt (A.< çkl. seyyid) : 1. ulular, seyitler, 2. doğrular, doğru olanlar, 3. Hz. Muhammed'in soyundan olanlar
 s.+dan 182b/08
 şādık (A.) : doğru, gerçek
 s. 58b/17, 176b/08
 sādisen (A.) : altıncı olarak
 s. 157b/05
 şadr-ı evvel (A.+A. →F.) : ilk sahabeler
 s.+de 71b/18, 71b/18
 şadru'l-islām (A.+A. →A.) : Müslümanlığın en parlak devri olan Hz. Peygamber ve dört halife zamanı
 s.+dan 41a/11
 sağ : yaşamakta olan, canlı, diri
 s.17b/13, 23b/14, 171a/11
 sağış : 1. sayış, sayma, hesap, 2. rakam, numara, sayı, 3. sayı, adet, miktar
 s.+ı 89b/18
 şağır (A.) : 1. küçük, ufak, 2. (çocuk için) bülüğa ermemiş
 s. 131a/11, 149a/17
 s.+ün 45a/05, 45a/12, 50a/20, 98b/11, 105a/07
 şağire (A.) : 1. küçük, ufak, 2. (kız çocuk için) bülüğa ermemiş, 3. küçük günah
 s. 21b/10, 32a/07, 98b/13, 176b/20
 s.+nün 33a/06, 33b/17
 s.+yi 32a/02
 şahābe (A.) : Hz. Muhammed'i görmüş ve onun sohbetinde bulunmuş Müslümanlar, ashap
 z.+den 163a/08
 şāhib (A.) : 1. herhangi bir şey üstünde mülkiyeti olan, onu yasaya uygun bir biçimde dilediği gibi kullanabilen kimse, malik, 2. herhangi bir niteliği olan kimse, ehil, 2. herhangi bir niteliği olan kimse, ehil
 s. 118b/08
 s.+i 3a/03, 66a/20, 75a/19, 75b/02, 75b/03, 75b/16, 121b/09, 132a/18, 136a/17, 140a/11, 157b/05, 165a/15, 185a/10
 s.+in 13b/15
 s.+ine 73a/02, 76a/09, 85a/15, 85a/16, 152a/06, 176b/02
 s.+ini 75a/15
 s.+inün 165a/16

şāhib-i arz (A.+A. →F.) : 1. devlet, 2. devleti temsil eden kimse
s. 66a/20

şāhib-i dār (A.+A. →F.) : ev sahibi
s.+uñdur 120b/06

şāhib-i deyn (A.+A. →F.) : borç sahibi
s. 101b/10

şāhib-i firāş (A.+A. →F.) : yatağa düşmüş, hasta
s. 40a/13

şāhib-i firāş ol- (A.+A. →F.+T.) : yatalak olmak
s.-up 100a/19, 169a/08

şāhib-i kitāb (A.+A. →F.) : kitap sahibi
s. 177b/08

şāhib-i mülk (A.+A. →F.) : mülk sahibi
s.+e 165a/15

şāhib-i °özl (A.+A. →F.) : mazeretli
s. 3b/04, 3b/20, 3b/20, 4a/04, 7b/04

şāhih ol- (A.+T.) : doğru, gerçek olmak
s.-maduğı 108a/16
s.-mayup 129a/03
s.-up 27a/05, 89b/15, 106b/21, 113a/08, 127b/13, 139a/18
s.-ur 17b/02, 23a/15, 34a/01, 34a/02, 38a/17, 65b/14, 76b/18, 79a/16, 81b/17, 83b/19, 88b/18, 113a/07, 117a/18, 124b/06, 125b/12, 129a/14, 129a/21, 129b/01, 157b/17, 161b/09, 171a/16, 171b/13, 173b/04, 187b/06

şāhih (A.) : 1. gerçek, açık, doğru, hakiki, 2. sağlam, sağlıklı, esen, 3. kesin, 4. tam, kusursuz, eksiksiz
s. 8a/07, 14a/19, 30a/16, 30a/16, 33a/08, 53b/04, 56a/17, 59b/11, 65b/15, 87b/20, 105a/04, 127a/17, 127a/18, 131b/14, 144a/17, 150b/02, 154b/01, 171a/16, 182b/16, 184b/10, 187a/20
s.+dür 138b/14, 184b/10
s.+i 35a/10, 110b/16

şāhiha (A.) : 1. gerçek, açık, doğru, hakiki, 2. sağlam, sağlıklı, esen, 3. kesin, 4. tam, kusursuz, eksiksiz
s. 33a/16, 64a/07, 93b/13, 93b/17, 93b/18, 93b/18, 139a/03, 177a/18
s.+dur 93b/16

şāhiha ol- (A.+T.) : doğru, gerçek olmak
s.-ıcağ 93b/15
s.-mağa 14a/17
s.-mamağdur 138a/19
s.-up 93b/09, 122a/21
s.-ur 94a/03, 125a/12, 133a/01, 145a/11, 146a/13

şāhūr (A.) : ramazanda oruç tutanların imsakten önce yedikleri yemek
s. 17b/15

sā'il ol- (A.+T.) : sorulmak
s.-a 3b/06, 3b/06, 3b/07

şā'im (A.) : oruç tutan, oruçlu
s. 17a/05, 17a/12, 17a/16
s.+lere 17b/13
s.+uñ 20a/02

şā'im ol- (A.+T.) : oruçlu olmak
s.-an 17a/11, 18a/04, 18a/08
s.-anuñ 17b/06
s.-ayım 17b/01
s.-duğlarında 19b/13
s.-mışlar 19b/14

sā'ir (A.) : 1. diğer, 2. geri kalan, başkası
s. 52a/21
s.+den 51b/07

sākiṭ (A.) : 1. düşen, düşmüş, 2. hükmü kalmamış, değerini yitirmiş
s. 50a/21, 59a/14, 59a/14
s.+dur 50a/03
s.+lardur 175b/05

sākiṭ ol- (A.+T.) : 1. düşmek, 2. hükmü ortadan kalkmak, geçersiz duruma gelmek
s.-duğına 95b/12
s.-mağa 50a/10
s.-mağıla 86b/10
s.-mış 86a/08, 150a/05
s.-up 14b/09, 78a/06, 86b/09, 97a/19, 156a/17
s.-ur 21a/04, 85b/07, 138b/03, 152b/10, 154b/01

sākin (A.) : hareketsiz
s. 1b/10

sākin ol- (A.+T.) : 1. bir yerde yerleşmek, oturmak, 2. sakin duruma gelmek
s.-an 80a/10, 145b/02
s.-an 83a/05
s.-anlara 169b/01
s.-duğı 81b/09
s.-duğları 182a/06
s.-duñ 82b/01
s.-maları 68b/17, 81b/05
s.-mışlar 145b/10
s.-up 82b/01, 83a/05, 136a/03, 150b/07

sākine (A.) : sessiz
s. 186a/18
s.+dür 186a/18

sākine ol- (A.+T.) : bir yerde yerleşmek, oturmak
s.-an 22b/12

s.-dukları 138a/15
 şaksāğān : saksāğān, bir karga türü
 s. 161a/06
 şālā° it- (A.+T.) : davet etmek
 s.-mesi 47b/03
 şālāḥ (A.) : iyi duruma gelme, düzelme, iyileşme, iyi olma
 s. 63b/13, 164a/08, 164a/11
 s.+ı 60a/05, 167a/19
 şālāt (A.) : namaz
 s. 3a/06, 4a/16, 5a/12, 6a/05, 8b/06, 14b/02, 177a/17, 182b/12
 s.+a 9a/12
 s.+da 3b/21, 8a/16, 9b/06, 10b/05
 s.+ı 9a/09, 9a/12, 14a/17
 şālāt eyle- (A.+T.) : namaz kılmak
 s.-meye 183a/02
 şālāt-ı fāsīde (A.+A. →F.) : bozulmuş namaz
 s. 10b/06, 10b/07, 15b/10, 187b/06
 şālāt-ı °iṣā° (A.+A. →F.) : yatsı namazı
 s. 10a/03
 şālāt-ı ḳaṣr (A.+A. →F.) : kusurlu, noksan namaz
 s. 13a/19
 şālāt-ı müsteḥab (A.+A. →F.) : sevap niyetiyle yapılan namaz
 s.+dur 14a/20
 şālāt-ı ṣubḥ (A.+A. →F.) : sabah namazı
 s.+i 70a/01
 şālāt-ı zuhr (A.+A. →F.) : öğle namazı
 s.+ı 13b/08
 ṣalb (A.) : asarak idam etme, asma, darağacına çekme
 s. 64a/04, 66b/14, 168a/10
 ṣalb it- (A.+T.) : 1. idam etmek, 2. çarpmıha germek
 s.-ene (t>d) 64a/03
 ṣālīḥ (A.) : 1. elverişli, uygun, yarar, 2. yetkisi olan, yetkili, 3. dinin buyruklarına uygun davranan
 s. 34b/18, 65a/12, 157b/03, 183b/06, 183b/08, 186b/19
 ṣālīḥa (A.) : 1. elverişli, uygun, yarar, 2. yetkisi olan, yetkili, 3. dinin buyruklarına uygun davranan
 s. 66a/20
 s.+nuñ 175b/08
 s.+ya 178b/14
 s.+yı 175b/01, 175b/06, 178b/07
 sālim eyle- (A.+T.) : kuşku bırakmayacak şekilde gerçekten yapılmış olmak
 s.-dük 59b/11
 ṣālīṣ (A.) : üçüncü
 s. 155b/04, 155b/04, 157b/20

ṣālīṣen (A.) : üçüncü olarak, üçüncü derecede
 s. 157b/04
 samānī : saman renginde olan, açık sarı
 s. 6b/20
 sāminen (A.) : 1. sekizinci olarak, 2. sekinci derecede
 s. 157b/06
 saña : sana
 s. 22b/19, 23a/09, 36b/08, 47b/03, 57b/04, 57b/04, 68b/03, 91b/01, 92b/14, 108a/02, 108a/15, 111b/18, 118b/01, 127b/10, 145b/18, 150a/17
 ṣan°at (A.) : sanat, ustalık, hünerlik
 s. 166a/21
 s.+a 116b/10
 ṣānī (A.) : ikinci
 s. 155b/03, 155b/04
 s.+de 132a/08, 132a/09
 ṣānī-i cem° (A.+A. →F.) : ikinci kez toplanma
 s. 122b/01
 ṣāniyen (A.) : ikinci derecede, ikinci olarak
 s. 157b/03
 ṣar- : sarmak
 s.-up 182b/08
 ṣarf (A.) : 1. harcama, tüketme, masraf etme, 2. kullanma, bir şeyle uğraşma, 3. çevirme, döndürme, 4. vazgeçme, 5. değişme
 s. 80b/07, 80b/12, 182a/02, 182a/03
 s.+daki 52b/14
 s.+ından 5b/18
 ṣarf it- (A.+T.) : harcamak
 s.-dügi 81a/14
 s.-üp (t>d) 4b/06
 ṣarf ol- (A.+T.) : harcanmak
 s.-ınmak 4b/07
 ṣarı : 1. yeşil ile turuncu arasında bir renk, limon kabuğu rengi, 2. soluk, solgun
 s. 105a/08
 sāriḳ (A.) : hırsızlık yapan, çalan
 s. 63b/02
 s.+umdur 130b/11
 s.+uñ 63b/05, 64a/03
 ṣarīḥ (A.) : 1. kolayca anlaşılabilir, açık, belli, 2. şüpheli tarafı olmayan, 3. sade, saf, katışıksız
 s. 150a/06
 s.+dür 40b/17
 ṣarīḥan (A.) : açıkça, belli olarak, açık seçik
 s. 97a/18, 123a/01
 ṣat- : satmak
 s.-arum 53a/13
 s.-dum 86b/14, 111b/18

- saḥ (A.) : 1. bir şeyin dışta olan, dıştan görünen tarafı, yüzü, 2. üstten görünüş
s.+a 40a/13
- şavāb (A.) : 1. doğruluk, dürüstlük, 2. doğru ve dürüst davranış
s. 11a/07, 161b/08, 161b/09, 186b/03, 187a/21, 187b/19
s.+dur 11a/08, 161b/06
- şavāb-ı nādīr (A.+A. →F.) : nadir sevap
s.+den 186b/06
- şavm (A.) : 1. kendini tutma, eylemden alıkoyma, 2. güdülerini kontrol altına alma, 3. oruç
s. 17b/16, 18b/07
s.+ı 17a/16, 17b/02, 18a/02, 18a/05
s.+ına 17a/12
s.+ını 18a/02
- şavmak : yanından uzaklaştırmak, geçiştirmek
s. 8b/08
- sa'ıy it- (A.+T.) : 1. çalışmak, 2. gayret göstermek
s.-düklerinde 109b/13
s.-memege 93b/14
s.-üp (t>d) 171a/08
- şay- : saymak
s. 152a/19
- şayd it- (A.+T.) : avlamak
s.-erse (t>d) 165b/16
- sāyir (A.) : diğer, başka, öteki
s. 11a/05, 11a/10, 15b/19, 36a/06, 36a/07, 39b/11, 50b/05, 72a/14, 76a/11, 80b/12, 81b/16, 102b/14, 116b/09, 125a/05, 131b/04, 138b/13, 160b/21, 166a/20, 176a/19, 184b/10
s.+i 33b/06
- sāyirü'l-ālet (A.+A. →A.) : diğer gereçler
s. 67b/18
- sazlık 1. saz yetişen yer, kamışlık, 2. saz ve kamışlarla kaplı su kıyısı
s.+ı (k>ğ) 176a/21
- şebāt (A.) : 1. yerinden kımıldamama, yerinde durma, 2. sözünden ve kararından dönmeme
s. 185b/03
- sebb (A.) : sövüp sayma
s. 62a/09
- sebeb ol- (A.+T.) : yardımcı olmak, yol açmak
s.-ıcağ 152a/12
s.-duñ 152a/16
- sebeb (A.) : bir şeyin olmasına veya belli bir halde bulunmasına yol açan şey
s. 30b/13, 58a/21, 106a/09, 106a/10
s.+i 147a/11, 175b/11, 181a/18, 186b/05
s.+inden 86b/21
s.+indür 104b/14
s.+iyle 34a/08, 102a/01, 152a/12, 167b/14
- sebeb-i āhir (A.+A. →F.) : birinci neden
s. 43b/20
- sebeb-i istiḥkāk (A.+A. →F.) : hakediş nedeni
s.+da 157a/02
- sebebiyyet (A.) : bir şeye veya olaya sebep olma, yol açma, sebep
s.+i 152a/12
- sebī it- (A.+T.) : savaşta esir almak
s.-dügi 64b/05
- seb'ın (A.) : 1. yetmiş, 2. yetmiş kez
s. 189b/15
- seby ol- (A.+T.) : savaşta esir düşmek
s.-ındukda 124b/10
- secde (A.) : genellikle namaz kılariken alını, el ayaklarını, dizleri ve ayak parmaklarını yere getirerek alınan durum
s. 9b/07
s.+den 14a/18
s.+lerde 15a/06
s.+lerden 15a/06
- secde-i sehiv (A.+A. →F.) : namazda yapılan bir yanlış için yapılan ek secde
s. 14a/09
- secde-i tilāvetde ol- (A.+A. →F.+T.) : Kur'an'daki secde ayetlerinden birini okuyan ve dinleyen kimselerin yapmak zorunda oldukları secde
s.-duğı 15a/04
- sefer (A.) : 1. yolculuk, 2. yurt dışında yapılan askerî hareket, savaşa gitme
s.+den 17b/12
s.+e 98a/17, 13b/05
- seftece (A.) : bir kimsenin yol riskinden veya taşıma külfetinden kurtulma amacıyla malını bulunduğu yerdeki kimseye verip, o kimsenin gideceği yerdeki vekilinden alması
s. 95a/15
- sehm (A.) : pay, hisse
s. 155b/04, 155b/06, 155b/19, 175b/04, 175b/04
s.+i 128a/10, 155b/05, 155b/05, 175b/04
s.+üñ 178b/13
- sehm it- (A.+T.) : paylaşmak

s.-üp (t>d) 155b/03
 sehm kıl- (A.+T.) : paylaştırmak
 s.-ınup 175b/03
 sehm ol- (A.+T.) : paylaştırılmak
 s.-sun 155b/16
 sehm-i evvel (A.+A. →F.) : birinci hisse, pay
 s. 155b/19
 sehvi (A.) : kasten yapılmayan, yanılmaktan
 doğan yanlış, hata
 s. 9b/07
 s.+dür 30a/16
 sehven (A.) : yanlışlıkla, hata ile
 s. 14a/09, 18a/08
 sehvi secde (A.+A.) : namazda yapılan bir
 yanlış için yapılan ek secde
 s. 9b/06
 sekiz
 s. 68a/02, 99b/05, 99b/06, 113a/13,
 133b/19, 134a/01, 144b/05, 175b/04,
 178b/11
 s.+dür 157b/03
 s.+re 187a/16
 sekizinci
 s. 71a/16
 s.+ si 169b/19
 sekr (A.) : sarhoşluk
 s.+i 125b/12
 seksen
 s. 178b/11
 s.+er 85b/02
 s.+re 85b/01
 selâm (A.) : namazdan “Esselâmü aleyküm
 ve rahmetullah” diyerek çıkmak
 s. 15a/03, 15a/06
 selâm vir- (A.+T.) : namazda otururken başı
 önce sağa, sonra sola çevirirken,
 “Esselâmü aleyküm ve rahmetullah”
 diyerek namazı bitirmek
 s.-mek 15a/04
 s.-se 8b/17
 selâşe (A.) : üç
 s. 35b/09, 42b/16
 selâşe-i erba’in (A.+A. →F.) : kırkın üçte biri
 s. 55b/06
 selem (A.+T.) : belirli şartlarda daha sonra
 teslim edilecek bir malı peşin para ile
 alma
 s. 102a/01, 102a/02
 selem it- (A.+T.) : belirli şartlarda daha sonra
 teslim edilecek bir malı peşin para ile
 almak
 s.-dükde 89b/14

selem-i şerî (A.+A. →F.) : şerî hükümlere
 uygun peşin parayla veresiye mal
 almak
 s. 101b/20
 semâ° (A.) : gökyüzü
 s. 183b/14
 semâ° (A.) : işitme, duyma
 s.+la 79a/18, 80a/08, 103a/15
 semâhat (A.) : cömertlik, eli açık olma
 s. 164a/14
 şemen (A.) : fiyat, değer, bedel
 s. 83a/21, 83b/11, 83b/12, 85a/01,
 85b/07, 86b/04, 91a/01, 91b/01,
 107a/20, 110b/21, 111b/14, 112b/10,
 113a/10, 151a/17, 151b/11, 151b/12,
 151b/13
 s.+de 111b/17
 s.+e 94b/19, 111b/21
 s.+i 54b/10, 76a/04, 84a/19, 84a/20,
 84a/20, 85a/02, 85b/08, 85b/12,
 87a/09, 89b/02, 91a/16, 94b/20,
 107b/13, 113a/06, 151a/19
 s.+in 76a/06, 84a/02, 85b/05,
 107a/10, 107b/12
 s.+ine 88b/01
 s.+ün 102b/10, 111b/14
 şemen-i evvel (A.+A. →F.) : ilk değer, fiyat
 s. 88b/02
 şemen-i mebi° (A.+A. →F.) : satış değeri,
 fiyatı
 s. 113b/04
 şemen-i mü’eccel eyle : vadeli satış yapmak
 s. 85a/14
 sen
 s. 34b/17, 42b/02, 52a/19, 53a/10,
 57b/03, 57b/17, 61a/13, 71a/15,
 77a/04, 82b/01, 85a/07, 92b/10,
 113b/21, 117a/16, 120b/14, 120b/15,
 130a/16, 150b/01
 s.+de 51b/10, 107b/21
 s.+den 31b/13, 39b/10, 91a/21,
 143b/12
 s.+i 45b/02, 47a/10, 47b/04, 49b/16,
 56a/10, 121b/01, 148a/19
 s.+ün 22a/09, 23b/13, 39a/19,
 47b/03, 57a/16, 85b/06, 100a/19,
 110b/08, 117a/15, 118b/01, 123b/16,
 130b/02, 138b/13, 138b/15
 s.+ündür 125b/04
 s.+ünle 37a/09, 62a/05, 130b/02,
 175a/10
 senâ° (A.) : övme, övüş
 s.+ya 14/07, 14b/09, 160b/03
 sene (A.) : yıl

- s. 178b/11, 189b/15
s.+de 47a/10, 47a/11, 143b/19
s.+lerde 93b/07
- sened (A.) : bir kimsenin yapmya veya borçlu olduğu şeyi göstermek için imzaladığı resmi belge
s.+ine 117b/12
- sensüz : sensiz
s. 69b/10
- ser-çeşm (F.+F.) : dergahın başı, pir, şeyh
s.+imüz 147b/12
- serāvīl (A.) : don, şalvar
s. 56a/17
- serīc (A.) : hızlı, çabuk, süratli
s. 63a/10
- serīka (A.) : çalınmış, çalınmış şey
s. 62b/02, 64a/07
s.+sı 63a/04, 63b/20, 64a/09, 64a/20, 121a/12, 121a/13
s.+sına 63b/02
s.+ya 63b/11
- serīka eyle- (A.+T.) : çalmak, hırsızlık yapmak
s.-dügi 62b/15
s.-dükde 64a/06
s.-dükden sonra 64a/06, 64a/19
s.-se 62a/20
- serīka it- (A.+T.) : çalmak, hırsızlık yapmak
s.-düklerine 61b/17
s.-üp 151b/16
- serīka ol- (A.+T.) : çalınmak
s.-ınan 62b/05
s.-ınup 144a/20
- serīu'l-fesād ol- (A.+A.+T.) : çabuk bozulmak
s.-duğı-içün 63a/12
- server-i enbiyā (F.+A. →F.) : peygamberlerin önderi, Hz. Muhammed
- setr ol- (A.+T.) : örtünmek
s.-a 164a/08
- şevāb (A.) : Allah tarafından ödüllendirileceğine inanılan davranış
s. 56b/04, 72b/21, 73a/02, 75b/04, 137a/13, 187b/18
s.+dan 73b/18
s.+ı 184a/09, 184a/10
s.+ına 4b/01
- şevb (A.) : giyecek, elbise
s. 3a/06, 3b/17
s.+e 3a/15, 3b/16
s.+i 51b/07, 167b/14
s.+ine 3a/05, 4b/06
- sevķ (A.) : yönetme, idare etme
s. 40a/12
- seyelān (A.) : akma, akıntı
s.+dan 7a/10
- seyelān it- (A.) : akmak
s.-dükde 5b/17
- seyf (A.) : kılıç
s.+le 168a/11
- seyir (A.) : yürüyüş, yürüme, gidiş
s.+lere 73b/03
- seyyid (A.) : efendi
s.+i 32b/21
- seyyü'l-halk (A.+A.) : kötü insan
s. 17b/09
- şibyān (A.< çkl. şabī) : çocuklar
s.+uñ 102a/05
- şıçra- : yayılmak, bir yerden başka bir yere geçmek
s.-mak 2b/05
- şiddikī (A.) : hiç yalan söylemeyen,
s. 17a/06
- şıdk (A.) : 1. doğruluk, 2. sadakat
s. 164a/08
s.+larına 107a/03
s.+ı 93a/08, 102b/15
- şıdk-ı makāle (A.+A. →F.) : sözün doğrusu
s. 38b/08
- şıfat (A.) : vasıf, özellik
s.+ı 89b/17
- şıgār (A.< çkl. şağīr) : küçükler
s.+uñ 88b/08
s.+ı 64b/05
s.+ın 43b/02
- şıgır : sığır
s.+larınuñ 83b/15
s.+larını 159a/08
- şıhhat (A.) : sağlam, sağlık, doğruluk
s. 83b/12, 100a/20, 125b/11
s.+i 132a/17
s.+inde 138b/12
s.+ine 103a/06, 108a/15, 132a/19, 132a/19, 140a/07
s.+inüñ 89b/15, 157b/03
- şıhhat-i 'akd (A.+A. →F.) : aktin, sözleşmenin doğruluğu
s.+e 52b/15
- şık- : sıkmak
s.-mak 4a/11
- şıla (A.) : hediye, bağış
s. 68a/06, 68a/06
- sırr (A.) : bilinmesi, duyulması, açığa vurulması istenmeyen, gizli tutulan şey
s.+ı 186b/05

şıyām (A.<çkl. şavm) : oruçlar

s. 177a/17

sicill (A.) : resmi kayıtların tutulduğu defter

s. 143b/08

sifaḥ (A.) : zina etme

s. 27a/07

şıka (A.) : inanılır, güvenilir, emin kimse

s.+ya 98b/18

simḥāk (A.) : vücuttaki kemikleri örten ince

zar veya deri

s.+dur 169b/20

sinnen (A.) : yaş bakımından, yaşça

s. 33b/18

sipāhī (F.) : tımar sahibi

s. 16b/04, 68a/01, 83b/09

s.+ye 68a/05, 87b/19

sirāyet it- (A.+T.) : geçme, bulaşma

s.-mek 128b/03

s.-se 20a/03

sırkat (A.) : çalma, hırsızlık

s.+dan 3a/21

sirke : sirke

s. 3a/15, 6a/02, 165b/03

sivāk (A.) : misvak, dişini yıkama

s. 4b/01

şıyāb (A.<çkl. şevb) : elbiseler

s. 6a/05

s.+ından 101b/11

siyaseten (A.) : suç işleyenlere karşı

uygulanan ceza bakımından

s. 64a/03

siz : siz (zamir)

s. 164a/17

s. +den19b/13

s.+e 109b/13, 164a/18

s.+üñ 161b/08, 161b/08, 187a/08

s.+üñle 130b/20

şok- : sokmak

s.-up 62b/15

şol : sol

s. 185b/18

şoñra : sonra

s. 2b/17, 25a/06, 28a/16, 33b/13,

34b/12, 40b/12, 51a/11, 53b/21,

58b/01, 59a/11, 62b/03, 64a/10,

73b/14, 86a/01, 88a/04, 93a/01,

99b/16, 109b/14, 112b/19, 116b/10,

138b/02, 147b/19, 150a/13, 154b/15,

155b/04, 155b/17, 155b/18, 155b/20,

156b/20, 173b/18, 181a/08, 187b/17

s.+dan 99b/17, 144b/07

s.+dur 87b/05

şor- : sormak

s.-araḥ 2b/13

s.-madın 3a/19, 164a/06

söyle- : söylemek

s.-dükde 74a/12

s.-dükden şoñra 57b/06

s.-düm 22a/10

s.-medin 57b/05

s.-mek 31b/14

s.-meyeyüm 56b/17, 57a/02

s.-mezden 57b/03, 57b/04

s.-miş 187a/10

s.-mişdür 57b/06

s.-rin 31b/13

s.-rse 56b/17, 56b/18, 57b/05

s.-rsem 57b/04, 57b/05

s.-şmek 37a/09, 37a/09

s.-yen 32a/01

s.-yene 187a/09

s.-yüp 23a/14, 187a/02

söz

s. 37a/09

s.+de 33b/02

s.+i 3b/13

s.+ine 147b/07

s.+ini 125b/11

s.+ler 187a/02

şu : su

s. 2b/01, 2b/05, 2b/12, 3a/19, 5a/09,
6a/16, 6a/18, 7a/09, 18a/02, 145a/09,
158b/08, 158b/19, 165a/14

s.+da 13b/03, 166a/01

s.+dan 3a/19

s.+nuñ 2b/02

s.+ya 6b/19, 140b/05

s.+yı 4b/05, 7a/09, 145a/12

s.+ymuñ 140a/20

suʾāl (A.) : soru

s. 3a/20, 3a/21, 115a/02, 161b/10

suʾāl eyle- (A.+T.) : sormak

s.-mek 176a/05

s.-mez 96b/09

suʾāl it- (A.+T.) : sormak

s.-dükde 117b/15

s.-üp (t>d) 97b/21

suʾāl ol- (A.+T.) : sorulmak

s.-mduḥda 11a/05, 38b/03, 63b/09,
136a/18, 161b/07

şubaşı : şehirlerde kadıların emrinde bulunan,
güvenlik ve belediye işleriyle görevli
zâbita memurlarının başı

s. 106a/09

şubḥ (A.) : sabah vakti, sabah

s.+ı 10a/03

şubūt (A.) : görünme

s.+ı 107a/06

- şudür (A.< çkl. şadr) : göğüsler, kalpler
s.+ı 72b/02, 181a/14
- şūfī (A.) : kendini dünya işlerinden
arındırarak Tanrı'ya yönelmiş kimse
s. 69b/21
- sū-i zann (A.+A. →F.) : kötü sanı, kuşku
s.+dur 164a/09
- sukūt (A.) : düşme, aşağı inme
s. 9a/12, 188b/15
- şula- sulamak
s.-nmağ 3a/10
- şulb (A.) : zürriyet, soy
s. 31a/17
- şulehā-yı ümmet (A.+A. →F.) : ümmetin
günah işlemeyenleri
s.+den 73b/11
- şulh (A.) : uzlaşma
s. 117a/05, 117a/06, 129a/14,
129b/02, 129b/19, 130a/15, 130b/12,
130b/13, 131a/01, 131b/13
s.+a 98a/07, 106b/17, 130b/13,
131a/20
s.+um 130b/20
s.+uñ 129b/07, 129b/20
s.+ı 173b/04
- şulh eyle- (A.+T.) : barıştırmak
s.-miş 130b/20
s.-se 129a/03
- şulh it- (A.+T.) : barıştırmak
s.-dükden soñra 131b/03
s.-düm 131a/21
s.-mişler 22b/06
s.-üp (t>d) 130a/09, 131a/11,
131b/13
- şulh ol- (A.+T.) : uzlaşmak
s.-ındukdan soñra 129a/17
s.-msa 129a/21
- şulh-ı merķüm (A.+A. →F.) : adı geçen
uzlaşma
s. 129a/14, 129a/21
s.+ı 130b/21
- şulh-ı mezbūr (A.+A. →F.) : adı geçen
uzlaşma
s. 129a/18
- şulı : sulu
s. 89b/16
- sultān (A.) : 1. kesin delil, 2. kesinlik, 3.
hükümdar
s. 8a/11, 13b/05, 87b/19, 166b/21
s.+a 181a/12
s.+dan 98a/11, 99a/14, 148b/10,
181a/12
s.+la 181a/13
s.+ımuz 177b/08
- s.+uñ 130b/02, 130b/04, 130b/05,
131a/13, 131a/15, 131a/16
s.+ı 68a/03, 181a/11
- süre-i şerīfe (A.+A. →F.) : kutsal sure
s.+den 12b/02
- süre-i uhrā (A.+A. →F.) : diğer sure
s.+dan 12b/02
- şüret (A.) : 1. dış görünüş, biçim, şekil, 2.
çehre, 3. tarz, yol
s. 86b/09, 88a/16, 120b/17
s.+de 15b/06, 31a/15, 37a/15, 43a/01,
50a/09, 50b/13, 52b/11, 53b/14,
59b/19, 71a/06, 80a/07, 83b/18,
88a/09, 88b/19, 92a/16, 104a/18,
106b/07, 113b/16, 114b/19, 117a/01,
121b/21, 125a/12, 129b/06, 130b/19,
130b/21, 133a/04, 134b/21, 138b/15,
141a/10, 146a/13, 146a/14, 149b/20,
151b/10, 166b/11, 185a/18
s.+dedür 23a/11
s.+e 130b/06
s.+i 78b/06, 95a/16
- şüret-i evvel (A.+A. →F.) : ilk tarz
s.+i 88a/13
- şüret-i infişāl (A.+A. →F.) : ayrılma şekli
s.+de 1b/16
- şüret-i merķūme (A.+A. →F.) : adı geçen
tarz, şekil
s.+de 52b/14
- şüret-i mezbūre (A.+A. →F.) : adı geçen tarz,
şekil
s.+de 135a/04
- şüret-i muharrer (A.+A. →F.) : yazılmış olan
tarzda
s.+de 57b/06
- şüret-i şāniye (A.+A. →F.) : ikinci tarz
s.+de 22a/11
- şüret-i ūlā (A.+A. →F.) : ilk tarz
s.+da 3b/07, 22a/11, 132a/07
- surnā (F.) : zurna
s. 67b/18
- şusuz : susuz
s. 89b/16
- su'ūd (A.) : kutsal sayılan yıldızlar
s. 40a/13
- şuvar- : sulamak
s.-mağā 158b/19, 158b/20
s.-ırın77a/03
- suvār ol- (F.+T.) : at binmek
s.-mayup 136b/09
- şuver (A.< çkl. şüret) : görünüşler, şekiller
s. 113a/13
- şübūt (A.) : varlığı, gerçekliği kesin olarak
ortaya çıkma, gerçekleşme

s. 173b/04
 sücüd (A.) : secde etme, secde
 s.+e 14a/18
 südüs (A.) : altıda bir
 s. 133b/21, 134a/01, 155b/02,
 175b/02
 s.+dür 155b/03
 s.+i 133b/19, 134a/02
 s.+idür 134a/03
 süknā (A.) : 1. oturulan, ikamet edilen yer,
 mesken, 2. oturma, ikamet etme
 s. 130a/17, 145a/10
 s.+sı 81b/05
 s.+sın 82a/14
 s.+sından 130a/15
 s.+ya 80b/18
 süknā ol- (A.+T.) : ikamet etmek
 s.-mamağı 80b/17
 sükün (A.) : durgunluk
 s.+i 119b/09
 süküt (A.) : susma, konuşmama, sessizlik
 s. 28a/06, 86a/10, 97a/19, 160b/08,
 182a/07
 s.+ı 117a/02
 süküt it- (A.+T.) : susmak
 s.-dükde 23a/14
 şülüş (A.) : üçte bir
 s. 78a/06, 155b/02, 174a/17
 s.+den 54a/01, 55a/08, 138b/08,
 173a/08
 s.+idür 52b/20
 s.+ini 78a/05
 s.+inüñ 78a/05
 şülüşān (A.) : üçte iki
 s. 78a/06, 175b/02
 s.+ı 78a/05, 169b/17, 174a/17
 şülüş-i erbā° (A.+A. →F.) : dörtte üç
 s.+ı 175b/09
 şümün (A.) : sekizde bir
 s. 175b/02
 sünnet (A.) : 1. Hz. Muhammed'in
 Müslümanlarca uyulması gerekli
 sayılan davranışları ve herhangi bir
 konuda söylemiş olduğu söz, 2. erkek
 çocukta, erkeklik organının ucundaki
 derinin çepeçevre kesilmesi
 s. 10a/09, 10a/09, 15b/06, 74b/03,
 159b/12, 177b/17, 184b/09
 s.+dür 4b/01
 sünnet eyle- (A.+T.) : erkek çocukta erkeklik
 organının ucundaki deriyi çepeçevre
 kesmek
 s.-dükde 167b/01
 s.-medi 74b/05

sünnet it- (A.+T.) : erkek çocukta erkeklik
 organının ucundaki deriyi çepeçevre
 kesmek
 s.-üp (t>d) 74b/03
 sünnetci : çocukları sünnet eden kimse
 s. 167b/01
 sür- : sürmek
 s.-ülmiş 150b/14
 s.-üp 3a/09, 140a/09, 149b/08,
 176b/01
 sürç- : kaymak
 s.-üp 140b/05
 süd : süt
 s. 34a/03

[Ş]

şāgil ol- (A.+T.) : meşgul olmak
 ş.-mağ 139a/19
 şāhī (F.) : para (Kıran'ın yirmide biri
 değerinde ola eski bir İran prası),
 şahla ilgili, şah olma
 ş. 160b/19, 187a/17
 ş.+lerüñ 160b/19
 ş.+yi 187a/16
 şāhid (A.) : tanık
 ş. 31b/16
 ş.+den 101b/12
 ş.+i 99b/06, 99b/06
 ş.+ine 104b/13, 104b/14
 ş.+ler 37a/14, 80a/08, 102a/10,
 102b/05, 103a/09, 103b/01, 106b/04,
 112b/09
 ş.+leri 102b/10, 104b/12, 111a/05
 ş.+lerin 106b/19
 ş.+lerüñ 107a/01, 114a/05
 ş.+üz 117b/16
 şāhideyn (A.) : iki tanık
 ş. 34a/09, 105a/07, 122b/20, 122b/20
 şahş (A.) : kişi
 ş.+a 107a/08
 şā°ibe (A.) : noksan, kusur
 ş. 47b/02
 şākīr (A.) : halinden memnun olup şükreden
 ş. 176a/08
 şāmil (A.) : kapsayan
 ş.+dür 147a/13
 şāmil ol- (A.+T.) : içermek, kapsamak
 ş.-up 131a/20
 şarāb (A.) : üzüm şirasından üretilen mayalı
 ve alkollu içki
 ş. 3a/13, 43a/01, 58a/19, 58a/20,
 162b/13, 165b/09
 ş.+a 56b/15

şarāb ol- (A.+T.) : şıranın şaraba dönüşmesi

ş.-an 165b/02

şarāb-ı hamr (A.+A. →F.) : alkollü içecek

ş.+da 43a/05

şark (A.) : doğu

ş. 155b/03

şart (A.) : koşul

ş. 43b/16, 43b/16, 52b/16, 52b/16,
103a/05, 105a/02, 105a/02, 131b/14,
137a/07, 137a/08, 138b/07, 138b/14,
144a/17, 145a/10

ş.+dur 4a/02, 20b/05, 20b/05, 78a/17,
83b/12, 89b/19, 138b/07, 140a/07,
159a/13, 159a/15, 159a/15

ş.+la 43b/15

ş.+ları 157b/03

ş.+uñ 148b/12

ş.+ı 89b/15, 93a/12, 131b/12,
137a/06, 138b/12, 156b/21

ş.+ıdur 20b/06, 89b/21

ş.+ıyla 24a/03

şart eyle- (A.+T.) : 1. uyulması kesin olarak
istenen bir şart olarak öne sürmek,
şart koşmak, 2. (boşamaya bağlı
olarak) yemin etmek

ş.-dükde 39a/20

ş.-dükden şöña 57a/17, 106a/13

ş.-miş 43b/06, 83a/05

şart it- (A.+T.) : 1. uyulması kesin olarak
istenen bir şart olarak öne sürmek,
şart koşmak, 2. (boşamaya bağlı
olarak) yemin etmek

ş.-dükden şöña 42b/15, 45b/21,
58a/01, 58a/19

ş.-en (t>d) 56b/15

ş.-miş 58b/01, 80b/17, 80b/19

ş.-üp 47a/10, 83a/04, 145a/10

şart ol- (A.+T.) : gerekmek, kaçınılmaz bir
durum almak

ş.-a 157b/06

ş.-maduğı 103a/06

ş.-mak 157b/19

ş.-miş 81b/05

ş.-sa 133a/01

ş.-ınmadadur 35a/13

ş.-ınmadı 136b/10

ş.-ınmış 144a/17

şart-ı bātil (A.+A. →F.) : geçersiz koşul

ş. 58b/01

şart-ı hālīş (A.+A. →F.) : tartışmasız koşul

ş. 105a/02

şart-ı merkūm (A.+A. →F.) : adı geçen koşul

ş. 114b/08

şartla- (A.+T.) : koşullandırmak

ş.-yup 41a/01

şartlı (A.+T.) : koşullu

ş. 58b/05

şāyir ol- (A.+T.) : herkes tarafından

duyulmak, her tarafa yayılıp herkesçe
bilinir duruma gelmek

ş.-mış 133b/21

şedid (A.) : şiddetli, katı

ş.+dür 60a/02

şedid ol- (A.+T.) : şiddetli olmak

ş.-ınur 62a/09

şeff (A.) : 1. bir suçun affı için aracılık eden
kimse, 2. bir mülk üzerinde şufa
hakkına sahip olan kimse

ş. 80b/04, 176b/17

ş.+i 155a/16

ş.+ler 154b/14

ş.+leri 154a/12

şeff ol- (A.+T.) : bir suçun affın için aracılık
etmek

ş.-an 154a/19

şeff-i şüfa (A.+A. →F.) : bir mülkün satın
alınmasında ön alım hakkı olan

ş. 80b/04

şehadet (A.) : 1. tanıklık, şahitlik, 2. şehitlik,
şehit olma

ş. 79a/19, 79b/05, 101a/06, 103a/12,
103a/13, 103a/15, 104a/06, 104a/12,
104a/13, 104a/20, 106b/06, 107a/07,
114a/06

ş.+de 104a/12

ş.+dür 105b/17

ş.+i 23a/06, 74b/18, 96a/19, 96a/21,
100a/01, 100a/08, 102a/05, 102a/06,
102a/17, 102b/14, 103b/04, 106a/16,
114a/05

ş.+in 105b/17, 106a/01, 106a/03

ş.+inde 103/12

ş.+leri 19b/16, 71b/11, 99b/17,
100a/14, 102b/10, 104a/11, 104a/19,
106a/15, 112b/09

ş.+lerin 107a/03, 117b/17

ş.+lerinde 101a/05, 102a/01

ş.+lerine 117b/14

ş.+lerinüñ 107a/02

ş.+uñ 104a/19

şehadet eyle- (A.+T.) : tanıklık etmek

ş.-dükde 105b/16, 105b/21, 106a/08

ş.-düklerinde 106b/04, 169a/07

ş.-mekle 101a/11

ş.-seler 61b/18, 99b/06, 99b/16,
100a/14, 101a/05, 101b/16, 102a/01,
103a/10, 103b/09, 105a/08, 105a/18,
106a/14, 111a/05

şehâdet it- (A.+T.) : tanıklık etmek
 ş.-diler 169a/09
 ş.-dürse 104a/11
 ş.-en (t>d) 101b/10, 106b/03
 ş.-ene (t>d) 101a/04
 ş.-enler (t>d) 101b/11, 105a/01
 ş.-erüz (t>d) 103a/16, 117b/16
 ş.-mek 102b/05
 ş.-mekle 104a/10
 ş.-miş 107a/02
 ş.-üp (t>d) 19b/14, 19b/16
 şehâdet-i şer'îye it- (A.+A. →F.+T.) :
 şer'îata uygun tanıklık etmek
 ş.-düklerinde 117b/13
 şehîd (A.) : kutsal bir ülkü veya inanç
 uğrunda ölen kimse
 ş. 3a/05
 şehir (F.) : şehir
 ş.+de 11b/07, 13b/15, 189a/13
 ş.+den 45b/08, 144a/12
 ş.+e 144a/12
 ş.+inde 3b/17
 ş.+ün 35a/03
 şehir-i kaşîre (A.+A. →F.) : dışarı çıkılmayan
 ay
 ş.+dedür 50a/10
 şehvet (A.) : karşı cinse duyulan şiddetli
 arzu, cinsel istek
 ş. 103a/21
 şekâ° (A.) : 1. talihsizlik, uğursuzluk, 2.
 alçaklık, rezalet
 ş. 108b/14
 şekil (A.) : biçim
 ş. 97a/18
 şekk it- (A.+T.) : kuşku duymak
 ş.-dügi 7a/21
 ş.-en (t>d) 7a/21
 şems (A.) : güneş
 ş. 17b/06, 17b/15
 şems-i zâile (A.+A. →F.) : batmış olan
 güneş
 ş.+dür 9b/18
 şer' (A.) : şeriat, İslam şeriatı
 ş. 51a/03, 72b/10, 91b/05, 95a/14
 ş.+e 69b/18, 76a/05
 ş.+le 59a/13, 60a/19, 62a/02, 62b/15,
 63b/20, 154a/12, 165a/10
 şir'a (A.) : şeriatle ilgili, şer'îata uygun
 ş.+nuñ 26a/13
 şerâ'it (A.< çkl. şer'îat) : şartlar, koşullar
 ş. 30a/16
 ş.+in 154b/15
 şerâ'it-i gülüş (A.+A. →F.) : şartların üçte
 biri

ş.+e 141a/11
 şerâ'it-i şehâdet (A.+A. →F.) : tanıklık
 etmenin şartları
 ş. 104b/08
 şerâ'it-i taleb-i şuf'a (A.+A.+A. →F.) :
 öncelikli alım hakkını isteme şartları
 ş.+yı 154b/04
 şer'an (A.) : şeriat bakımından, şer'îata göre
 ş. 1b/09, 2a/20, 3a/05, 3b/17, 8a/07,
 8b/18, 9a/10, 9a/12, 13b/15, 16b/02,
 16b/04, 16b/13, 17a/05, 18a/09,
 19b/15, 20b/16, 21a/04, 21b/02,
 23b/14, 31a/16, 32a/10, 34b/13,
 34b/19, 35a/12, 37a/11, 37b/05,
 37b/14, 38a/17, 41a/02, 42a/12,
 43a/04, 43b/02, 43b/07, 44a/14,
 45b/03, 46a/10, 46a/16, 46b/19,
 47a/11, 50a/02, 50b/04, 51b/06,
 53a/17, 53b/02, 55a/07, 55a/18,
 56b/17, 57a/02, 57a/18, 57b/05,
 58b/17, 59a/13, 59a/19, 60a/20,
 60b/05, 62a/08, 62a/20, 63b/03,
 64a/03, 66b/11, 67b/12, 68b/12,
 68b/16, 69a/19, 69b/07, 70a/01,
 70a/21, 72b/01, 73a/01, 73a/14,
 73b/03, 73b/16, 74a/02, 74a/09,
 74b/13, 75a/20, 75b/03, 75b/18,
 76a/09, 76b/15, 76b/17, 78b/06,
 81a/20, 82a/18, 83a/06, 85a/09,
 85b/12, 86a/19, 87a/01, 88a/06,
 88a/13, 89b/03, 91a/07, 91a/11,
 91b/02, 92a/04, 93b/09, 94a/03,
 95b/11, 96a/11, 96b/08, 96b/20,
 97a/14, 97a/18, 98b/08, 99a/01,
 99a/13, 99b/17, 100a/02, 100a/14,
 100b/19, 101a/06, 102b/14, 102b/21,
 103a/10, 103b/01, 103b/09, 104a/11,
 104a/19, 104b/09, 105a/08, 105a/18,
 107b/12, 108b/11, 110b/16, 110b/20,
 111b/08, 112b/10, 113a/01, 113b/10,
 114a/01, 114b/09, 115b/04, 117a/10,
 117a/17, 117b/08, 117b/20, 118b/06,
 120b/15, 120b/16, 121b/04, 121b/19,
 122a/02, 123a/11, 124a/14, 124b/06,
 125b/06, 125b/10, 127b/05, 128a/09,
 129a/14, 129a/21, 129b/13, 129b/20,
 130a/10, 130b/03, 130b/14, 130b/21,
 131a/14, 132a/08, 133a/01, 138a/02,
 138a/06, 139a/02, 140a/06, 140a/11,
 143a/16, 147b/04, 149b/12, 149b/21,
 151b/19, 154b/01, 156a/02, 156a/18,
 157a/01, 160a/06, 160b/07, 160b/20,
 161b/17, 162a/20, 162b/14, 163a/15,
 163a/21, 163b/08, 164a/05, 165a/15,

- 165a/18, 165b/10, 166a/21, 166b/04, 166b/12, 167a/07, 169a/07, 169a/12, 169b/13, 171a/02, 171a/05, 173a/08, 173b/20, 175a/15, 175b/01, 175b/20, 176a/05, 176b/02, 176b/08, 177a/04, 181a/13, 182a/20, 182b/09, 182b/13, 183b/08, 184a/18, 185b/13, 185b/17, 187a/09, 189a/15
- şeref (A.) : başkasının, birine gösterdiği saygının dayandığı kişisel değer, onur
ş. 185a/11, 185a/12
- şerh (A.) : bir anlatım veya kitabı açıklama, yorumlama
ş.+in 181a/19
ş.+inde 26a/15, 30b/12, 182b/14, 182b/19
- şerh-i meşābih (A.+A. →F.) : aydınlatıcı yorumlama ve açıklama
ş.+de 71a/17
- şerī (A.) : şeratla ilgili
ş. 69a/08, 72a/18, 80b/12, 80b/13, 130a/15, 130a/17, 130b/05, 130b/06, 137a/13, 164a/15, 167a/04, 168a/10, 189a/16
- şerī-i şerīf (A.+A. →F.) : İslam şeriatı
ş. 164a/13
ş.+e 69b/18, 72a/21, 130b/05, 164a/14, 167a/04, 187a/02, 187b/16
- şerī'at (A.) : Kur'an-ı Kerim'e dayanan İslam hukuku
ş. 74a/05, 88a/14
- şerīf (A.) : şerefli, kutsal, mübarek
t.+leri 87b/20
- şerīk (A.) : 1. ortak, 2. suç ortağı, 3. arkadaş
ş. 77b/21, 78b/09
ş.+e 77a/04, 77a/17
ş.+inüñ 77b/21, 78a/16, 78b/09
ş.+ler 77a/07, 78a/04, 78b/01, 78b/05
ş.+lerine 78a/08
ş.+lerüñ 155b/17
- şerīk ol- (A.+T.) : şirkete ortak olmak
ş.-duklarında 77a/10
- şetm (A.) : sövme, küfretme
ş.+den 62a/11
- şetm eyle- (A.+T.) : sövmek
ş.-dügi 59a/13
ş.-dükde 59b/03
ş.-miş 61b/09
ş.-se 60b/03, 62a/08
- şetm it- (A.+T.) : sövmek
ş.-dükde 34b/17
ş.-mekle 60b/08
- şetm ol- (A.+T.) : sövülmek
ş.-up 62a/09
- şey° (A.) : nesne, madde
ş. 87a/03, 120b/15, 129a/17, 129b/02, 129b/07, 145b/19, 147b/11, 161b/17, 164a/10
ş.+dür 101b/13
- şeyh (A.) : bir tarikatta en yüce mertebeye ulaşmış olan kimse
ş.+üm 70a/01
- şeyhü'l-islām (A.+A. →A.) : Osmanlı Devleti'nde dini kurumların, şariat mahkemelerinin ve ilmiye sınıfının başı durumunda olup bunlara nezaret eden en yüksek rütbeli din adamına verilen unvan
ş. 34b/07, 65b/15, 68b/19, 73a/16, 144b/08, 147b/12, 169a/20, 182b/18
- şeytān (A.) : semavi dinlerin kutsal kitaplarında isyancı meleklerin, kötü ruhların başı olarak nitelenen varlık, iblis
ş. 178b/15, 182a/13
- şirā (F.) : henüz mayalanmamış, şarap haline gelmemiş üzüm suyu
ş.+sın 165b/09
ş.+sını 165b/02
- şicāc (A.) : başa ve yüze vurarak meydana getirilen yara
ş.+durlar 169b/14
- şiddet (A.) : bir güç, hareket veya kuvvetin derecesi
ş.+e 176a/08
- şifā° (A.) : bedensel veya ruhsal bir hastalığın son bulması, hastalıktan kurtulma, iyileşme
ş. 161a/14
- şihne (A.) : inzibat memuru, şehir zabıtası
ş. 30b/12
- şimdi : şimdi
ş. 42a/21
ş.+ye 189a/05
- şirā° (A.) : 1. satın alma, satın alınma, 2. satış
ş. 154b/17
ş.+dan 150a/12
ş.+sın 150a/05
ş.+ya 107a/09, 150a/05, 150a/11
- şirā-yı fāsīd (A.+A. →F.) : geçersiz satış
ş. 89a/13
- şirā-yı şahīh (A.+A. →F.) : gerçek satış
ş. 81a/06
- şurb-i hāmır (A.+A. →F.) : içki içme
ş.+a 60a/18
- şurb-i hāmır it- (A.+A. →F.+T.) : içki içmek
ş.-erken (t>d) 46a/08

ş.-üp (t>d) 125b/12
 şirk (A.) : Allah'a eş ve ortak koşma
 ş.+dür 72b/18
 şirket (A.) : bir iş için birden fazla kimsenin meydana getirdiği ticârî ortaklık
 ş. 77a/12, 78a/01, 78a/15, 78a/15, 78a/16, 78b/10, 108b/14, 124a/18, 157b/06
 ş.+e 78a/05, 78a/08
 şirket-i ^{ca}kđ (A.+A. →F.) : iki veya daha fazla kişinin birleşerek elde edilecek kazançta ortak olmak üzere yaptıkları sözleşme, ortaklık sözleşmesi
 ş.+dedür 78b/02
 şirket-i ^{cin}ân (A.+A. →F.) : ticari amaçla iki veya daha fazla kişinin sermaye koyarak akdettikleri şirket
 ş. 77a/07, 131b/18
 şirket-i müfâvaža (A.+A. →F.) : ortaklar arasında hem sermayenin miktarı, hem de kar hisseleri eşit halde bulunup hiç birinin fazla ticarete elverişli malı bulunmamak üzere akdedilen şirket
 ş. 77b/18
 şirket-i mülk (A.+A. →F.) : mülk ortaklığına dayanan şirket
 ş. 78b/02
 şirket-i şanāyîc (A.+A. →F.) : ortakların emeklerini ortaya koyarak ve başkalarından iş alarak elde edilen kazancın aralarında paylaştırıldığı şirket
 ş. 78a/02
 şirket-i vücūh (A.+A. →F.) : kurucularının sermayesi olmadan itibarlarına dayanarak veresiye mal alıp satmakla kazandıkları karın aralarında paylaştırılmasını ön gören şirket
 ş.+dur 78a/02
 şirketü'l-şanāyîc (A.+A. →A.) : ortakların emeklerini ortaya koyarak ve başkalarından iş alarak elde edilen kazancın aralarında paylaştırıldığı şirket
 ş. 78b/10
 şirketü'l-vücūh (A.+A. →A.) : kurucularının sermayesi olmadan itibarlarına dayanarak veresiye mal alıp satmakla kazandıkları karın aralarında paylaştırılmasını ön gören şirket
 ş.+dur 78b/11
 şirret (A.) : huysuz, kavgacı, geçimsiz, yaygaracı, edepsiz

ş. 108b/13
 ş.+i 43a/02
 şol (A.) : 1. şu, 2. o
 ş. 10b/06, 10b/10, 17b/15
 şöhet (A.) : herkesçe tanınma, bilinme
 ş.+i 104a/10
 şöyle : şuna benzer, şunun gibi
 ş. 157b/05, 176a/05, 187a/07
 ş.+dür 162a/08
 şu : şu
 ş. 22b/12, 57b/21, 58a/11, 86b/14, 92b/09, 106a/13, 106b/20, 107a/08, 107a/08, 113b/21, 142b/03
 şuf^{ca}a (A.) : öncelikli alım hakkı
 ş. 152b/10, 152b/10, 154a/12, 154a/16, 154a/21, 154b/04, 154b/15, 154b/16, 154b/17, 154b/18, 155a/17, 155a/18, 155a/18
 ş.+sından 154a/15
 ş.+yı 155a/17
 şundan : şu zamirinin çıkma hali
 ş. 87a/01, 157b/18
 şurrah (A.< çkl. şāriḥ) : şarihler, şerhedenler, ilmî eserlere şerh yazarlar
 ş. 53b/04
 şurūṭ-ı vakf (A.+A. →F.) : vakf etme şartları
 ş.+da 79a/18
 şübhe (A.) : şüphe, kuşku
 ş. 164a/12, 164a/13
 şübhe eyle- (A.+T.) : kuşkulanmak
 ş.-se 1b/02
 şübühāt (A.< çkl. şübhe) : şüpheler
 ş.+dan 103b/03, 103b/04
 ş.+m 147b/08
 şühūd (A.< çkl. šāhid) : şahitler, tanıklar
 ş. 97b/19, 101b/21, 103a/05, 106b/21, 107a/03, 117b/13, 117b/15
 şühūd-ı ^{ca}udül (A.+A. →F.) : adil şahitler
 ş. 117b/13
 şürūc eyle- (A.+T.) : başlamak
 ş.-dükde 149a/09
 şürūc it- (A.+T.) : başlamak
 ş.-dükde 15a/20

[T]

tā (F.) : dek, değin, kadar, beri vb. edatlarla birlikte kullanılarak bir fiilin, bir hareketin, bir yerin, bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı, zaman ve uzaklık bakımından abartmalı bir biçimde anlatan bir söz
 t. 60b/06, 63b/13, 69b/18, 70b/15, 104a/01, 130a/15, 150a/12, 160a/14
 ta^{ca}ām (A.) : 1. yemek, aş, 2. yemek yeme

- t. 3a/21, 8b/05, 8b/07, 8b/08, 18a/09, 31a/15, 56a/18, 184b/11
t.+ı 2b/09
t.+ını 18a/06, 20a/04
t.+ların 163a/20, 164a/05
- ta[°]ām it- (A.+T.) : yemek yemek
t.-dürmek 56a/17
- ta[°]aṭṭul (A.) : 1. işsiz kalma, 2. boş kalma
t. 68b/17
- tābir (A.) : gerçekleşmesi onun koşulları ile sınırlanmış durumda olan, bağlı
t.+dür 60b/19
- tābir ol- (A.+T.) : bir şeye ya da kimseye bağlı olmak
t.-up 54b/11, 177b/17
t.-ur 72a/13, 103a/12
- ta[°]bīr it- (A.+T.) : 1. adlandırmak, 2. sözle anlatmak
t.-erse (t>d) 183b/14
t.-mekde 183b/12
- ta[°]bīr ol- (A.+T.) : 1. adlandırılmak, 2. sözle anlatılmak
t.-insun 183b/14
- ṭabl (A.) : davul
t. 67b/18
- tafdīl (A.) : birini veya bir şeyi diğerlerine tercih etme, diğerlerine üstün görme
t. 177b/06, 177b/07
- tafşīl (A.) : bir şeyi bütün ayrıntıları ile açıklama:
t. 178b/16
t.+e 88a/09
t.+i 18a/10, 105a/03, 118b/08, 120a/01
t.+ine 181a/19
- tafşīl-i muḥarrer (A.+A. →F.) : yazılmış olanın ayrıntısı
t. 147b/15
- tağ : dağ
t.+a 140a/09
- tağyīr ol- (A.+T.) : değişmek, başkalaşmak
t.-inan 10b/06
- taḥaḳḳuḳ (A.) : bir şeyin doğruluğunun meydana çıkması. Gerçekleşmek.
Delil ile isbat edilmek
t. 125b/11
- taḥammül (A.) : zor şeylere dayanma gücü, ses çıkarmadan katlanma
t.+ine 60a/04
- taḥāret-i kāmīle (A.+A. →F.) : tam temizlik
t. 3b/05
- taḥarrüz (A.) : sakınma, çekinme, korkma
t. 88a/16
- taḥassür eyle- (A.+T.) : hasret çekmek, özlemek
t.-mek 187a/03
- taḥazzün (A.) : hüzünlenme, kederlenme:
t. 187a/03
- taḥfifāt-ı şer[°] (A.+A. →F.) : şeriatın sağladığı kolaylık
t. 9a/13
- taḥfif-i ibdāl (A.+A. →F.) : değiştirme kolaylığı
t. 9a/13
- taḥfif-i isḳāṭ (A.+A. →F.) : susma kolaylığı
t. 9a/13
- taḥfif-i taḳḏīm (A.+A. →F.) : öne alma kolaylığı
t. 9a/14
- taḥfif-i te[°]hīr (A.+A. →F.) : erteleme kolaylığı
t. 9a/14
- taḥfif-i teğayyūr (A.+A. →F.) : değiştirme kolaylığı
t.+dür 9a/14
- taḥfif-i tenḳīş (A.+A. →F.) : eksiltme kolaylığı
t. 9a/13
- taḥfif-i terḥīş (A.+A. →F.) : izin verme kolaylığı
t.9a/14
- tāhir (A.) : 1. temiz, 2. üzerinde abdest ve guslū bozacak şeylerden biri bulunmayan, dinî hükümlere göre temiz sayılan
t. 3a/06, 3b/18, 6a/13, 7a/10, 40a/12
t.+dür 3a/03
- tāhir ol- (A.+T.) : temizlenmek
t.-up 3a/05
t.-ur 2b/01, 3a/16, 3b/17, 4a/14, 6a/18
- tāhire ol- (A.+T.) : temizlenmek, temiz olmak
t.-an 17b/14
- taḥiyyāt (A.) : Allah'tan uzun ömür dileme
t.+ı 14b/02
- taḥiyyetü'l-mescīdi kıl- (A.+A. →A.+T.) : sabah, öğle ve ikindi namazlarından önce camiye gidildiğinde sevap için iki rekat namaz kılmak
t.-maḳ 12b/11
- taḥḳīḳ (A.) : bir şeyin doğruluğunu ve gerçekliğini araştırma, soruşturma
t. 65b/16
t.+i 43a/17
- taḥḳīḳ ol- (A.+T.) : doğrulanmak
t.-inmişdur 89a/15

taḥkīk-i müctehid (A.+A. →F.) : din
alimlerinin doğrulaması
t. 161b/09

taḥlīf (A.) : birini kendi yerine halef olarak
bırakma
t. 58a/18, 122b/21
t.+ine 58a/17

taḥlīf it- (A.+T.) : halef, ardıl bırakmak
t.-er (t>d) 122a/12

taḥlīl (A.) : tahlil
t. 35a/13

taḥlīl-i emr (A.+A. →F.) : emrin helal
kılınması
t.+in 34a/07

taḥliye (A.) : boşaltma
t. 52b/16

taḥliye it- (A.+T.) : boşaltmak
t.-mek 157b/05

taḥliye ol- (A.+T.) : boşaltılmak
t.-inmakdur 52b/01

taḥrīr (A.) : 1. yazı yazma, 2. kaydetme
t. 4b/11, 11a/12, 65b/16, 68b/20

taḥrīr it- (A.+T.) : kaleme almak, yazmak
t.-üp (t>d) 107a/04

taḥrīr-i nikāḥ ol- (A.+A. →F.+T.) : nikahtan
serbest bırakılmak
t.-mur 31b/15

taḥşīl (A.) : öğrenim görmek
t.+den 185a/10
t.+inden 185a/19

taḥşīl eyle- (A.+T.) : ortaya koymak
t.-mişler 106b/05

taḥşīl it- (A.+T.) : ortaya koymak, öğrenim
görmek
t.-düklerinden 73b/14
t.-emeyüp (t>d) 185a/18
t.-er 75b/04

taḥşīş it- (A.+T.) : bir şeyi bir kimseye veya
bir yere ayırmak
t.-üp (t>d) 65b/14

taḥt-ı nikāḥ (A.+A. →F.) : nikahı altına alma
t. 129b/11
t.+ında 175a/15

taḥyīr (A.) : bir kimseyi iki şeyden birini
seçme hususunda serbest bırakma,
istediğini seçmesini teklif etme
t. 104b/12, 104b/14
t.+e 104b/13

tā-i mübālağa (A.+A. →F.) : sıfat
görevindeki kelimenin sonuna
getirilerek yücelik anlamı katan “t”
t. 177a/13

tā'ib (A.) : tövbe eden
t. 80a/20

tā'ife (A.) : 1. grup halindeki insan topluluğu,
bölük, fırka, takım, 2. kabile, kavim
t.+si 8a/16, 162b/12, 182a/05
t.+sinden 108b/10
t.+sinüñ 182b/01

tā'ife-i merķūme (A.+A. →F.) : adı geçen
topluluk
t.+yi 73b/15

taḥ- : takmak
t.-ıldığı 188b/15
t.-ilup 20b/03

taḥallül (A.) : az olma, azalma
t. 68b/17

tāḳat (A.) : bir şeyi yapabilme, başarabilme
gücü, güç, hal, derman, kuvvet
t. 68a/02

taḳdīm (A.) : 1. kendinden büyük ve üstün bir
kimseye verme, sunma, 2. birine
tanıtma, tanıştırma, 3. öncelik
tanıma, öne alma
t. 8b/08
t.+inde 8b/06

taḳdīm-i sulṭān (A.+A. →F.) : hükümdara
öncelik tanıma
t. 8a/12

taḳdīr (A.) : 1. bir şeyin değerini belirleme, 2.
bir kimseyi veya bir şeyi beğenme, 3.
bir eylemin ya da durumun önemini,
değerini, gerekliliğini anlama,
kavrama
t.+ce 34a/01, 43a/15
t.+insüz 44a/14

taḳdīr eyle- (A.+T.) : 1. beğenmek, 2.
önemini, gerekliliğini, değerini
anlamak, 3. değer biçmek,
değerlendirmek
t.-dükden sonra 50a/01
t.-mek 149a/10

taḳdīr it- (A.+T.) : 1. beğenmek, 2. önemini,
gerekliliğini, değerini anlamak, 3.
değer biçmek, değerlendirmek
t.-mekle 22b/03

taḳdīr ol- (A.+T.) : 1. beğenilmek, 2. değeri,
önemi, gereği anlaşılacak, 3. değeri
biçilmek
t.-mup 75a/19
t.-mur 34b/05

taḳdīrce (A.+T.) : -dığı halde
t. 15b/18, 65a/13, 188b/16

taḳlīd (A.) : belli birine veya bir şeye
benzemeye veya benzetmeye çalışma
t.+e 98a/11

taḳrīr it- (A.+A. →F.) : ders vermek,
anlatmak

- t.-üp (t>d) 48b/10
 takṣīm (A.) : parçalara bölme, bölüştürme
 t. 81a/20, 156a/01
 takṣīm eyle- (A.+T.) : bölmek, bölüştürmek,
 pay etmek
 t.-dükden soñra 156a/16
 takṣīm it- (A.+T.) : bölmek, bölüştürmek, pay
 etmek
 t.-üp (t>d) 88a/10
 takṣīm ol- (A.+T.) : paylaştırılmak,
 bölümlere ayrılmak
 t. 157b/18
 t.-ınmaz 156a/09
 t.-insun 156a/08
 t.-mur 81a/20
 takṣīm-i ğuremā (A.+A. →F.) : borçlunun
 malının alacaklılar arasında
 bölünmesi
 t. 102a/12
 takṣīr (A.) : 1. bir işte kusurlu davranma,
 eksik yapma, kusur etme,
 yapabilecekken yapmama, 2. kusur,
 kabahat, suç
 t. 136a/19, 140b/06
 takvā (A.) : dinin yasakladığı şeyleri ya da bu
 konuda şüphe duyulan şeyleri
 yapmama, günah işlemekten
 kaçınma, günahattan sakınma
 t. 160a/17
 t.+sı 147b/11
 t.+ya 164a/06
 t.+yı 164a/13
 takvāsuz (A.+T.) : Allah'tan korkmayan
 t. 185a/11
 takvīm (A.) : 1. zamanı yıllara, aylara ve
 günlere ayıran yöntem, 2. bir yılın
 günlerini, aylarını, sayılı günlerini
 gösteren, değişik biçimlerde yapılmış
 çizelge veya defter
 t.+de 143a/17
 takyīd it- (A.+T.) : 1. davranışlarını
 kısıtlamak, bir takımkoşullara
 bağlamak, sınırlandırmak, 2. bağlı
 kılmak
 t.-mekle 36a/05
 talāk (A.) : 1. bağı çözme, bağlantıyı
 kaldırma, salıverme, çözme, 2.
 evliliğin sona erdirilmesi, erkeğin
 karısını boşaması
 t. 30b/07, 33a/21, 33b/01, 33b/13,
 33b/14, 34a/06, 36b/09, 36b/13,
 37a/11, 37b/04, 37b/14, 38a/16,
 38b/06, 39b/19, 40a/03, 40a/03,
 40a/09, 40b/11, 40b/15, 40b/15,
 40b/15, 40b/17, 41a/02, 41a/02,
 41a/02, 42b/15, 42b/16, 43a/01,
 43b/06, 43b/15, 45b/21, 46b/20,
 46b/20, 49b/17, 57a/16, 57b/04,
 58a/01, 58a/11, 58b/02, 61b/03,
 104b/12, 106a/13, 130a/14
 t.+a 103b/08, 103b/09, 103b/09,
 110a/19, 114b/09, 116a/16
 t.+da 53a/18, 100a/15, 110a/20
 t.+dan 35a/04, 147b/19, 147b/20,
 147b/21
 t.+dañ 37a/11
 t.+la 46b/19
 t.+ı 40a/04, 60b/04
 t.+ma 38b/03
 talāk vir- (A.+T.) : boşamak
 t. 30a/09
 t.-di 105a/17
 t.-dükde 27b/16, 30b/10, 37b/13,
 38b/17, 41b/16
 t.-dükden soñra 42a/02, 48b/10,
 148a/20, 175a/01
 t.-düm 114b/09
 t.-dün 38b/03
 t.-icek 39a/06
 t.-mek 36b/08
 t.-mekle 21a/08
 t.-se 34b/01
 t.-üp 24b/18, 37b/04, 43b/18, 80b/18
 talāk-ı bā'in (A.+A. →F.) : cinsel ilişki
 öncesi ya da sonrası erkeğin bir söz
 ya da eylem ile gerçekleştirdiği
 boşanma
 t.+den 43a/15
 talāk-ı bā'in vir- (A.+A. →F.+T.) : cinsel
 ilişkiye girmeksizin evlenilen karıyı
 boşamak
 t.-icek 84b/15
 talāk-ı evvel (A.+A. →F.) : ilk boşanma
 t. 34b/13
 talāk-ı ric° (A.+A. →F.) : karısının iddeti
 süresince erkeğin dönebileceği
 boşama
 t.+iye 100a/14
 talāk-ı ric° vir- belli süre içerisinde geri
 dönebilecek şekilde karıyı boşamak
 t.-dükden soñra 46a/13
 talāk-ı şelāşe (A.+A. →F.) : kocanın art arda
 üç defa ya da ayrı ayrı üç defa
 karısını boşaması ile gerçekleşen özel
 boşanma
 t. 34a/21, 35b/08, 39a/05, 103b/07
 t.+nüñ 36a/02
 t.+ye 58b/05

t.+yi 47a/10
 taleb (A.) : 1. istek, dilek, 2. istenen şey, 3. isteme, arzu etme
 t. 23b/16, 75b/03, 85b/18, 94b/20, 98a/15, 138a/18
 t.+e 22b/03, 24a/04, 32b/04, 35a/10, 38a/04, 45b/11, 66a/21, 78b/01, 93a/01, 94a/19, 98a/15, 127a/17, 129b/20, 133a/21, 137b/15, 138a/06, 138b/08, 149a/18, 152a/20
 t.+i 77a/04
 t.+ine 22b/07, 23b/15, 41a/10, 42a/02, 46a/01, 46a/14
 taleb eyle- (A.+T.) : istemek, arzu etmek
 t.-dükde 23b/14, 27a/14, 42b/01, 45a/06, 93b/13, 110a/07, 117a/05, 117a/15, 120b/14, 123a/10, 123b/15, 128a/08, 129a/13, 129a/20, 131a/06, 136a/17
 t.-dükde 49b/09
 t.-dükde 88a/05
 t.-dükde 137b/07
 t.-düklerinde 122a/19
 t.-medin 58a/17
 t.-mege 92a/05
 t.-se 31a/18, 51b/01, 59a/16, 81b/10, 89a/10, 91b/01, 130b/03, 140a/15, 148a/20, 150b/09, 154b/16, 171b/17, 173a/13
 t.-seler 74b/04, 81a/20, 154a/16, 156a/17, 173a/08
 t.-yüp 43b/07, 118a/13
 taleb it- (A.+T.) : istemek, arzu etmek
 t.-dükde 84a/20, 88b/01, 120b/05, 127b/04, 132a/07, 151b/17
 t.-ebilür (t>d) 34a/02
 t.-er (t>d) 91b/07
 t.-erem (t>d) 107a/08
 t.-erse (t>d) 154a/17
 t.-mege 167a/17, 167a/17
 t.-üp (t>d) 24b/06, 62b/05, 75a/15, 75b/17, 81b/09, 85a/17, 102b/04, 108a/20, 110a/06, 110b/08, 110b/09, 118a/10, 118b/05, 172a/12
 taleb ol- (A.+T.) : istenmek
 t.-ma 93a/11
 t.-ındukda 83b/11, 93b/01, 99b/06
 t.-msa 22b/13, 93a/07
 t.-mup 99a/15
 t.-mur 16b/02, 63b/05, 69a/07, 70b/14, 74a/12, 78a/01, 78b/10, 92b/15
 t̃alib ol- (A.+T.) : 1. bir şeyi almaya, bir işi yapmaya, üstlenmeye istekli olmak,

istemek, 2. kadın veya kıza evlenmek isteğini bildirmek
 t.-anlaruñ 96b/19
 t.-manlara 178b/11
 ta^clīm ol- (A.+T.) : eğitilmek
 t.-ınmak 176a/05
 tamar : damar
 t.+lar 159a/12
 t.+larıdur 159a/12
 ta^cmīm (A.) : genelleme, genelleştirme, yayma,
 t.+i 56b/18
 ta^cmīr eyle- (A.+T.) : 1. onarmak, 2. uğranılan bir felaketin verdiği zararları gidermeye çalışmak, 3. düzeltmek
 t. 189b/03
 t.-mese 83a/05
 t.-se 77a/16
 ta^cmīr it- (A.+T.) : 1. onarmak, 2. uğranılan bir felaketin verdiği zararları gidermeye çalışmak, 3. düzeltmek
 t.-elüm (t>d) 77a/16
 t.-memege 189b/03
 t.-üp (t>d) 118b/19
 ta^cmīr ol- (A.+T.) : onarılmak
 t.-ınmak 83a/06
 ta^cmīr (A.) : 1. yaşatma, 2. onarma, onarım, 3. yapılan bir hatayı düzeltmeye çalışma
 t.+e 83a/06
 tāmme (A.) : 1. bütün, eksiksiz, tam, 2. mükemmel, olgun, 3. kesin bir zamanı bildirir
 t. 133a/05
 ta^cn (A.) : 1. birinin kusurlarını söyleme, ayıplama, yerme, 2. sövme, 3. rakibin iddialarını çürütme
 t. 177a/19
 t.+dan 177a/20, 177a/20
 tapu : bir gayrimenkul üzerindeki mülkiyet hakkını gösteren resmî belge
 t. 178b/08
 t.+ya 178b/10
 taraf (A.) : 1. 1. yan, 2. yön
 t.+a 69b/10
 t.+da 81b/05
 t.+dan 155b/16, 189a/05
 t.+ından 107a/01
 tarafeyn (A.) : iki taraf
 t. 111b/21
 t̃arī (A.) : 1. bir kimsede veya bir nesnede ansızın ortaya çıkan, birdenbire beliren

- t. 147b/05
 tārī ol- (A.+T.) : ansızın beliriveren
 t.-an 64a/21
 tārīk (A.) : 1. yol, sokak, cadde, 2. izlenen yöntem, tutulan yol, 3. sebep, vasıta, araç, 4. Allah'a ulaşmak için tutulan yol, bir velinin tuttuğu Allah'a ulaşma yolu, tarikat
 t. 91b/01, 99a/01, 99b/09
 t.+de 98b/20
 t.+dür 165b/03
 t.+i 77a/07, 101b/20, 118a/20, 154b/04, 157a/17
 t.+iyle 133a/06, 172a/12
 t.+le 93a/19
 tārīk-i ʿāmm (A.+A. →F.) : herkese açık geniş yol, kamunun yararlanması için bırakılan yol
 t.+da 189a/04
 t.+dan 156b/16
 tārīk-i hāşş (A.+A. →F.) : 1. özel yol, 2. yalnız mal sahiplerinin geçmesine mahsus yol
 t. 189a/03
 t.+dan 189a/04
 tārīk-i merķūm (A.+A. →F.) : adı geçen yol, tarikat
 t.+da 189a/04
 tārīk-i taşavvuf (A.+A. →F.) : tasavvuf tarikatı
 t.+a 183b/08
 tārīku'l-ğāşb (A.+A. →A.) : zorla almanın yolu
 t. 150b/08
 tāriku's-şalat (A.+A. →A.) : namazı terk edenler
 t. 91a/07
 tārīku's-şerīk (A.+A. →A.) : ortaklık yolu
 t.+e 124b/06
 tarla : tarla, tarıma elverişli olan, sınırlı ve belirli toprak parçası
 t. 178b/08
 t.+larda 169a/17
 tartı : 1. tartmak işi ve sonucu, 2. cisimlerin ağırlıklarını ölçmeye, tartmaya yarayan alet
 t.+sı 89b/18
 taşaddī (A.) : 1. yüzünü dönme, 2. teşebbüs etme, 3. saldırma, taaruz etme
 t.+den 162b/16
 taşadduk (A.) : 1. sadaka verme, sadaka olarak verme, 2. doğruluğu, gerçekliği ortaya çıkma
 t. 152a/07, 176a/07, 176a/09
 taşadduk eyle- (A.+T.) : sadaka olarak vermek
 t.-dükden şöña 75b/03
 taşadduk it- (A.+T.) : sadaka olarak vermek
 t.-düklerinden 85b/21
 t.-mek 166b/19
 taşannu° (A.) : bir şeyi olduğundan farklı gösterme, yapmacık davranış
 t.+uñ 175b/11
 taşarruf (A.) : bir şeyi dilediği gibi kullanma yetkisi, 2. tutumlu kullanma, 3. biriktirilmiş para, 4. sahip olma, sahiplik
 t. 87b/20, 171b/07, 171b/09
 t.+a 96a/17
 t.+ı 86a/15
 t.+ın 150b/08
 t.+ında 178b/10
 t.+unda 121b/09
 taşarruf eyle- (A.+T.) : bir malı veya hakkı dilediği gibi kullanmak, 2. para biriktirmek, 3. para veya tüketim malı olan bir şeyi tutumlu kullanmak
 t.-se 86a/15
 taşarruf it- (A.+T.) : bir malı veya hakkı dilediği gibi kullanmak, 2. para biriktirmek, 3. para veya tüketim malı olan bir şeyi tutumlu kullanmak
 t.-mek 107a/21, 125b/05
 t.-üp (t>d) 54b/09, 87b/18, 151a/16
 taşarruf ol- (A.+T.) : para biriktirilmek
 t.-mup 77a/10
 taşarrufāt (A.) : tasarruflar
 t.+dan 127b/11
 taşdīk eyle- (A.+T.) : 1. doğrulamak, 2. onaylamak
 t.-dūñ 59b/10
 t.-mez 23b/17
 taşdīk it- (A.+T.) : 1. doğrulamak, 2. onaylamak
 t.-mek 74b/18
 t.-mekle 81a/02
 t.-memege 33b/02
 t.-üp (t>d) 54b/18, 125b/17
 taşdīk ol- (A.+T.) : doğrulanmak
 t.-mma-yup 22a/11, 49a/07, 135a/07
 t.-mmağa 36b/19
 t.-mmaz 34b/14
 t.-mur 22a/10, 23a/05, 34b/13, 36b/21, 38b/07, 49a/07, 74a/12, 144a/17
 taşhīh (A.) : 1. düzeltme, yanlış doğru hale getirme, 2. iyileştirme
 t. 117b/21, 185a/18

taşrîh (A.) : 1. hiçbir kuşku bırakmayacak biçimde açıklamak, açık olarak ortaya koyma, kesin olarak belirleme, 2. açık ve anlaşılır duruma getirme
t. 41a/13, 53b/04, 96b/01, 106b/07

taşrîh eyle- (A.+T.) : açıkça belirtmek
t.-miş 135b/19
t.-mişdür 30b/12
t.-seler 80a/08

taşrîh ol- (A.+T.) : açıklığa kavuşmak
t.-ınmışdur 58b/17, 70b/13, 72a/19, 139a/03, 176b/09
t.-ınup 172a/14

taşvîr (A.) : 1. özellik veya nitelik taşıyan ifade, 2. bir şeyi veya bir kimseyi ayrıntıları ile anlatma, göz önünde canlandırma
t. 30a/16

taş : taş
t.+la 165a/17
t.+ları 84a/12

taşra : 1. dışarıya, dışarı, 2. bir ülkenin başkenti veya en önemli şehirleri dışındaki yerlerin hepsi, dışarlık
t. 63b/10
t.+da 58b/06

tahtîr (A.) : temiz hale getirme, paklama temizleme
t. 6a/12
t.+ine 6a/15

tahtîk eyle- (A.+T.) : boşamak
t.-dükden sonra 39a/05, 45b/07
t.-se 35b/09

tahtîk it- (A.+T.) : boşamak
t.-mesinden 36b/07
t.-üp (t>d) 34a/21

tahtûn (A.) : veba
t. 188a/16

tavar : 1. davar, 2. mal mülk, eşya, 3. binek hayvanı
t. 87a/14
t.+ları 142b/01, 159b/15
t.+ların 140a/09, 150b/07
t.+uñ 144a/16
t.+ı 87a/13

tavuk : tavuk
t. 166a/01

tay : üç yaşına kadar olan at yavrusu
t. 103a/12

taayan- : dayanmak
t.-up 98b/21

tâyran (A.) : isteyerek
t. 149a/04

taeyîn (A.) : ne olduğunu anlama, gösterme, belirtme, kararlaştırma
t. 117b/15, 133b/21
t.+e 117b/16
t.+inde 113b/03

taeyîn eyle- (A.+T.) : belirlemek
t.-mek 143a/15
t.-seler 143a/16

taeyîn it- (A.+T.) : belirlemek
t.-düm 41a/03
t.-emeyüp (t>d) 117b/15
t.-üp (t>d) 41a/02

taeyîn ol- (A.+T.) : belirlenmek
t.-ıcağ 21b/16
t.-ınan 88a/07, 143b/20
t.-ınup 23a/16

taeyîn-i müddet (A.+A. →F.) : süre belirleme
t. 34a/02

taeyîn-i vakt (A.+A. →F.) : vakit belirleme
t.+uñ 117b/18

tayy (A.) : aşma, geçme
t. 53a/18

tayy ol- (A.+T.) : bükülmek, dürülmek
t.-ur 70a/01

tayyib (A.) : 1. iyi, hoş, güzel, 2. sağlıklı olan, 3. iyi davranış
t. 152a/07, 166b/19

tazallüm (A.) : gördüğü eziyetten yakınma, sızlanma
t. 172a/12

tazarru eyle- (A.+T.) : yalvarmak, yakarmak
t.-mişler 187a/08

taezîb (A.) : 1. azap verme, eziyet etme, 2. engel olma veya yasaklar koyma
t.+den 62b/04

taezîm (A.) : saygı gösterme, ağırlama, hürmet etme
t. 73b/04, 99a/03, 162b/06

taezîm it- (A.+T.) : saygı göstermek, ağırlamak, hürmet etmek
t.-üp (t>d) 73b/03

taezîmen (A.) : saygı göstererek, hürmet ederek
t. 72b/09, 160b/03

taezîr (A.) : 1. azarlama, 2. had ve kısas suçları dışında kalan suçlara verilen ceza
t. 59a/13, 59a/17, 59a/19, 60b/03, 60b/11, 60b/18, 60b/19, 60b/19, 61b/04, 62a/09, 70b/12, 70b/16, 71a/07, 71a/08, 151a/09
t.+de 60a/06, 61b/09
t.+e 96a/12
t.+i 59b/03, 59b/19

- t.+uñ 59b/21
ta^czîr it- (A.+T.) : azarlamak, cezalandırmak
t.-en (t>d) 71a/07
ta^czîr ol- (A.+T.) : azarlanmak,
cezalandırılmak
t.-inmak 60b/10
t.-mur 32a/11, 60b/08, 60b/08,
60b/10
ta^czîr-i şedîd (A.+A. →F.) : şiddetli ceza
t. 59b/18, 59b/19, 63b/12, 167a/18
tazmîn (A.) : 1. sebep olunan zarar ve ziyanı
ödeme, 2. kefillik, kefil olma
t. 50b/14, 116b/11
t.+e 45a/01, 78a/08, 92b/11, 109b/15,
133a/08, 134b/16, 135a/01, 136a/04,
140a/12, 151b/19, 152a/13, 152a/16,
162b/16, 167b/14
tazmîn it- (A.+T.) : sebep olduğu bir zararı
ödemek, karşılamak
t.-er (t>d) 75b/04
t.-erler (t>d) 50b/06
t.-erse (t>d) 75b/05
tazyîr it- (A.+T.) : kaybetmek
t.-ecegi (t>d) 149b/11
t.-icek (t>d) 149b/12
tazyîk (A.) : 1. bir kişiyi kendi isteği dışında
davranmaya iten zorunluluk, 2. kişiye
uygulanen zorlama, baskı
t. 171a/08
tazyîk ol- (A.+T.) : baskı altında kalmak
t.-maya 171a/09
te^caddî (A.) : 1. adaletsizlik, 2. kanunların
sınırını aşma
t. 136a/19
t.+den 137b/11
t.+si 137b/07
t.+dür 16a/09
te^caddî it- (A.+T.) : kanunların sınırlarını
aşmak
t.-medüğine 140b/06
t.-miş 136b/09
t.-üp (t>d) 137b/10
te^caddîsüz (A.+T.) : vedia veya kiraz
sözleşmesine göre izni olmaksızın
yapılan işlem
t. 137a/06, 152a/20
te^cakkül eyle- (A.+T.) : 1. anlamak, akıl
erdirmek, 2. hatırlamak, aklına
getirmek
t.-mez 72a/11
te^câlâ (A.) : “şanı yüce olsun” anlamında olup
Allah, Hak, Tanrı kelimelerinden
sonra kullanılır
t. 68b/19, 69b/09, 69b/11, 71b/11,
147b/12, 188a/18, 188a/20
t.+dan 70a/20, 70b/01, 183b/21
t.+nuñ 188a/19
t.+ya 116a/16
te^callüm (A.) : ders alarak öğrenme, belleme
t. 185a/19
te^cammüd (A.) : bir işi veya suç sayılan bir işi
önceden tasarlayarak ve bilerek
yapma, bilinçli hareket
t. 20a/03
te^cammüd ol- (A.+T.) : kastten yapılmak
t.-ıcağ 20a/05
t.-an 10b/10
te^cammüden (A.) : önceden tasarlayarak,
planlayarak, bile bile
t. 10b/07
te^câmül-i nâs (A.+A. →F.) : insanlar arasında
alışılagelmiş uygulama
t. 130a/20
te^cârûf eyle- (A.+T.) : örf haline getirmek
t.-mişler 161a/07
te^cassür ol- (A.+T.) : güç ve çetin olmak
t.-sa 161a/15
te^câvün (A.) : karşılıklı yardımlaşma,
birbirine yardım etme
t. 43a/03
teba^c (A.) : tabi olma, uyma
t.+dur 178b/12
tebâ^cüd (A.) : birbirinden ayrılma, uzaklaşma
t. 162a/12
tebdîl (A.) : 1. değiştirme, başka şekle
sokma, 2. tanınmış birinin kimliğini
gizleyerek halk arasında dolaşması,
kılık değiştirme
t.+ine 118b/02
teberru^c eyle- (A.+T.) : 1. bağışlamak, 2.
bağış vermek, yardımda bulunmak
t.-miş 166b/12
teberru^can (A.) : 1. bağış yoluyla, 2.
bağışlararak
t. 51a/02
tebevül eyle- (A.+T.) : işemek
t.-r 182a/13
tebrîd (A.) : 1. ısını azaltma, soğutma, 2.
arayı soğutma, uzaklaşma
t. 14a/20
t.+idür 14a/21
tebyîn (A.) : 1. açık açık anlatma, 2. meydana
çıkarma, ortaya koyma, ispat etme
t. 68a/06
tecdîd (A.) : 1. yenileme, tazeleme, 2.
yenilenme, tazelenme
t.+ine 115b/18

tecdīd-i ĩmān (A.+A. →F.) : imanını sarsacak bir davranışta bulunan bir Müslüman'ın şahadet kelimesi getirerek imanını tazelemesi
t. 62a/10, 69a/20, 70a/03, 70a/21, 73a/01, 73b/04, 74a/04

tecdīd-i ĩmān eyle- (A.+A. →F.+T.) : iman tazelemek, yenilemek
t.-dükde 98a/11

tecdīd-i nikāh (A.+A. →F.) : nikah tazeleme
t. 62a/10, 129b/13

te°cīl (A.) : erteleme, geri bırakma
t. 70b/14, 91a/02

tedārik (A.) : 1. edinme, sağlama, hazır etme, hazır bulundurma, araştırıp elde etme, 2. hazırlık
t. 73a/15

tedbīr (A.) : bir şeyi önlemek veya olmasını sağlamak için yapılan hazırlık, önlem, 2. üzerinde tasarruf etme, idare etme, yönetme
t. 53b/03, 53b/03
t.+indür 53a/10

tedbīr-i muṭlaḳ (A.+A. →F.) : köle sahibinin hiçbir şarta bağlı olmaksızın ölümü ile gerçekleşen tedbir
t. 53b/14

te°dīb ol- (A.+T.) : terbiye edilmek
t.-up 106b/05

te°dībēn (A.) : terbiye vermek amacıyla, terbiye için, uslandırmak amacıyla
t. 171a/05

te°emmūl it- (A.+T.) : etraflıca düşünmek
t.-üp (t>d) 104a/01

tefaḥḥuṣ it- (A.+T.) : ayrıntılı şekilde araştırmak
t.-üp (t>d) 103b/20

tefāṣīl (A.) : ayrıntılar, tafsiller
t.+ine 178b/17

tefāvūt (A.) : 1. ayırıcı özellik, fark, ayırım, 2. iki şeyin birbirinden ayrılması, farklı olma
t. 102a/02
t.+ine 169b/21

tefāvūt ol- (A.+T.) : özelliklere göre ayırt edilmek
t.-mayıcaḳ 184b/11

teferrūs ol- (A.+T.) : sezilmek
t.-mayıcaḳ 120a/01
t.-ınan 6a/17
t.-ınur 47a/12

tefrīg (A.) : 1. dolu kabı boşaltma, 2. dolu kabın boşaltılması, 3. kurtarma, vazgeçirme

t. 73b/11

tefrīḳ (A.) : 1. ayırma, 2. ayrılma
t. 22a/10, 22a/11, 52b/14

tefrīḳ it- (A.+T.) : ayırmak
t.-dügi 46b/19
t.-er (t>d) 46a/17

tefrīḳ ol- (A.+T.) : ayrılmak
t.-ındukda 43a/13

tefsīḳ (A.) : bozgunculuğa sürüklenme
t. 73b/16

tefsīr (A.) : Kur'an'ı Kerim'in surelerini belli kaynak ve kuramlara dayanarak açıklama ve yorumlama
t. 187a/05

tefsīr eyle- (A.+T.) : yorumlamak
t.-mişler 72b/11

teğayyūr (A.) : değişme, başkalaşma
t. 7a/10

teḥālūf it- (A.+T.) : uymamak
t.-üp (t>d) 113b/02

teḥālūf ol- (A.+T.) : zıt olmak
t.-ındukdan ṣoñra 157a/02

tehdīd it- (A.+T.) : gözdağı vermek
t.-dügi 148b/11

te°ḥīr (A.) : erteleme, sonraya bırakma
t. 8b/07, 9a/12, 76a/05, 90b/21, 96a/12, 98a/06, 98a/07, 184b/19
t.+de 8b/06, 8b/07
t.+dür 14a/21

te°ḥīr eyle- (A.+T.) : ertelemek, sonraya bırakmak
t.-mekle 98a/06

te°ḥīr it- (A.+T.) : ertelemek, sonraya bırakmak
t.-mekle 152b/10
t.-meyince 131a/07
t.-üp (t>d) 96a/11

teḳābūl (A.) : karşılık olma, karşılama, yerini tutma
t. 81a/17

teḳābūl it- (A.+T.) : bir şeyin yerini tutmak
t.-diler 68a/04
t.-e (t>d) 81a/17

tekbīr (A.) : İslam dininde Allah'ın büyüklüğünü belirtmek için söylenen "Allahu ekber" sözü
t. 14b/08, 14b/09
t.+i 14b/08

tekfīr it- (A.+T.) : birini kafir saymak
t.-en (t>d) 73b/16

tekḫīf (A.) : yapması için birinden bir iş isteme
t. 120b/16

- teklîf it- (A.+T.) : önermek, öneride bulunmak
t.-üp (t>d) 123a/02
- teklîf ol- (A.+T.) : önerilmek
t.-mur 93b/03, 120b/15, 122a/10
- tekmîle (A.) : tamamlamak için yapılan şey
t. 178b/14
- tekrâr (A.) : aynı olayın, işin, hareketin yeniden ortaya çıkışı, tekrarlanması
t. 23a/15, 58a/20, 58a/21, 86a/17, 98a/11, 150b/12, 152a/20
- tekrâr it- (A.+T.) : bir iş, olay vb. yeniden ortaya çıkmak, tekrarlanmak
t.-mek 7a/21
t.+a 182b/21
- tekrîmen (A.) : saygı göstererek
t. 72b/09
- tekzîb (A.) : yalanlama, doğru olmadığını açıklama
t. 22a/09, 125b/17
- tekzîb-i naşs-ı şarîh (A.+A.+A. →F.) : açık hükmün yalanlanması
t. 71b/13
- telbîs (A.) : ayıbını, kusurunu gizleme
t. 119a/01, 120a/01
- telef (A.) : yok etme, mahvetme, öldürme
t.+den 98b/18
- telef ol- (A.+T.) : mahvolmak, ölmek
t.-ınmakdan 76b/18
- telehhî (A.) : oyunla vakit geçirme, oynama, eğlenme
t. 166a/20
- telezzüz (A.) : tad alma, lezzetlenme
t. 73b/14
- telkîb ol- (A.+T.) : bir takma adı olmak
t.-man 155b/04
- temâm (A.) : tamamlamak
t. 3b/20, 7b/20, 99b/17, 128a/09
t.+ı 84a/02
t.+ma 157a/18
t.+ında 96a/20, 137b/07
- temâm it- (A.+T.) : tamamlamak
t.-er (t>d) 13a/20, 13a/21, 15b/20
t.-üp (t>d) 14b/02
- temâm ol- (A.+T.) : tamamlanmak
t.-dı 36b/19
t.-dukdan 30b/11, 114b/08, 142b/13, 187a/05
t.-dukdan sonra 94a/20
t.-ınca 43a/13
t.-madın 7b/18, 21a/16, 39b/20
t.-ur 139a/18
- temâmu'l-iddet (A.+A. →F.) : iddet süresinin tamamı
t.+i 21a/09
- temellük (A.) : sahip olma, malik olma
t.+e 130a/10
- temerrüd (A.) : inat etme, karşı durma, kafa tutma
t. 98b/08
t.+i 98b/09
- temettü' it- (A.+T.) : kazanç sağlamak
t.-üp (t>d) 185a/10
- temîm (A.) : muska, nazarlık
t. 186b/06
- temlîk (A.) : bir şeyi birinin mülkü kılma, bir mülkü birinin üstüne yapma, mülk olarak verme
t.+e 82b/21
- temlîk it- (A.+T.) : bir malı birine mülk olarak vermek
t.-dügi 186a/21
t.-düm 138a/16
t.-erse (t>d) 16b/13
t.-üp (t>d) 139b/03
- temme'l-kitâb (A.+A.) : kitap bitti
t. 189b/12
- temrîz (A.) : zayıf gösterme
t.+e 50b/01
- temyîz (A.) : iyiyi kötüden ayırma
t. 132a/17
t.+e 72a/12
- temyîz eyle- (A.+T.) : ayırmak, seçmek
t.-mez 10b/11
- temyîz it- (A.+T.) : ayırmak, seçmek
t.-emez (t>d) 105a/09
- tenâküz (A.) : bir sözün diğer bir sözle çelişmesi, çelişki
t. 123b/17
t.+ı 117b/21
- tenâküz ol- (A.+T.) : çelişkili olmak
t.-ur 117b/20
- tena^{cc}um eyle- (A.+T.) : bolluk içinde bir hayat sürmek
t.-yüp 73b/03
- tenbîh (A.) : uyarma, uyarı, aklını başına getirme
t. 8a/17
- tenbîh ol- (A.+T.) : uyarılmak
t.-indukdan sonra 162b/12
- teⁿnîş (A.) : Arapça'da eril bir kelimeyi dişil yapma
t. 177a/14
- tenvin (A.) : Arap alfabesinde üstüne konduğu kelimenin sonunu -en, -ün, altına konduğu zaman -in olarak okutan hareke
t.+le 186a/14

terāviḥ (A.) : Ramazan ayı boyunca, yatsı namazından sonra kılınan namaz, teraviḥ namazı
t. 8a/19

tercīḥ ol- (A.+T.) : yeğ olmak
t.-mup 102a/12
t.-mur 102a/12

tereke (A.) : ölen bir kimseden kalan eşya, mal mülk
t. 83b/11, 172a/19
t.+de 82a/14
t.+den 112b/20, 125b/17
t.+nün 83b/11
t.+si 95b/09, 102a/11, 128a/07
t.+sin 147a/11, 156a/16
t.+sinden 102b/04, 116b/10
t.+sindendür 112b/21

terk (A.) : bırakma, ayrılma
t. 9a/10, 31b/07, 185a/19
t.+i 85a/09
t.+inde 31b/07, 188b/17
t.+inden 185a/19

terk eyle- (A.+T.) : bırakmak, vazeçmek, ihmal etmek
t.-dükde 155b/01
t.-mekle 9b/06
t.-miş 85a/07
t.-se 147b/04, 174a/16, 175b/01, 175b/08

terk it- (A.+T.) : bırakmak, vazeçmek, ihmal etmek
t.-dükde 34b/04, 125b/16, 175a/09
t.-erse (t>d) 182b/16
t.-mek 4b/21, 73a/17
t.-mekle 154a/20
t.-miş 104b/09
t.-üp (t>d) 9a/09, 178b/08

terk ol- (A.+T.) : bırakılmak, vazeçilmek, ihmal edilmek
t.-ıcaḥ 9b/07
t.-duḡı 9b/07
t.-indukda 8a/19
t.-mup 23b/15

terk-i ʿamel (A.+A. →F.) : dini emrin yerine getirilmemesi
t. 72b/01

terk-i terāviḥ (A.+A. →F.) : teraviḥ namazının kılınmaması
t. 19b/15

terkīb (A.) : birkaç şey birleşip yeni bir şey meydana getirme
t.+inde 186a/13

tesāmuʿ (A.) : işitme, duyma
t. 79b/05

tesāvi ol- (A.+T.) : eşit olma, aynı derecede bulunma
t.-ıcaḥ 33b/19

tesbīḥ it- (A.+T.) : Allah'ı noksan sıfatlarından tenzih etmek
t.-üp (t>d) 8a/17

teshīl (A.) : kolaylaştırma
t.+ün 25b/10

teslīm (A.) : bir şeyi sahibine verme
t. 80b/11, 93a/12, 112b/19
t.+de 90b/21
t.+e 93a/13, 139a/18
t.+ine 93b/12, 93b/13, 93b/18, 124a/14

teslīm eyle- (A.+T.) : bir şeyin kullanımını, korunmasını veya mülkiyetini vermek, bırakmak, devretmek, terk etmek
t.-dükde 186b/16

t.-dükden sonra 149b/12
teslīm it- (A.+T.) : bir şeyin kullanımını, korunmasını veya mülkiyetini vermek, bırakmak, devretmek, terk etmek
t.-dükde 83b/16
t.-dükden sonra 130a/09, 130b/01, 152a/19
t.-düm 107a/08
t.-ecegi (t>d) 89b/20
t.-emeyecek (t>d) 93a/12
t.-erem (t>d) 108a/02, 108a/21
t.-eyim (t>d) 92b/14
t.-medin 113a/06
t.-medi 182a/21
t.-mek 45a/17
t.-miş 149a/04
t.-üp (t>d) 130a/21, 131b/13, 139a/17, 155a/17

teslīm ol- (A.+T.) : kendini teslim etmek
t.-induḡın 86a/08
t.-indukdan sonra 88a/01

teslīm-i şahīḥ it- (A.+A. →F.+T.) : gerçek anlamda teslim etmek
t.-di 138b/14

tesmīye eyle- (A.+T.) : adlandırmak
t.-mişlerdür 85b/08

tesmīye ol- (A.+T.) : adlandırılmak
t.-sa 187b/14

tesrīḥ (A.) : eşinden ayrılma, boşama
t. 38a/11

tesviye (A.) : düzleştirme
t.+ye 15b/09

teşbīḥen (A.) : benzetme yaparak
t. 17b/13

- teşdîd (A.) : şiddetlendirme
t. 164a/14
- teşehhüd (A.) : namazda oturulduğu vakit
“Ettahiyyatü” duasını okuma
t. 15a/04, 15a/06
- teşehhüd it- (A.+T.) : Şehadet getirmek,
namazda oturmak
t.-üp (t>d) 15a/03
- teşhîr (A.) : herkese gösterme
t. 182b/09
- teşviş (A.) : karıştırmak, karma karışık etme
t. 8b/08
- tetebbu^c (A.) : etrafıca inceleyip araştırma
t.+dan 187b/17
- tetebbu^c it- (A.+T.) : incelemek
t.-en (t>d) 186b/05
t.-üp (t>d) 174a/17, 174b/13
- tetebbu^c ol- (A.+T.) : incelenmek
t.-mup 34b/07
- tevâ (A.) : havale edilen borcu, havale edilen
kişinin ödememesi durumu
t. 94a/21, 94a/21
- tevâcûden (A.) : heyecandan doğan
coşkunluk bakımından
t. 73b/14
- tevażzu³ it- (A.+T.) : abdest almak
t.-erse (t>d) 3b/08
- tevbe (A.) : işlediği bir hatadan, suç veya
günahıtan pişmanlık duyup bir daha
yapmamaya karar verme
t. 70b/14, 167a/18
t.+si 60a/05, 60b/06, 70b/15
t.+sinden 102b/15
- tevbe it- (A.+T.) : işlediği bir hatayı, suç
veya günahı bir daha yapmamaya
karar vermek, söz vermek
t.-icek (t>d) 102b/13
- tevbe-i naşûh (A.+A. →F.) : bir daha
bozulmamak üzere en derin
pişmalıkla yapılan tövbe
t.+a 15a/21
- tevcihe (A.) : yönelmek
t.+dür 73b/12
- teveccüh (A.) : bir yöne dönme, yönelme
t. 15a/18
t.+de 15a/20
t.+i 15a/21
- teveccüh it- (A.+T.) : dönmek
t.-üp (t>d) 15a/19
- teveccüh-i tâmm it- (A.+A. →F.+T.) : tüm
varlığıyla Allah’a yönelmek
t.-üp (t>d) 187a/07
- tevehhüm (A.) : kuruntuya kapılma
t.+den 177a/14
- tevelliyât (A.) : Tanrı dostluğu
t. 80a/20
- tev°emân (A.) : ikizler
t. 120a/20
- tevfîk (A.) : uygun hale getirme, başarıya
ulaştırma
t. 63a/14, 111a/06
- tevfîk it- (A.+T.) : uygun hale getirmek,
uydurmak
t.-e (t>d) 71a/18
- tevfîk ol- (A.+T.) : uygun hale getirilmek,
uydurulmak
t.-inmişdur 61b/10
- tevḥîd (A.) : birkaç şeyi bir araya getirip bir
yapma, birleştirme
t.+den 176a/05
- tevkîl (A.) : vekil olarak tayin etme, vekil
etme
t. 106b/21
t.+e 109b/20
t.+i 107a/05
- tevkîl it- (A.+T.) : vekil tayin etmek
t.-miş 107a/20
- tevkîr (A.) : saygı gösterme, ululama
t. 99a/03
- tevkît (A.) : zamanı ve vakti belirleme
t. 137b/06
- tevliyet (A.) : vakıf mallarına bakma görevi
t. 98a/11
- tevsi^c (A.) : yayma, genişletme
t. 171a/09
- teyemmüm (A.) : suyun bulunmadığı veya
kullanılmasının mümkün olmadığı
durumlarda toprak, kum vb. ile
kolları ve yüzü meshetmek suretiyle
abdest alma
t. 4b/09
- teyemmüm eyle- (A.+T.) : toprak, kum vb.
ile kolları ve yüzü meshetmek
suretiyle abdest almak
t.-mek 4b/06
- tezekkür eyle- (A.+T.) : hatırlatmak
t.-mese 1b/09
- tezekkür it- (A.+T.) : hatırlatmak
t.-üp (t>d) 18a/09
- tezevvüc (A.) : evlenme, zevce olarak alma
t. 25a/09, 26a/07, 31b/07, 40b/12,
43b/07, 152a/03
t.+e 21a/09, 21a/16, 22a/09, 22a/11,
34b/01
- tezevvüc eyle- (A.+T.) : bir kadına nikah
kılarak onunla evlenmek
t.-di 116a/15
t.-dügi 27a/17

t.-dükde 22b/17, 122b/21
t.-dükden şöıra 139b/02
t.-dükten 34b/12
t.-se 26a/03, 59a/21, 71b/11
tezevvüc it- (A.+T.) : bir kadına nikah kıyarak onunla evlenmek
t.-dükde 24a/03, 30a/09, 46a/13
t.-dükden şöıra 33a/03, 33a/16, 61b/04, 122b/20
t.-e 80b/17
t.-ersem 43b/06
t.-mek 22b/12, 24b/18, 33a/04, 36b/19, 38a/09
t.-üp 25a/11, 30b/08, 34b/01, 35b/08, 39a/06, 40b/11, 43a/13, 49b/08, 80b/18
tezevvüc ol- (A.+T.) : evlenmek
t.-mmağdur 42b/17
tezevvüc-i şanī (A.+A. →F.) : ikinci evlilik
t. 34b/13
tezevvüc-i şerī it- (A.+A. →F.+T.) : şeriat hükümlerine uygun evlenmek
t.-üp (t>d) 30b/09
tezkiye (A.) : belge, hatırlatma yazısı
t. 117a/16
tezkiye (A.) : kusurlardan arıtıp temiz duruma getirme, aklama
t. 97b/20
tezvīc (A.) : evlendirme
t.+e 25a/08
tezvīc eyle- (A.+T.) : evlendirmek
t.-se 24b/05
tezvīc it- (A.+T.) : evlendirmek
t.-dükde 32b/03
t.-düm 23a/14, 36b/08
t.-üp (t>d) 50b/18
tezvīr (A.) : yalan söyleme, yalan dolan
t. 119a/01
tıbķ (A.) aynısı, benzeri
t.+ı 117a/17
tımār : Anadolu Selçukluları ve Osmanlılarda, belirli görev ve hizmet karşılığında kişilere verilen, yıllık geliri 3.000-20.000 akçe olan toprak
t. 130b/02
t.+a 131a/14
t.+dan 68a/05
t.+ı 131a/10
t.+mı 130a/20
tımār it- (F.) : bakım yapma, bakma, bakım
t.-üp (t>d) 158b/11
tırmala- : yara bakımı yapma
t.-nup 169b/18

ticāret (A.) : kazanç elde etmek için yapılan mal ve ürün alım satımı, alış veriş
t.+e 20a/11
t.+in 189a/13
tīg-bend (F.+F.) : kılıç kuşanan
t. 73a/13
tilāvet ol- (A.+T.) : Kur'an-ı Kerim'i güzel sesle ve kurallarına uygun şekilde okuma
t.-mmağa 82b/15
t.-murken 15a/18
tilāvet-i kūr'ān it- (A.+A. →F.+T.) : Kur'an-ı Kerim'i güzel sesle ve kurallarına uygun şekilde okuma
t.-en (t>d) 15a/18
tilmīz (A.) : çırak, kalfa
t.+i 86a/20
toğ- : doğmak
t.-anuñ 147b/21
t.-duğı 54b/19
t.-duğda 182a/12
t.-dı 147b/19, 147b/20
t.-urduğı 59b/07
t.-urduğda 120a/20
toğrı : doğru
t.+ca 99a/03
toğsan : doksan
t.+a 88a/06
toğuz : dokuz
t. 19b/13, 21b/10, 170a/01, 178b/11
t.+dur 59b/21, 60a/01
toğuzuncı : dokuzuncu
t.+sı 169b/19
tol- : dolmak
t.-duğda 145b/03
ton : kıyafet, giysi
t. 56a/16, 56a/18
toñuz : domuz
t. 74a/08
toprak : toprak
t. 5b/01
t.+ı (ķ>ğ) 17a/12
t.+dan 5b/02
t.+ında 21b/02
toy- : doymak
t.-ar 49b/17
t.-urmazsam 49b/16
töhmet ol- (A.+T.) : suçu işlediği düşünölmek
t.-an 186b/19
t.-ınup 106a/09
tuğm (F.) : bitkilerde döllenme sonunda yumurtacıktan oluşan ve yeni bir bitki oluşmasını sağlayan tane

t. 157b/04
 t.+ı 157b/05
 t.+ını 150b/15
 t.+ınuñ 150b/15
 tūlā (A.) : çok uzun
 t. 50a/09
 tulu° (A.) : gök cisimleri için doğma, doğuş
 t. 17b/14
 tu°me (A.) : yiyecek, azık
 t.+de 184b/11
 tur- : durmak
 t.-duķça 91a/02
 t.-mağla 3a/16
 t.-sun 143b/19
 t.-ur 142b/17
 tut- : tutmak
 t.-a 56a/19, 88b/01
 t.-ar 4a/21
 t.-duğı 142b/09
 t.-duķda 1b/15, 38b/18, 142b/01
 t.-dum 85a/08
 t.-mağa 105b/17
 t.-mazin 155a/17
 t.-sañuz 164a/17
 t.-up 144b/05, 152b/10, 154b/15,
 167a/16, 177a/17
 t.-ılduķda 184a/17
 t.-ılup 169a/13, 169a/13, 169b/21,
 169b/21
 tuy- : duymak
 t.-maz 18a/06
 tuz : tuz
 t.+ın 17b/10
 tüccār (A.) : ticaret yapan kişi
 t. 88a/04
 tükürük
 t.+i (k>g) 18a/05
 t.+in 17a/05

[U]

u (A.) : (bağlaç) ve, ile
 u. 6a/17, 45b/10

uc : uç

u.+ına 9b/17

ucuz

u. 83b/11

uçkur : uçkur

u. 162a/19

ūd (A.) : odun, ağaç

u. 160b/13

uğhiyye (A.) : kurban bayramı

u. 159b/12

udm-ı vuķū°u (A.+A. →F.) : eskiden
 meydana gelmiş olan

u.+na 36a/02

udül (A.) : 1. yoldan çıkma, yoldan sapma,
 2. geri dönme, vazgeçme.

u. 103b/09

u.+inden 97b/20

udül ol- (A.+T.) : vazgeçmek

u.-up 107a/03

uğra- : uğramak

u.-duķlarına 140b/05

u.-yup 170b/18

uğur : hepsi bir anda

u.+dan 2b/13

uğrā (A.) : başka, diğer, âhar:

u.+dur 182a/02

uķbā (A.) : öbür dünya, âhiret

u.+da 131a/21, 131a/21

uķr (A.) : kısırlık, kısır olma.

u. 151a/18

u.+ı 54b/18

u.+ını 151a/16

uķūbet (A.) : ceza, işkence

u. 32a/11, 66b/12

u.+e 97a/18

u.+i 97a/21

uķūd (A.< çkl. °aķd) : akitler, taraflarca
 kabul edilen sözleşmeler

u.+u 132a/18

ulaş- : ulaşmak

u.-ur 41b/17

ulemā° (A.< çkl. °ālim) : alimler

u. 62a/10, 147b/07

u.+dan 73b/17

ulemā°-yı izām (A.+A. →F.) : büyük alimler

u.+dan 100b/01

ulū°l-°azm (A.+A. →A.) : azim sahipleri

u. 177b/08

umķ (A.) : derinlik

u.+ı 9b/13

umūm (A.) : bütün, tüm

u. 73a/15

un : un

u. 31a/07, 121b/04, 145a/10

u.+da 121b/03

unit- : unutmak

u.-ıcek (t>d) 55a/18

ur- : vurmak

u.-anı 125b/11

u.-up 62b/03, 159a/09, 165a/17,

167a/07, 167a/16

uşbu° : işte bu, işte bundan dolayı

u. 4b/01

uşul (A.) : bir amaca erişmek için takip
 edilen yol, yöntem

u. 36a/05

u.+de 105a/03
 ʿutekāʾ (A.< çkl. ʿatīk) : azat edilmiş köleler
 veya cariyeler
 u.+sına 81a/01
 u.+sından 81a/02
 uy- : uymak
 u. 8a/19
 u.-ar 10b/11
 u.-mağ 117a/17
 uyan- : uymak
 u.-duğda 1b/08
 uyu- : uyumak
 u.-r 182a/12
 uzad- : uzatmak
 u.-sa 52b/01
 uzun
 u. 9b/13
 ʿuẓv (A.) : bir vücudu meydana getiren ve
 belli görevleri olan parçalardan her
 biri
 u.+ma 60a/03

[Ü]

ücret (A.) : bir hizmet ve emek karşılığında
 ödenen para veya mal
 ü. 68a/06, 68a/06
 ü.+i 163a/17
 ücret-i muʿayyene (A.+A.→F.) : belirlenmiş
 olan ücret
 ü.+si 163a/17
 üç : üç (sayı)
 ü. 2b/02, 6a/16, 6a/18, 30b/07,
 33a/21, 33b/01, 33b/15, 34a/06,
 36b/13, 36b/19, 37b/04, 40a/03,
 40b/11, 41a/02, 42b/15, 43a/01,
 43b/06, 45b/21, 46a/17, 49b/16,
 52a/18, 55b/06, 56a/18, 57a/16,
 57b/04, 58a/01, 58a/11, 76a/10,
 85b/05, 88a/05, 93a/06, 93a/06,
 93a/07, 97a/18, 103b/09, 106a/13,
 107a/12, 120b/17, 155b/05, 155b/15,
 155b/17, 155b/19, 157b/21, 159a/14,
 166a/01
 ü.+de 70b/16
 ü.+e 74b/17, 103b/10
 ü.+i 148b/12, 157b/18, 159a/14,
 178b/13
 ü.+inden 56a/18
 ü.+ün 159a/14
 üçüncü : üçüncü (sıra sayısı)
 ü. 155b/17, 155b/20
 ü.+ si 169b/16
 üleş- : paylaşmak
 ü.-dirilür 15b/18

ü.-elüm 158b/09
 ü.-ürler 133a/04, 158b/10
 ülfet (A.) : evcillik
 ü. 165b/17
 ümerāʾ (A.< çkl. emīr) : emirler, beyler
 ü. 177a/05
 ü.+sıyla 177a/03
 ümīd (A.) : ümit, bir kişi ya da şeyden bir
 şeyler beklemek
 ü.+iyle 65a/17
 ümmet (A.) : bir peygambere iman edenlerin,
 onun getirdiklerine inanıp tabi
 olanların meydana getirdiği topluluk
 ü. 10a/09
 ümm-i veled (A.+A.→F.) : çocuk anası
 ü. 52b/19, 55a/07
 ü.+de 34b/07
 ü.+i 34b/04, 51a/11, 55a/06
 ü.+lerine 80b/16
 ümmü'l-mü'mīnin ʿāiše
 (A.+A.→A.+özel isim) : müminlerin
 anası Hazreti Ayşe
 ü. 103a/16
 ümmü'l-veled (A.+A.→A.) : çocuk anası
 ü.+i 45b/07
 üñük : hançere, gırtlak
 ü.+dür 159a/12, 159a/12
 üst : üst
 ü.+ine 160b/20, 167b/13
 üstād (F.) : herhangi bir ilimde veya sanat
 alanında bilgi ve söz sahibi olan,
 öğretici
 ü. 88a/10
 ü.+laruñ 88a/12
 ü.+larma 88a/12
 ü.+ımuздur 171b/09
 ü.+ı hāmmād ʿāzret.lerine 4b/07
 ü.+ma 11a/11, 169a/20
 ü.+mdan 9b/08
 üzere : üzere
 ü. 4a/11, 6a/14, 6a/15, 10b/07,
 10b/09, 12b/12, 15a/03, 15a/04,
 23a/16, 27a/17, 27a/18, 30a/16,
 33b/15, 38a/18, 40a/10, 45b/11,
 46b/20, 52b/15, 55b/04, 59b/21,
 61b/17, 62a/21, 68a/04, 71b/12,
 72b/11, 73b/12, 77a/16, 78a/15,
 78b/17, 81a/07, 83b/10, 85a/15,
 88a/06, 88a/07, 88a/08, 88a/12,
 96b/18, 97a/01, 100a/15, 103b/20,
 104a/13, 106b/01, 107a/21, 117b/03,
 117b/11, 119b/09, 122a/11, 124b/07,
 128b/02, 129b/01, 129b/09, 130a/21,
 131a/10, 131b/13, 133a/01, 139a/03,

140a/10, 143a/18, 145b/11, 147b/09,
147b/09, 147b/10, 148b/10, 152b/11,
155b/21, 157a/01, 162b/13, 164a/14,
165a/16, 167a/17, 178b/10, 178b/12,
178b/15, 182a/06, 185a/18, 188a/18
ü.+dür 18a/10, 100b/03, 157b/18
üzeri : bir şeyin üst tarafı
ü.+me 53a/17, 96a/11, 109b/13
ü.+nde 22a/04, 81b/16, 84b/19,
86a/07, 123a/11, 129a/17, 160a/06
ü.+ndedür 98a/11
ü.+ndeki 169b/20
ü.+nden 39a/20
ü.+ne 3a/15, 3b/04, 3b/05, 4b/13,
6a/16, 16b/19, 20a/02, 26b/07,
30b/08, 36b/08, 38a/17, 49b/11,
53a/17, 59a/16, 61b/18, 68b/03,
78a/06, 88a/09, 98a/05, 100a/21,
101a/12, 101b/21, 105b/21, 106a/08,
108b/11, 112a/04, 113b/11, 114b/08,
129a/03, 129a/14, 129a/20, 129a/21,
129b/12, 137b/02, 137b/14, 138b/13,
147b/13, 147b/13, 148b/11, 150a/13,
152b/11, 155b/06, 157b/18, 157b/21,
164a/11, 167a/15, 177b/06, 187b/14,
188b/07
ü.+ñe 39a/19
ü.+nedür 3b/05, 78a/02, 78b/10,
148b/12, 157b/19, 164a/14
ü.+neyem 68b/03
ü.+ni 1b/15

[V]

vācib (A.) : dini bakımdan farzdan sonra
gelen ve yapılması zarurî, terki caiz
olmayan ilahî emir
v. 8a/12, 10a/09, 96a/12, 104b/09,
137b/02, 159b/12, 177b/17, 177b/18,
177b/18, 182b/13
v.+dür 15b/08, 39a/07, 71a/07,
71a/08, 159b/13, 177a/05, 181a/12,
182b/15
v.+i 16a/08
vācib ol- (A.+T.) : yapılması gerekli olmak,
şart olmak
v.-an 16b/19, 107a/07, 161b/07,
186b/15
v.-maduğna 34b/06
v.-mağa 182b/20
v.-mağ 34b/06
v.-up 107a/10
v.-ur 10a/04, 18b/07, 57a/03,
103a/01, 107a/02, 159b/14, 160a/06,
170a/01

vācibu't-teslīm (A.+A.→A.) : teslimi vacip
olan
v. 93b/16, 93b/17, 93b/18
va'd (A.) : söz verme, üstüne alma, taahhüt
etme
v. 23a/15
va'de (A.) : bir işin yapılması, bir borcun
ödenmesi için tanınan zaman
v. 88a/03, 88a/04, 88a/18, 127b/05
va'd-i kâzibe (A.+A.→F.) : yalancı vaat
v.+sinde 176b/18
vāfir (A.) : çok, bol
v. 32b/03
vāhid (A.) : tek, bir tane
t. 184b/11
vaḥşet (A.) : korku, ürküntü
v. 163a/07
vakf (A.) : bir malı, yararı kamuya ait olmak
üzere herkesin faydalanması için
Allah'ın mülkü hükmüne koyarak
üstündeki mülkiyet hakkını kaldırma
v. 78b/14, 78b/14, 79a/10, 79a/16,
80a/11, 80b/17, 81b/17, 82a/18,
82a/21, 82b/01, 84a/19, 144b/05
v.+a 79a/11, 142b/14, 142b/15,
142b/16, 144b/08, 172a/14
v.+da 79b/05, 80a/10
v.+dan 81b/14
v.+uñ 80b/07, 81a/17, 82a/05
v.+ı 78b/16, 80b/04, 81a/01, 81a/14
v.+ımuñ 81a/02
v.+ımı 82b/07
vakf eyle- (A.+T.) : şahsın bir malını vakfa
bağışlaması
v.-meyüp 83a/05
v.-se 79a/16, 80b/04, 81a/07, 81a/09
v.-yüp 78b/13
vakf it- (A.+T.) : şahsın bir malını vakfa
bağışlaması
v.-dügi 82a/14, 82b/15
v.-dükde 80b/16
v.-üp (t>d) 80b/11, 82b/06, 82b/20
vakf ol- (A.+T.) : şahsa ait bir malın vakıf
malına dönüştürülmesi
v.-an 81a/20, 81b/08, 82b/11, 84a/18,
102a/17
v.-ur 78b/13
vakf-ı merkūm (A.+A.→F.) : adı geçen vakıf
v. 81a/07
vakf-ı şahīḥ (A.+A.→F.) : mülkiyeti ve
niteliği bakımından meşru olan vakıf
v. 81a/09
v.+üñ 84a/21

vakfñāme (A.+F.) : vakıf senedi, vakfın kullanım ve idare şartlarını belirleyen sözleşme
v.+sinde 82a/14

vākıṛā (A.) : gerçi, her ne kadar, ayrıca, üstelik
v. 77b/14

vākıṛan (A.) : gerçekten
v. 71b/13, 111a/18, 127a/18, 130a/17, 187a/18

vākıf (A.) : vakıf sahibi
v. 82a/16
v.+uñ 81b/13

vākıf (A.) : bir işi gereği gibi bilen
v. 167b/13

vākıf ol- (A.+T.) : bir işin aslını bilmek
v.-urlar 103b/21

vāķīṛ (A.) : meydana gelen
v. 40a/08, 180b/16, 181a/17, 181a/18
v.+dür 181a/18

vāķīṛ ol- (A.+T.) : meydana gelmek
v.-a 58b/02
v.-an 40b/16, 40b/17, 43b/15, 71b/18, 138a/15, 169a/19, 187a/21
v.-duğı 13b/17
v.-duğda 7b/18, 21a/09, 22b/19, 40a/09, 156b/21, 188a/18
v.-duğdan şöıra 117a/05
v.-dı 1b/02, 157a/01, 183b/13
v.-maduğından 40a/04
v.-madı 86b/15
v.-mağıla 2b/09
v.-mamağa 42b/16
v.-mış 129b/19, 130a/15, 130b/12
v.-mışdur 71a/16, 163a/08
v.-sa 129a/14, 129b/13, 140a/20
v.-up 11a/07, 35b/09, 68b/11, 91a/21, 177a/16, 185a/03
v.-ur 37a/11, 37a/11, 37b/15, 40a/03, 41a/02, 185a/02

vaķır (A.) : sağırılık veya yavaş işitme
v. 108b/10

vaķt (A.) : zaman, belirlenmiş zaman
v. 3b/08, 78a/16, 81a/07, 88a/04, 122a/02
v.+de 4a/15, 8b/08, 144b/07
v.+den 4a/01
v.+e 133b/20
v.+i 3b/05, 3b/21, 4a/20, 9b/15
v.+in 13b/09, 36b/09
v.+inde 53b/03

vaķt it- (A.+T.) : vakit belirlemek
v.-mege 117b/16

vaķt ol- (A.+T.) : vakti gelmek

v.-mışdur 9b/18

vaķt-i ħulṣe (A.+A.→F.) : kadının isteği üzerine erkeğin onu boşama vakti
v.+dan 100b/17

vaķt-i ħuṣūmet (A.+A.→F.) : düşmanlık zamanı
v.+de 50a/17

vaķt-i infāk (A.+A.→F.) : nafakasını verme zamanı
v.+da 50a/15

vaķt-i lübs (A.+A.→F.) : giyinme zamanı
v.+de 3b/06, 3b/07

vaķt-i mevt (A.+A.→F.) : ölüm zamanı
v.+e 184a/20

vaķt-i münāzaṣa (A.+A.→F.) : münakaşa zamanı
v.+da 140a/21

vaķt-i ṣalāt (A.+A.→F.) : namaz zamanı
v.+ı 3b/20

vaķt-i vuṣūṣ (A.+A.→F.) : abdest zamanı
v.+da 3b/06, 3b/07

vālide (A.) : anne
v.+si 175a/21

vallāhi (A.) : “Allah’a and olsun ki, Allah hakkı için” anlamında yemin sözü
v. 56a/10

var : var, uok karşıtı
v. 2b/18, 4a/15, 4b/09, 4b/21, 6a/06, 6a/12, 8b/07, 8b/08, 8b/18, 9b/13, 12b/03, 13a/19, 15a/04, 15a/06, 15b/09, 27a/14, 27b/13, 30b/08, 33a/06, 34a/11, 45a/15, 55a/07, 56b/04, 56b/17, 65a/15, 68b/14, 68b/17, 69a/20, 69b/12, 71a/16, 71b/17, 74b/16, 84b/14, 87a/08, 91b/01, 95a/14, 96a/12, 96a/17, 98a/05, 98b/11, 99a/03, 101a/06, 101b/11, 104a/12, 110a/06, 110b/07, 113b/04, 122b/14, 123a/11, 125a/05, 125a/12, 130a/16, 131b/20, 137a/13, 138b/18, 139b/21, 146a/06, 155a/17, 155b/02, 157b/19, 157b/20, 160b/14, 160b/19, 160b/20, 162a/11, 163a/07, 168a/09, 171a/02, 178b/16, 180b/16, 182a/14, 183b/13, 185a/03, 186a/02, 188b/17
v.+dur 8b/06, 8b/18, 12b/03, 14a/18, 20a/05, 34a/11, 34b/05, 36a/02, 40a/04, 40a/10, 43a/05, 60b/20, 70a/03, 70b/16, 72a/19, 74a/09, 76b/19, 77b/19, 79a/12, 85a/06, 95b/10, 96b/07, 97a/18, 100a/15, 102a/02, 106a/10, 107a/12, 118b/20, 118b/21, 121b/05, 135a/08, 137a/13,

- 142b/14, 156b/16, 160b/14, 163b/10,
164a/10, 164a/15, 165a/17, 176a/10,
176b/20, 180b/16
v.+sa 42a/03
- var- : varmak
v.-amadugma 30b/13
v.-an 108b/11, 185b/21
v.-anlar 167a/06
v.-anları 167a/06
v.-ayn 97a/17, 97a/20
v.-duğda 96b/19
v.-duğdan şöıra 15b/19
v.-duğlarında 23a/13, 106b/19,
173b/18
v.-mağa 38a/09, 47b/04, 109b/19
v.-mağ 9a/10, 26b/04, 30b/07, 34a/06
v.-mam 69b/18
v.-mamağa 39b/10
v.-mamağdur 97a/20
v.-masa 97a/18
v.-mayan 185b/09
v.-mayınca 43b/20
v.-maz 30b/11
v.-up 20b/19, 30b/10, 46a/10,
107b/11, 108a/13, 109b/18, 110a/07,
110b/08, 111a/16, 114b/15, 120b/14,
133a/07, 167a/05
v.-up 20b/20
v.-uram 49b/09
v.-ursa 108b/11
v.-ursam 46a/09
- var ol- : var olmak
v.-an 12b/11, 12b/16
v.-duğlarında 13a/18
v.-mamağ 93b/17
v.-mayan a 93b/17
- vārid ol- (A.+T.) : gelmek, erişmek, ulaşmak
v.-ıcağ 177a/20
v.-an 178b/09
v.-mamağdur 27b/15
- vāriş (A.) : mirasçı
v. 125b/16, 171b/13, 178b/13
v.+i 124b/05, 147a/11
v.+ine 171a/16
v.+iyem 104a/09
v.+leri 100a/19
v.+lerinüñ 118a/14
- vāriş ol- (A.+T.) : mirasa konmak
v.-maları 174b/14
v.-mazlar 174b/19
v.-up 55a/08
v.-ur 101a/11, 173b/21, 175a/02
v.-urlar 174b/12, 174b/12, 174b/19
- vārişe ol- (A.+T.) : mirasa konmak
v.-mağa 40a/09
v.-ur 39b/20, 124b/11
vāriş-i kebīr (A.+A.→F.) : büyük mirasçı
v. 168a/09
vāriş-i ma'rūf (A.+A.→F.) : bilinen mirasçı
v.+ların 125b/16
vasat (A.) : orta, ortalama
v.+ı 143a/17
v.+ında 60a/19
vasat-ı nehār (A.+A.→F.) : gün ortası
v.+da 17b/15
vaşf (A.) : sıfat, nitelik
v.+a 68b/02
v.+ında 113b/02
vaşf ol- (A.+T.) : nitelendirilmek
v.-ınmaz 74b/14
vaşfla- (A.+T.) : nitelendirmek
v.-yup 68b/03
vāşıl ol- (A.+T.) : ulaşmak, erişmek
v.-duğda 33b/13
v.-mamağla 185b/14
vaşī (A.) : ölen bir kişinin vasiyetini yerine
getirmeye memur edilen kimse
v. 33a/06, 76a/11, 96a/17, 156a/01,
163a/15, 172a/11, 172a/20, 188b/07
v.+nüñ 33a/07, 171b/12, 173b/04
v.+si 95b/10, 112b/19, 171b/07,
188b/14, 188b/14
v.+ye 163a/16, 188b/09
v.+yi 112b/21
vaşī ol- (A.+T.) : ölen kimsenin vasiyetini
yerine getirmeye yetkili olmak
v.-an 129b/17, 140a/15, 173a/13
v.-duğumuz 188b/15
v.-duğı 149b/11
vāsi'e ol- (A.+T.) : geniş, bol
v.-up 99a/01
vaşıyy (A.) : vasiyet eden kişi
v. 122a/02
vaşıyyet (A.) : bir kimsenin sözlü veya yazılı
olarak bildirdiği, ölümünden sonra
arkasından yapılmasını istediği şey
v. 23a/10, 23a/10, 138b/09
v.+de 138b/07
v.+dür 138b/08, 173a/08
v.+i 8a/06
vaşıyyet eyle- (A.+T.) : öldükten sonra ne
yapılmasını istediğini bildirmek
v.-düm 23a/09
v.-se 56b/19
v.-yüp 114a/04
vaṭīr (A.) : cinsel ilişki
v. 38a/18
v.+ye 60a/16

vaṭī eyle- (A.+T.) : cinsel ilişkide bulunmak
 v.-dükden şöıra 39a/01
 v.-memekdür 26a/04
 v.-mesi 152a/02
 v.-meyüp 51a/14
 vaṭī it- (A.+T.) : cinsel ilişkide bulunmak
 v.-mek 33a/01, 68b/02
 v.-üp (t>d) 25a/01, 54b/17, 117b/08
 vāv-ı meksüre (A.+A.→F.) : esreli okunan
 vav
 v. 186b/09
 vaʿz (A.) : : camî, mescit gibi yerlerde dini
 konuşma yapmak
 v.+ı 187a/05
 važ eyle- (A.+T.) : koyma, konulmak
 v.-dügi 129a/13, 136a/02
 važ it- (A.+T.) : koyma, konulmak
 v.-dügi 133a/15, 133b/04, 135b/18,
 166b/15, 166b/21
 v.-dükde 166b/15
 v.-dükden şöıra 166b/17
 v.-en (t>d) 166b/09
 v.-mek 166b/08
 v.-mekle 58b/06
 v.-üp (t>d) 82a/21, 95a/04, 133a/20,
 155b/18, 160b/19, 166b/02, 166b/08
 važ ol- (A.+T.) : belirlenmek, tespit edilmek,
 ortaya konulmak
 v.-mup 6a/16, 9b/17, 84a/03
 v.-mur 145a/10
 važ-ı haml it- (A.+A.→F.+T.) : doğurmak
 v.-dükden şöıra 43b/17
 v.-erken 162a/15, 175a/01
 važ-ı haml (A.+A.→F.) : doğurma
 v.+i 185b/17
 vāž-ı yed-i (A.+A.→F.) : el koyma
 v. 119b/19
 vāziḥ (A.) : şüphe bırakmayacak şekilde açık
 olan, açık seçik, apaçık
 v.+dur 54b/20
 ve : ve (bağlaç)
 v. 1b/17, 3b/06, 3b/18, 3b/21, 4b/05,
 5a/09, 5a/13, 5a/13, 5b/18, 6a/11,
 6a/12, 6a/12, 6b/20, 7b/04, 7b/04,
 7b/04, 8b/08, 8b/17, 9a/09, 9a/12,
 9a/13, 9a/13, 9a/14, 9a/14, 9a/14,
 9a/14, 9b/16, 9b/16, 10a/09, 11a/05,
 11a/10, 11a/11, 13a/17, 13b/06,
 13b/15, 13b/17, 14b/03, 15a/03,
 15a/08, 15a/15, 15b/07, 15b/18,
 15b/19, 17a/02, 17a/06, 17a/13,
 17b/13, 17b/14, 17b/14, 17b/14,
 17b/14, 17b/15, 18a/01, 18a/02,
 19b/15, 20a/02, 20a/03, 20b/04,

20b/04, 20b/05, 20b/19, 23a/09,
 23a/14, 23b/14, 23b/15, 23b/16,
 24b/05, 24b/05, 24b/05, 24b/08,
 24b/17, 24b/17, 26a/07, 26b/19,
 27b/13, 27b/13, 27b/14, 27b/15,
 27b/15, 31a/07, 31b/16, 32a/02,
 32a/02, 32a/02, 32a/10, 32a/10,
 33a/03, 33a/08, 33a/08, 33a/08,
 33b/05, 33b/21, 33b/21, 34b/06,
 34b/13, 34b/18, 35b/09, 36a/05,
 36a/05, 36a/06, 36a/07, 38a/11,
 38b/07, 39a/01, 39a/21, 40a/09,
 40a/09, 41a/02, 41a/13, 41a/13,
 43a/02, 43b/01, 43b/20, 45a/06,
 46a/10, 46b/20, 47b/03, 47b/04,
 50a/10, 50a/17, 50b/03, 50b/03,
 50b/14, 50b/18, 51b/01, 51b/06,
 51b/11, 52a/21, 52b/16, 54b/12,
 54b/18, 55a/08, 59b/01, 59b/11,
 59b/15, 59b/18, 59b/19, 59b/19,
 60a/02, 60a/04, 60a/04, 60a/05,
 60a/06, 60b/08, 60b/12, 61b/04,
 62a/09, 62a/10, 62b/05, 63a/14,
 63b/10, 63b/12, 63b/13, 64b/06,
 65a/14, 65a/15, 65a/17, 65b/16,
 66b/11, 66b/12, 66b/12, 67b/18,
 68a/06, 68a/08, 68b/10, 68b/11,
 68b/14, 68b/14, 68b/18, 69a/19,
 69a/20, 70a/03, 70b/01, 70b/13,
 70b/14, 70b/15, 70b/15, 70b/16,
 71a/09, 71a/14, 71a/15, 71a/15,
 71b/11, 71b/13, 72a/14, 72a/18,
 73a/01, 73a/01, 73a/16, 73b/04,
 73b/11, 73b/11, 73b/11, 76a/11,
 76b/13, 76b/14, 77a/03, 77a/07,
 77a/09, 77a/18, 78a/02, 78a/02,
 78a/02, 78a/04, 78a/04, 78a/05,
 78a/21, 78b/05, 78b/06, 78b/10,
 78b/10, 78b/11, 80a/20, 80b/12,
 81b/14, 81b/16, 81b/17, 82a/15,
 82a/15, 82a/18, 82a/18, 82a/18,
 83a/21, 84a/20, 86a/07, 87a/16,
 87b/18, 87b/20, 87b/20, 88a/04,
 88a/04, 88a/07, 88a/08, 88a/11,
 88a/11, 89b/17, 89b/18, 89b/21,
 91a/02, 91b/02, 91b/15, 92a/06,
 92a/16, 92a/16, 92b/21, 94a/21,
 96a/12, 98a/11, 98b/08, 98b/13,
 99a/03, 99a/03, 99a/03, 100a/03,
 100b/03, 101a/11, 101b/10, 101b/11,
 102a/11, 102b/05, 102b/21, 103a/05,
 103b/21, 104b/12, 104b/12, 105a/17,
 106a/12, 106b/07, 106b/19, 106b/21,
 107a/04, 107a/06, 107a/09, 108a/01,

108a/02, 108a/02, 108b/10, 108b/10,
 108b/11, 108b/14, 109b/18, 109b/18,
 109b/19, 110a/07, 110b/15, 110b/21,
 111a/18, 111a/18, 111b/07, 112a/02,
 112b/09, 112b/20, 113a/12, 113b/05,
 114b/09, 116a/16, 117a/01, 117a/01,
 117a/16, 117b/12, 117b/14, 117b/14,
 117b/15, 117b/16, 117b/18, 118b/19,
 118b/20, 119a/01, 119b/20, 120a/01,
 121a/15, 121b/04, 121b/09, 122a/20,
 123b/15, 125a/05, 125a/05, 125b/11,
 128b/03, 129b/11, 129b/13, 129b/18,
 130b/04, 130b/06, 131a/13, 131a/17,
 131a/20, 131a/21, 131b/01, 131b/12,
 132a/09, 132a/15, 132a/17, 132a/19,
 132a/19, 133a/07, 133a/20, 133b/13,
 133b/19, 133b/19, 134a/01, 134a/03,
 136a/19, 136a/19, 136a/19, 138a/16,
 139a/01, 139b/03, 140a/01, 140a/05,
 140a/20, 140b/06, 142b/04, 142b/14,
 142b/16, 143a/13, 143b/08, 143b/08,
 143b/08, 144a/09, 144b/08, 145a/10,
 147a/12, 147a/12, 147a/12, 147b/03,
 147b/03, 147b/04, 147b/08, 147b/08,
 147b/11, 147b/11, 147b/15, 147b/21,
 149a/04, 149a/13, 149b/12, 150a/05,
 150a/05, 150a/07, 150a/11, 150a/12,
 151a/16, 151a/16, 151b/11, 151b/12,
 152a/11, 152a/19, 152b/12, 154a/12,
 154b/02, 154b/14, 154b/19, 154b/19,
 155b/01, 155b/01, 155b/02, 156b/17,
 157b/03, 157b/04, 157b/17, 157b/17,
 157b/17, 158b/19, 159b/13, 160a/17,
 160a/17, 160a/18, 160a/18, 160b/03,
 160b/13, 160b/19, 160b/19, 160b/21,
 161a/06, 161a/15, 161b/06, 161b/06,
 161b/08, 161b/09, 162a/12, 162a/15,
 162a/20, 162b/07, 164a/04, 164a/05,
 164a/06, 164a/06, 164a/08, 164a/08,
 164a/10, 164a/14, 164a/14, 164a/15,
 164a/15, 164a/16, 164a/17, 165b/17,
 166a/01, 166a/20, 166b/21, 167a/15,
 167a/18, 167a/19, 169a/06, 169a/13,
 169a/17, 169a/17, 169a/19, 169b/05,
 169b/13, 169b/16, 169b/21, 171a/06,
 171a/09, 171a/09, 171a/10, 172a/12,
 172a/12, 172a/20, 174b/18, 175a/09,
 175a/21, 175a/21, 175b/01, 175b/01,
 175b/01, 175b/06, 175b/07, 175b/08,
 175b/09, 175b/09, 175b/10, 176a/08,
 176a/09, 176b/19, 177a/05, 177a/17,
 177a/19, 177a/19, 177b/08, 177b/08,
 177b/09, 177b/19, 178b/06, 178b/07,
 178b/07, 178b/07, 178b/07, 178b/08,

178b/09, 178b/09, 178b/14, 180b/16,
 181a/20, 182a/02, 182a/08, 182b/01,
 182b/09, 182b/09, 182b/13, 182b/17,
 183a/01, 183b/08, 183b/20, 184a/09,
 184a/20, 184a/20, 184a/20, 184a/21,
 185a/10, 185a/10, 185a/11, 185a/19,
 185b/03, 185b/14, 186a/14, 186a/18,
 186a/19, 186b/05, 186b/19, 186b/20,
 187a/02, 187a/03, 187a/03, 187a/05,
 187a/06, 187a/07, 187a/07, 187a/08,
 187a/10, 187b/03, 187b/16, 187b/16,
 187b/20, 187b/21, 187b/21, 188a/16,
 188a/17, 188a/18, 188b/15, 189b/15,
 189b/16

ve-illā felā (A.) : böyle olmazsa olmaz
 i. 38b/07

veca° (A.) : ağır, sızı, acı
 v. 7b/03

vech (A.) : tarz, biçim, yol
 v. 3b/05, 78b/10, 107a/12, 157b/18,
 157b/19, 157b/21
 v.+i 6a/16, 15a/15, 136a/18
 v.+le 8a/17, 36b/09, 47a/05, 49b/17,
 52b/01, 77a/11, 88a/16, 89b/14,
 101b/10, 133a/04, 142b/02, 147b/04,
 155b/02, 159a/09, 167a/06, 174a/16,
 175b/02, 175b/09
 v.+ledür 162a/07

vech-i merķūm (A.+A.→F.) : adı geçen tarz
 v. 30b/08, 52b/15, 185a/18
 v.+le 82a/16

vech-i meşrūh (A.+A.→F.) : açılanan yol
 v. 103b/19

vech-i şer'ī (A.+A.→F.) : yasal yol
 v. 84a/02

vecīh (A.) : uygun, münasip
 v. 78a/02

vedā'atun vāz° (A.+A.) : emanet olarak
 bırakılmış şey
 v. 84a/02, 133a/15

ved'fat (A.) : mülkiyeti sâhibinde kalmak
 şartıyla saklanmak, korunmak üzere
 bırakılan şey, emanet
 v.+de 132a/09, 133b/13
 v.+ı 108a/02, 108a/03

ved'fat ol- (A.+T.) : emanet bırakılmak
 v.-an 108a/01, 135a/16, 136a/17
 v.-anları 134b/15
 v.-masun 132a/08

vefā° it- (A.+T.) : yeterli gelmek
 v.-erse (t>d) 128a/10
 v.-meyicek 102a/11

vefāt (A.) : ölüm, ölme

v. 43b/01, 55b/05, 80b/18, 124b/11, 169a/08
 v.+uma 53a/13
 v.+umdan 53b/21
 v.+ından 138b/02
 vefât eyle- (A.+T.) : ölmek
 v.-dükde 21a/15, 42a/02, 122b/20, 133a/15, 138a/14
 v.-dükden şöıra 128a/07
 v.-se 39b/20
 vefât it- (A.+T.) : ölmek
 v.-dükde 33b/06, 46a/01, 80a/10, 88b/18, 102a/10, 173a/07, 175b/07, 181a/17
 v.-icek (t>d) 110b/19, 158b/08, 171a/05
 v.-en (t>d) 104a/08
 v.-miş 54a/01
 v.-üp (t>d) 23b/13, 93a/12, 147a/11, 175b/07
 vekâlet (A.) : 1. vekil olma, vekillik, 2. bir kimsenin işleri için kendisini temsil etmesi amacıyla başkasına verdiği yetki
 v. 78a/17, 107b/13, 110a/20
 v.+den 110a/19, 110a/19
 v.+i 108a/02, 114b/16, 114b/20, 115a/02
 v.+in 107a/11
 v.+le 107a/08
 vekâlet it- (A.+T.) : bir kimsenin yerine, onun adına adına hareket etmek
 v.-dükde 114b/16
 vekîl (A.) : başkası adına söz söyleyen veya hareket eden kimse
 v. 107a/11, 108a/19, 108b/06, 110a/18, 110a/19, 114b/21, 166b/04
 v.+e 120b/15, 120b/16
 v.+i 77b/21, 78b/09, 107a/09, 114b/19
 v.+üm 166b/03
 v.+ün 106b/19
 vekîl eyle- (A.+T.) : birine temsil yetkisi vermek
 v.-dükden şöıra 25a/08, 32a/07
 v.-dükten 25a/06
 v.-se 108b/13
 vekîl it- (A.+T.) : birine temsil yetkisi vermek
 v.-di virdidükde (t>d) 108a/01
 v.-dükde 110b/15
 v.-dükden şöıra 107b/10, 108a/13
 v.-er (t>d) 156a/02

v.-üp (t>d) 110a/07, 114b/15, 114b/19, 120b/14
 vekîl ol- (A.+T.) : birini temsile yetkisi olmak
 v.-an 106b/16, 106b/18, 108b/04, 123b/02
 v.-mak 78b/02
 velâ° (A.) : yakınlık
 v.+sı 147b/17, 147b/21
 velâdet (A.) : dünyaya gelme, doğma, doğum, doğuş
 v.+e 103a/13
 velâyet (A.) : 1. başkalarının kişiliği ya da malları üzerinde söz sahibi olma yetkisi, 2. küçüklerin kişilikleri ve malları üzerinde anne ve babalarının sahip oldukları yetkilerin tümü
 v. 34a/17
 v.+dür 51a/15
 v.+i 33a/07
 veled (A.) : çocuk, oğul
 v. 51a/10, 51a/14, 51b/10, 54b/11, 54b/17, 54b/18, 55a/07, 55a/07, 59b/07, 120a/20, 151a/17, 151b/11, 151b/11, 151b/12, 173b/18, 175b/05
 v.+e 125b/04
 v.+i 25a/02, 25a/03, 38b/18, 51a/12, 53b/02, 101a/10, 117b/08, 151a/16, 151a/16, 151a/18, 173b/19, 173b/20, 185b/17
 v.+inde 53b/15
 v.+ine 31a/17
 v.+ini 38b/18, 41b/16, 161b/16, 173b/17
 v.+inün 117b/08, 162b/06
 v.+ün 9a/12, 54b/18
 veled getür- (A.+T.) : çocuk doğurmak
 v.-se 25a/01
 veled-i kıymet (A.+A.→F.) : kıymetli evladı
 v.+i 50b/19
 veled-i mağrûr (A.+A.→F.) : hakkında babanın aldandığı çocuktur. Hür zannedip bir kadınla evlense de kadın cariye çıksa, doğurduğu çocuk cariye'nin efendisinin malıdır, babanın çocuğu kurtarması için onun kıymetini vererek efendiden satın alır ve çocuk babası gibi hür olur.
 v. 54b/19
 v.+dur 54b/11
 veled-i merkûm (A.+A.→F.) : adı geçen çocuk
 v. 101a/11
 v.+uñ 117b/08

- veled-i şağır (A.+A.→F.) : yaşı küçük çocuk
v.+ini 45b/08
v.+ün 98b/17
- veledü'l-mağrūr (A.+A.→A.) : hakkında babanın aldandığı çocuktur. Hür zannedip bir kadınla evlense de kadın cariye çıksa, doğurduğu çocuk cariye'nin efendisinin malıdır, babanın çocuğu kurtarması için onun kıymetini vererek efendiden satın alır ve çocuk babası gibi hür olur
v. 54b/12
- veledü'l-müdebbir (A.+A.→F.) : ancak ölümünden sonra kölesi veya malı serbest olacak kimsenin çocuğu
v.+i 53b/04
- velī (A.) : 1. dost, sadık, 2. bir çocuğu koruyan, işlerine bakan ve her türlü davranışından sorumlu kimse, 3. velayet hakkına sahip olan ana ve babadan her biri
v. 26b/05
v.+leri 131b/04
v.+si 26b/04, 30b/07, 30b/09, 32a/02, 32a/07, 86b/05, 86b/09, 122b/14, 169a/06
- vera° (A.) : dinen yasaklanmış olan şeyleri yapmaktan ileri derecede kaçınma, haramdan ve şüpheli şeylerden sakınma
v. 164a/13, 164a/14
v.+ma 33b/19
- vera° ol- (A.+T.) : dinen yasaklanmış olan şeyleri yapmaktan kaçınmak
v.-mayınca 164a/18
- verā°-yī şevb (A.+A.→F.) : elbise yakası
v.+den 42a/13
- verāşet-i mezbūr (A.+A.→F.) : adı geçen mirasçılık
v.+anuñ 104a/20
- vereşe (A.< çkl. vāriş) : mirasçılar
v. 50b/04, 50b/05, 102b/04, 116b/09, 121b/18, 127a/17, 133a/16, 133b/04, 138b/06, 138b/13, 150b/12, 156a/08, 156a/16, 158b/10, 178b/12
v.+den 116b/09, 125b/17, 128a/08
v.+nün 118a/13
v.+si 62b/05, 68a/08, 76b/15, 82b/21, 113b/16, 127a/11, 156a/16, 173a/07
v.+sinden 118a/09, 118a/10, 127a/16, 178b/11
v.+sindendür 104a/11
v.+sine 55b/06, 80a/11, 165a/10
v.+ye 34b/06, 121b/19
- vereşe-i maqtūl (A.+A.→F.) : öldürülenin mirasçıları
v. 167a/16
- vereşe-i şığār (A.+A.→F.) : yaşı küçük mirasçılar
v.+ları 168a/09
- veşāyet (A.) : 1. vasi olma, vasilik, 2. vasiyet, 3. tavsiye
v. 82a/18
v.+den 173a/13
- ve-yā (A.+F.) : ayrı olmakla birlikte aynı değerde tutulan iki şeyi anlatan kelimelerden ikincisinin önüne getirilen söz
v. 3b/06, 20b/04, 21a/08, 30a/09, 33a/03, 46a/09, 81b/14, 107a/11, 114b/21, 114b/21, 132a/07, 151b/16
- ve-yāhūd (A.+F.) : yahut
v. 22a/09, 99b/16
- veznī (A.) : tartı ile ilgili olan
v. 89b/19
- vikāye (A.) : 1. koruma, gözetme, 2. himaye etme, sahip çıkma
v. 159a/10
- vilādet (A.) : veladet, dünyaya gelme, doğma, doğum, doğuş
v.+de 161a/15
- vilādet it- (A.+T.) : doğmak
v.-mege 26b/06
- vilāyet (A.) : diyar, ülke, memleket
v. 172a/20
v.+de 104a/08, 172a/19, 172a/19
v.+e 133a/07
v.+inde 159a/08
- vir- : virmek
v. 82b/01, 85b/07, 95a/14, 108a/20, 130b/03, 140a/20
v.-e 36b/19
v.-diler 63b/10
v.-dügi 24b/05, 56a/10, 84a/19, 85a/16, 85b/07, 85b/12, 94b/20, 131a/12, 131a/14, 132b/21, 164a/04
v.-dügine 135a/05
v.-dügün 144a/10
v.-dükde 27b/17, 52a/13, 86a/18, 131b/17, 142b/13
v.-dükden sonra 134b/21
v.-düm 117a/05
v.-dün 136a/04
v.-e 36b/10, 112a/02
v.-en 157b/04
v.-eyim 32b/03, 92b/16, 145b/18
v.-eyin 110a/08
v.-ildügi 131a/17

v.-ildüğine 60b/11
v.-ildükdedür 176a/15
v.-ile 155b/20, 155b/21
v.-ilicek 160b/21
v.-ilen 16b/12, 68a/06, 85a/14, 118a/20
v.-ilmek 131a/11, 178b/11
v.-ilmekdür 20b/20, 125a/13, 178b/12
v.-ilmesi 121a/15
v.-ilmiş 131a/12
v.-ilüp 22b/13, 83a/06
v.-ilür 33b/18, 33b/19, 101b/12, 116a/16, 121a/14, 147b/10, 155b/04, 155b/21, 175b/04, 178b/14
v.-ince 75a/20
v.-me 135b/19
v.-mede 75a/20, 88a/05, 98b/08
v.-medükde 32b/03
v.-mege 45a/16, 88a/13, 88b/02, 108a/13, 108a/21, 118a/15, 142b/15, 142b/17, 158b/20
v.-mek 45a/13, 56a/17, 56a/17, 68a/04, 75b/02, 84a/20, 98b/18, 117b/09, 138b/07, 143a/13, 162a/08
v.-mekde 146a/05
v.-mekle 83b/11, 95a/05, 107b/01, 135b/19, 150b/15
v.-mem 22b/13, 108a/02, 144a/10
v.-memege 16a/15, 110a/08, 130b/04, 143b/21, 145b/19
v.-memek 150b/02
v.-memiş 16a/07
v.-mese 27a/15
v.-meyüp 24b/05, 45a/16, 77b/13, 110b/09, 118a/21, 137b/07, 152a/06
v.-meyince 22b/12
v.-mezin 107a/10
v.-miş 82b/11, 94b/19, 144a/09, 149a/03
v.-se 98b/12, 118a/21, 152a/05, 166b/18
v.-sün 108a/21
v.-ün 171b/16
v.-üp 20b/16, 24b/05, 72b/21, 85a/15, 85b/05, 88a/11, 88a/12, 104a/10, 108a/19, 110a/07, 110b/18, 130a/10, 130a/15, 131a/11, 133a/07, 136a/03, 138a/17, 145b/10, 149a/03, 155b/05, 155b/05, 155b/06, 158b/08, 158b/19, 187a/17
v.-ür 88b/03, 96b/08, 150b/16, 177a/19
v.-ürin 152a/06

v.-ürse 48b/11, 69b/11, 87b/13
viri gel- : verip gelmek
v.-diyse 162b/02
vitr (A.) : yatsı namazından sonra kılınan üç rekatlık namaz, salat-ı vitir
v.+i 8a/19
vizr (A.) : 1. ağırlık, yük, 2. günah, suç
v.+idür 73a/03
vuķūf (A.) : 1. durma, duruş, duraklama, 2. durumunu bozmama, aynı durumda kalma
v. 181a/19
v.+a 103b/01
vuķū°-ı tälāk (A.+A.→F.) : boşanmanın meydana gelmesi
v. 33b/14
vurūd-ı cān (A.+A.→F.) : can damarları
v. 159a/13
vus° (A.) : 1. bir işi yapabilme gücü, 2. genişlik, rahatlık
v.+mda 141a/10, 141a/12
vuzū° (A.) : abdest alma
v. 3b/05, 4a/15, 7a/09
v.+da 5b/02, 15b/10, 15b/11
v.+dan 2b/17
v.+dur 3a/10
v.+sı 4a/15
v.+sınuñ 7a/20
vuzū°-ı evvel (A.+A.→F.) : ilk abdest
v. 4a/16
vücüb (A.) : yapılması gerekli, lüzumlu ve zarurî olma, vacip olma, terkedilmesi caiz ve mümkün olmama
v. 183a/01
v.+a 8a/12
v.+da 15b/07
v.+ına 182b/18
v.+i 152a/07, 177b/18
v.+ımuñ 20b/05
vücüb-ı dāmān (A.+A.→F.) : kira gereği
v.+da 141a/11
vücūd (A.) : insan veya hayvan gövdesi, beden
v.+u 4a/01
v.+ı 171b/07
v.+ına 178b/17
vücüh (A.<çkl. vech) : 1. yüzler, çehreler, 2. ileri gelenler, bir şehrin eşrafı
v.+da 13b/10
vüs°at (A.) : 1. genişlik, bolluk, 2. bolluk, 3. zenginlik
v. 156b/16

yā : Arap alfabesinin yirmi sekizinci harfi
y.+nuñ 10b/06

yā (F.) : 1. o halde, öyle ise 2. cümle başında onaylama amacıyla kullanılır, 3. soru cümlesinin başında pekiştirme amacıyla soru ögesi olarak kullanılır
y. 3a/10, 3b/06, 3b/07, 4a/11, 6a/14, 6a/14, 8b/08, 10a/03, 11a/12, 14b/08, 15b/10, 17b/14, 18a/06, 21b/11, 42b/02, 42b/02, 47b/04, 47b/04, 49a/07, 56a/16, 56a/17, 57a/21, 59b/10, 60a/19, 60b/04, 62a/05, 65a/17, 65a/17, 66b/10, 66b/10, 71b/13, 72b/11, 72b/11, 74b/13, 75b/18, 76a/11, 76a/11, 77a/16, 82a/06, 82a/14, 86b/20, 87a/02, 87a/02, 88b/09, 89b/19, 89b/19, 92b/14, 103a/09, 106b/04, 111b/14, 125a/08, 127a/10, 129b/17, 143b/12, 143b/12, 152a/05, 155b/03, 155b/21, 156a/17, 157b/19, 157b/19, 157b/19, 157b/21, 157b/21, 159b/15, 159b/15, 159b/15, 159b/15, 162a/11, 163a/20, 163a/20, 165a/15, 165a/16, 174b/12, 182a/13, 187a/07, 187a/07

yā Rabbī (A.+A.) : Allah'a seslenme sözü
y. 187a/07, 187a/07

yaban (F.) : başka memleket, uzak yer, memleket dışı
y.+a 125a/05, 131b/13
y.+da 38a/03, 60b/04, 74a/18, 75a/14, 75b/02, 166a/01

yābis (A.) : kuru, kısır
y. 5a/12

yağ : yağ
y.+a 6a/11
y.+ma 80b/11

yağla- : yağlamak
y.-yup 6a/14

yāhūd (F.) 1. veya, ya da 2. daha doğrusu, daha iyisi
y. 1b/09, 1b/10, 2b/09, 3a/02, 3a/15, 3a/15, 6a/14, 8b/17, 8b/17, 9b/06, 14b/07, 15b/09, 16a/07, 16a/07, 20b/05, 23a/11, 34b/07, 37b/14, 42b/01, 43b/05, 44b/21, 53b/03, 58b/16, 60a/18, 60b/06, 68b/17, 69b/10, 69b/10, 69b/10, 69b/11, 69b/11, 74b/18, 74b/18, 76a/11, 77a/16, 78a/07, 78a/17, 80b/18, 83b/09, 86a/20, 86b/05, 87a/03, 89b/02, 93b/06, 94a/21, 96a/11, 98a/07, 98b/07, 99a/15, 104a/12, 104a/13, 113b/04, 124a/04, 129b/19,

131a/06, 133b/05, 142b/02, 143a/15, 147b/19, 147b/20, 157a/19, 157b/21, 162a/04, 163a/15, 165a/15, 166a/21, 167a/17, 176b/07

Yahūdī (A.) : Hz. Musa'nın getirdiği dine bağlı olan
y. 45a/05, 62a/08, 182a/05

yağar- yakarmak, bir kimseden bir şeyi ısrarla istemek, yalvarmak
y.-dup 60a/03

yakın : az bir uzaklıkta ayrılmış bulunan, uzak olmayan
y. 164a/13

yakīnen (A.) : sağlam ve kesin olarak, şüphesiz
y. 3a/20

yalan : gerçek olmayan
y. 22a/10

yalnız : yalnız, tek başına
y. 10a/03, 65a/14, 110b/16, 163a/06

yan : taraf, yön, kenar, kıyı
y.+mca 98a/18
y.+ında 2a/19, 3a/03, 8b/17, 38b/19, 50a/21, 77b/14, 85b/17, 87a/13, 103b/18, 103b/18, 110b/19, 159a/12, 173b/18
y.+ından 85a/14, 159a/11
y.+ımuñ 6a/15

yan- : yanmak
y.-duğı 135a/07
y.-up 135a/05

yaña : cihet, taraf
y. 189a/04

ya'nī (A.) : 1. ardından gelen açıklamayı belirtir, 2. sözün kısası, açıkça, doğrusu
y. 3b/21, 50a/17, 89b/17, 111b/17, 111b/18, 111b/20, 112a/01, 140a/21, 177b/08

yapış- : yapışmak
y.-up 91a/10, 117b/02

yar- : yarmak
y.-ılup 185b/18, 185b/18
y.-mağla 169b/13
y.-up 152a/11

yara : yara
y. 169b/21
y.+dan 74b/04
y.+lar 169b/13

yarasuz : yarasız
y. 169b/21

yardım : yardım
y. 77b/15

yarı : yarı

- y. 142b/02
yarın : yarın
y. 17b/01
yaşdık : yastık
y.+a 98b/21
yā-sīn (A.) : Kur'an'da bis surenin adı
y. 187b/13
yaş : yaş
y. 1b/08, 7b/04
y.+mda 21b/10, 21b/10, 34a/14,
38b/17, 41b/16
y.+mdadır 72a/11, 72a/12
yat- : yatmak
y.-miş 182a/13
y.-up 33b/07
yatlu : kötü
y.+sın 152a/19
yāve (F.) : saçma, anlamsız söz
y. 75a/19
yay : ok atmada kullanılan silah
y. 164a/17
yaz- : yazmak
y. 117a/16
y.-a 155b/17
y.-ıcek 117a/17
y.-dukdā 117a/17
y.-maduġınıñ 186b/04
y.-mağ 161a/13, 161a/15
y.-miş 186b/05
y.-mişlardur 147b/08
y.-up 186b/04
y.-ılandan 8a/12
y.-ılmağ 187b/14, 187b/15
y.-ılmış 11a/06
yazu : yazı
y. 117a/16
y.+ñ 117a/16
y.+sı 117a/17
ye- : yemek
y.-mekle 17a/12
yed (A.) : 1. el, 2. güç, kudret, 3. yardım, 4.
mülk
y. 62a/21, 121a/09
y.+i 64a/07
y.+idür 89b/15
y.+imden 151b/18
y.+imde 125a/08
y.+inde 16b/20, 44b/21, 44b/21,
62b/05, 63b/09, 76b/14, 85b/06,
98a/04, 100a/07, 101a/04, 106b/21,
111b/06, 112b/21, 115b/17, 118b/15,
119b/16, 119b/17, 119b/20, 121a/08,
121b/09, 122a/18, 124b/10, 125a/11,
125b/04, 129b/11, 136a/17, 150a/19,
151b/17, 152a/20, 165b/15
y.+inden 51a/03, 52b/11, 84a/19,
87a/09, 98b/18, 144b/07, 150a/19,
151a/09
y.+ine 130a/21, 152a/19
y.+ünde 85b/06, 114b/08
yedi : yedi (sayı)
y. 3a/02, 9a/14, 61b/18, 62b/15,
63a/05, 63b/05, 64a/10, 71a/15,
72a/12, 117a/11, 119b/20, 157b/18,
175b/04
yed-i ħuṣūṣ (A.+A.→F.) : özel mülk
y. 169b/06
yed-i ʿumūm (A.+A.→F.) : kamu mülkü
y. 169b/06
yed-i zevce (A.+A.→F.) : karının mülkü
y.+dedür 140a/01
yemīn (A.) : Allah'ı veya mukaddes bir
varlığı şahit tutarak verilen söz, ant
y. 37a/10, 82a/18, 101b/12, 116a/05,
117a/07, 120b/15, 120b/16, 122a/10,
123a/02
y.+de 58b/17, 176b/08
y.+den 117a/06
y.+i 36b/21, 42b/17, 43a/02, 43a/04,
58a/12, 94b/01, 121a/14, 140b/06
y.+inde 56b/18
y.+ün 56a/14
yemīn eyle- (A.+T.) : bir şeyin doğruluğunu
belirtmek için Allah'ı veya kutsal bir
şeyi şahit tutmak
y. 120b/15
y.-dükde 176b/07
y.-dükde 58b/16
y.-dükden soñra 118a/14
y.-mede 56b/04
y.-se 56b/17, 57a/02
y.-sün 110a/08
yemīn it- (A.+T.) : bir şeyin doğruluğunu
belirtmek için Allah'ı veya kutsal bir
şeyi şahit tutmak
y.-dükden soñra 116a/04
y.-enüñ (t>d) 112a/04
y.-erin (t>d) 56b/12
y.-erse (t>d) 95b/12, 112a/05
y.-üp (t>d) 57a/21
yemīn vir- (A.+T.) : yemin ettirmek
y.-ile 112a/02
y.-ilme-yüp 125a/13
y.-ilmek 120b/16
y.-ilür 116a/15
y.-mege 118a/10, 118a/15
y.-mekle 122b/21

- y.-se 118a/10, 123a/03
y.-üp 118a/14
y.-ür 96b/08, 96b/09
yemiş : meyve
y. 158b/08
y.+inden 158b/11
yenbağī (A.) : uygun, yerinde
y. 15b/07
yeñi : yeni, eski olmayan
y. 3b/17
yer : yer
y. 4b/20
y.+de 3a/19, 9b/07, 9b/16, 15a/07,
41a/10, 60b/20, 74b/12, 75b/15,
77a/16, 95a/04, 95a/14, 96b/08,
106b/20, 107b/21, 108a/19, 110a/06,
110b/07, 114b/14, 115b/03, 121a/15,
123a/17, 123b/03, 167b/13, 171b/08,
184a/19, 187b/20
y.+deki 143a/15
y.+den 71a/19, 75b/17, 76a/10,
98a/06, 114b/19, 125b/10, 140b/04,
142b/01
y.+e 21b/15, 28a/16, 34a/10, 45b/08,
56b/03, 78a/04, 82b/21, 87a/13,
89b/01, 98a/17, 140b/04, 142b/01,
142b/03, 142b/12, 150a/12, 151b/16,
158b/19, 163a/20
y.+i 66a/20, 121a/08, 142b/16,
154b/05, 156b/16, 159a/15, 183b/20
y.+imi 144a/10
y.+inde 27b/11
y.+inden 2a/20, 169b/16, 169b/17
y.+ine 18a/09, 56a/18, 56a/18,
58a/18, 81a/14, 81b/09, 82a/06,
150b/14
y.+ini 4a/21
y.+lerden 186b/20
y.+leri 178b/10
y.+lerinde 156b/21
y.+ün 14a/21, 19b/13, 151b/17
yeryüzü
y.+nüñ 183b/20
yeşir (A.) : kolay
y. 164a/14
yeşil : yeşil
y. 182b/08
yeter : yeter
y. 56a/16, 103b/05
yetim (A.) : babası ölmüş olan (çocuk),
babasız
y. 121b/21, 122a/01, 129b/19,
172a/11
y.+i 172a/10
y.+ün 42a/21, 91b/05
yetime (A.) : babası ölmüş olan (çocuk),
babasız
y.+yi 21b/02
yetiş- : yetişmek
y.-e 169b/20
y.-ilür 4b/01
yetmiş
y. 60a/01, 60a/01
yevm-i irtāk (A.+A.→F.) : azat etme günü
y.+dur 50b/15
yevm-i šekk (A.+A.→F.) : 1. şüpheli gün, 2.
Ramazan ayının hesap edilemeyen
(Şabanın otuzuncu) günü
y.+de 17b/01
yık- : yıkmak
y.-ılup 188b/08
yıl : yıl
y. 55b/04, 55b/05, 56a/10, 75b/02,
88a/17, 93a/19, 93a/19, 96b/18,
114b/08, 117b/14, 118b/20, 121b/01,
138a/17, 143b/12, 143b/20, 150a/12,
157a/17, 169a/12
y.+a 93a/18, 114b/07, 143b/19,
144a/09
y.+da 47b/04, 144b/05, 145a/09
y.+dan 147b/21
y.+uñ 55b/06
yıllık : yıllık, bir yıl için, senelik
y. 114b/19
yirt- : yırtmak
y.-ılcağ 167b/14
yi- : yemek
y.-yelüm 31a/15
yig : yeğ
y.+dür 175b/16
yigirmi : yirmi
y. 19b/13, 96b/17, 175b/02, 175b/03
yigirmibir : yirmi bir (sayı)
y. 49a/08
yigit : yiğit, güçlü ve yürekli, kahraman
y. 183b/07
yine : yeniden, bir daha, tekrar
y. 18a/09, 30b/07, 30b/11, 31b/14,
34b/01, 35a/10, 37a/15, 40b/11,
43a/15, 43b/02, 45b/11, 46a/13,
53a/10, 55a/08, 58a/20, 66a/20,
70b/12, 70b/14, 80b/18, 85a/07,
86a/14, 94a/19, 106b/04, 106b/06,
108a/02, 108a/14, 110b/21, 113a/07,
115a/01, 116b/11, 117a/16, 117b/03,
121a/09, 121a/15, 129a/20, 135a/01,
137b/01, 138b/17, 147b/21, 155b/21,

165a/16, 173b/18, 175a/10, 175b/11,
177a/18, 182a/14, 185b/02, 187a/17

yir : yer
y. 157b/03
y.+ini 157a/17

yog-i : yokken
y.-ken 6a/17, 26b/04, 30a/08

yog-ı : yok ise
y.-sa 135b/20

yohsa : yoksa, "aksi takdirde" anlamında
kullanılan bir söz
y. 15b/06, 22a/10, 25a/13, 26a/03,
31b/07, 33b/14, 43b/15, 65a/15,
121a/14, 128a/09, 143a/16, 159b/12,
165b/16, 181a/18

yok : yok
y. 4b/09, 12b/17, 13a/20, 15a/04,
15a/06, 35a/04, 43a/05, 52b/11,
54a/01, 55a/08, 68b/16, 74a/03,
76a/04, 78b/05, 84a/13, 87a/03,
88b/17, 92a/06, 92a/19, 110b/20,
129a/17, 130b/03, 132a/18, 137b/07,
145b/19, 149b/07, 158b/20, 164a/12,
166b/11, 186a/15
y.+dur 2b/18, 5b/02, 8b/07, 14a/21,
27b/12, 27b/17, 33a/07, 33b/21,
57b/06, 63a/12, 65a/16, 68a/06,
70b/13, 93a/14, 98a/05, 99a/02,
99a/02, 103b/02, 122a/19, 142b/16,
160b/21, 161b/17, 163a/07, 164a/09,
173b/05, 183b/13, 188a/19, 189a/05

yok it- : yok etmek
y.-mez 13a/19

yok i- : yokken
y.-ken 8b/06

yokla- : yoklamak, bakmak, gözden
geçirmek, kontrol etmek
y.-mak 185b/10

yoksa : "aksi takdirde" anlamında kullanılan
bir söz
y. 5a/18, 7b/18, 8a/12, 8b/18, 14b/08,
15a/18, 23b/15, 33b/18, 45a/13,
46b/19, 51a/04, 52b/16, 59b/20,
75a/20, 78b/14, 79a/11, 80a/19,
86b/15, 100a/09, 102a/12, 103a/13,
104b/13, 104b/13, 105a/01, 107a/01,
130b/04, 137b/20, 142b/15, 143a/17,
145b/03, 147b/18, 154a/16, 154b/16,
160a/21, 164a/05, 169a/07, 169a/19,
176a/07, 176a/08, 176a/15, 178b/15,
182a/06, 182b/02, 183b/08, 184b/19,
185a/08, 186a/13, 186a/18, 186b/01,
188b/08

yol : yol

y.+da 4b/13, 20b/16, 74b/03, 92b/10,
140b/04, 142b/02
y.+la 92b/09
y.+larda 95a/04

yukaru : yukarı
y.+sı 2a/19

yumak : yıkamak, temizlemek, kaldırmak
y. 7b/19

yumurcağ : 1. iyileşmeyen çıban, 2. veba
y.+uñ 159a/10

yumurda : yumurta
y.+nuñ 63a/10

yumurdla- : yumurtlamak, (yumurtlayıcı
hayvanlar) yumurta vermek, yumurta
doğurmak
y.-mak 165b/17
y.-sa 165b/15

yun- : yıkanmak, yıkanıp temizlenmek
y.-ar 2b/13
y.-duğda 5a/09
y.-dı 101a/05
y.-mak 13b/03

yut- : yutmak
y.-mağla 18a/09
y.-māk 18a/05
y.-sa 17a/05

yukle- : yüklemek
y.-düp 140b/04

yüz : yüz (sayı)
y. 77a/09, 77a/09, 85b/02, 88a/04,
88a/05, 88a/06, 88a/11, 88a/12,
88a/12, 88a/13, 104a/10, 110b/08,
110b/09, 110b/10, 111a/05, 113a/12,
143b/19, 144a/09, 145a/09, 145b/18,
170a/01, 171b/17, 171b/17, 178b/11
y.+de 169b/13
y.+den 59b/19, 60a/06
y.+dür 111b/15, 113a/13
y.+i 145b/19
y.+in 123b/10, 186b/16
y.+ine 76b/15, 89b/03
y.+üme 106a/03

[Z]

zabt (A.) : 1. sıkıca tutma, 2. zorla ele
geçirme, alma
z. 142b/15

zabt it- (A.+T.) : 1. sıkıca tutmak, 2. (bir yeri)
zorla almak, ele geçirmek,
z.-erin (t>d) 121b/10

za'f (A.) : 1. irade zayıflığı, dayanamama, 2.
aşırı alaka duyma, düşkünlük
z. 82a/06

zāhib ol- (A.+T.) : kapılmak, uymak

z.-miş 2b/19
 z.-mişlar 27b/13
 zāhīde (A.) : haram şeylerden kaçınan ve dinin emirlerini aynen yerine getiren kadın
 z.+yi 175b/08
 zāhīr (A.) : 1. açık, belli, meydanda olan, 2. görünüş, dış yüz, 3. kesinliğe yakın bir olasılıkla, 4. sanırım, galiba, her halde
 z. 11a/11, 27b/14, 43a/04, 60a/01, 63b/13, 70b/15, 93a/09, 117a/16, 149b/11, 164a/08, 185b/15
 z.+dür 15b/11, 55a/08, 73a/14, 73b/17, 88b/20, 120b/05, 121a/16, 164a/11
 zāhīr ol- (A.+T.) : ortaya çıkmak, görünmek, belirginleşmek
 z.-ıcağ 66b/11, 95a/15, 175b/19
 z.-duğın 121a/13
 z.-duğda 39a/01, 60a/10, 62b/05, 75b/03
 z.-madın 173b/20
 z.-miş 102b/21, 104b/09, 175a/02
 z.-sa 129a/18
 z.-up 60b/06, 75a/15, 121a/12, 169b/18
 z.-ınca 60a/05, 167a/19
 zāhīre ol- (A.+T.) : ortaya çıkmak, görünmek, belirginleşmek
 z.-miş 96a/10
 zāhīrī (A.) : 1. görünen, görünürde olan, görsel, 2. içten olmayan, yapmacık
 z.+dür 164a/10
 zāhīru'r-rivāye (A.+A.→A.) : İmam Muhammed'in tevatür derecesinde nakledilen kitaplarının muhteviyatına denmektedir.
 z.+de 18b/07
 zahmetlū (A.+T.) : zahmetli
 z. 89b/20
 zā'ib ol- (A.+T.) : erimek, bir madde içinde çözünmek
 z.-ıcağ 6a/13
 zā'id (A.) : 1. çoğalan, artan, 2. gereksiz, fazla, 3. sonradan eklenmiş olan, eklenen
 z. 133b/21
 zā'il ol- (A.+T.) : kaybolmak, ortadan kalkmak
 z.-duğda 106b/06
 z.-maduğma 169a/08
 z.-madı 101a/05
 z.-mayup 78a/07

z.-up 34b/06
 z.-ur 85a/08
 zākir (A.) : 1. zikreden, 2. tekkelerde, ayin sırasında ilahî okumakla görevli kimse
 z. 18a/02
 zamān (A.) : 1. kefil olma, 2. bir yükümlülük altına girerek kefil olma
 z. 63b/06, 83a/21, 86a/19, 132a/09, 135a/16, 135b/20, 136a/18, 137a/06, 137a/08, 137b/08, 141a/11, 144a/20, 149b/12, 162b/14, 162b/16, 170b/19, 188b/08
 z.+a 93a/12
 z.+da 127b/13, 134a/01
 z.+dan 140b/06
 z.+ı 93a/13, 133b/18, 162b/15
 z.+ma 137a/08
 z.+ından 134a/02
 zamān-ı ihtiyār (A.+A.→F.) : iradesiyle kefalet eden kimse
 z. 104b/13
 zamān-ı kabz (A.+A.→F.) : teslim alma zamanı
 z.+da 88a/08
 zāmin ol- (A.+T.) : kefil olmak
 z.-mağa 131b/17
 z.-ur 55b/06
 zamīr (A.) : 1. bir şeyin iç yüzü, 2. yürek, 3. içte gizli tutulan şey, gönüldeki sır
 z.+ine 103b/01
 zamm it- (A.+T.) : 1. artırmak, eklemek, 2. fiyat artırmak
 z.-üp (t>d) 78b/17, 113a/07
 zamm-i süre (A.+A.→F.) : namaz kılınırken Fatiha'dan sonra okunan kısa sureler
 z. 14a/09
 zānī (A.) : zina yapan
 z. 59b/09, 129a/02
 z.+nün 26a/07
 zāniye (A.) : (kadın için) zina yapan
 z. 62a/05
 zann (A.) : doğruluğu, gerçekliği kesin olmakla birlikte doğruymuş veya gerçekmiş gibi düşünme, sanma
 z.+um 68b/03
 zann it- (A.+T.) : 1. tahmin etmek, olacağını ya da öyle olduğunu sanmak, 2. öyle olduğu duygusuna kapılmak, sanmak
 z.-üp (t>d) 17b/15, 54b/09, 175b/18
 zannī (A.) : zanla ilgili, zanna ilişkin, sanıyla ilgili
 z. 17b/06

zarar (A.) : bir kimsenin, bir şeyin, bir olayın yol açtığı maddi ya da manevi kayıp
 z. 8b/06, 15b/09, 17a/12, 60a/03, 69b/12, 107a/05, 107a/06, 109b/13, 144b/08, 156b/16, 188b/16, 188b/17, 188b/18, 189a/16
 z.+dur 189a/15
 z.+ı 142b/14, 142b/16
 z.+ın 167b/14
 z.+ından 109b/12
 zarar eyle- (A.+T.) : maddi ve manevi bakımdan kayba uğramak
 z.-dükde 188b/08
 zarar it- (A.+T.) : maddi ve manevi bakımdan kayba uğramak
 z.-meyüp 52b/15
 z.-mez 7a/10
 zarar-ı ʿaẓīm (A.+A.→F.) : büyük zarar
 z. 17a/12
 z.+dür 185a/11
 zarar-ı ḥavf (A.+A.→F.) : korkunun zararı
 z.+ı 82b/12
 zarūret (A.) : 1. zorunluluk, zorunluk, 2. gereklilik, meburiyet, 3. yoksulluk, sıkıntı
 z. 135a/06
 zāt-ı ḥayz (A.+A.→F.) : aybaşı olan kadın
 z. 43b/17
 zāyî ol- (A.+T.) : yitmek, kaybolmak
 z.-ıcağ 152a/16
 z.-an 92b/11, 145b/17
 z.-duğı 140a/10
 z.-dukda 134b/16, 136a/03, 140a/10
 z.-dı 136a/17
 z.-mağ 129b/18
 z.-miş 140a/11
 zebh ol- (A.+T.) : kesilmek
 z.-ınmayan 4a/13
 zekāt (A.) : zenginlerin sahip olduğu mal ve paranın kırkta birinin dağıtılmasını öngören, İslam'ın beş şartından biri
 z. 159b/14
 z.+ı 16b/07, 160b/21
 z.+ın 16a/07, 17a/02
 z.+ma 16b/19
 z.+ından 16a/08
 zekāt-ı ihtiyār (A.+A.→F.) : zebh ya da nahr yoluyla normal yoldan boğazlama ve kan akıtma işlemi
 z.+ı 159a/10
 zekāvet (A.) : anlama, kavrama becerisi, zeka
 z.+ı 16b/12
 zeker (A.) : 1. erkek, 2. erkeklik organı
 z.+ı 1b/08, 1b/10

z.+in 5a/18
 zelle (A.) : 1. ayağı kayma, sürçme, 2. yanlış iş yapma, yanlışlık
 z. 177a/16
 zemān (A.) : bir oluşun, olayın veya eylemin içinde geçtiği, geçmekte olduğu veya geçeceği süre
 z. 3b/21, 33b/08, 34a/01, 36b/20, 36b/21, 49b/08, 50a/02, 50a/10, 71a/14, 75a/14, 82b/01, 82b/06, 83b/10, 85a/08, 86b/09, 87b/06, 88a/11, 103b/05, 108a/14, 150b/08, 166b/03, 189a/14
 z.+a 34a/01, 166b/02
 z.+da 27b/14, 70a/21, 85b/02, 106b/05, 107a/21, 123a/03, 161b/10, 183b/13
 z.+dan 64a/10, 71a/14, 87b/05
 z.+dur 50b/15
 z.+ımız 103b/04, 103b/05
 z.+uñ 22b/03, 81b/10
 z.+ı 74b/03, 89b/18, 103b/05
 z.+ında 103b/21, 144b/05, 144b/06, 150a/14, 187a/17, 189a/14
 z.+ından 33b/15
 zemān-ı fāsîd (A.+A.→F.) : geçersiz zaman
 z. 164a/05, 164a/09
 zemān-ı fitne (A.+A.→F.) : kargaşa zamanı
 z. 47b/04
 zemāne (A.) : devir, vakit
 z. 177a/03
 z.+de 69a/08
 zemm eyle- (A.+T.) : yermek, çekiştirmek, dedikodusunu yapmak
 z.-dükde 181a/12
 zerʿ (A.) : bir şeyi kol boyu ile ölçme
 z. 11a/05
 zevāl (A.) : 1. yok olma, yok edilme, ortadan kalkma, 2. güneşin baş ucunda bulunma zamanı, öğle
 z.+de 4a/01
 zevc (A.) : 1. iki şeyden oluşan bütün, çift, 2. bir çifti oluşturan parçalardan her biri, 3. karı kocanın her biri, 3. erkek eş, koca
 z. 20b/04, 38a/11
 z.+emdür 125b/05
 z.+ı 17b/09, 20b/03, 21a/16, 22b/02, 22b/06, 22b/12, 23a/06, 24b/17, 28a/15, 30b/06, 31a/07, 31b/13, 33b/05, 34b/16, 35a/03, 37a/20, 38a/03, 38a/08, 38a/16, 39a/01, 39b/09, 39b/20, 43b/18, 45b/10, 46a/13, 46a/16, 46b/18, 47b/02,

48b/10, 49b/08, 57a/16, 58a/01,
 59a/21, 59b/03, 60b/05, 61b/04,
 72a/17, 74b/18, 80b/18, 84b/14,
 84b/15, 98b/12, 98b/13, 100a/08,
 103b/07, 106a/12, 111b/06, 125b/06,
 127a/10, 130a/14, 135a/16, 137b/14,
 138a/02, 139b/21, 140a/01, 140a/05,
 145b/10, 160a/05, 160a/06, 185b/21
 z.+in 49b/07, 155b/01
 z.+inden 26b/06, 32a/01, 59b/07,
 114b/10, 137b/15
 z.+ine 28a/05, 31b/07, 34a/06,
 135a/16, 137b/15, 175b/02, 175b/04
 z.+inüñ 114b/09
 z.+isi 43b/01
 z.+üm 91a/21, 100a/13, 114b/07
 z.+ün 23b/16, 38b/02
 z.+ündür 57a/19
 zevc-i evvel (A.+A.→F.) : ilk koca
 z.+ine 34a/10, 35a/12
 zevc-i ma'rûf (A.+A.→F.) : bilinen koca
 z.+ı 16b/08
 zevce (A.) : erkeğin evli olduğu kadın, eş,
 karı
 z. 34b/05
 z.+leri 27b/10, 41a/09, 182b/01
 z.+me 35a/04
 z.+si 3a/09, 21b/14, 25a/11, 26b/18,
 30b/14, 33b/01, 33b/12, 33b/20,
 34a/20, 35a/09, 36b/12, 37a/10,
 37b/04, 37b/13, 38b/06, 38b/17,
 39a/05, 39a/19, 39b/09, 40a/02,
 40b/14, 41a/01, 41a/08, 41b/16,
 42a/01, 42a/12, 42b/14, 45b/02,
 45b/21, 47a/04, 47a/09, 49b/16,
 57b/03, 57b/16, 58a/20, 60a/16,
 61b/03, 62a/01, 100a/09, 100b/17,
 101a/10, 106a/08, 109b/18, 113b/09,
 117b/19, 123a/10, 123b/15, 123b/16,
 127b/09, 138a/14, 148a/19, 163b/07,
 174b/21, 175a/15, 175a/21
 z.+sidür 49b/10
 z.+sinüñ 69a/18
 z.+ye 41a/13
 zevce-i uhırâ (A.+A.→F.) : diğer kadın
 z.+sını 24b/18
 zevcetü'n-nebî (A.+A.→F.) : peygamber
 karısı
 z. 103a/16
 zevî'l-erhâm (A.+A.→A.) : çok merhametli
 sahipler
 z.+dan 34a/17, 147b/10
 z.+dandur 34a/16
 Zeyd : kişi adı

z. 1b/08, 3a/09, 3a/19, 7b/17, 8a/06,
 8a/16, 8a/16, 9a/09, 10b/05, 12b/02,
 13a/17, 13a/18, 13b/08, 14a/08,
 14b/02, 14b/07, 16a/06, 16a/08,
 16b/07, 16b/12, 16b/19, 17a/05,
 17a/11, 17b/01, 17b/09, 20b/16,
 21a/03, 22a/03, 22a/08, 22b/06,
 22b/12, 22b/17, 22b/19, 23a/08,
 23a/15, 23b/15, 23b/17, 24a/02,
 24a/03, 24b/04, 24b/05, 25a/01,
 25a/06, 25a/11, 25a/12, 25b/10,
 26a/03, 27a/14, 27a/17, 27b/11,
 27b/15, 28a/04, 28a/15, 30a/09,
 31a/07, 31a/16, 32a/06, 32a/10,
 32b/02, 33a/03, 33a/15, 33a/20,
 33a/21, 33b/05, 33b/12, 33b/20,
 34a/15, 34a/16, 34a/20, 34b/04,
 34b/16, 34b/17, 34b/18, 35a/03,
 35a/09, 35a/12, 35b/08, 36a/01,
 36b/12, 37a/09, 37a/10, 37a/14,
 37a/20, 37b/04, 37b/13, 38a/03,
 38b/02, 38b/06, 38b/17, 38b/18,
 38b/21, 39a/05, 39a/19, 39b/20,
 40a/02, 40b/10, 40b/14, 41a/02,
 41a/02, 41b/16, 42a/01, 42a/02,
 42a/02, 42a/12, 42b/14, 43b/01,
 43b/01, 43b/05, 44b/21, 45a/01,
 45a/06, 45b/02, 45b/07, 45b/10,
 45b/21, 46a/01, 46a/08, 46a/13,
 46a/16, 47a/09, 47b/02, 47b/03,
 48b/10, 49b/07, 49b/09, 49b/16,
 50a/14, 50a/15, 50b/03, 50b/04,
 50b/13, 50b/18, 51a/02, 51a/10,
 51a/13, 51a/21, 51b/06, 51b/09,
 52a/13, 52a/18, 52a/19, 53a/09,
 53a/12, 53a/16, 53a/17, 53b/02,
 53b/20, 54b/09, 54b/16, 54b/17,
 55a/06, 55a/06, 55a/18, 55b/04,
 55b/05, 56a/09, 57a/02, 57a/16,
 57a/18, 57b/03, 57b/05, 57b/06,
 57b/16, 57b/21, 58a/11, 58a/19,
 58b/05, 58b/15, 59a/13, 59b/03,
 59b/07, 59b/09, 59b/14, 60b/03,
 60b/04, 60b/08, 61a/13, 61b/03,
 61b/04, 61b/09, 61b/18, 62a/01,
 62a/05, 62a/05, 62a/20, 62b/02,
 62b/14, 63b/02, 63b/05, 64a/05,
 64a/06, 64a/10, 64a/19, 65a/12,
 66a/20, 68b/02, 68b/10, 68b/11,
 69a/18, 69b/06, 69b/09, 69b/17,
 69b/21, 70a/20, 70b/11, 71a/13,
 71b/11, 71b/17, 72a/17, 72a/21,
 72b/20, 73a/01, 73b/16, 74a/02,
 74a/05, 74a/11, 74a/19, 74a/20,

74b/03, 75a/14, 75b/02, 75b/17,
 76a/04, 76a/04, 76b/17, 77a/03,
 77a/03, 77a/06, 77a/07, 77a/14,
 77a/15, 77a/16, 77b/13, 77b/18,
 78a/04, 78a/04, 78a/06, 78a/08,
 78a/14, 78a/21, 78b/05, 78b/05,
 79a/15, 80a/10, 80a/19, 80b/03,
 80b/11, 80b/16, 81a/01, 81a/06,
 81a/13, 81b/08, 81b/13, 82a/13,
 82a/21, 82b/08, 82b/11, 82b/14,
 82b/19, 83a/04, 83b/16, 83b/21,
 84a/12, 84a/18, 84a/20, 84b/08,
 84b/13, 84b/19, 84b/21, 85a/06,
 85a/08, 85a/14, 85a/14, 85b/01,
 85b/05, 85b/06, 85b/11, 85b/12,
 85b/13, 85b/17, 85b/21, 86a/01,
 86a/02, 86a/07, 86a/13, 86a/17,
 86b/04, 86b/09, 86b/14, 87a/08,
 87a/13, 87a/13, 87a/21, 87b/05,
 87b/12, 87b/18, 88a/03, 88a/09,
 88a/11, 88a/21, 88b/02, 88b/08,
 88b/16, 89a/10, 89a/10, 89b/01,
 89b/02, 89b/03, 89b/14, 90b/20,
 91a/10, 91a/15, 91a/16, 91b/01,
 91b/02, 91b/05, 91b/06, 91b/19,
 92a/15, 92a/16, 92a/19, 92b/09,
 92b/14, 93a/01, 93a/05, 93a/06,
 93a/08, 93a/11, 93a/18, 93b/01,
 93b/05, 93b/12, 93b/13, 94a/02,
 94a/09, 94a/14, 94a/18, 94a/20,
 94b/19, 95a/04, 95a/14, 95b/09,
 96a/03, 96a/09, 96a/10, 96b/07,
 96b/17, 96b/20, 97a/17, 98a/10,
 98a/14, 98a/17, 98b/07, 98b/11,
 98b/17, 98b/20, 99a/01, 99b/05,
 99b/08, 99b/15, 100a/13, 100a/14,
 100a/19, 100a/20, 100b/17, 100b/17,
 101a/09, 101b/20, 102b/04, 102b/20,
 103a/04, 103a/21, 103b/07, 103b/08,
 103b/18, 103b/19, 104a/08, 104b/07,
 105a/17, 105b/16, 106a/03, 106a/08,
 106a/13, 107a/11, 107a/20, 107b/10,
 107b/11, 107b/21, 108a/12, 108a/14,
 108a/19, 108a/19, 108b/12, 108b/13,
 109b/14, 109b/18, 110a/06, 110b/07,
 110b/09, 110b/15, 110b/18, 111a/04,
 111a/17, 111a/18, 111b/07, 111b/08,
 112b/20, 113a/06, 113b/02, 113b/09,
 113b/16, 113b/21, 114a/01, 114b/14,
 114b/19, 114b/21, 115b/17, 116a/04,
 116a/15, 116a/15, 116b/09, 116b/14,
 117a/04, 117a/10, 117a/14, 117a/15,
 117b/01, 117b/03, 117b/08, 117b/11,
 117b/18, 118a/09, 118a/13, 118a/20,

118a/21, 118b/01, 118b/05, 118b/18,
 119b/16, 119b/19, 120a/20, 120a/21,
 120b/04, 120b/05, 120b/13, 120b/14,
 121a/08, 121a/14, 121a/21, 121b/03,
 121b/03, 122a/09, 122a/10, 122a/19,
 122b/19, 122b/21, 123a/10, 123a/17,
 123a/18, 123b/02, 123b/09, 123b/14,
 123b/15, 124a/13, 124a/18, 124b/05,
 125a/05, 125a/11, 125b/05, 125b/12,
 125b/15, 126a/16, 126a/17, 127a/11,
 127a/15, 127b/04, 127b/05, 128a/07,
 129a/02, 129a/03, 129a/03, 129a/04,
 129a/13, 129a/14, 129a/16, 129a/19,
 129b/07, 129b/17, 130a/08, 130a/08,
 130a/14, 130a/20, 130b/04, 130b/11,
 131a/05, 131a/10, 131b/11, 132a/06,
 132b/20, 133a/06, 133a/15, 133a/19,
 133a/21, 133b/04, 134b/21, 135b/18,
 136a/02, 136a/03, 136a/17, 136b/08,
 137a/05, 137a/20, 137b/04, 137b/06,
 137b/10, 137b/14, 137b/19, 138a/05,
 138a/16, 138b/02, 138b/02, 138b/05,
 138b/11, 138b/17, 139a/01, 139a/17,
 139b/02, 139b/03, 140a/19, 140b/04,
 142b/09, 142b/12, 142b/13, 142b/15,
 143b/11, 143b/18, 143b/20, 144a/08,
 144a/12, 144a/20, 144b/05, 144b/07,
 145a/08, 145b/02, 145b/04, 145b/18,
 146a/13, 146a/14, 147a/11, 147b/02,
 147b/16, 147b/17, 148a/19, 148a/20,
 148a/21, 149a/02, 149a/08, 149a/17,
 149b/11, 150a/04, 150a/07, 150a/11,
 150a/12, 150a/12, 150a/13, 150a/17,
 150b/01, 150b/02, 150b/07, 151a/15,
 151a/17, 151b/10, 151b/11, 151b/16,
 151b/17, 151b/18, 152a/02, 152a/05,
 152a/15, 154a/11, 154a/15, 154b/02,
 156a/07, 156b/20, 157a/16, 157a/18,
 158b/07, 158b/08, 158b/18, 160a/20,
 160b/03, 161b/04, 161b/05, 162b/04,
 163a/06, 163b/08, 165a/09, 165a/17,
 165b/09, 166b/02, 166b/03, 166b/08,
 166b/15, 166b/16, 166b/17, 166b/21,
 167a/15, 167a/16, 167a/18, 167b/01,
 167b/13, 167b/13, 167b/14, 167b/19,
 168a/09, 169a/12, 169b/13, 170b/17,
 171a/01, 171a/04, 171a/15, 171b/16,
 172a/10, 173a/06, 173a/13, 173b/17,
 173b/20, 174a/16, 174b/21, 175a/09,
 175a/17, 175a/21, 175b/05, 175b/18,
 176a/07, 176a/13, 176a/21, 176b/06,
 178b/06, 181a/11, 182a/02, 182a/20,
 182b/08, 183b/06, 184b/19, 185b/09,

186a/21, 186b/16, 186b/19, 187a/16,
188b/15, 189a/14, 189b/03

z.+de 167a/04

z.+den 25a/01, 25a/12, 25b/19,
30b/07, 31b/14, 38a/04, 43a/15,
45b/07, 46a/01, 47a/05, 50a/02,
51a/15, 51b/01, 51b/10, 51b/10,
53a/17, 54b/18, 57b/05, 59a/15,
62b/05, 64a/06, 74b/04, 75b/03,
75b/15, 76b/14, 88a/06, 91a/20,
92b/15, 93b/09, 94a/19, 99b/05,
101a/11, 101b/16, 107b/12, 109b/13,
113b/03, 117b/09, 118a/09, 120b/01,
138a/18, 143b/13, 149a/04, 149a/14,
152a/20, 154b/15, 167a/01, 175b/20

z.+e 1b/09, 8b/16, 13b/09, 22b/03,
23a/13, 23a/14, 23b/17, 24b/05,
30b/11, 31b/13, 32a/10, 34b/01,
34b/12, 34b/17, 35a/09, 36b/07,
37a/15, 37b/01, 37b/05, 38a/08,
39a/06, 39b/09, 43a/15, 43a/16,
46b/19, 47a/05, 51a/02, 51b/07,
52b/11, 54b/10, 57b/05, 59b/03,
59b/18, 60a/16, 70a/01, 72b/18,
74b/03, 77b/19, 78a/06, 82b/07,
84a/19, 85b/06, 86a/15, 92b/10,
93b/02, 94a/20, 95b/10, 100a/19,
107b/01, 108a/20, 110a/07, 110b/20,
111b/09, 113a/07, 114b/16, 116a/15,
123a/18, 127a/10, 130a/09, 130b/01,
130b/12, 134b/15, 134b/16, 138a/02,
138a/15, 139b/21, 140a/05, 145b/10,
145b/10, 145b/17, 149b/12, 151b/11,
152a/06, 152a/16, 154b/14, 162a/06,
165a/18, 166b/12, 171a/05, 182b/09

z.+i 23a/05, 25a/08, 31b/06, 33b/02,
41a/01, 60b/18, 74a/08, 97a/13,
98b/12, 114a/04, 114b/07, 121b/08,
167a/07, 167a/18, 189a/15

z.+in 36b/13, 36b/13

z.+ün 3a/02, 4b/05, 11b/07, 16a/15,
16b/01, 20a/10, 21b/15, 24b/17,
24b/18, 26b/18, 27b/10, 30a/03,
30a/08, 30a/08, 30b/06, 30b/13,
33a/03, 34b/04, 36b/14, 36b/18,
39b/08, 41a/09, 43a/12, 46a/10,
47a/04, 49b/10, 50a/01, 50b/18,
51a/03, 53b/01, 56b/16, 59a/04,
59a/15, 59a/21, 59b/03, 60b/05,
63a/04, 63b/09, 63b/20, 64a/07,
64a/09, 71a/16, 74a/18, 76b/14,
76b/18, 77a/09, 80b/17, 81a/02,
81b/16, 82b/06, 82b/20, 85a/08,
91a/07, 92a/04, 92a/04, 92a/04,

92a/19, 92a/19, 92b/21, 93a/05,
94a/08, 97a/14, 98a/04, 98a/17,
100a/07, 100b/02, 101a/04, 102a/11,
103b/01, 103b/18, 104b/08, 105a/17,
105b/21, 106a/01, 106a/08, 106b/19,
107a/08, 107a/09, 107b/13, 108b/04,
109b/12, 109b/18, 110a/18, 111a/12,
111b/06, 112b/19, 112b/19, 113b/10,
116b/10, 118b/15, 118b/15, 118b/16,
119b/09, 119b/09, 119b/18, 121a/07,
121a/12, 122a/18, 122b/13, 123b/14,
124a/02, 125b/06, 127b/09, 129b/11,
130a/09, 135b/19, 138a/14, 140a/15,
142b/13, 142b/15, 142b/16, 144b/06,
144b/07, 146a/14, 149a/13, 149b/06,
149b/07, 149b/16, 150a/19, 150b/14,
154b/14, 155a/16, 156a/01, 156a/16,
158b/19, 161a/12, 163b/07, 165b/15,
165b/16, 166b/08, 166b/11, 166b/18,
167b/14, 176a/17, 178b/08, 185b/12,
185b/15, 186b/15, 189b/02

z.+edür 110b/21

z.+ündür 22b/20, 114a/01, 129b/08

zeyd-bih (A.+A.) : Zeyd'in kendisi

z. 107a/21

zeyd-i beyyā° (A.+A.→F.) : perakende satış
yapan Zeyd

z. 85a/16

zeyd-i ġā°ib (A.+A.→F.) : nerede olduğu
bilinmeyen Zeyd

z.+ün 106b/18

zeyd-i kāđī (A.+A.→F.) : kadı olan Zeyd

z. 21b/02

z.+nuñ 99a/11

zeyd-i kāfir (A.+A.→F.) : kafir olan Zeyd

z. 68a/07

zeyd-i kaşşāb (A.+A.→F.) : kasap olan Zeyd

z. 83b/15

zeyd-i maħbūs (A.+A.→F.) : hapiste olan
Zeyd

z.+uñ 101b/10

zeyd-i maqtūl (A.+A.→F.) : öldürülmüş olan
Zeyd

z.+ün 131b/03

zeyd-i marīz (A.+A.→F.) : hasta olan Zeyd

z. 78b/13

zeyd-i mecrūh (A.+A.→F.) : yaralı olan Zeyd

z. 169a/05

zeyd-i medyūn (A.+A.→F.) : borçlu olan
Zeyd

z. 152a/18

zeyd-i mezbūr (A.+A.→F.) : adı anılan Zeyd

z. 16b/12, 46a/08, 53b/21, 150b/15

z.+e 117b/11

zeyd-i muşlih (A.+A.→F.) : ara bulucu Zeyd
z. 74a/08

zeyd-i müslim (A.+A.→F.) : Müslüman olan Zeyd
z. 62a/08, 83a/21, 93b/08, 124a/02, 143b/04

zeyd-i mütevellî (A.+A.→F.) : vakıf yöneticisi olan Zeyd
z. 79a/10

zeyd-i müvekkil (A.+A.→F.) : vekalet veren Zeyd
z. 107a/01

zeyd-i şağır (A.+A.→F.) : yaşı küçük olan Zeyd
z. 146a/12
z.+i 23b/12
z.+ün 188b/13

zeyd-i şefîc (A.+A.→F.) : ön alım hakkına sahip olan Zeyd
z. 152b/09

zeyd-i tâcir (A.+A.→F.) : tüccar olan Zeyd
z. 64b/05

zeyd-i vâ'iz (A.+A.→F.) : vaiz olan Zeyd
z. 187a/05

zeyd-i vaşî (A.+A.→F.) : vasiyet yerine getirmeye yetkili kılınmış Zeyd
z. 121b/18, 171a/08

zeyd-i zâlim (A.+A.→F.) : zulmeden Zeyd
z. 150b/12

zeyd-i zimmî (A.+A.→F.) : Müslüman ülkede emniyet altında yaşayan gayrimüslüm Zeyd
z. 17a/01, 21a/15, 32a/09, 38a/16, 57a/20, 61b/17, 69a/07, 102a/09, 112b/08, 147a/10, 155b/21, 184a/17
z.+nüñ 38a/08, 46b/18, 125b/09, 165b/06
z.+yi 174b/18

Zeyneb : kişi adı
z. 9a/12, 27b/10, 113a/09, 113a/11, 118b/19, 118b/20, 147b/04, 152a/11, 152a/12
z.+de 113a/08
z.+e 25b/19, 113a/12, 147b/11, 178b/14
z.+i 38b/18, 60a/16, 113a/07, 178b/07
z.+ün 106a/12, 106a/14, 113a/10, 113a/12, 152a/11

zihâr (A.) : 1. karşılıklı yardımlaşma, 2. iki şey arasında bağıntı kurma ve uyum sağlama,
z.+da 56a/14

zill (A.) : 1. gölge, 2. koruma, himaye altına alma
z.+i 9b/17

zımn (A.) : 1. bir şeyin içi, 2. açıkça söylenmeyip dolayısıyla anlatılan gizli maksat
z.+ında 133b/20

ziḥām (A.) : 1. kalabalık, sıkışıklık, 2. darlık, sıkıntı
z. 15a/21

zî-kıymet (A.) : kıymetli, değerli
z. 86a/07

zıkr (A.) : 1. sözünü etme, anma, söyleme, 2. Allah'ın adını art arda anarak yapılan bir tür dua
z. 84a/12
z.+i 41a/12

zıkr eyle- (A.+T.) : sürekli anmak, zikretmek
z.-dügüdür 30a/17

zıkr it- (A.+T.) : 1. (kişi için) adını söylemek, anmak, kendisinden bahsetme, 2. (olay, durum için) söz konusu etmek, anmak, söylemek
z.-dugi 30a/17
z.-icek (t>d) 115b/19
z.-mediler 102a/01
z.-mek 103b/21

zıkr ol- (A.+T.) : anılmak, adı söylenmek
z.-man 30a/16, 155b/21
z.-mandur 107a/12
z.-manlardan 99a/01
z.-manları 169a/18
z.-manuñ 15a/07
z.-mduḡda 182b/12, 182b/14, 182b/15, 182b/18, 183a/01
z.-mmada 183a/01
z.-msa 182b/20
z.-mup 71a/14

zıkr-i cehri (A.+A.→F.) : yüksek sesle yapılan zikir
z.+yeye 73b/12

zimmet (A.) : 1. sorumluluk, 2. koruma, gözetme, zorunda kalma, 3. bir kimsenin sorumluluğunu üstlendiği için ödemek zorunda olduğu para, borç
z.+inde 81b/14, 81b/17, 83b/09, 111a/17, 129b/18, 182b/17

zimmî (A.) : 1. zimmetli olan, zimmet edilmiş, 2. himaye gören, himaye edilen, 3. Müslümanların hakim olduğu bir ülkede müslüman olmayan tebaa, İslam hukukuna göre

- yönetilen bir devlete tabi olan, vergi veren ve korunan kitap ehli
 z. 112b/09, 140a/11, 175a/15
 z.+den 83a/21, 140a/12
 z.+ler 61b/17, 68b/15, 102a/11
 z.+leri 140a/09
 z.+nün 140a/10
 z.+yi 156a/02
 zimmiyye (A.) : kitap ehli kadın
 z. 163b/08
 z.+nün 65b/13, 65b/14, 66b/10
 z.+yi 66b/12
 zinā° (A.) : evlilik bağı ile bağlı olmayan kadınla erkek arasındaki cinsel ilişki, nikahsız birleşme
 z. 59b/14, 59b/15, 105a/04
 z.+da 104b/21
 z.+dan 26a/06
 z.+sından 16b/07
 z.+ya 60a/18
 zinā° eyle- (A.+T.) : evlilik dışı cinsel ilişki yaşamak
 z.-se 59b/14
 zinā° it- (A.+T.) : evlilik dışı cinsel ilişki yaşamak
 z.-üp (t>d) 51a/10
 zinā° ol- (A.+T.) : evlilik dışı ilişkide bulunmuş olmak
 z.-ınmış 26a/03
 zindān (F.) : içine tutukluların, hükümlülerin konulduğu kapalı yer
 z.+a 62b/03
 z.+dan 62b/04
 zīnhār (F.) : sakın, aman, asla
 z. 42b/17
 zīrā (F.) : çünkü
 z. 1b/16, 2b/13, 10b/10, 11a/09, 16b/09, 17a/13, 17a/13, 33b/08, 71b/19, 73a/02, 77a/11, 87b/01, 93a/08, 97a/19, 101b/12, 102b/14, 107a/02, 107b/13, 123a/19, 126a/18, 132a/18, 133a/05, 133b/19, 133b/21, 136b/10, 137b/01, 140a/01, 147b/14, 161a/01, 161a/07, 163b/01, 164a/09, 164a/13, 167b/15, 169b/15, 171a/10, 175b/09, 177b/10, 182a/03
 zirā°at (A.) : tarım, çiftçilik
 z.+e 66a/20, 157b/03
 zirve-i °ulyā (A.+A.→F.) : en yüksek zirve
 z.+da 147b/12
 ziyā° (A.) : kaybolma, yitme
 z.+a 152a/12
 ziyāde (A.) : fazla, çok
 z. 32b/04, 60a/06, 74b/13, 111b/16, 133b/20, 159b/14, 160a/05
 z.+den 74b/17
 z.+dür 15a/19, 15a/20
 z.+si 146a/06
 z.+sin 171b/17
 z.+ye 88a/17, 146a/05
 ziyāde eyle- (A.+T.) : sınırı aşmak, çok olmak
 z.-meyem 47a/13
 ziyāde it- (A.+T.) : sınırı aşmak, çok olmak
 z.-er (t>d) 50b/15
 z.-mekle 59b/19
 ziyāde ol- (A.+T.) : 1. fazla olmak, 2. yenen veya yenecek olan yemeğin fazla ve bereketli olmasını dileyen bir hayır temennîsi sözü.
 z.-ıcağ 16a/15
 z.-duğda 77a/11
 z.-mağdur 21b/11
 z.-ması 184a/10
 z.-masını 88a/16
 z.-sa 144b/07
 z.-sun 171a/08
 z.-ursa 59b/20
 ziyāde-i ekl (A.+A.→F.) : yemeğin fazlası, artan yemek
 z.+ün 163b/01
 ziyāde-i merķūme (A.+A.→F.) : adı geçen fazlalık
 z. 33a/16
 ziyān it- (A.+T.) : 1. zarar etmek, zarara uğramak, 2. zarar vermek
 z.-üp (t>d) 78a/07
 ziyān ol- (A.+T.) : 1. zarar etmek, 2. zarar verilmek
 z.-a 144b/09
 ziyāret (A.) : 1. bir kimseyi görmeye gitme, 2. İslam dini kurallarına göre bir yeri veya kimseyi görmeye gitme
 z. 47b/02
 zū'l-yed (A.+A.) : bir malı elinde tutan, kullanmakta olan kimse
 z.+üm 121a/08, 121a/09
 z.+ümindür 120b/05
 zuhr (A.) : öğle vakti
 z. 15a/16
 z.+dan 15a/15
 z.+ı 13b/09
 z.+uñ 14a/08
 zuhr-ı cum°a (A.+A.→F.) : cuma namazı
 z. 15a/15
 zuhūr it- (A.+T.) : meydana çıkmak, baş göstermek, görünmek

z.-üp (t>d) 54b/10
 zulm (A.) : adalete aykırı davranma
 z.+ı 176a/15, 176b/19
 zulm it- (A.+T.) : eziyet etmek, işkence etmek
 z.-mek 176a/15
 z.-memekdür 160a/18
 z.-meye 160a/15
 z.-miş 131a/15
 zu'm eyle- (A.+T.) : sanmak, zannetmek
 z.-se 103b/19
 zühd (A.) : dünyaya rağbet etmeyip kendini ibadete verme, nefsinin her türlü zevkten alıkoyup ibâdet yolunu seçme

z. 160a/17
 zühhād (A.< çkl. zāhid) : zahitler, kaba sofular
 z. 163a/08
 zükür (A.< çkl. zeker) : erkekler
 z. 105a/01, 105a/02
 z.+ını 66b/14
 zümre (A.) : topluluk, grup
 z.+sine 182a/02
 zünnār (Ar. zunnār < Yun. zonari) : keşişlerin bellerine bağladıkları kıldan uzun kuşak
 z.+a 73a/13

Kişi ve Eser Adları Dizini⁶

Âdem peygâmbere şallallâhu ‘alâ nebiyyun ve ‘aleyhi : Adem peygamber

71a/13

‘Alî Hâlif bin Muhammed : Yazmanın müstensihinin adı

189b/13

Berâ’ bin Mâlik hâzretleri : Tam adı El-Sera' b. Malik b. Nadr el-Hazred (ö. 20 / 641) olan cesaret ve kahramanlığı ile meşhur sahâbi. Hazrec kabilesinin Neccâr oğulları sülalesine mensup olup meşhur sahâbî Enes b. Malik'in kardeşidir. Bazı kaynaklarda baba bir kardeş oldukları belirtilmektedir.

163a/07

Cevâhir-i şâhib-i kunye Buğyetü'l-münye : Tam adı Ebü'r-Recâ Necmüddîn Muhtâr b. Mahmûd b. Muhammed ez-Zâhidî el-Gazmînî (ö. 658/1260) olan Mu'tezilî-Hanefî âlimi. Hârizm'in Gazmîn (Gazmîne, Gazvîne) kasabasındandır. Hanefî mezhebinde önemli başvuru kaynaklarından biri haline gelen Kunyetü'l-Münye adlı eserine nisbetle "Sâhibü'l-Kunye" olarak da bilinir.

9b/07, 9b/08

Çivizâde Nâle Murâdhi hâzretleri : Tam adı Çivizade Muhyiddin Mehmed Efendi (ö. 954/ 1547) olan Osmanlı şeyhülislamı. Mentеше vilayetinden yetişen müderris ve hattat Çivi İlyas Efendi'nin oğludur. Eserleri: Fetâvâ, Risâle fi'l-hudûd ve't-ta'zîr, Risâle fi vakfi'd-derâhîm ve'd-denânîr alâ Risâleti Ebi's-Suûd

68b/19

Dürer-i Ğurer : Osmanlı hukukçusu Molla Hüsrev'in (ölümü 1480) Dürerü'l-hükkâm ile Ğurerü'l-ahkâm adlı iki eserinin kısa adı

6a/17, 15b/15, 42a/20, 88b/03, 100b/02, 121a/15, 147b/06

Ebû Bekr rîh hâzretleri : Tam adı Ebu Bekr Abdullah b. Ebî Kuhâfe Osman b. Âmir el-Kureşî et-Teymî (ö. 13/634) olan İlk müslümanlardan, Hulefa-yi Raşidin'in birincisi.

183b/15

Ebû Bekru'l-iskâf : Tam adı Ebû Bekir Muhammed b. Ahmed el-İskâf el-Belhî'dir.

Kaynaklarda hakkında sınırlı bilgi bulunmaktadır.

161a/13

Ebû Hanîfe : Tam adı Nu'mân b. Sâbit b. Zûta b. Mâh (ö. 150/ 767) olan Ebû Hanîfe, Hanefî mezhebinin imamı, büyük müctehid. Hayatının büyük bölümünü Kûfe'de geçirdi. İlim tahsili için bir müddet Basra'da, Emevilere muhalefeti sebebiyle de kısa bir müddet Mekke'de ikamet etti. Eserleri: el-Fıkhü'l-ekber, el-'Âlim ve'l-müte'allim, Risâle ilâ 'Osmân el-Bettî, el-Müsned, el-Vasıyye ve el-Kasîdetü'n-Nu'mâniyye

38a/17, 46b/20

Ebû Hişâm : Tam adı Hişâm b. 'Ubeydullâh er-Râzî (ö. 221/836) olan Hanefî fakihî ve muhaddisidir.

35a/05

Ebû Yûsuf : Tam adı Ebû Yûsuf Ya'kûb b. İbrâhîm b. Habîb el-Ensârî el-Kûfî (ö. 182/798) olan Ebu Hanife'nin önde gelen talebesi, müctehid hukukçu ve ilk kadîlkudat. Eserleri: el-Harâc, el-Âsâr, el-Emâlî, İhtilâfû Ebî Hanîfe ve'bni Ebî Leylâ, er-Redd 'alâ Siyeri'l-Evzâ'î, İhtilâfû'l-emsâr, er-Red 'alâ Mâlik b. Enes, el-Cevâmi' ve en-Nevâdir

6a/15, 10b/11, 12b/12, 60a/01, 74b/16, 88a/07, 88a/08, 88a/15, 99a/03, 106b/01, 120b/05, 129a/21, 129b/09, 165a/17, 181a/16

⁶ Bu dizinde yer alan eser ve kişilere ilişkin bilgiler TDV İslam Ansiklopedisinden alınmıştır.

Ebü'l-Kâsım Şaffâr: Tam adı Ahmed b. 'İsmet olan Ebu'l-Kâsım es-Saffâr, el-Belhî nisbesine sahiptir. Ebu'l-Kâsım es-Saffâr'ın el-Muhtelif adında bir eseri vardır.

71b/12

Ebü's-Surûd : Tam adı Ebussuud Muhammed b. Muhammed b. Mustafa el-imadi (ö. 982/1574) olan Osmanlı şeyhülislâmı, hukukçu ve müfessir. "Müftülenâm, şeyhülislâm, sultanü'l-müfessirîn, hâtimetü'l-müfessirîn, muallim-i sâni, allâme-i kü'l, Hoca Çelebi, Ebû Hanîfe-i Sâni" unvanlarıyla anılır.

27b/13, 31b/15, 86a/17, 87b/07

Eflâk : Tuna ile Karpatlar arasında bulunan ve Osmanlı hakimiyeti döneminde özel bir idari statü tanınan bölge. Bugünkü Romanya'nın güney kısmını oluşturan Eflak (Walachia) kuzeyde Karpat dağları, güney ve güneydoğuda Tuna nehriyle çevrili 76.581 km² 'lik bir alanı kapsar.

159a/08

Emed-i uşûl : Ebü'l-Hasan el-Âmirî'nin (ö. 381/992) el-EMED ale'l-EBED adlı felsefi ve kelâmî mahiyetteki eseri olduğu düşünülmektedir.

36a/06

Fetāvā-yı kâdîhân: Ebu'l-Mehâsin el-Hasen b. Mansûr b. Mahmûd el-Özcendî el-Fergânî'nin eseridir. Daha çok Fahrüddîn Kâdîhân diye bilinir. Hanefî hukukçusu Kadîhan'ın (ö. 592 / 1196) el-Fetava'l-Haniyye veya el-Hâniyye diye de anılan fıkha dair eseridir.

59b/01

Fetāvā-yı sirâciyye: Ebu Hafs Sirâcüddin Ömer b. Ali b. Fâris el-Kinâni el-Mısırî'nin eseridir. Kâiriülhidâye diye tanınan Hanefî hukukçusu Ebû Hafs Sirâceddin Ömer b. Ali'nin (ö. 829/ 1426) fıkha dair eseridir.

137a/08

Fetāvā-yı zâhiriyye : Hanefî fakîhi Zahîrüddîn Ebû Bekr Muhammed b. Ahmed b. Ömer'in (ö. 619/1222) fikhî konulara dair fetvalarının toplandığı eseridir.

154b/19

Fıravn : Eski Mısır krallarının unvanı, Hz. Musa zamanında İsrailoğulları'na zulmetmiş olan Mısır hükümdarı.

186a/12, 186a/13, 186a/13, 186a/13

Haqq-ı celle ve 'ala : Allah'ın yüceliğini ifade eden söz (Esmâü'l-hüsna'dan)

65a/15

Haqq-ı subhânehu ve te'âlâ hazretine : Allah'ın yüceliğini ifade eden söz (Esmâü'l-hüsna'dan)

177a/13

Harâc-ı Ebû Yûsuf : Ebû Yûsuf'un (ö. 182/798) malî konular yanında, muâmelât, ceza, idare ve devletler hukuku kapsamına giren çeşitli meseleleri ele alan, tam adı Kitâbu'l-harâc olan eseri.

165a/17

Hazret-i 'Alî : Ali bin Ebu Talib İslam Devleti'nin 656-661 yılları arasındaki halifesi.

13b/17, 182a/14

Hazret-i Muhammed : İslam'ın kurucusu ve merkezindeki kişi. Arabistan'ın tamamını fethederek Müslüman hakimiyetindeki tek bir yönetim altında birleştirmiş ve böylece Kur'an'ın yanı sıra öğretileri ile uygulamalarını güvence altına alarak İslami dini inancın temelini oluşturmuştur.

177b/09

Hazret-i 'Osman : Dört Büyük Halife'den üçüncüsü, İslam peygamberi Muhammed'in cennetle müjdelenmiş sahabelerinden birisi.

13b/17

Hazret-i Ömer : İslam peygamberi Muhammed'in bir sahabesi, İslam Devleti'nin Ebu Bekir'den sonraki Başkanı ve Halifesi

13b/17

Hazret-i Ömer rđh : bkz. Hazret-i Ömer

183b/14, 183b/15, 183b/16

Hüsamiyye : Ebû Hafs (Ebû Muhammed) Hüsamüddîn es-Sadrü'ş-şehîd Ömer b. Abdilazîz b. Ömer b. Mâze el-Buhârî'nin Vâkıâtü'l-Hüsâmî (el-Vâkıâtü'l-Hüsâmiyye fî Mezhebi'l-Hanefiyye) adlı eseridir.

56a/12

İbn Humām : Tam adı Kemâlüddin Muhammed b. Abdilvâhid b. Abdilhamîd es-Sivâsî el-İskenderî'dir (ö. 861/1457) Hanefî fakihî, usul ve kelâm âlimi. Fethu'l-kadîr li'l-âcizi'l-fakir, et-Tahrîr fî ilmi'l-usûl, el-Müsâyere, Zâdü'l-fakir, İ'râbü kavlihî sallallâhu aleyhi ve sellem, et-Tergib fî'l-kesb gibi eserleri vardır.

50a/11, 60b/11, 60b/12

İbn Mâce : Tam adı Ebu Abdillâh Muhammed b. Yezid Mâce el-Kazvînî (ö. 273/887) olan Kütüb-i Sitte'nin altıncı kitabı kabul edilen es-Sünen'in müellifi, hadis hâfızı. es-Sünen, Târîhu'l-hulefâ, Sülâsiyyât, Tefsîr, et-Târîh gibi eserleri vardır.

182a/14

İbn Mes'ûd : Tam adı Ebu Abdirrahmân Abdullah b. Mes'ûd b. Gâfil b. Habîb el-Hüzelî (ö. 321/652-53) olan ilk müslümanlardan ve aşere-i mübeşşereden biri, Kûfe tefsir ve fıkıh mekteplerinin kurucusu. İbn Mes'ûd'un kaynaklarda dağınık halde bulunan fikhî görüşleri Dr. Muhammed Ravvâs Kal'acî tarafından derlenerek Mevsû'atü fikhî 'Abdillâh b. Mes'ûd (Kahire 1404/ 1984) adıyla Mekke Ümmü'l-Kurâ Üniversitesi yayınları arasında neşredilmiştir

26a/14

İbn Münzir : Tam adı Ebu Bekr Muhammed b. İbrâhîm b. ei-Münzir en-Nisâbü'rî (ö. 318/930) olan görüşleri etrafında Münzirîyye adıyla bir mezhep oluşan müctehid alim.

71a/07

İbn Nüceym : Tam adı Zeynüddîn b. İbrâhîm b. Muhammed el-Mısırî'dir (ö. 970/1563) Adı kaynaklarda Zeynelabidin veya kısaca Zeyn olarak da geçmekte, dedelerinden Nüceym adlı birine nisbetle İbn Nüceym olarak anılmaktadır. Hanefî fıkıh âlimi. el-Bahrü'r-râ'ik, el-Eşbâh ve'n-nezâ'ir, el-Fevâ'idü'z-Zeyniyye fî mezhebi, el-Fetâva'z-Zeyniyye gibi eserleri vardır.

3b/17, 60b/11, 68b/19

İbn Şihne : Tam adı Ebü'l-Velîd Muhibbüddîn Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd es-Sekafî el-Halebî (ö. 815/1412) olan Hanefî fakihî, tarihçi.

30b/12

İbn Vehbân : Tam adı Ebu Muhammed Emînüddîn Abdülvehhâb b. Ahmed b. Vehbân ed-Dımaşkî (ö. 768/1367) olan Hanefî fıkıh âlimi. Kaydüş-şera'id ve naz-mü'l-fer'aid (manzûmetü ibn vehbân, el-manzûmetü'l-vehbâniyye), ikdü'l-kalâ'id fî halli kaydi'ş-şerâid gibi eserleri vardır.

30b/12

İmâm Ebü Yûsuf : Tam adı Ebu Yûsuf Ya'kûb b. İbrâhîm b. Habîb b. Sa'd el-Kûfî (ö. 182/798) olan Ebu Hanife'nin önde gelen talebesi, müctehid hukukçu ve ilk kadılıkudat.

59b/21, 159a/14

İmām Muḥammed : Tam adı Ebû Abdillâh Muhammed b. el-Hasen b. Ferkad eş-Şeybânî (ö. 189/805) olan ve Ebû Hanîfe'nin önde gelen talebesi, eserleriyle Hanefî mezhebinin görüşlerini kayıt altına alan müctehiddir.

6a/14, 49a/07, 46b/20, 55b/06, 74b/17, 106b/01, 129a/21, 162a/20, 181a/16, 159a/15, 181a/19

İmām Muḥammed Ḥazretleri : bkz. İmām Muhammed 181a/17

İmām-ı A'zam : Tam adı Ebû Hanîfe Nu'mân b. Sâbit b. Zûtâ b. Mâh (ö. 150/ 767) olan Hanefî mezhebinin imamı, büyük müctehid. İslâm'da hukukî düşüncenin ve ictihad anlayışının gelişmesinde önemli payı olup daha çok Ebû Hanîfe veya İmām-ı Âzam diye şöhret bulmuştur.

4b/06, 4b/08, 5a/18, 15a/20, 36b/20, 49a/07, 59b/21, 62a/21, 70b/15, 74b/16, 88a/07, 88a/14, 101a/12, 114a/06, 117b/03, 120b/06, 122a/11, 148b/10, 151b/13, 161b/04, 162a/08, 162a/20, 165a/18, 165b/10, 168a/10, 171a/16

İmām-ı Ebû Yûsuf : Tam adı Ebû Yûsuf Ya'kûb b. İbrâhîm b. Habîb b. Sa'd el-Kûfî (ö. 182/798) olan Ebû Hanîfe'nin önde gelen talebesi, müctehid hukukçu ve ilk kadılıkudâttır.

59b/21

İmām-ı Şâfiî : Tam adı Ebû Abdillâh Muhammed b. İdrîs b. Abbâs eş-Şâfiî (ö. 204/820) olan Şâfiî mezhebinin imamı, büyük müctehid

159a/13, 180b/16

Kâdîhân : Tam adı Ebû'l-Mehâsin Fahrüddîn Hasen b. Mansûr b. Mahmûd el-Özkendî el-Fergânî (ö. 592/1196) olan Fetâvâ'sıyla tanınan Hanefî fakihî. Fetâvâ kâdîhân, şerhu'l-câmi'is-sagîr, şerhu'z-ziyâdât gibi eserleri vardır.

12b/18, 27a/18, 30a/13, 36a/02, 36a/04, 65b/14, 103b/04, 111a/13, 133b/13, 144b/08, 145b/11, 150a/07, 152b/11

Kârî'u'l-hidâye : Ebu Hafs Siracüddin Ömer b. Ali b. Faris el-Kinani el-Mısri'nin eseridir (ö. 829/1426) Hanefî fakihî. Kendisiyle birlikte Alâ es-Seyrâmî'den ders okuduğu Sirâceddin adlı bir arkadaşından ayırt edilmesi için Kârîülhidâye diye anılmıştır. Kârîülhidâye'nin günümüze ulaşan tek eseri Fetâvâ Kârî'i'l-Hidâye'dir.

k. 39b/11, 72a/13

Kitâb-ı Fetâvâ-yı Üskübî Zihnî : Üskübî Zihnî'nin Fetvalar Kitabı 1a/01

Kunye : Ebû'l-Mehâsin (Ebû's-Senâ) Cemâlüddin Mahmûd b. Sirâciddîn Ahmed b. Mes'ûd el-Konevî ed-Dımaşkî'nin eseridir (ö. 770/1369) Hanefî fakihidir. El-gunye fi'l-fetâvâ, el-müntehab min vakfeyi'l-hilâl ve'l-hassâf, el-i'câz fi'l-i'tirâz al'l-edilleti's-şer'iyye, el-bugye (bugyetü'l-kunye) gibi eserleri vardır.

41a/13, 60b/10, 171b/08, 182b/15

Manzûme-i İbn-i Vehbân : Tam adı Ebu Muhammed Emînüddîn Abdülvehhâb b. Ahmed b. Vehbân ed-Dımaşkî (ö. 768/1367) olan Hanefî fıkıh âlimi. Kaydû's-şera'id ve nazmü'l-fer'aid (manzûmetü ibn vehbân, el-manzûmetü'l-vehbâniyye), ikdû'l-kalâ'id fi halli kaydî's-şerâid gibi eserleri vardır.

30b/12

Mebisûṭ-ı Serḥasî : Serahsi'nin (ö. 483/1090) Hanefî fikhına dair eseri.

62a/21

Medîne-i münevvere : Aydınlanmış şehir, nurlu şehir, Medine

183b/20

Mekke-i şerefehullâhu : Allah'ın şereflendirdiği (kutsal kıldığı) Mekke

183b/20

Merāvñî : Özel ad - 983-1085 yılları arasında Meyyâfârikîn (Silvan) merkez olmak üzere Diyarbekir ve çevresinde hüküm süren bir İslâm hânedanı.
69b/07

Mezheb-i Ebu Hanîfe : Ebu Hanife Mezhebi
185b/02

Mezheb-i Hanefî : Hanefî Mezhebi
185b/01

Mezheb-i Şâfi : Şâfi Mezhebi
185b/02

Pir Muhammed : Pîr Mehmed Üskübî (ö. 1020/1611) olan Osmanlı âlimi ve bu çalışmaya konu olan fetva mecmuasının müellifi
27b/15, 129a/21, 162a/20

Muhammed ‘aleyhi’ş-şalâtu ve’s-selâm : Hz. Muhammed s.a.v.
177b/06

Muht-i Burhân : Hanefî müctehid ve âlimi Burhânüddîn (Burhanü' ş-Şerîa) Mahmûd b. Ahmed b. Abdilazîz el -Buhârî el-Merginânî'nin (ö. 616/ 1219) eseridir.
118b/08

Muht-i Serahsî : Hanefî fakihi Ebu Abdillâh Radiyyüddîn Burhânü'l-İslâm Muhammed b. Muhammed es-Serahsî et-Tûsânî'nin (ö. 571/11 76) eseridir.
15b/06, 40a/12, 99a/09, 111a/19

Müşkilü'l-âşâr : Tahâvî'nin (ö. 321/933) müşkilü'l-hadîs konusundaki eseridir.
61b/10

Resûl-i ekrem : 1. en saygın peygamber, 2. Hz. Muhammed
63a/10, 70a/02, 71b/11, 71b/12, 87b/02, 88a/16, 175b/16

Resûl-i ekrem ‘ahm hazretleri : Resûl-i Ekrem, Allah'ın selamı onun üzerine olsun
183b/12

Resûl-i ekrem şallallâhu te‘âlâ ‘aleyhi ve ‘alâ âlihî ve şahbihi ve sellem : bkz. Resûl-i Ekrem ‘ahm
2b/18

Resûl-i ekrem şallallâhu te‘âlâ ‘aleyhi ve sellem : bkz. Resûl-i Ekrem ‘ahm
182b/07

Resûl-i ekrem sav hazretleri : bkz. Resûl-i Ekrem ‘ahm
180b/15, 182b/12

Şadru’s-şehîd : Tam adı Ebû Hafs (Ebû Muhammed) Hüsamüddîn es-Sadrü' ş-şehîd Ömer b. Abdilazîz b. Ömer b. Mâze el-Buhârî (ö. 536/1141) olan Hanefî fakihi. Eserleri: Şerhu Edebi'l-kadî, Şerhu Kitâbi'n-Nafakat, el-Câmi'u's-sagîr
8a/07, 30a/17

Şadru’s-şerîa : Tam adı Sadruşşerîa es-Sânî Ubeydullah b. Mes'ûd b. Tâcişşerîa Ömer b. Sadrişşerîa el-Evvel Ubeydillah b. Mahmûd el-Mahbûbî el-Buhârî (ö. 747/ 1346) olan Hanefî fakihi ve kelâm âlimi. Eserleri: Tenkihu'l-usûl, Şerhu'l-Vikaye, en-Nukaye muhtasaru'l-Vikaye
5b/17, 132a/15

Şâhib-i Kûnye : bkz. Cevâhir-i şâhib-i kûnye Buğyetü'l-mûnye
154b/19

Sâid Bin Müseyyeb : Tam adı Ebû Muhammed Saîd b. el-Müseyyeb (el-Müseyyib) b. Hazn el-Kureşî el-Mahzûmî (ö. 94/713) olan Medineli meşhur yedi tâbiîn fakihinden biri.
37b/05

Selânik : Yunanistan'da tarihî bir şehir.
68b/10

Serahsî : bkz. Muḥīṭ-i Serahsî

182b/15, 182b/19

Server-i enbiyâ' aleyhi's-selâm : Peygamberlerin en büyüğü (Hz. Muhammet)

72b/02

Seydî 'alî oğlu : Tam adı Ya'kûb bin Seyyid Ali el-Bursavî (ö. 931/1524), Seyyid Ali-zâde de denir.

26a/15

Siyer-i Kebîr : Muhammed b. Hasan eş -Şeybani'nin (ö. 189/805) İslam devletler hukukuna dair eseridir.

181a/19

Sürûr-ı enbiyâ' : Peygamberlerin en sevinçlisi (Hz. Muhammed)

181a/14

Şâfiyyü'l-mezheb : Şafiî mezhebi

185b/01

Şemsü'l-e'imme : İmamların güneşi (Serahsî)

182b/14, 182b/19

Şeyhan : İki şeyh (Hz. Ebubekir ve Hz. Ömer)

124b/07

Şeyhan-ı mükerrerem : Kendilerine hürmet edilen iki şeyh (Hz. Ebubekir ve Hz. Ömer)

55b/05, 135a/06

Tâcü's-şerî'a : Tam adı Ebû Abdillâh Tâcüşşerî'a Ömer b. Sadrişşerî'a el-Evvel Ubeydillâh b. Mahmûd el-Mahbûbî el-Buhârî (ö. 709/1309) olan Hanefî fakihî, el-Hidâye'nin ilk şârihlerinden. Eserleri: Klasik kaynaklarda Tâcüşşerî'a Ömer'e iki eser nisbet edilmektedir. Bunlardan birincisi el-Hidâye üzerine yazdığı şerhtir. Tâcüşşerî'a'ya klasik kaynaklarda nisbet edilen ikinci eser Fevâ'idü Tâci's-şerî'a, el-Fevâ'idü't-Tâciyye, et-Tâciyye diye bilinen kitaptır.

182b/14

Tahâvî : Tam adı Ebû Ca'fer Ahmed b. Muhammed b. Selâme el-Ezdî el-Hacrî el-Mısırî et-Tahâvî (ö. 321/933) olan Hanefî fakihî ve muhaddis. Eserleri: el-Akidetü'l-Tahâviyye, Ahkâmü'l-Kur'ân, Me'âni'l-âsâr, Müşkilü'l-âsâr

61b/10

Tatarhan : Hindistanlı Hanefî fakihlerinden Âlim b. Alâ'nın (ö. 786/1384) fıkha dair Arapça eseridir.

11a/06, 100a/10, 137a/08

Tetimetü'l-fetâvâ : Tam adı Burhânüddîn (Burhânü's-Şerî'a) Mahmûd b. Ahmed b. Abdilâzîz el-Buhârî el-Mergînânî (ö. 616/1219) olan Hanefî müctehid ve âliminin eseridir.

34a/11

Tuhfetu'l-fukahâ' : Tam adı Ebû Bekr Alâüddîn Muhammed b. Ahmed b. Ebî Ahmed es-Semerkandî (ö. 539/1144) olan Hanefî fakihî.

182b/15

Tuna : Avrupa'yı batıdan doğuya doğru aşarak Karadeniz'e dökülen nehir. Bu nehrin etrafındaki bölgenin Osmanlı hakimiyeti altındaki kımına verilen idari taksimat adı.

72b/08

Umdetü'l-müftî : Şadru's-Şehîd'in klasik fıkıh sistematiğine göre düzenlenmiş bir fetva eseridir. Umdetü'l-fetâvâ diye de anılır.

30a/17

Urusna : Yazma metin içerisinde Tuna defterdarı olduğu belirtilen kişi.

72b/08

Üstād'ül-âlem çivizāde nāle fī'l-ʿuḳbā Murād ḥazretleri : bkz. Çivizade
11a/11

Yūnus ʿaleyhi's-selām: Yunus Peygamber
177b/09

Zāhiriyye : bkz. Fetāvā-yı zāhiriyye
86a/10, 143a/18, 150a/07

Zeylāī : Tam adı Ebû Muhammed Cemâlüddîn Abdullāh b. Yūsuf b. Muhammed ez-Zeylāī
(ö. 762/1360) olan Hanefî fakihi ve hadis hâfızı.
11a/09, 18b/08, 121a/15, 131a/19

KAYNAKLAR

- Akgündüz, A. (1996). *Osmanlı Kanunnameleri ve Hukuki Tahlilleri*. IX. Kitap. İstanbul: Osmanlı Araştırmaları Vakfı Yayınları.
- Aktaş, G., Hacı Y. (2001). *Arnavutluk Devlet Arşivleri Osmanlı Yazmalar Kataloğu*. Ankara: Gazi Üniversitesi Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Araştırma Merkezi Yayınları.
- Arslan, E. (2010). *Nukûllü Fetva Mecmûaları ve Mehmed Fıkhî'nin el-Ecvibetü'l-Kânia Adlı Eserinin Bunlar Arasındaki Yeri*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul.
- Atar, F. (1995). Fetva. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. (C. 12. 486-496).
- Aydemir, Y., Hayber, A. (2007). *Makedonya Kütüphaneleri Türkçe Yazma Eserler Kataloğu*. Ankara: TİKA Yayınları.
- Aydemir, Y., Hayber, A. (2007). Makedonya Ohri Arşivi Türkçe Yazmalar Kataloğu, *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 41
- Banguoğlu, T. (1990). *Türkçenin Grameri (Üçüncü Basılış)*. Ankara: TDK Yayınları. 473
- Çağbayır, Y. (2017). *Arap Asıllı Türk Alfabesiyle Yazılmış Türkçenin Söz Varlığı Ötüken Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Demirtaş, H. N. (2014). *Açıklamalı Osmanlı Fetvaları - Fetâvâ-yı Ali Efendi, Cil-i Evvel ve Cild- Sâni*. İstanbul: Kubbealtı yayınları.
- Deny, J. (2012). *Türk dil bilgisi (Modern Türk Dil Bilgisi Çalışmalarının Kapsamlı İlk Örneği)* (Birinci baskı). (çev. A. U. Elöve). (Günümüz Türkçesine Uyarlayan: A. Benzer). İstanbul: Kabalcı Yayınevi. (Eserin orijinali 1921'de yayımlandı)
- Develi, H. (1995). *Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyıl Osmanlı Türkçesinde Ses Benzeşmeleri ve Uyumlar*. Ankara: TDK yayınları.
- Develi, H. (2012). *Osmanlı Türkçesi Kılavuzu II* (Onikinci Baskı). İstanbul: Kesit Yayınları.
- Develi, H. (2014). *Osmanlı Türkçesi Kılavuzu I*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Devellioğlu, F. (1997). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*. (Ondördüncü Baskı). Ankara: Aydın Kitapevi Yayınları.
- Dobraca, K. (2002). *Katalog Arapskih, Perzijskih, Turskih i Bosanskih Rukopisa*. Saraybosna: Gazi Hüsrev Bey Kütüphanesi.
- Duman, M. (2000). *Birgili Muhammed Efendi Vasiyyet-name*. İstanbul: Risale Yayınları.
- Düzenli, P. (2007). *Osmanlı Hukukçusu Şeyhülislâm Ebussuûd Efendi ve Fetvâları*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Ercilasun, A. B. (2007). Osmanlı Türkçesi. *Makaleler Dil – Destan – Tarih – Edebiyat*. Ankara: Akçağ Yayınları. 234-246
- Ercilasun, A. B. (2011). Türkçede Emir ve İstek Kipi Üzerine. *Türk Gramerinin Sorunları*. Ankara: TDK yayınları. 61-66.
- Erdoğan, M. (2016). *Fıkıh ve Hukuk Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Ensar Yayınları.
- Ergin, M. (2002). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yayınları

- Gabain, A. V. (2007). *Eski Türkçenin Grameri*. (Beşinci baskı). (Çev. M. Akalın). Ankara: TDK yayınları.
- Gencan, T. N. (1975). *Dilbilgisi (Gözden Geçirilmiş Üçüncü Baskı)*. İstanbul: TDK Yayınları. 269
- Gülsevin, G. ve Boz, E. (2004). *Eski Anadolu Türkçesi*. (Birinci baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Heyd, U. (1995). Osmanlı'da Fetva Müessesesinin Bazı Tezahürleri, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları*. IX/1-3. 287-317.
- İnternet: <http://www.lexiqamus.com> (erişim: Aralık 2017)
- İnternet: T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Milli Kütüphane Başkanlığı Yazmalar Dijital Katalogu http://yazmalar.mkutup.gov.tr/detayli_arama.php erişim: Şubat 2014
- İnternet: Ulusal Toplu Katalog <http://www.toplulukatalog.gov.tr/> erişim: Şubat 2014
- İpşirli, M. (2000). İlmîyye Salnâmesi. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. (C. 22. 145-146).
- Kaloshi, R. (2008). *Fetâvâ-yı Üskûbî ve Fetâvâ-yı Ahmediyye'ye Göre İslâm Aile Hukuku*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Kanar, M. (2011). *Eski Anadolu Türkçesi Sözlüğü* (Birinci baskı). İstanbul: Say Yayınları.
- Kanar, M. (2012). *Arapça Türkçe Sözlük*. (Birinci baskı). İstanbul: Say yayınları
- Kartallıoğlu, Y. (2011). *Klasik Osmanlı Türkçesinde Eklerin Ses Düzeni (16, 17 ve 18. Yüzyıllar)* (Birinci Baskı). Ankara: TDK Yayınları
- Kartallıoğlu, Y. (2015). *Söz Kitabı (Roma, 1665) Türkçe-İtalyanca Sözlük Bernardo da Parigi*. (Birinci baskı). Ankara: TDK yayınları.
- Kaya, S. (2009). *Fetâvâ-yı Feyziye – Şeyhülislam Feyzullah Efendi*. İstanbul: Klasik yayınları.
- Kaya, S., Algın, B., Trabzonlu, Z., ve Erkan, A. (2011). *Behcetü'l-Fetâvâ – Şeyhülislam Yenişehirli Abdullah Efendi*. İstanbul: Klasik yayınları.
- Keskin, N. (2014). *Fetava-yı Üskübi Latinizesi ve Tahlili*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Koca, F. (1995). Fetvahane. *TDV İslam Ansiklopedisi*. (C. 12. 486-500).
- Korkmaz, Z. (2003). *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*. Ankara: TDK yayınları.
- Korkmaz, Z. (2005a). Eski Anadolu Türkçesinde İmla-Fonoloji Bağlantısı Üzerine Notlar. *Türk Dili Üzerine Araştırmalar Birinci Cilt*. (İkinci baskı). Ankara: TDK yayınları. 491-508
- Korkmaz, Z. (2005b). Eski Osmanlı Kaynaklarının Yayınında Transkripsiyonla İlgili Değerlendirmeler. *Türk Dili Üzerine Araştırmalar Birinci Cilt*. (İkinci baskı). Ankara: TDK yayınları. 483-490
- Mansuroğlu, M. (1988). Eski Osmanlıca. *Tarihi Türk Şiveleri* (Çev. Mehmet Akalın). Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yay.:73, Seri: IV, A.21, 247-276.
- Mehdiu, F. (1997). İslam Kod Albanaca U Svjetlu Rukopisnih Djela. İslam u Zapadnom Svijetu, *Zbornik Radova Sedmog Medunarodnog Islamskog Simpozija*, Zagreb, 73-86.

- Mehmeti. S. (2008). *Doreshkrimet Orientale ne Arkivin e Kosoves*. Prishtine: Drejtoria e Arkivave te Kosoves.
- Nametak, F. ve Trako, S. (1997). *Katalog Arapskih, Perzijskih, Turskih i Bosanskih Rukopisa iz Zbirke Bosnjackog Insituta*, (c. 1). Zürich: Bosnjacki Istitut.
- Nev'îz'ade Atâyî. (2017). *Hadâ'iku'l-hakâ'ik fi tekmeleti's-şakâik - Nev'îz'ade Atâyî'nin Şakâ'ik Zeyli*. (Haz. Dr. Suat Donuk). İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları. 1424
- Omerdiç, M. (1991). Pir Muhammed El-Uskubi i Njegov Zbornik Fetvi. *Glasnik Rijaseta Islamske Zajednice u SFRJ*, (6), 712-725.
- Örsten S. (2007). Osmanlı Hukuk Tarihi Kaynağı Olarak Fetva Mecmuaları. *Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları*, (4), 29-40
- Örsten, S. (2005). *Osmanlı Hukukunda Fetva*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özen Ş. (2007). Pîr Mehmed Üskübî. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. (C. 34. 276-277).
- Özen, Ş. (2005). Osmanlı Döneminde Fetva Literatürü. *Türkiye Araştırmaları Literatürü Dergisi*, 3(5), 249-378
- Özkan, M. (2000). *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi* (İkinci baskı). İstanbul: Filiz Kitabevi
- Parlatır, İ. (2011). *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü* (Üçüncü baskı). Ankara: Yargı
- Redhouse, S. J. W. (2011). *Turkish and English Lexicon* (4. Edition). İstanbul: Çağrı Yayınları
- Şahin, M. (2000). *İslam Hukukunda Fetva ve Osmanlılar Dönemi Fetva Mecmuaları*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Şemseddin S. (2011), *Kamus-i Türki (Latin Harfleriyle)* (Birinci Baskı). İstanbul: İdeal Kültür ve Yayıncılık.
- Tabak, H. (2007). *Üskübî'nin Muinü'l-Müfti Adlı Eserinde Aile, Borçlar ve Şahsın Hukuku*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Timurtaş, F. K. (2005). *Eski Türkiye Türkçesi XV. Yüzyıl Gramer-Metin-Sözlük* (Üçüncü Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları
- Timurtaş, F. K. (2008). *Osmanlı Türkçesine Giriş* (Yirmidokunuzcu Baskı). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları
- Tulum, M. (2011). *Osmanlı Türkçesine Giriş* (Dördüncü Baskı). T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını no: 1976, Açıköğretim Fakültesi Yayını no: 1053
- Türk İlmi Transkripsiyon Kılavuzu, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesince Hazırlanmıştır, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1946
- Yavuz, A. F. ve Özen, İ. *Bursalı Mehmet Tahir Osmanlı Müellifleri. (1. Cild)*. İstanbul: Meral Yayınevi. 477
- Yazmalar Kataloğu http://www.yazmalar.gov.tr/detayli_arama.php erişim: Şubat 2014

Yıldızlı, İ. (1994). *Pir Muhammed Efendi'nin Mu'inu'l- Müfti 'Ala Cevabi'l-Müstefti Adlı Eserinden Seçme Fetvaların Transkripsiyon ve Tahkiki*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.

İnternet:

http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.586caff11b0f24.76108313 adresinden 4 Ocak 2017 tarihinde alınmıştır

İnternet:

<http://www2.diyaret.gov.tr/dinisleriyuksekkurulu/Sayfalar/IlkelerVeHedefler.aspx> adresinden 6 Ocak 2017 tarihinde alınmıştır

EKLER

[illegible]

اشهر غار الذنوب ثم سبب المال كماله والمقام معجتي يعطي المدة ليس ذلك وهو الصحيح
 وذلك في شرح الطحاوي في باب المراتب هكذا وقال ليس له ان يطلبه الكفيل ولكن يقال له ان شئت فاذبح
 معه فاذا اخل الاصل فاجتمع من شيوخه حتى يفي حقك وذكر الخصائص في النفقة ان المدة او المال للرجل
 ان زوجي يريد ان ينفق فكماله مال الزوجية لا يأخذ لان النفقة لم يجب بعد وقال ابو يوسف
 وذكر في نفقة شهر رخصا بالنكاح قال الامام الساجد عليه السلام في جواب رجل قال يا ابا عبد الله
 نكح المرأة ونكحها بالنكاح لم يسجد علي هذا يعني برأى الرجل من نكاحه من كونه جوارها فقال
 في الباب الاول **مسألة** زيد بكى عمود من حطب ودعوى بالحدك عمودا واراد ان يرب ما خذوه منه عليه
 نكاح اولئك من يرب ودعوا وذكروا بوجوبه غاياما او غول يعني الجوز حبس او كسر في
الجواب ثم روي الجوز او لم يرب على ابيه من الام او من اخر فاذا اقام البينة فانه لا يجب
 ما لم يهر على الحاكم فاذا اقر عليه حبس وخذ الخلف في نفقة الاولاد الصغار فانه لا يجب ثلثه في نفقة
 ما يحسن من نفقة جوارها في الباب السادس **مسألة** زيد بن عمر بن الخطاب في دار الكوفة
 قاضي ما سجد زيدا الوهب حصة من خذروج اجنبية ثم زيدا كذا اكا وبرك بغيره كذا قالوا
 قال علي بن ابي طالب فانه لا يرب على الوهب **الجواب** بانه لا يرب على الوهب حصة من خذروج اجنبية
 مشفق ابو دكره عالم والمعين ابو زياره كنه قالوا وكله رثا له ولورثان فلهما في كل
 على النصف ما امكن كما في شهادته فاختار بين النصفين الامم في الدين الكوفي عن صفية لابي عبد الله مشفق
 وله حصة ذات زوج والجدوة ذوات زوج مشفق على الصغير الذي يرفع قال ان رثا النصفين ارفع الى الجدوة
 اصل وفي النصفين اخر قضاء جوارها في **مسألة** زيد بن عمر بن الخطاب في دار الكوفة
 كوروكه حكم النزع من خذروج الوهب اجنبية من ثمة به ميراثا حصة وجملة **الجواب** ثم روي
 الاباء او اكانا فانه لا يرب على النصفين ان يرفع مال الصغير من يده ويضطره الى ارفع حصة
 الصغير والى وقت بلوغه في ثمة النصفين وارب النصفين في ثمة النصفين **مسألة** زيد بن عمر بن الخطاب
 قضاء اربوب وفيه قضاء اربوب كره وخرجنا او نودى برب ما جردت عليها اربوب انفسا غابت

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : Nebahat SÜLÇEVSI
 Uyuğu : Kosova
 Doğum tarihi ve yeri : Kosova-Priştine, 06.09.1979
 Medeni hali : Evli
 Telefon : +377 44 183 170
 e-mail : nebushka79@gmail.com

Eğitim Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Yüksek lisans	Priştine Üniversitesi Filoloji Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü	2009
Lisans	Priştine Üniversitesi Filoloji Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü	2004
Lise	Priştine Birinci Lisesi	1997

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2004-2018 (devam ediyor)	Priştine Üniversitesi	Öğretim Elemanı

Yabancı Dil

İngilizce

Yayınlar

Türkçe 6 (İsa Sülçevsi ile), Albas Priştine 2008, (Kosova’da Türkçe okullarda okutulan ders kitabı)

Batı Balkanlarda Türkoloji'nin Durumu, Filoloji S. 19, 2012 Priştine s.339-349.

İstatistiklerle Kosova’da Türkçe Eğitim, Derya Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi, S. 12, Mamuşa 2005, s. 10-11

İstvan Vasary’nin Kumanlar ve Tatarlar /Osmanlı Öncesi Balkanlarda Doğulu Askerler (1185-1365)/ Adlı Kitabı, Dede Korkut Türk Dili ve Araştırmaları Dergisi C. 5 S. 9, Samsun 2016

- Kosova Türk Ağzlarında Şimdiki ve Geniş Zaman Kipinin Yapılışı, Dil Araştırmaları S. 12, Bahar 2013, Ankara s. 175-190
- Kosova Türk Gelinlerinin Görümce, Elti ve Kayınlara Hitap Şekilleri (Suzan Canhasi ile), Uluslararası Türk Dünyası Kültür Araştırmaları Dergisi, Bahar 2015 -1 (1), s. 54-66
- Kosova Türkçesi-İpek Değişkesi (İsa Sülçevsi ile), Tehlikedeki Diller Dergisi S. 3-1, Ankara 2013, s.367-390
- Kosova'da Türkçe Yüksek Öğretime Genel Bir Bakış, Sakarya Üniversitesi Fen Edebiyat Dergisi, C.6 S. 1-2, Sakarya 2004 s. 49-6

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..

